

ספר BACK

תלמוד ל שון עברי

כ"ל

יסודות כל חכמת הדקדוק ושמוש הלשון

ח"ב ר"ו

יהודה ליב בן זאב ז"ל

וראה זה חדש הוא מקרוב בא, אשר עדן לא היה לעולמים

ורבה הערות יקרות שוליות ופירושים, מעטם בארובה ופעמים בקצה, המשיקות טוב מעט ברעת בדקדוק, כאשר נבואר באר היטב בהלכות מחבר ההערות

ועוד חובר אליו למטה בסופו

ספר

שערי נעימה

מגאון המפורסם מוה' שלמה זצ"ל בעל מרכבת המשנה, הוא מבורח מחובבם בדין מעמי ארמית, למען יהיו כל דרכי הטעמים טא"ג (שבספר הל"ע) ופאמ"ת מחברים יחדיו, ויסנא הקורא אל הפזו

וריל נא והזורא נא

על המדפיסים, ר' מנחם מן ב"ר ברוך ז"ל, ור' שמחה ז"ל ב"ר מנחם נתום ז"ל

שנת תקצ"ל

ТАЛМУДЪ ЛОШЕНЬ ИВРИ

по еспѣ:

Наука Еврейскаго Языка

НО И ПРѢДНО, въ Типографіи Манеса и Зымел.

1850.

Heb 8551.980

TALMUD LASHON IVRI

Dozwala się drukować, z warunkiem, aby po wydrukowaniu złożone były trzy exemplarsze w Komitecie Cenzury. Wilno 1829.
dnia 24 Grudnia.

Cenzor Leon Borowski.

Handwritten scribbles and signatures, including a large 'S' on the left and illegible cursive text.

HARVARD
UNIVERSITY
LIBRARY
DEC 1973

FROM THE INCOME
OF THE BEQUEST OF
LEE M. FRIEDMAN

הקדמה

מבעל ההערות

ראיתי את הארץ והיא נחלקת למחלקות, ודתייהם שונות אלה מאלה, אלה יעלו לשמי שמים ואלה ירדו תהום רבה, חכמים המה בעיניהם

ולא ישמעו בקול, כי באין חוזק יפרע עם ובאין שופר ומושל איש הישר בעיניו יעשה, גם כי אעק וארים קולי ואקרא לא ימו און ולא ירך לבבם, כי כל דרכי איש ישר בעיניו ולא יסבו בלכתן, ומי יעצור לכל סכל לתת לכל חכמה מנרעות, כי לחכמה לפנים יקרא היום סכלות והחכמה מאין תמצא ונעלמה מעין כל חי, כי אך רשע ומרמת יקראו לה, זה שמה לעולם וזה זכרה בפי כל, ואשר נדחת לבו וימלא ידיו לכתן פאר לבוא בחדרי החלמה פנימה ולבקר בהיכלי תענוניה, הלא יקראו עליו מלא רועים וכשילו עליו בלשונם ואצבעותיהם עקשו למו, הגה הגבר יחפץ בתבונה וירדוף אחרי החכמה, ועתה למה לו חיים הלא טוב ממנו הנפל, המה רועים לא ידעו הבין ומה אועיל ברכיכם, אך אליכם אישים אקרא חכמי לבב יראו ה' גדולי ארץ הלא תעט, מדוע בויתם דרכי לזק אשר דרכו בה ה' עם נביאיו ומתי קדשו, כי גם חכמים לא ידעו להכיר ולהבין הפעלים לבניניהם והשמת למשקליהם וידעתי כי לא ימצאו מענה ואני במסתרים חסם לבי ונבנתיו בשברון מתנים אמרתי: אנה ה' אלהי הרוחות לכל בשר למה היתה כזאת בישראל להתענו מרדכיך, כי ידעתי כי אך ירך עשתה זאת, ואתה הסבות את לבם אהורנית למלאות את אשר דברת כימים הראשונים, גם אני נתתי להם חקים לא טובים וגו' (ע' במגילה ל"ב א' ובעין זה אמרו במגדורין כ"ב א', כיון שחמאו נהפך להם לרועץ כלומר נתן בלבם שלא יתעסקו בה כי פן ירעצם וישרטם), כי איך לא יבינו משפט לשום אור לחושך ומתוק למר, אם לא כי צורם התעם ויקשיח את לבם וישם מאפל בעיניהם לבלתי הבים אל אור יפעת הלשון.

עבתי והאז מהלכת השניה, אנשים מתירים בעלי מדע ונתחבות הלשון יקחו בעיניהם ונתתי להם לשעשועים, ותמה כדוד חשבו להם דברי שד ועס עצים ואבנים ידברו בפלאות ובל דבר חכמה ופדע כל אשר יעלה על לב איש תמה יוצאו מפייהם פלון וילמדו לדבר צחות, גם ברא ליהם אהמות ויפלו

הקדמה

ויפלו מלכות ויאמרו להקים יסודות הלשון ולהשיבה אל ארצה כמים חיים וחייתם
אשר היו מלפנינו :

ל

עמי שומע לי שמעו דחיי נפשכם לא הנבחר בהבל לאמר מצאנו חכמה,
כי חכמת הלשון עמוק עמוק, כי לא יחקר, כי מעשה אלהים הוא ואין
חקר לתבנתו, וזה תויתו ואספדה מעט תהלת הלשון אולי יתנו לב ויבינו במקרא.

ת

ביום ברא אלהים את כל החי, ומיד דבר ה' בם ויבינו אמריו וגם הנחש
דבר עמהם, והרבר קשה אם ברא את הנחש בכח הדבור למען לא ידבר
גם עתה, כי לא נזכר בקללה שלוקח ממנו הדבור, ובמעשה ה' דחק בזה, ועל
קשה, נהי שכל מעשה בראשי לדעתן נבראו ולצביונם נבראו, איך ידעו להשמיע
כונת לבם במבטא שפתם מיד, כי כמה יודע כשאומר למשל מלה עץ או אבן
שעץ הוא הצמח ואבן הוא הרום, וכן כל המלות של הלשון [והיו צריכין תחלה
להוסיף ביניהם ולקבוע שמות ופעלים וה' צומו מיד שלא לאכול עץ הדעת ויבינו
אלא ברור של הק לא הניח לסמן, רק כי בל אות יש לו מגלה מיוחדת כמו
שיש לכל צמח ולכל בריאה כפי כח משמרו מלמעלה, ובהתחברם שלשה אותיות
ישנה פרשם כמו בחבור הצמחים ורוקחי מרבת, ישחנו לפי תבורם, ועל
להתיי כלל בספר הבנינים והלשון, כי כל ג' אותיות שיש לה ששה צירופים,
כמ"ש בספר יצירה ג' אבנים בונות ששה בתים יהיה ג' צירופים קרוב פרושן
וג' השניים הפך פרושן כי יעמדו שלושת האותיות בעגול, למשל מלה ברך יעמידו

ואם יתחיל מן הכ' הוא ברך ואם יתחיל מן הרי' הרי רכב ואם
יתחיל מן הכ' הוא כבר, ג' לשתן דוטים בעיקר פרושן ענין הכנעה
וחכר מתק ג' ואם יקיף בהיפך בכר כרב רכך, עיקר פירושם ענין
תקן וקיום הפך ספי של הראשונים, ועפרו הכרעהי בהרבה

(כד)
ד

מלות, עיקר פירושן בספר הבנינים והלשון, וע"כ כל מה שיש בכח האדם להוציא
בשפתיו, הרי יש בהם אותיות ויש לו באור לפי הרכבתם והוא ידוע לבעל הלשון,
וגם הנקורות הם ג' ויש בהם סגולות לשנות פירוש המלה לפי שינוי
משקליהם והנקודות הם רמזות בפני האדם והוא פלא, כי האבות הם בלימות
ותולדותיהם הם החריצים והגומות של בלימות האבות כי המצח וחוסם הנמשך
ממנו הוא בלימת הקמץ ותחתיו חתך הפה כפתח תולדתו, והנה בקצה החוסם
כסופו יש ב' בלימות מזה ומזה הם בלימות הצירי ונקביהם שניהם וכוונתן [לפני]
על פני השפה, הרי צורת מגל תלדמו, והנה החוסם לברו כדמות ו' ובתוכו
בלימת העין כמגדו כדמות המלאפום, והעין בהפתחו יש בה ג' מראות העין הוא
דמות הקבוצ, ובלמות האון חירק גדול והקבץ חסד קמן, והברית בקשווה הא

כדמות

הקדמה

טעות חולם עמדה עליו ושפלי מעים באשה עם בלימת רחמי וזאת קצת, כי נמנה
הדע הגיתן בה הדמיות השואן והמכרים עתיקים לשופע ישמע החזל יחול ,
ועתה באדם יען שכל מעשה בראשית לאצותן נבראו כלומר כל מה שיש בבח
האדם להשיג בלמדו את כל אלה ידעו מיד במבוע וכן כל חי, והנה ליהק שחתם
נתולדה ובעומק החכמה הידוע לחכם כפגולת האוויות ובנקודתם ובמעמדותם
ידעו מיד במבוע, וכן הסחש, כי לכל חי יש כח הדבור בקצת איתיות כמו שאמנם
הואים בקצת העופות, שאם מלמדים אותם יוכלו לדבר, והם בעצמם לא ילמדו
מחברין דעתם, אבל צפופה בראשית דברו במבוע בלא דעת, וכן היה בנפש
האשון דבר במבוע ונתלדותיו לא ילמדו לדבר, כי אין להם דעת האדם, גם
האדם עתה שנקט ממנו רוח הנבואה ודעת רוח הקדש לא גובל להסיף דבר
בלשן ולא לדנוע, כי כל התפצות אות, או נקודה צפופה שנוי משנה והכח
המלא לפי הנלבתה בעצם לפי מגלתה הידוע לבעלי רוחק, ועתה שמיעמו
למדיה, גם ה' יסתר פניו מבלי לגלות עומק מסתריה, ע"כ נחצנו בלבי חק
עולם ולא יעבר, ושמתי פני כחלמיש לשאת תרפה ובוו ולא אשוב מפני כל, ועד
אנוע ואמות לא אסיר המתי, ואך כך שמתי מבטתי ה' אתה ידעת .

והנה כאשר החלה חכמת הלשון לשגב ולצמות אחרי השכחה, חברו בה
ספרים הרבה עד בא הרד"ק קבצם כעמיה צרנה בספר המכלול,
נמנאר בהקדמתו שם ואחריו ככל דור, כמו בן קטו אנשי לכב וחברו ספרים,
אבל לא לעזר ולא להועיל, ומעט אשר הוסיפו, ויותר המעיפו והחסירו מדברי
המכלול, וכל מלאכתם לא היה רק לשנות הסדר ולבלבל דעת הקורא בספרים
הרבים אשר חמרו חמרים, ע"כ אמרתי הנה ה' כרה לי און, ויפתח לבי והבינותי
מנרות חרשות, וכתבתי לי במפר לעשות כמעשה המתבררים אשר לפני ואשלחם
לדפוס לא ידע שובו בארץ, כי יאמרו מה לנו להוסיף להגות בספרים אין קץ
וכל חדש אין בקרבו כמשפט כל מחברי חבר בלשון, ע"כ כתבתי את החדשות
לסן והוספתים על ספר המכלול וקראתי בשם לבושי מכלול, והיה כקראו הקורא
בו יראה גם לסמה כשולי היריעה תבן תחבולות יקנה, רק כי דברי המכלול
אזכים ורחבים, גם עמוקים ונבוהים, והיה בקרא איש בתחלת תבול גפשו
בו, כי יהיה עליו למשא אבן מעמסה, ולא יסכול כי לא נמח, ע"כ קצרתי
באמרים וכתבתי במפר הזה, כי גם המחבר חשב כואת לקבץ רק עקרי הדברים
מבלי להרחיב ולהעמיק בו, אך כי השמים הרבה וגם החדשות אשר נבעו בליותי
בזיקי ולא ידע, וגם הרכה שבושי הדפוס ושבושי הסופר בהעתקו מספר לספר
הדק מכלי אל כלי, ולא עמד מעמו בו. על כל אלה נתתי לבי ועיני להקנם
ולהעמידם

הקדמה

להעמיד על סבתם, גם המראה מקום ספר לסי' השמים הריבז ומלאותי
בראוי באשר יראה ודואה, וקראתי בשם מבין, והוא יזא לשני לשום בינד
לאחר שהאזר יבינתו, על סי' ר"א אה"ב, וכן הוא בליוק המכאז את הדבר
אזר כי באר פי' אם ספרש רברי ענמו כמות ומחויב בו הדיבור, וגם הספר הזה
הוא ארוך להפיל, ע"כ עוד הוספתי ספר הדקדוק הקמן מחזיק רק מעט יותר
כמייד אי בגין ולא יתע לב, והוא המעלה הראשונה, ואת בספ הזה קראתי מעלה
השניה, ואת לבושי המכלול הוא המעלה השלישית, ועוד הוספתי ספר
הבנינים הוא המעלה הרביעית, וספר הלשון על משקלי אשמות הוא מעלה
החמישית, ואחריו ספר המעשים הוא המעלה הששית, ועליהם בזה על הסקרא
הוא מעלה השביעית, שבעה מעלות יעלו בו, אשרי אנוש מצא חכמה לאור באור
המים, הברי המדבר בתם לנג החפץ באמת נבקש אמונה פה בואליסמאק.

משה אריה כמודריר זאב וללה"ה

הקדמה

א

באר שלשה קניני האדם אשר לו יתרון בהם
על בעליו והם שכל דבור וכתובה :

קנינים

אשר לו לאדם יתרון בהם, על כל בע"מי וולתו, ליתרון מדרגתו
ומעלת נפשו מהם ביקר שאל ויתר עוה"ס שלשה, השכל
דבור, והבתיבה: הקנין הראשון השכל, הוא ההכנה אשר לו להשכיל
השיג כל הדברים איפשרי ההשגה, ולדעת עצמותם ומקריהם, כללותם
ודעיותם, ויודע להבדיל בין האמת והשקר, והכח הזה הוא בנפש: הקנין
שני למטה בערך אל הראשון, אבל הכרחי לו, והוא הדבור; בו יוליא
משפכל מחשבתו מכח אל הפעל, ויסדר מושגיו בסמנים מונחים עליהם להודיעם
וולתו, והתגלות אור השכל בדבור כהתגלות אור היום בשמש ואור האש בנר.
הקנין השלישי הכתיבה, הוא הסבנה אשר לו לרשום המחשבות והמושגים
המוחשיים במלות הדבור, בצורות ואותיות כתיבה, והוא הכח הדבור השני;
כי כאשר יובן כונת וולתו בדבור כן יובן במכתב. ויש לדבור ככתב כפיין
תרון לדבור הלשון; כי ככתב ידבר איש עם איש והם רחוקים זה מזה מלאק
י, וככתב משתמרת החכמה לדורי דורות, והמדעים גאונים בספרים
נכמטתון. ושלשה הקנינים יחדיו משלימים ענין האדם, ומציינים אותו לחפצו
ולתכליתו, בגופו ובנפשו בעולמו ובאחריתו:

אך כל חכמה וכל מלאכה לריכה הכנות וידיעות ולמודים שיקדים להם
המלמד, עד שישלם בחכמה ההיא או במלאכה ההיא: וכן נרדף האדם
אל הכנות ולמוד עד שישלם בשלשת הקנינים שזכרתי. וההכנות המשלימות שכל
האדם, והמישרות אורו להשכל ולהתבונן כל המושגים ולחבר אותם לגוד
ולשפט, ולהבדיל מהם האמת מן השקר ולהוליא הנסתר מן הנגלה, הוא למוד
הדיעות הנכללות במלאכת ההגיון, כי החכמה ההיא מדריכה השכל ללכת דרך
מדה במהלך החקירה, והיא תלמדנו לעשות משפטים והקצאים, ולחבר אותם
במופת חותך, להכלל בהם מופתות וכוונות בדרכי השתכלותו והתבוננותו, והלמוד
הה נקרא אלל בעלי החכמה יושד הגיון [אמיק, רעכס דענקן]:

ואם

(*)

ואם

ישתלם האדם בזה, נריך שידע עכ"פ לשון אחד על כרוי בכל אופניו
 זו יוכל לנגלות מתשבתו וכונתו והשתכלותו והתבוננותו לזולתו, כי לא
 יספיק בכל מה שידע האדם והוא יודע לו לנפשו, אבל בהתגלותו לזולתו - וההכנות
 המשלימות דבור האדם, והמשרות אותו לדבר בלשון לח נקי ומבורר, הוא
 למוד הלשון אשר ידבר בו לדעת פרטי מלותיה לכל מושג שהונחו, כדי שיוכל
 לכנות כל מושג במלה המיוחדת לו, ולהודיע כל כוונת המורה עליה. ולצדק
 המלות על סדר המושגים בני ערבוז ובלבול; שלא להקדים המאוחר ושלא לאחור
 המוקדם, ושלא יוסף או יגרע הדבור על הענין, ולא יהיה חלוף בין המובן
 ובין הנגלה מכונתו, ולהטעים הספור בדריכה ובעמידה בחבור ובהפסק,
 ובנטימות הקול בהר"י ובהשפיל לפי חכמת הענין. והלמוד הזה נקרא אלל בעלי
 הלשון יושר המבטא [גרמאטיק, רעכט ספרעכן]:

ואם

ישתלם האדם גם בזה, יחול עליו חיוב ידיעת המכתב, והיא לורות
 האותיות ולרופן במלות והברתן ותקונן, ואם שהיא קלה בערך שני
 האגונים הראשונים, היא הכרחי להם מאד לגודל ההועלת בה כאשר זכרנו,
 והלמוד הזה נקרא אלל בעלי הלשון יושר הכתיבה [מרטוגרפיה, רעכט
 שרייבען], ושלת ידיעות הללו יחדיו מתיחסות זו על זו, ושלתם שלמות
 לאדם בגדרו, עד אשר ישולל ממנו תאר השלמות, בהיותו בלתי שלם באחד
 מן הלשונות עכ"פ במכתב ובכתיבה:

ב

הברח ידיעת לשון עברי לבעל דת עברית :

ואחרי

גלותי הכרח ידיעת לשון אחד בכלל מלד השכל ברא"י מצוררת אשר
 לא יכחישה כל איש שכל, המחבונן כל דבר בעין האמת, חשוב לבאר
 הכרח ידיעת לשוננו הקדושה לשון ועברי לנו בעלי דת עברית בפרט, מלד הדת
 ופאטור. כי בלא השפה בה דבר אלהינו עמנו להורות לנו חקט ומשפטיו, בה
 רשומה החורה והמלות אשר יעשה אותם האדם וחי בהם, בה סיפר לנו מעשי
 חבותינו מאז היותנו לגוי, ומסדי אלהינו אשר עשה לנו מאז בחר באבותינו, ואיך
 נצא אל ארצנו לציון ובערי הספרים ועניניהם, מבלי דעת דרך הלשון כלליה ופרטיה
 ודקדוקיה? הן בלשונות העמים אשר חדשים מקרוב ילאו, והיא והמדברים בארץ
 מולדתם, איך דרך להצין ספריהם על בורין, מבלי דעת דרכי הלשון, היא
 ודקדוקיה, אף כי בלשוננו הקדושה, הישנה עוד כל ימי העולם מיום הוסדה,
 והיא אף מלד מולדתה כרחוק מורח ממערב? ואיך יעלה על לב בעל דעת אחתי,
 אשר ילמוד ויבנה ספריה יום וילגה, ולא ידע דרכי הלשון אשר הספרים כחובים
 בה, ומה שהוא יותר שמה שאל ידע דקדוק הלשון אשר הוא מתפלל בה על תפלותיו,
 ומסדר בה כל בקשותיו? היא אמן כי יאמר, לולא החוש יורה לנו אמתו? אך
 הכנות

אנחנו אשר גרמנו התעלמות רוב המונטו ידיעת החכמה הולח יחפץ לי
לנצח זכרם, וקלמס יגלו לך כמה שאומר אח"כ :

ג

סבת קצור לשון עברית והעדר שלמותה ומעום לומדיה :

כל לשון כאשר תהיה שלמה להגיש בה אל הכללית המכוון ממנה : לאוי שלח
חסר בה דבר אשר לא יוכל לדבר לגלות בו רעיוניו, ושימלא בה חלול
משיקות לכות כל דבר, ולגלות כל רעיון, ואם נע"ן מל לשוננו, כמלאכה
חסרה וקצרה, בלתי מגיע למדבר מלות ככל חפצו. ואי חיפשו שהיה חסרה
בעלמה, כי הלשון המונח, הונח על פלאי ענין שבד האדם לדבר, ואם בשאר
לשונם כן חף כי בלי עברית שהיא אלהית, ולא היה אפשר שהיה לשון מקוטעה,
כי בספרים המחוברים בה בספרי הקדש, פיתה מגעת לבעליהם כל חפצם, והיו
מחזיקים בה דעתם בלי מחסור דבר. ומה ראיה כי חסרונה איננה בעלמה, אבל
הוא מעוט ידיעתנו ממנה. וזה לקחי סבות :

הארת

השכחה חזרת מלות רבות ממנה בדרך האלות, כי קיום הלשון
בקיום אומתה, תרום בהרומה חפול כנפילתה. כי בהיות העם
ד שלח להם, יושבים שלום וקטנים, חפשי משעבוד אפול אויב, מיושרים
מחי אלהית, כהגים במאם מדיני, ומסודרים במדות ובמוסר; העם אשר
תקבץ בהם כל המעלות האלה, חרבה בהם החכמה והמלאכה, גם חושבי
מחשבות במלאכה הדק וחושב, גם גדולי חקרי לב מביני מדע בכל חכמה, גם
עלי אמונות קודמים מלגים ומזלרים, מחברים ספרים בכל העלמים האלה,
הדל החכמה ותרחב הלשון, מעשירי אמותה במלות מכשירים מליצותיה לכל
רעיון. ויחפי הלשון ושלמותה ראיה על שלמות אמתה כדלור האישו על שכלו.
יקן כל עוד אבותינו היו שלום וקטנים בשבתם על אדמתנו בלחץ הגבולות,
ידם רמה, ויקרי העם שוקדים על דלתות המורה והחכמה, אז גם לשוננו
נחה. אך מאז בעלה האומה ושבתה המלוכה, ופעלו מדרשי המורה והחכמה
גם לשוננו נפלה. כי גלו בין גויי נכר אשר לא שמו לשונם, וברוב הימים ובלוק
התים, עזבו לדבר כלשון עמם וילמדו לדבר כלשון עם ועם אשר גרו בס. ולמעט
העור בה שרבו מעט מעט הרבה ממנה, לולא שרד הגוהר שמורה ככ"ד ספרי
קדש; ובהקדמת חלק אונר השקשים ארחיב הענין הזה :

השנית

מעוט ידיעת השמוש בשארית הנמלאה, וזה מכמה טעמים. (א)
כי כאשר עמדה להיות לשון מדברת וכשארית רק בקריאת הספרים,
אנדה נעיימותה והדרתה, כי הנער הגעתיק משגי אמו ירגל לדבר בשפת עם אשר
הוא בו, ובגשאו ללמוד ספרי הקדש, לא יבין המלות בעלמם עד שירקו לו
לחנם

אותם מלשון לשון. והלשון הנמשך יחד הרבה מסמנו ומיסודו ודרכו. כי
 הלשונות טפות הרבה זו מזו בהנחה מלתייהם ובהוד הדברים. וכל דבר הנמשך
 יחד הרבה מנעימות ולחות מאמריו : (ב) אלו היה המורה המעתיק הספר
 לחלמידו בקי במיב שתי הלשונות, בלשון הנמשך ובלשון שהוא מעתיק בו, היה
 מעיד לבו על נסיותייהם, ויורה דרך כל לשון לעמו, והיה יכול להבינו בלמדו
 אותו המקרא, שמוש לשון העברי להודיע הטובה והענין שהוא, והשמות המנופות
 והאותיות ככג פסס לפי שני המושגים, וחבור הדבורים. והיה בומר בלשון האחר
 שהוא מבאר לו אותם. כי מלות היוחד קרובות לבונת ענין הנמשך, והיה החלמיד
 קונה ע"י מושג אחתי מסבונת שתי הלשונות, ולחות מליגת כל אחת לבדה, והבין
 להעתיק ספרים האחרים אשר לא למד אלל רבו, מידעם הפרטים והכללים אשר
 בכל לשון, והיה בכל לשון לח ובקי בדקדוק ובכתיבה. אך מקום השחתם סדר הלמוד
 אשר בו, אהגנו מחפזים שתי בנות האלה. כי מורי הילדים אשר בזמנינו
 ובמדינותינו (וזלתי הספרים ריבם אינם יודעים מאומה מחכמת הדקדוק וכמעט
 שלא ידעו שרש המלות ואם זה בלשון עברי אך כי בלשון אור שהם מעתיקים אליה,
 והמה מנפלים ומהגי דברי המקרא בעני שפה ובבלבול הלשונות. יותר מבבני
 המגדל ולא ימלאו מלות מספיקות להעתיק מלות העבריות, ויבארו לפעמים מלה
 עברית במלה עברית, ויקלקלו הכונה וישחיתו טעם המליצה (קלסר האריך בזה
 הר"ם עמ"ן בהקדמת ספרו אור לגתיה) והיה כי גדל הגבר ועצוב ביה הספר
 גמח מהנה חלמודו, כי המעט שלמד בלי שרש ויסוד, יפוג טעמו ויחיל ריחו כי
 לא היה לו טעם גריח, ולא יבין לשרש פסוק אחד אחרי כן, ואף כי קלסר כי יגדלו
 ויזכרו, ללמוד לשון אגב על הסדר בדקדוק צמוד לרכו אותה למסחר, וימלא בה
 נועם ולחות ויקרא בו מלילות ובימים וקצינים נשגבים, וימשך לבו אחריהם,
 ויבזה וימאס אח"כ להשקיף בספר עברי, כי לא טעם בהם משולם טעם מליצה
 ורעיון נשגב לפי הזכירו על למדו בבית הספר, האף אין זאת? — ואף אלו
 המחפזים בלמוד, מרוב ההרגל בקריאת ספרי הקדש, תפשו מלות והזכנו למבך
 אגרת מחקראת וממלות עבריות, וחסיפיק להם זה להחזיק עצמם בעלי לשון
 ומליצה וכותבי לחות, והם עם זם כפחד-הדאיות בלכמים, וישליבו למוד הדקדוק
 ולחות הלשונות אחרי גיוס : (ג) אורך הזמן ורחוק המקום אשר טעת היות הלשון
 עברית חיה, ורחוק מקום מגדלתם מארץ מגורנו, וזה יגרום סחימת מקומות
 רבות במקרא, בלי דעת פסרוש, כי המנהגים והמנוסים והמדות והדרכים
 ודרכי הדבור והדומים לזה, משתנות בכל פאה משאות הישוב, ובכל תקופת מאה
 שנה. ושלשם הטעמים האלה יחדיו מספיקות לנו, על קולר ידיעתנו בלשון ומעוט
 השתמשנו בה; ויארך לי להרחיב דברים בזה :

הבה אשר הביא את המחבר לחבר החבור הזוא נוסף על ספרי דקדוק ומצאיים;
 אך אחרי בראייתנו כל אלה, משום ידיעתנו בלשון, והתפלגות האנשים
 מלמודה, א"כ מי זק ויבצר ספסו צעקן בזה, בלא יבין דבריו למוחב?
 ואף כי אחרי קוב הספרים הנמללים בזה, ואם הם לא חזקו, מה יועיל אם
 נסוף עליהם ספסו צעקן?

לד חז"י ואומר, כי הסגנון הזה צעלמה הביאנו למנה הספר הזה, כי
 כל חלמה וכל חלמה לא ציט חקף אל הכלית שלמה. אחרי לחקה אל
 הצלחות, כי אם צמך ומן רב אחרי הבחינות והנקיטות מהאנשים המחבונים
 זה, וכל משדל אחר משדל וכל מעיין אחר מעיין יליט בה למדרגה מה שלא
 ציט אליה הקודם לו, ואם היה גדול ממנו, (והבחינו זה במשל בהקדמת פרושי
 על ס' האמונות והדעות). וכאשר תהיה על קנקני ספרי המדקדקים הנבחרים
 מן הראשונים והאחרונים ומלאהי, אם שכל דבריהם כלם נבוחים למען וישרים
 שאלו דעת; עם כל זה חדלו ארחות הישרם הלמוד למחילים ולילדים לעירים
 לחיים; אך לא נכו עוד ללכת בגדולת, להעמיק בפרטי גדולי חקרי לב כמוהם,
 זה לכמה עשמים. (א) קוב הספרים הנמללים מה שהגיש מהם אלינו, כמעט לא
 מלא אחד יכלול כל חלקי הלמוד מהל ועד כלה ממסד ועד הספמות. אך יש
 מסדר בחלק אחד ממנה יותר מדאי, וגורף בחלק האחר משעור הראוי, ועובת
 עליו בהקפה נמרה, או שהוא משמיע חלק אחד, וכל שא משפירו על שפתו,
 ולא יעלם על ספסו. ויהיה א"כ למעשה להמחלמד לחסוף ספרים רבים להשגות
 כס חקו, ללמוד מה אשר חסר בזה, ועם זה אינו יודע איזה יבשר אשר יבאר
 ויבאר, ויבאר כפני בהם אחרי הדריכו, ואלו ספרים (ב) הענין שדר הלמוד
 ומערכת הענינים מהקודם אל האחר, ומתקל אל הכבד, וירוש לי הסדר בלמוד
 מהל לב החלמיד אל הבנת הענין, ואם ילמוד חלק בזאת הקדמה יביט חלק
 הקודם לו, יבין כל דין וכל כלל זה ותחוק צעינו לקבלו, לפי שהם מצטרפים זה
 אל זה. (ג) והוא הגדול מגלם, וזה כי יש שני דרכים בלמוד לבוח בהם אל מחוץ
 חקן כלשון וידיעות יסודותיה וכללותיה המוגנות בה, אבל אחד יבשר כל קנה וקנה
 מלד: האחת לסדר הדרכים והמשפטים והכללים והתחלים בשני האותיות והתנועות
 והמלות, שני מה שנתחנך בפרטים המחבירים בה; מבלי שאם עין על האותיות
 כולות מלד המושגים שיהיו, ועל איזה אופן שיתקשרו ויבולרו עם דברי הגיון,
 והדרך יאה בחרו רוב מחברי ספרי הדקדוק אשר הגישו ספריהם אלינו, שבו על
 עני ספר המקרא ולקטו כללים דגים ומתאי, וילבדו אותם חמרים חמרים וישמחו
 מן חלמי לב הנטר או על כל הלמוד, ותכבד עליו העבודה לזכור כל הכללים שאלו
 נהוהו רק מלאכת הזכרון לבד ואין לשכל חלק בהם: והדרך השני החברות
 יטרות הדקדוק עם מלאכת הגיון, לזכר משפט הדבור בדרך עיוני, ואופן
 הדלי המלות מלד הדלי המושגים, ואופן התקשרם לרעען שלם וסדורם במאמרי
 והלמוד

חלק השלישי כולל חשפט הפעלי ככל הלכותיהם וחבור הכנויים והלכתי בו בעקבות ספר החבור בחבור הלוחם והבניין
 כי שאלתי דרך נכון וברור לתלמידים, זולתי מה שנקיטתי ממנו בחבור מושגי
 העל, שהלכתי בו לדרכי בנתיבת הגיוון.

חלק הרביעי כולל חלוקות מלוח הטעם והענין לפי משמרת הוראותיה
 ליהם או לקשור או לקריאה, ג"כ חלוקה הגיונית :

חלק החמישי בו הגדלתי והוספתי על כל ספרי הדקדוק אשר היו לפני
 כי אספתי בו שמוש הלשון, וחבור המלות ודרכי הדבור
 (יחסים) והאספתי ולקטתי המעט הנמלא מפוזר ומפורד בספר המכלול להרד"ק,
 ואספתי עליהם כהנה וכהנה, אחרי העיון והחפוש בספרי המקרא, ומה שהעליתי
 הדתי הענינים כל אחד במקומו הראוי לו כדרך סדורם בלשונות אחרות : ועל
 הוספתי מאמר, מדבר מעט אדרכי המליץ והשיר ומה שיאות לו לענינו ומאמר
 דבר מהדור הנגינה והנחת הטעמים, ובסופו פרק אחד לחך את התלמיד
 שמוח המלות, ומה שנלוה אליו. עד שישובו החמשה החלקי בכלל להיות ספר
 אחד כולל כל חלקי הלמודים בענין זה בעיוני ובמעשי, ולמדה הואת קראתי בשם
 הלמוד לשון עברי (עברית ספרה בלעדיה). המורה על כלילות הלמודים
 ו. ועם זה בארתי בכל הספר המלות המלאכותיות הנמלאות בלשון רומי ובלשון
 גרמני, כפי מה שהורגלו לבנותם בלשונות אחרות. ויתחקו מושגיהם יותר בלב
 למד מאד הכירו אותם מלשונות האחרות. ונזקף על אלה חברתי לוחות הבנינים
 יקלי השמות בכרך מיוחד על הבנינים הספר הזה :

1

החבר בקש בכל מה שאיפשר להבשיר למוד הספר לתלמיד עם מבין :

ועם זה גליתי כונתי וחפלי בחבור הספר הזה, והשעור מה שכיונתי להועיל
 בו, והלמוד החדש-מה שחדשתי והוספתי בו על כל ספרי הדקדוק. ולא
 אבטיח להגבער מכל מושג וידיעה בלשון, שיוכל ללמוד בספרי לבדו-בלעדי מורה,
 כי אף שכיונתי להועיל בחבורי לכל מתחיל, אך מאד הענין והדרך אשר בחברתי בו
 ללכת במהלך חקירה הגיונית, נמנעתי מהבשיר אותו לבהין בו הילדים לעירי
 יחס, ועם זו חוסר ג"כ חלונת קלח המלינים עלי (כאשר שמעתי), כי לא
 חזר הספר בלשון קל ופשוט שיבינוהו הילדים והנערים, כי למדת יוקר הענין
 לא היה איפשר לי לבאר הדברים בלשון קל ופשוט, כי יקר הדברים והמלות כיקר
 העיון הנשוא בהם, ועכ"ז בקשתי לפשר בין שתי הכונות כפי מה שאיפשר :

ודאני שחדש עוד, כי כאשר יהיה ענין במקום ממקומות הספר נוגע בענין
 אחר אשר נזכר כבר, אם בטעמו או בבאורו, או הוא מתערף על מה
 שזכר

שזכר אח"כ, ולא רציתי להכפיל הדברים ולשנותם ללא הועלת, הצנתי לך-צ"ו
(S) ורצחתי בו בחיזה סימן חמלא הדבר הטוב לענין זה, אם בנתינת טעם
לדבר או לדינו אשר שם מרחב בביאורו כי שם מקומו, והקורא לא יתשל לבקשו
במקומו הרמז לו, להבין בו הענין מה שהוא עומד בו, ואם הוא מן המאוחר אינו
הקודם, ולא יזכור הענין על פה העיון לו הכרח, ואם הרמז הוא מן הקודם אינו
המאוחר, יועיל לו בהגיעו אל המקום שהוא לשוב לזכור מה שנאמר עליו כבר
ובהשיב ידו שנית בלמוד הספר יקרבו לו הדברים אחד אל אחד והיו לאחדים בידו.
כי הדיקים רכוסים ומשולבים איש בחייו ובוה ידע הסתום מן המפורש. ועם זה
גמרתני מה שרציתי להקדים לספר הזה. ואבקש מאת כל משין לכפר לי אם קארתי
בענין מה מהשלים אותו, כי כונתי רלגיה, והאנוש קלר יד מהשלים דבר על
הכליתו, דברי המחבר :

• יהודא ליב במודרר בנימן זאב •

שיר למעלות

ולתפארת לשון עברי והתועלת בלמורה

אם הלשונות שפת עבר לשון תפארת
שפת עם נבחר היתה בארץ נבחרת
בה דבר אל או מסארן הופיע
בה צוה אל עמו חקיו ישמור
בה נבאו נביאים בה משוררים ישור
בה גם איש לרעה בלחפצו הביע

אך בנפול עמו מארצם נדחו
התערבו בגנים לשונם שכתו
כי פס בלחזון דובריה חדלו
לולא שרירים חכמי לב רדפי צדק
סקלו ודכה גקי ממשוכת חדק
לא היה איש שפתיו ברור מללו

בעלי המסורה יסודיה הבינו
שאר חכמי לב עמידה השעינו
ירחי ובוך עזרא תפארתה הרימו
הקמתו במכלולו שם לה כליל יופי
אלהיה ושלמה נקוה מדופי
גם חכמי עמים חן חן לה ישימו

(**)

אך עתה לזמריה יום יום ימעמו •
דורש אין לה בספריה יגעמו •
בזו ערכה מהגות בה עצלו •
ובלי בין דרבה דבר בן לא יבינו •
אם ישנו במלה אמר לא יבינו •
בעורים לא ידעו במה יבשלו :

יש ברוב ספריה לא מצאו מנוח
אסוף דינים בה ובה לא עצרו כח
וכאם הדרך עפו אחר גסונו •
נלאו מצא חפץ ברוב עמל וטרח •
תעו כהלך לא ידע גכון ארח •
וכהתעות שפור געו גם יחונ :

אלה בוערים לבם סינה באעלת •
הזילה על בלי מצא בה תועלת •
ישימו נפשם יודעים על בלי דעת
בעטלף מתהלך בשואה ואמש
מכה העורון בל חזה שמש
הוא יבו ארה לתת בה מנרעת :

לו שמו על לב לו חכמו השכילו
אך בסלם לעלות ראש עפל יעפילו
אם תחתית מעלותיו גרו גם געו ?
ואיך דברי לשון וספר יבינו
או עלות מרום דרי המליצה יבינו
בלעוד מעגלותיה לא ידעו ?

לארְבֵּן מְבִינִים אֲתָבִי הַשֶּׁבֶל וְדוּעַ
לָהֶם עֵין לְרֵאֶת אִין לְשִׁמּוֹעַ
עַד קִרְא סֵפֶר מִשְׁפָּם שִׁמְתוּ יִלְמוּדוּ
הֵם בְּמִקְרָא קִרְשׁ בְּאֵר יִבְלוּ
אִף מְלִיצֵת עֵטֶם צָחָה בַל יִכְשְׁלוּ
כִי בָּקוּ מִשְׁפָּטָה כָּל־אִמֵּר יִמְרוּ :

כַּעֲזֵר וְחִרְשׁ בְּאֶרֶץ בּוֹקֵעַ
יִשְׁדֵּד אֲדָמְתוֹ פִּרְה רֹשׁ יִקְעֻקֵעַ
צָדְעוּ נָקַ בַּל יַעֲלֶה קִיץ חוֹךְ שִׁיחַ
בֵּן חֲמִבְרֵר שִׁפְתוֹתָיו בְּלִמָּד אֲרֻשֶׁת
כּוֹנֵן נִיבּוֹ לְדִרְבָּה כְּמִטְרָה לְקִשְׁתַּת
יִכּוֹן כִּי פִּיּוֹ דְבַר תּוֹעֵה בַל יִשִּׁיחַ :

הֵא מְהוֹרֵי לֵב מִיִּקְרֵי דְבַר לִפִּי עֵדָה
הֵא נָא סֵפֶר יִסּוּל לְלִשׁוֹן דְּרָךְ
בַּל דִּינִיחַ בּוֹ אִין נַעֲזֵר מִהֶבֶה
בַּל יִאֲמְרוּ עוֹד רֹחַב סֵפְרִים הוֹגִיעֵנוּ
בּוֹ יִרְאוּ כִּי עוֹד שִׁפְתֵנוּ אֲחֵנוּ :
יִחְדּוּ נְחֵמוֹ פְּרָצִים בַּל תִּצְאָנָה :

סָפִים מְרִים לְמִרְפֵּא יִצּוֹ הוֹפֵא קַחַת
הוֹשׁ מְהוּל בְּדִבְשׁ יִשּׁוּ רֹחַב לְמִרְקַחַת
יַעֲרֹב לְדוּחַ בַּל יִדַּע בּוֹ מִר מַעֵם
לְמִנְדֵּי לִשׁוֹן בְּהִגְיוֹן נִכְלָלוּ
יִנַּעַם אֶל לּוֹמְדֵיהֶם בָּם לֹא יִגְעִלוּ
כְּבִשְׁם הָיָה נִפְתִּי סֵפְרֵי הַפְּעָם :

אך מה אהלל מעשה ידי פעלתי
חכמי לב יראו כי לא שוא עמלתי
שומנא ספדי ! בארץ רחבת ידים

בוזי דעת דבריה לא יקראו
בגריבינה סרפא לשון בדה ומצאו
מורם נתיב לשון ותהי להם לעינים :

תוכן

ענין החלקים והמאמרים והפרקים והכלל בהם

חלק א

משפט האותיות והתנועות וכללי הקריאה

מבוא י"ז כללים והקדמות בדיני התנועות.

מאמר א פתכנת האותיות

עמוד

11

• • • פרק א מספר האותיות ותמונתן

מאמר ב סהרות האותיות

19

• • • • פרק א בסמני התנועות

24

• • • • פרק ב בגדר ההברות

29

• • • • פרק ג בדיני השוא

37

• • • • פרק ד בהתהפכות התנועות

51

• • • • פרק ה בגדר הדגש

מאמר ג פתכנת הנגינות

59

• • • • פרק א בסמני הנגינות

63

• • • • פרק ב מלעיל ומלרע

69

• • • • פרק ג נסוג אחר

72

• • • • פרק ד דיני המתג

77

• • • • פרק ה דיני המקף

חלק ב כלל משפט השמות

מאמר א במספר חלקי הדבור

79

• • • • פרק א בגדר עצם ומקרה

84

• • • • פרק ב בגדר השתכלות והדבור

89

• • • • פרק ג באור מ' חלקי הדבור

מאמר ב פתכנת חלקי השם

93

• • • • פרק א בגדר שם עצם (שוכטטטיין)

עמוד					
95	•	•	•	•	פרק ב באור היא הדיעה
96	•	•	•	•	פרק ג במגבילי השם
99	•	•	•	•	פרק ד בגדר המין (גמיון)
102	•	•	•	•	פרק ה בגדר המספר (כוחות)
104	•	•	•	•	פרק ו בגדר הסמיכות (סמכות)
107	•	•	•	•	פרק ז בגדר שם המקרה (חבטות)
109	•	•	•	•	פרק ח בגדר שם התאר (תדירות)
113	•	•	•	•	פרק ט בגדר שם המספר (סמכות)
127	•	•	•	•	פרק י ביחוס השם (רעיונות)
134	•	•	•	•	פרק יא במלות הגוף (פרמטרים)

מאמר ג בגורות השמות ומשקליהם

146	•	•	•	•	פרק א בגדר הגורה והמשקל
152	•	•	•	•	פרק ב שלמים בלי אות נוספת
162	•	•	•	•	פרק ג משקל שמות הדגושים
165	•	•	•	•	פרק ד שלמים בתוספת הא
170	•	•	•	•	פרק ה שלמים בתוספת תיו
174	•	•	•	•	פרק ו שלמים בתוס' יוד מים נון
176	•	•	•	•	פרק ז שלמים בתוספת אות בקצוות
180	•	•	•	•	פרק ח גורת חסרי פ"א נון
181	•	•	•	•	פרק ט גורת נחי פ"א יוד
182	•	•	•	•	פרק י גורת נחי ע"ן ו"ו
185	•	•	•	•	פרק יא גורת נחי למד היא
190	•	•	•	•	פרק יב גורת הבגולים
192	•	•	•	•	פרק יג משקל המרובעים

חלק שרישי כולל משפט הפעלים

מאמר א בגדר מושג הפעל והגורה

195	•	•	•	•	פרק א בגדר הוראת הפעל
199	•	•	•	•	פרק ב באותיות המשמשות בו
204	•	•	•	•	פרק ג בגדר הגורות ומספרן

מאמר ב בתמונת הבונים בשלמים

עמוד				
206	.	.	.	פרק א בתמונת בנין הקל והוראתו
212	.	.	.	פרק ב בתמונת בנין נפעל
215	.	.	.	פרק ג בתמונת בנין פעל
218	.	.	.	פרק ד בתמונת בנין פעל
219	.	.	.	פרק ה בתמונת בנין הפעיל
221	.	.	.	פרק ו בתמונת בנין הפעל
222	.	.	.	פרק ז בתמונת בנין התפעל

מאמר ג בתמונת הבונים שאינם שלמים

224	.	.	.	פרק א גורת חסרי פיא נוי
228	.	.	.	פרק ב גורת נחי פיא אלק
229	.	.	.	פרק ג גורת נחי פיא איד
232	.	.	.	פרק ד גורת נחי עיץ ויו
238	.	.	.	פרק ה גורת נחי למיד אלק
שס	.	.	.	פרק ו גורת נחי למיד הא
242	.	.	.	פרק ז גורת הכפולים
247	.	.	.	פרק ח גורת המרכבים
250	.	.	.	פרק ט גורת המרובעים
254	.	.	.	פרק י בחבור הכנויים בפעלים

חלק רביעי כולל משפט המלות

מאמר א בגדר חלוקת המלות

258	.	.	.	פרק א בהוראת תאר פעל
262	.	.	.	פרק ב בגדר מלות היחס
263	.	.	.	פרק ג בגדר מלות החבור
268	.	.	.	פרק ד בגדר מלות הקריאה

חלק חמישי כולל שמוש הלשון [זינטאקס]

מאמר א בשמוש השמות והרכבתם

267	.	.	.	פרק א שמוש ההיא בשם
270	.	.	.	פרק ב קשור שם עם שם
272	.	.	.	פרק ג שמוש הסמיכות

למוד			
278	.	.	פרק ד ב שמוש שם הכפול
279	.	.	פרק ה שמוש המין והמספר
285	.	.	פרק ו שמוש שמות המספר
284	.	.	פרק ז שמוש מלות הגוף ותכונים
			מאמר ב בשמוש הפעלים והרכבתם
290	.	.	פרק א שמוש הפעל בהוראתו
292	.	.	פרק ב שמוש הגוף והמין והמספר
300	.	.	פרק ג שמוש הדרכים בפעל
305	.	.	פרק ד קשור פעל עם פעל
309	.	.	פרק ה קשור פעל עם שם
			מאמר ג בשמוש המלות והרכבתם
317	.	.	פרק א בשמוש תאר הפעל
320	.	.	פרק ב בשמוש מלות היחס
332	.	.	פרק ג בשמוש מלות התבור
350	.	.	פרק ד בשמוש מלות הקריאה
			מאמר ד בתכור המשפטים
353	.	.	פרק א בתכור המלות במשפט
			מאמר ה בגדר השירים והמליצות
358	.	.	פרק א בגדר המליצה
361	.	.	פרק ב בגדר החרוז והמשקל
			מאמר ו בשמוש מעמים
369	.	.	פרק א במערכת המעמים
384	.	.	פרק ב בהגתת המעמים
392	.	.	פרק ג בהפסק המלות והמאמרים

תלמוד

לשון עברי

חלק ראשון

הכרך

משפט האותיות והתנועות והנוגות

היחוס הזה...
למעשה בטעות והם זלזלו
לרעה פאנל קל (למדינה) כלל הדפוסים וכל בני ברית
אם באות הנה פאנל נון תענה

פ רנה ויהי (למחבר) ובסתר) וכל כל הדפוסים לעל
ל ינה (ונכס תענה אל) ולא נלם כל ויהי אם
המעש שהקורבנות בטעות ויהי (וכפלות בסתם בליו
הבסוף בו

עוד שם בהפועל או תענה (בסתם) וכל כל
הדפוסים שהוא בנקי וכל בסלול בו ע"ה, אטב
כי הקורבנות המעש והתענה הימאלק לרבים כל
(ל) בסתר והלש בנקי ואלו מעשי השלום והל
ש"הל התענה (ל"ה ינה) ינה על ספק והתענה (ל"ה קורבנות)
אם ש"הל וכל על ספק אחד ש"הל שגם ש"הל
ש"הל כ"ה והתענה על ש"הל, ואלו ינה השלום ש"הל
ל"ה ינה ש"הל ש"הל בתלם השלום ינה ש"הל
השלום שלום ינה ש"הל ש"הל ש"הל ש"הל
השלום השלום ינה תענה (ל"ה ינה) השלום
ל"ה ינה ש"הל ש"הל, וש"הל כי השלום על השלום אל
ל"ה ינה ש"הל ש"הל ש"הל ש"הל ש"הל ש"הל
ל"ה ינה ש"הל ש"הל, וש"הל (ל"ה ינה) וקם הלש השלום
ש"הל ש"הל השלום השלום

מבוא

על חשבון המצות והקדמות בדני התנועות
איוה כללים והקדמות בדני התנועות

כלל א • אותיות

כאשר אמר הקב"ה
אותיות אלה הן

אותיות לשון הקודש עשרים ושתיים הן כי היבול אותיות
(ג) בשמות ומהן כל המלות מרכבות : אהביל פי' וכי

כלל ב • מוצאות

אותיות וסודות
אשר פלא החכמה

מוצא עשרים ושתיים האותיות האלה בחמשה
אשר בפה • והם הגרון • החרך • הלשון • השנים והשפתים

זה סדר מוצאן • אהחיע ממוצא הגרון • גיכק ממוצא החרך
הטלית ממוצא הלשון • זמשרץ ממוצא השנים • בוימפ ממוצא

השפתים • אהחיע ממוצא הגרון • גיכק ממוצא החרך • זמשרץ ממוצא השנים • בוימפ ממוצא השפתים

כלל ג • תנועות

התנועות
ההנהגה

כל אות יתכן להיות מרגשת במבטא על חמשה פנים • לכן
ש חמשה סמנים המורים עליהם ונקראו תנועות (מיקום) או נקודות

לפי שצורתן על הרוב נקודות (מיקום) • וזה שמותן ותכונותן • (א) קמץ
(ב) צירה (ג) : (ד) חירק (ה) : (ו) חולם (ז) : (ח) שורק (ט) : (י) : (יא) : (יב) : (יג) : (יד) : (טו) : (טז) : (יז) : (יח) : (יט) : (כ) : (כא) : (כב) : (כג) : (כד) : (כה) : (כו) : (כז) : (כח) : (כט) : (ל)

כלל ד • תנועות גדולות תנועות קטנות

ולפי שהתנועות לפעמים נמשכות במבטא (ו) ולפעמים
נמדדות • לכן יש להן עוד חמשה סמנים • להבדיל בתנועה שהיא

נמשכת

(א) בשמות • אבל יש כמה הברות ואוד שיש לו שם א' כולל ב' הברות
כמו בג' כפר'ת ודמל'ת וזמשר'ץ • ע"ל ס' מ"א • (ב) בתנועות
(ג) ולפעמים נמדדות • לשימחו לקמן ס' ב' הערה א' וע"ש שיש
בבאת התנועה קטנות יש להם קל אחר ממש •

נמשכת בהברתה לבין כשהיא גמרת בהברתה • וזה שמו
ותמנתן (א) פתח (ב) סגל (ג) חרקקין (ד) : (ה) קמץ חס
(ו) : (ז) קבוץ (ח) : והתנועות הנמשכות במבטא נקראו תנועות
חזלות (אויסגעזעצטע) : והגמרות במבטא נקראו תנועות קמטו
(אויסגעזעצטע) ונקראו גם כן , אבות ותולדות :

כלל ה • מוצא התנועות

(א) גם התנועות יש להן שלש מוצאות • הקמץ ממוצא הגרון
הצירה והחילק ממוצא החך , החולם והשורק ממוצא השפתים
זכמטא ואבות כך מוצא התולדות :

כללו • שוא

כלל שוא • להיות מלאה או ריקה • וזה , כאשר היא מנקדו
באחת מחמש תנועות הנזכרות נקראה מלאה , וכאשר היא בל
הנועה כלל או היא ריקה • ויבואו הדתיה שתי נקודות בארך (א)
והיא נקראת שוא • (ע"ל סי' יג' אות א') להורות שהאות ריקה :

כללו • שוא נע, שוא נח

כלל שוא נע • שוא נח • שוא נע • ע"כ לא יתכ
להיות האות השואית מרגשת במבטא לכדה , אבל צריך שתתחבו
עם תנועת האות הסמוך לה , אם מאדריה או מלפניה , להיות
מרגשת במבטא בהבור האות התנועית , ואם האות השואית
מתברת אל תנועת האות שאחריה , נקראה השוא שוא נע
(אויסגעזעצטע סוף) : לפי שבה מתהילים בלי המבטא להתנוועע ; כמו
שמע בני • ואם האות השואית מתברת אל תנועת האות שלפניה
נקראה שוא נח (אויסגעזעצטע סוף) , לפי שבה הפסק הברת הפה ומנותח
הנשימה , כמו אבירם יצחק • וכל אות ריקה בסוף המלה הוא שוא

נח

(א) גם התנועות יש להם מוצאות , הוא דעת הרשויה בשם בעל מקדו
אברהם ואינו , וכל חכם יפין שא"א לומר כן כי ע"כ נקראו תנועות שמשותנים לשי
תנועות השפתים אם מקמץ או פותח או חורק שניו וכיוצא •

נח, אך השמימו ממנה סמן השוא, (1) בעבור שהוא נודע בעצמו:

כלל ח' נח נראה נח נסתר

כל אות שהיא כנקדת בשוא נח, נקראה נח נראה; ר"ל אף שהיא נח בלתי תנועה, בכל זאת היא נראה ומרגשת במבטא כמו הביית והמים במלת אברם, הצדי והקוף במלת יצחק וולתי אותה אתהויו; ר"ל אלף היא ויוי ויד, כאשר תבוא אחת מהן ריקת בלי תנועה אחר אחת מן התנועות הגדולות, השוות עמהן במוצא בלי המבטא, אז האות ההיא נח נסתר; ר"ל שהיא נח בלי תנועה, ונסתר ובלתי מרגשת במבטא כמו בא • מה • לו • לי • וסדר נחתן, אלף או היא אחר קמץ • לפי שאלף והיא אותיות הגרון • (2) וקמץ תנועה גרונית, לכן אלף או היא אחר קמץ נח נסתר כמו קרא, אָבָה • ויוי אחר חולם ושורק • לפי שהיוי ממוצא השפתים • והחולם והשורק ניכר תנועות השפה, לכן תהיה היוי אחר חולם או שורק נח נסתר, כמו בנו, בְנו • יוד אחר צירה וחירק • לפי שהיוד ממוצא החירק, והצירה והחירק תנועות החירק, לכן היוד אחר צירה או חירק נח נסתר, כמו בני • בְנֵי • והאלף וההא לפי שהן האותיות הרפניות בכל האותיות, לכן תהיינה נחית ונסתרות גם אחרי התנועות הגדולות, שאינן שוות עמהן במוצא הגרון • והאלף תמצא בנח נסתר אחר כל המש' התנועות הגדולות; כמו קרא • הביא • ראש • קרא • וההא תמצא בנח נסתר גם אחרי צירה וחולם כמו אחרי קמץ, כמו מתנה, פָרעה • ולפעמים היא נח נראה; ואז תבוא נקודה בתוך ההא והיא נקראה מְעִיק • (3) ותחתיה פתח, ונקרא פתח גְלוּבָה, כמו לה הנְבִיָה גְלוּבָה • אבל היוי והיוד (3) כשתבאנה (בשוא) נח אחר אחת מן התנועות

הגדולות

- (1) בעבור שהוא נודע בעצמו, לשימתו לקמן סי' י"ג וע"ש מ"ש שא"א לומר כן רק הכל על דרך החלודה, על כן יש הרבה שוואין בתובים גם בסוף פרק את שפחה וכיוצא ע"ש
- (2) וקמץ תנועה גרונית כ"י, לשימתו לעיל כלל ה' ואינו כמ"ש שם
- (3) ותחתיה פתח מ"ס וצ"ל ואם תחתיה פתח נקראת פתח גְלוּבָה •
- (3) כשתבאנה נח בצ"ל •

הגדולות שאנן שוות עמהן במוצאן הנחות ונראות, כמו ק, ג, פ, צ, ח' הוי, גלוי: והנה נח נסתר לאיתכן רק אחרי ת"ג הנמשכת במבטא, ולא אחרי תיק, (4) הנמחרת במבטא:

כלל ט • דגש

הדגש היא נקודה קטנה הבאה בלב האות • והיא על שני מינים • דגש חזק (פטרסס) דגש קל (אנס, ויבס) • כל דגש אשר באמצע המלה ולפניה אחת מן התנועות נקרא דגש חזק • לפי שמחוזק הברת האות מרגשת כאלו היא כפולה במבטא • ד"ס שצבת • דומה במבטא כאלו כתוב שצבת הביית כפולה • והביית הראשונה כאלו היא בשוא נח • ולכן הוא כלל גדול בדקדוק, כל דגש חזק כחו ככח שוא נח • וכל דגש אשר בראש המלה, או באמצע המלה ולפניה שוא נח, נקרא דגש קל, כמו פספו • והנה אותיות אהחעד רל אלף, הא, חית, עיין, ריש, בלתי מכשרות לקבל דגש כלל • אותיות ט"ס שקיין נווליים רל מית, סמך, שיין, קרף, צדי, נוין • ויו, ויין, למד, יוד, ט"ס, מכשרות לקבל רק דגש חזק ולא דגש קל • ואותיות בגיד כפית, רל ביית • נימל, דילת, כף, פ"א, תיו, מכשרות לקבל בין דגש חזק ובין דגש קל, והדגש קל לא יבא כי אם להשלים כח הברת אלו ששה אותיות הגזרות • וכשיבא אחת מהנה זולת דגש • נקרא רפה:

כלל י • הברה

התנועה עם האותיות המיוחדות לה, להיות נשמעות בנשימה אחת במבטא, נקראת הברה (ויבס) • ולפי מספר התנועות אשר בכל מלה, ככה מספר הברותיה • וההברות על שתי מינים • (א) הברה פשוטה (חיינלכט ויבס) • (ב) הברה מרפבת, (לז וויסן גטולסט ויבס) • כל תנועה שאחריה נח נראה, רל שוא נח או דגש חזק שכחו

(4) הנמחרת, ואם היא בנ"ם דינה כת"ג, על כלל י' בסוף •

(1) נקרא רפה ויש לו קל והברת אחרת כאלו היה האית אות אחר טמש כן יש לר' שני הברות רק שאינה משתנה ע"פ דגש ורפה, ע"ל סי' מ"א •

שחזו כת שוא נח. היא הברה מרכבת, רל מרכב מאות
 מתנועעת, ומאות נח ומרגשת. כמו אב' רם. יצ' תקי. צ' דיק
 ג' ביר. כל המלות האלה כלם מחוברות מהברות מרכבות, לפי
 שבכל הברה שתי אותיות מרגשות בה במקטא. כי צדיק נקרא
 בדגש חזק כמו צד דיק. גבור כמו גב בור. וכל תנועה שאחריה
 נחנסתר בין בפועל ובין בכח, היא הברה פשוטה, לפי שאין
 בהברה הזאת רק אות אחת מרגשת במקטא כמו ק' רא. א' בי.
 ע' נה. בא' ת. (1) בני. וע' שיתו. ועתה דע, כי הנח נסתר
 לא יתכן לבאר רק אחרי התג. והנח נראה לא יתכן לבוא כיוצא
 אחי תיק. ולפי הכלל הזה, כל תג ראויה שתהיה הברה פשוטה.
 ולא יבוא אחריה לא שוא נח ולא דגש חזק. וכל תנועה קמנה,
 ראויה שתהיה הברה מרכבת, לפי שבא אחריה שוא נח או דגש
 חזק. אפס יתכן שבוא לפעמים גם אחרי תנועה גדולה שוא נח או
 דגש חזק, ותהיה איכ גם התג הברה מרכבת, וכן יתכן שתבוא
 לפעמים גם תיק בלי שוא נח או דגש חזק, ותהיה איכ גם תנועה
 קמנה הברה פשוטה אך השנוי הזה לא יתכן. (2) כי אם בחבור
 תגינה, כמו שיתבאר במה שיבוא:

כלל יא. נגינה

דע כי זולת האותיות והתנועות נמצאו עוד סממנים נקודות וקוים
 הנקראים נגינה (סמן - קולטי) הבאים במלה להורות כי ההברה
 שבה הנגינה נמשכת יותר משאר הברות המלה: ותועלתה
 כפלת. האחת כי ע"י הנגינה נקשרות ההברות המיוחדות למלה
 אחת, מצד מה שכלן נמהרות ונסמכות אל ההברה אשר בה
 תגינה, כי אם היו כל הברות שוות במשך הקריאה, היתה המלה
 מתחלקת

(1) בני וע' שיתו, יותר ראוי לקרות גם לשוא נע עם תנועה אחריו בשם
 מרכבת והנע הוא יותר מורגש מן הנח, ועל סמ' מ' אות ב'.
 (2) כי אם בחיבור הנגינה, על סמ' נון ננים בתיק שלא בחבור תגינה
 וכן אם המעם נסוג אחר נשאר התיק בסוף עם ננים בלא נגינה.

מתחלקת לפי מספר הכרזותיה : אבל ע"י הנגינה נכר קשור
ההברות • התועלת השנית , מורה הנגינה , איזה מלות מתברות
במאמר לפי הכונה והענין ואיזה נפרדות • לכן יש שני מיני נגינות •
מלכים ומשרתים • המלכים הם הנגינות המפסיקות , כמו סלוק
זאתנה • והמשרתים הם המתברות את המלות , כמו מינה מהפך •
ולסבה הזאת נקראות הנגינות ג"כ מעמים לפי שהם מודים על
המעם וכונת הענין :

כלל יב • מלעיל מלרע

האחרונה • ובאופן הראשון נקרא מלרע (מולטימ , דים וטלט) • ובאופן
השני מלעיל (סנימולטימ דים פולטלט) • דים פקיד מלרע מלך מלעיל •
ודעולם לא תבא נגינה (1) בתנועה השלישית שלפני האחרונה :

כלל יג • נסוג אחור

אם יש מלה אשר הנגינה (1) ראוי לבוא בה בתנועה האחרונה
שהיא מלרע , והנגינה היא משרת , ואחריה מלה אשר הנגינה
בה באות הראשונה , ותבואנה איכ שתי נגינות בשתי תנועות
רצופות זה אחר זה , והוא דבר קשה , לכן באופן זה , השוב נגינת
המלה הראשונה מן התנועה האחרונה אל התנועת שלפני
האחרונה , והוא הנקרא נסוג אחור • כמקרא לילה • ודפי צדק •
אלה לולי קרבת הנגינות , היתה נגינת המלה הראשונה מהן ראוי
להיות מלרע , אך מפני קרבת המעמים שבו אחר להיות מלעיל •
וזהו נסוג אחר , ואיננו מלעיל בעצם :

כלל יד • מתג

המתג הוא קנצב (1) והוא חצי נגינה (2) והוראתו להמשך מעם
כה

(1) בתנועה השלישית , חוץ אם הם שני נגינות במלה או ועל , סימן ס'
במלות בעפרה נקרא •

(2) חצי לבן , כפי הדינים שיתבאר לקמן ססי מ"ט עד סוף הפרק •

ח הדיבה שיבא בו • ומקומו על הרוב אם בתנועה השלישית
 לפני הנגינה • כמו אנכי • או לפני שואנע כמו פקדה • וכא גם
 בסוף לפני נח נראה אבל באמצע המלה לא יתכן לבא מתג
 לפני שוא נח ולא לפני דגש ותפעס יתבאר במקומו :

כלל טו • מיני האותיות

האותיות נחלקות לשלשה מינים • (א) שרשיות (בתוריקא מדר וחולפן)
 • (ב) שמשיות (ספרות מדר ביהונגוס ב"ט) , והמה האותיות הנוספות
 לשמש • דהיינו להגביל איזה יחס והוראה : (ג) נוספות (ספרותגוס)
 הנוספות שלא לצורך הוראה וענין כלל • כי אם לתפארת הקריאה
 לבד כפי מנהג הלשון • והנה שרשיות תהיינה כל העשרים ושתיים
 איתיות : שמשיות לא תהיינה רק חצין והן אי תן משה וכו' לב ;
 נוספות לא תהיינה כא המש והן : אהוין :

כלל טז • מיני המלות

המלות נחלקות ג"כ לשלשה מינים (א) מלות השם (כסנאסטר)
 המורות על קריאת הדברים • (ב) העצמים כמו אדם בית • (ג) מלות
 הפעולה (ליטאוסטר) המורות על השנוי והפעולה • כמו אכל שתה •
 (ג) מלות הפעם והענין (כנסטיוונגוס זשטר) , המורות על היחס והקשור
 שבין השם לפעל • כמו כי גם אף :

דע

1 (בסוף לפני נגיד , אם הוא בפתח והוא בתיג ובאסה יבוא גם באמצע
 המלה מתג בתיג לפני ד"ח וכן יש בתיק במ"ש לקמן סי' ס"ה וע"כ , וכ"ש לפי
 ס"ש לקמן ס"ס כ"ב שבל שוא שאחר תיג נחשב לשוא נח והוא המיד במתג •

2 (אהוין , על סי' ר בסוף •

2 (העצמים , וכן החואר והמקרה , על סי' צ"ב •

(2)

כלל יז • משקל

כי כל השמות והפעלים בלשון עברית, אין בהם לא פתח
 פושלש אותיות שדשיות, והסכילו המדקדקים לשקול ס
 על משקל פעל, וקראו לאות הראשון שבכל שדש פ"ז
 ולאות השני עי"ן פעל, ולאות השלישית למ"ד פעל. דין
 משל. מלך, נקראת המ"ם פ"א פעל, להורות על אות הראשונה
 מן השרש. הלמ"ד עי"ן פעל, להורות על אות השנית מן השרש
 הכ"ף למ"ד פעל, להורות על אות השלישית מן השרש, וכן בכך
 שדש, לכן במלה שיש בה אותיות נוספות על השרש תוכל בוד
 להבדיל ביניהן. ה"ם משקן לא תוכל לומר על המ"ם שהיא פ"א
 פעל, לפי ששרשו שכן, אבל השי"ן היא הפ"א פעל, והכ"ף עי"ן
 פעל והנ"ן למ"ד פעל, והמ"ם בראש אין מן השרש, כי אם שמוש:

(2) כי אם שמוש, אינו שמוש ממש, על סמן ה דין ראשון יש סוף
 גממין כו', ועל ס' רי"ב מדובעים שיש בשרשם ד' אותיות.

חלק הראשון

מחלק החמר בלשון העברי

מאמר א

פ. הכונות האותיות

פרק א

מספר האותיות ותכולתן

§ א

אותיות לשון עברי עשרים ושתיים
במספר, ונכתבים על אלה התמונות:

א	ב	ג	ד	ה	ו	ז	ח	ט	י	יא	יב	יג	יד	טו	טז	יז	יח	יט	כ	כא	כב	כג	כד	כה	כו	כז	כח	כט	ל
---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	----	----	----	----	----	----	----	----	----	---	----	----	----	----	----	----	----	----	----	---

ס	מ	ת	ס
נח	נ	נ	נ
ספר	ס	ס	ס
עין	פ	פ	פ
פא	ס	פ	פ
צדי	צ	צ	צ
קף	ק	ק	ק
ריש	ר	ר	ר
שין	ס	ש	ש
סין	ס	ס	
תיו	ת	ת	ת

ב s

וחמש מרים לשבאות בקצה המלה
משונות מעט תמונתן וממנן מגצפך

כ	כ	כ	כ
א	מ	ס	ס
נ	נ	נ	נ
ס	פ	פ	פ
צ	צ	צ	צ

1) שין סין, כן היל לעשות גיכ בית ווית דגש ורפה זוכן בכל בגיד
כפרי"ת שאין חילוק אם משתנה ההברה ע"י הנקודה שעל האות או שבתוך האות
ואולי משום שהם בשני ארשים

העדה וסכת מה שישתנו הי' אותיות האלה בתמונתן כבואן בסוף המלה הוא , כי היא סגולה מיוחדת ללשונות בני קדם , לשונות המונות האותיות בסוף המלה כבואן במקום אחר , וכל ארמיו נמצא יותר אותיות כפולות מבעברית , כי בה גם 1) הנימל הלמד והעין משתנה בהם לכמה המונות :

§ 2

כבר בארתי (מבוא כלל ב') כי האותיות יש להן חמש מוצאות בפה : שהם חמשת כלי המבטא , והן , אהחיע מהגרון , ויכויק מהחך , רמלנית מהלשון , וסשריץ מהשנים , בומיפ מהשפתים . 1) ואותיות מינ , ריל מיס נוין , נעור מוצאין מן הנחירים , והאותיות שהן ממוצא אחד , לפי שהן קרובות במבטא , הן מתחלפות ג' כ' במכתב

1) הני' אולי ציל הק' כי הם אותיות המתענלות תחתיהן וכל המתענגל מחפשיט ומזה הוכחתי בלבוש מכלול שהעיקר ככתיבת הספרדים שאינם מעגלים האותיות האלה .

1) ואותיות מינ כו' ונסיתי שגם הני' נעזר מן החוטם ועכ"ז לא נמצא שיתחלף וכן האותיות שסמצא א' אין סברה שיתחלף שודאי הנכוא לא ימעה בדיבורם וכ"ש הי' יתברך בעצמו כי לפעמים יש חילוק רב בין השרשים כי ארר הוא קללה ותרר הוא נכעה וחרר הוא שרפה וערר הוא לבד , והעיקר כדעת א"ע שטלם שרשי' הם ככל שמות הנרדפי' חזק וגבורה וכיוצא שאין אותיותיהם מהדמות ופירושם שיה , עיל סי' קכ"ה בהערה ודעתי בהם כמ"ש לקמן סי' ז' בהערה שה' ידע במכע האדם בכמה אופנים ויכל להגיע שפתיו ולכל הנועה הנית סימן א' ננדו כפי שידע בחכמתו שהצורה ההוא מורה בעצמותו על התנועה ההוא כן באותיות כל מה שיש בכח האדם לבטא בשפתיו שם אות סי' לכל מבטא וכן בצרף האותיות לעשות מהם מלות ולקבוע הלשון ידע בעומק מכעם ועיקרן בכל צירוף ג' אותיות על מה מורה הצירוף ההוא . ע"כ לשון הקדש קודם שנשכח ע"ד הלשון הי' המורחב מכל הלשונות ונמצא בו שמות נרדפים הרבה יותר מכל הלשונות כי כל מה שיש בכח האדם להוציא בשפתיו יש בה צרוף אותיו , וכל צרף יש לו באור אם לטוב ואם לרע לחזק ולרפין דבק ופרוד יש ואין , וגם שדרך לשיחק הוא ע"ד המליצה ויורד ועולה ע"י שני המשקלים , ע"כ יוכלו להתרמות הרבה צירופים לענין א' ומי שיעיין בספרי ספר הלשון יבין זאת , ובספר הזה לא אאריך רק אשים דאשית הדברים ומי חכם ויבין אלה . ומ"ש הימין הי' הימס אינו רק ב' משקלים לליר ונמצא עוד משקל רק ב' , ע"ל סי' ה' קניח , ומ"ש עשיתם ת' עשיתן אינו רק לתת להם כח אנשים שאמרו שלא במתג הנקבות רק כנעלי דת הזכרים , כמ"ש לקמן סי' של"ח .

[Marginal notes in Hebrew script, partially illegible]

במכתב, ויבואו תמורת זו: כמו מתאב אנבי (עמוס) תמורה
 קתעב • פוסחים (מ'א יח) תמורת פוסעים • יסבר פי (תהלים סב)
 ת' יסר • מעול ותמין (שם עא) ת' חמס • וכן עלו • עלם • עלין
 שלשתם ענינם שמחה • וכן צחק • שחק שוים בהוראתם, וכן זעק
 צעק שוים בהוראתם • וגם אותיות מן מתחלפות זו בזו, בעבור
 הקרבות אשר להן במוצא הנחרים, כמו לקן הימין (דניאל יב)
 ת' הימים • כאשר עשיתם (רות א) ת' עשיתין:

הערה ונמצא על המעט שתתחלפה שתי אותיות אשר אינן ממוצא
 אחד, כמו שכתבתי • ואומר אני המעט בזה, לפי שדרך בני קדם לבטא
 מציאות הוי"ן והצד"י • כאלו היתה מ"ת מרכבת עמהן או דל"ת, ד"ם
 דו"יין • מצד"י • וממעט זה, כאשר ראוי לבוא הי"ולפני וי"ן או צד"י השתנה
 לפני וי"ן לדל"ת, ולפני צד"י למ"ת • ובשתיהן חבאנה תמיד מאחריהן, כפ"ו
 הדרמנתון • נצטרק • ת' ה'הוסנתון • ה'תצדק וזה (2) כדי שלא יתחברו שתי
 אותיות דומות מה שקשה על הכתב, ובעבור הדימיון הזה יתחלפו מ"ת
 בוי"ן או בצד"י, וכן המצא בל' ארמי ובשד"י • שבא מ"ת כמקום שיבוא
 בעברית צד"י • כמו עצה בעברית ע"א בארמ"י • והרבה דומיהן, ויחד לי
 הדימיות על ברוד הדבר הזה: וימצא עוד חלופי תי"ו בשי"ן מיושק על לוח
 לבם (ירמיה י) תמורת תרות, ולהאמרם על ימין שמאל יתבן לטין זה:

5 ד

אותיות ארז"י, לפי שהם שוים בענין, שיוכלו להיות נח נסתר
 אחד אחת מן התנועות הגדולות השוות עמהן במוצא: כמו
 שהתבאר (מבוא כלל ח). לכן הם שוים ניב בשלשה דינים אשר
 להם בלשון • והם, הלוי, חסרון, ויתרון: החלוק הוא, שיתחלפו
 אותיות אהו"י יחדו, ויבואו זו תמורת זו, דרך משל • אתא בקד
 (ישע"י כא) ת' אתה • הוא ארץ (איוב לו) ת' ה'ה • ר'ה שבריה
 (תהלים ס) ת' רפא • ה'לה (דברים ז) ת' הלא • קפו (יחזק ט) ת'
 מפה, ת'אספון (שמות ה) ת' תוסיפון • ויכלו (יחזק מב) ת' יאכלו •
 נבית

(2) כדי שלא יתחברו, כי אם היה המ' תחלה והצ' גם כן הברחה כמו
 א"כ היה כאן הברחה נמשצדק וכן בהודמנתון אם היה הר' קודם הו' ה' הברחה
 והדרמנתון, וכיו דחוק דליל להחליף התיו התפעל בר', ואח"כ להחליף עוד
 ולשנות מקומו יצאר התיו כדינו ולא יקשה או יעשו המ' בהודמנתון • בהצמדק
 ולא יצטרך להחליף עוד מקומם, אלא סוד הלשון עמוק ואין עסק בנסתרות •

בית (דמי כו) ת' נפאת • אוֹבֵד (שם מי) ת' אֹבֵד • והחלוק
 באותיות הארבעה האלה הרבה מאד בכל המקרא, ויתבאר יותר
 בפעלים נח' למד אלף נח' למד היא • והחלוק באלף והא, לא
 לבר כשהן נחת ונסתרות, כי אם גם בהיותם בתנועה • וזה כאשר
 ראיה לבוא היא באמצע המלה ולפניה קמץ התחלף והיא
 לחב לאלף, כמו מְלֵאִים (1) ת' מְלֵאִים, כי שרשו מלה, חלאים
 ת' חללים כי שרש חלה :

החסרון הוא, כאשר אחת מאותיות אהוי ה' אוֹיִי לבוא בנח
 נסתר אחר, אחת מהתנועות הגדולות, שהן נחות אחריהן, יחסרו
 לפעמים במכתב, כמו ולעמשא תמרו (שיב יט) חסר אלף שהיתה
 ראוי לבוא תמרו כי שרשו אמר • מְצַתִּי (במדבר יא) ת' מְצַתִּי
 כי שרשו מצא ירד (ברא' מב) ת' ירד • הַבְּחַת (שם כד) ת' הַבְּחַתִּי
 שהיה ראוי לבוא בוֹיִו נח נסתר שבאה תמורת יוד, כי שרשו
 יח, כמשפט כל הפעיל מנחי פ"א יוד :

החסרון הוא, שבאה אחת מאותיות אהוי נוספת במלה שלא
 לצורך ענין והוראה כלל, כמו ההלכוא (דיושע) האלף נוסף בו
 ודה, אַדְבָּרָה והיא נוסף • בְּמַתִּי (דברים לב) (2) הוֹיִו נוסף •
 תַּעֲשֶׂה (שמות כה) הוֹיִד נוסף • עוֹנִיכִי (תהלים קג) גִּבְ הוֹיִד נוסף :

הערה א' • דע כי האלף וההיא יחסרו גזכ (3) לרוב במקום שהיו
 ראיות לבוא בתנועה, והחסרון הזה, כאשר יקדם לפני אחת מהן אות שואית,
 תחסר האלף או הה"א, וזאתנועה ההיא אשר היתה ראויה לבוא תחתיהן, תבוא
 תחת האות השואית והשוא תשכס • כמו נשו ת' נשאו פלו (שיא 1) ת' פלאו
 שלחך

(1) ת' מללים, זיא דהוא צ"מ, יפה מנח קנה שברבים נפל הה' יפים
 כי שעיב נקרא נחי ליה שלא יתקיים בהנועה אלא הוא מכלל רבים במשקל אחר
 ויתבאר לקמן סי' קליב בהערה •

(2) ה' נוסף, הוא קרי וכהיב ואין זה בכלל נוסף, ומ"מ נמצא ה' נוסף
 בנו בעור ונשמו אימר נחמיה ו' ו' וכיוצא, ועל סי' רכז, ובאמת כלם מכלל
 דא הם ויתבאר בספר הבנינים והלשון •

(3) לרוב, אינורק בה' אבל בא' לא נמצא רק מעט מזעיר ויש בהם
 עטם כביל שהם מ"א •

שְׁלֵחָה (שם א) תִּי שְׁלֵחָהּ • עֲשֵׂה תִי עֲשֵׂהוּ • גִלּוֹ תִי גִלְהוּ • יִתְּנֵן תִי יִתְּנֵנִי •
 בְּשָׂמִים ה' בְּהַשְׂמִים • לַעֲנוּת (שְׂמוֹת י) תִי לַהֲעֲנוּת • לְנִתְּוֹתָם ה' לְהַנְּתוֹתָם •
 יִשְׁמְרֵנוּ תִי יִשְׁמְרֵנוּ • נִגְבְּהוּ תִי נִגְבְּהוּ וְהִרְבַּח כְּאֵלֶּה :

הַעֲרָה ב • וְלֵהִיא יִקְרָה עוֹד חֲלוּף וְהוּא אֵל תִּיזוּ , וְזֶה בְּכֹל מְקוֹם שֶׁתְּבוּא
 הָיָא בְּסוּף הַשֶּׁם לְסִימָן נִקְבָּה , כְּמוֹ קַעֲדָה • תְּרוּמַת זָדָקָה , כְּשִׂיבּוֹא הַשֶּׁם בְּסִמְכוֹת
 לְשֵׁם אַחֵר תִּתְחַלֵּף הָיָא לְתִיזוּ , כְּמוֹ תְּרוּמַת יִי • קַעֲדָה הַמְּכַפְלָה זָדָקָה יי , וְכֵן
 בְּשִׂיחָתְכֵרּוּ שְׁתֵּי הָאִיזִין , דְּהֵיִינוּ עֲזָה שֶׁרֶשׁ וְאַחַת סִימָן נִקְבָּה , אוֹ שִׂיבּוֹא הָיָא
 הַשֶּׁם בְּמִקְוֵה לְמִדָּה בְּתַחֲלָתָהּ תִּתְחַלֵּף לְעוֹלָם הָיָא הַנִּקְבָּה לְתִיזוּ , לְפִי
 וְיֵא הַלְּוִיָּהּ תִּיזוּ גַּב־סִימָן בְּהַלְּוִיָּהּ • דִּימֵי גִלְהוּ • גִּלְהוּ • הִיָּה רְאוּי לְהִיּוֹת גִּלְהוּ , (4) לְפִי
 וְיֵא הַלְּוִיָּהּ יִתְחַבְּרוּ שְׁתֵּי הָאִיזִין יַחַד , אִם לֹא שֶׁהַשְׂתַּנָּה הָאֶחָת לְתִיזוּ • הִי רְאוּי לְהִיּוֹת
 הַנִּקְבָּה לְפִי הָיָא לְמִדָּה פֶּעַל • וְכַּאֲשֶׁר (וְיִקְרָא כַּה) בְּקִמְצֵן מוֹשֵׁךְ הָיָא כְּרְאוּי ,
 הָיָא הַשְּׂמוֹשׁ רְאוּי מְדָה כִּי הָיָא סִמָּן נִקְבָּה , וְנִתְּוֹכַף עֲלֶיהָ הָיָא הַשְּׂמוֹשׁ בְּסוּף
 בְּמִקְוֵה לְמִדָּה בְּתַחֲלָתָהּ שֶׁהִיָּה רְאוּי לְבוֹא לְכַרְהָ , וְעַבְדוֹר פְּנִישֵׁת בִּי הָיָא יַחֲדוּי ,
 תְּשַׁנְּנָה הָיָא הַנִּקְבָּה לְתִיזוּ • אֲבָל זֶה לֹא יִתְּנֵן לוֹמֵר , שֶׁהֲחִירוּ תַּהִיָּה תִי הָיָא
 הַשְּׂרֵשׁ , לְפִי שֶׁלֹּא מִצְאָנוּ בְּכֹל הַמְּקָרָא שֶׁתַּהִיָּה הָיָא הַשְּׂרֵשִׁית מִתְּחִלַּת לְתִיזוּ ,
 אִם לֹא תִתְחַבֵּר עִמָּה הָיָא הַנִּקְבָּה , כֵּן דַּעֲתִי בְּעֵינֵי זֶה , וְכֵן מִשְׁמַעוֹת (5) לְשׁוֹן
 רִשִׁי (שְׂמוֹת מו כג) , וְהַרְזִיָּה פּוֹסַע בּוֹהַ עַל שְׁתֵּי סַעֲיָפִים :

§ ה

גַּם לְנוֹיִן יֵשׁ שְׁלֹשֶׁת הַמְּשַׁפְּטִים הָאֵלֶּה , רִל חֲלוּף הַסִּרְוֹן
 וְיִתְרוֹן • הַחֲלוּף הוּא שֶׁתִּתְחַלֵּף בְּמִים , כְּמוֹ שֶׁהַתְּבַאֲרַ לְעִיל (גס)
 הַחִסְרוֹן (י) שֶׁתְּחַסֵּר הַעֲזִין בְּמִכְתָּב וּנְשַׁלְּמַת בְּדִגֵּשׁ • וְזֶה לְרֹב מְאֹד
 בְּפַעֲלִים

(4) וְלְפִי שֶׁלֹּא יִתְחַבְּרוּ , בְּאִמַּת בְּשִׁלְמִים נִמְצָא מְחֻבְּרִים גִּבְּהָה רַק כְּאֵן
 בְּגִלְהוּ הַיִּזְוִי דִינֵי בְּתַנּוּעָה כְּמִשְׁלַעֲלִיל אֹתָהּ א' וְאוּלָּי הוּא מִיָּם וְצִיל גִּלְהוּ שְׁנֵיהֶם נִבְּרִים
 וְזֶה לֹא יִתְחַבְּרוּ בְּסוּף הַתִּיבָּה , עִיל סִי ח' דִּין ה' :

(5) לְשׁוֹן רִשִׁי וּמִשְׁשֵׁם לְשׁוֹן הַשְּׂרֵשֶׁת רִל סִי נִקְבָּה וְכִיז דְּחַק לְהַפְּךְ
 הַשְּׂרֵשׁ אַחֵר הַשְּׂמוֹשׁ וְגַם הוּא אִין דְּחִיק לְעַלְמֵם אַחֵר ה' הַשְּׂרֵשׁ , עִיל סִי מִיג
 סוּף דִּין אֲתִי מְרַחֵק וְכֵאֵן נִמְצָא וְהִתְּהָה לוֹ בְּדִגֵּשׁ וְכִיזְצָא הַרְבֵּה וְיִיל כִּי נִמְצָא
 פְּעִלִים וְשְׂמוֹת בְּשֵׁנֵי סַמֵּי נִקְבּוּהַ יִשׁוּעָהָה נִפְלְאוּתָהּ שֶׁהֲחִירוּ עִם הָיָא שְׁנֵיהֶם לְסִי
 נִקְבָּה וְכֵן עֲשׂוּ כְּאֵן בְּגִלְהוּ וְהַנְּדִילוּ הַשְּׂמוֹשׁ כְּדִי לְעֲשׂוֹת זְכַר לְשִׁלּוֹשׁ אוֹחִיוֹת
 הַשְּׂרֵשִׁיּוֹת , וְעִיל סִי רִיזו כְּמִי פֶּעַה כְּהַב שֶׁפְּתִים הַיִּזְוִי הוּא הַמּוֹרֵת ה' הַשְּׂרֵשׁ :

(ג) שֶׁתְּחַסֵּר הַעֲזִין , עִיל סִי דִּמִּיזו חִסְרוּ פִּיל וּסִי רִיג חִפִּיזוּ וְכֵן יִיל חִפִּיזוּ •
 וּמִשְׁשֵׁם בְּתֵן מִן בְּנַת אִינִי מוֹדָה לוֹ וְאִין לְמַדְרִין מִלְּשׁוֹן אֲרַמִּי כְּמִשְׁשֵׁם בְּסִי הַנִּיל • וּמִשְׁשֵׁם
 הַנִּיל בְּמִלַּת הַחִסְרוֹן אִין כּוֹ הוֹרָאָה כֹּלל בְּסִיָּהַב נִתְּתִי לוֹ הוֹרָאָה :

בפעלים ובשמות ובמלות • כמו אפול תמורת אנפל מכת מן בנת בת
מטה ת' מגמה • מפריו ת' מן פריז • והיתרון שיבוא נזין נוסף בסוף
המלה שלא לצורך הודאה כלל • כמו תשטרון תלמדון :

הערה וההפרש בין אותיות אהוי החסרים , ובין נזין החסר , כי
לפני חסרון אות אהוי תקדם תנועה גדולה , ולא תחסר האות כי אם בסכתב ,
אבל במבטא שזה בין היא כתיבה ובין היא בלתי כתיבה, כי הת"ג מושך האות
הח אהריה • אבל במקום שחסר נזין , יבוא דגש חזק כאות שאחריה למלאות
החסרון • ודרך כלל , ת"ג מורה על אות החסר מאחריה , ודגש חזק מורה
על אות החסר לפניו • כמ"ש ר"א בחור בפרקי שיריו , יקדם לו החסרון , ודגש
לו אחרון • ועל המעט שיורה דגש על חסרון היא שאחריו , כמו יפקש תמורת
יפקש כמו שיתבאר במה שיבוא :

§ 7

האותיות אשר המלות מרכבות מהן , הן שלשה מינים •

- (א) שרשיות (רמזקלויס , אורלטו בולסטקבטן)
- (ב) שמושיות (סמרוויס , בסרהנוגס בולסטקבטן)
- (ג) נוספות (מקלמנגיקה , חיברלויסינג בולסטקבטן)

השרשיות הן האותיות שהן יסוד במלה , להורות על משג הענין
בעצמו למה שהנח עליו , וכל כיב אותיות אלפ"א בית"א , ראיות
לעשות מהן שרש • השמושיות לא יהיו כי אם חציון והם י"א
במספר , וסימן איתן משה וכל"ב , ריל אלף , יורד , תיו , נזין
מים , שין , היא • ויו , כף , למד , בית • ודרך שמושן על ד'
אופנים (1) יש מהם נוספים לפני אותיות השרש , לא להוראת ענין
מה , כי אם לסמן בלבד , והם אותיות האמנתיו • רים , משכן •
מים נוסף בראש השרש לסמן השם , תרומה תיו נוסף בראש
השרש לסמן השם , נפקד נזין נוסף על שרש הפעל לסמן הבנין •
הפקד היא נוסף בראש לסימן הבנין , התפקד היא ותיו נוספות

בראש

2 • אבל במבטא שזה , לפעמים אינם שוים כמ"ש לעיל סי' ד' הערה א'
במלות נשו כלו שלתך , וגם מ"ש שהדגש שבנון ישמרנו מורה על הה' אינ' דא"כ
גם במלות נשו כו' יעשה דגש , ועל סי' ל"ז

(3) *Handwritten notes and signatures in Hebrew script at the bottom of the page.*

בראש לסמן הבנין , ואותיות כאלה הנוספות בראש השדרש ולא
 יורח כל משג . נקראו . (פרעמקראטיסוח , פקד רטן פחוק געעלטס טריהנונגס
 גולטטעבטן) : (2) ויש מהם מחוברים עדין אחרי אותיות השדרש לסמן
 מה : כמו מלכה ההיא בסוף נוספת לסמן נקבה , עמרות ויו תייו
 בסוף לסימן רבות נקבות , ונקראו (פסקראטיסוח , הינטענאנגעעלטס בעריהכוכב
 גולטטעבטן) : (3) ויש מן האותיות המחוברות על המלה בראש , הבאות
 לשמש (1) במקום מלות שלמות ממלות המעם והענין , כאלו הן
 מקצרות , והם אותיות בכלים שויה , דיס , פבית הבית הנוסף
 בראש , משמשת במקום מלת בתוך (10) , פקבר הכף בראש
 משמשת במקום כמו (10) , למקום הלמד בראש משמשת במקום
 אל (11) , סמקום המים בראש משמש במקום מן (12) , שאכל השיין
 משמשת במקום אשר (13) , ואמר הוייו מורה על העטוף והחבור
 (14) , האיש ההיא מורה על הידיעה (15) , ומיני אותיות השמוש
 כאלה נקראו (פרעמקראטיס) : (4) ואשר מחובר עדין אחרי המלה להוראת
 ענין (2) והם הכנויים בפעלים או בשמות , רל אותיות נגזרות
 ממלות הגוף להורות על הפעול או על הקנין , דיס , דברי הויד
 בסוף מורה גוף אני (16) , פקדת התיז בסוף מורה גוף
 אקה (17) , ומיני אותיות השמוש כאלה נקראו (פרעמקראטיס) , הנוספות
 שלא לצורך כלל הן אותיות אהויין כאשר התבארז לפני זה (5) די ה

1) במקום מלות שלמות כלומר בלשון העמים יש להם מלות אבל בלשון
 הקדש אין לבית ווי מלה בפע , ועל סי רכינו המהפך מעתיד לעבר או
 להפך ואין לו מלה בפע בלשון העמים , ועל סי קים הה ישמש גם
 במקום מלה אשר .

2) והם הכנויים , מים וחמר , או שמוש הגוף , דחשב כאן שמוש ת'
 פקדת שאינו מן הכנויים וכן פקדתי פקדתם פקדנו , וא"כ גם בסמוך ציל לחרות
 על הפועל או על הפעול או על הקנין .

מאמר ב

בהכרת האותיות

פרק א

בסמני התנועות

ז 5

האותיות המה רשמים מונחים לחבר מהם מלות. (קוונטניס) והם בלתי מרנשים במבטא עד שתתחבר עמהם סמני התנועות המונחות לבטא אותם בהן (טקסוול-בטן). ולפי שכל אות מרנשת בתנועת אלי המבטא על חמשה אופנים לכן סמני התנועות ניכחמש. (מבוא כלל ג). אלא שהם פעמים ארוכות ומשכות טברתן. ונקראו בשם תנועות גדולות (אסנג טקסוולטן). ופעמים ארוכות קצרות ומסודרות בהברתן ונקראו בשם תנועות קטנות (קולט טקסוולטן). וזה שמותם :

תנועות קטנות		תנועות גדולות	
(א) פתח	} ותולדות	(א) קמץ גדול	1 (1)
(א) סגל		(אי) צירה	2 (2)
(א) חירק קמץ		(אי) חירק גדול	3 (3)
(א) קמץ תמץ		(או) חולם	4 (4)
(א) קבוץ		(או) שורק	5 (5)

הערה א' וכל התנועה קטנה ראייה שתהיה רומה בהברתה ממש לתנועת הגדולה שלה; כי הברות התנועות העומדות בעצמן אינן יותר מחמש נשימות. רק שכל אחת מהנשימות יש לה שתי סמנים, האחת על אריכות נשימת התנועה, והשנית על מהירות נשימתה. וא"כ אין ספק שצריך להיות הברת הפתח שזה להברת הקמץ תבאה ממנה, רק שהיא בקיצור הנשימה. וכן בשאר התנועות. ואת ראייה, כי קריאת המפרדים והתוגרמים בהברת התנועות (ז) נכונה מאד,

במה

(ז) נכונה מאד, ולדעתי קריאתנו היא הנכונה, וכמ"ש לעיל סי' ג' אות א' שכל מוצא פי אדם הוא מכלל הלשון הן באותיות הן בתנועות אחר כל מבטא שצוץ

כמה שדומה בהם הברת הפתח והברת הקמץ לתנועת (א) ברומי • וכן בשאר התנועות אינם סבדילים כהברתן רק בארץ הנשימה ובקצורה • אף האשכנזים והננורים מהם אנשי פלניא , סקלקלים מבמא הברת הקמץ , לקרא אותה כמו (o) ברומי , והוא שבוש גדול מצלם , כי איכ אף גיתכן שיהיה הפתח שקריאתו (a) תולדת הקמץ שקריאתו (o) לדעתם • אבל טעותם נולדה להם , לפי שתמונת קמץ גדול , דומה לקמץ חמף , והתעה הדמיון אותם לקרות גם הקמץ גדול בקריאת הקמץ חמף והוא טעות שלא ירצו לחקון :

הערה ב' • בענין שמות התנועות וצורתן • הן שמותם מוכיחים עליהם שאין יסודתם כהדרי קדש , כי כל אלה אינם שמות עבריות , ואולי שאולים הם מל' ארמית אשר לה ה' תנועות • ושמותן פיהחא • ריבוצא • קיבוצא • זיקופא • איבוצא • או מל' בשדדים ואין זה המקום לברר זה • ולהועיל למתלמד לזכור בכל ה'ג ולדעת התיק שלה , נקדתי שמות התנועות בענין שבכל שם התיג והתיק שלה אחריה • דים קמץ • המסן הא' (י) תיג • והמסן השני (י) זתיק שלה • וכן צ'ירה ת'ירק • חולם שורק • אמנם בענין צורתם , יש מהן שהן נבדלים בצורתם ואינם צריכים באור , ויש מהם שהם שווים בצורתם , אבל נבדלים במצבן , והם חירק , חולם , ושורק • צורת שלשתם רק נקודה אחת , אבל הם מתחלפים במצבם • מצב החירק תחת רגל האות , מצב החולם למעלה מראש האות משמאלו • ומצב השורק באמצע האות בתוך • אך בעלי הנקוד בחרו אותו וישמו נקודת החולם בראש הוי"ו (ו) ונקוד השורק בתוכה (ו) • והמעם בזה , לפי שנקודת חולם לבר קרובה להתחלף כנגינת רביעי שהיא ניכר רק נקודה בראש האות • והשורק קרובה להתחלף לדגש שהיא ניכר נקודה בתוך האות • לכן שמו שתי התנועות האלה בויו • ומה שבחרו בויו • לפי שהיא נח נסתד אחרי שתי תנועות האלה • והשורק שהיא קרובה להתחלף יותר , בעבור רבוי מצאות הדגש במלות • לכן אין שורק בלא ויו • והחולם שאין המעות מצויה ביכ , (כי הגנינה רביעי ,

רחוקה

שפתו רשם בעל הלשון ועשה סמנים נגדם , ולפי קריאת הספרדים החסר ג' קולות שלא רשם ס' כנגדם , וכן כתב בא"ע בספר צחות בתחלתו בצורת קמץ ח"ל , נקמץ בקריאתו ואינו פתוח כפתח גדול כאשר אנחנו קורים במקומות אלה רק אנשי טבריה גם חכמי מצרים ואפריקא יודעין לקרות הקמץ , ע"כ , כלומר שהוא היה ספרדי ומגנה קריאתו , וכן באבן ירחי ומקנה אברהם משבחים קריאת האשכנזים , ומה שקראם תולדות שהם קמנים ואחריהם שג' ח ודגש , ולפי' גיל כי קול קמץ חמף אינו כקול ק"ג שאינו תולדתו , וגם יש בזה האדם להוציא קול כקול תריצה הכלב והוא דומה לחולם ואין צורה כנגרו , נראין הדברים כי קול זה הוא קול ק"ח •

רדוקה במציאות מרגש) לכן יש חולם בלא ויין : וזה : (1) כאשר יש בה
 זנה כמו חֲדָשׁ , קָדֵשׁ (2) כאשר אות אהיו אחרי החולם כמנ בקן , רָאָה
 (3) אם שיין ימנית אחריה כמו מִשָּׁה נִשָּׂה (4) שני חולמים רצופים אזי
 אשון בלא ויין כמו גְּרִלוֹת (5) החולם הבא ת' תיק לתשלוּם דגש בלא
 ו כמו פֶּל • עַז • הֵם • בָּרָק : ויש מן התנועות השוין יבצורתן במצב , והן
 מן גדול קמץ חטף צורתן (6) והחירק גדול והחירק קטן גיב שוה , וההבדל
 גיהמתדע מצד דיני הפרק, וההבדל אשר בין כל תיג ותיק דהיינו כל שנחנסתר
 ודיהן הן היג • וכל שנח נראה אחריהן • ריל שוא נח או דגש חק • ואין בה
 נגינה הן תיק (3) וכן קמץ וחירק שכאין במתג הן תיגי (4) ואם שוא נע אחריהן
 וכן אות השואית כמולה הן גיב תיג • והקמץ שיש בה נגינה גיב תיג • כי בקמץ
 חטף לא יבוא לא מתג ולא נגינה לעולם •

§ ח

גם התנועות יש להן שלש מוצאות כמבואר (1) (מבוא כלל ד) •
 ומרג הלשון , כאשר יבוא אחת מאותיות אהוי ריקה בלי תנועה
 אחר אחת מחמש תנועות הגדולות , יש מהם שהם נח נסתר
 (מספור במל) במבטא , ובלתי מרגשים לאון השומע • ויש מהם שהם
 ולפעמים נח נסתר , ולפעמים גיב נח נראה (מספור במל) ומרגשים

לשומע

(2) רדוקה במציאות , אין צריך אלא הרבץ הוא באמצע והחולם הוא
 בקצה , ומיש כללים על חסרון הו' אחר החולם אינו כלום ולריק יגע רק הכל
 הלוי באנשי המסורת , כמיש הוא עצמו לקמן סי' י' הערה א' • ומה שחשב כדון
 ב' מלה עין והא מים ואינו ענין לכאן •

(3) וכן קמץ וחירק שבאים במתג , אף שאחריו דגש כמו מלה אָנָּא
 לעולם הוא במתג כמיש לעיל במבוא כלל י' ד אות א' , אך על סי' ע"ב מתגים
 נקיה וכן בחירק מִשְׁכוֹן נִדְרוֹ עֶשְׂקָה שהם לציווי והם תיק כריבם , ואולי הוא
 נמישי המתג מורה שהוא מורכב גם ממלה אחרת שדינו בתיג , וכיב במסלול
 יז ב' חל , ונמשך ה' במעם והופכ לקמן רחב שְׁפָרָה נפשי , תהלים פ"ז
 ע"כ , ע"ש מיש בלבושיו •

(4) ואם שוא נע אחריהם, דהיינו שאין בו מתג רק שאחריו בגיד בפ"ה רפה
 כמו בְּמִלְכוֹ לִקְמֵן ס' י"ם אבל הוא תקל ונשאר ק"ח , וכן מיש ואין אות השואית
 נפלה אין לו ביאור כי לשמתו לקמן סי' י' לפני אותיות דוסות יבוא מתג ואולי
 הא מים וקאי אלעיל , וצ"ל שבאים במתג ואין אות שואית כמולה כי בכפולים
 ומתג לא בא להרחיב הקמץ רק להשלים שלא להניח הכפולים •
 (1) מבוא ע"ש מיש שאינו אמה •

לשומע. כשאר אותיות אלפא בית, ואבאר אותם לאחדים :

(א) תנוח אחרי כל חמש תנועות הגדולות בין בתוך המלה ובין בסופה, אחרי קמץ כמו קרא, מצא. אחרי צירה, כמו קורא מצא, ואחרי חירק, כמו ראשון. אחרי חולם, כמו ראש, בא. אחרי שורק קרוא, וגם אחרי נח נסתר אחר, כמו תביא, וזה לרנו בסוף המלה ומעט בתוכו, כמו תבואתה (דברים לג) ואין דין נח נראה נהג באלף, ומה שנמצא נאדר בקדש (שמות טו), יאדים כתולע (ישעי א), יאשמו כל החושים (תהלים לד), שהאלף בכך אלה בשוא, משפט האלף הזאת (כאלו אינה), ואין להחשב נח נראה, לפי שמרפיון הברתה אין בה כח להיות נח נראה.

(ה) לא תנוח חירק בסוף המלה, אחרי קמץ, כמו עשה גלה. אחרי צירה, כמו פתה, אחרי חולם, כמו פרה, וגם אחרי סגן. ע"ש בה עינה, כמו עשה קונה, לפי (ש) שהגנינה מעלה אחת אל מדרגת תני, אבל אחרי חירק ושורק לא תנוח. והיא לעולם בסוף, והמצע כוה לפי שהוא כלל גדול בדקדוק שלא יבוא שתי אותיות נחים ונסתרים בסוף, כי אם בהיות השנית אלף, כמו הביא, קרוא, ולפי שאין חירק גדול בלא יוד ולא שורק בלא ויו נח נסתר אחריהם, לכן לא יהבן שתיהן היא נח נסתר אחר אחת משתי אלה, שלא יפגשו שתי אותיות הרי נחות ונסתרות יחד בלי אלף, ואם יודמן לבוא היא נח נסתר אחרי שורק, תשתנה ליוד נח נראה, כמו גרני עשוי, אולם באמצע המלה לא יתכן שתהיה ההיא נח נסתר כלל אפי' היא לבדה, לכן כאשר יודמן שתהיה ההיא נח נסתר באמצע המלה אחר תני, תשתנה אל אחת משאר אותיות אוי, דימ עשית, תשתנה ההיא ליוד ת, עשהת עיד קראת, כי שרשו עשה, ושאר משפטיה התבאר לפני זה (ד הערה ב) :

(ג) לא תנוח חירק אחרי חולם ושורק לפי שהם ממוצא אחד, כמו

ועיני עינה
טרכה
שמה
לעולם
שתי
הביא
נח נסתר
משתי
אלף
נח נראה
ההיא
ההיא

קום

(ג) כאילו אינה, וקשה דאיכ למה הדי' דנושה ברנש קל כדון בנין הפעיל ולמה יתבוא השוא תחת הא' בחנם, ולקמן סי' יז כתב פתם והשוו לה' .
(3) שהגנינה מעלה, ע"ש לעיל במבוא סוף כלל י' אות ב' .

קס' שוד' אבל אחרי קמץ חירק צירה היא מרגשת במבטא כמו
 גז' אל תתאו (משלי כג) אביו גיו שלו • היו נתראה בהם :
 (י) לא תגורק אחרי צירה וחירק לפי שהם ממוצא אחר כמו
 גני יעקב • שמע בני • אבל אחר שאר התנועות היא מרגשת
 במבטא כמו אדני • הוי • גוי • גלוי • רק • (כ) בכנוי הרבים בגיו •
 בנקה שתגורק אחרי קמץ ומגל שלא כמנהג :

הערה א' • ואמרו המדקקים : כי כל ת"ג מושכת אחריה אחת מן
 אחיות אחרי השוה עמה במוצא • ר"ל הקמץ מושכת אחריה אלף או היא •
 חירק צירה מושכות יו"ד , וחולם ושורק מושכות ויו"ו • וראוי שתדע , כי אף
 שגם בכח התנועה במשך נשימתה , אין ראוי בעבור זה לכתוב האות הנח
 בפתל בעבור הת"ג לבדה , אם אין האות הנח לצורך שרש או שמוש במלה ;
 כי לא נכון לכתוב אקד באלף , לפי שהיא נמשכת מקמץ , ומה שנמצא במקרא
 ע"ז הוא לאיזה טעם כמים • ואין לנו עסק בגסתרות • ונקיט כלל זה בידך ;
 כי דרך תנועה גדולה לבוא במקום ת"ק , או במקום ת"ג אחרת בעבור אות
 אחרי שצליכה להיות נח נסתר אחריה לאיזה צורך (ס) ולא בהפך • ובעלי המסורה
 מסרו לנו כל המלות הבאות במקרא מלא או חסר או יתיר • המלא נקרא אצלם
 המלה שבא בו הנח נסתר בפעל במכתב במקום שהוא לצורך דים הוציא (בראשית
 ד) הויז שהיא השרש והיו"ד שהוא לצורך סימן הכנין כתובים בפעל הוא
 מלא • הציא (דברים כב) יעדור ממנה שני הנחים שהם לצורך , נקרא המלה חסר •
 יתיר נקרא המלה שבא בו אחת מאותיות אחרי נח נסתר שלא לצורך כלל •
 מסר לעיל (§ ד) : והיוצא מכלל הזה • היו"ו הכתובה בשורק , אעפ"י שאין
 היו"ו לצורך שרש ולא לצורך שמש לא נקרא בעבור זה יתיר , כי היא הוקבעה
 לטענת השורק • ולא נמסר עליה במסורה :

הערה ב' , זדע כי אף שאמרתי שאותיות אחרי לא תהיינה נחות ונסתרות
 רק אחרי ת"ג , בכל זאת נמצא יוצא מהכלל , ר"ל שבא לפעמים נח נסתר גם
 אחרי

(4) בכנוי הרבים , לאו דוקא כי כל גיא ינשא (ישעי מ') גם שם היו
 נסתר דאלו היו נראה היה כתוב השוא כמו במלה גיא , וכיכ הר"א
 מגיה במכלול קליני א' •

(5) ולא בהפך , כלומר אם יחסר הנח שיצמרך דוקא חיק בני יוכל לבוא לוי' •
 היו אף בלא נח כתובה • ומ"ש ובעלי המסורה מסרו לנו חסר ממש לעיל סי' ו' על נסתר
 ערה ב' כמ"ש אות ב' • ומ"ש בסוף הערה ולא נמסר עליה כלומר לקראתה קמץ ל
 שם יתיר , אבל מ"ס נמסר בשם מלא מה שהוא יוצא מכלל חביו כמו במלה יתיר •
 השוע צויתי דברים ג' כ"א נמסר ב' מ"ל •

עמ"ל ב' אות א'
 כי ויל אע"פ ה"ל א'
 א"ל כ"ז ק הנח קמץ

אחרי ה"ק, בזיות בה הנגינה כמו **בְּנִיחָה אֲבוֹתֶיהָ סִמְחָה** • כאשר יתבאר עוד
והוא על הסעם, (6) ולא נמצא כא בשם רבים הבא בכנוי :

פרק ב בנדר ההברה

ט 5

כל תנועה עם האות המתנוועע על פיה, להיות מרגש
במבטא, נקראת הברה (ויאבט) • ויש מלה בת הברה אחת, כמו **אָ**
בֵּן, **אָח**, **אִם** • ויש מלות מרכבות משתיסושלש הברות ויותר ע
חמש, כי לא נמצא מלה עברית יותר מחמש הברות, ומספ
ההברות לפי מספר התנועות • כי לפעמים שתיים ושלוש גם ארבי
אותיות • (מרגשות בתנועה אחת, ולהברה אחת תחשבנה • ככ
בֵּין בְּשׁוֹב • והשוא לפי שאינה מרגשת בפני עצמה, לכן אי
השוא בכלל ההברות • והשוא נע עם התנועה שאחריה להבח
אות תחשב • כמו **אָבִי בְּנִי** • והתנועה אשר אין אחריה שואנו
ולא דגש חזק היא הברה פשוטה (תייבטטט ויאבט) בין שיש נח נסתו
אחריה, ובין שאין נח אחריה • ד"מ בא, הברה אחת ופשוטה
הביא, בת שתיים, הביאו, בת ג' הברות פשוטות • וכל תנווע
(א) אשר שוא נח או ד"ח אחריה המחברת אליה במבטא היא
הברה מרכבת (נוחחחחחח געוולטטט ויאבט) • ד"מ קס, בת הברה אחת
קמתם בת ב' הברות מרכבות • דבר, קריאתו דב' דבר • דברתם
שלשתן מרכבות, כמו דב' דברתם כי הדגש מכפיל קריאת האות

והדראשונה

והוא **הַיָּהוָה** (6) ולא נמצא כא בשם רבים, שם מחנה שהזכיר אינו שם רבים, וכן
בארני, ע"ל סי' ליה הא' נחה אחר הפ' ה"ק, וכן מלה לא שהבאתי לעיל אוה
ד', וע"ע לקמן סי' ז' ואולי ה"ק ולא נמצא כלומר להיותם רבים מנמצאים
אינם רק בשם רבים,

- 1) מורגשות מים, וצ"ל נאמחה, כי היא בשו"ב הוא ניחל ולא נרגש,
- 2) אשר שוינח או ד"ח אחריה, אבל בשוא נע שלפני לא נקרא מורכב,
כמ"ש לעיל (במבוא כלל י') ע"ש אות א', שאדרבא השוא מורכב לתנועה,
ואין התנועה מורכב לאחריה, ופי' מורכב שאות אחר הורכב ונתחבר בה,
ואולי צ"ל מרכבת המ' בפתח בבנין הפעיל, כלומר שמושך ומרכיב ומחבר לעצמו,
וקאי על הסוף שהולך לרכוב על האות שאחריו, ע"כ בש"ע לא נקרא מרכבת,

והראשונה מן הכפל נסמך תמיד לתנועת האות שלפניה ולכן היא מרכבת לפני דגש :

§ 9

וראוי שתדע, כי התג לפי שהיא ארוכה במבטא, עד שנמשכת אחריה אחת מאותיות אהוי בכח נח נסתר; לכן ראוי שתהיה תיג הברה פשוטה * ר"ל שלא תבוא אחריה נח נראה, והיינו שוא נח או דגש חזק * וא"כ השוא שאחרי תיג (1) היא שוא נע המחברת להברה שאחריה, ואם אחת מאותיות בגיד כפ"ת אחרי תיג היא רפה, כמו יבר זכרה, ולהפך התיק לפי שהיא נסדרת במבטא, לכן ראוי שתהיה תיק הברה מרכבת, ר"ל שתבוא נח נראה אחריה, והיינו שוא נח או דגש חזק * וא"כ השוא שאחרי תיק היא שוא נח * ואם תנועה אחריה צריך שיבוא באות הדגש חזק * כמו שלם * שלמה * משפט * גבור * אך לפעמים מדיב ענין המלה, שיבוא גם אחרי תיג שוא נח או דגש חזק, וזה לא יתכן עד שתחבר עם התג ההוא נגינה או מתג הבאה במקום נגינה, ואז אפשר לבוא גם אחרי תיג שג או ר"ח, כמו קטנתי (בראשית לב), תתנו (ויקרא כג) ואף אפשר שתבוא נגינה בתג הדגש למעם שיחבאר להלן (9) כדל יבוא מתג במקומה, כמו הַגְרֵצִיד (ברא' כז) קוֹסֵנָא (שם) הַשְׁאִירְלו (במדבר בא) והבלל שלא יתקבל ברא נח נראה אחרי תיג, כי אם באחת משתי פנים האלה, שתבוא בה נגינה או מתג במקום נגינה: אבל בלתי

נחויב

(1) היא שוינע, אין ע"ז מופת כי מה שהוא במתג, הלא גם בסוף התיבה תיג עם שניח הוא במתג, ואם מה שבגיד כפ"ת אחרי רפה, הוא מחמת המתג באמצע התיבה שמושך האות לבדו, ובפסקין מסמך לגמור המלה, ע"כ התחבר השוא לבגיד כפ"ת שאחרי ולא נתנו להחלק ולהדגיש, בעין מ"ש בדין תנועה קלה לקמן סי' י"א, וכן הוכחתי בלבושי מכלול ק"י ב', מספר צחות לא"ע ומסורה, ומדרך טבע הלשון שהוא שוינע, אך שאינו מניחו בכונה רק מושך במתג, ולא יכוין להרביקו לפניו או לאחוריו, ומטילא יחשב קצה לנע, ועל סיס כ"ב, אבל בקפולים אין בו מתג בספרים מדויקים בת"ק שלפניו, מטילא הוא נח, וכתב במכלול ע"ט ב' שיקראם בחמפות אף שיבולע הא', ומ"ט מסיק סף דף פ' ע"ב שטוב לבארם כל מה שטובל, וע"ש בלבושי

מחויב שיבוא אחריו ת"ג עם נגינה נראיה כי כבר נמצא ת"ג עם נגינה ואין אחריה לא שינח ולא ד"ח כמו ספר קדש וכן כשיחייב ענין המלה בת"ק שלא תהיה אחריה לא שוא נח ולא דגש הזק , או צריך שיבוא בת"ק ההיא נגינה או מתג להשלים פח הברתה כמו מלך • עבד בנר • הנני צללו • השוא היא שוא נע • לפי הכלל שיתבאר להלן (5 מז) • ויצא מפלל זה , כי ת"ג בלי נגינה היא לעולם הברה פשוטה , ות"ג עם נגינה תוכל להיות ג"כ מרכבת • ות"ק בלי נגינה היא לעולם מרכבת , ת"ק עם נגינה משפטה משפמ

וכן ת"ג עם נגינה ות"ק עם מתג היא ג"כ ה"פ :

הערה והנה הכלל הזה מספיק לכל הלמיד מבין , ואין צורך לרבות הכללים , ומתשובות חרוץ אך למותר , מה שהשביר והוליד הר"ח בחריצות שכלו , לישר המדות על פני כל המקרא , לתת חק ולא יעבור מתי יבוא אחריו ת"ג עם נגינה שינח או ד"ח ומתי לא יבוא , וכן אחרי המתג , ולזה נבא קו • א) מקום הנגינה מלרע או מלעיל , ומקום המתג בתנועה השלישית שלפני הנגינה • ב) אחרי מתג משפמ לעולם לבוא שוא נע ולא שנ"ח ולא ד"ח • וכל שוא שאחרי הנגינה משפמו להיות שוא נח • ג) כל נגינה הבא במקום מתג , דהיינו שהיא נסונה אחר מפני קרוב המעמים , או בנגינה הראשונה במלה שיש בה שתי נגינות דין הנגינות ההן כמתג , להיות התנועה ההיא הברה פשוטה , כמו יודפי צדק • צריסותיכם • וכל מתג הבא במקום נגינה , דהיינו בסוף המלה במקום שנמלה הנגינה , דין המתג כדין הנגינה , להיות התנועה הברה מרכבת , כמו השיר צד • וכאשר תשאלהו , מדוע קטר קדש הברה פשוטה ? ישיב : כשיש אחרי הת"ג עם נגינה תנועה קפנה , תהיה הת"ג ה"פ , אעפ"י שיש בה הנגינה , ולא מצא יוצא וזלה אלה שבא דגש בת"ק אחרי הנגינה • וכאשר תשאלהו , מדוע אחינו , יודק הקריבו • הברה פשוטה ? ישיב : כל ה"ג שאות או"י נח נסתר אחריה לצורך שרש או לצורך שמוש , או לא יהיה אחריה ש"נאו ד"ח , אעפ"י 2) שיש בה נגינה ואחריה ת"ג • וכאשר נסתוד דבריו אלה ממלות קום , שוב , הקידי • שבהם הנח נסתר לצורך • ובכל זאת שינח אחריהן ? הוא סתהפק כחומר חותם , לעשות הנגינה למתג , ואחרי עשותה אותה למתג הופך אותה על פניה לשוב 3) לנגינה , (עיין יסוד הנקוד שער התנועות סימן כז) • וכאשר תשאלהו • מדוע סבת שמעני בגו הברות פשוטות ? כאלה אין נח נסתר לצורך אחרי ההיג , ולא תיק אחריה ? ישיב , כי התנועה האלה באה במקום

עו
וכן ת"ג עם נגינה ות"ק עם מתג היא ג"כ ה"פ

שוא

- 1) שיש בה נגינה , כי כחה כמתג ,
- 2) לשוב לנגינה , כי מתג במקום נגינה , דינו כנגינה

4) שוא, כי הנפרד מהם סב, שמע, בלי הוספת אותיות הכנוי היו האותיות האלה נעדרות מתנועה • אלה יסודי דבריו, ומי לא יראה, כי בנה יסודותיו על קו זהו ואבני בזה, וקורי עכבני נצרון: ולמה לנו רבי החקים דאלה • כי אם נאמר, כי היג עם נגינה א פ שר שתהיה מרכבת ותיק עם נגינה א פ שר שתהיה פשוטה • וימצא לנו כן: אך זאת נסכים עמו ליסוד מוסד, כי כל שוא אחרי מתג באמצע המלה היא לעולם שוא נע • וכל שוא שאחרי הנגינה בעצם היא לעולם שוא נח, ואין חלוק בזה בין היג לתיק:

5 יא

כל תיק שאיננה בעצם, ולא תמורת תנועה גדולה • כי אם תמורת שוא נע שהשתנה לתנועה בעבור שהאות שאחריה היא בשוא נע, ושני שואים נעים לא יתחברו יחדו, לטעם שיתבאר להלן (פ מזו). התנועה הזאת נגרעה עוד בערכה מתיק גמורה שהיא בעצם, עד שהשוא שאחריה היא שוא נע, ועכ"ז לא נשלם הברתה לא במתג ולא בנגינה ולא בדגש חזק, וכיש שלא הניח אות אחריה, ולכן נקראה תנועה קלה (ייבטר חקקה) דימ מלכים, בגדים • כשיבואו בסמיכות ובקצת הכנויים, שדינם שישתנה בהם התנועה אשר בע"פ לשוא ר"ל התנועה אשר באות השנית מן השרש, לטעם שיתבאר להלן (פ כד, כה): ואז אי אפשר שתתקיים השוא אשר בפ"פ, ר"ל השיא אשר באות הראשונה מן השרש, לפי שלא יבואו שני שואים נעים יחדו, ותשתנה השוא לתיק, כמו מלכי, בגדי, מלכותם, בגדיכם • הפתח וההירק אשר בפ"פ, הם תמורת שוא נע, ונקראו תנועות קלות, ולא יבוא בהם מתגו: (ובכל זאת השוא שאחריהן נע, ותראיה

4) במקום זון א, וכמו כן המלות המשתנות בהפסק מאמר מן פקדו פקדו, (ובכל זאת השוא שאחריהן נע, הסברה הזאת הוליד הרשויה ומכל הראשונים משמע שהוא נח, וכן הסברה כי הוא קלה איך יהי פירוד ביניהם, ואדרבא התנועה עם השוא שאחריה שניהם רהוטים לאחריהם ומתדבקים לבניד בפי' שאחריהם, ולא יתנהו להכדיל לו ולהרגש חוץ אם השוא הוא בס' הוא זאת מורגש דוקא בקושי יבדל לעצמו גספיהם גספיהם חקדי דוד, והוא סברה השרה ויפוי הלשן ואשר דרכו בו הראשונים,

והראיה . שבגיד כ'פת שאחרי השוא רפה . ויתר אופני תנועה
קלה בכל מקום שתבא . אבאר כל אופן במקומו . (§ מז . כ . כו .
לנ . לה . ט .) ובהלק הפעלים (§ לל .) ואתה תדרשם מעל
הספר אחת הנה ואחת הנה . והיו לאחדים בידך :

פרק ג בדני שוא

§ יב

כל אות שהיא נקודה בשוא . בלתי מרגשת במבטא לברה אבל
צריך שתתחבר במבטא עם תנועת אות הסמוך לה מלפניה או
מאחריה . כי נקודת השוא אינה בכלל התנועות . אך היא סמן
לאות שהיא ריקה בלי תנועה . ומה שצרפו שתים ושלש אותיות
להברת תנועה אחת . הוא כדו להקל על המבטא . כי רבוי
התנועות במלה אחת מכביד על הדבור . ובעלי לשון העברי קבעו
לרוב בכל שך לא יותר על שלש אותיות ושתי תנועות . (ואם
תתרבה המלה בתנועות מצד האותיות הגלויים אליו לשמש .
יהפוך איזה מן התנועות לשוא וההפוך נופל תמיד על התנועה
השלישית .) שלפני מצב הנגינה (§ כה) . כמו דבר גדול ברבוי
דברים גדולים . נהפך תנועת פ' לשוא שיתקיימו ב' תנועות
בבתחלה . והוא דבר נאות למבטא :

§ יג

וכל אות שהיא ריק בלי תנועה ראוי שתנקד בשוא . אך לא
נקדו אית הריקה בשוא . כי אם בהיותה בראש או באמצע המלה .
לפי שכזה קרוב האות להתחלף בתנועה דים כשך . זולת שוא היה
הקורא תושב שקריאתו כשך בחולם הכף . וכן המשל זולת שוא
יכול

(§ שלפני מצב הנגינה , לאו דוקא , על ס' כיו דין ב' מ' שש , ומים
במלת פקדו נשתנה השנית , וכן במקור וצווי , ואולי להורות שלא נשלם המאמר
ושייך לאחרי כן כמו במלה סלכי כו' כמי שש , משאיכ בכנויים פקדו משום
שבמלה הזה לכו נבקץ הפועל והפעול , והוא מאמר שלם במיע .

() יכול לקרותו המשל בחולם המים , אבל בסוף המלה שאין
 לדוש למעות , לא נקדו אות הריקה בשוא , וזלתי אם שתי
 אותיות בשוא בסוף נקדו שתיהם , וזה לא יקרה רק כאשר אות
 השנית אחת מאותיות פתך דקמ"ב . אל תספ (משלי ל) . וישת
 וּבְךָ (ראשי' . בוז) וְיָרַד (במד' כד) וַיְחַד (שמות יח) הפתח
 להחזבת אית הגרון . (ס יח) . וַיִּשָּׂק (שם כמ) אל יִשָּׂא (משלי ז)
 וַיִּשָּׂב (במדבר כא) ואם השנית אלף היא בלי שוא , כמו וַיֵּרָא חמא
 לפי שהיא בלתי מרגשת בשוא נח' כי אין דין נח נראה נוהג באלף
 ואת (ק) אף שהיא לבדה תמיד נקודה בשוא , כמו וַיִּלְךְ :

§ יד

כל שוא שהיא סמוכה במכמא אל תנועת אות שאחריה נקרא
 שְׂוֹא נָע (חמביוטס , בונטוק) לפי שהיא מתנועע במכמא , כמו ששמע בני
 בקולי

() יכול לקרותו המשל בחולם המ' , כי דין נקודת ימין הש' לעלות גם
 לחולם לאות שלפניו , אבל ל"ג , כי הלא הי' יכול לעשות תקנה שיהי' ב' נקודות
 לחולם ולימין הש' וירחיחו כל השואין , וגם בב' שואין ובכ' פשוטה , לא מצא
 מעם למה כתובים , והיה יכול לומר שאם הי' משמים ב' שואין הי' יכול למעות
 במלה בניז כל גיא לעשות הי' נ"ג , על"ס ח' דין " אות ד' , ועל"פ כך
 אין הירדן , וכן בה' אם רוצה שלא יסתר עושה בה מפי' , ע"ס ס' י"ח , ולזה
 לא עשו בו שוא למי' לנוח , אלא כמ"ש לעיל ס' ב' אות א' , שצורת האות לא
 נבדה מלב כי אם בחכמה עמוקה להורות כל צורה על תולדתה והקול , וכן
 במעמים , וא"כ השוא מורה ג"כ בלי ספק על קולה , והנה השוא יש ב' מיני
 שאין , ואיך יקשו צורה א' על ב' קולות , אלא העיקר צורה מורה רק על שוא
 נע שעכ"פ מתנועע , משא"כ שו"נח מונח כאבן דומם , ומה דמות נערוך לו ,
 ואין לו צורה כלל רק באמצע המלה מחמת שהמלה נאמר בב"א והשוא הנח א"א
 שלא יתע ג"כ קצת לאות שאחריו עד שיוכל לקבל הצורה , כעין מ"ש לעיל בדין
 תקל ושוא שאחר ח"ג , וע"כ בב"ש רצופים שהוא בדיק שלא כמנהג , דלעולם
 השוא שמוסף המלה הוא רפה , אלא להורות שבחמת קושי וחטיפת המלה בב"ש
 רצופים יוצא בת קול כעין א' גנובה , ואז השוא השני כדין אמצע המלה להיות
 ט"ק ולקבל הצורה של בשוא , וכן בך' ידע בעיהל שיש לו קושי הכממא ויש לו
 נח קול ע"ב שיהי' כב במצע המלה לקבל הצורה , וכן במלה צרא השא וכיוצא , כי
 לא לתגם נכתבו רק שבדאי ידע בעיהל לתת לו בת קול גדול עד שיכתוב הא'
 ויחשב כאמצע המלה בכל .

בְּקוּלִי: וְכֹל שׁוֹא שֶׁהִיא סְמוּכָה בְּמִבְטָא אֶל תְּנוּעַת שְׁלֹפְנֵיהַ נִקְרָא
 שׁוֹא נַח (קוּיִסְמַנְסָא לֹוֹהֶטֶר) • לִפִּי שֶׁהִיא נֹחָה בְּמִבְטָא, כְּמוֹ אֵב בֶּן אֶחָ •
 וְכֹל הָאוֹתִיּוֹת הַבָּאִים בְּשׁוֹא נַח נִקְרָאִים נַח נִרְאָה, דִּיל שְׁהֵם מְרַגְשִׁים
 בְּמִבְטָא אַעֲפִ שְׁהֵם נָחִים, וְזוֹלְתֵי אוֹתִיּוֹת אֵהוּי כְּשֶׁהֵם בְּלִי תְנוּעָה
 הֵם לִפְעָמִים נַח נִסְתָּר עַל אוֹפֵן שְׁבִאֲרְתִי לַעֲקֵל (ט: ת):

§ מו

וּאֲצִיעַ לִפְנֵיךְ כִּלְלִים בְּרוּרִים לְדַעַת אִיזוֹה שׁוֹא שֶׁתִּקְרָא בְּשׁוֹא נַע,
 וְאִיזוֹה בְּשׁוֹא נַח, עַל פִּי מַה שֶׁאִמַּרְתִּי לִפְנֵי זֶה בְּדִינֵי הַבְּרָה (ט: י):
 (א) כֹּל שׁוֹא בְּרֵאשֵׁי הַמְּלָה הִיא תַמִּיד שׁוֹא נַע • לִפִּי שֶׁאֵין לִפְנֵיהַ
 תְּנוּעָה שֶׁתִּסְמַךְ עֲלֶיהָ • וְכֹל שׁוֹא בְּסוֹף הַמְּלָה הִיא תַמִּיד שׁוֹא נַח,
 לִפִּי שֶׁאֵין אַחֲרֶיהָ תְּנוּעָה שֶׁתִּסְמַךְ עֲלֶיהָ: (ב) שׁוֹא בְּתוֹךְ הַמְּלָה, אִם
 יֵשׁ לִפְנֵיהַ מֵתַג בֵּין שֶׁהִיא תַג וּבֵין שֶׁהִיא תִיק הִיא שׁוֹא נַע, כְּמוֹ
 שְׁמֵרָה וְזִכְרָה הִנְנִי (עֲלִי סִינִי יֵאוֹת א') צִלְלוֹ • וְאִם יֵשׁ לִפְנֵיהַ נְגִינָה
 וְהִיא בְּעֵצֶם מַלְעִיל בֵּין שֶׁהִיא תַג וּבֵין שֶׁהִיא תִיק הִיא שׁוֹא נַח, כְּמוֹ
 יִכְלָתִי קָמְנִתִי דְבַרְתִּי, שְׁמֵרְתִי, וְזוֹלַת שׁוֹא שֶׁאֲחֲרֵי נְגִינָה הַנְּסוּג
 אַחֲרֵי מִפְּנֵי קִרְבַת הַטְּעָמִים, אוֹ אַחֲרֵי נְגִינָה הַרְּאשׁוֹנָה בְּמַלְה בַת
 שְׁתֵּי נְגִינּוֹת שֶׁהִיא שׁוֹא גַעֲנִיכ, לִפִּי שֶׁדִּין הַנְּגִינָה הַזֹּאת כְּדִין מֵתַג •
 כְּמוֹ הַדְּפִי צִדֵק (יִשְׁעֵי גֵ'א), הַמִּשְׁרָתִים (אִסְתֵר א): (ג) שׁוֹא שֶׁאֲחֲרֵי
 תְּנוּעָה קְלָה (עֲלִי סִי יֵאוֹת א') הִיא שׁוֹא נַע, כְּמוֹ מַלְכִי (ט: יא) (ד) תְּעַבְדוּ
 (שִׂיא ד), יַעֲטֹפוּ (תַּהֲלִים סה) (ט: כו), חֻקְכֶם אֲשֶׁכֶם (ט: מ): (ד) שׁוֹא

באות

1) תְּעַבְדוּ כִי בְשִׁלְמִים הִי, נֹאמֵר תְּפַקְדוּ הַפ' בְּשׁוֹא, וְכִינָן כְּשִׁבִיל גְּרוּנִית
 נִשְׁתַּנְתֵּל לַפְתַּח לְהַרְחֵבָה • וּמֵלֵת חֻקְכֶם כֹּתֵב הַרְשׁוּיָה הַטְּעָם מַחֲסַת שֶׁהוּא מוֹקֵל
 מְדַגֵּשׁ שֶׁהִי דִינָם לְדַגֵּשׁ שְׁהֵם מִכְּפּוּלִים וְהַקְלוֹ, וְאִם גַּם בְּמֵלֵת הַנְּגִי הִי דִינּוֹ כֵּן
 שֶׁהִי דִינּוֹ בְּדַגֵּשׁ וְהוֹקֵל, וְאִם קֶשֶׁה לִל הַמֵּתַג בּו, וְכֹאמַת אֵין זֶה סְבִרָה שֶׁאִם
 הַקִּיל כְּחוֹ וְנִמְל מִמֵּנּוּ הַרְגֵשׁ, יִגְרַע כְּחוֹ לִימּוּל מֵאֲחֲרָיו הַשׁוֹא בְּלִי לְנוּח, דִּק עֵיקֵר
 הַטְּעָם שֶׁלְעוֹלָם שְׁמוּשׁ ד' כֵּם הֵם רַפּוּיִם, וְלֹא נִמְצָא בְּכֹל הַמִּקְרָא שְׁמוּשׁ ד' בְּדִק
 חוּץ בְּמַלְה, בִּי מִשֶּׁם אֲתַקְנָה (יִרְמִי' כ"ב כ"ד) וּשְׁם הַנִּי יִתִּירָה, וְכֹאֲלוֹ אֵינוֹ, וְבִלָּא
 דְגִי הִי הַכ' בְּדִק, לִכֵּן גַּם כֵּן עֵתָה שְׁכֹא הַנִּי לֹא מִשְׁנָה נִקְוֵד הַמְּלָה וְיִשְׁאֵר הַרְגֵשׁ
 עַל עַמְדוֹ, וְהַטְּעָם, כִּי הַכ' לֹא נִגְוֵר מִמְּלָה שְׁלֵמָה וְלֹא יוֹכֵל לִשְׁמֵשׁ בְּמִקְוֵב, בְּמַלְה
 שְׁלֵמָה

באות הראשון משתי אותיות דומות היא גיב שוא נע . כמו הנני
 צללו שממה . ולפי שלא יתכן לבוא שוינע אחרי תיק . לכן יבוא
 בתק מתג . ואחרי מתג ראוי לבוא שוא נע . ומטעם זה כאשר
 יודמן במלה שתי אותיות דומות והראשונה בשוא . ולפניה תנועה
 עם נגינה שהיא בעצם מלעיל , אוי צריך שתפול האות הראשונה
 מן הדומות ותבלע בדגש אשר בשניה , כמו ולני בגבעה (שופטים
 יט) ת' ולנני , הבני והקדשנו (ד"ה ביט) ת' והבנינו . והטעם שלא
 יהיו שני כללים סותרים זה את זה , כי כלל הוא שוא אחרי תנועה
 עם נגינה שהיא בעצם מלעיל הוא שוא נח . (§ י) (2) וכלל שכנגדו
 שוא באות ראשונה מב' אותיות דומות לעולם שוא נע . לכן נשממה
 האות הראשונה ונבלעת בדגש : ה) שוא באות הדגושה בדגש
 חוק היא גיב שוא נע . כמו דפרו שפרו , למעם שיתכאר בסמוך :

3 - מן

(1) שני שואים בראש המלה , מן הנמנע אשר לו טבע קים , כי
 השוא הראשון יהיה בלי תנועה לא לפניו ולא לאחוריו , ושוא בלי
 תנועה סמוך לה אי אפשר לבטא בראש המלה . והוא הדבר אשר
 דברתי (§ יא) כאשר נפגשו שני שואים בראש המלה ישתנה השוא
 הראשון לתנועה והיא תנועה קלה . כמו מן מלכים מלכי ת' מלכי : (2)
 שני שואים בסוף המלה שניהם נחים . כמו דפרת שמרת : ואם
 את הראשונה גרונית יתבאר אחר זה (§ יח . לא) : (ח) שני שואים
 באמצע

שלמה , ע"כ הוא כרוך אחר עיקר המלה , ולא יוכל להפרד ממנו , והרפוי מורה
 על הדיבור כמ"ש לעיל סי' י"א במעם תק"ל , וכן הד"ת מתדבק לאות שלפניו ,
 ע"כ הוא בד"ח או רפה אבל לא בד"ק , משא"כ בשמוש' ש' שיוכל לשמש במקומו,
 גם במלה שלמה א"ת , ע"כ שמוש' חזק ועומד בפ"ע , ולא יצטרך להתדבק
 אל עיקר המלה , ומ"מ הדין דין אמת שאם נשכח הדגש אחריו רפה , כמו
 לשמים המפדעים וכיוצא , שכיוון שרצה להשמיט ולהקל אם הי' מוסיף אח"כ דגש
 אין זה השמטה רק חלוף ממקום למקום ,

(2) וכלל שכנגדו כו' , ואף לפי מ"ש לעיל סי' י' אות א' שב' אותיו דומות
 הראשון שוינת , מ"מ אינו שו"נח גמור לנבל כפ"ע שהאות יאחריו יהי' בד"ק ,
 אלא הוא מתדבק כשוא שאחר הק"ל ואחר גיב צריך השוא לנוח ממש לנבל בו
 ע"כ נשמט ,

באמצע המלה, הראשון נח ונסמך לתנועה שלפניו והשני נע ונסמך לתנועה שאחריו. כמו בַּסֶּפֶד: ומטעם זה, שוא באות הדנושה בדגש חזק הוא שוא נע, לפי שהדגש מכפיל הברת האות (ס לז), ושוה לשני שואים באמצע המלה, דים דפרו, כמו דבּ פרו. ואם את השוא הראשון גרונית יתבאר אחר זה (ס כ. לא):

§ יז

כל אות הנקודה בשוא נע יבא בשוא פשוט (ויחולקם, חילוקם סוף).
 ולתי אותיות אהח'ע לפי שהם ממוצא הרפה שבמוצאות, לכן כאשר משפט אחד בהם לבוא בשוא נע, (ג) הרכיבו עמה את משלש תנועות הקמנות, פתח, סגל, קמץ חָמֵף, להדגיש מבטא אות הגרון ביותר, ונקרא שְׁוֹא מְרַבֵּב (סוף קְוֹמְמִיטוּס, לז חֲמִיטוּס נַמְלֵס).
 ואם הוא מרכב בפתח נקרא חָמֵף פֶּתַח, כמו עֲשֵׂה תַעֲבֹד. ואם הוא מרכב בסגל נקרא חָמֵף סֶגֶל, כמו אֲמֹר אֶת. ואם הוא מרכב בקמץ חָמֵף, נקרא חָמֵף קִמֵץ, (ג) כמו אֲנִי. וכל משפטים משפטים שוא נע. והם יבואו לרוב בשוא מרכב אף במקום ששוא האותיות יבואו בשוא נח, דים יַעֲבֹד עֵד יִשְׁפֹט וְהִרְאִשׁוּן בִּשְׁוֹא

נע

(ג) הרכיבו כו', חוץ משם הווי' לפי הקרי-שנקרא בא"ד, וחמיד הנקודות לפי הקרי, וכאן הוי' בשוא לבד, והטעם מפני קדושתו צריך להעלימו, ושלא לבארו כ"כ, ומטעם זה אם בא עליו שמוש בכלל נעלם הא' כדלקמן ס"ס ל"ד, וגם יש מ"א מחמת שכל שוא נוטה לפתח ע"ל ס"י ע"א, ובשם הקדש לא נכתב אצלו הקרי (כמו שלא נכתב אצל מלה יששכר וירושלם והוא, וס"י) הוא ד' ויששכר בירושלים פ"י הוא נכתב בתורה בו' אקרא בו', וד' נכתב ב"ה ונקרא בא"ד ויששכר נכתב בב' שינין ונקרא בא', וירושלים נכתב בלא י', ונקרא י' בחידק מחמת הרגלם בכ"ס וידוע בע"פ), וכיון שבלא זה נוטה לפתח ולא נכתב הא' לעין אין קפידה כ"כ אם נכתב השוא לבד. ומטעם זה מה שכתבתי בד' מלות האלה גיל מה שנמצא חכם אתה מדנאל (יחזקאל כ"ח ג') כתוב הצירי' תחת הא', וכן נקרא בלא י' כמו שכתוב חסר, ואף שבספרו כתוב מלא י' והצירי' תחת ה' נאן שכתוב חסר ולא נכתב אצלו הקרי מסתמא אין בו קרי אחר, ולא דמו לדי מלות הנ"ל שהם תמיד כך. וקריאתם ידוע משא"כ שפ"א יצא מסנהדרו ה"י צריך לכתוב אצלו הקרי, ולא כהרד"ק שם, וכ"כ הרד"ק עצמו כש"א כ"ה ל"ב לאביג'ל חסר, שהי' לה ב' שמות אביג'ל וגם אביג'ל ע"כ אף שיש לחלק, (ג) כמו אָי. לקמן בהערה חשבו לק"ח, ולדעתי אין ח"ק במקרא רק כלם קצו ת"ק תולדות החולם הם.

נעוהשני בשוא נח. ואם יבוא אחד מאותיות הגרון בשוא פשוט
הוא בודאי שוא נח. כמו יחפין, ידענו, גבהת, יתה, יתה ועל
המעט שימצא אלף (גל"ס' ה' אית כ') בשוא נח כמו נאדר, ורק
כשדא בפ"פ לא זולת, כאשר אבאר בסמוך :

הערה וכן ימצא לפעמים אחת משאר אותיות בשוא מרכב, כמו ויח
האץ (בראשית ב) וגללו את האבן (שם כט) והם מעמים מאד במקרא, ולרוב
כשימצא הוא באות הראשון משתי אותיות דומות, כמו רבנות (במדבר י) גללו
(שמות טו) ארבה (בראשית ה) וקפני (שמות ב) ; ויש מקומות שנקדו קמץ חסף
כמו חסף קמץ, כמו מעט צדי (שם מג) חלי (דברים כה) וגי (מ"א י) ; (3) ואם
הדק שהוא במקום שלא יבא דגש אחרי קמץ חסף להבדילו מקמץ גדול ונקדו
הקח בשוא והראיה שהוא ק"ח לפי שהגפרד מהם בחולם כמו שמן וגי (יחזקאל
ט) ודע חלי (ישעיה ב) :

§ יח

וכמו שאותיות אחרות בלתי מכשרות לשוא נע פשוט בראש
א בתוך המלה, כן הן ג) בלתי מכשרות לשוא נח בסוף המלה,
לכן אם יקדה במלה שראוים לבא שני שואים נחים בסוף המלה,
והראשונה אחת מאותיות הח"ע תשתנה השא לפתח להרחבת
את הגרון. כמו לקחת שמעת גבהת לקחת שמעת גבחה וכן
והד ת יחא, וזלתי האלף שאין דין הרחבה נוהג בה. לפי שהיא
הזתר רפויה באותיות הגרון. לכן התק שלפניה תשתנה לתג
והאלף נח נסתר אחריה כמו קראת הוצאת ת קראת הוצאת : ואם
יבא אחת מאותיות הח"ע נח נראה בסוף ולפניהן אחת מארבע
הנועות

ויג' ולי' ו
בג' ובג'
אחת כפ'
100/4

(3) ואמר תרדיק הוא במכלול קנ"ג ב', ולפי מ"ש לעיל מ"י יג את א'
שאין מ"י בליהק דק הכל ע"ד התולדה, צ"ל ג"כ שהשוא מורה לחסוף אותו
לשחר בקריאתו, אבל אם אחריו שר"ג או דגש מתחוק ולא נסתר כ"כ עוד,
ואין עוד מקום לצורת השוא אצלו, ואף שצורת הקמץ מורה על תנועת קל ק"ג
הא משום שאין ת"ג לפני דגש ושוא בלא מתג או מעם והוא לאר"כו, וא"כ
במלה בתים יש שהם בלא מתג, או הוא בקול קיח, וי"ל שהדגש הוה אינו חשוב
נח ממש, ע"ל מ"י מיה אות א' ,

ג) בלתי מכשרות לשוא נח, כלומר אם הם שנים, ואו דינם לחיותם
נחבים כמ"ש לעיל מ"י ג) אות א' אם יש בהם קצת תנועה, וזה איא להיות
נחת המצח, אבל בשוא א' לבד בסוף המלה שוא נח ולא כתוב אצלו השוא
שהוא נח ממש כמ"ש שם יש תרבה גרוניות נחים בסוף המלה, ו

תנועות גדולות. צידה חזק חולם ושורק, הם ניכר בלתי
 מכשדות להיות נח נראה אחרי התג, ויבא תחתיו פתח,
 ונקרא פתח גבוה, לפי שקריאת הפתח (ג) באות ו' הנמשך בכח
 נח נסתר מן ארבע תנועות גדולות שלפני אות הגרון, ר"ל אחרי
 חזק וצידה נקרא הפתח גבוה ביווד, ד"מ פ"ח כמו פ"ח ר"ח כמו
 ר"ח, ואחרי חולם ושורק נקרא הפתח גבוה ביוז, ד"מ פ"ח כמו
 פ"ח ר"ח כמו ר"ח, כי אחרי ת"ק הנח יותר מרגש מאחרי ת"ג.
 והאלף לא יתכן להיות נח נראה בסוף לעולם, לכן לא תמצא פתח
 גבוה באלף. וההיא אף שהיא ג"כ ממצא הגרון בכל זאת יתכן
 שתהיה נח נראה אחר פתח גבוה, אך בתנאי שיבוא בה נקודה
 ונקרא מפיק להבדילה מן ההיא שהיא נח נסתך, ד"מ מ"נה ההיא
 בלי מפיק היא נח נסתר, הנפ"ה ההיא במפיק היא נח נראה וקריאתו
 כמו הנפ"ה וכן בה"ל לה, ג"ב, פ"מ, ג"ב, כמו ג"ב, מנפ"ה כמו
 מנפ"ה. ולפעמים ישמט התנועה הגדולה והנח הנסתר הנמשך,
 ובא (ג) הפתח הגבוה במקומה, כמו 'שמחת' ישמח, הודעת

והוא יתכן להיות נח נראה בסוף לעולם, לכן לא תמצא פתח גבוה באלף. וההיא אף שהיא ג"כ ממצא הגרון בכל זאת יתכן שתהיה נח נראה אחר פתח גבוה, אך בתנאי שיבוא בה נקודה ונקרא מפיק להבדילה מן ההיא שהיא נח נסתך, ד"מ מ"נה ההיא בלי מפיק היא נח נסתר, הנפ"ה ההיא במפיק היא נח נראה וקריאתו כמו הנפ"ה וכן בה"ל לה, ג"ב, פ"מ, ג"ב, כמו ג"ב, מנפ"ה כמו מנפ"ה. ולפעמים ישמט התנועה הגדולה והנח הנסתר הנמשך, ובא (ג) הפתח הגבוה במקומה, כמו 'שמחת' ישמח, הודעת

באות י"י הנמשך, הוא דעת הר"ק במכלול צ"ב א', אבל דעת א"ע
 וכן נהגין, והכי מסתבר, כי לדעת הר"ק קשה למה העתיק מקום
 הפתח ממקומו אל תחת הגרונית ישאר במקומו לפני הגרונית אחר הת"ג שממם
 נמשך ה"י, ועוד וכי בשביל להרחיב יוסף אותיות מש"א א' שהוא קול קל יש
 דוגמתו עוד ב' השמוש לקמן סי' ל"ד דין א', ובמלה שתי, שתיים, לקמן סי'
 קל"ב בהערה, וע"ע לעיל סי' י"ג אות א', ועיקר המעם הוא שאות גרונית לא
 ינח רק אחר הקמץ ופתח תולדתו להרחיבו רק שבאמצע המלה מצטרף אליו
 פתח או מגול ונחמף לאחריה ובמקום המלה כשנצטרף אליו הפתח נפל השוא
 ונשאר הפתח לברו, כי א"א לבוא ח"פ בסוף, כי ח"פ דינו כשוא נע לסמוך על
 תנועה לאחריה, וכאן שאין תנועה לאחריה נפל השוא ונשאר הפתח לברו, וא"א
 לומר הפ' בגרונית עצמה, וזהוה בסוף המלה לברו וימשך אחריה נ"ם, ולא
 רצו לאחריה המלה כ"כ, ע"כ בא א"ג לפני הגרונית אחריה שג"ח ונפסק המלה,
 ומלה יהיה חיה על סי' ל"ד.

(ג) הפתח הגבוה, וכן כתב לקמן סי' נ"ן, וא"צ אלא הציוו בהפך לפעמי לפתח
 נ"ם בשלמים כמו וישקל (ישעי' ל"ג), וכתב במכלול ד' ב' שהוא משקל של
 ובתנח נשתנה לפתח הצירי. וכן מה שמסיים מן ג"ב ג"ב לכאילו מסימת שלו
 רק מן ג"ב והוא מ"א.

הדיע . לקדו בענין במלה הזכיר בענין למה שאמרת . וכן מקובל
נח לב בסמיכות :

§ ימ

אודי שוא נע לא יבא לא רגש חזק ורגש קל , רגש חזק
לא יתכן , לפי שכח הנש חזק כח שוא נח , וכבר אמרתי שוא נח
אודי שוא נע אי אפשר , ורגש קל לא יתכן , לפי שהרגש הקל
מוסר להתחלת הברית , והתחלת הברית היא באות שבו השוא ,
ומלת שתי שמים יוצא מהכלל , שיבא דגש אודי שוא נע , ובמקומו
אבאר אותו (§ קלב) . אודי שוא נח יבא בניד כפית ברגש
(ג) קל , כדנים בהיותם בהתחלת הברה . ומצד הרגש אשר
באותיות בניד כפית , נכר השוא שלפניה , הי' במקלבו הכף
הפיה , השוא שלפניה נעה וקריאתו במקלבו , מקלבו הכף רגשה
השוא שלפניה נחה וקריאתו מל כו :

§ כ

שוא נח יתכן שתתחפך לשוא נע , כמו בשר בשךה כסח כספה ,
(ג) ולא בהפך , והטעם בזה , כי שוא נע מסבב רהיפת הברית
המלה למה שאחריו , ושוא נח מעכב מהירות המבטא ; לכן השם
אשר בנפרד בשוא נח , כשיבוא בסמיכות ישוב לשוא נע לפחד
המבטא , כי מצד הסמיכות ב' מלות לאחת תחשבנה , והנשמך
נזר מן הנפרד ולא בהפך , כאשר אבאר בפרק שאחר זה . וכן
תמצא באותיות אהחע כשיבוא בשוא , יבוא לרוב בשוא מרכב
שהוא שוא נע במקום ששאר איתות יבוא בשוא נח , הי' תעבוד
עבוד , פ'פ בשוא מרכב , חולת אות נדנית בשוא נח , תפקוד
יפקוד , וכן נאמר נאבל נאמר נהפך במקום נפקד , בעבוד בעבוד
במקום

(ג) בדיק , ונמצא ב' מלות יקחאל יקדעם רפה , ובארחים בליג קניה ב'
וכן בארתי שם המלות בארמי שדגוש אחר שוא שאחר היג כמו בלקשצד ונבורקא
עבדקא שאלת ששכזר סוספניא .
(ד) ורא בהפך , והו' לשיפתו שאחר חקילה הוא שוא נע , אבל באמת בדבר כו'
אד נחה , וכן קשנשכס הרגש ששוא נשאר נח וכי' ש במלות וקח וקיו הם נחים
גם לדריה , עיל סים ייו .

במקום ג' שכן לשמוע , נאכל במקום משכן : ולפי שארבעת
 אותיות האלה אורבים לנוע , לכן כאשר ידמן שאת שאתהם
 ג'כ בשוא , ושני שואים נעים אי אפשר להתחבר כמו שידעת ,
 נמל השוא מן המרמב , והשאר המנועה לבדה תנועה כדון תנועה
 הבאה תמורת שוא נע , והוא תנועה קלה (א) : כמו מן יעבד
 יעסוף יעבד יעספו יעספו יעספו יעספו יעספו יעספו יעספו יעספו
 נמל השוא מן התבן , וכן הדין בכל מקום שיש בו לבא שוא נע
 אחר שוא מ' כב , ימל השוא מן המ' כב ה' תנועה קימת , והיא
 תנועה קלה , ועל המעט שימצא שוא נח באות הגרון אשר אחריה
 עוד שוא נע , כמו לא יחסי (תהלים לד) , יאשמו (שם)
 (והמה מעמים :

בא

הדבר רבי אליהו כחוד נתן סמן לשוא נע : א ב ג ד ה ו ז
 א) שוא בראש המלה שוא נע (§ טו , ב) שני שואים רצופים
 בבוקר המלה שוא נע (§ טז , ג) ג' ג' ג' , שוא שוא שוא תנועה
 גדולה נע (§ טז , ב) ד , הגש , שוא נצאות הדגוש ג' כנע (§ טז , ד) :
 ה) הרמות , שוא באות הראשון משתי אותיות דומות נע (§ טז , ד) :
 ו) שוא שאר ר' ו' אותיות בג' כפ' הרפה נע (§ טז , ו) :

בב

ואם אמנם אמת הוא , כי הסמן מעיל מאד לקבוע הדבר
 בלב התלמוד , אך לא יצא ידי חובתו בסמנים האלה לבאר נד
 שוא נע בכל מקום שהוא , ואוסר אני , כי על שוא בראש המלה
 או בסופו ועל שני שואים באמצע , אין צורך לסמן כלל כי הוא
 ידוע בעצמו , אבל מה שצריך לסמן הוא השוא באמצע המלה ,
 לפי שהוא לפעמים נע ולפעמים נח , וסמן הנע מקום נרד
 (רל המקום שהשוא נע) : (ט) מתנתו שוא שאר ר' מתג הוא
 שוא נע (§ טז ב : ק) קלה שוא שאר ר' תנועה קלה
 נעת

2) והמה מעמים , אינו אמת , וכן בשוא א' ישרבים בשוא משום והם
 ב' משקלים ובארתים בלבוש מכלול סי' כ"ב .

נעה (ג-ג) : (ג : ג) : ארצות בניד כפית רפה אחר שוא השוא
 נעה (ס יט) : (ס : ס) : משרת, שוא שארדי נגינה משרת במלך. סר
 שתי נעות נעה (ס טו ב) : (ג) נמג אחר, שוא שארדי נגינה נס
 אחד מפני קרבת המעמים נעה (ש-ש) : (ד) דומות, שוא באות
 דאשן מבי ארצות דומות נעה (ד-ד) : (ד) דגש, שוא באות
 הנשה בגשחוק נעה (ש-ש) : נסמן שוא תבאמצע הסלה
 קן (ק) קפנה, שוא שארדי הנעה קפנה בלל מתג הוא שוא נח
 נגינה, שוא שארדי נגינה שהיה בעצם, אפילו ארדי תג
 שוא נח : ועיז התבאר חלוק השוא בפרט :

פרק ד בהתפבות התנועות
 אני פרט אחד לדבר, אגלה את און המורה, כי למתחיל מן תלמידיו, יהיה הפרק הזה עוד זר ומזור בעיניו, כל עוד לא השיגה יד ידיעתו ביריעות השמות והפעלים. ואנכי אמנם מדרתי התלמידים כפי מה שמדייב אותו מדר הענין בעצמו, להסמך כל דבר אל מה שדומה לו מענינו. והסורה בין יבין את אשר לפניו, והוא ילך בנחות מן הקל אל הכבד, סמו, וכתגיע אל הפרק הזה ישמין ונמשו, ולמד הפרקים הבאים אריו על הסדר, עד אשר יקנה התלמיד ידיעה יותר רבה ביריעות הלשון, עדי השיגו אל פרק משקלי השמות, או יקריב הפרק הזה אליו וישנן אותו לתלמיד, כי מבלעדו לא יבון ללמוד מה ש ;

ב

כל מלה יתכן שיתחפכו והגרות שבו, אם על דרך חלוק או על דרך שני. השני הוא שישתנה תנועה לשוא ולהפך, והחלוק הוא שיתחלפו התנועות יחדיו. ומרם שאבאר איכות השנוי והחלוק אבאר סבתם ודרך כלל והעקרין הראים לדעתם להקדמת הענין הזה עקר

ב) ארצות בניד כפית, הוא יתר כי לא נמצא רפה רק אחד מתג אחר תק ל, וכף דומה לשימתו לעיל סי' שלפניו יש מתג, הרי הוא בכלל אבל באמת כל השואק נחים חוץ מן וגי וסימנס החיש שהי בימי משה יית ותלה חקה שניה בלסמר תחלה, שוא שבהחלה התיבה, החקה ריל שיש בה רנש חק. ושני, ריל שני שואין רצופים השני הוא נעה, אבל שאר השואק סלך מתק אף אחר תג לא נעה לגמרי, רק עיי משיכת המתג נוטה לפניו, במיש לעיל סי' ובלים הארכתי בהם :

עקד (א) בל מלה שתתקבה באותיות ובתנועות. ובעליות
 נעתקה תגינה ממקומה הראשון לה אל תנועה אחרת למטה
 ממנה. ראוי להקל המלה הזאת בתנועותיה, והיא ע"י התחפפות
 אותה מהם לשואנע (ס יב) :

עקד (ב) הת' ק' שתר האויה במל' שהיא הזמנת ורביקה למלה
 שאחריה, ונת' ג' יתר ראויה במלה שהיא מעטתה במבטא ונפרדת
 מן המלה שאחריה. כי בל המשך קל מודה הפסק :
 (ג) ת"ג יתר האויה לפני נח נסתר ולפני שואנע, והתק יותר
 ראוי לפני נח, ר"ל לפני שואנע, או לפני הדגש חזק :

§ כד

גם בתנועות בעצמן ראוי לדעת איזה מהן שהם יכולים
 להתחלף או להשתנות ואיזה מהן שאינן יכולין : ואח"כ ראוי לדעת
 באיזה מקום מן המלה דין חלוף ושניינהו. וזה אתן לך שני כללים:
 כלל (א) כל ת"ג שמושכת אחריה אחת מאותיות אהו"י בנת
 נסתר אחריה, והיא לצורך שרש או שמש (י) לא יתכן שתשתנה
 כלל, שלא יבטל הנת. וכן כל ת"ק שדגש חזק אחריה להורות על
 אחת מן הוראות הדגש, איפשר שיתחלף לת"ג, אבל לא יתכן
 שישתנה לשוא, בעבור הדגש שצריך לבא אחריה, ולכן בת"ג
 היותר קרובה להתחפפות, ראשון, הקמץ בכל מקום שהוא יתכן
 שיתחלף או שישתנה אם הוא בעצם. ולא לתשלום דגש (ס כח) :
 (ב) ואחריו הצירה, ואחריו החולם, חירק גדול ושורק לפני שנת
 נסתר אחריהם לרוב, הם בלתי מתחפפים : ובתנועות

הקמנות

1) לא יתכן שישתנה, ע"ל סי' כ"ז במלה נקם מן יקום בגזרת בע"ו,
 ובמכלול ק"ג' כתב שהשורק של יקום אינו מורה על הנת, רק הקמץ של האית"ן
 שלפניו הוא המורה, וע"כ יוכל השורק להשתנות, והוא דוחק גדול להורות על
 הע' קדם ה"פ, וצ"ל המעם שהו' המהפך הוא המקמין אותו השרשיות שע"כ
 יעלה דגנינה לעיל על אות השמוש כדלקמן סי' ג"א, וכן בגליה מ' המהפך
 יצ"ל ה' להפ' ויכן ויפן בו' להורות שהו' יש לו כח להפך עיקר משמעות המלתו
 ונותיות השרשיות אינם עיקר נגדו והכל ע"ד התולדה. וע"ל סי' ר"ד במשקל
 קל במלה ימי ובמשקל פלון במלות זרון ששון.

2) ואחריו הצירה, ע"ל סי' קצ"ה במ' וקמץ ומ' ר"ג במ' סוגל ומשקל
 סוגל שהצירה יותר עלול להשתנות אלא שיש חלוק אם הצירו במ"פ או בע"פ

הקצנות . הטעם קצונה להתהפך . והפחת שהיא תמדת סגל
לפי אות הגרון נב נודה להתהפך . ואזרייה קם : ואזרייה חורק
מן קמין : וכל הקדם במקום קדם כבתהפכות ממה שאזרייה .
המאחר יותר מעם כבתהפכות ממה שלפניה :

כלל (ב) התנועה השלישית שלפני הגנינה יותר נוחה ועלולה
להשתנות לשוא : ומעם לדבר . ממה שאמרתי כבר (9 יב) . כי
בעלי לשון העברי קבעו ליסוד בבל מלה שלש אותיות ושתי
תנועות . ואם תרבה המלה באותיות ובתנועות עד שתהינה יותר
משתי הברות לפני הגנינה . תשתנה התנועה השלישית שלפני
הגנינה לשוא : ומה שחשבו תמיד במקום מצב הגנינה . לפי שעקר
המשך העמדת המבטא בתנועה שבה הגנינה . ומה שאזרייה אינה
מן המצין . והתנועות שלפניה . כל אשר תתרחק מן הגנינה הברחה
יותר רפויה עד שתשוב לשוא . ולכן כאשר רצו שתתקיים התנועה
ת' שלפני הגנינה בחזקתה ולא תשתנה לשוא . עשו לה חווק עיי
מצ , כמו אנכי . וכאשר אבאר במקומו (9 סה) : ואם היא אחת
מן התנועות שאינם מכשרים להשתנות לשוא תשתנה התנועה
הסמוך לה או מלפניה או מאחריה : ואם גם הם אינם מכשרים
לשני . תשאר המלה על מתכונתה . ואחרי שבארתי מכת השני .
ואיזה מן התנועות המכשרות לכך . ובאיזה מקום במלה דין השני
נהג . אבאר עתה איכות השני והחלוקה :

§ כה

השני יצויד בכלל על שתי פנים : או שישתנה התנועה לשוא .
שישתנה שוא לתנועה . וסבת השתנות התנועה לשוא :
או סמיכות השם שפ' שלו קמץ או צידי . כשהוא נסמך לשם
דדי בא הפ' בשוא . כמו מן דבר דבר . וכן לבב לבב
ע"ש : (ב) רבוי אותיות ותנועות . ר"ל אם תתרכבה המלה

באותיות

(ג) וכן לבב לבב , עיל ס' קע"ב במשקל פעיל ומשקל פעל שיש
שקלים הכבדים שלא ישתנו . וזה הפעם ג' כ במלות שקת שקתי . שלא ישתנה
אך שכא מו' המהפך והגיגון מלרע , ואם חפ' הגועה הג' רק שנחשם
משקלים הכבדה .

באחיות ובתנועות בסופיה: ונעתקה הנגינה בעבור זה ממקומה לתנועה למטה סמנה: תשתנה התנועה השלישית שלפני הנגינה לשוא, כמו חכם חכמה חכמים חכמות: דבר דבר דברך, וברבים דברך דברך, בכל מקום התנועה השלישית שלפני הנגינה ובפעלים מן פקד פקדתם, ובכני פקדו פקדתי: אבל אם לא נעתקה הנגינה ממקומה בעבור זה תוספת, לא תשתנה הפי' לשוא כמו פקד פקדת פקדתי, והמעם בזה טעם בעקר א' כלל ב': ובסמיכות גם מן המעם הזה, כי שני שמות המחוברים מצד הסמיכות בענין, דינם כמלה אחת שהתרבה בתנועות:

§ כו

וסבת השתנות השוא לתנועה: (א) נגינה המפסקת, ר"ל המלה הבא בנגינה המפסקת (ס מה), בה תשתנה איזה שוא לתנועה להורות העמדה והפסק, כמו (י) מן שמרו שמרו, ומן יקלו יקלו: כי כמו שיבוא שוא תמורת תנועה להורות סמיכות וחבור, כן יבוא תנועה תמורת שוא להורות פרוד ורפסק: (ב) השם אשר בנפרד רבים הפיא בשוא, ובא כסמיכות א' בבנוי, ומחויב שתשתנה עי' לשוא לפי כלל ב', ושוב אי אפשר שתתקים הפי' בשוא, כי שני שוא, בראש המלה, נמנעים להתחבר (ס מז) תשתנה שוא הפי' לתנועה, כמו מן דברים מלקים (ג) דברי מלכי דבריהם מלכיהם והיא תנועה קלה (ס יא): ובפעלים, המקור כשהוא זולת בני הפי' בשוא וכשיתחבר אליו בני שתנועה לשוא אף שאינה תנועה השלישית שלפני הנגינה ושוא הפי' ישוב לתנועה קלה, כמו מן מלך במלכו, ובכ' מן הצווי

שאלות
 כ' ח' ח'
 כ' נ' נ'
 ח' פ' פ'
 ח' פ' פ'
 ח' פ' פ'
 ח' פ' פ'
 ח' פ' פ'
 ח' פ' פ'
 ח' פ' פ'

(1) מן פקד, ע"ש לעיל סי' רב א"א, ועי' לקמן סימן קנ"ח ס' דברך דברך

(2) דברי מלכי, וכמ"ש לעיל ס"ס כ"ה שעי' הסמיכות נעשה במלה א' אף שאין המעם בראש מלה הב', וא"כ לא יחשב כאן תנועה עי' תנועה השלישית לו מ"מ נחשב נגב מלה הראשונה עיקר הראשונה מפל לו ופתנועה ראשונה של המלה הב' מעמיד יותר דבורה מכל תנועות מלה ראשונה, ע"כ נחשב מיד תנועה ראשונה של המלה הב' כמנוגן נגד הראשונה.

הנזוי ליחיד שפ"פ בשוא כשיבוא בשאר הנופים, או בתוספת
 הא אף ליחיד, תשתנה ע"פ לשוא ופ"פ לתקלה, כמו זכר
 בתוספת היא זכרה, זכר זכר: (ג) (5) בפעלי עתיד שפ"פ של
 את גרונית והיא נקודה בשוא מרכב, ובנופים ש"ע"פ תשתנה
 לשוא, יפול השוא מן המרכב ותשאר התנועה לברדה והיא תנועה
 קלה, כמו מן תעבור תעבריו ומן יעטוף יעטפו (5) (כ): (ד) שני
 שואים נחים בסוף, והראשון אות גרונית, תשתנה לפתח להרחבת
 את הגרון, כמו ידעף שמעת (5) יח) והכונה בהרחבת את
 הגרון, לפי שאותיות הגרון רפויות במבטא, וכי שכהן רקות
 בלי תנועה, לכן יבוא פתח שהיא המרחב שבת"ק להרגיש אות
 הגרון הנח יותר: (ה) שוא מרכב באות גרונית תשתנה לפעמים
 לפתח בעבור אות גרונית שאחריה אף שאיננו בשוא ג"כ להרחבת
 את הגרון, כמו העידותי (דברים ד) ע"מ השיבותי, שהוא אמר
 (במדבר כג) ת' הוא, כד"ן האהשאלה (5) (ג) (י) שוא שלפני
 אה המנוקדים בת"ג, תבא לפעמים הת"ג באות שלפניהם, והארף
 נה אחרי הת"ג, וזה"א תשמט, כמו ראשית ת' ראשית ע"מ
 פעלית, יונתן ת' יהונתן, ומעם לזה התבאר לעיל (5) (ד):

Handwritten notes in the left margin:
 כו' ת"ג לת"ג (ד) ת"ק לת"ק, אמנם סבות חלוקה גדולה לתנועה קטנה: (א) סמכות או כנוי
 רל השם הנסמך לשם אחר או שיבוא בכנוי, כי דין אחר להם
 וישתנה

§ כו

ואיכות החלוקה יצויר בכלל על ארבע פנים: (א) חלוקה
 תנלת"ק (ב) ת"ק לת"ג: (ג) ת"ג לת"ג: (ד) ת"ק לת"ק, אמנם
 סבות חלוקה גדולה לתנועה קטנה: (א) סמכות או כנוי
 רל השם הנסמך לשם אחר או שיבוא בכנוי, כי דין אחר להם
 וישתנה

(3) בפעלי עתיד, לאו דוקא ה"ה בעבר מן נחפה נחפה כמ"ש לעיל סימן
 כ', והשמים עוד מה שגשגנה השוא לתנועה בשביל אות הגרון נצטק אפך אית
 האדם לקמן סי' ר"ב ע"ש מ"ש וכן בפעלים אמר נהקיים הצירף להרחיב, ע"ל סי'
 רציה וכן ישאר הק' במלה קתה וכן נשאר הקמץ במלה ישאלנו תמורת וקנני,
 ע"ל סי' ר"ע, וע"ע לקמן סי' ר"א אות ג' מלה פשאת, וכן בפעל שהל' י' חקת
 חקו בא תמיד ע"מ ההפסק להרחבה כמ"ר רנ"ה.

וְחֵי שְׁתֵּנָה דַּתְנוּעָה הַרְאֵנוּ לְשׂוֹא וְהַתְנוּעָה הַשְּׁנִית תַּחֲלֹף לַתִּיק
 כְּמוֹ מִן דְּבַר דְּבַר רְבַרְכֵם . וְהִשֵּׁם אֲשֶׁר בּוֹ הַנְּגִינָה בְּנִפְרָד בַּתְנוּעָה
 הַרְאֵנוּ וּבֵא בְּכַנּוּי . (א) הַשְּׁתֵּנָה הַשְּׁנִית וְהַרְאֵנוּ תַּחֲלֹף . כְּמוֹ
 מִן סֵפֶר סֵפֶר וּמִן הַדָּשׁ הַדָּשׁ . וְהַטַּעַם מִנְּחָ בְּעֵקֶר ב ; אֲבָל בְּתוֹסֵפִי
 אוֹתוֹת מִצַּד סְכֵן הַרְבִּים יִשְׁחַלֹּק בִּינֵיהֶם . כִּי מִן סֵפֶר הַרְבּוּי סֵפֶרִים
 וּמִן הַדָּשׁ הַדָּשִׁים בַּחֲלֹף זֶלָּא בְּשֵׁנוּי . וְזוֹלָתִי בְּקִצָּתָם כְּמוֹ מִן
 בְּקֶר בְּקָרִים : (ב) נַח נִרְאָה רַל כֵּל תִּיג שִׁיבּוֹא אַחֲרֶיהָ שׂוֹא נַח אוֹ
 דָּגֵשׁ חֹק . וְזֶה לֹא יִתְכַן כִּי אִם כִּשִׁישׁ תִּגְנִינָה בְּתִיג הִיא (ג) כְּמוֹ
 יְכַלְתִּי (בְּרֵאשִׁית ל) תִּסְפּוּ (יְהוֹשֻׁעַ ו) ; וּבְמִקּוֹם שֶׁנִּשְׁמַט הַנְּגִינָה מִן
 הַתִּיג הוּדָא לֵאזִיזָה סְבָה מִן הַסְּבוֹת שִׁיתְבָּאֵר לֵהֲלֵן (נֵא) אוֹי בְּהַבְרַח
 תְּשַׁתְּנָה הַתִּיג לַתִּיק לְקִים הֵנַח אוֹ הַדָּשׁ . כְּמוֹ וְיְכַלְתִּי עִבּוֹד
 (שְׁמִית יח) יְכַלְתִּים . תִּסְפִּינָה (בְּרֵא' לו) . כִּי בַתְנוּעָה הַשְּׁלִישִׁית
 שְׁלִפְנֵי הָאֲדָרוּנָה לֹא יֵבֵא נְגִינָה בְּעֵצִים (ס כַּט) ; וְכֵן בְּסוֹף הַמֵּלָּה .
 בַּפְּעִלִים שֶׁסּוֹפָם תִּיגְנִינָה נִרְאָה . כִּשְׁנַעַתְקָה הַנְּגִינָה מִן הַתִּיג הִיא .
 לֵאזִיזָה סְבָה מִן הַסְּבוֹת . תַּחֲלֹף גִּיב הַתִּיג לַתִּיק . כְּמוֹ וְיַעֲתֵר לוֹ
 (בְּרֵאשִׁית כה) ת' וְיַעֲתֵר . שֶׁהַנְּגִינָה (ע"ל סי' ג' אִתָּא א') נִסּוֹן אַחֲרֵי
 מְכַנּוּי קְרֹב הַטַּעַמִּים . וְיַפְתָּר לָנוּ (בְּרֵא' מא) ת' וְיַפְתּוּר שֶׁנִּשְׁמַטָּה
 הַנְּגִינָה בְּעִבּוֹר הַמִּקֵּף ; וּבְגוֹרָתָ נַעֲזוּ . וְיִקָּם מִן יָקוּם .
 יִקָּם מִן יָקוּם . שֶׁתִּשׁוּב הַנְּגִינָה לְהוֹת מַלְעִיל . בְּעִבּוֹר וְיִזוּ הַהַפּוּךְ
 (נֵא) יִשְׁתַּנָּה הַתִּיג לַתִּיק . אִף שֶׁנֶּחַ נִסְתֵּר אַחֲרֵיהָ לְצוּרֶךָ ; וּבְכַפּוּלִים
 וְנִסְבָּתִי נִסְבָּ . וְיִגַּל תִּיגֵל ; וּבְשִׁמּוֹת מַגּוֹרָת הַכַּפּוּלִים עִים פֶּל פֶּל .
 כְּמוֹ לֵב צֶל חָן עֵז פֶּל תִּים . הַפִּיפּ בְּתִיג לְתִשְׁלוּם דָּגֵשׁ אֲשֶׁר הִיָּה
 דְּאוּי לְבֵא בְּלִיפ . לְהוֹרּוֹת עַל חֲסֵרוֹן אוֹת הַכַּפֵּל . וּנְפֵל לְפִי שֶׁהִיא
 בְּלִי תְנוּעָה . וְכִשְׁבֵּא אַחַד מֵהֶם בְּרְבוּי אוֹ בְּכַנּוּי שֶׁהֵלִיף בַּתְנוּעָה
 וּמִכְשֻׁרָת לְקַבֵּל דָּגֵשׁ . תַּחֲלֵל תְנוּעַת פִּיפּ לַתִּיק . כְּמוֹ לְבִי צֶלָם
 חָנוּ עֵזָה פֶּלָם הַמָּס . וְקִצָּתָם גַּם בְּמִקְּ בְּלִי תוֹסַפְתִּי יַחֲלִפוּ לַתִּיק .
 כְּמוֹ לְבֵאִישׁ בְּלִדְבָר :

הערה

(א) משתנה השנית / שהקמטת יותר עלול להשתנות מן הגדולה

הערה דע כי כאשר יתחלף איזה ח' לח' ת' למטה מן הסבות שאמרו
 ואי שתתחלף לת' ת' תולדה התי'ג שכאה תמורתה , דהיינו קמץ לפתח ציורה
 לסגל היג לח' ת' חולם לקמץ חספ שורק לקבוץ , וכן להפך בחלוף ת'ק לת'ג ,
 יסד שהתחלף לאלה שלא על המשפט הזה , המעם הוא כי לפי סבב הסבמא
 המל והק'ח יותר נאותים לפני שוא נח , והחירק קמן והקבוץ יותר נאותים
 לפני דגש חזק . וכאשר תראה בתלומים האלה , (2) תמצא כן , כי לפני שוא
 נח יבא סגל במקום ח'ק וק'ח תמורת קבוץ , ולפני דגש חזק יבא ח'ק תמורת
 סגל וקבוץ תמורת ק'ח :

§ כח

וסבת חלוף ת'ק לת'ג . (א) (1) נגינה מפסקת' כמו מן אָמַר אָמַר
 (בראשית כז) ומן וַיִּשְׁחַט וַיִּשְׁחַט (ויקרא ח) וכן (2) עֵבֶד הִרְךָ בְּנִינָה
 מפסקת עֵבֶד הִרְךָ . והמעם מונח בעקר ב' (3) לִפְנֵי אֲנִי אֲהַדִּיר
 יבא לפני'ם ת'ג במקום ת'ק כרי שתוי'ג ונת'ג אחר'ם כ'ם
 קָרָא עֲשֵׂה קְרָאתָ עֲשִׂיתָ . הקמץ והחירק בע"פ תמורת הפתח
 בשלמים ע'ם פֶּקֶד פֶּקֶדָה : (ג) אם היה ראוי שיבוא דגש חזק אחר
 ה'ק להורות על אחת מהוראות הדגש (4) לח) , והאות אשר הדגש
 ראוי לבא בה , היא (5) אחת מאותיות אהדער , והם אינם מכשרים
 לקבל דגש (6) לו) . תתחלף הת'ק שלפניה לת'ג . ונקרא פ' שרם
 דגש ר'ל שחסרון הדגש נשלם ע"י היג שלפניו וסדר החלוף : הפתח
 לקמץ גדול . כמו הארץ ת' הארץ . ע'ד השמים . כמשפט היא
 הודיעה

- 2) תמצא כן , מן ספר קפח אינו בסדר הזה , נעיל ס"ס ל' מן קָנָה קָנָה קָנָה
 ילכו בלא מעם , ועיל המעם ס' קע"ח .
- 1) נגינה מפסקת , ולפעמים גם בלא הפסק ע"פ מסורה ובא להורות
 פ"א שכאן היה ראוי לבוא המפסיק ופ"א שלפני המעמים שהם עתה והורכבו מבי
 הפיזשם כדרך כל המורכבים , וע' בלבושי מכלול הארכתי בו .
- 2) קָנָה , ויש מלות שלא ישנהו פ"ח פ"ך פ"ן וכיוצא שחשב במכלול
 קפח א' , וכן נמצא בפעלים הבינוני ה'ק'ת ה'ל'קת במגול אף בא"ף כי הבינוני
 הלך ע'ד משקלי השמות והם בכלל שנוי המשקלים כמ"ש שם בלבושיו .
- 3) אחת מאותיות אהדע'ר , או שהאות שאחריו אין בו תנועה שג"כ אינו
 יוכל לקבל דגש , כמ"ש לעיל ס' ב"ז במלות לב צל כו' , ולפ"ז לא צריך לכל
 מ"ש אח"כ בהערה ולשני הענינים יספיק מעם א' , ומה שהביא שם מלה מיאתי
 א"ז כי היא כתיב ב' מלות והוא ככל קרי וכתוב , ומלח תיעשה , י"ל שהיא
 מורכב מזכר ונקבה .

הזריעה (5 לג) • מְבַרְךָ תִּמְבַרְךָ עִם מְפַקְדֵי פְּרִיזֵי תִּפְרִיזֵי עִם
 בְּפִירָה: חִירָק קָטָן תִּתְחַלֵּף לְצִירָה , כְּמוֹ בְּרַךְ תִּבְרַךְ עִם פְּקָדֵי :
 וְקִבּוּץ תִּתְחַלֵּף לְהַגְלָם , כְּמוֹ מְבַרְךָ תִּמְבַרְךָ עִם מְפַקְדֵי וְכִדּוּמָה
 לְזֶה הִרְבָּה :

הַעֲדָה וְגַם תְּחַלּוֹף הַזֶּה שֶׁלֹּא כַּמְשַׁפֵּם , לְפִי מֵה שֶׁאִמְרָתִי הִתְקַ רְאוּי
 שֶׁתְּחַלֵּף לַחֲגִ' שְׁלֵה; וְאִמְרוּ הַמְדַקְדָּקִים מֵעַם לֹזֶה , לְפִי שֶׁהַחִירָק לְרֹב יוֹד
 אַחֲרֶיהָ , וְאִין שׁוֹרֵק כְּלֹא יוֹד (ע"ל ס' ל"ח) , וְאִין רְאוּי שִׁיבּוֹא נָח נִסְתַּר אַחֲרֵי
 נִסְתַּר. דִּק בְּשֵׁתִי מְקוּמוֹת מִצְאֵנוּ נָח נִסְתַּר בְּפוּעַל אַחֲרֵי צִירָה שֶׁהִיא לְהַשְׁלוֹם דְּגֵשׁ ,
 וְעֵינֵי אֵ"ע בְּמִסּוֹק תִּיעֲשֶׂה .

כִּמּוֹ § אִתְּךָ מִן הַמְּבַרְכִים שֶׁבְּמִסְכַּח הַמְּבַרְכִים
 אִתְּךָ מִן הַמְּבַרְכִים שֶׁבְּמִסְכַּח הַמְּבַרְכִים

וְסִבַּת חִלּוּף תִּגְ' לַתִּגְ' אַחֲרֵת (א) לְהַבְדִּיל בְּעֵינֵי , דִּים בְּנִים שְׁנַיִם
 בְּכִשְׁבּוֹא בְּסִמְכוֹת וְהַמִּים נִשְׁמָט . יבֹא צִירָה תְּמוֹרֵת חִירָק , כְּמוֹ שְׁנֵי
 בְּנֵי , (1) לְהַבְדִּילוֹ מִן בְּנֵי שֶׁהוּא בְּנוֹי לְיַחִיד מִיב : (ב) אוֹ שִׁיתְחַלְפוּ
 הַיֹּרֵק עִם צִירָה וְחֹלֵם עִם שׁוֹרֵק לְפִי שֶׁהֵם מִמּוּצֵא אֶחָד , (2) כְּמוֹ חֵן
 הַיֹּרֵק רִיק רִיק רִישׁ , יִשְׁפּוּטֵנוּ יִשְׁפּוּטֵנוּ , וְהִרְבָּה כְּאֵלֶּה :

§ ל

וְסִבַּת חִלּוּף תִּיק לַתִּיק אַחֲרֵת: (א) לְהַרְחִיב אֹת הַגְּרוּן , כִּי רְאוּי
 שֶׁתִּדַּע , כִּי הַפֶּתַח הִיא הַתְּנוּעָה הַיּוֹתֵר מְרַחֶבֶת שֶׁבְּכָל הַתְּנוּעוֹת
 הַקְּמִנּוֹת , וְאוֹתֵינָה הַגְּרוּן לְפִי שֶׁהֵם הַרְפוּיוֹת שֶׁבְּמוּצֵא וּבְמִבְטֵא ,
 לְכֵן בְּקִשׁוֹ בְּעֵלֵי הַלְשׁוֹן לְהַרְחִיבם וְלַחְזֹק כַּח הַבְּרִית עֵי פֶתַח , בֵּין
 כִּשְׁאוֹת הַגְּרוּן בְּעִצְמוֹ רְאוּי לְבֹא בַתְּנוּעָה קְמִנָה , וּבֵין בְּאוֹת
 שֶׁלְּפָנֵיהֶם , אִם הֵם נְחִים זְנֵרָאִים , וְכֵה מִשְׁפָּסִים : אִם אַחַת מְאוֹתוֹת

הַחֵץ

- 1- לְהַבְדִּילוֹ כּוֹ' , עֵיל מִי קִנָּח שְׁאִין חֲשֵׁשׁ מַעוֹת בְּלֹהֵק אֵלֶּה שְׁאִין
 לְעִמּוֹד עַל סֹדֵר בְּעֵהָל , כְּמִשְׁלֵעִיל בְּמִכּוּא כִּלְל ח' אוֹת א' .
- 2 (כְּמוֹ חֵן חֵן , וְאִ"ג כִּי חֵן הוּא מְכַפּוּלִים וְהַצִּירִי לְהַשְׁלוֹם הַדְּגֵשׁ כְּמִשְׁ
 לְעִיל מִי כִ"ז , וְלְעִיל מִי כִ"ח בְּהַעֲרָה כְּתִב שֶׁחֲ"ג שְׁבֹא לְהַשְׁלוֹם דְּגֵשׁ לֹא יבּוֹא
 אַחֲרָיו נְגִים וְאִךְ יִהְיֶה חֵן בְּחִירָק מִשְׁרָשׁוֹ אֵלֶּה הֵם שְׁנֵי שְׂרָשֵׁי' , כְּמִשְׁכְּפֵי הַגִּיל
 וְעֵיין בְּסִ"ב בְּאוֹר מְלֶה יִשְׁפּוּטוּ :

הדעת היתה נח נראה בסוף המלה . (כי גם ההאנח נראה בסוף
 נשוא במפיק (9 יח) . ולפניה ראוי שיבוא תיק בלי נגינה . תתחלק
 התיק לפתח להרחבת אות הגרון . בין בפעלים ובין בשמות :
 בפעלים (1) וינח וינע . פוזחת קח עיד ויקס וינשב . וכן ויתע . פ'ת'
 סל . ויתע עיד ויפן ; ובשמות . פרח צמח רגע . אלה וולת אות
 נחנית ראוי שיבואו בשתי סגל . ע'מ פער . וכן גבה ונהרמח .
 הפתח ת' הסגל ע'מ פער ; ואם אחת מאותיות החי' בעצמן ראוי
 שתבא בתיק שאין בה נגינה . ולפניה גיב תיק בנגינה . יתחלפו
 שתיהן לפתח להרחבת אות הגרון . כמו להב געל שחר . כל אלה
 דומיהן וולת אות הגרון ראוי שתבאנה בשתי סגל . ע'מ פער . כי
 לא מצאנו שם שיבוא בשתי פתח ומלעיל וולת כשע'פ גרונית
 ובפעלים . כמו העל ת' העל עיד הרב הרף . כדון הצווי בהפעיל
 מגורת נליה . וכן ויעל ויען ; העתיד עם ויוו ההפוך מנליה . קצתם
 ראוי הויד בחירק והפ'א בסגל . עיד ויפן . כדון איתן מקל ביוו
 והפוך מגורת נליה . וקצתם גם הויד ראוי בסגל . כדון איתן בויוו
 הפוך מהפעיל בגזרה זו . כמו שיתבאר בלזה במקומו ; וולתי
 האלף . כי אין דין הרחבה ונח נראה נוהג באלף כשכבא בסוף . לכן
 לא תשתנה הסגל לפניה לפתח כשדאי' לף בסוף . כמו בלא פלא .
 וק באמצע המלה כמו תאר . מרחבת בפתח כי הוא ממשקל פער' :
 (וכפתח 2) שלפני אות ח'ית המנוקד בקמץ גדול תתחלק לפעמים
 לסגל ; ד'מ ההכס . החי' . ההיא דינה בפתח ודגש אחריה . כדון
 הא הדיעה (9 לו) . ולפי שהח'ית בלתי מכשרת לקבל דגש . היה ל'ג
 ראוי

(1) וינח . ע'ל ס'י ר"ב בעתיד מנ"ע ווצאים , ובס'י רנ"ה ווצאין מנליה .
 וע'ל ס'י רנ"ו שבכפולים לא יתרחב ע"ש המעם , וע'ל ס'י קע"ה ווצאים במשקל
 פער' , ובס'י קע"ח ווצאין במשקל פער' .

(2) שלפני אות ח' , לאו דוקא שוקה נוהג בכל הגרונית גען קהמון חוין
 לפני א' אם ה' לדיעה הוא בקמץ האביב קארון , ואם ה' לתימה וזוא בסגל
 קאבי קאמור בית יעקב , וכן קאח קאח , צ"ל שהוא לתימה קיימה , כי אח פ'י רע
 ובשמה אומר קאח בהמיה האם יש לנו מעתה שום צער ורע רק כולו טוב , ועד
 במכלול ניג ב' חשב ווצאים דהר קעקב , ובלבושויו בארתי המעם . ודע שלפעמים
 יש גם לר' דין ההרחבה , כמו וישר ויער , וכן יש הרחבה ל'י בס"ש לעיל במימן

ראוי שתבא ההיא בקמץ גדול לתשלום דגש . אך לפעמים לוי
 גשלים הדגש עיי תיג לפני היא חיות . כמו תחולך החי . והיה ראו
 שתשאר הפתח תחת ההיא אך לפי שהוא סגולה מיוחדת בטב
 המבטא . שהפתח בלתי מבשר לבא לפני אות גרון הנקודה בקמץ
 גדול . לכן תתחלף הפתח לסגל . כמו אֲחִיוֹת אֲחִיוֹ כְּמוֹ אֲחִי . וכ
 פֶּתַח ת' פֶּתַח . כמו פֶּתַח יְרוּרָה (תגיא) . וכן נחלים כְּחֻשִׁים . הסג
 ת' הפתח (קפ) : (ו) אות השמוש לפני אות גרונית הכנוק
 בשוא מרכב . תתחלף נקוד אות השמוש לתנועת מין החמץ
 דהיינו לפתח לפני המ' פתח . כמו יַעֲבֹד . לסגל לפני ח'ים
 כמו יֹאסֵר . ולקמץ לפני חיק . כמו יִהְיֶה . והוא קמץ גדול
 (ד) ולפעמים יהחלפו התנועות הקטנות שהם ממוצא אחד או גב
 בלי מעם זה . כמו בָּגַד בָּגָדוּ מֶלֶךְ מֶלְכּוּ :

6

§ לא

ויש עוד מין חלוף . שיתמונו שתי תנועות יחדיו . ויתחפכו לתיג
 אחת . בעבור אות הנחה להקל על המבטא . כמו מֵת אֵין עוֹל
 תֵּךְ . בסמיכותם ובכנוי . מית אינך תוכם . וכן מן בית זית עין
 בסמיכות ובכנוי . בית יעקב ביהק . עין הארץ . ורומיהם רבים
 ומקומם במשקלי השמות :

קפ

אותיות

בזי אות א' במלה תקפה וכן במלת צית זח . וכיוצא הפ' להרחיב הי' . וכן במלת
 חרה מגול המ' להרחיב הי' שואית ואם הי' בתנועה הפ' בחירק פלוי . וכן הדגש
 של כל' שאחר חירק הוא כדוי להרחיבו עניה שפ'ה עתה ויצא . ואם הנ"ס
 על הי' גם בפעלים איצ להרחבה ידוין משאיכ חסיה הגיל שהוא פלעיל וכן הו'
 צריק להרחבה כמו במלות עַל אֵין קמץ הפ' הוא להרחיב הו' שהם ממשקל פַעַל
 וכן בפעלים אל התאו ויהו הק' לפני הו' הוא להרחבה . ודוקא אם לפניו אות
 רפה או א' שהוא אות רפה באמת . אבל ויצו בפתח במכלול קליא א' ודע
 שדין זה נוהג גם בקיח לחדשים חוץ מלה עדים מקרבות נשאק הקמץ שהוא עיקר
 מ' הבנין הפעל . ויש עוד מין להרחבה זעמה ישראל (במרבלי כגו') הוא ציווי
 עים זקרה ונשהנה לחולם להרחבה . וכן וסערה (טיא יגו') שהיה דינו סערה
 עים זעמה הנילרק שמחמת המ' נשהנה הע' לקמץ כדיו . ועייב שש נשהנה חולם
 המ' לקיח תולדתה לרבוית התנועות . וכן ייל במלה סיה ונגאלה שהוא בינוני
 הפעל ובא להרחיב הו' . וכן ייל במלה העלה על המזבח (שופטים ר' כיה) ועין
 במכלול קמיט ב' כתבתי סברה אחרת .

§ לב

אתיות היו כליב כשיבואו לשמש בראש המלה בשם או
מעל . יש להם דינים מיוחדים בנקודתם בחלופם ובשגים
באר אותם כל-אות דרך נמיתו :

§ לג

היא תשמש בראש השמות לאחת מארבעה פנים : ליריעה
ו לקריאה . לשאלה או לתמה (או לספק) וכשהיא תשמש
יריעה או לקריאה נקודתה העצמית פתח ודגש חזק אחריה . כמו
השם . הקהל . הדור . ולפני אותיות אהחעד בקמץ לתשלום
גש . הארץ . הרואה : ולפני היא חית לפעמים הדגש בלתי
שלם . ואם פתח אחריה או תנועה אחרת וולת קמץ . היא בפתח .
יש החולק . החי . ואם קמץ אחריה . היא בסגל החכם . למעם
התבאר לפני זה (§ ל) ; ואם גלוה אל המלה עוד אות השמוש .
היא היריעה אחרי אית השמוש . כמו והארץ . בהשמים הסוד
ההלים (לו) : אך ההיא אשר תשמש לשאלה או לתמה . נקודתה
עצמת שוא . ר"ל שוא מרכב והוא המף פתח . כמו המן העץ ?
נראשית ג . היפלא מ"י דבר . (שם יח) . הנם לכבוש ; (אסתר ו) .
אתבא לשמש במלה נראשית ג"כ שוא ההיא בפתח . כדן
גישת שני שואים בראש המלה (§ כו) . כמו הברכה אחת היא לך
גי ? (בראשית כו) . הדרכי לא יתבנו ? (יחזקאל יח) . ורפה אחריה
דין אחרי תיקלה . ואין לחוש שיבואו להחליפה בהיא היריעה
שהיא בפתח . לפי שאלו היתה היא היריעה .) היה צריך לבוא

דגש

ג) ה"י צריך לבא דגש / הרכי לא יתכנו הנ"ל הוא דגש , וכן הכתוב
פ"ה הוא וכן הרבה הבאם במכלול נ"ד א' ולהפך לפני כובל יש הרבה רפרים
באם במכלול שם כי אין חשש מעות בליהק . ואין חילוק בין האיש הקם ליריעה
בין הקם יהיה לשאלה על סי' קניח שאין מקפיד בליהק רק כפי שיתחייב שרשו
הגלה כמיש קליל סי' ג' . וכן יש שיפול הדגש גם מאות שלם , כמו כל
הגל וכל הצפרדעים וכל הלויים , וכן אם אחרינו שואית חיאור היריעות ,
פ"ה אם אחר השואית אות עויה הוא דגושה כמו העלים , וכן הקנים חזקיים
ד' דגושה . ויש עוד ה' המשמשת כסוף המלה במקום אל בתחלה , ויתבאר
קמ"י שניח .

דגש אחריה. כמו וזאת תפרכה (דברים לג), ואם ילוה אל המצ
 עוד אות השמש מאותיות וכלב, תבא ההיא לפני אות השמו
 ובפתח, לפי שאות השמש בשוא ודגש אחריה, כמו אחרי ה
 הידיעה, כמו הלכין מאה שנה יולד (בראשית יז) הפצעקתה הב
 אלי (שם יח), נבמתנים (כמדבר יט), ואין לחוש שמא תתרא
 בהיא הידיעה כי היא ידיע' היה, דאוי שתבא אחר אות השמו
 כלב, כמ"ש, וכשתבא לשמש לפני אות גרונית המנוקדת בתנו
 זולת קמץ, גיב ההיא כפתח, כמו האל יעות משפט? (איוב)
 העל אלה לא אפקד; (ירמיה ה) האותי לא תיראו; (שם) ואם או
 הגרון שאחריה בקמץ היא בסגל, כמו האנכי הריתי? (כמדבר
 יא) למעם שהתבאר לעיל § ל):

§ לד

הויזו תשמש בראש המלה על שתי פנים, האחד והוא ר
 בפעלים; והוא ויזו ההפוך (קמ:פעריופוס, פערואנדורוגס לייכטן), המהפך פע
 עבר לעתיד ועתיד לעבר, דים אמר (ער חמט געוואנט) עבר, ואם
 פרעה (שמות יד) (ער ויירד ומגן) עבר מהופך לעתיד; יאמר (ער ויירד ומגן)
 עתיד, ויאמר (ער הקס געוואנט) עתיד מהופך לעבר; השני ויזו החבו
 (קמיוקטיוחניס, פערבינדורוגס לייכטן), אם לחבר שני נושאים לנשוא אחד, כג
 וכוא משה ואהרן (שמות ג) או לחבר שני נושאים לנושא אחד
 כמו אביה הלא אכל ושתה (ירמיה כב); והיו המהפך עתיד לעב
 נקודתה העצמית פתח גגש חוק אחריה, ולפני אלף איתן בקמ
 לתשלום דגש, כמ"ו ואמר ויאמר, ואדרב ויירב, ונשמט הדגש
 מן הוויד השואית להקל על המבטא § מ); אבל ויזו המהפך עב
 לעתיד וכן ויזו החבור שניהם שוים בנקודתם ובחלופם ובשניים
 כי נקוד העצמי שלהם שוא, כמו ואמר ושתה, בין לחבור וב
 להפוך, וישתנו לתנועה על אלה פנים: (א) כשיבוא לשמ
 במלה שראשיתה שוא, או אחת מאותיות ב"מ"ף, תשתנה הוי
 לשורק, כמו ושמרתם, וקשרתם, וברך את לחמך (שמות כו
 וכרך ושטף (ויקרא ו) ופנה אל אלהים אחרים (דברים לא), וקריאו

השורק

שדוק היה בארץ גנובת כמו אברהם אבינו: (כ) לפני יוד שואית
 זשתנה היצ לחרק גדול והיוד נח נפתר אחריו. כמו וידעתם
 שמת (ו) ויחי (תהלים מט) ויהי (ראשית א) ויחי (לפני אות
 חנית המנוקדת בשוא מרכב. תשתנה שוא הי"ו לתנועת מין
 מרכב (פ ל"ג) ויאכלתם והלכתם ואברהם ואמי ואני אך
 לפע שם אלהים הי"ו בצירה והאלף נחה כמו ואלהים פקד
 יפקד אתכם וראשית נ) ולפני שם המיוחד ולפני כל שם ארני
 הי"ו בפתח והיוד או האלף בלתי פרנשת במכטא כמו ויהיה
 פקד (שם כא) וארני וקן (שם יח) וכן אמרו במסורה כל בוכל
 לפני אלף לא מפיך אלף: (ד) אם בתנועה שאחרי הי"ו גנינה
 מפסקת הי"ו בקמץ כמו וקור ורם וקין וחרף ויחם ולילה
 (בראשית ח) להם ויין (שם יד) מי ומי (שמות י)

§ לה

אותיות בליב שלשתן שנים בנקוד חלוק ושנוי ונקודותן
 העצמי שוא נע וישתנו על אלה הפנים: (א) לפני שוא נע
 ישתנו לחרק והיא תנועה קלה כמו בדבר לדבר: (ב) לפני
 שוא מרכב ישתנו לתנועה מין המרכב כדן הי"ו ולפני שמות

הקדש

1) אות גרונית חוץ מלות חיה חיה, שעם וי נאמר וקיי נחיו, ויש כאן
 ב' זרות שח' וה' בשוא פשוט, וגם הו' בחירק שאף לפני אות שלם הוא בשדוק
 מן ביחוד נאמר ויהי ויהי הו' במגול להרחיב כאלו היו הגרוניות שאחריו בח"ם,
 בעדים עשרה תצור במלך וכן כל שורש הי' חיה הולך ע"ד השלמים יתה יתה
 יתם וכיוצא כלם כיון שהע' ולי הפעל רפויים וחלשים נחשב גרם היה ונתר
 מ' לאות שלם, ובלבדשי סכלול הארכתי בזה.

2) לפני א' של ארנות, ודוקא בליי חוץ פיא לארון כל הארץ (מיכה ד' י"ג)
 לר' בכלם הא' נראה חוץ ר' פעמים ובארתי במה"ל.

3) גנינה מפסקת, אינו אמת, כי שלה ופרץ!! רח שניהם בקמץ, וכן
 פה, ויש במפסקת הוא בשוא ועוץ ותול (דהיא א' י"ז) אלא הכל הלוי בשו"ם אם

הם במעלה א', ודוקא במלה שהניגון מיד בתנועה שאחר הי'
 קמץ בו גם בפעלים, ומורה על תכיפות ומיד, ולבנו יבין נשכ (ישעי' ל"ו)
 ישוב, ופול עדיקתה (משלי כ"ד י"ז) מיד יקום

(ד')

תקדש ואדנות ניב-דינם חייו. כמו באשר בתקופת פאגניות
 לאלהים ביהודה לארני. ונמצא זכות לאלהים (אמות כב) בקמץ
 דלטר. (1) והוא לא אלהים, ולית זולת דיק: (ג) לפני ירד שואת
 יתגו-לחורק גדול והיוד נדה כמו בימי כישי לישיהוה (2) בהמסק
 מאמר יהחלפו לפתח, כמו מי יתן לי אבר פסגה (רועלים גר)
 בפסגה (דברים ו), ולפני אות גרונת בקמץ, כמו באבן שמות מו;
 ולפעמים בסגל, בערצו (ערא י): (ח) כאשר יתגוררות וכליב
 לשמש במלה שראשה הוא הידיעה, תשכח חזיא להוב, והומל
 תנועתה על אות השמוש שלפניה, כמו כדבר הגדול (דברים ד)
 לדבר (נחמיה ח) ה' כדבר להדבר, כחפזת פאשם (ויקרא ז)
 ת' כחפזת כחפזת, אין זכרון להכם (קהלת כ) ת' להכם: ודע
 כי כל זה באותיות וכתיב המשמשים בשמות, אבל במקור
 בפעלים נקוד העצמי שלהן תק, כמו בשכון לשפוט והשוא
 שאחריה נדה לכן בגיד כפית (3) דנושים, אמנם נקוד יתר
 אותיות השמוש הם מים, שיץ, המים נקודתה העצמית חרדק,
 ודגש אחרית להורות על חסרון נקמן, ולפני אות גרונת תתחלק
 החזק.

תקדש ואדנות
 ניב-דינם חייו
 כמו באשר בתקופת
 פאגניות לאלהים
 ביהודה לארני
 ונמצא זכות לאלהים
 (אמות כב) בקמץ
 דלטר (1) והוא לא
 אלהים ולית זולת
 דיק (ג) לפני ירד
 שואת יתגו-לחורק
 גדול והיוד נדה
 כמו בימי כישי
 לישיהוה (2) בהמסק
 מאמר יהחלפו
 לפתח כמו מי יתן
 לי אבר פסגה
 (רועלים גר)
 בפסגה (דברים
 ו) ולפני אות
 גרונת בקמץ
 כמו באבן שמות
 מו ולפעמים
 בסגל בערצו
 (ערא י) (ח) כאשר
 יתגוררות וכליב
 לשמש במלה
 שראשה הוא
 הידיעה תשכח
 חזיא להוב
 והומל תנועתה
 על אות השמוש
 שלפניה כמו
 כדבר הגדול
 (דברים ד) לדבר
 (נחמיה ח) ה'
 כדבר להדבר
 כחפזת פאשם
 (ויקרא ז) ת'
 כחפזת כחפזת
 אין זכרון להכם
 (קהלת כ) ת'
 להכם ודע כי כל
 זה באותיות
 וכתיב המשמשים
 בשמות אבל
 במקור בפעלים
 נקוד העצמי
 שלהן תק כמו
 בשכון לשפוט
 והשוא שאחריה
 נדה לכן בגיד
 כפית (3) דנושים
 אמנם נקוד יתר
 אותיות השמוש
 הם מים שיץ
 המים נקודתה
 העצמית חרדק
 ודגש אחרית
 להורות על
 חסרון נקמן
 ולפני אות
 גרונת תתחלק
 החזק

והוא לא אלהים, וכן אחר מ' וש' המשמשים בדגש וכמ"ש במסורה
 משה מציא וכילב מבנים כלומר מעלים הא' ופירשו ידוע ע"ש הצורה שמוריד
 כחות עליונים עליו בלתי לדי ששם זה מורה העלם גדול שלא נודע מהותו רק
 באמנה שהוא נמצא
 (2) בהמסק מאמר, הוא דעת הרשויה, תינו אמת, וכל המקרא מלא שוא
 בדים חוץ תל' במלה ועירא הוא בקמץ והוא נונה הפך משמוש הו' הנל כי אם
 הוא בקמץ מורה על הפרוד, ואם הוא בשוא מורה על הדבוק בין דם לים
 שנראה לו שהם שמים במעלה, וכן בהים ומדבכו לים ועוד יש חלק בין שמוס
 בכלל כי הו' ולי יצטרפו לאות הכנוי לכד בי בו בה כך בנו, וכן הו' לי לו לא
 לך לנו, משא"כ בכ' לא יצטרפו דק בצירוף אורחות מו כמורה כמזני כמוך וכנ'
 וחו' גם כזה לא יצטרף, וכן יש מלות מיוחדות שהו' ישמש בע"א ודו'
 בע"א כמו באבנים בב' בקמץ ובאבנים בב' בפ' קמץ בב' בסגול וקמץ בה' בצימ'
 ומעמם נעלם ע"ל כמבוא כלל ח'.

(1) והוא לא אלהים, וילך בהפך כמו בכ"ם שהקמץ מורה על הידיעה
 אחר הידיעה לא נעלם הא', וכן אחר מ' וש' המשמשים בדגש וכמ"ש במסורה
 משה מציא וכילב מבנים כלומר מעלים הא' ופירשו ידוע ע"ש הצורה שמוריד
 כחות עליונים עליו בלתי לדי ששם זה מורה העלם גדול שלא נודע מהותו רק
 באמנה שהוא נמצא
 (2) בהמסק מאמר, הוא דעת הרשויה, תינו אמת, וכל המקרא מלא שוא
 בדים חוץ תל' במלה ועירא הוא בקמץ והוא נונה הפך משמוש הו' הנל כי אם
 הוא בקמץ מורה על הפרוד, ואם הוא בשוא מורה על הדבוק בין דם לים
 שנראה לו שהם שמים במעלה, וכן בהים ומדבכו לים ועוד יש חלק בין שמוס
 בכלל כי הו' ולי יצטרפו לאות הכנוי לכד בי בו בה כך בנו, וכן הו' לי לו לא
 לך לנו, משא"כ בכ' לא יצטרפו דק בצירוף אורחות מו כמורה כמזני כמוך וכנ'
 וחו' גם כזה לא יצטרף, וכן יש מלות מיוחדות שהו' ישמש בע"א ודו'
 בע"א כמו באבנים בב' בקמץ ובאבנים בב' בפ' קמץ בב' בסגול וקמץ בה' בצימ'
 ומעמם נעלם ע"ל כמבוא כלל ח'.

(3) דנושים, יש דרכה רמים, גם במקד לצנוא צנוא לנתוש ולנת
 לחנוך, ועוד הדב' פ' על השתקף פדה אל אש
 23 20
 על השתקף פדה אל אש
 על השתקף פדה אל אש
 על השתקף פדה אל אש
 על השתקף פדה אל אש

החוק 4) לציוה לתיד • השי'ן נקודה לרוב בסגל , ש'עמדת
(קהל ב) בשלמי (יונה א) ש'קש'מלנו (תהלים לו) 5) ולפעמים
בפתח בשגם (ברא ו) ש'קמתי (שופטי ה) • וגם היא תמיד
דגש אחריה :

פרק ה בנגד הוראת הדגש

§ ל

הדגש היא נקודה בנוף האות • ואיננו ממין התנועות , אך הוא
סמן לחוק מבטא האות • והוא על שני סגנים , דגש חזק (מגדש) •
מגדש (דגש) , דגש קל (מגדש) , ודגש גמול (דגש) • הדגש שאחרי תנועה נקרא
חזק , לפי שהוא מחזק הברת האות במבטא , במה שתנועת
האות שלפניו נפמכת עליו ומכפיל הברת האות , והראשון מן
הכפל נקרא בשוא נח , ומגביל ההברה לחיות מרובת , ויתכן לבא
בכל האותיות 1) זולת אהחע"ר • והדגש הקל לא יבוא כי אם
באותיות בנגד כפ"ת , כשמתחיל בהם הברה , ודגשו בראש המלה ,
או באמצע אחרי שוא נח כמבואר במבוא (כלל ט) , וגם בסוף
אחרי פתח באות הגרון המורה שוא נח , כמו שמעת •
הדגש

4) לצירי לתשלום דגש , ויש שלא נשלם קחין מהם סרדוף ולרנוד , וכן
כל סקצה וכל מלמעלה נשמט הדגש אף מאות שלם • ואם אחרי' שואית חס'
בחוק והי' נח סימן סי' ויש בדגש קש'ן אדמת עפר קרש'קה ויש שהם בפתח
למבראשנה סמנורות מתלאה •

5) ולפעמים כפ' , הוא בספרים הראשונים תורח אנביאים ראשונים
ובספרים אחרונים הוא במגול וגם בהם לא נמצא לפני ה' , רק אם הש' במעם
בפיע ש'תנח"לם הולכים ואם הוא בלא מעם הוא בשוא ש'הם בתמה המה להם •
ומעם חילוף הנקוד של משי'ה וכל"ב הוא כי אותיות משי'ה כל א' יוכל לשמש
כפיע במלה שלמה מן אשר הוא ע"כ גם אם מתחבר למלה , יש לו תנועה בפיע
שאחרי' דגש משא"כ וכל"ב שאין להם מלה בפיע כי מלה אל אינו כמו שמוש ל'
כמיש לקמן סי' שנית בשמוש ה' ע"כ הם מתחברים לשורש המלה ולא יתפרדו ,
ואילו אם ניתן להם תנועה הוא קלה ורהוט להתחבר אל עיקר המלה ולא יתגנו
לגבול בדגש כמיש לעיל סי' ו"א אות א' וסי' ט"ו במלה חקכם •

- 1) זולת אהחע"ר , ויש ד' א' וי"א רישין דגושים ע"פ מסורה •
- 2) באות הגרון לוקא , אבל קנה נתפ' הדגש בסוף הוא ד"ח המורה על
הה'

ל s

הדגש החוק לא יבא באות כי אם להורות על אהת מאלה
 הוראות שאזכור : (א) לחסרון אות הכפל , כי מרג הלשון
 להבליע אות הראשון משתי אותיות דומות ע"י דגש באות
 השנית. כמו ספות ת ספ בות , או סבבת , פרת ת פרתת :
 (ב) לחסרון אות נון , וזה הרבה בפעלים ובשמות ובמלות , כמו
 יגש ת יגש מתן ת מנתן , (מדבר ת מן דבר) וכן דרך הלשון
 לחסר יוד פ"ב בשע"פ (ע"ל סי' קס"ח) צד"י ולהבליעה בדגש , כמו
 יציג מן יצג , וכן יחסר הלמיד בשרש לקח ונשלמת בדגש , כמו
 יקח ת ילקח וגם יחזר דתיז לפני מית , כמו למפחית ת למתפחיר :
 ובכל אלה יורה הדגש על חסרון אות שלפניו , וולתי בכנוי הנסתר
 והנסתרת לפעל נקמה נסתרת בא דגש בתיז הנקבה להורות על
 חסרון היא שאחרי , כמו נגבתה סופה (אוב בא) ת נגבתה : צותה
 חמתה ורות גת צותה , כמו שיתבאר בכנוי הפעלים (ס' רס"ב) :
 (ג) בשלשת בנינים פעל פעל דתפעל יבא דגש חוק בע"פ להורות
 על סמן הבנין : (ד) יבא דגש חוק אצל אותיות השמש , דהיינו
 אחר היא הידיעה והקריאה או אחר אותיות בכל כשיבוא במקומה
 כמו

הת' והנרשני שדינו נרתת נמת , ואף שנתבא לעיל סי' יז שריח הוא שני'ע , וכאן
 הוא שניח הוא כשיש אחריו תנועה כמו בב' שואין רצופין משא"כ בסוף המלה ,
 גם שני שואין רצופים שניהם נחים .

ג (מדבר ת' מן דבר , ט"ס , כי שמוש מן חשב למטה ברין ד' , וכאן
 חשב ג' השורש משא"כ מלה מן טלו שמש , ולהמפרשים מדבר - כמו מתדבר
 הוא כמו למטהר שחשב אחר כך כי הד' דומה בזה למ' שנבלע בה ת' התפעל
 בדגש , וכ"כ לקמן סי' רמ"ג וכן יחסר לפני ת' תתקם , ומ"ש שבמלה נגבתו הדגש
 מורה על הה' שאחריו , וכן יל המלה ישמרגו תסורת ישמרגה , וכ"כ לקמן סי'
 ד"ע , ולעיל סי' ה' בהערה , והוא דחוק לעשות ב' ורים להורות על של אחריו
 וגם על ה' לא מצינו שדגש יורה עליו וכ"ש כאן שהה' יתירה , ואינה עיקר שמנשה
 אלא כמ"ש בל"מ שהוא מורה על חסרון אה , וכן הד' דגושה בסוף מורה ג"כ על
 חסרון אה וכן מלה יועני (ירמיה מ"ט י"ט) יש לישובו לפ"ז משא"כ לפי דבריו
 ובל"מ הארכתי בו

כמו הדבר בדבר לדבר . (2) ואחד ויז המהפך עתיד לעבר .
כמו יאמר ואחר מים השמש כמו ספריו לדורות על הסרון גוף מן :

s לח

דגש חזק לא יתכן לבוא מי אם אחרי ת"ק . בין בנגינה ובין זולתה
אחרי ת"ג עם נגינה (1) . אבל אחרי מתג : **אחרי יתכן שיבוא**
דגש כלל . (2) וכן אחרי ת"ג אשר יש נח נסתר אחריה בפועל לא
יתכן שיבוא דגש . ומה שנמצא לנער היקד (שנפטים ונ) **הדגש**
כדין והנח נדה : וכן הנפה בעשב . (תהלים קב) **הדגש כדין והנח**
דה . כי הנח והדגש נמנעים להתחבר יחדיו במשפט : **אבל יתכן**
שיבוא נח תמורת דגש ודגש תמורת נח : נתחמרת דגש באות
אחזקד . כמו ב"ק . (ראש כ"ד) **ת ב"ק .** ומה שאמרת נתת דגש
היינו שיבוא ת"ג ת"ק . המושכת נח נסתר בבה המבטא . אבל
אין ראוי שיבוא נח נסתר בפועל אחר ת"ג שהוא לתשלום דגש .
ומה שנמצא תיעשה (שמות כה) **מ'אתי** (ישעיה מד) **הוא ע"ד זר**
(1) דגש ת"נח . כמו תלניו (שמות יז) **הראוי תלניו** . ובא בדגש
לדעת הד"ק . (2) . להבדיל בין מה שהוא מעטן תלוה . שהוא
בדגש . ובין מה שהוא מעטן לית . לולה . שהוא בנח . וכן מלכם
(ישעיה ט) ת"מה לכם :

(2) ואחר המהפך , ראוי דוקא אם היו בתנועה אבל אם הוא בשוא **הוא**
הוא רפה ולפי שימרו לעיל מ' ליה הנ"ל גם בהפסק דגש ובאמת אינו כמ"ש שם

(1) לא יתכן שיבוא דגש במלה בתיהם **אם** הם במתג לפני דגש ועל מ' י

(2) וכן אחר ת"ג כו' , מ"ם וצל ת"ק , דאחר ת"ג אף אם אין ג"נס בפועל
לא יבוא דגש בלא ג"נס ואי מיירי שיש בו ג"נס איך מסיים מלות היולד . הוכח שאין
בהם ג"נס לפני הנח .

3) להבדיל , כבר כתבתי לעיל מ' כ"ם שאין הבדלה בליהק והם שני
ששים , כמ"ש במ"הב , וע"ע לקמן מ' רנ"ב בעתיד מהפעיל , ומה שהביא
מלה מה לכם הוא קרי ובתיב , והדגש הוא סרוך רחוק , לקמן מ' מ"ג וכן מלה
סאיהו הוא כתיב כ' מלות , כמ"ש לעיל מ' כ"ח אותג , וע"ש מ"ש במלת תיעשה

למ s

יש דגש חזק נוסף באות שלא להודאות ענין כלל כי אם
 (לתפארת הקריאה לבר (המקסיקס, מקה קומט) , כמו יקרת עמים
 (בראשית מט) עקבי סיס (שם) חדלו (שופטים ה) נוולו (ישעיה סד)
 וענין הדגש בכנויי ה' ני, כמו ארץ (בראשית יב) דגני (שם)
 עיין לקמן (ס' דעס) :

s מ

וכמו שהם נוספים במלה שלא לצורך, (על ס' ליגזאת א' וס' ליח
 את ה) בן יחסו לפעמים במקום שראים לבא, להקל על המסמא,
 כי כל הלויים שבמקרא חסד דגש, וכן כל יקרו ישאו יסעו בחסרון
 הדגש, וכן כל היאור ביאור בלי דגש וכן השוא אחד ו'
 המהפך (על ס' ליגזאת ב') וכל תק שנשמט הדגש שאחריה דנו
 כרין תנועה קלה, והשוא שאחריה נע (על ס' מ' מ' אמת א') כמו חקכם
 (שמות ה), באור אשכם (ישעיה ג') לכן בגד כפת שארד
 השוא רפה :

s מא

הדגש הקל הוא הדגש הבא באותיות בגד כפת כשמתחיל
 בהם הברה, דהיינו בראש המלה או אחרי שוא נח, ועי' הדגש
 תחילת הברה שלפני האותיות הללו, כמו פרבים פקרת, וכשהם
 זולת דגש נקראים רפה, ונצטו מלפנים לעשות קו משכב על אות
 הרפה (כ' פ' דהא) למען (השמימיהו הסופרים, כי הוא שלא
 לצורך

1) לתפארת, וכי הדריק במכלול ג' ב', ועיש בלכושיו שאין לוטר
 בן ואין דגש בהם ולכלם יש הוראה כי בשמות משום שהם משקלים אחרים
 מסשקלים הכבדים ונולו הוא נפעל מכפולים ובשמוש ה' וגי יורו על חסרון
 ק' כמ' לעיל ס' ל'ז אות א' עיש בלים מ'ש למה נשמטים ברב המקומות, וכן
 במלה חדלו רצה לרבעו לעשותו, מסשקל המרובע, ובס'יהב תמצא מעם השנוי .
 2) והשמימיהו הסופרים, הלילה שהסופרים ישמישו אף קלן א' כי הם
 ידעו יקרה וחשיבוהה כי באמת לא בא רק במקומות מעמים מקום שצריך לדייק
 בו לרפו לאפוקי מסברה הפשוטה שהיו מועים להדגיש, ואותן שלא היו בקיאים
 שמו על כל הרפים ולא נמצא רק בספרן אשכנו המוחזקים בפעולה ולא נמצא
 פמ'ס המובנים :

צורך • ויש הבדל במבטא : 1 אותיות בגיד כפית בין דגש
רפה • ואין אנתנו בקצוים עתה להבריל במבטא • כי אם בר
אותיות בכפית לבר :

§ מב

ודע • כי כמו שלא יתכן לבא דגש אחרי נגס במלה אחת
(§ לח) • כן הדין בשתי מלות המתברות בענין • אם המלה
הראשונה סופה תיגונח נסתר אחריה בין בפעל ובין בכח • ואין
בה גנינה מפסקה • והמלה השנית- בראשה אחת מאותיות בגיד
כפית • דטרפויס בלי דגש • כי מצד תבורם בענין דיגס כמלה
אחת • כמו ויקרא פרעה (בראשית מא) היתה תהו (שם א) פני
הדגס (שם) ונקרכו קה (שם כח) • אבל כשאינם מתברים בענין
הדיני שהמלה הראשונה בגנינה מפסקה • או שאות הרי הנח
בסוף מרגשות במבטא • ר' שהיא נח נראה • בגיד כפית בדגש
כמו זכר ונקבתה (שם א) עשו • כלה (שם יח) בצדה תשים
(שם ו) עליו פי (תהלים פו) :

§ מג

ואיתא במסורה • כל בגיד כפית דסמיכי ליהויא רפה • (ר"ל אם
המלה המתחלת באחת מאותיות בגיד כפית סמוכה אחרי מלה
שסופה אחת מאותיות יחויא • תהיה בגיד כפית רפה בלי דגש) •

בר

2 אותיות, בספר יצירה חשב גם הרי, תם לו יש ב' הפרות רק שלא תלוי
כשיגע שלפניו או באחרי נגס שלפניו רק אחר אות דמלגית חסציש הרי רפה,
ואז גם אות דמלגית חסציש ישתנו ויצאו כשהלשון מתרבק בצניכים התחנהונים
שלו, ודוקא אם הם בשוא הוי מאותיות נ"ל שהם יותר נכרים בהכרה השניה,
ע"כ אף אם הם בחנועה לפני הרי גרפו, ועוד אפילו יהיו אותיות נ"ל אחר הרי
רק שהרי יהיה בשוא או ג"כ שניהם ירפו כ"כ הדריק במכלול צ"א א' • וגם לפי
מיש לעיל סי' ז' אות א' שכל מוצא פי האדם כלם סכלל הלשון, ואין קול
שיוציא האדם שלא יהי' נגדו אות רשום המורה עליו, מזה נוכל לדעת רפיון כל
אותיות בגיד כפית כי נמצאו קולות יתרים ככח האדם שלא ימצא אות המורה
עליו, מזה נדע נאמנה שהם קולות הכפולים האלה איש במוצאו אם בתוך • ואם
בלשון ואם בשנים כאשר בארתי בלכשי סכלול •

בר מפי'ק מפי'ק דחיק, אתא מדחיק, ומדקדקיס (א) האחרונים
הזסיפו עוד מבבל חמישי. והוא תחומת. ואבאר חמשת מיני
המבטלים האלה :

(א) מפי'ק • רל אם אות תרי שבסוף המלה שלפני בגיד
כפ'ת נח נראה במבמא, אודם בדגש קל, כמו אליו פי (תהלים
פו) הוי קל (ישעי' נד) • וגם תהא כשהיא במפי'ק (י'ח) היא
נח נראה, כמו בצדה פשים (ראשי' ז) • והאלף אע"פ שאין דין נח
נראה נהג בה, מי' בשהיא ריקה אחד שוא נח, בגיד כפ'ת
אחריה ברגש קל, כמו וירא בלק (במדבר כב), והטעם מבואר
ממה שאמרתי בסמן שלפני זה, כי רק אחרי נים לא יתכן לבוא
דגש אבל אחרי ניגד ראוי לבוא הדגש, ובעלי המסרת קראו
ג' מפי'ק :

(ב) מפי'ק • רל אם המלה שסופה יח נסתר נפרדת מן המלה
שאחריה בניגונה מפסקת, ניכ בטל הרפה, כמו ונקבה ברא
ברא'א; והטעמים המפסיקים לענין זה • סלוק • אתנת • סגול •
זקף קטן קדמא זקף קטן במלה אחת • זקף גדול • רביעי • מפתח
זקף • פשטא • יתיב • גרש • גרשים • אולא • תכיר • פור •
תלישא גדולה • קרני פרה • פסיקו • והטעם ניכ מבואר ממה
שאמרתי בסמן שלפני זה, כי רק כששתי המלות סמוכות
ומתברות בענין, או דינן כמלה אחת, ובאמצע מלה אחת לא
יתכן לבוא דגש אחרי נים, אבל אם ניגונה מפסקת מפרדת ביניהן,
הן שתי מלות נפרדות, ובראש המלה יתכן לבוא בגיד כפ'ת
ברגש :

(ג) דחיק, רל המלה שסופה היא ולפניה קמץ או פתח או סגול,
והיא סמוכה במקוץ למלה שאחריה, והדין שתי מלות המתברות
במקוץ גרונים כמלה אחת (עג) • וכבר התבאר כי תהא לא תגוח
באמצע

(ג) האחרונים הוסיפו, חלילה אין להוסיף על המסורה והמסורה לא טעה
להשמים מאומה אלא מה שחשבו האחרונים אתי מרחיק הוא בכלל דחיק ואשר
קראו דומות הוא אשר קראו בעלי המסורה בשם אתי מרחיק כפי' לקמן במקומם

באמצע המלה (ד) • לכן היא נדחקת מן המלה, ואף שהיא כתובה
 דומה כאלו אינה לכן בגיד כפית בדגש • [כמו מה־בצע (ברא' לו)]
 מה־פּרָצַת (שם לת) ומִשְׁנֵה־בֶּסֶף (שם מב) • וניל כי לסבה הזאת
 באמלת מה לפני אהר בקמץ כדין לתשלום • כמו • מה רֵאִיתָ
 (שם כ) • מה אמר (יהושע ג) • מה הדָּבָר (שמות יז) • ולפני דיע
 בסגל מה עֲשִׂיתָ ומה תִּמְאַתִּי לך (בראשית כ) • כדין בודע שאין
 הדגש נשלם בהם (ל) • ולפעמים גם לפני היא בסגל או בפתח
 כמו מדהוא (שמות מז) מה הִיָּה (ש"א ד) • וכן במלה שאיננה
 מחברת במקף, רק שהנגינה נסוגה אחר ספצ קדבת המעמים •
 לפי שלא תנוח היא אחרי תיק שאין בה נגינה, איכ ההיא גב
 נדחקת דומה כאלו אינה ובגיד כפית בדגש • כמו אֶקְרָה כה
 (במדבר כג) עֲשֵׂה־כָל (ישעיה מד) :

(ד) 5) אַתָּא מִרְחוֹק • מלה שמופה קמץ והיא נמשך אחריה ואיננה
 לצורך כלל והנגינה מדעיל בעצם, (4) ולא נסוג אחר, ובמלה
 שאחריה הנגינה באות הראשונה, באופן שאין בין שתי הנגינות
 כי אם תנועה אחת, גיב במל הרפה, כמו וְאֶעֱדָה בָּם (דברים לא)
 וְעֲשִׂיתָ פֶּסַח (שם יו) אֶרְצָה גֶשֶׁן (ראשית מז) • אבל אם היא הנמשך
 היא לצורך; או שהנגינה איננה מדעיל בעצם כי אם נסוג אחר;
 או שיש שתי תנועות, או תנועה ושוא בין שתי הנגינות, הרפה
 קים; כמו עֲנֵה־בִּי (רות א), מִצָּאָה בֵּית (תהלים פד), מְבַרְכֶּךָ
 בְּרוּךְ (בראשית כו), נְחִית בְּתַסְדֶּךָ (שמות מז) :

הדומות

2) מה ראת, הוא במעם בפ"ע ואין בו דין דחיק •

3) אתא מרחוק, כבר כתבתי לעיל אות א' שהוא ככלל דחיק, ואין
 מעם לשנות שמו, דעכ"פ ודאי עיקר מעמו הוא שהקמץ נדחק בין שני הנגינות
 אף שהוא תנועה גדולה מ"פ היא הקלה ולא תתחוק להארך במקום דחוק •

4) ולא נסוג אחר, אינו אמת לפי ספרים מדויקים שגם בו דין דחיק,
 חוץ בשורש נל"ה אם נ"א אין בו דין דחיק, כי בע"כ הקמץ מתחזק על כחו שלא
 יקצר כדי לקיים הנח • ומה שחשב כאן מברכיך ברוך נחית בחסדך הוא מעות,
 כי דין זה אינו נוהג רק אם המלה השני המעם בראשה כדי שישאר הקמץ לבד
 בין שני הנגינות וידחק לו •

1) (טו) הדומות • אם המלה שראשה בניד כפית יש לו שתי
 אותיות דומות או שאות הראשון בית והשנית מ"ם או פ"א במל
 הרפה ג"כ • כמו נִשְׁכְּבָה בְּשֵׁתְנִי (ידמדהג) הלא בְּכַרְכְּמִישׁ (ישעיה
 לו)

5) הדומות, הוא אשר שני האזרונים את שמו כמיש לעיל אות א',
 ועיקר שמו מבעלי המסורת אתי מרחיק, כלומר אם המלה השני מתחלת בבי
 אותיות דומות והוא דבר שקשה על מבטא האדם לבטאם, כי השורש נאמרת
 בתכיפות ודבוק לאות שאחריו, ע"כ צריך האדם לשום תחלה להחליף כמו
 לעבודה הקשה ממלא מפרד המלה הראשונה מעליה ועומדת מרחוק כאלו הי'
 בפסיק. ולא יגיע בו אות אהרי שלפניו כדי לרפו, ממלא נשאר מלה השני' לבד
 ודינה בדיק • ומה שחשב מלה כי במקלי אינו לפי המפרים המדויקים והוא רפה
 ואין בו דין אתי מרחיק • וכן מה שחשב מלות כרכד כלכל אינו ענין לכאן, והוא
 מכלל הזרים שחשב במסורה (דניאל ה') • ודע שדין זה של אתי מרחיק לא שייך
 דק אם האות הראשון הוא בשוא ולא בתנועה והוא משמש ולא משורש • ויש
 להבנים בדין דחיק משה לאמר • בכל מקום שמשה במשרת ל' לאמר דנושה כית
 בכל המפרים, וכ"כ הרד"ק במכלול פ"ז ב', וכן כתב הא"ת אף שהשויה בבית
 דצה למחוק הדרגש בלא עדים ובלא ראוי כמ"ש שם בלבושי מכלול, והראיתי
 בכמה מקומי' שהקל ושלח ידו בקדושים למחוק כל אשר לא הבין מעמו,
 וחלילה אם היו הסופרים מהירים כמותו כבר נשכח ובמל כל התורה, שכל א'
 הי' מוחק, זה מעט זה מעט עד עשותו קרחה, על פי ע"א • סי' קפ"ג אות ב'
 במלה קרבת, וסי' קצ"א אות א', וסי' שפ"ז אות א' בדין סיפ של ספרי אמ"ת,
 ובאמת יש בו ענין עמוק והוא דגוש מדין דחיק, כי משה הוא על משקל בינוני
 פועל היוצא לשני ה"ל לקרותו בשם המורה על ענין עומד שהרי הוא נמשה ע"י
 ולא שהוא משה לאתר וצ"ל שהמגול הוא סגול ממש כמו המגול בשלמים משקל
 פִּעֵל שהוא משקל הראשון המורה על שם המקרה, כמו שיתבאר לקמן בשמות •
 ואיב היה צ"ל המעם מלעיל כמשקל פִּעֵל אף שסופו ה' כמו נָכַח במשקל פִּעֵל •
 לקמן סי' נ' ובמוביבא דוד נָגַח (שיא כ"א ב') • ועכ"ל הושם המעם מלרע להורות
 גם על פעל יוצא שאמרה שהוא ימשה ויוציא לכל נרח, והדרגש של לאמר מורה
 כאלו הי' מלעיל ויש בו דין דחיק כמו אקרה כה ה"ל והורכב משניהם, ועד
 הרבה מלות בארתי בלי"ם ולא כתבתי זה רק למען דעת קצתו, ולא יהרסו לעשות
 ככל העולה על לב איש • ודע שכל המבטלים והם דגושים הוא דיק ואינו נוהג
 רק בבניד כפ"ת חוץ מרחיק הוא ד"ח ונוהג בכל האורחות • ויש עוד שהם
 דגושים בלא מבטל ומניתים, והם שלשים מלות, כי המסורה בדניאל הוא משובש
 והם מורים שחטר בהם מלה א' שְׁעִי יהי דחיק והלא ד"ח • עוד חשב שם פ"מ
 א' ג' מלות רפויים אחר מפיך והוא ג"כ ממעם זה שמונה שחטר מלה א' שמושו
 אה"י כמ"ש בלבושי ביאדם •

לו בי במקלו (ראשית לב) בהבדרי בפרעה (שמות יד) וכן ושמתי
בדבר (ישעיה נד) לאתי כלכל (ירמיה ט) . והמרקדקים לא כונו
במבטלים האלה לדעה אחת . והעולה מדבריהם כתבתי :

מ א מ ר ג

בגדר הוראת הנגינה

פרק א בחלוקת הנגינות סמנ ומצנן

§ מד

יש יתרון גדול להבנת ענין המאמר הנשמע מפי המדבר , על
הבנת ענין המאמר הנקרא במכתב . כי המדבר מטעים כונת
הענין , בשנותו את קולו ומעטו בהרמה ובהשפל , בחבור ובהפסק ,
במחזורות ובנחת , בכל פעם לפי תכונת ענין מה שהוא מדבר .
אבל המאמר הנקרא במכתב אלו לא ימצאו סמנים וציונים להורות
על הנגון והמעט והחבור וההפסק , ויקרא הקורא המאמר כלו בקול
אחד בלי הפסק ופרוד במקום הראוי , לא די שיכבד הקריאה
הרצופה הזאת על הקורא , מכלילת לו רוח להרגיע מעט להשיב
החו , אלא אף השומע לא יבין מהם מאומה . כי במאמר אחד
בעצמי יתכן שתשתנה הכונה , לפי חבור המלות והפסקתן , ולפי
הנגון והמעט הנאמר בו . וכבר אמר החכם "הנגון מעורר הכונה" .
ולזה הנתנו הנגינות והמעטים בלשון עברי . אבל סמניהם לא יורה
כי אם החבור וההפסק , אם המלה או המאמר מתברר למה שאחריו
בענין או נפסק ממנו , כי הנגון שמנגנים בו המלות אינם לפי
הדאת מושגה ענין , כי אין בקולם מה שיוורה שאלה תמה הפלאה
זו ושמה וכחמה לזה . ע"כ לא נדבר מהם רק מצד שהם סמני
חבור והפסק . ולכן נקראו מעטים , לפי שהם מטעמים כונת
הענין ומצד שיש לכל אחד מהם נגון מיוחד נקראו נגינות (סמן מקלנטס):

הערה וראוי שתדע כי סמני הנגינות במלות ודיעות מדרגתם בהפסק ,
הוא דבר הכרחי מאד בידיעת לשון העברי , כי עפ"י הנחת המעטים ידע הרבה
פעמים

פעמי' פי' הפסוק, כמש' האביע, יכל פי' שאינו עפ' הנחת מעמי' לא האכה לו ולא משמע אליו, ונבנתו' לזה פרק מיוחד. במפ' הקמ' קתות הננינות והנחתו' :

מה §

המעמים בכלל שני מינים : (1) מפסיקים (ריסטיקטיוט, פורסנבארע אקלענטע) המורים הפסק הענין ממה שאחריו, (2) מעמפים (אנאקטיוט, פרוטופרטע אקלענטע) המורים חבור הענין למה שאחריו. והמורים על החבור שוים במדרגת בענין הקשור, וקראו להם המדקדקים בשם משרותם (אפחוי, דיולפער). אבל המעמים המורים על הפסק יש בהם מדרגות מדרגות, כיוש מפסיק גדול מחבירו, ונקראו בכלל מושלים (רחווי, הערקן), והם על ארבעה מדרגות : א) קסרים, ב) מלכים, ג) שרים, ד) פקידים. וזה שמותם ותמונתן על סדר מדרגותם :

מפסיקים :

א	פזר	ד	מפסיק	א	סלוק	ב	א
	נ קתני פרה				נ אתנה		
	נ תלישא גדולה				א א סגול		
	ד גרש				נ יקר קמח		
	ה גרשים				נ קידול		
ו פסיקו	ד משה						
					א רביעי		
					נ נא		
					נ פשטא		
					נ תביר		
					ה יחב		
					ו שלשלת		

(1) א סגול, עיל סי' ת' שהסגול יש לחשבו בין הקסרים והוא קודם לאתנח. וכן סה שחשב פזר בין הרביעים אינ, ובארתי במפר המעמים שהוא קדם הפשטא, ובהרב' מקמו' במקום הרביעי והשלשלת אתריו פסיק מורה שהוא משרה

משרתים :

א	ה תלשא קמא	א	א מנת
א	ו טכא	א	ב מהפך
א	ז מרבא קפולה	א	ג נקרא
א	ח ירח פן יומ	א	ד הרצא

הערה ויש מבוכה בין המהקדים בשמות המפסיקים ומזרזתם, ואין זה המקום לגרר כל אלה, רק דרך כלל אומר לה: כי יש מקצת הגניגות חשויים בתמננה, ומתחלפים, בשמותם או במצבם. ואכארה הבדל שביניהם: וזה, הפשטא (א) והקדמא (א) שוים בתמננתם ומתחלפים במצבם; כי הפשטא שהיא גניגה מפסקת, יבא לעולם על אות האחרונה במלה, בין שהגניגה מלעיל ובין שהיא מלרע, ולכן כאשר הגניגה מלעיל יבוא ב' פשטין, כמו הפסך (א) וזה הקדמא לעולם באות הראשונה. וכן היתוב (א) והמהפך (א) שוים בצורתם ומתחלפים במצבן, כי היתוב לעולם לפני אות הראשונה, והמהפך בתנועת שהגניגה נקראת בו. חולת אלה הסגל (א) והורקא (א) ומשרת תלשא קמנה (א) יבאו תמיד אחרי האות האחרונה, והתליש גדולה (א) לעולם באות הראשון. והנה הגרש (א) נקרא לפעמים אולא, וזה כשהיא מלרע ויש לפניה קמא, אבל כשהיא (א) מלעיל נקרא גרש:

§ מו

יש מסמני הגניגות שיש להם יותר משם אחד כי הסימן נקרא

משרת ורק הפסיק שאחריו המפסיק, והגרש חשבו כאן בין הרביעים, ולקמן סי' פ"ז חשבו בין השלישים, וע"ש מ"ש שכאן היטיב לעשות, ובין המשרשים דלג האולא שגם הוא נחשב למשרת.

2) רוח, ובספרי ספרד המובים אין בו רק פשטא א' בסוף התיבה כמיש באיה ע"פ וימר נח כי הפי' גנובה לא נחשב לעשות בשבילו פשטא ואחר לפי מ"ש לעיל סי' י"ג שכל הצורות הם ע"ד התולדה ולא נעשו לסי' וע"כ בורקא ומגול לעולם אין בהם משגים כי לא נעשו לסי' רק בי בן התחייב צורתן. ולפי' צ"ל שדעת ה"פ אינו הקו הקמן העומד תחת האות שזה הצורה מורה על קול קמן הא קול המתג אלא הב' נקודות העומדות בין פסוק לפסוק הם המורים ע"ז במנ ויש אומרים שהביא הר"א בספר טוב מעם ובחנם דחה אותם שם.

3) מלעיל נקרא גרש, הוא דעת הרשעה, וא"צ רק לעולם הוא קדמא אולא רק כשאין לפניו קדמא נקרא אולא גרש, כלומר האולא נעשה גרש בקול ענה כמו שמגרש וקורא מלא אחרי כמ"ש בספר המעמים ואין להאריך.

(י) נקרא מונח, עלוי, מברבל, והפסיק (או) נקרא גיב לנרמיה
כאשר (י) אבאר כל זה בפרק הנחת המעמים בגית :

§ מז

ודע כי הגנינות האלה שזכרתי נודגים רק בכרא ספרי הקדש
ונקראים מעמי המקרא (מלוחיטט תקלפסס), אבל בשלשת ספרי אמד
רל איוב, משלי, תהלים, יבואו עד אחר, (נקראים :) נעים
המקרא (ועמריטט תקלפסס), ואין פה מקום לזכרם :

כל

1) אבאר כיו כד, לא נמצא שם דבר והענין הוא כמיש לעיל שבו
הצורות/מורות בתולדתן, ואיכ הצורה (-) איך יורה על ג' מיני קלות אלא הכי
תלוי במלכו שהמונח משרת לו אם המלך יש לו קול גדול בעיב שגם משרת
מחזוק בקולו לעמטו, ונקרא עלוי כלומר קולו הולך למעלה והוא המשמש
לאתנה וסגול חקף שהם המפסיקים הגדולים. משאיכ המשמש לשאר מפסיג
לפור ותלשות ולגרש שאין קולם גדול גם קול המונח המשמש להם יקמן ונקרא
מונח סתם. ואם הוא במקום קדמא כפי שיתבאר לקמן סי' שיצ' בנגן גרש או
נקרא מברבל קול קל כי הקדמא הוא משרת למשרת לדרגא ומהפך ומונח. חזן
אם בא במקום הקדמא שלפני האולא שהוא משרת טוב, כי או המונח שתמורתו
הוא גיב בקול מונח ולא מברבל וכן נהגין, וכן הסברה וכן המונח שלפני מונח
זקף נושכ למשרת למשרת ומברבל, אבל אם ב' מונחים לפני סגול או לפני
אתנה הקסרים המפסיקים הגדולים, נהי שירד ממדרגתו שלא יקרא עוד עלוי,
אבל גם מברבל אינו רק מונח ממש : ולפני זרקא ורביעי כיון שגם הם מפסיקים
גדולים רק שעד השלשה לא באו אתנה וסגול חקף הניל לעשות המונח שלפניהם
עלוי, מימ מתעלה קצת יותר מקול המונח הפשוט שלפני פוד ותלשות וגרש שהם
מפסיקים קטנים, ועיב לא יהי לפני זרקא ורביעי רק מונח א, ואם יש לפני הזרק'
ב' משרתים יהי הראשון קדמא, ואם בא אות הראשונה נהפך למונח, ואז
נקרא מברבל בניל ופעם א' נמצ' קדמא וב' מונחין לפני זרק' כאשר יוסר חלב הכש' (ויקרא ד' ליה)
ואיכ גיב יהיה הראשון מברבל ולפני רביעי גיב לא יהי רק א'
ואם יש לפניו ב' משרתים יהי הראשון דרגא, ואם הוא מופסק יהיה בו פסק,
ונקרא לגרמי, ואם הם שלשה יהיו קדמא דרגא מונח או מרכא לנרמי מונח, או
שני הראשונים שניהם לנרמי כלומר עם פסק, כיו נראה במסדה ישרה לא ככתוב
בספר מערכות הנגינות ואחריו נמשך הריא בספר טוב מעם ואינם עיקר, ובספר
המעמים יבואו באריכות :

1) ונקראים נעים המקרא, כלומר ולא נגינות כי נגונם קצר וממהרה, רק
בקול נעימה, אבל נקראי' גיב מעמי המצא' מעם ובאר למקרא ע"ש ונס בתם

יש

פרק ב דיני מלרע ומלעיל

§ מח

כל מלה שאיננה מחוברת במקוף למלה שאחריה מיוחדת
 צינה, כי הוא מטבע הלשון, להרים הברה אחת מהמלה להעמיד
 המשך המבטא, למעם שהתבאר (מבוא כדליא), וההברה
 מסגלת לנגינה היא, או תנועה האחרונה ונקרא מלרע (מולטימל
 מולטימל), או בתנועה שלפני האחרונה ונקרא מלעיל (מפנולטימל, ריש
 מולטימל), עפי' כללים אשר אתן לך, אך הקדימה למלרע על מלעיל:

§ מחמ

~~בנין הוראות הנינין~~

אך טרם שאבאר הכללים ראוי שתרע: (א) אות שואית בלתי
 צשחת לקבל הנגינה, לפי שאין בה כח להמשיך הנגינה, כי
 תופה היא אל התנועה הסמוכה לה: (ב) תנועה קלה דינה
 שוא לענין זה שלא לקבל נגינה, לפי שהיא נגרע בערכה עוד
 תיקואין בה כח משך: (ג) קמץ חמף גיכ בלתי מכשחת לנגינה:
 (ד) תנועה באות הנוסף בשמות שלא לצורך כלל (אליקנגינים) או
 ענוד היא הבאה בסוף תמורת למיד בתחלתה (ש שנח) גיכ
 ונה ראויה לקבל הנגינה: (ה) תנועה השלישית שלפני האחרונה
 ונה ראויה לקבל הנגינה בעצם, כי אין נכון להפסיק המלה
 אמצעותה עי המשך הנגינה ותתחלק לשתיים, אבל יבא בה

נגינה

שמדנות הקימרים הם סוף ועולה ויורד ואתנח המלכום פרתא ומפתא
 אטק חרקא מפסק זרביעי, השדים השלשלתו ועם פסק זמור, הפקידים
 דמא ועם פסק מהפך, עם פסק כי בהם מחמת שקולם קצר העיקר בהם הפסק
 גם במשרתים יש מדרגות אף שבמעמים של כיא מפרים המשרתים כלם
 פרתא א' לא כן במשרתים של ספרי אמית א' קדמא מרבא שלשלת סוגת
 על כ' מהפך ירח בן יומי מונח מפתא ג' זרקא הוא הקל שבכלם
 תבארו בסוף המפר

(1) תנועה קלה, דוקא כשיש אחריו שוינח אבל בוכיל על י שואיה יקבל
 לבנאתור כמו ויהי תשקאף שחירק הו' המו' השוא עתה שיש אחריו נגים נח

נגינה במקרא (לרעות קצת) מצד נסוג אחד, כי אז כחה רק כ מתג, כאשר אבאר (נה • ס) : (ו) שתי תנועות אחת גדולה ואה קטנה, הגדולה קודמת לקבל הנגינה מן הקטנה, אם לא אז דבו מדויב להציגה בקטנה, ע"פ הכללים אשר אתן עתה עליהם

§ 3

בשמות זולת הכנויים, תבא הנגינה בהם מדרע או מלעיל. ע אלה אופנים : (א) כל שם שסופה תיג, והיא איננה מצד אות הנוס בסו שלא לצורך, בין שהיא הברה פשוטה, ובין שהיא הבר מרכבת, הנגינה מלרע (והבינוני בכל פעל דינו רין שם) • והמע כי אם היא הברה פשוטה, הנגינה בה ראויה, לפי שהתנוע האחרונה קודמת לקבל הנגינה על שאר התנועות • ואם הי מרכבת, הנגינה בה הכרח, למעם שהתבאר לעיל (ס •) • של יתכן נח נראה אהרי תנועה גדולה אלא אם כן יש בה נגינה אבל אם התנועה גדולה אשר בסו, היא בעבור אות אה הנוספים בו שלא לצורך כלל, הנגינה מלעיל, כמו אספת (אסתר ט) לילה תהו ביהו, וכן הַמָּה הַנָּה יִמָּה שָׁמָּה אָנָּה (הו מלרע ואולי ציל אנה בה) לִמָּה הֵהִיא בֵּאלֵה כְּדִין הִיא נוֹסֶפֶת (והדגש אשר בהם הוא (ע"ל סי' ל"ט אות א' לתפארת הקריאה) (פייטניקום ולכן הנגינה בהם מלעיל • וגם ההיא אשר בסו במקום למי בתולתה דינה ג"כ כהיא הנוספת, כמו מִרְתָּה מִפְּתָה (ברא רב ב"תה יוסף (שם מג) • זולתי ביוד הנוס' בסו אף שלא לצורך כלל, הנגינה מלרע, כמו המנבית המשפית (תהלים קיג) : (ב) כ שם שסופ' תיק והיא הברה מרכבת, ר"ל נח נראה אחריה, ולפני תיג או תיק פשוטה הנגינה מלעיל, כמו ספר קדש מלך עבד ביו זית ריח גיתוח עמרת תפארת; והמעם, כי אם תיג לפני הקדימו לתיג (מט, ו), ואם תיק לפני והיא פשוטה, הנגינה בה הברת למעם שהתבאר לעיל (ס •), שהתיק שאין אחריה דגש או שוא נ

צורך

(ז) זולתי ביוד, ואם הי' לסי' נקבה הוא מלעיל, בואי תפקדי עיל ס ניג וכן בשמות משי קרי, עיל אהת ג

זרך שיבוא בה הגנינה להשלים כח הברתה . (זולתי בקצתם .
 כאשר בארתי שם) אך אם התיק אשר בסו' היא תמורת תג' .
 הגנינה מלרע . אף שיש תג' לפניה . כמו מערת תמונת . שהם
 מתגפרד מערה תמונה . וכן כל שם נקבה שסופה היא ולפניה
 קמץ בנפרד הגנינה מלרע . וכשיבוא בסמיכות . שהשתנה ההיא
 חזיו והקמץ לפתח . הגנינה קימת מלרע . וכן בשאר'תיק בסו'
 שבא תמורת תג' הגנינה קימת בתיק אף שיש לפניה תג' . כמו
 תע' (ישעיה כא) רַקַע (שם מב) . הפתח (על סו' י"ח אות ג') הגנובה
 במקום הצירה . תו' רַגַע רַקַע . (י"ח) לכן הגנינה מלרע . והטעם .
 לפי שהם באי כח תנועה גדולה . ואם לפני התיק אשר בסו' הברה
 מרכבת . הגנינה ג'כ מלרע . כמו (בְּרַזַל בְּרַזַן מִפְּהֵן ; והטעם . לפי
 ששניהם נשלם הברתם ע"י הנח נראה . איכ"ן הקדימה למלרע .
 (ג) השם שסופה סגל ואחריה היא נחה . אף שיש לפניה תג' . הגנינה
 מלרע . כמו משה רַעַה מִקְנֵה צִיל קִנְהָ בְּשֶׁרֶה ; והטעם פשוט . כי
 אחרי תיק לא יתכן שיבוא נח נסתר כלל . רק ע"י הגנינה תעלה
 למדרגת תג' ושוב יתכן לבא היא נחה אחריה . זולתי . אם לפני
 הסגל תיק פשוטה בלי נח נראה . שהיא מלעיל . כמו פֶּלֶא בְּלֵא
 תַּהֲרִי . והטעם (3) מבואר ממה שקדם :

בפעלים

(2) בְּרַזַל . ויש שהוא מלרע במגול אף אם לפניו תנועה גדולה .
 כַּל וְעַד לָחֵם שְׁעָרִים (שופטים ה' ח') טעם שהמגול במקום צירי כי לא נמצא
 משקל כזה בשלמים . כי אם ממשקל פֶּעַל משא"כ סוֹחַ עוֹל שֶׁהִקְמַץ הוא להרחיב
 ה' כדלעיל סו' ו' אות ג' והוא מלעיל כמ' פֶּעַל . וכן י"ל במלה בְּרַזַל וכן
 אֶרְקַל סִמְרָד וכיוצא .

(3) והטעם מבואר . שאם יהיה מלרע ישאר תיק שלפניו בלא תשלום
 אלא דקשה דאיכ גם עתה ישאר התנועה אחרונה בלא תשלום אלא דעיקר הטעם
 הוא אם באו ע"ם פֶּעַל בשלמים דינו בשלמים וכן חָלִי עֵנִי מלעיל שהם ע"ם
 פֶּעַל משלמים וכן קָרִי מְשִׁי מלעיל שהם ע"ם פֶּעַל משלמים אף שהי' בסוף לא
 נחשב כה"ג שלא בא רק תמורת הלה"פ ואינו חוק סאלו היה אות שלם
 משא"כ נְקִי קָלִי מלרע שהוא ע"ם פֶּעַל משלמים שהוא מלרע . וזה ג"כ החילוק
 בין רַבְתִּי כגוים שְׁרָתִי במדינות (איכה א' א') מלעיל ולסוֹמְתִי ברכבי פרעה

שה"ש (9)

נא §

בפעלים וזלת הכנויים תבא בהם הגנינה מלרע או מדעיל על
 אלה אופנים : (א) כל פעל עבר עתיד מקור צווי הגנינה בעיין פעל .
 אם היא בתנועה , כמו שָׁמַר שָׁמְרָה אֲשָׁמֹר תִּשְׁמֹר . והנופים
 שע״ן פעל שלהם בשוא הגנינה בלמיד פעל , כמו שְׁמַרְהָ שְׁמְרוּ .
 לכן כשיבואו בגנינה מפסקת , שישוב העיין לתנועה , (ס כו , א)
 תשוב הגנינה גיכ למקומה , כמו (י) שְׁמַרְהָ שְׁמְרוּ . ולהפך אֲשַׁלַּח
 גְּשַׁלַּחַהּ , שהשתנה תנועת העיין לשוא בעבור האנוספת ,
 הגנינה בלפ , ובהפסק אֲשַׁלַּחַהּ גְּשַׁלַּחַהּ . אך הגיפים שסופם הם
 תן , הגנינה מלרע אף שעיפ בתנועה , כמו שְׁמַרְתֶּם שְׁמַרְתֶּן (ס סא) .
 וכן נוף נוכח יחיד ומדבר בערו כשיבואו בויו-ההפוך , הגנינה גיכ
 מלרע , כמו וְשַׁמְרֶתָּ (דברים ר) וְאֶכְלֶתָּ (שם ז) וְדַבַּרְתִּי (ירמיה ח) .
 וזלתי

שְׁהִי'ש' א' מ' מלרע וכשניהם חי' יתירה אלא שמשקלי השמות דקים מאד כי
 חי' הלוא באים להקל המשקל בשניהם ולפעמים יש תוס' גדול ולפעמים קטן
 כפי שידע להעלות ולהוריד המשקלים כמיש לקמן בשמות וא"כ במלות דבתי
 שדתי שהם מלעיל נרע שלא רצה להגדיל המשקל ולא הוסיף רק הנקודה והי'
 הוא כי' של קרי הנ"ל משא"כ במלה לסופתי הוסיף י' במשקל להגדילו במדרגת
 והוא כי' של המגביהי הנ"ל וכן איכבה אלבישנה שה"ש ה' ג' מלעיל ואיכבת
 אוכל אסתר ח' ו' מלרע הם שני משקלים בא' תוס' נקודה לכד ובא' תוס' אות
 ובס' הנ"ל בארתי באור השנוי שביניהם ועי' בליים צ"ו א' הרכה מלות כעין
 זה : ועוד יש לכרר במלה האהלה צַעְרָה אף שהם מלעיל כדון שהה' נוסף
 במקום אל' מ"ס אין כתבנינה לתגביל השוא שאחריו דינו כה"ג שאין בו גנינה
 שאחריו ח"פ או ח"ס וכאלו הגנינה שלא במקומו משא"כ הַגְּבֹהָהּ הַשְּׁעָרָה שהוא
 ת"ק אחריו השוא נבל כי אף בלא הגנינה השוא אחר ת"ק הוא נבל וכן דיבא
 יוסף הַפִּיטָה אחריו דפה אף : שהוא בת"ק משום שה' במקום אל' הוא כדון
 והכנויים כמו אַרְצָה גשן הַחֲרָרָה מן אֶרֶץ חָרָר שישתנה מגול הפ' לפתח כדון
 בכנויים וא"כ בית שבכנויים נעלם הי' ע"כ לא נבל כאן וכן הַמִּזְבֵּחַ הַזֵּוּיָהּ
 הַזֵּוּיָהּ שהיו דינם של היודין להסתר : ומלה יָבֵא פעמים הוא מלעיל ופעמים
 הוא מלרע ובארתי בליים : ומלה פָּקַדְתֶּם מלעיל שהת' הוא במקום הי' עבר
 לנקבת שהוא מלעיל כמי' שאחזי :

(י) שְׁמַרְהָ שְׁמְרוּ וכן בג'ע בָּאָה בָּאוּ משא"כ בגליה עָשׂוּ מלרע וע' במכלול
 קי"א ב' יוצאין בג'ע וקב"ד א' יוצאין בגליה וע"ש בלבושיו :

ולתי בנוי למד אדף ונחי למד היא (ג) בקל . שהן מלעיל גם
 בויו ההפוך . כמו ומצאת ועשית . ובגורת נחי עיץ ויו ובכפולים
 שנעדרה מהסעיף . הנגינה בפ"פ . כמו קמת שכתי סבה סבו .
 וזה כשהיא התענה השנית . אבל אם היא תנועה שלישית . הנגינה
 בל"פ . כמו סבות סבותי (מש"ה) : (ב) כל פעלי עהיד שהנגינה בתן
 מלרע . וכשיבואו בויו ההפוך המהפך עתיד לעבר . תהפך הנגינת
 ג"כ מן מלרע אל מלעיל . וזה רק בפעלים שלא יבוא בהם שינח או
 דח אחרי הנגינה . דהיינו בעתיד מבנין נפעל בשלמים א וישקד :
 6 ונס בפיעל כשעיף אהחער כמו ויגרש . ובקל והפעיל מגורת נחי
 פ"א אלף . כמו ויאמר . ונחי פ"י . כמו וישב . ויסקף . ונחי ע"ו . כמו
 וישב וישב . ובכפולים . כמו ויגל ויגל . ובנחי ל"ה . כמו ויפן ויפן .
 אבל בשאר הפעלים אשר יבוא בהם שזא נח או ד"ח . תשאר
 הנגינה מלרע . והמעם לפי שהנגינה הבאה מלעיל בסבת ויו
 ההפוך דינה כנסוג אחור ואחרי נסוג אקור לא יבוא אחת משתייהם
 לעולם (ג) לכן תשאר הנגינה מלרע כמו וישמור . ויבדל . ויפח .
 ויגש . ויקרא . וכן כל ויצא ויבוא מלקע עפ"י המסרת . אף ע"פ
 שאין שינח וד"ח לפניה . וכן כל גורת נחפ"י שאיתן בהירק (ג) רמט)
 (ג) ג"כ מלרע אף בויו ההפוך . כמו וישן וייטב וזה בקל . ונס אותם
 העתידים שהם מלעיל . מי"ם באדף איתן תשאר הנגינה מלרע
 גם בויו ההפוך . כמו ואמר ואשב ואקום (ויצא מהם ואפן ואעש
 ואעל) . וכן בנגינה מפסקת תשאר הפעל בויו ההפוך מלרע . כמו
 ואמר וילך :

§ נב

השמות או הפעלים שיבואו בכנים . הנגינה בהם מלרע או
 מלעיל

(ג) בקל שהם מלעיל אבל בנוסף שהם כצירי הוא מלרע והוצאת והעליה
 ומזדק הוא מלעיל וכן בכבר : וכן בשלמים כאסיף הוא מלעיל אף בו' המהפך
 ויש בכל זה יוצאין ובארתים בלי"ם וע' במכולל קמ"ב א' יוצאין בכפולים :

(ג) ג"כ מלרע . ויש מלעיל וייצק וייצר וייקץ נח וייקם בארון :

מלעיל על אלה אופנים : (א) כל כנוי : י - ה - יו - יא -
 פ - ין - כס - כן - רס - הן - הננינה מלרע . כמו דבר דברי
 פקדיה פקדו . דברים פקדו . פקדכם - בן פתיכם בפתחן . וכל כנוי -
 גי - גו - גה - גה - תן - מו - הננינה מלעיל . כמו פקדני
 זכרנו . זכרנו אלה פקדתם תביאנו . וכנוי (ה) אם שוא לפנייה
 מלרע . כמו דברה . ואם תנועה לפנייה מלעיל : כמו אלה דברה
 וכן דברה מלעיל :

§ נג

וידעת המקום שהננינה ראוי לבא במלה איננה מעט התועלת .
 אבל היא הכרחי מאד לדעתה . כי הננינה תבדיל בין שתי מלות
 לפעמים , אם בבחינת השרש בין שתי גורות דומות במכתב , אם
 בבחינת הזמן או המין או הגוף בגורה אחת ובכנון אחד . דים . כי
 מרה נפש כל העם (שאל ל) . מלעיל , הוא עבר לנקבה מגורת
 הכפולים שרש מדר , עד סכה (נא , א) . מרה את פי יי (מאי יג)
 מלרע , הוא עבר ליחד מגורת נח ליה , עד נלה . וכן צהלה
 ושמחה (אסתר ז) . מלעיל , הוא עבר , (נא , א) . אם הבנים י שמחה

א"ת א"ס
 א"ת א"ס

תהלים

(1) אינו מן הכנוים ואינו ענין לכאן , ואולי הוא מים ומקומו לקמן
 אחר מלה זו כדומר או שימוש זו כמו תהמות וקמיומו ומעם בחילוק הכנויים
 הוא שיבוא הנגון על אות השורש חוץ בשמוש קם הם כו' שהם כמלות בפ"ע
 וכשני מלות המוקפות שהנינון על הב' או שהמגול במקום ציריבכ"ש לעיל
 ס' ג' אות ב' חוץ בשמוש ה' שאם יהי' מלעיל ואחריו שוא בע"כ יהי' הד'
 בדיק וזה א"א כמ"ש לעיל ס' ס"ז אות א' אלא דקשה ממלות געוקכי תיקכי
 מלעיל לפני הב' וביניהם שוא ואולי שהי' האחרון הוא כדון הי' של ציווי נקבה
 שאין ראוי בו הנינון וגם על הראשון אינו מקפיד כ"כ כיי של ביתה הויחא לעיל
 ס' ג' : ומלה אקלטה הוא מלעיל וכן ישבתונה ג"כ המעם שהם יתירים ואינם
 נחשבים וכאילו אינם נשאר תנועה לבדה לפני הד' ודינו מלעיל חוץ מלה חבלתה
 אמר הוא מלרע ומלה שאל אביך ויגדה אבינה דמעתיים מלעיל ובארתים בל"ם :
 ויש מלות שפעמים הם מלעיל ופעמים מלרע כמו אתה עתה אנכי מני הם מלרע
 וזה"ש הם מלעיל ומלה לקח ובארתים בל"ם :

(2) שמחה מלרע הוא בינוניבלא זה ניכ נכרת שהשי' בשוא אלא שזה בוח
 תלוי כיון שהוא מלרע נעשה הש' תנועה השלישי ונשהנית :

תהלים קט) מלדע הוא בינוני (ס, נ, א) • וכן שָׁבָה בָּאָה סָבָה בַּשָּׁמַיִם
 מלעיל הם עבר כמשפט פעל, וכשהם מלדע הם בינוני, כיהבינוני
 משפמו משפט שם • וכן בִּינָה רגני (תהלים ה) מלעיל הוא צווי
 ליחוד, והוא נוסף, ולכן הוא מלעיל (ס, נ, א) • אני בִּינָה (משלי
 ח) מלדע, הוא שם המקרה, והוא סמן נקבה • קמי אורי (ישעיה
 ט) מלעיל, (על ס' ג' אהא) הוא צווי לנקבה • ליום קמי (צפניה ג)
 מלדע, הוא מקור עם כנוי וכאלה הרבה • עכ הוא הברזי מאד
 לדעת מקס מושב הגנינה :

פרק ג בדיני נסוג אחור

§ נד

כבר אמרתי (מבוא כללי): כי שתי נגינות רצופות בשתי
 תנועות, אשר אין שואגע ביניהם, נמנעות להתחבר, לפי שהוא
 כבר על המבטא • לכן בה משפטים, במדה אחת איפשר שיבוא
 שתי נגינות, והיינו משרת ומפסיק, או כשיש שואגע ביניהם,
 כמו המִשְׁרָתִים, או שיש תנועה ביניהם, והתנועה שבה הנגינה
 המשרת, היא הברה פשוטה, כמו עֲרִיסֹתֵיכֶם (במדבר מו), כי
 הנגינה הראשונה דינה כמתג ולא יבא אחריה לא שואנח ולא ישי
 (אך בשתי מלות, אשר נגינת המלה הראשונה היא משרת,
 ומשבה בתנועה האחרונה, ונגינת המלה השנית היא מפסיק,
 ומשבה בתנועה הראשונה, או הנגינה הראשונה נסוג אחור מפני
 קרוב הטעמים, כמו קרא לילה (בראשית א) וְעָשָׂה לוֹ (שם לו) :

§ נה

אך ראוי שתודע, כי הנגינה הנסוג אחור מפני קרוב הטעמים
 דינה כמתג, לפי שאין דין נסוג אחור נודג כי אם בשתי מלות
 המתחברים בענין מצד הנגינה שנודונים כמלה אחת, ודינה כנגינה
 ראשונה

ג) אך בשתי מלות ידעתי כמה מחלק בין מלה א' לשתיים שנגם כמלה
 א' אינם דבוקים ויש הפסק ביניהם שוא או תנועה וכן הוא בשתי מלות, ואולי מים
 יצל וכן שהי מלות :

הראשונה משתי נגינות במלה אחת, וגם לפי (ו) שתבא לרוב בתנועה השלישית שלפני מקים הנגינה במלה השנית, כמו מְשִׁיבַת נֶפֶשׁ (תהלים יט) מְתַבְּיַמַת פְּתֵי (שם), והוא מקום המתג, לכן דיגה כמורה שיבוא אחריה שואנע או רפה, ולא יתכן שיבוא אחריה נח נראה א' דגש: ומעתה אבאר לך במקום שאין הנגינה נסוג אחר, אף שיש בהם קרבת המעמים:

§ נ

(א) אם נגינת המלה הראשונה מקרבת המעמים היא נגינה מפסקת, איננה נסוג אחר, כמו כְּאִשׁוּר שִׁמְעוּ עֲבָד (בראשית כד), כי בעבור ההפסק שכיניהם, אין כאן כבדות במבטא: והנגינות המפסיקות לענין זה התבאר לעיל (מה):

§ נ

(ב) אם נגינת המלה השנית ג'ב משרת, אין נסוג אחר נהג, כמו מַעַל יָבַח הַשְּׁלָמִים (ויקרא ד):

§ נח

(ג) אם המלה הראשונה מקרבת המעמים, היא בת שתי הברות, והמלה שלפניה ג'ב בנגינה משרת ומלרע, במל דין נסוג אחר ג'כ, לפי שעכ"פ לא ימלט מקרבת המעמים, כמו כי לא שוֹנֵא הוּא (דברי יט) ואף ע"פ שבשתי משרתים לא זיק קרבת הנגינות, מ'מדיה לה בשעתה, ולא בסבת נסוג אחר:

§ נמ

(ד) בשם שסופה ת"ג ונח נראה אחריה, ג'כ אי איפשר שתהיה הנגינה נסוג אחר, כי כבר התבאר (ה) שלא יתכן לבוא נח נראה אחר ת"ג, אלא אם יש בה נגינה, כמו יִבְלֵ הָיָא וַיִּקְרָא (בה) מְהֵרָה הוּא

ג. שתבוא לרוב, מ"ס כי לעולם הוא כן ועל ס"י כי במלה נְעַרְדָּה יְמוֹ שנסוגה על התנועה הג' אבל גם הוא עיקר מקום המחג ע"כ נראה שמלה לרוב הוא מ"ס: ומה שרצה לבאר מהי יסוג ומתי לא לריק גיעי כי א"א לעמוד עליו, ע במכלול ו' א' ואשר הוספת: אני ורק נסמך על מפרים המדויקים.

הא (שם יט) : כי רק בפעלים יתכן שתהיה הנגינה נסוג אחור, והתג
 סוף התחלף לתיק כמו (י) ויעתר לו (בראשית מה) (ס בזו), ולא
 נשמות, כדי להבדיל בין שם ובין פעל, דים זכר עשן וקל : אם
 תהיה הנגינה בכמו אלה נסוג אחור, ותשתנה הקמץ בסוף לפתח,
 וא יגדה הבהל בניהם ובין הפעלים, כמו עשן כלה (שמות יט)
 שהוא פעל, זכר חסדו (תהלים צח), קל עזי (שם קט) :

D §

(ה) אם התנועה שלפני האחרונה היא הברה מרכבת, גיכ אי
 אפשר שתהיה הנגינה נסוג אחור, כמו (נקלה לו ויקרא) (י) ויעתר
 עיש (שמות לג) כי כבר אמרנו, כי נסוג אחור דינו כמתנו, אם
 לפעמים נשמט הדגש, והנגינה נסוג אחור, כמו מחללי חרב
 וחוקא ל (ב), ובמלה בת שלש תנועות והראשונה פשוטה, הנגינת
 נסוג אחור לתנועה ההיא, כמו נעמדה יחד (ישעי) נערמו מים
 (שמות טו), (כי בתנועה השנית אי אפשר שתבא הנגינה לפי שהיא
 תנועה קלה, (ס ב, כו, ממ), ומדקדקים רבים חולקים על זה,
 ואמרו כי בתנועה השלישית שלפני האחרונה נמנע שיבוא נגינה
 כלל, ובמלת נערמו העמידו מתג, ומלת נעמדה זרה :

ND §

(ו) כל מלה שסופה תם תן כס כן, ובהם צריך שיבוא הנגינה
 (נב, י) אין דין נסוג אחור להם בהם, אף בקרבת המעמים,
 מעם לפי שהנגינה צריכה לבוא בהם לחוק הברתם, להבדיל
 זכר לנקה, כי המים והגוף גרובים להתחלף במהירות
 צבא (ס ה) :

אם

1) ויעתר לו, לשל מי נ"א כתב שעיקר דינו בנפעל כן הוא אבל מיש

הוא הגמין כמ"ש שם אות נ' :

1) אין דין נ"א, והיותם לי סגלה הוא נ"א וכן יש שני זרות לשיטתו שגם

יש לעיל כמי נ"ד לא יסוג משרת לפני משרת :

סב §

אם המלה הראשונה מקרבת המעמים מחברת במקף אף מלה שלפניה, גיכ אין הנגינה נסוג אחר, כמו מִדְּבָרָא אֵלֶּה (ישעי מ) בל־למד צֶדֶק (שם כו); ויש מן המרדקים לא חשבו זה בין המבטלים לפי שהפרוץ מזובה על העומד, ואלה וכדומה חשם בין הזרים:

פרק ד בדיני המתג

סג §

המתג הוא קו נצב לארכו כזה (א), ושמו יגיד על תכונתו; כ כמתג בלתי הסוס מעכב מהירות מרוצתו, כן הוא מעכב מהירות פכמא ההברה; ושעור המשכתו כחצי נגינה, וקצת מרדקין קראו לו מאריך לכונה הזאת, רל שמאריך מבטא התנועה:

סד §

המתג לא יבא, כי אם, או בתנועה השלישית שלפני הנגינה בין שהיא תיג, ובין שהיא תיק, אשר לא נשלם הברתה לא בשוא נח ולא בדגש, כמו אֲנֹכִי הַחֲכָם הַהוֹלֵךְ לַחַיִּים, או בתנועה שלפני שוע נע, או שוא מרכב, גיכ בין בתג ובין בתיק, כמו שְׂמֵרָה זָכָר (על ס"י י אות א) הַנְּגִינָלְלוּ בְּאֶשֶׁר בְּאֵמֶת:

הערה והמעם בתנועה השלישית שלפני הנגינה, כי אם היא תיג יבא בה המתג לחוק הברתה, שלא תתבלע במהירות המבטא, כי היא הנותנת להתחלק לשוא נע למעם שבארתי לעיל (§ סד), ואם היא תיק אשר אין בו טראח אחריה, יבא בה המתג להשלים בה הברתה (§ י), ובתנועה שלפני שח נע, אם היא תיג, יבא בה מתג להבריל בין שוא נע לשוא נח, ואם היא תיג יבא בה מתג למעם שקדם:

סה §

אך בתיק אשר שוא נח אודגש חוק אחריה, או בתנועה שלפני הנגינה, אף כשהיא תיג, או בתנועה קלה אף שיש שוא נע אחריה, לא יתכן שיבוא מתג כלל; וכן בקמץ חמף לא יבא מתג לעולם אף שהיא תנועה שלישית שלפני הנגינה, ואין אחריה לא שינח ולא ריח: הערה

העודה ומעם דין הראשון, כל הפרג מעלה הת"ק לסדרות חג, ואחרי
 זה נמצע לבא אחת משתיים; ומעם דין השני, לפי שכבר על המבטא לקמשיך
 חזי תנועה רצופות, כמו שהתבאר לעיל בשתי נגינות במלה אחת (§ נה) כי
 דין אחד לשניהם; ומעם הדין השלישי, לפי שהתנועה קלה פחותה עוד מערך
 חק, ולא נשלם חברתה במתג (§ יא), ומה שיבוא מתג במלה הקצרה אף
 שהא ביבא קלה (§ כו) המעם לפי שהשקת לתרחמה לפני אחת נרדית;
 עש לה מעלה יתירה להשלימה במתג; ומעם דין הרביעי (ג) להבדיל בין
 קמן נרול לקמן חסף:

§ טו

וראוי שתדע כי מלה בת שלש הברות, ונדראשונה תלואדי
 התנועה השנית שאנע, יש דין קדימה לתנועה שלפני שוא נע
 על התנועה השלישית שלפני הנגינה, והתנועה השלישית קודמת
 לתנועה

(ג) להבדיל, כבר כהבתי כמה פעמים שאין דין חשש מעות בלהק על (ג)
 סי' קנ"חובאמת אין ק"ח בלא שני"ח אחריו ואין בו דין מתג ואם אין אחריו שני"ח
 ודי או נקוד אצלו שוא לסדר קריאתו כמ"ש לעיל סי' יז אות ג' ותו אין מקום
 לסתג המורה משיכה והעסדה הפך המהירות: ומלות יתיה יתיה ה"תג אתיק
 שלפני שוא נח' לתחזיקו כ"ן שבא ע"ד השלמים כמ"ש לעיל סי' ל"ד אהא
 וסמה איצ לכל האריכות רק' מעם א' לכל המתנים הוא שדינו לבוא מכל ת"ג וכן
 ג"כ בת"ק אם אין אחריו שרי"ג או ד"ח רק שא"א לבוא רצופים ע"כ יבואו בדלוג
 להיות הפסק תנועה בין מתג למהג או לנ"ם ואחר ת"ג גם השוא מפסיק בין מתג
 למתג או לבין ג"ם וכן הדגש מפסיק אחר ת"ג אגא ומלה בתים יש ג"כ שמפסיק
 ט לבוא הב' כנגון משרת אבל ברוב אינו מפסיק כי באמה אין הד"ח הזה לעצמם
 ואין בו א' מתוראות הדגש שנתבאר לעיל ע"כ אינו מפסיק וע"כ אינו מעכב אם
 יש הפסק אחר יבוא הב' הקמוץ במתג בתים בתים: ויש פתחתי אף אדמ"ס
 בו במתג לפני שוא דהיינו אם נשמט אחריו הדגש כמו הצפודים הל"ם
 המ"קיים הלהרגני הללו כ"ה בספרים מדויקים, ומ"ש הראשונה אינו אמת כדי
 שעי' המתג ימשוך תנוע' ולא יעשה הדגש כי הפתח הנולע חוקה לעשוה דגש
 אחריו רק אם נשמט הדגש מחמת שאחריו שואית היריעות התולות שמחמת
 חלשות חי' ממילא לא קבל דגש וכן יתברר חוץ מלה ויהי ויהי אם הוא במקף
 הוא במתג ויהי אור ויתניח כי אלה שבו השדשים צריך לתחזיק כמ"ש לעיל
 במלות יתיה יתיה ע"כ אם תה' ותח' במעם ממילא נחזיק משא"כ אם הם במקף
 ובלא מעם צריך מתג לתחזיקו וע"ע לקמן סי' ע"ב מתנים זרים:

לתנועה הרביעית שלפני הנגידה. אף אם שתיהן מכשורות למת
כמו ההולכים. האנכי:

§ סד

והוא שתדע גם כן, כי במלה בת שלש הברות מלעיל דינה כב
שתיים מלמע. זאת ארבע המדות מלעיל כבת שלש מלמע
התנועות נחשבות ממקום מצב הנגינה לאחור לענין העמדת המת

§ סה

ופעתי נתכן שיבואו המתגיים במלות על אלה האופנים
(*) במלה בת שתי הברות. והראשונה פשוטה ושוא נג
אחריה יבוא בה מתג. כמו עוללים ויונקים הנגי צללו:
(*) במלה בת שלש הברות והראשונה פשוטה ואין שוא נג
אחרי השנית, המתג בראשונה, כמו אנכי, ואם אחרי השנית שוא
נג, המסג בשנית, כמו ההולכים, ואם הראשונה הברה מרכבת
ואחרי השנית לא יבוא שוא נג. במל המתג, כמו הגרול הגבור:
(*) במלה בת ארבע הברות, והראשונה פשוטה והשנית
מרכבת, המתג בראשונה, כמו העמידים הארבעים, ואם גם
אחרי הראשונה מרכבת, או שהנגינה מלעיל, במל המתג, כמו
הגבורים השמים:

אם הראשונה שוא נג אחריה, והשניה הברה פשוטה, יבוא
שני מתגים. כמו מושבותיכם; דאחת בעבור השוא נג, והשנית
לפי שהיא שלישית לנגונה, משאיכ להפך. כמו מאויביכם:
(*) אם הראשונה והשניה פשוטות, ואחרי השלישית שוא נג, יבוא
בכ שתי מתגים, כמו לישועתך. כי התנועה השלישית שלפני
המתג דינה כתנועה השלישית שלפני הנגינה:

(*) במלה בת חמש הברות, והראשונה פשוטה, והבי שאחריה
מרכבות, יבוא המתג בראשונה, כמו מרתחתנות, ואם שלשתן
מרכבות והנגינה מלעיל, במל המתג, כמו ופקידהו:
(*) אם הראשונה והשלישית פשוטות, יבואו שתי מתגים, והראשונה
לפי שהיא שלישית למתג, והשניה לפי שהיא שלישית לנגונה
אכמו מאותותיהם מראשיתכם:

סמ S

ודע כי לפעמים יבואו שתי נגינות במלה אחת, והיינו משהת
 ומפסיק ויבא המשר במקום שמתגדה ראוי לבא ודינו כפנתו. כמו
 מברכה (ברא יב) ומלאו (שמות ח) ממושכתיכם (ויק כג) אבל
 קדמא זקף קמן במלה אחת דינס (י) כנגינה אחת, כמו פשלתו
 (שמות יא) והבשר (ויקרא ז) ולהפך בשתי מלות המחברים
 במקף דינס כמלה אחת לענין המתג, כמו ביהצא חללי רעב
 לאיכל, ואם המלה הראשונה מן המוקפים בת ב' הברות,
 והראשונה פשוטה והשניה מרכבת, המתג בראשונה, כמו
 בקרת דחל (ברא כה) מעם פרעה (שמו יא):

ע S

והכן ג' שיבוא מתג בסוף המלה, במקום אשר הנגינה היתה
 ראיה לבא, ודינו כמזהו, וזה במלה שסופה ת'ג, המושכת
 אחת מאותיות אוי' בנח נסתר לצורך, ואחריה נח נראה, ובמלה
 שאחריה, הנגינה באות הראשון, וא"כ (י) אי אפשר שתתקים
 הנגינה בתנועה האחרונה במלה שלפניה, מפני קרבת המעמים.
 ואי

(י) כנגינה א', ומ"ם הקדמא יתנן במקומו ולא במקום הוקף לא כהרשואה
 כש"ז שיג פ"א והביא ראוי סמלת ז"ה ינחמנו וכיוצא שבי' המעמים יתנגנו על אות
 א' ע"פ מסורה שם, ואינו דומה כלל שאלוהי' פשטא משרת הוקף היה עומד בסוף
 התיבה כדינו בכ"ם וא"ל שאם הוא עם מלכו בתיבה א' ישתנה דינו ודינו כחלישא
 לעמוד בקצה הראשון א"כ במלה שקר לך וכיוצ' למת יעמוד על המ' ולא על הש'
 וכן הגיה הא"ת בשמות ל"ד א' את הדברים הקדמא בה' וכדברים י' ב' את הדברים
 הקדמא בא' וכן יש כן הרבה חלוקים בס"ם ודקדקו איך להעמיד הקדמא, מסתמא
 יש ג"ם שהוא מתנגן במקום עמדו, ועוד הארכתי בספר המעמים:

(ז) איא שתתקיים הנגינה כו' בתנס, יגע כי איא לעמוד על עיקר כונת
 המקפים וסותר א"ע למ"ש לעיל סי' ג"ם במלות יובל היא מתחור הוא, ונמצא
 לפעמים ד' מלות במקף את כל אשר לו (בראשית כ"ד ל"ו) על כל דבר פ"שע
 (שמות כ"ב ח'): ויש עוד מקף במקום טעם מפסיק ושם יתם ויפת (בראשית ו"ג)
 איך כי לעולם שם מופרד בספסיק והי' דינו כאן בתביר וכיוצא הרבה בארתי בסה"ט:

ואי אפשר נ"כ שתהיה הנגינה נסמך אחר , שלא תשאר נח נראה
 אחריתו בלי נגינה , מה שלא יתכן (9) , ואי אפשר נ"כ שתתחלף
 התז במ' לתק , שלא יבטלה (10) , לכן באופן הזה , תפול
 הנגינה מן המלה ההיא , והיא מתברת במק"ל למלה שאחריה ,
 ובתג' אשר בס' יבא מתג במקום הנגינה , ודינו כנגינה , ויתכן לבא
 אחריה נח נראה , כמו קסנא (ברא כו) השאדלו (בסדר כא)
 ביתאל (ברא יב) , וזהו מה שאמרו המדקדקים : נגינה הבאה
 במקום מתג דינה כמתג , ומתג הבא במקום נגינה דינו כנגינה :

עא §

ויש עוד מין מתג , הבא לימין השוא בראש המלה , כמו תודי נא
 (מ"א ב) דעו איפוא (אי"ב יט) , והוא נקרא געיא : ושמו יגיד על
 ענינו , שהוא לגעיא והרמת קול ומציאותו במקרא כמספר שמו
 והינו פ"ד פעמים : (1) וחשובי המדקדקים נועים על הגעיא , לפי
 שאין לו סמך במסורה , ומבטלים אותו , והדין עמם :

וגם

1) וחשובי המדקדקים , הוא דעת הרשויה שהי' קל בדעתו לשבש
 הספרים כמיש לעיל סי' מ"ג אות ה' וכתב ח"ל ולא נמצא במסורת כו' והשחתת
 הקריאה הנכונה טו' ועל אלה וכיוצא רמז בעל אור תורה בפ' בראשית שכתב
 ח"ל גליתיה נשוא כו' המתנים הנמצאים בספרי אשכנז כו' ע"כ ולא דבר נכונה כי
 בפלוגתא בין ב"א וב"ב ישנם הרבה והם הלא סבעלי הסמורה הם : ומיש והשחתת
 הקריאה הנכונה דהא, אי' דאיך יעמידו פתח או סגול אצל שוא המסור אלא שבפתח
 סורה על השוא שלא לסור בו והמתג סורה על הפת' שלא להאריך בו כ"ה בגעיא
 המורה לעמוד קצת והשוא סורה שלא לעמוד בו כ"כ בשאר מתג, ומיש שבעל א"ת
 רמז עליהם כו' שקר ענה דהא בא"ת כתב בפרוש המתנים הנמצאים בספרי
 אשכנז והגעיות האלה הם בספרי ספרד המובנים , ובפרוש כתב בא"ת בפ' האוינו
 במלה הלר' תגמלו זאת הא' בפתח לכד אינו מן התימ' כי כל המקרא מלאים שוא
 נע נקראים בהעמדה ע"י געיא ע"כ , וכן הרד"ק שהי' ספרדי הביאם במכלול קניד
 ב' וכן הביאם בכתבי האר"י בשער היחודים ובמ"ח במסכת היתדנים וחלילה
 לדבר עליהם סרה : והם נחלקים לנ' נפיות , לפני כל אותיות נוסה לפתח ולפני
 י' נוסה לחירק ולפני אהח"ע נוסה כהנועה אות הנרוך שאחריו , וע"ע במכלול
 קני"ג א' שאם יש מתג באות השמוש לפני שוא ואות השמוש הוא בת"ק שאין בו
 דין מתג נאמר כי המתג ההוא שייך להשוא שאחריו ונקרא השוא בהעמדה כדין
 שוא געיא כמו בקרב"יש ויש"ה"ל , ע"ש בלבשויו עוד באריכות :

5 עב

וגם מקום מושב המתג הברז מאד לדעתו ; כי ע"ה מתג נדע
 במקומות רבות להבדיל בין מלה למלה ; דים זכרה יחזשלים
 (איכה א) במתג , הוא עבר לנקבה יחידה נסתרת , זכרה לי
 (נחמ"ט ז) בלי מתג , הוא צווי ליחיד זכר כהיא נוספת מן זכור ,
 וצ"ב קמין הפ"א תנועה קלה היא , לכן הוא בלי מתג אף שיש שוא
 נעאדריה (סד) , וי"ראו אותו (יהושע ד) במתג , דזא משרש י"רא ,
 והחירק היא ת"ג והג' נס חסר במכת , וי"ראו אותה (ברא יב) בלי
 מתג , הוא משרש ראה והחירק היא ת"ק , לא י"שנו (משלי ד) במתג ,
 דזא משרש י"שן , לא י"שנו (איוב כד) בלי מתג , הוא משרש שנה ;
 המעם פשוט , כי אלה שהם בכתג , לפי שנים ת"ג , והחירק השנית
 חסדה במכתב כדרכה להסר (ס ד) , ואגדה שהם בלי מתג , לפי
 שהם ת"ק ושוא נח אחריהן , ודי אודרה כזה לדעת קריאת המתגים
 במקום הראוי להם :

פרק ה בדיני המקוף

5 עג

המקוף הוא קו ברוחב השירה כזה (ז) וענינו לחבר שתי מלות
 יותר להיות נחשבות כאחת , כמו על"פני (ברא א) , ועל הרוב
 המלה

(1) בלי מתג , ונמצא עֶשְׂקָה לי (ישעיה ל"ח י"ד) שְׁמֵרָה נִפְשִׁי (תהלים פ"ז ב)
 שְׁמֵרָה אל שם י"א' וכן במקום קִרְדִּי בוד שם ל"ד רָדְפִי סוֹב שם ל"ח כ"א
 וכן בחירק קֶשְׁכוּ וקחו (שמות י"ב כ"א) נָדְרוּ ושלמו (תהלים ע"ו י"ב) ויִצְקוּ לאנשים
 ס"ב ד' מ' ע' בלי"ם בארתי שהם מורכבים ע"ש הוראתם : ומלה הֶקְדָּשִׁים הק'
 בק"ח וכן אם לפניו מקף את הֶקְדָּשִׁיו אבל אם הקוף בראש המלה ובלא מקף הוא
 במתג ונפל השוא קֶדְשִׁים וכן מלה חֶרְבָה שהוא מן חָרַב משקל פֶּעַל ודין הח' בק"ח
 אח הכל בארתי בלי"ם וכאן אין להאריך : ודע שהמתגים שבאר הרי"א בספר
 סוֹב מעם הם ע"פ מפרי האשכנזים , ועל אלה רמז בעל א"ת הג"ל כפי ע"א
 ח"גם עיקר , ומתג של מקרא קדש אם הוא במקף הם' במתג , ובארתי ג"כ בלי"ם
 ועוד הרבה מלות נפרדות שנמצא בהם מתג שלא כמתג ויש להם הוראה מן

המלה הראשונה מן המוקף בלי נגינה, ואם תבא בה נגינה תהיה קדמא לפני וקף קמן, שדינם כנגינה אחת, כמו ואם של של אלה (שמות יח):

§ עד

על הרוב יתחברו המלות הזעירות, שהן בנות תנועה אחת, למלה שאחריהן, כמו גם אמה אך הפעם רק טוב; ולפעמים גם שלוש גם ארבע מלות מחברות במקף, כמו פתח פתח והיא גם היא את כל אשר לו:

§ עה

ולפי שהמלות הסמוכות במקף נרונים כמלה אחת, ונשמע הנגינה מן המלה המוקף, לכן בהכרח, המלה שאופה תיג ונח נראה אחריה כשהיא מחברת במקף תשתנה לתיק, כמו לך לך (ברא יב) גשפנא (שם טז) מה תתן לי (שם טז) שפר לך (שמו לד) יפרץ בם (שמות יט) פתם לבבי (ברא כ) תקעולם (שמות ל). זולת בקצתם שאי אפשר י) שתתחלף לתיק אם בעבור הגח הגסתר הנמשך לצורך, כמו השאיר לו, או בעבור שלא תתחזר בענין, כמו בן פריץ (יחז' יח) התיג קים שלא תהיה הוראתו בן של פריץ, כמו בן אברהם (י קב) ויבוא מתג בתיג התיא, כמו שהתבאר כמה שקדם:

ג) שמתחלף, ויש מלות שאם מוקף למלה זעירא נשתנה כמו מלה שם, עיין במכלול ר"ב א', וע"ע שם ברף ר"יו ב' במלה יש גיכ תלוי אם מוקף למלה מלעיל:

נשלם החלק הראשון

חלק שני

הכולל משפט השמות

סאמר א'

הקדמה כוללת בחקירה עיונית לבאר הכבל הדברים והמשנים

פרק א

בגדר העצם והמקרה

§ עו

המעלות הנכבדות אשר לאדם מצד נפשו המשכלת, המה, ההשתכלות והדבור (דענקן חונר סטרעכפן). מושג (לקמן סי' פ"ג) אלה השתכלות הוא ההבנה אשר לאדם לעיין ולהשקף הדברים, אשר יפול מחשבתו עליהם, להתכונן מה שנמצא בהם, ומה שנעדר מהם. משג הדבור, הוא ההבנה אשר לו במבטא, לגלות רעיונו לחלוטו מכל מה שהשכיל והשיג, עי' מלות מונחות לעיין את המשנים בהם; ומעתה אם נרצה לבאר הכבל הדבורים והמלות, צדיכים אנחנו לדרוש ולחקור תחלה על הכבל המושגים (ווייז וויסטיטן) מסס ריש פרוידענדייט דער בגריסלעס חויפולכן, עהס ווייז ריש פערסידערהייט דער אערטער לייטן קסמסן :

§ עו

כל מה (גוף כצ"ל) שנמצא ומושג ברעיון האדם, הוא מחובר מדבר אשר הוא עצמית לו, (אפוסטיטן), ומדבר (או מדבר כצ"ל) אשר הוא בבחינת מקרה לו (קוספליי). גדה העצמית הוא הדבר אשר בו העמדת הנמצא וקיומו להיות בו מה שהוא: ד"מ השכל והדבור הסגרה האדם ועצמותו; והחיות גדר העצמית לכל בעלי חי; וגדר המקרה הוא הדבר אשר נמצא בעצם, ואין בו העמדתו וקיומו, ואף אם תשאל הדבר ההוא ממנו לא יבטל מהיות מה שהוא, ד"מ הצבע שלחן, אם הוא אדום או ירוק, הגודל והקמנות בכל טף, וכדומה לזה

לזה, הנה מקיים אל העצם, ומעתה כל מה שהאדם משתכל ומתבונן, או שהוא דבר קיים ועומד בפני עצמו, ואין צורך לצייר מציאותו בדבר אחר, והוא נקרא עצם (1) (סובסטנציות, וסובסטנציות), כמו אדם, פלמטה עץ, אבן, או שהוא דבר בלתי קיים ועומד בפני עצמו, אבל צריך לצייר מציאותו בדבר אחר (2) והוא נקרא מקרה (מקריטיות, וסובסטנציות), כמו שחור, לבן, גדול, קטן, טוב, רע, מה, מתוק, הערה וכוונת בעלי החיזון במלת מקרה, ר"ל דבר שהוא אינו עצמית לנמצא, כהצבע לשלחן שזכרתי, אבל לא לסנת היות מציאותו בדבר עץ המקרה וההודמנות, בלי בונה וסבה, כי כבר התבאר במלאכה הגיון שאין דבר מקריין בעולם, (עין מלוח הגיות (3) שער יא), אבל ענין מלת מקרה לטונד שוכרתי :

§ - עח

העצמית הוא ענין כולל, ר"ל מלל ומשתתף לפרטים רבים. היצירה השגה והרבור הוא עצמית משתתף לכל אישי בני אדם החיות הוא עצמית משתתף לכל בעלי חי, אבל המקרה אינו כוללת

(1) והוא נקרא עצם, כלומר שיש בו עצמית, כי עצמית האדם הוא השכל ועצמו הנבסה הוא החיות ושל עין היא החוץ חקיקים ושל אבן הוא הקשיות שלו, ואין השכל או החיות נקרא מקרה העצמות, כי לקטן מ' צ"ב חשב חכמה ודעו בשם מקרה, אלא ר"ל כאן ששם מקרה מהחלק יש שהוא מקרה אפשרי הוא אזה שקראו כאן מקרה סתם, ויש שהוא מקרה קיים הוא אזהו שקראו כאן עצמית זלקטן מ' פ"ח קראם כן מקרה קיים ומקרה אפשרי ע"ש ועשה עצמית עם מקרה קיים דבר א' והדבר הנשוא את העצמים קראו עצם כלומר שיש בו עצמית, אבי במלת הגיון שער י' קרא למין בשם עצמות סמעים כי כל עצם לשון בעצמו הוא כלומר עומד בפני עצמו חלוק למין מין חמוס או מן האריה ע"ש, אבל ברות ח בתב בהמתבר

(2) והוא נקרא מקרה, קאי על הדבר אחר שמצייר מציאותו בו אבל גם הדבר השחור הנשוא מקרה השחורות עליו הוא הנקרא תאר לקטן מ' צ"ב, ואין חלשין נמוננס כי מ"ש תחלה והוא הנקרא עצם קאי על הנף

(3) שער י"א, שם בפרוש אזה ג' כתב כן דרך מוסר שלא יטעת האדם בלשון מקרה, כי שם מדבר ממקרה ממש כמו שחופר ומוצא מסמן נקרא מקרה שהוא אינו מחוייב למצוא מסמן כשיחפור מש"אב בדבר המחוייב כמו צות רב"ל בזיחתו וירידת האבן לספה, וכן הקובבמרו ודום כקין הוא בחיוב כל אל נקראים בשם בעצמות, וע"ז אמר שם שנאמר כלם מה רק לעיני האדם נקרא מקרה, ואם כן אינו ענין לכאן

טללת, לפי שיתכן שימצא מקרה באיש פרטי לברו ולא בזולתו, אף שהוא משתתף עמו בעצמית אחת. ולפי שהמקרים רבים, מה שאפשר שישוג, לכל עצם פרטי, לכן לא ימצא שני דברים בעולם, שהיו שוים וחזמים מכל צד, בבחינת מקידיהם הדבים הנפלים עליהם :

§ עט

ומעתה, כל עצם כשנשתכל אותו, כפי מה שהוא נמצא בפועל, עם כל המקרים המשיגים אותו, לא יתכן שנצייר בבחינת האת כי אסעצם אחד פרטי (מינישיות), אבל אם נשתכל הדבר רק מצד עצמותו ממש מכל המקרים הנמצאים בו, יתכן שנצייר בבחינת האת פרטים רבים כמושג כללי (מולטימ), ד"ל כלל פרטים חזמים בעצמות כדבר אחד. וכלל מספר הפרטים השוים ומשתתפים בעצמות אחת נקרא מין (ספצטס, קרט) או סוג (גנר) (היום קלסס), ד"מ כל אדם לברו כפי מה שהוא נמצא בפועל הוא פרטי (מינישיות), וכלל אישי בני אדם הוא מין (מרט, גנטוג) ולפעמים טלל העצמית שני מינים יותר, ד"מ החיות כולל האדם והבהמה והעוף והדמש, לכן נקרא שם חי הכולל כמה מינים, סוג, ומלת סוג כספך היה לסגים, לדבר המרכב ממינים רבים מעורבים יחד, כן מלת סוג מורה מושג דבר הכולל כמה מינים, בשם נפרדים במחשבת המשתכל כל מין ומין דבר בפני עצמו, וכשרם מעורבים יהיו דבר אחד, מצד השתתפות הדבר אשר להם יחד, ולפי שמושג נמצא (מולטי) כולל כמה סוגים, לכן נאמר על נמצא שהוא קלל, וכדומה לזה. ויצא מכלל מה שאמרנו, כי העצם

יתכן

(1) מצד השתתפות בר, א"נ כלל כי בעת המשתכל בסוג הוא משתכל ט ממש משאר מקרי רק בעצמות הסוג אלא עיקר הטעם הוא מלשון סוגה נשגים ענין נדר ומין שכלם מוגדרים בסוג א', וכ"כ בפירוש בבאור רוח חן פח וריש פ"י ונדר הוא קמן סן הסוג כמו שדה גדולה ובקעה מוקף בסוג ומתוכה מבדל מקום קמן וגודלו באכנים, כמו חי מדבר יהי חי הסוג ומדבר הנוד נמש במלות הגין שעה י

יתכן שיצויר על שני פנים, או על דרך מללי (מללי) או (2) על דרך פרטי (מללי) :

ד 5

אך המקרים הנפלים על העצם, כבר כללו אותם בעלי הגני תחת עשרה סוגים עם העצם, וקראו להם מאמרים, ואני אעמם אותם על חמשה, כפי צורך הענין למה שאנחנו בו :

א) האיכות, והוא סוג כולל המקרים הנפלים על העצם בהתבוננותו בתכונותיו, בין שבעי (עצמות), ובין סורי (אחזקות); החסבע במחוק, רפה, סר, מחוק, לכן, שחור; המסריף, כמו טוב רע, ישר (עול) והמקרים האלה נקראים איכות (קאליטטס), לפי שבהן מתישב שאלת איך הוא העצם ?

ב) דבמות; והוא סוג כולל המקרים הנפלים בין על העצם בבחינת עצמו, ובין על העצם המתואר במקרה האיכות, ומצביי בו השעור והדמות, כמו רב, מעט, יותר, מצער, גדול, קטן. זהו מבריל על הרוב בין שני דברים במתדמים באיכות אחת, כ השמש והירח דמ, שים באיכות ההארה, ואין הכולל בניהם, כ אם שאור השמש רב מאד הירח ונקראים המקרים האלה פשוט (קאליטטס), לפי שבה מתישב שאלת כמה ?

ג) המקום; הוא סוג כולל המקרים הנפלים על העצם מצד המקום שהוא מתקומם בו ומגיד בו הגבול בבחינת אנה הוא, בבית ברוץ, פה, שם, קרוב, רחוק, למעלה, למטה; ונכלל בו מקרי מצב העצם במקום אחד, כמו (ישר, נוטה) :

הזמן

ג) או עיד פרטי, לפי מיש לעול מי עיז אות א' לא יתכן כי הפרטי הח עם סקרו ואו נקרא האר, ועצם הוא נושא עצמיה ואינו רק על כללי רק יבוי להיות כלל קטן או כלל גבוה ועל מי עיז עצם פרטי הוא בשמות האדם הצמודים בו אבהם בו :

1) על ס"ס, ועל על התאר שלו כמו כל אלה שחשב סאן הגרמנית שקרה האיכות :

2) ישר נוטה, יותר יש לכלול באיך וכן לפי מיש לקטן מי פיא שסב אינו רבוק בעצם ישר נוטה הם רבוקים בעצם :

ה' האמר, הוא סוג כולל המקרים הנפלים על העצם מצד הזמן וזוהי
אשר נמצא בו³ או התאר או המקרה המיוחד לו בזמן, כמו עתה. ¹
גבר, לפנים, אחרי בן, היום, אתמול, קודם:

ה' השני והתנועה: הוא סוג כולל המקרים הנפלים על העצם
מצד שהוא דבר מתנוועע ומשנה אם בעצמו או בוולתו או מקבל
שני, נבל שני ותנועה נקרא פעולה (הסילוג) והעצם משנה נקרא
פעול (הסילוג בעצמו), והמקבל השני נקרא פעול (הידוער בעצמו):

§ פא

והחמשת סוגי המקרים שזכרתי, שלש מהם נאמרים על העצם
בבחינת עצמו, בלי אמצעות מקרה אחד, והוא מתואר בהם מצד
שם קצים דגוקים בו (הסילוגים) וזהם האיכות
הכמות והשני: ושנים מהם לא יתכן שיתיחסו לעצם, כי אם
באמצעות מקרה אחרת אשר מגבילים אותו בבחינת המקרה והוא
זהם המקום והזמן: כי אם תאמר: ראובן עתה, (או ראובן בבית),
אין בו כונה: עד שתאמר עומד עתה, או יושב עתה, וכן בבית
מתאר רק מקרה המציאות, ואינו מקרה רבק בעצם ואכ הם רק
מקרי המקרה (הסילוגים):

§ פב

יש עוד מין מקרה הנופל על העצם לא מצד איזה דבר נמצא
בו, כי אם מצד התייחסות ענין בינו ובין דבר זולתו, אשר בו המה
מצטרפים זה על זה, ולא יצויר מתואר אחד עולת מתואר האחר,
אשר הוא מצטרף עליו, כמו האב והבן, הארון והעבד: ודומיהם,
ונקרא מאמר המצטרף (הסילוגים, בעלמאסטר בענין):

- ואדיר
- 3) או התאר או המקרה, כלומר באיזה זמן נעשה העצם לתאר כי מתי
 - 4) או המקרה על האר שפעמים עם מקרה אפשרי נעשה תאר כמיש לעיל הסוג
 - 5) כי ענין זה
 - 1) כציל ראובן, עתה אין בו כונה בו, וכן בבית אם אומר ראובן אומר
 - 2) דומיהם, בכללות הבין שער י"א הוסיף וכן המעלה והמטה והחצי
 - המפל, הקדים והמאחר, והמתחלף והאשה, האהבה והשונא, וע"ע לקמן פי' קצית

פרק ב' בגדר החשתכלות והדבר והלקי המשפט

§ פג

ואחרי אשר בארנו הבדל הדברים מצד עצמם נקד כלל, נבאר
הבדל המשגים מצד חשתכלותינו, ונאמר כי (לעיל ס' ע"ו) מושג
החשתכלות הוא ההכנה אשר לאדם מצד שכלו לשוטט ברעיוניו
בעצמים, ולחכות אותם בבחינת מקרהם הנמצאים בהם
והנעדרים מהם, ואולי ישפוט משפט עליהם, אם לחייב איזה
מקרה לעצם, ר"ל לשפוט שהמקרה הזה נמצא בעצם הזה או
לשלול אותו ממנו, ובלרעיון שלם בזה, נקרא משפט (ס"ו ח"א),
לפי שמשפט המחשב להחליט דבר אם לחוב או לשלילה, וכל
משפט כולל ג' מושגים: (א) מושג העצם, אשר הוא התחלת
המתשבה, שעליו ישפוט השכל להחליט מפניו דבר, והוא נקרא
נושא המשפט (תו סובייקט): (ב) מושג המקרה אשר הוא הנספד
התחלת ההחליט, אנתה מן הנושא, והוא נקרא נושא המשפט (תו
אובייקט): (ג) מושג השור וההדבבה, והוא סמן המורה אם המשפט
הוא בחוב או בשלילה, והוא נקרא קשור המשפט (קסול, דה כב סבונג)
ואם החלטת המשפט הוא לחייב איזה מקרה לעצם, נקרא משפט
המחייב (ביהטר ח"א), ואם החלטת המשפט לשלול המקרה מן העצם,
נקרא משפט השולל (סברוינגטר ח"א):

§ פד

נושא המשפט היה ראוי שיהיה חמיד עצם, לפי שהוא נושא
המקרים עליו, ועליו ידחש השכל אם לחייב לו מקרה או לשלול
אותה ממנו; אך בחינתנו והשתכלותינו מחייב אותנו לפעמים
לפשוט איזה מקרה מן העצם, ולדרוש עליה משפט מה, מבני
שנביט באיזה עצם שתמצא במקרה ההוא, ואז צריך שנתבונן
המקרה הלא אשר היא בבחינת עצמה דבר בלתי עומד בפני
עצמה כאלו היא דבר עצמי: ד"ס אם נשפוט על מקרה החכמה,
ונאמר החכמה תחיה את בעליה, הנה החכמה, שהיא בבחינת
עצמה מקרה בלתי עומד בפני עצמה, (ע"ל ס' צ"ד בהגדה) מתבונן

ענה

ועה באמר הא צד בר עומד בעצמו ; לפי שלא נשניח באזה עצם
הנמה נמצא ; אבל מדק אותה ברעיונו ; כאלו היא עצם
יש לה מציאות בפני עצמה :

§ פה

אך נשוא המשפט צריך שיהיה תמיד . (אזה מקיף בלתי
עמי המלכות מן העצם אם ע"ד ריוח או ע"ד שלילה אף לפעמים
הא מקרה מסאמר האיכות והכמות לבד , ולפעמים הוא מכוון
מסאמר השנוי ודתיגועה .) ובסמך (ס' א' ס') אמר הדברל שניצא :

§ פו

(ולפי שהדבור הוא הכת אשר לאדם לגלות רעיונו לוולתו ע"י
סמני המלות המונחות בלשון לציין המושגים בהם , איכ ראוי
שימצאו בכל לשון שלשה מיני מלות , לשלשת מיני המושגים
שימצאו בכל משפט ; כי אם עלה ברעיונו , התפוח הוא אדום ,
ותנא להשמיע המשפט הוא לוולתך , צריך שתתן סמנים מכנישים
לשלשת חלקי המושגים הללו , סמן מרגיש לתפוח שהוא הנושא ,
וסמן אחד למושג אדום שהוא הנשוא , וצריך שתוסיף עליהם סמן
לח השופט , אם הוא בחיוב או בשלילה , ואיכ מלת התפוח הוא
סמן הנושא , אדום הוא סמן הנשוא , הוא סמן הקשור והרכבה
הנשוא לנושא בחיוב ; התפוח אינו , מתוק מלת אינו הוא סמן
הקשור ומורה שלילת הנשוא מן הנושא :

§ פז

ותנה כבר אמרתי (ס' פד) , כי כל נושא המשפט צריך שיהיה או
דבר עצמי , או לילכתבונן בעצמי , וכל מלה חלווה .) על מושג צד

- 1) כאלו הוא עצם , וכ"ש שהתאר יהי לפעמים הנושא , כי כל האר
- 2) איות מקרה , בלשה בתחלת העין אבל באמת נעשה תאר , על ס' נח שקראו פעל או תאר נשוא .
- 3) ובסמך ס' פ"ט , ע"ש שגם המקום והזמן מהדמה לאיכות וכמות .
- 4) ולפי כו' , כל המ' התה הוא יתח' כי כבר בארן לעיל ס' פ"ג .
- 5) על מושג היה , קשה דגם נשוא נקרא שם .

נקרא שם (נקראה כמנהגים) ; ובאופן הראשון ; נקרא לשמענים (ראשון)
סופסגולית ; כמו אדם , בקמה , עץ , אבן . ובאופן השני , נקרא שם
המקרה (מכמלהקט) :

§ פח

הנשוא נקרא : המקרה הנאמר על העצם , פעמים שיהיה
המקרה מחויב שימצא בעצם מצד גדר הדבר ומהותו . (א) ואי
אפשר שיהיה באופן אחר , כמו כל אשחם , כל אבן קשה , וכל
משפמבוח אשר נשואו מקרה קיים אינו צריך לחגביל בזמן , לכן
יבוא בלי סמן הוראת הזמן ; ולפעמים כשהמשפמ מחייב , הוא גם
בלי סמן ההרכבה , כמו האשחם , ואין צריך שתאמר האש הוא
החם , לפי שסמיבת המקרה אל העצם מורה בלשון על הדכבתם ,
ומשפמ כזה נקרא משפמ שני . לפי שאין בודק שתי מלות
כנושא אשר הוא שם , ונשואו אשר הוא מקרה , (נקרא ב) תאר
נשוא : ופעמים שהמקרה הנאמר על העצם הוא מקרה אפשרי ,
אפשר שימצא ואיפשר שלא ימצא בו , ובמקרה כזה צריך שיגבל
בזמן : אם העצם או הוה או יהיה , ומנהג לשון העברי לכלול הוראת
חזמן עם סמן הקשור וההרכבה כמלה אחת , שהוא דבור המציאות
(ולתת סופסגולית) היה (יין) , כמו ראובן היה גדול , מלת היה (פר ויקט)
מורה באחד סמן הקשור בחיוב עם הוראת זמן עבר . (ולת מה
שמנביל עוד המין והמספר והגוף בנושא באשר אבאר בסי פ"צו) ,
ומשפמ כזה נקרא משפמ שלישי , לפי שיש בו שלש מלות
לשלשת המושגים :

§ פט

הנשוא במשפמים אשר נשואם מקרה אפשרי יש הבדל , אם
המקרה הוא ממאמר השגוי והתנועה , המורה על פעולה וקבלת

הפעולה

(א) ואי , על מי עין אות א' מיש שם

(ב) תאר נשוא , משום שהנשוא קיים והוא מקרה מ"ט אחד שנבדק אל
העצם נעשה תאר , כי המקרה הוא קשיות ואחר שמדבר סראבן שיש בו מקרה
הקשיות , מעשה נקרא קשה בשם תאר , ועל מי קיים החלוק בין תאר נשוא
לתאר סמם שפני תאר נשוא שבמשפמ הזה התאר , הוא נשוא ויש במשפמ הזה
נושא ונשוא :

הפעולה. א) אם המקרה הוא רק תאר ממאמר האיכות והצמת. נ' בענין הראשון. כללו מנחיו הלשון. בדבור שהוא בעצמו אשר הוא נשוא המאמר. (2) ששה מושגים: (א) מושג המקרה או הפעולה המתלמ מן הנושא: (ב) הזמן שבו הוא מסופר ממנו: (ג) נדן נוף הנושא, אם המדבר בעצמו הנושא, או השומע או נוף שלישי: (ד) נדן המין כגוף הברא או זכר או נקבה: (ה) נדן המספר בנושא, אם הוא אחד או יותר מאחד: (ו) נדן הרכבת המשפט, אשר מבין בדבור שהוא בעצמו, אף שאין לו סמן מיוחד, דים בראשית ברא אלהים, הנושא הוא שם אלהים, והנושא הוא ברא, כולל ששת המושגים שזכרתי, מושג הנושא שהוא ממאמר השנוי והתנועה, בהוראת נדן זמן עבר, ונוף-נסתר, ומן זכר, ומספר יחיד, ואם המדבר בעצמו הנושא, או השומע, כללו במלה ההוא ג' שם הנושא, (5) כמו אמרתי, אמרת; ודבור כזה הכולל אלה המושגים בפלה אחת, נקרא אצל בעלי הלשון פעל (וערכה נייט חזרס) והמשפט אשר נשואו פעל, נקרא ג' משפט שני: וההפרש שבין משפט שני כזה, ובין משפט שני שזכרתי לפני זה (6 פת), כי שם הנושא תאר לבד, ובלתי מורה נדן זמן כלל, והוא תאר נשוא, ובמשפט שני כזה, הנושא פעל, אמנם בענין השני, כאשר הנושא הוא מקרה אפשרי (4) ממאמר האיכות והצמת, יתכן שיבוא על שלושה דרכים: (א) או שיבוא הנושא לבד, והנושא לבד, וסמן ההרכבה ג' לבד, ויהיה משפט שלישי

- 1) אם המקרה הוא רק תאר כולל, אין מקרה תאר אלא המקרה הוא תחלת המחשבה ואח"כ נעשה תאר כמש"ל לעיל סי' פ"ה אות א'.
- 2) ששה מושגים, וכ"כ לקמן סי' צ"ג אבל לקמן סי' רי"ט לא חשב רק חמשה, וכן לקמן בסמוך במשל ברא אלהים לא חשב השני הוא הרכבת המשפט אם בחיוב ואם בשלילה אם מנע או חשך או מאן, משום שהוא מסיים אף שאין לו סמן מיוחד דהא מקרי משפט שני.
- 3) כמו אמרתי, מ"ט חסר בו א' הוא סי' מין הנוף, כי בפעלים מר"ב אין חלוק בין זכר לנקבה, ע"ל סי' קנ"ג אלא שא"צ בה הסי', ולא יוסיף על הפעל בשביל המין הזה כאלו כוללו.
- 4) ממאמר האיכות, לא דוקא היה במקום ומן, ומ"ש והאנן גדולה אינו מורה על סי' קי"ט.

שליש, אשר נושא שם, ונשאו תואר, וסמן הדרכה הוא דבר
 המציאות היה, כמו **הַרְאֵךְ הַדָּה** (כרא א) **גַּח אִישׁ צִדִּיק**
תָּמִים הָיָה (שמו): (ב) **אֵשׁ שִׁלְחָה הַתָּאֵר**, אשר הוא הנשוא, א
 הנשוא ברי סמן התכונת הדרכה, אך הוא מוכן בענין, ככ
הַאֲבָנִים בְּדִלָה (שם כמו) שְׁעוּרָה (ע"ל מן ק"א) היתה גדולה, ואסדת
 זקן (שם כזה, כירדך הגשון לחסד דבור המציאות כמכתב, וסוב
 גבד המאמר: **וְסֵאֵי שִׁבּוֹא עֵד פֶּעַל מִמֶּשׁ**, הכולל ניב נח
 הדאם הוסן והקף והסין והמסך כמו **וְקָנִיתִי דְבַמְתָּ**, אך ש
וְלִבְנֵי אֵינֶם זֶה הַתְּבָאֵר גֵּרֵר תִּרְאֵת מֵלֵת פֶּעַל בְּלִשָּׁן עִבְרִי:

הערה חלו ההבול אשר נחלק הדבור הזה בלשון עברי לבין שא
 לשונות, כי בתן לא יבוא עד פעל הכלל וכן רק בנושא שהוא ממאמר השט
 והתנועת, שבהם צריך שיונבל הוסן, ולכן קוראים לחלק הדבור הזה דב
 חקן (צ"ל זוארם) אבל ממאמר האיכות והכמות לא יתואר פעל מהם, כ
 התאר נשאר על סתמיותו, ומיחס אל הנשוא באמצעות פעל תראשי (ויין, ע
 דאר, גראם, שעהן, גנפ, און זאג ווייטער) לפי שבתארים כאלה הבלתי מורח
 פעולה ושנוי, איננו צריך שינבל (5) מתי חל הנשוא בעצם, ולתי המציאו
 בלתי רק ל העברי יכול שתי מיני הנשואים האלה בדבור פעל כמו שבארתי.

§ 3

דבור האדם אינו מחויב תמיד רק מנושא אחד לבו
 ומנושא אחד לבד, אבל הברה הדברים בעצמם, וכפי מו
 שנשתכל אותם, מחייב לפעמים לחבר כמה משגים ודחוסת
 במל חלק מחלקי המשפט, וכן יתחייב לפעמים לצרף כמה
 משפטים, בבחינת מה שהם מתיחסים זה על זה, וצדיכי
 להתקשר יחד, ולזה הונחו בלשון סמנים המורים עליהם, אם עי
 מלות מונחות עליהם, או אותיות (ע"ל סי' קמ"ה) המשמשות
 במקום, כמו אל, על, מן, כי, גם, אף, ומיני מלות כאלה נקראי
 בכלל מלות הטעם והענין (פארטיקולס, בינדמוטורס, זרר סטיוואונגס ופרסטר)

כי מלה יאמר אזלי בכלל וביחוד, ריל על כל דבור ודבור בכלל
 ועל

(5) מתי חל, שבתחלה לא הי' ואח"כ נתהדרש בו אלא עבר סתם מכל
 משמעות שני בו, וע"ל סי' רי"ז כהערה שיש בו משמעות חכם (עד וואר ווייז
 הוא עבר סתם, או (עד איזם ווייזע ווארדען) מורה מתי חל ונעשה השנוי:

ועל מלות המעם בפרט. ועם זה התבאר ג'כ שלשת מיני המלות, ומרגל בפי המדקדקים לכנותם שם, (סי' ר"ב) פָּעַל (סי' ס"ב), מְלָה, ואזכ אבאר כמה חלקי הדבור הנכלל תחת כל מין ומין.

פרק ג. בחלוקת שלשה מיני המלות לתשעה חלקי הדבור

§ צא

כל מין משלשה מיני המלות שזכרתי, יתכן שיתחלק אל כמה חלקי הדבור (כששטה"ט), והם בכלל מתחלקים לתשעה חלקים, וכל מלה שתמצא בלשון, לא (ע"ל סי' קכ"ה אות א') ימלא מהכנס תחת חלק אחד מהם, כי כל מלה לפי מה שנשתמש בה להודיע בתרעיונו, נקרא חלק הדבור. ולהיות הדברים כמה שהם נמצאים קודמים בטבע למקדיהם ולהפעולות שיפעלו, לכן ראוי שקדם השם, ואזכ הפעולות והמקדים והתארים הנאמרים עליהם, ואזכ המלות המיוחדות לבאר יחוסם ותבורם:

§ צב

א השם מתחלק לארבעה חלקי הדבור

(1)

א שם עצם (נחמן סוכטנלניץ, דאם היסטוריאס)

היא המלה המורה על דבר נמצא עומד בעצמו, אם שהשם עצמן עצמית הדבר ומהותו, כמו אש, מים, רוח, עפר, אדם, צהר, יצן, אבן, או שהשם מורה על דבר שחוא על תכונה שזוהתבטו ב'ית, כפא מפה, שלחן, קרש, והוא (ע"ל סי' ר"ד) שם דבר:

(2)

ב שם מקרה (נחמן סוכטנלניץ)

היא מלה מודה על מושג המקרה, שנצייר אותה כאלו היתה יר בעצמי מפשט מהעצם, כמו חכמה, גבורה, עצה, דעת, ידות, (1) ב'רות, זקנה, (2) פד, (3) פו):

שם

(1) בתרות לא נמצא, ואולי צ"ל שדות או בחולות סן ימ בתחזיתך

(12)

(5)

ג. שם תאר (נאמן תרועקיות, חיינסתלסט נאמן)

הוא שם מורה על איזה עצם, לא מצד גדר עצמית שבו, כי אף
מצד איזה מקרה שבו, כמו חכם, גדול, גבור, סופר, קשורר
והוא קרוב לשם עצם, לפי שמושגו כולל תמיד דבר עומד בעצמו

(4)

ד. שם הגוף (סרנחוינט סטרסחלילס, ריזו ספרסעלוכע בעסטיאונקס נארט)

הוא חלק המלות המגבילים את הגוף בעת הדבור, אם הוא
מדבר בעדו, או נוכח, או נסתר, ד"מ אני (מיד) מיב, אתה את (יוד)
נוכח, הוא (ט) היא (ייד) נסתר; וכן ישמשו לפעמים אותיות השמות
המחברות בסיף המלה להותת סמן הגוף, והמדקדקים קראו להב
(ז) הכנויים, על סמן האותיות, לפי שששת אותיות האלה, היא
כ"ף, נו"ן, ו"ו, י"וד, מ"ם, משמשות להוראת הגוף, ד"מ עבדי,
הי"וד סמן גוף המדבר בעדו, עבדי, הכ"ף סמן גוף הנוכח, וכן השאר;
הערה. וקצת בעלי הלשון החדשים קראו לחלק הדבור הזה, תחת השם
(פראנמינא פיר ווארט) • ר"ל שיבואו תחת שם העצם ותמורתו • ד"מ אני
תמורת שם המדבר, אתה תמורת שם השומע, הוא תמורת שם הנסתר,
וכן בכנויים • ובמקומו אבאר דעתי בזה, מדוע בחרתי לקרותם בשם מלות
הגוף ולא תחת השם (§ קנב) :

§ צג

ב. הפעל אין בו רק חלק דבור אחד, והוא

(5)

א. פעל (נערבט, נייטנארט)

הוא המלה המורה על איזה מקרה המחלמת מן העצם ומסופר
ממנו בבחינת נשוא המאמר, וכולל כאחד (כבר כתוב לעיל סי' ס"ט) ששה
מושגים: (א) מושג המקרה, אשר הוא נשוא המשפט: (ב) סמן
החבור וההרמבה: (ג) הגבלת הזמן: (ד) הגוף: (ה) הבין
(ו) המספר: (לקסן סי' רי"ט) ומקור הפעלים לפי שנעדר ממנו כל
הוראות

ג. (הכנויים, זהו בשמות, אבל בפעלים ישמש גם האמנתי'ו כמו פקדת
תמורת פקד אתה וכו', ועל סי' קנ"ב •

הוראת האלה, וזלת הוראת המקרה לכך, הוא בבחינת שם מקרה:
המדקקים (1) קראו לו שם הפעולה:

§ צד

ג המלה אשר נקרא מלת המעם, מתחלק לד' חלקי דבור

(6)

* תאר הפעל (הדוערביח, נכבטמורט)

הוא המלה הנלווה אל הנשוא, להנכיל בו איזה גדר והוראה, בין
שהנשוא תאר ממאמר האיכות והכמות, ובין שהוא פעל ממאמר
השני והתנועה, ד"מ ראובן גדול מאד, גדול הוא נשוא והוא תאר,
שאר (2) תאר הנשוא: בלם בחכמה עשית, עשית הוא נשוא והוא
פעל, בחכמה הוא תאר הפעל!

הערה חנה הר אה במשלים האלה שוכרתי, כי תאר הפעל איננו המד
מזה, אבל גם שמות המקרים כלם יתכן שישימשו לתאר הפעל, כי המקרה
תתכן שתהיה מתכנת נושא המאמר בבחינת שם עצם, ומתכונת נשוא המאמר
בבחינת תאר או פעל, ומתכונת תאר הנשוא או תאר הפעל, לפי מה שנשתמש
בה בבחינתו והשתכלותו; אם נדבר מן המקרה כפי מה שהיא נמצאת
בעצם, מצד היותו גדר העצם (2) והבדלו, הוא שם תאר (אדיעקפיווא), כמו
הקדם עיניו בראשו (קהלת ב); ואם נדבר מן המקרה בבחינת עצמה, (3) כאלו
היא מופשטת מן העצם הוא שם מקרה (אבשמראקטא), כמו עקקה לחיה
בעליה

1) קראו לו שם הפעולה, כלומר לשם המקרה שמתרמה במי למקור,
וז"כ במכלול י"ו א' וק"ח א' רק במ"ג ב' כתב שם ע"א על ענין שם הפועל
ותבתי שם בלבושיו שא"י.

2) תאר הנשוא, אינו כמו תאר נשוא לעיל סי' פ"ח ששם סי' התאר
הוא נשוא, ובאן פירושו התאר של הנשוא והנשוא ע"א והתאר ע"א, ומ"ש
במלה עשית הוא נשוא אף שג"כ הוא נשוא כולל ע"א סי' פ"ח ע"א עיקרו הוא נשוא
רק שכלול ג"כ מנושא, ע"כ נקרא הקלה המשמש לו תאר הנשוא או תאר הפעל.
3) והבדלו, במלות הביון ריש שער י' מבואר שאין לומר הבדל רק
בעצמות המעמיד את העצם, ובאן שמדבר מנדרהתאר לא נקרא הבדל רק
דשם כמבואר שם בסוף השער אלא שלא דק בזה.

5) כאלו הוא מופשטת מן העצם הוא שם מקרה, מ"ס, וצ"ל הוא בבחינת
שם העצם כמו שהתחיל לסדר כי המקרה תתכן כי בבחינת שם עצם, וחביא
ענה המשל החכמה תח"י, ובמ"ש לעיל סי' פ"ד.

בעליה (קהלת ז) • ואם נדבר מן הסקרה בבחינה שהיא מחלמת מן העצם בעת הדבור היא תאר נשוא אי פעל , כמו נתי תקם (ש"ב יד) בני אם תקם לכה (משלי כג) • ואם נדבר מן הסקרה בבחינה שהיא מתארת איזה מושג או גדר בנשוא המשפט , הוא תאר הפעל , כמו יי תקקת יסד ארץ (שם ז) • אמנם , גם מלות היחס בבחינת היותם מגבילים גדר הנשוא הם נכנסים תחת חלק הארי הפעל , דים חברון שבע שנים נבנתה לפני צען מצרים (במד' יג) ומלת לפני , הוא מלת היחס בבחינת צען , ותאר הפעל בבחינת נבנתה , (4) ובעבור זה הכנסתי חלק הדבור הזה תחת מין מלות הענין :

(7)

ב מלת (על סי' רע"ז) יהיחם (פרשמינין , פרחורט טרע כעסיוואונגסאמרט)

הוא המלה המורה יחס בשם (ע' כאורו לקמן סי' קס"א) הצדדי הבא במשפט בסבת הנשוא להגביל בו איזה מושג : דים כי באשר ירד הגשם והשילג מן השמים על הארץ (אינו בפסוק) (ישעי' נו) , מלות מן , על , המה מלות היחס , המגבילים יחס השמות הצדדים השמים והארץ הכאים (5) בסבת הנשוא ירד ; וגם איתות השמש בכלים . נכנס' תחת חלק הדבור הזה , כי הם ישמשו בשמות תמורת מלות היחס (קרום לייטן) כמו שיתבאר במקומו (לקמן סי' קס"ב) :

(8)

ג מלת על סי' רס"א) החבור (קרוניקסיון , בינדמווארט)

הוא חלק המלות המורות על איזה אופן שיתחברו ויתקשר המשפטים בבחינת הצטרפותם זה על זה במאמר , אם ע"ד העוסף והחבור , כמו אף גם , ועמם ויו החבור , (חיי') . או ע"ד סבה ומסובב תנאי וחברל . כמו צען , לכן , כי , אם , אולם , אפס , זולתי :

(9)

ד מלת (לקמן סי' רס"ב) הקריאה (וינטריקסיון , סאפלינדונגסאמרט)

הוא חלק המלות המורות על התרגשות הנפש והמיתה בהפעליותיה

(4) ובעבור זה , ועדין קשה למה לא הוסיף תאר הנשוא בשמות , כי תאר הפעל הוא המבאר הפעל ותאר הנשוא הוא סבאר את השם ויהיה ת' זלקי הדבור , ועל סי' שניה שגם בשמות נקרא תאר הפעל והדבר קשה •
 (5) בסבת הנשוא , ועל סי' רע"ז שממעם זה מלות היחס עפ השם הצדדי יחד המה הארי הפעל •

הפעליותה ברבור, והמה לרוב קלות והברות מבעיות היוצאות
מפה המדבר בהתרגשות הנפש, כמו (על סי' ש"ם ולעיל סי' ל' אות ב')
האח! האח! לשמחה; אוי! הוי! הנה! אהה! לצער; בוי! נא! אָנָא!
לנקשה; הבה! לכה! לורו:

מ א מ ר ש נ י

בגדר חלקי השם

פרק א בגדר שם העצם

§ צה

שם העצם הוא הנכבד בכל חלקי הדבור, לפי שהוא מצוין
הדברים העצמים הנמצאים בפועל, ומישנים לרוב בחושי בני
האדם; והעצם הוא עקר המביא את האדם לעיון והתבוננות, ושאר
חלקי הדבור בעבורו הם, לכן ראוי לבאר תחלה גדר שם עצם:

§ צו

והוא מתחלק לשני מינים: (א) שם עצם פרטי, (ב) שם עצם כללי.
והוא שם יכונה בו עצם פרטי אחד לבד, לא מצד מהותו ונדרו, כי אם כפי הסכמת המדברים, בשמות
הרשום של בני אדם, והמדינות, והערים, והימים, והנהרות, כמב
אָהָה, יצחק, בגען, מצרים, ירושלים, חֲבֵרוֹן, יִרְדֵן, חֲדָקָל, אֵין
במשג שמות כאלה יותר מעצם פרטי אחד: (ב) שם עצם כללי
(שם עצם כללי, מִלְּמַדְמִדָּה, והוא שם יכונה בו, (לעיל סי' ע"ט) כללי,
סג, או מין, אשר עצמית אחת משותף להם, כמו אדם, בהמו:
זֶה, עוף, שור, חֲמֹר, או כלל עצמים המשתתפים יחד בתמינה
מיוחדת, כמו בית, פֶּסֶא, יֵד, רֶגֶל, יוֹם, שָׁנָה, (לעיל סי' ע"ב) וזו
שם רבר (ס עט):

הערה והיה ראוי להיות לכל עצם פרטי שם מיוחד להכירו בו, כי
בשם עצם כללי מלהי מגבל עוד הפרטי המבין ברבור; אך אם היו רק שמות
פרטי

פרמי , היו מספר השמות בלשון לאין מספר , ולא היה מגיע כח הזוכר באחד לזכור את כלם ; והיה זה מתכמת מגיחיו הלשון , למסן כלל המין בשם אחד ויספיק למדבר לדעת שם המין ; ואם ירצה לכון על פרמי אחד יבדיל אות במקרה מיוחדת , ויאמר הסוס אשר רכבתי , הבית אשר בנית , הכלי אשר ראית ; אך במינים היקרים והנכבדים לאדם , להם הנתנו שמות פרמיים כמין אדם והמדינות והערים והימים והגזרות , והזמיהם :

§ צז

שם עצם כללי גיב על שני מינים : (א) שם המין (שם המין) וקטגוריה (קטגוריה) , והוא שם כולל פרמיים רבים. דומים בעצמות ונבדלים באישיות , אשר כל פרמי בעל צלם ותמונה בפני עצמו , (קטגוריה) (קטגוריה) , אדם בטבע , כמו אישי בעלי חיים , או במלאכה כמו בית , כפא , שלחן , וקבוץ כללותם נקרא מין , וכמותם מגבל במין : (ב) שם הקבוץ (קטגוריה) , והוא שם כולל כמות רב , משתוה בתלקיו ובלתי נבדל באישיו , ויל שהפרמיים שבו אינם נכרים ונבדלים כל פרמי לברו כמו במין הראשון , וזה (א) או שחלקי המין ההוא אין הבדל ביניהם בטבע , לפי שאינם מתוארים בצלם ותמונה , (א) וקטגוריה (קטגוריה) , כמו המתכות , (על סי' ק"ה) זהב , כסף , נחשת , ברזל , ברזל , ועופרת ; והגדר , כמו , יין , חלב , דבש , שמן , (על סי' ק"ו) מים ; וגלמי החומר המוכן להעשות כרי , כמו עץ (הגוף) , צמר , פשתים (משתה צ"ל) ; והמקובץ מפרמיים קמנים , שאין דרך למנות אישיהם הפרמיים , למעוט ערכם וקטנותם , כמו תן , (2) חטה , שעורה , קמח , חול , אבקי וכמות כל אלה מגבל במדת במשקל ובמשורה , (ב) או שהמקובץ כולל אישים פרמיים , המקובצים לענין אחד , ואין המדבר רוצה להבדיל ביניהם בבחינת השתכלותו , כמו עם , גוי , קהל , עדה , מחנה , צאן , בקר , יער , (2) הדר , שם עם כולל מספר רב מאישים פרמיים , שהם בעלי עצם ותמונה , אך בבחינת השתכלותם הם כגלם אחד מצד שהם מקובצים

(1) חטה שעורה , נמצא גם חטים ושעורים בל"ר וחטה בל"י הוא כמו שור וחמור שיתבאר בסי' שאחר זה וכן פשתה . (2) הדר מיס' , ואלי צל חבל נביאים .

הוא המין הקטנה צ"ל זה הרוב והרוב והרוב שאין פה
כ"ל , כי יש שם להריות הנספסם בגוף נותנים ושל
אקוויבד) ההוא מן השם הדר פו על הטיב

נצנים לענין אחד וכן השאר. וכן כל השמות הנאמרים על כלל
בל יחיד: ויצא מכלל מה שאמרנו. כי שם העצם כלל (א)
עצם פרטי (ב) (3) שם עצם כללי (ג) שם המין (ד) שם
טעם. ולהלן אנאר ההבדל שבניהם:

פרק ב בנוד הוראת היא הידיעה בשם

§ צח

כל שם עצם כללי, יתכן שיבוא בכלל וביחוד, והכלל ג"כ יתכן
שיבוא בלשון יחיד ובלשון רבים, אך כשיבוא כלל המין בלשון
יחיד, מנהג הלשון להוסיף היא השמוש בראש, המורה על כללות
המין, ד"מ וירא יי כי רבה רעת האדם (בראשית ו), ענינו כלל
המין, ר"ל כל אדם; החכם ענינו בראשו (קהלת ב), ענינו כל חכם.
ואם יבוא שם העצם ביחוד, ר"ל על עצם פרטי מיוחד מכלל המין,
אשר עליו לבדו מתיחס כונת הדבור, לא יתכן שיבוא השם כהוא,
כי אם בהיות הפרטי ההוא ידוע למדבר ולשומע על איזה אופן מן
הידיעה, אם מצד שהזכירו פעם במאמרו, ועיי' נודע לשומע,
ושב ויזכירו שנית ירמוז עליו כהוא, כי הוא הנזכר, ד"מ: נעשה
אדם (בראשית א) בלי היא, לפי שלא נודע עוד במאמר, ואמר
אזכ, ויברא אלהים את האדם (שם) כהוא, רומז האדם הידוע
תזכר לפניו, או שרמוז ההודעה בא תקף אחיך. כמו באנו אל
הארץ אשר שלחתנו (במדבר יג), מודיע תקף התיחדות הארץ
ע"י מאמר אשר שלחתנו; או שהוא דבר ידוע בעצמו לשומע מצד
התפרסמו, ד"מ את השמים ואת הארץ (בראשית א): ואמר
האביע, יי כי על אלה הנראים ידבר, וכונתו, לפי שמציאותם
מפורסם לעין כל, ידבר עליהם כהוא הידיעה, אף שלא הזכירם
עוד; ולכן קראו המדקדקים, היא המיחדת פרטי אחד מכלל המין,
היא הידיעה (במס' טוהטטר פרטיקט), הנעתק בליא (דס, ד"מ, ד"מ), לפי
שלא יתכן שיבוא שם עצם כללי כהוא להוראת פרטי אחד מיוחד.
כי

(3) שם עצם כללי, והוא הכולל שם המין ושם הקבוצה:

כיאם בהיותו יודע לשומע על האופנים שזכרתי; אבל כשהפר בלתי מיוחד ובלתי נודע. רק כונת המדבר על פרמי אחד ככונ המין. יהיה איזה שיהיה. יבא השם בלי הגבלת היא כלל, בו הביאה לי ציד (כראשית כוז). הענין צינן אחד לא נודע איזה שיהיו הגעתך בליא (פין, חייט). קחו לי מנגן (מיב ג). הענין מנגן או יהיה איזה שיהיה, ולא היה נכון לומר המנגן לפי שלא נודע. אמו יתכן שיבוא שם עצם כללי בלשון יחיד ובלוי היא, והכונה על כמו רב מהמין ההוא, כמו ויהי לי שור וחסוד צאן ועבד ושפחה (שם לו וכפירשיי שם. יוצא מכלל מה שאמרנו. 1) כי השם העצם הב בלי היא, או שהוא מורה על פרמי אחד בלתי מיוחד, או על כמו יותר מאחד בלתי מיוחד, והבא בהא, או שהוא מורה פרמי את מיוחד ונודע, או כללות המין בבחינת פרמי אחד נודע:

הערה ועם זה מצאנו ע"ד הזחת שיבוא שם עצם כללי בה"א ומורה פרמי אחד בלתי נודע, (2) וכמ"ש הרד"ק: "ויש שלא תודיע דבר מיוחד אלא יהיו מי שיהיה, כמו ואם יתקפו האקד (קהלת-ד), ויפתח האקד (ברא' מב), ויה האקד מפיל הקדה (מיב ב). ויותר מזה מחלק שמוש הלשון (5 רפד):

§ צמ

ושמוש האנופל בין על שם המין ובין על שם הקבוצה. כי משג שגדים כללי, זולתי שם עצם פרמי. שאיננו צריך שיתיוחד בהא הידיעה, כי הוא נודע ומיוחד מעצמו, לכן לא יתכן לומר האקדהם, היצחק וקצתם יוצאים מהם, כמו העי, הירדן, ואבאר אותם בחלק שמוש הלשון (5 רפד):

פרק ג בגדר הענינים מה שצריך שיוגבל בשם עצם*

§ ק

השם מצד מה שהוא מלה מנוח על דבר עומד בעצמו, על כן יתכן

1) כי השם העצם, לא דרוקא חיה תאר, וכתבתי שם שמורה על הפלגה, וחקפו האחד פי הגבור שיש לו כח לחקוף עכ"ז השנים יעמדו נגדו, וכן ויפתח האחד הזריו העושה בכח ידים ולא בעצלות ע"כ העמיק החיוב בקצתו והרגיש בכמה, וכן האחד מפיל חקורה והכה בכח ע"כ נפל הברזל.

זמן שיגבל בו שלשה ענינים : (א) המין (גנוס , רמז-גנוסטים) , אם הוא
 ט"א נקבה : (ב) המספר (גורוס , רמז-גורו) , אם הדבור מאחד או
 רבים : (ג) היחס (רמז-טרוסופוס) , אם הדבור משם ביחס נפרד , או
 יחס ההצטרפות על שם אחד . ושלשת הענינים האלה יש
 צעם מיוחדים בשם , כאשר אבאר אותם כמה שיבוא :

§ קא

כל עצמים בעלי חיים , יש להבדיל המין בהם במבע והם זכר
 ונקבה (טרוסופוס , גנוסטים) , נקבה פטאויטוס , שבוילעם גנוסטים) . אך
 נשאר דברים עצמים שאינם בעלי חיים , הבדל המין בהם הסכמי
 לבד , ר"ל מה שנמצאו בלשון מגדרים במין זכר או במין נקבה .
 הוא מצד הסכמת מניה הלשון , כמו השלחן הזה מין זכר , העיר
 הזאת מין נקבה , ואולי דהיווה יודע מבעי הדברים ומדותם שיש
 בהם צד (זכרות ונקבות :

§ קב

וכל אחד משני מינים הללו יתבן שיבוא , או בלשון יחיד
 (רמז , רמז) , כשכונת המדבר על עצם אחד מכלל המין , או
 בלשון רבים (רמז , רמז) , כשכונת המדבר על מספר עצמים
 יחד מאחד : ומן שם יחיד ופ"ה , עצם השם המנוח ויסתו בלי
 חספת סמן על המין , כמו איש מלך , שופט , נביר , ומן שם
 נקבה יחידה , או הוא בסוף נוסף על היסוד , ולפניו תדא קמן
 (ה) , כמו אשה , מלכה , נבסח , צענה , או תינו בסוף נוסף על
 היסוד ולפניו תינו סגל (ת) , כמו נברת , עמרת , או יוד תינו
 נוספים על היסוד בסוף ולפניהן חירק (ית) והיוד גינס , כמו
 אשית , אחרית , או וינו תינו נוספים על היסוד בסוף והינו בשורק
 וננים

(1) שיש בהם צד זכרות ונקבות ; הוא דוחק גדול אלא הענין הוא במיש
 על פי ב שכל הלשון הוא ע"ד התלדה , ואיב זה וזאת הם שני משקלים
 זכרים על ע"א רק שמשקל זה בא להקל המשקל שאינו מורה על הסדר העיקר
 נכפין ההוא כי יש במין זה זכר המוכתר ממנה , וכן באן בעיר המאה על היקף
 כל החצרות והוא אינו עיקר כמו החצרות הנבנים :

ונינם (-ות) (1) כמו ילדות בחרות: וסמן שם זפרים רבים. ח
 מים נוספים על היסוד, ולפני היוד חירק (-ים) והיוד נגם, כ
 אנשים, מלכים, חקמים: וסמן שם נקבות רבות ויז תיז בסר נז
 על היסוד, והיז בחולם (-ות) ונינם, כמו סלקות, חקמות
 נערות, עטרות, ומעשים יוצאים מכלל, שהם זכרים זכא
 בסמן נקבות, כמו אבות בבורות (אלהפך גשים, פקגשים :

5 קב

וכל שם משני המינים ומשני המספרים, יתכן שיבוא או ביד
 הנפרד (סמטוס המספרים), רל שהוא מתבונן בבחינת עצמו, ב
 הצטרפות על שם אחד, או שיבוא ביחס ההצטרפות (רמזותיות
 במלחמה ויז), רל שהוא מצטרף על שם אחד אשר על ידו הו
 מגבל ביותר, וזה על שני פנים: (א) אז ע"י סמיכות (סמטוס קאמטולקטו
 רל שהשם המגבל נסמך בענין אל שם אחד המגביל אותו, ומ
 הסמיכות הוא, (1) נמית השם ממשקלו הנפרד, בנפילת תנועה
 ואותיות, כמו מן דבר בנפרד, דבר המלך בסמיכות, ומן דבר
 בנפרד, דברי קהלת בסמיכות: ומן חקמה בנפרד, חקמת אדם
 כמו שיתבאר להלן קראן (ב) או ע"י ננוי, וזה כשהשם הנסמ
 הוא בבחינת קצין לשם אחד, וזהשם הקנה ידוע במאמר, הו
 נסתר בכלל אות הננוי המחזר לשם הנסמך להווצת עליו, כנ
 דברי, השם דבר, הוא בבחינת קצין, לשם הקנה הכלל כנ
 היוד המורה על נוף המצבר, וכן ביתה, נגז, וחמיתם: וסמיכות

זכנו

(1) כמו ילדות, אין זה סי' נקבה רק לשם המקרה למיש לעיל סי' זיב
 וכן ראשית אחרית הוא לשיטתו לקמן סי' קמ"ז בהערה וסי' קי"ז ששם
 המקרה הם בסי' נקבה, אבל אינו דומה שסי' זה לא נמצא בנקבה מסש, ופא
 ברע שהוא סי' נקבה כלל, וכן הוכחתי במהג"ל במדר המשקלים שמשקל זה שור
 שבמנוח' הוא הראשון ואחריו משקל הזכר ואחריו משקל הנקבה.
 (2) בכורות, ויש גם בליז בפורי מצרים (תהלים קליה ח) בכורו דלי
 (ישעי יד ל') ובמצול בארתי הפעם, וע"ע לקמן סי' קכ"ט שלשים סי' ז
 לנקבות, ומאנת רבנות גם לזכרים.
 (3) נמית השם, לא ככל המשקלי' הוא כן, על סי' קע"ה ועיל סי' כח

כי משפט אחד להם, רק שבראשון שם הקנה מפורש, ובשני
לא נסתר באות המורה עליו :

פרק ד בגוד המין

§ קד

וע כי תלשונות בלתי מסכימים בהבול המינים בשמות.
ונפרט בדברים שאין בהם רוח חיים, יתכן שהיה משמש בלשון
אחד במין זכר ובלשון אחד במין נקבה, כמו ותקחש היה ערום
(ברא ג) הוא מין זכר ובלא הוא מין נקבה (רוח סולמט) ; וכן ימצא
בשאר לשונות קצרות בלתי מיוחדים במין כלל, ונקרא מין
(על פי קל"ג) סתמי (ניחוח סוככססססססס סוד וסלון), שאינו לא זכר ולא
נקבה, ד"מ (דע ומן) זכר, (רוח לריות) נקבה, (דעס ק"ד) סתמי ; אבל
בעל לשון העברי אין לו רק שני מינים לבד, זולתי בקצת
הדברים שאין בהם רוח חיים משמש בהם פעם בלשון זכר ופעם
בלשון נקבה, ונקראים מין מסתמי, (קולמט) כאשר אבאר עוד :

§ קה

וכל שם שנרצה לדעת על איזה מין הוא משמש בלשון, יתכן
שנבידנו משני פנים, אם מצד סמן המין הדבק בו, והסימן הוא
המבואר לעיל (§ קב), כמו איש אשה, בנים, בנות, או מצד
התאר או הפעל הנאמר עליו, אף שהשם בלי סמן המין, ד"מ ב"ת,
ספר, לא ידענו באיזה מין שהם משמשים בלשון, ולפי שמצאנו
הבית הזה, (ספר גדול, בתאר זכר, ידענו שהם זכרים, ארץ,
אבן, הרב, נמצא, והארץ היתה, בפעל נקבה, אבן גדולה, הרב
היה, בתאר נקבה, ידענו שהם משתמשים בלשון נקבה, זולתי
בשמות שהם משתפים לשני המינים, יבוא התאר או הפעל
הנאמר עליהם פעם בלשון זכר ופעם בלשון נקבה ולפעמים שני
מינים יחדו, כמו אל המחנה האחת והקבו וגו' (ברא לב), התאר
נקבה, והכנוי בפעל לזכר, והאבן הזאת וכו' ויהיה (שם כח), רוח
גדולה.

(ג) ספר גדול, לא נמצא ואולי הוא מ"ס תי"ל ספר הגלוי והוא בירמי ל"ב י"ד.

גדולה ותוקן (מיוזב אה) וחדטה כאלה : עין מי השי בפסוי
המקנה האחת) :

ק 5

ולפי שנמצאים שמות רבות במקרא שהם משותפים לשני
המינים, לכן אין לתת כללים ידועים עליהם (איוה מהם מיוחדיו
למין וכר לכר, ואיזה מהם מיוחדים למין נקבה לבד), אבל צריך
שיחלמו מן המנהג המנהל בהם במקרא, וזוהי בקצתם ששתייהם
במיניהם, ומביאם הנה המיוחדים למין זכר לבד : (א) ששמות
האנשים והתארים הגוהגים רק בזכר, כמו : אב, אהן, נשיא, צדיק
צבור, כהן, סוחר, רוקל, ובל השמות (ב) שאין בסופם היא
וקמץ לפניה : (ב) שמות האומות, כמו עס, גוי, ישראל, עברי
מצרי : (ג) שמות היבשה והנהרות, כמו סוף, ירדן, ארנון
נהר, נחל : (ד) שמות חתומים והגבעות, כמו סיני, תבור, הרמון
(ה) שמות החישים, כמו אביב, זן, איתן, בול : (ו) שמות המתמות
כמו יתב, פקוד, נחשת, והמיוחדים למין נקבה לבד : (א) שמות
הנשים והתארים הגוהגים רק בנקבה, כמו אם, פלגש, שגל,
וכל השמות שסופן היא או תיו ולפניה היה קמץ (ה) ולפניה תיו
סגל (ת), או ידד לפני התיו וחירק לפניה (י) (ע"ל סי' ק"ב מות א')
או ריו שרוקה לפני (ז) : (ב) שמות המדינות והערים, כמו
כנען, ארם, אשור, ירושלים, חברון, צפת : (ג) שמות האכרים
הכפולים או כמו יד, רגל, עין, און, שפה :

הערה א דע כי כל מה שזכרתי מסמן המין הוא רק בשם עצם כללי,
לפי שהוא כולל פרטים רבים ובהם זכר ונקבה, אבל שם פרטי אינו צריך
לסמן המין, לפי שצורתו על פרטי אחד לבד והוא נודע אם הוא זכר או נקבה :

הערה ב ואין להוציא שם הנקבה משם הזכר הנמצא במקרא ולהפך,
וכן אין להוציא הרבים מן היחיד ולא היחיד מן הרבים, וכן בנקבה ; והמעט
זוהי כי נמצאים שמות, שהזכר בשם אחר ונקבה בשם אחר, ד"מ הנקבה
סך חמור (ע"ל סי' קכ"ב) אתון ולא חמורה, ומן שור לא נאמר לנקבה שורה

1) והוא נודע כי, ואף בה בסוף ולפניה קמץ הוא זכר כמו יציעה
אלה נחמה

ני אמ פקד ויש בן השמות משתמש לשני הימים בלי סמן נקבה כמו
נל שכן עשה וצוא נקבה מחד כביא אבל השם נופל על ב
הינים ולהקה בהמה יונה חסידה ארנבת בסמנקה חסל גמיר
הזר; ויש שמות בלי סמן נקבה ומשתמשים בלשון נקבה אמרין
אין אשר (מן תמוך אשורי תהלים י): באר למן ברך גורן גדר דת
דב יתר כוס כף ככר כתף לפי געל אב עיר עיש עצם ערש
פה ימן דבוא רשת שליף אבל ויש שמות ג' כל סמן הפך הבה נקבה
לעולם זכר והם ארץ אום אנבע אש גמן דלת זרוע תצר יד ימן
יבל נפש עין פעם צאן צלע צפור קרן קשת רגל רוח
חוב שבת שאול תהום הער ויש שמות שהם ביחיד על לשון זכר והרבו
על לשון נקבה אף לזכרים כמו אב אב אב אב אב אב אב אב אב אב
נד גג גורל דרכן זב; חזה תלום השבון מפת קסא לח לל
מבח מלג ממר מעשר מצוד מקום מקל נאר גר עור עפר
עש צבא צרה קיד קול קרב רחח דחוק שלחו שם שער שח
ל אלה בקבוץ הימים כוונתו תינו כפי; ויש שמות ביחיד על לשון נקבה
הרבו מהם על לשון זכר במל אלה ביצת גחלת ימלא דביטה תד
דתי המן זית זמורה חמה השכבה זונב יעלה ברה במסת לבנה
לחי מלה נמלה סאה שפחה פת שכולת שעורה עביה שטה
האפה הרבי בכל אלה בידים מים; ויש שמות אשר היחיד מהם רק על אחד
משני הימים הרבו על שניהם הם אומה אלומל ארית אשלה
אששה בכור בחרה גג דור האכל זמר זכרון זרוע חלון חנית
חור יום יער ימיר בכר בנה כתף לבב מאור מבצר מגדל
סוק מטה מכאוב מעין מענה משלב נוה סף עב עבות עצם
קב עת פרסה פרא צואר קבר קרדם שבוש שדה שיר שופר

אין אשר
דב יתר
פה ימן
לעולם
זכר והם
ארץ אום
אנבע אש
גמן דלת
זרוע תצר
יד ימן
יבל נפש
עין פעם
צאן צלע
צפור קרן
קשת רגל
רוח חוב
שבת שאול
תהום הער
ויש שמות
שהם ביחיד
על לשון זכר
והרבו על
לשון נקבה
אף לזכרים
כמו אב אב
אב אב אב
אב אב אב
נד גג גורל
דרכן זב;
חזה תלום
השבון מפת
קסא לח לל
מבח מלג
ממר מעשר
מצוד מקום
מקל נאר
גר עור עפר
עש צבא
צרה קיד
קול קרב
רחח דחוק
שלחו שם
שער שח
ל אלה
בקבוץ
הימים
כוונתו
תינו
כפי;
ויש שמות
ביחיד
על לשון
נקבה
הרבו
מהם על
לשון זכר
במל
אלה
ביצת
גחלת
ימלא
דביטה
תד
דתי
המן
זית
זמורה
חמה
השכבה
זונב
יעלה
ברה
במסת
לבנה
לחי
מלה
נמלה
סאה
שפחה
פת
שכולת
שעורה
עביה
שטה
האפה
הרבי
בכל
אלה
ביד
מים;
ויש שמות
אשר
היחיד
מהם
רק על
אחד
משני
הימים
הרבו
על שניהם
הם אומה
אלומל
ארית
אשלה
אששה
בכור
בחרה
גג דור
האכל
זמר
זכרון
זרוע
חלון
חנית
חור
יום
יער
ימיר
בכר
בנה
כתף
לבב
מאור
מבצר
מגדל
סוק
מטה
מכאוב
מעין
מענה
משלב
נוה
סף
עב
עבות
עצם
קב
עת
פרסה
פרא
צואר
קבר
קרדם
שבוש
שדה
שיר
שופר

ב) מצוד שים כי ממצוד הרבו והאמצאים בלי רך ציל מר וממנו משה

טעמים (שעני לרג יצ) וכן מה שחשב היוק הרבוי אינו משקל על ס' ס' קס' ומה
וכן מה שחשב עת אין בו רבוי כי השחות ירסון (תהלים י"א ג') הוא מ"א ומה
שחשב צ"ח לא נמצא במקרא ואין למדין מלשון משנה במ"ש לשון חכמים לחוד
וקה שחשב בין הנקבות דרך דת חמץ ית מר לחי פת אין ענינם לכאן, זכן מה
שחשב שכיח לא נמצא בו הרבוי, ומה שחשב אומה שמתרבה על שניהם לא
נמצא הנפרד זנמצא אם בחר (ירמיה מ"ז) כל"ר אבל הוא מ"א; וכן מה שחשב
אלומה לא נמצא הנפרד רק בכנויים קמה אלמתי (בראשית ל"ז) ואין ראוי על
השקל הנפרד שיש הרבה משקלים שבכנויים ישתנו למ"א כדלקמן ס' קני'
בהערה וכן י"ל בהרבה מלות שהביא כאן וכמ"ש בסה"ל; וכן מה שחשב כנויה
הרבו בנקבות הוא בכורות הב' בפתח והוא מ"א קאי על האילנו העושי ומגדל
הגברים; וכן מה שחשב שופר לא נמצא בו הרבוי זכרים ובמהלל נחתי מעם לכל
הגוים האלה כי לכל שגוי יש כונה וכבוד

אין אשר
דב יתר
פה ימן
לעולם
זכר והם
ארץ אום
אנבע אש
גמן דלת
זרוע תצר
יד ימן
יבל נפש
עין פעם
צאן צלע
צפור קרן
קשת רגל
רוח חוב
שבת שאול
תהום הער
ויש שמות
שהם ביחיד
על לשון זכר
והרבו על
לשון נקבה
אף לזכרים
כמו אב אב
אב אב אב
אב אב אב
נד גג גורל
דרכן זב;
חזה תלום
השבון מפת
קסא לח לל
מבח מלג
ממר מעשר
מצוד מקום
מקל נאר
גר עור עפר
עש צבא
צרה קיד
קול קרב
רחח דחוק
שלחו שם
שער שח
ל אלה
בקבוץ
הימים
כוונתו
תינו
כפי;
ויש שמות
ביחיד
על לשון
נקבה
הרבו
מהם על
לשון זכר
במל
אלה
ביצת
גחלת
ימלא
דביטה
תד
דתי
המן
זית
זמורה
חמה
השכבה
זונב
יעלה
ברה
במסת
לבנה
לחי
מלה
נמלה
סאה
שפחה
פת
שכולת
שעורה
עביה
שטה
האפה
הרבי
בכל
אלה
ביד
מים;
ויש שמות
אשר
היחיד
מהם
רק על
אחד
משני
הימים
הרבו
על שניהם
הם אומה
אלומל
ארית
אשלה
אששה
בכור
בחרה
גג דור
האכל
זמר
זכרון
זרוע
חלון
חנית
חור
יום
יער
ימיר
בכר
בנה
כתף
לבב
מאור
מבצר
מגדל
סוק
מטה
מכאוב
מעין
מענה
משלב
נוה
סף
עב
עבות
עצם
קב
עת
פרסה
פרא
צואר
קבר
קרדם
שבוש
שדה
שיר
שופר

שנה • כי יתכן שיאמר בהם אלמים, והנה אנתנו מאלמים אלמים (כראשית לו),
הנה אלמות, והנה קסלהלמתיכם (שם), וכן בשאר: **ב תסבינ**

פרק ה בנוד המספר

ס ק

השם או שיבוא בלשון יחיד, (וינבאר, סימנתי) • זה כשהדבור
 מתחם לעצם אחד מכלל המין או שיבוא בל רבים (פארנח, פילופק).
 והוא בלשון עברי על שני פנים: (א) רבוי פרדי, והוא כשהדבור
 מתחם על פרטים רבים: (ב) רבוי זוני (זואים), המונח להוראת שני
 דברים שדם זוג אחד, מצד שדם שוים זדומים, בתמונתם, אם
 בטבע, אם במלאכה: המבעים, הם האברים הכפולים בבניה,
 שתי עינים, שתי אזנים, וכן השאר • המלאכותיים, הם הבלים
 העשויים משני חלקים משותפים ומשתתפים אל מלאכה אחת •
 למאזנים, הרחים, המלקחים, הדומיהם • וסמן שם הזוני (—) יחד
 הרבוי בתדק, ולפני הדוק פתח, כמו ידים, רגלים • ויבוא עוד
 סמן הזוני, על מספר זוג, רל שנים • מספרים שנים •
 כמו שנים, קאחים, אלפים, ימים • וסמן הזונק שזה לזכרים
 ולנקבות, רק שהיא הנקבה תשתנה לחיו כדנה באמצע
 המלה כמו שפתים, שנתים, מן שנה, ועל המעט שיתקבצו
 רבוי הנקבי עם הזוני, כמו • חמותים, לוחותים, רבתיים ונמצאים
 שנתים עם הזוני, ואין בהם הוראת הזוני על ג' הדרכים שזכרתי,
 (א) כמו מים, שמים, ירושלים, וארץ כן צהרים, ערבים, כי צהרים
 הוא מצד • שני נקודות הזמן מתדמים בו, וערבים על שתי נקודות

הזמן

- 1) שני דברים או מספרים שוים, (במש' שנתים אפתיים כו') כצ"ל •
- 2) תופותים לוחותים רבתיים, בסג' לבארתי שהנפרד סמני הוא חומות
 שיש הרבה משקלים הבאים צל"ד לא לרבות רק לשנת המשקל כמו שיבואר לקמן
 מ' ק"ט והם באו ברבוי הזוג ואף שבארתי במהל' שלא יבוא רבוי על רבוי
 להתרבות שני פעמים ברבוי הזוג שאני •
- 3) כמו מים אולו משקלו כן הוא כמו ית והמ' השני ג"כ שרש ובסמיכות
 שגבל המ' הוא מחמת שיש הרבה משקלים שבאו בסמיכות מ"א, על ס' ק"א •
- 4) שני נקודות הזמן כו', בלא מעט אלא העיקר שהוא כמו ירושלים הגל

כי

המן הפסק הבקר, והתחלת ערב הלילה. (עין הגהות על סדר
התפלה מה שכתבתי שם) : ושמות ארבעתים. שבעתים יתבאר
בשמות המספר (5 קמ) :

הערה ויש הכול בין שלשת מיני הזוג שזכרתי, ר"ל זוג הפבעי
המלאכותי, והמספרי, כי זוג הפבעי והמספרי יתפרדו ויבואר בלשון יחיד על
פרק אחד מן הזוג, כמו, יד, רגל, חומה, לוחי וזוג המלאכותי לא יתפרד,
כי כשיתפרדו חלקיו יבטל מהיות כלי שלם; והפבעי והמלאכותי יתכן שיפול
הזוג עליהם גם ביותר משנים, כמו עש קנאים, שבעה עינים, וכוונתו לספר 5) שבעה
קנאים, אבל אין המספר לא יפול על מספר יותר משנים, כמו ארבעים שני אמות,
ארבעים שני אמות, וכיותר משנים יבואו ברובי פרדי, עש אמות, ארבע קמות, לפי
שלא יפול הזוג עליהם רק מצד המספר שהם שנים. ועי' ענין ה' אמות' לפי

ס קח

יש שמות שיבואו רק בלשון יחיד ולא יתרבו כלל, כמו שקש
יח, קין, תרף, קר, חם. וכל שמות המתכות לא יתרבו, כמו
כסף, זהב, נחשת, ברזל, יאמר על הכלל מהם בלשון יחיד, כמו
חמשים כסף, עשרה זהב; ומה שנמצא צורות כפסידים (בראשית
טז, הקבוץ הוא י) לענין הצורות; ומה שנא' ואסירה כל ברזלך
(ישעיה א). לפי שהוא משל על רשעי ישראל, אבל מצד עצמו
אנראי שיתרבה, לפי שהוא שם קבוץ, ואין תחת מיניהם אישים
פרטים, וכל שם קבוץ המונח בלשון יחיד, לא יתכן שיתרבה עיד
דברי פרטים, כמו יין, שמן, חלב, חזל, אבק, בכל אלה נופל
היחוד גם על הרבים; ואם יבואו קצתם כקבוץ הרבים, הכונה בהם
רמי המינים, רימ"ג) יינות, שמנים, חלבנים, המבזבז בהם, מינים
שנים, יין ארום, ולבן, וכדומה :

ויש

- 1) כי כמו שיש משקל הרבים שלא לרבות בן יש רבוי הזוג והוא רק לשנות המשקל
(מה מלה עינים שאין בו זוג של שן ובסדג'ל יש בו דבר עמוק.
- 2) שבעה מספרים ואולי כי אז יהיה פירושו שבעה כלים שב"א בפ"ע
נקרא מספרים, ולא כן שבעה עינים שהם יחידים.
- 1) לענין הצורות, ובמכלול קנים א' הגירסא הצורחות, ע"ש במלבושי ונס
יש להזכיר מלה בדילוף כתבתי שם צרוץ יותר נכון.
- 2) יינות, לא נמצא רק במשנה, ועל פי' צד אות א' ועל פי' שיי

§ קמ

יש שמות שהם רק בלשון רבים. כמו פנים, עלמים, זקונים, געורים, בתולים, דמים, חיים, מתים, תאומים, חדרים, אהבים, ולא יתכן להוציא מהם לשון יחיד מצד הסברא, לפי כ שהם לשמות הקבוץ יחשבו, וכן במקצת השמות הבאים ע"מ הזוגי ואין בהם זוג, כמו מים, שמים, אך השמות הבאים במקרא בל רבים הם רבוי פרטיים, דל משם דמין, נכל להוציא היחיד מהם מדרך סברא, כמו אבטיחים, קשואים, שרונים, מעדנים, נאמר אבטיח, קשוא, שרון, מעדן;

אם יתכן שילוו אליו לא סמן המין ולא סמן הרבוי, כי לא יתכן לומר אבטיחים, יצחקים, רק בשאעשה מן שם עצם פרטי שם תאר לכנות בו כל המשפח הנולדת מן הפרטי ההוא או שכנ המתיחסים אחריו, או הוא שוה לשם המין, ויבוא ברבוי, כמו לים, (בלשון משנה) וישראלים, וכאשר אמר עוד:

פרק ו גדר הממוכות והכנוי

§ קיא

כל שם הבא בפני עצמו, בלי הצטרפות על שם אחד, נקרא שם נפרד או שם מוכרז (סמנים מיוחדים), לפי שבא על יסודו הכבדת במשקלו, בלי שנוי וחלוקת תנועות בו, ד"ס בית, עצים, אבנים, אבל כשכא ביחס ההצטרפות, על שם אחד, אשר בו הוא מנגל יודע

1) דמים, הוא לשון משנה על לעות כסף: ומ"ש מלה מים עי' ס' ק"ז את
 2) ומ"ש מן אבטיחים יוכל להוציא היחיד אבטיח, א"נ כי אולי היחיד בלשון נקבה כמ"ש לעיל ס' ק"ז הערה ב' ואולי נאמר בל' גם על הכלל כמו חמה ושעורה כנוכר לעיל ס' צ"ז
 3) לפי שהם לשמות הקבוץ יחשבו, כלומר שלא תאמר כיון שהם שמות הקבוץ דינם בל"י ככל שמות הקבוץ מ"מ כיון שצמצא בפירוש בל"ד אין לשנות:

יָדָר. וְנִקְרָא שֵׁם נִסְמָךְ (סִמְטוֹס קַמְטוֹס קוֹמְטוֹס) • וּסְמֵן הַסְמִיכוֹת הוּא נִמְיָת
הַשֵּׁם מִמְשַׁקְלוֹ הַנִּפְרָד • בְּשָׁנָיִם תְּנוּעוֹתָיו וּבְחִלּוּפָן • וּבְסְמִיכוֹת שֵׁם
(חֲדָד) לֹא יִפְלוּ אוֹתוֹת מִן הַיִּסְדִּי, רַק בְּקִצְתָן יִשְׁתַּנֶּה תְּנוּעָה לְשׂוּא,
עַל אֹפֶן שֶׁאִמְרָתִי רַעִיל (ס כה), כְּמוֹ מִן דְּבַר דְּבַר יי, וּמִן זִמְן זִמְן
בִּינָה • זִמְן לִבָּב לִבָּב אִישׁ; וּבִשְׁם נִקְבָה שְׁסוּפּוֹ הִיא וּלְפָנֶיהָ קִמְץ,
בְּסְמִיכוֹת הַתְּחִלָּה הִיא לְתִיּוֹ וְהַקִּמְץ לְפִתּוֹ, כְּמוֹ חֲכָמָה, צְרָקָה,
בְּסְמִיכוֹת חֲכָמַת אָדָם, צְרָקַת יי; וְהַשֵּׁם נִקְבָה שְׁסוּפָה תִיּוֹ וּלְפָנֶיהָ
מִל שׁוֹהַ הַסְמִיכוֹת לְנִפְרָד, כְּמוֹ עֲמָרַת, תְּפָאֶרֶת; וְשֵׁם רַבִּים זִכְרִים,
כִּן רַבּוּי פְרָדִי וּבֵין רַבּוּי זִוּגִי, בְּסְמִיכוֹת יִפּוּל מִיִּם הַרְבּוּי וּלְפָנֶיהָ הַיּוּד
צִדָּה, כְּמוֹ דְּבָרִים מְלָכִים שְׁנַיִם יָדַים, בְּסְמִיכוֹת דְּבָרִי מְלָכִי שְׁנַיִ
יָדַי; וְשֵׁם רַבּוֹת נִקְבּוֹת שְׁסוּפּוֹ (וּת) תְּתַקִּימָנָה גַם בְּסְמִיכוֹת כְּמוֹ בְּנֹת
נְעוּת, בְּסְמִיכוֹת בְּנֹת הָאָרֶץ, נְעוּת אֶסְתֵּר; וְכֵן בְּשֵׁם נִקְבָה יַחֲדָה
שְׂפָה (רִית וּת) קִיּוּמַת בְּסְמִיכוֹת • וּפְרָטֵי שְׁנַיִם תְּנוּעוֹת וּחִלּוּפָן, כָּל
שֵׁם לְפִי מִשְׁקְלוֹ יִתְבָּאֵר בְּמִשְׁקְלֵי הַשְּׁמוֹת:

§ קיב

וְהַשֵּׁם הַמְּגִבִּיל אֶת הַנִּסְמָךְ, אִם שֶׁהוּא נִזְכָּר וּמְפֹרֵשׁ בְּדָבָר
נֶאֱלָה שְׁזָכַרְתִּי הַמְּגִבִּיל יָדוּעַ וְנִזְכָּר לְפָנִים בְּמֵאֵמֶר (אִם עֲנִינִי לִכְמוֹ אִם
שֶׁהוּא בְּעֵצְמוֹ הַמְּדַבֵּר) אִם הוּא נִסְתָּר וְנִכְלָל בְּאוֹת הַכְּנוּי הַנְּלוּהַ לְשֵׁם
הַנִּסְמָךְ בְּסוּפּוֹ הַמְּדַבֵּר עָלָיו כְּאִשֶּׁר הוּא יָדוּעַ, מִצַּד שֶׁכֶּבֶר נִזְכָּר
בְּמֵאֵמֶר, אִם שֶׁהוּא בְּעֵצְמוֹ הַמְּדַבֵּר, דִּימִי וְיֵאמֶר אֲבָרְהָם אֶל עֶבְדּוֹ
זֶקֶן בֵּיתוֹ הַמִּשְׁלַל בְּכָל אֲשֶׁר לוֹ (בְּרֵאשִׁית כד), הוּוּיִן בְּמַלּוֹת עֶבְדּוֹ
בְּדָו לוֹ, הֵם כְּנוּיִם תְּמִירָת שֵׁם הַסִּמְךְ אֲבָרְהָם הַנִּזְכָּר בְּרֵאשׁ
הַמֵּאֵמֶר; וְלִכֵּן כְּמַעֲט (י) דֶּרֶךְ אַחֵר לְנִמְיַת הַשֵּׁם מִצַּד שֶׁהוּא נִסְמָךְ
לְכְנוּי

1) לֹא יִפְלוּ, יֵשׁ הַרְבֵּה מִשְׁקָלִים שֶׁבְּסְמִיכוֹת יִשְׁתַּנֶּה לְמֵא, וּבְחִסְרוֹן אֶת
נִסְמָן מִחִסּוֹר נֵאֱמַר בְּסְמִיכוֹת וְחִסְרֵי לֶחֶם וְכִיּוֹצֵא הַרְבֵּה בְּאִרְתִּי בְּסִ"הל, וְעֵינֵי
בְּמַלּוֹל יִגְבִּי וּפִי ב' מַלּוֹת הַרְבֵּה שֶׁלֹּא נִשְׁתַּנּוּ בְּסְמִיכוֹת, וּמִ"שׁ שֶׁבְּסְמִיכוֹת
זֶקֶן זְלוֹק בֵּין רַבּוּי פְרָדִי לְזִוּגִי, הוּא כְּמִ"שׁ בְּסִי' קִנִּי"ח שֶׁאֵין חֲשֵׁשׁ מַעוֹת בְּלִיָּהָ
קִבְּי שֶׁמֵּהֲחִיב תּוֹלְדָתוֹ •

2) דֶּרֶךְ א', לֹא דוּקָא בְּתַצְמִירוֹת הַקִּיּוּן שֶׁגַם כְּמִין הִב' שִׁיתְבָּאֵר לְקִסָן
ס"י (14)

לכנוי עם נפית השם מצד שהוא נסמך לשם אחר, כשם שהבאר
להלן (§ קח) ובמשקל השמות :

§ קי

והראות הסמיכות, אף שהם על פנים שונים, כאשר אבאר
בחלק שמש הלשון (§ רצא), נחלק אותם בכלל לשני מינים :
המין האחד סמיכות הצטרפות הקנין, והוא שני שמות הסמוכים
בסמיכות הענין, יהיה השם הנסמך בבחינת קנין אד שם הסומך,
כמו שדה אברהם, השדה קנין אברהם, וכן בית פרעה, בגדי עשו;
והנסמך לפי שהוא שם כללי, לכן הוא נתיחד ומנבל בפרטית עי
השם הקונה; וסמיכות כזה מתבאר במלת של (דעס) הנקרא יחס
הקנין (מקסמטיוח, רתו בטוילטרט), והמין השני שנסמך שם (ג) עצם אל
התאר שלו או אל המקרה הדבק בו לא בבחינת קנין, כי אם שהשם
השני מנביל השם הנסמך בפרטות יותר, מצד התאר או המקרה
הוא הדבק בו או זולתם, ליתרון הבאור, כמו ספר תורה (ספרתור),
אבני גזית (גטווענטע סטויינט), בגדי קדש (הייזיגע קליידר), איש אלהים (גטסטאנדענדיג
איש), רבב פשע; וכך שני שמות הסמוכים על דרך זה, רל שהמחזור
נסמך אל התאר שהוא בו, יש להבחין איתם כשם אחד מרכב
(גטטן קומפוזיטן), כמו שנמצא מרכבים אחרים, דימ אבילך,
ירידיה, בלעל, צלמות, ודומיהם;

§ קכ

ודע כי רק שם עצם כללי יתכן שיבוא נסמך לשם אחר או מחובר
לכנוי, כי הוא צריך שיונבל בפרטות עי הסומך כמיש; אבל שם
עצם פרטי, לפי שהוא מבורר וגורע מצד פרטותו, לא יתכן
שיהיה נסמך לשם אחר או לכנוי; ע"כ לא נכון לומר אברהם תעיר

ע"ד

מי קי"ג אף אם הוא דרך אחר בפירושו. מ"מ נפית המשקל ושנוי ההנועות הם
שונים, חוץ קצה משקלים יש שלא ישתנו בסמיכות כמו משקל פעל ופעל
ובכנויים ישנה.
(ג) עצם אל התאר, לא נמצא, כמיש לקמן סי' רצ"א בדיון י, ואין לומר
אנשי חכמים רק אנשים חכמים או אנשי חכמה מסוך אל המקרה.

ד' הסמיכות כמו שנאמר אנשי העיר, וכן לא יתכן לומר אברהמי
 תתקד וכדומה; וממעם זה לא יתכן שיבוא היא הידיעה על שם
 גסמך כי אם על הסומך, כמו אנשי העיר ולא האנשי, כי השם
 בא בהא הידיעה הוא כעין שם פרמי (צח), ושם פרמי הוא נודע
 מצד יחודו, והסומך מגביל השם הבלתי נודע ולא הנודע, וכן
 השם גסמך לכנוי לא יתכן שיבוא בהא הידיעה, כי ענינם אחד,
 היוצאים מהבללים האלה אבאר בחלק שמוש הלשון (רפז) ויצא
 מכלל מה שאמרנו, כי שם עצם פרמי נבדל משם עצם כללי
 בארבעה דברים: (א) שלא יבא עליו היא הידיעה (צמ): (ב) שלא
 יפול בו סמן המין (ק): (ג) שלא יפול בו סמן הרבוי (ק): (ד) שלא
 יסמך לא לשם ולא לכנוי: ועם זה התבאר ג' ארבעה דברים
 המגבילים את שם העצם, וכי המה הסבות אשר (ב) בעבורם
 משתנה השם ממשקלו הנפרד באותיות ובתנועות:

פרק ז בנדר שם מקרה

§ קמז

שם מקרה, או כפי מה שקוראים אותו קצת בעלי הלשון שם
 קמז (כחמש מאות ושלשים), הוא מלה מורה מושג המקרה בבחנת
 משפט מן העצם, כאלו הוא דבר עומד בעצמו (מין וקצת מכללם
 מן המושגים המצויים מן העצם בעצמו); ואף שהוא נוסף
 מאמתת המציאות, כי נמנע הוא שימצא איזה מקרה בלי עצם
 נשוא אותה, אך הוא מברח מאד אל ההשתכלות והדבור (פד).
 נלפעמים ישפוט השכל משפט מה, להחליט איזה דבר מן המקרה
 נבדלת עצמה, מבלי שיביט באיזה עצם שתמצא; ע"כ הונחו
 שמת להורות על המושגים, כפי מה שנשקף אותם בהשתכלותנו,
 לא כפי מה שהם נמצאים בפעל, ד"מ אם נאמר (ה) היתוק יגעם
 לחיד

1) בעבורם משתנה השם בשביל הידיעה משתנה לפעמים כמו מלה
 אך לקמן טי קע"ח, צו לצי בסי' ר"ז מ' פ' ע.
 2) המתוק, היל לומר המתק הנפרד מן התולתי את מתקי (שופמים ט' י"א)
 ט מתוק הוא תאר.

לחך . הנשוא ינעם מחלט מן מקרה המתיקות . בלי השקפה איז
 עצם שהוא מתוק . ומחברי הספרים המדברים בדרשות עיוניות
 צריכים לשמות המקרה הרבה מאד . וחדשו להם שמות כפ
 צרכם לענין מה שהם בו :

הערה וכבר מצאנו מושג מקרה אחת בא על משקלים שונים ובעקרים הנ
 נרדפים לענין אחד , כמו ידוע , נעה , נעת , ידועה , נכד , נ (ג) נכד , נכדות
 ישע , ישועה , תשועה , קדש , קדשה : ועל הרוב מה שהוא בלא היא הוא תאו
 השם , יוכהיא או בשאר סי' נקבה הוא שם מקרה , ורבים דומיהם , והרשוח
 נתונה לעשות לו שם מקרה מכל מושג שירצה , על משקל נאות למלה ההיא , אף
 אם לא מצא משקלו במקרא , והבאתי הרבה מהם בתבוא אוצר השרשים :

§ קמו

שם המקרה שיה בזה לשם עצם שיתכן לבא בהיא הידיעה
 וביחס ההצטרפות , דהיינו בסמיכות לשם או לכנוי ;
 וכשהוא נסמך לשם עצם הוראתו הצטרפות הקנין לעצם שהוא
 נמצא בו . כמו , חֲכַמַת אֲדָם , צִרְקַת יי , (§ קיג) ; וכשהשם העצם
 נסמך אליו , הוראתו סמיכות ההרכבה לענין שם תאר אחד (§ שם) .
 כמו אֵל אֲמִנָה , אִישׁ חֲבֻנָה , בְּנֵי בִינָה , אֲנָשֵׁי חֶסֶד , דִּבְרֵי סֵתֶר ;
 וכן יתכן שיסמך , (ועל סי' רצ"א דין י"א וי"ב) מקרה אל מקרה ,
 כמו אֵימַת מֵת , ודומיהם :

§ קיז

אסנם בענין המין והמספר , הנה שם מקרה בבחינת עצמו לא
 יפול עליו אחד משניהם , כי אין בו צד זכרות ונקבות , ועם כל זה
 נמצא

(§ נבד הוא תואר , אולי הוא ט"ס וצ"ל נבד בחולם , והביא כאן מלות
 שלא נמצא משקלם במקרא רק לשון משנה , וכבר אמרו לשון משנה לתור , והוא
 לשיטתו שמיים והרשות נתונה כי ובאמת אין הלשון פרוץ לעשות משקלי ככל
 העולה על לב איש ולא יעשה כן לכל לשון ואף בל"הק המזוקק , והכל ע"ד
 התולדה , וא"א לחדש בלא נביא , ומ"ם מלות ידיעה קדושה שהביא אף שלא נמצאו
 במקרא כיון שנמצאו במשנה אף שאינו ל"הק , מ"ם מכלל הלשון הוא ויחל
 לאמרו בתפלהו , ואין ראיה מן הפייט שכלו משובש , ע"ל סי' שע"ו .

נמצא () הרבה שמות המקרה שיבואו בסמן נקבה , או בהא
 תקין לפניו , כש אהבה , שנאה נקמה , גבורה , או בתיו וסגל
 לפניה , כמו אמת , יכלת , או ביווד נחה אחרי חורק לפני התיו ,
 כמראשית , שארית , אחרית , או בויז שרוקה לפני התיו , כמו
 ילדות , בחרות , מלכות , ויש שיבואו ג'כ ברבוי כמו גבורות ,
 חדשות , ורבוי (-ית , -ות) יתבאר במשקלי השמות , ויש שיבואו
 בל סמן המין , כמו ארך , גובה זקן הזק מרח , כבוד , עשר , ומהם
 שלא יתרכו ג'כ , לפי ענין המקרה ; ועכ"פ לא יתכן לעשות רבוי
 משם המקרה , מה שלא נמצא ממנו במקרא :

פרק ח בנדר שם תאר

§ ק"ח

שם תאר (תריסקטיות , חיינענסאלטס לחיטן) , הוא נבדל משם מקרה , במה
 שהוא מורה על עצם מתואר במקרה הנמצאת בו (מין ומרט , רמז
 חיינענסאלטס עטרינגע זאלטס חום חיינעטלויכט חין רעקע זעלבסטעטרינגען אחר סטעלט) , כמו
 אבן גדול , איש חכם ; ונקרא תאר לפי שבו העצם מתואר בנדר
 ונבדל בסמן התאר ההוא :

הערה , ויש שילוח שם עצם המתואר אל התאר , ויש שיבוא התאר לבד
 במקום המתואר . והענין הוא , בתארים אשר המתואר מוכן מענינו יבא התאר
 לבד , כמו חכם , גבור , צדיק , חסיד , שופט , והם לרוב התארים , שהם
 מסאמר האיכות והפעולות הנקנים לאדם בבחירה והתלמדות ; אבל התארים
 מסאמר הכמות לא יוכן המתואר מענין התאר , כי אם תאמר , הגדול ,
 (לא ידע השומע למי מגדולים יפנה , אבל צריך שתאמר אדם גדול , בית גדול :

ויתכן

(1) הרבה שמות ט"ם , וצ"ל רוב שמות כפ"ש לעיל מי קמ"ו בתערה ,
 וכמו שמסוים , ויש שיבואו בלא סי' המין כלומר מעט יש בלא סי' , ומ"ש מלך
 ילדות עיל סי' ק"ב אות א' , ומ"ש מלה חדשות אין ענינו לכאן כי הוא תאר ,
 ולס נראה מה שנמצא שם המקרה בלשון רבים הוא למינים שונים , כעין מ"ש
 עיל סי' ק"ח בשם הקבוץ .

(2) לא ידע השומע כו' , גם באיכות לפעמים צריך לבאר , כי אם יאמר
 ידע אם אדם רע או רוח רע וכיוצא הרבה .

§ קט

ויתכן שיסופר התאר מן העצם אשר הוא נמצא בו על שם
 אופנים: (א) אם שיסופר התאר בכחינה שהוא נמצא כבר בעצ
 לא ע"ד שיהיה מחלט בעת הדבור מן העצם, ואז המתואר והתא
 שניהם מיוחדים לחלק אחד מחלקי המשפט, אם לנושא או לחל
 צדדיו (§ קמא), ועד"ז ילות התאר אל המתואר בלי גורת כ
 השופט, וסבן הקשור ביניהם לא בכח ולא בפועל (§ פח) לנ
 שהתאר מסופר בכחינה שהוא נמצא כבר בעצם, ועד"ז ג"כ צרי
 שיבוא שניהם ביחס אחד, או שניהם בהיא הידיעה, כמו התא
 המ"כה (דברים א), או שניהם בלי היא, כמו אדם גדול; ותא
 הבא עד"ז, נקרא שם תאר (הדעקטור, היינטיכעסעס נאושן): (ב) §
 שיסופר התאר ע"ד שהוא מחלט בעת הדבור מן העצם, ו
 המתואר והתאר משפט שלם, ועד"ז צריך שנהבר אליהם גורו
 כח השופט המורה על קשור והדבפת המשפט, אם בפועל א
 בכה, ד"מ והאבן גדולה (ברא' כג), האבן נושא, גדולה נשוא
 ושעורו והאבן היתה גדולה, הן עוד היום גדול (שם) הנה גדול הו
 תאר והוא נשוא, ושעורו היום הוא גדול, אך דרך הלישון להשמי
 דבור המציאות היה (י"י) במכתב, ומוכן בכח המאמר (§ פח פט)
 והתאר שיבוא ע"ד נשוא, אי אפשר שיבוא בהיא הידיעה אף א
 המתואר נודע, לפי שהוא סותר למה שיורה, כי במה שהוא
 מחלט עתה בעת הדבור מן הנושא, לא יתכן שיבוא בהיא כ
 היא לא הבא כי אם על דבר עומד בעצמו או מתכ"ן כדבר עצמי
 ותאר הבא עד"ז נקרא תאר נשוא (הדעקטור, היינטיכעסעס נאושן) לפי שהוא

הרכב

ג) רק תאר לדבור המציאות הי, אין טעם לשם תאר נשוא, והי
 לקרותו תאר הפעל, ע"ל סי' צ"ד אלא מ"ס וכצ"ל רק תאר ונשוא על העצו
 תריך לדבור המציאות, וע"ל סי' פ"ח שיש תאר נשוא במקרה קיים שא
 בו לדבור המציאות.

ב ורכבת הספר, (ר"ל שהנשוא נקרא אצל ספר ההתחלה, שם שער א')
כמין באור לנהיבה, קרא למין הראשון תאר נרידא, ולמין השני תאר
א. ועיין בדבריו מה שהבדיל עוד שם בין לשון עברי ובין שאר לשונות
מן תאר נרידא ותאר נשוא. והרי לעווי דל בתבירו עמודי הלשון קרא למין
לשון תאר מאלף, ולמין הב' תאר מפשם, ויותר מזה בחלק שמוש הלשון:

§ קב

ולפי ששם התאר ושם מקרה אחד הם במישנם לכן נמצא
מדת במקרא, המשמשים במקום אחד: לתאר השם, ובמקום
אחר לשם המקרה, דים כאסוף קציר (ישעיה יז) תאר לקוצר, ורע
קציר (ברא' ח) שם מקרה, ותקם הצעירה (שם יט) תאר. והצעיר
צעירתו (שם מג) מקרה. כי תועבה היא (שם) מקרה, לא תאכלו
ל תועבה (דברים יד) תאר לדבר המתועב:

§ קכא

שם התאר מתאר את העצם בכך אופני המקדים שאיפשר
ותואר העצם בהם, בין שהם מקרים ממאמר האיכות והכמות,
אש חכם, משקיל, גדול, קטן, ובין שהם קניני הפעולות, כמו
צפר, בונה, שופט, רוקם; ובעבור זה, (על ס' הכ"א אות א) הבינוני
בל הפעלים הוא שם התאר, המתאר את העצם בבחינת היות
קרה הפעולה קנין הנושא, ובין שהם התיחסות העצם אחר
מקום והזמן, כמו חצר הפנימית, משל הקדמוני, (לקמן ס' קכ"ד)
ו התיחסות האיש אחרי משפתה או שבט איי מדינה או עיר, כמו
יברי, ישראלי, כנעני מצרי. (לקמן ס' קכ"ו) גם שמות המספר
בחדת הזתם מנבילים כמות האיש בעצם המה תארים לו:

§ קכב

ולפי ששם התאר מנביל את העצם ראוי שישתיה לו למתואר
מין ובמספר, אם הוא נלזה אל המתואר, כמו איש צדיק, אשה
צפה, אנשים נבונים, נשים שאנניות, וכיש כשבא התאר לבד
במקום

ג) לתאר, ונמצא גם בעצם, לעת האוכל (חת ב' יד) הוא שם המקרה, ויתן
בל בערים (בראשית מ"א מ"ה) הוא שם העצם, ועוד הרבה במ"ה, וע"ש מעמו.

(הוציא עליו ידיו)

במקום המתואר, והרב התארים ומדות נפשיות הנעלים על
 המינים, (1) נוכל להוציא זכר מנקבה ולהפך, אם ימצא על
 אחד במקרא, דיממן לין נאמר לנקבה לציה לפי שנופל עליה, ו
 יועץ יעצת: זולתי בתארים אשר לא יפול כי אם על אחד, מלב
 כמו זכר, בעל, שלישי, סרים, לזכר, לא נוכל להוציא מו
 הנקבה, (ומה שנמצא בעלת אוב (שיא כמו), אינו לענין זה
 נקבה, פלגש, שגל, מינקת, מילדת, לנקבה, לא נוכל להוצ
 מהם הזכר ויש שהתאר משהנה בין זכר לנקבה במקרא, כמו, א
 אם, ארון, גבירה, עבד, אמה, שפחה, ראוי שנשמור אותם,
 הדרך ההוא, בלי שנוי על מה שנמצא במקרא:

§ קכג

אמנם בענין יחס הנפרד וההצטרפות, משפט אחד לשם התא
 עם שם העצם, ויתכן שיבוא בנפרד או בסמיכות ובכני; וזה א
 יבא לתאר השם לבד, יבא בנפרד גלוח, אל-המתואר או במקו
 כמו שבארתי כבר (לעיל סי' ק"ח בהערה), או שיבוא נסמך לשם אחד ע
 שני אופני הוראת הסמיכות שזכרתי לעיל בשם עצם (ס' ק"ג)
 האחד הוראת הצטרפות הקנין על הקונה, וזה כשהוא נסמך
 לתאר זולת המתואר שלו, דימ בני יעקב, חכמי ישראל, מלב
 ארץ, והשני שיסמך התאר על המתואר שלו, עיד סמיכות ועני
 הרכבת שם תאר אחד, כמו חכם לב (1) ענינו לב חכם, וכן נדיב לב
 קצרי יד, מהורענינים; ולפעמים יסמך התאר על שם המקור
 להוראת גדר מושגו בכאור וענינו שם תאר מרכב, כמו גבורי כח
 גדל

הוציא עליו ידיו

(1) נוכל להוציא, ולעיל סי' ק"ז הערה ב' ואין להוציא בו ששם מדם
 מעצם, ובאמת אין חלוק כמו שמסיים בסוף ארון גבירה בו, ומ"ש בעלת או
 אינו לענין זה, נמצא גם בעלת הבית (מ"א יוח) כלם לשון מרות ומושל שוה לו"ג
 (1) ענינו לב חכם, זה אינו וא"א לומר חכם איש גדול מלבד וכדומה, אלא
 פי' הסמיכות כאן הוא חכם בענין הלב שיש לו לב חכם וכן כלם מהורענינים פי'
 מהור בענין עיניו שענינו מהורות, וע"ש המהרה הזה נקרא האדם בשם מהור
 ולדידי' קשה הדל לומר מהורות עינים קצרי ידים בל"ר אלא במ"ש

תל עצה, חכמי אמת, יראתא, עדי שקד, רב פעלים, שונא בצע, ושם הנסמך אף עלאה הדרך, יפול היא הדיעה תמיד על הסמך (לעיל סי' קי"ד) לא על הנסמך, כמו יראתא, גדל העצה, רב הפעלים, ואם יבא תאר גלוח לשם תאר (3) מרכב משם זכר ומשם נקבה, יבא פעם בלשון זכר ופעם בלשון נקבה, דם בספר התורה הזאת (דברים כח) בתאר נקבה, לפי שהוא מוסב על התורה, בספר התורה הוה (שם כמו) בתאר זכר, לפי שהוא מוסב על ספר, ולכן (ע"ל סי' ע"ח דין ה') הראשון ספר במפסיק, והשני במשרת (ועיין רש"י שם ב"ס פסוק כ')

§ קכד

וחלק משמות התארי מה שנקרא שם יחס (נחמן נבטולתק, אשכנזי) • ושם היחס (לעיל סי' קכ"א) הוא התיחסות איש או משפחה או שבט אחרי איש שהוא ראש היחס, כמו ישראלי, ראובני, גדי, או אחרי ארצו, כמו בנעני, עברי, מצרי, פלשתי, או אחרי עיר מלדתו, כמו ירושלמי (לא נמצא) שמדוני • וסמן היחס הוא תוספת יוד בסוף ולפניה חירק, ולנקבה היא אחר היוד ולפניה קמץ, כמו עבריה, מצרית, או תיז (ולפניה חירק, כמו עברית, מצרית ולדבים זכרים, יוד מ"ס נקף על יוד היחס, כמו אלהי העבריים (שמות ג), כבני כושיים (עמוס ט), היהודיים (לא נמצא רק כתיב ולא קרי) (אסתר ט); ומנהג הלשון להשמיט יוד אחת לכבוד פנישת שתי יודין במבטא וגם חירק אחד, ונאמר עברים מצרים, וכן לוי נשמטה יוד אחת כי הראוי לווי בשתי יודין, אחת שרש והשנית סמן היחס, וברבים (נשמטו שתיים, לויים הראוי לוויים, אחת לשרש ואחת ליהם והשלישית לסמן הרבים, וסמן רבות נקבות (ות) אחרי יוד

היחס

- 2) ירא חפא, אין ענינם לכאן שהוא סמיכת פועל על הפועל, על סי' רצ"א דין א', וכן שונא בצע, ובאמת לא נמצא מלה זה במקרא, וכן מה שאמר אח"כ ירא החטא רב הפעלים אינם במקרא •
- 3) מרכב משם זכר ומשם נקבה, פי' הסומך זכר והנסמך נקבה או להפך •
- ג) נשמטו שניהם, ועכ"פ נשאר במבטא כי הוא מלרע •

היחס . כמו עבריות . מצריות : וכל שם היחס יתכן שיבוא
 בהיא הידיעה . כמו העברי . תדאובני :

העדה וכבר מצאנו שמות התארים יבואו ג"כ ביריד היחס בהתיחסות
 (2) על קנין נפשי או איכות נופני , כמו אגור וקצי ארמיו , ועיין במשקל
 השמות (קצד) :

§ קבה

ולבעלי הגיון חלוקה אחרת בשמות : זולת אלה (1) שזכרתי
 וזה : (א) שם משתף . והוא כהיות שם אחד משתף לענינים שונים
 דים עין . נאמר על עין הרואה . ועל מבועי מים . עין המים (ברא
 כד) . ועל המראה והצבע . בעין הברלח (כמדבר יא) : איד נאמר
 על העבים והענן . ואד יעלה (בראשית ב) . ועל שבר וצרה . קרוב
 איד מואב (ירמיה מת) : (ב) שם נדרף והוא הפך זה . שמות רבות
 נדרפים בענין להוראת משג אחד . דים איד . עב . ענן . גשם .
 קטר . תבם . משביל : (ג) שם משאל . והוא שם הונח בעצם
 וראשונה להוראת ענין אחד . והושאל אח"כ עיץ הרמין והמליצה
 לכנות בו דבר אחר . דים ראש הנחתו הראשונה על ראש בעלי חיי .
 עלפי שהוא הנכבד בכל איברי בעלי חיים . והושאל אח"כ על כל
 (השמות הנ"ל הם יסודות עניני א' או ג' וצ"ל התוספת דבר

(2) על קנין נפשי , וי"ל שמורה על קלות הענין שאינו אכזר נמור , רק
 ממשפחתו וקרוב לו , וע"ד המליצה הוה י' היחס .
 (1) שזכרתי , לעיל סי' צ"ב עצם ותאר בו , ובאמת נ"ל שאין ענין שמות
 אלה ענין להראשונים , כי השמות באמת לא יתחלקו רק לדי' מינים שזכר שם ,
 ובכ"א מחמינים יש משותף ונדרף ומושאל ונגזר , וא"כ אין תוס' על המינים כלל,
 ומה שחשב איד לענן ולשבר אינו כי לענן הוא חסר ולשבר לעולם ב' , וכן מ"ש
 כי אדם נגזר מאדמה , א"כ ב' אדם הוא משקל הראשון ואדמה הוא אחריו הבא
 להקל ולשנות לע"א כמ"ש לקמן סי' שמ"ז , שכל תוס' הוא להקל וכמ"ש בס"הל ,
 כי אדם הוא משקל הראשון המורה על סמיכות חלקו וחוקו ואחריו אדם אף שהוא
 בשר העומד לכליון , מ"ם בפבועו הוא חזק וסמוך יותר משאר בשר החי , וע"כ
 צער לידה שלו קשה מכל חי וחיייו ארוכים , ואדמה הוא משקל השלישי הוא עפר
 טוב הראוי לזריעה . בלא חול וחלקיו סמוכים יותר משאר ארץ ועפר המדבר ,
 ואחריו אדם משקל הרביעי המורה על המראה , שהעשב הגרל במראה הוה הוא
 חזק משאר , כמו שהארכתיו בזה בס"הל ובסה"ב בפסוק אדמו עצם מפניניש , וע"ע
 לעיל סי' ג' אות' א' מ"ש מענין שמות הנדרפים .

דבר נכבד והחלית ענין , כמו ראש נשיא בית אב , ראש הדר , ראש חרש , ראש השנה , וכן יד הנדר , נגלי הדר , המה שמות משאלים מאיברי בעלי חיים ; ועדין נעתק לפעמים מושג שם עצם למשג ישם תאר , לפי מה שמשמשים בו , ר"מ חלב , הנתתו הראשונה על שומן הבהמה , ואמר ואכלו את חלב הארץ וברא' (מה) על צד השאלה והדמיון , לפי שהחלב מיטב הבהמה , ואמר על מיטב הארץ ג"כ חלב , והוא הרחכה בלשון , כאשר אדבר מזה בדרכי המליצה : (ד) שם נגור , הוא שם נעתק משם אחד או מפעל , לאיזה כונה משתתף ביניהם , ר"מ ארם , נגור מאדמה כי ממנה לקח , וכן חקיה , לפי שדרכה לחמם , וכן לְבָנָה מפני מראה הלובן , ועדין יצחק מן צחק , יעקב מן עקב , אָדוּם מן אָרוּם :

הערה וכבר העיר חכם אחד בזמנינו המליץ המפואר הרב מ"ה נפתלי הירץ וויל נצ"ל בספרו גן נעול לכאר הברל השמות הנרדפים , כי אף שהם נרדפים לענין אחד בעקר המושג , מ"ס ימצא הברל דק ביניהם , כי אין זה יופי הלשון לדבית שמות רבות לענין אחד , אם לא ימצא הברל ביניהם בענין מה , ועיין בספר הב"ל ותרגיע בדבריו :

פרק ט בגדר שם המספר

§ קכו

שם המספר (כחשן נוטריאליס , דיתו לחלו וטרט) ,

הוא (לעיל סי' קכ"א) חלק משם התאר , המתאר מקרה הכמות בשם , והוא בכלל שני מינים : (א) מספר מיעד (בסמטיאויסטיקס לחלו וטרט) , המגביל בשעור מצמצם כמות העצם : (ב) מספר הקפי (סולומיאיס לחלו וטרט) , המבדיל רק בין כל לחלק :

§ קכז

מספר המיעד ג"כ על שני מינים : (א) כמות המנין (דיתו לחלו וטרט) , והוא כמות המתפרד , ר"ל שחלקיו נפרדים זה מזה , והוא בשם (לעיל סי' צ"ו) המין , אשר אישיו מנבלים במנין הפרטים כמו שנים , עשרה , מאה : (ב) כמות המדה (דיתו לחלו וטרט) , והוא כמות המתרבק , ר"ל בשמות (שם) הקכוץ , שאין דרכם למנות פרטיהם ,

אך

אך כמותם מעביל במדה למשקל ובמשורה, כמו (מחצית השקל
רביעית יהוה, עשרית האיפה, וכדומה :

§ קכח

כמות המנין שוב יתכן שיבוא על שני פנים : (א) מספר יסודי
(קדרינמוס, גזנד למהוטן), המונה את הדברים לפי מה שהם, בלי הבחנת
הקדם והמתאחר בהם כמו אחד, שנים, שלשה : (ב) מספר סדורי
(מדינמוס, גזנדונבס למהוטן), המונה את הדברים בסדור קדימה ואחור
בבחינת התאר או הפעל הנאמר על הנמנים, כמו ראשון, שני,
שלישי ומספר היסודי נקרא ג"כ מספר בודד ((מסמולוטוס למהו ומרט)) לפי
שאין חלקי המספר מצטרפים זה על זה ומספר סדורי הוא מספר
מצטרף ((מסמולוטוס למהו ומרט)), לפי שחלקי המספר מצטרפים זה על זה
בבחינת הקודם והמתאחר, ובבחינת החלק אל הכל, ד"מ תאמר
בששה ימים עשה יי את השמים ואת הארץ, הוא מספר יסודי
מקובץ מששה ימים פרטים, ותשוב אח"כ לסדר אותם, בראשון
ברא את האור, בשני ברא את הרקיע וכו', הנה מספר ראשון
משנ מצטרף על השני ולהיפך, כי אם אין זה אין זה :

§ קכט

ולפי ששם המספר הוא בבחינת שם תאר, לכן הוא נומה ג"כ
לפי מין המתואר הנמנה, אך סמן המין בו הפך שאר השמות, כי
בשאר שמות סמן הזכר בלי היא בסוף, וסמן הנקבה היא בסוף
ולפניה קמץ, ובשם המספר לזכר בהא בסוף ולפניה קמץ, ולנקבה
בלי היא ה"מ שלשה זכרים, שלש נקבות, וכל זה משלשה ועד
עשרה ועשרה בכלל, ומעשרה ואילך סמן המין במשפטו, שלשה
עשר אנשים, חמש עשרה (נשים, זמערשים (כפיל לקמן סי' קל"ד) ועד

מאה

1) מחצית השקל, ויוכל לומר ג"כ בהם שלשה שקלים עשרה זהב
המשים כסף, וכן במין יוכל לומר חצי היריעה אלא שאו נקרא השקלים מין
והיריעה בשלמותה נקראת קבוץ ע"ל סי' קל"ז.
1) עשה ה' בצירי, ואין סיג רק בקמץ, ועוד דהיחידה שאצל העשירות
נשאר בהפכו ורק מלה עשרה לבד נשתנה בדבוקו אל היחידים דוקא, ויש עוד
שנוי

מזה. סמן הרבוי (-ים) שזה ומשתף לזכרים ולנקבות. ומן מֵאָה עד
 אֶלף ג'כ' משתף לשני המינים בסמן הנקבה. ומן אֶלף, אֶלפִים עד
 וָבָה, משתף בסמן זכר. ורִבְבָה משתף בסמן נקבה. וכיכ
 דאביע ימספר האחרים על מעלת הנקבה: והעשירים על מעלת
 זכר. והמאות על מעלת הנקבה. והאלפים על מעלת הזכר.
 הנכות שוב על מעלת הנקבה.:

§ קל

וכן יבוא שם המספר בהיא הדיעה, אך לא כמנהג שאר שמות
 תארים. כי בשאר שמות אם המתואר בהיא בהכרח גם התאר
 דהא, כמו שבארתי (§ קיט), זכשם המספר, אם הוא מתזכר
 ומתואר, יבוא היא על המתואר לבר והמספר בלי היא, אף שהוא
 יחם אחד עם המתואר, כמו: (ש'לש הערים תחנו) במדבר לה'.
 קבשיבוא המספר זולת המתואר יבא בהיא, כמו ארבעה מלכים
 בת התמשה (בראשית יד). וכן נכדל בזה משאר שמות התארים,
 יבשאר תארים, יקדם (ע'ל ס'י' סס"ב) המתואר לרוב, והמספר יקדם
 לזוב להנספר, ובפרט כשהמתואר נושא המשפט, זולתי מספר
 אֶד (ע'ל ס'י' שי"א אות א') שזה בכל עניניו לשם תאר שיבוא אחד
 המתואר ובהיא, כמו הקבש האחד. ודומיהם:

§ קלא

וכן ימצא שיבוא שם המספר בסמיכות ובכנוי, אך לא על
 הכונה

שני שלשה ע' בחי'פ ולשה בדבוקו אל היחידים הע' בסגול, ובמלה עשר
 האלהפך בלא יחידים הוא בסגול עָשָׂר ובדבוקו אל יחידים הוא בקמץ שנים עָשִׂי
 ונלם ר"ס א' הארכתי בו, ויש בזה ענין עמוק שבאמת כל שמות המספר הם
 שמת המקרה (וה' ס"ג הוא בארק להקל המשקל כי קבוץ הזכרים לא יתקיימו
 סמט זריוותן ומטהרים למלאכתן לא יתקיימו כס"א, ואין המספר קיים בהם
 על ס'י קיל וקל"א) כלומר שבקבוץ שלשה יש בהם ענין השלוש המורה
 בעוסק תולדתו על ענין מה, והענין זה נמצא בקיבוץ שלשה כמ"ש כ"ז בס"הל.

ג' שלש הערים, שוא הש' של שלש מורה שהוא סמוך כשם המקרה אל
 הענין שלו בהצטרפות הקנין וכל סמוך'הו' על המוסך כדלעיל ס'י ק"ד:

הכונה מה שיורה סמיכות שם לשם (§ קנ) . כי בהסמך שם מספ
 להגספר לא יורה לא סמיכות הקנין ולא סמיכות הרכבה . אב
 הוא רק דבקות במכתב לבר ולא הצטרפות ענין כי הכונה אתה
 אם נאמר שלשה אנשים ביחס הנפרד . או שלשת אנשים . ו
 הכנוי הרבק לשם מספר . לא יורה על שם קונה (§ קנ . קנו) . כי א
 הכנוי מגביל רק נוף הנושא הנמנה . ד"מ צאו שלשתכם (במרב
 יב) ענינו אתם שלשה :

הערה כן דעתי בענין הוראת סמיכות וכנוי בשם מספר , וזה ניכר דע
 הדר"ק (דפוס פירדא דף ר ט) , אמר שם ח"ל ואין סמיכות שם המספר כשא
 סמיכות , אלא שסומך המספר אל הנספר , או אחד על חבירו . על הנספר ככ
 עשרת בני המן פאת ככר , ואחד על חבירו , כמו שנים עשר ד"ל שנים ועשרה
 ויסמך ג"כ הנספר , כמו עד שנת אתה לכורש , והכנוי שניקם ד"ל אתם השני
 עכ"ל , ומדקדקים אחרים אמרו כי שם המספר הבא בנפרד הוא בבחינת תאר
 וקראו לו מספר מחובר למתאר , והמספר הנסמך הוא בבחינת שם מקרה המפשט
 מן העצם ונסמך לו בבחינת קנין , וקראו לו מספר מפשט מהמתאר , וכמ
 שפירש"י שלשת ימים (שמות י) שלוש של ימים מערציענא בלע"ז (דרייאהיים)
 וכן שבעת ימים (שם) סעמיענא בלע"ז , ואחריו החזיק הרז"ה הענין הזה , ודעתו
 עוד כי מספר שלשת ארבעת אינם נגזרים להיות הסמיכות מנפרד שלשה ארבעה
 אבל הם משקלים בפ"ע , ע"מ קשרת , ולכן יבואו על הזכרים ועל הנקבות , ואמ
 עוד , כי המספר המפשט מן המתאר יורה על כונת הענין בכמות ולא על דבר
 הנמנה , ד"מ בספור החלום נאמר , ובגפן שלשה שריגים , מנפרד , לפי שעקר
 כנתו היה על העצם שראה בחלומו ולא שת לבו למספרן , והפותר אמר שלשת
 השריגים במספר מפשט , לפי שעקר כונתו על המספר שלש ולא על העצם
 הנמנה ; ואם שלא יספיק לו זה בכל מקום במקרא , לא שת לבו לזה ויספיק לו
 למצוא מקום להראות בו יד חריצות :

ג (רק דבקות במכתב , לפי מ"ש לעיל סי' קכ"ט שהוא שם מקרה הוא
 סמיכות ממש , וכן בכנויים הוא קנין , ויש חילוק כי כשקא בסמיכות מורה שבאמת
 עתה הם א' , רק שייכלו לחלקו לשלשה אבל עתה הם דבוקים ממש נחשבים כא'
 ע' באריכות ומלתא במעמא בל"מ , וע"ל סי' קל"ד בהערה שבמספר העשירות
 נמצא בנוי ממש .

§ קרב

ואבאר שמות מספר היסודי מאחד ועד עשרה ונקודתם, לזכר ולנקבה בנפרד ובדבקות,

נ ק ב ה

ז כ ד

נפרד	דבק	נפרד	דבק
אֶחָד	אֶחָד	אֶחָד	אֶחָד
שְׁנַיִם	שְׁנַיִם	שְׁנַיִם	שְׁנַיִם
שְׁלֹשָׁה	שְׁלֹשָׁה	שְׁלֹשָׁה	שְׁלֹשָׁה
אַרְבָּעָה	אַרְבָּעָה	אַרְבָּעָה	אַרְבָּעָה
חֲמִשָּׁה	חֲמִשָּׁה	חֲמִשָּׁה	חֲמִשָּׁה
שֵׁשׁ	שֵׁשׁ	שֵׁשׁ	שֵׁשׁ
שִׁבְעָה	שִׁבְעָה	שִׁבְעָה	שִׁבְעָה
שְׁמוֹנֶה	שְׁמוֹנֶה	שְׁמוֹנֶה	שְׁמוֹנֶה
תְּשַׁע	תְּשַׁע	תְּשַׁע	תְּשַׁע
עֲשָׂרָה	עֲשָׂרָה	עֲשָׂרָה	עֲשָׂרָה

הערה ודקדוק שמות המספר ומשקלם קשה מאד, כי כמעט אין אחד
 אין בו זרות במשקלו: אֶחָד נראה שהוא ע"מ פֶּעַל-הַדְּגוּשׁ כְּמוֹ נָבֵךְ (§ קפ),
 לא נשלם בו הדגש, כמנהג לפני ה"א חיות (§ ל), ולפי שלא התקיים פתח
 לפני קמץ באות גרוניה (§ שם) בא סגל המורה, ע"ד פָּחַם, וא"כ היה ראוי
 להיות הרבוי מסנו אֶחָדִים כְּמוֹ גִּילִים (§ קפ) אבל הרבוי בו ו אֶחָדִים, גם היחיד
 וצנו יבא לפעמים בשני פתחין אף וולח הסמיכות שכם אחד (בראשית מה),
 מפני זה נטה דעת קצת לומר, שהוא על שני משקלים, והפתוחים הם ע"מ
 וְעַל כְּמוֹ שֵׁשִׁי (§ קעה), אך במה שהנגינה מלרע סותר דעתם, והנכון מה
 שכתב הבאור נתיבות השלום (בראשית ג') ע"ש, ובא בחסרון אל"ף, ודבר
 ד אה אחד (יחז' לנ), ובחסרון דל"ה, ועשה אה מאחת מאלה (שם יט),
 וזה לנקבה כול פתח בנפרד ובדבקות, ובאס"ף וכן בסגול וזקף אֶחָת, וראוי
 להיות אֶחָת ונפלה הדל"ה, כדלת הרה ללת (ש"א ג) ה' לָלַח, ולדעת הרד"ק

דף

ו אֶחָדִים ה'א' בח"פ, כי באמת יש הרבה משקלים שברבים ישתנו למ"א,
 ול סי קמ"ה מ' טעל וסי' ק"פ מ' פֶּעַל וסי' קפ"ט מ' פֶּעַל וסי' ריד ור"מ'

(דף ר"ח ב' ע"ש בלבושיו) נגזר אתה מן את לזכר, ולא יחסד הדלית לא בזכר
 בנקבה : שנים לזכר שנים לנקבה בסמן רבוי זוגי, ושרשם שנה, וראוי לה
 שנתים לנקבה תפל הנון, ונדנשה התיז אחרי שינע, והוא זרה, ולכן 2) קורא
 אותה אשתים, באלף לפני השוא ויהיה שורש • ולכן קשמי עיניו (שנפ'
 התיז רפויה בעבור דגשות השיין שהיא בהכרח שורנע ; ויבא בסמיכות
 עשר איש (יהשע ג) כגפילת המים, או שנים עשר (ברא' ו') , וכל זה כשד
 דבק למספר, אבל כשהוא דבק לשם יפול המים תמיד, כמו שני אנשיב
 וכן שנים עשרה (במדבר ו') 3) דבק למספר במים, שתי נשים דבק לשם ב
 מים : שלשה לזכר, שלשת דבק, ובכנוי שלשתם בדגשות התיז, סנפ
 שלשת ע"מ פעלת, עיין לקמן (S קפת) ; וכל דבק אשר תיז בסוף יבוא
 לזכרים 4) וגם לנקבת, כמו לשלשה אחיותיהן (איוב א) ; שלש לנקבות
 כשהוא נסמך לשם שלש השנים (ויקרא כה), וכשהוא נסמך למספר יאמר ש
 עשרה שלש מאות, ובמקף וסמוך למלה שהוא מלעיל שלש-אלה (שמות כא)
 ארבעה לזכרים, בדבקו ארבעת ובכנוי ארבעתם (דניאל ג), ארבע לנקבות
 שוה כנפרד ובסמיכות : חמשה לזכרים והרבק חמשות, וגם מזה נוכל להוצ
 הכנוי אף שלא נמצא במקרא חמשתכם, וכן השאר, וזלתי במספר שבעת יב
 בכנוי שבעתם (שיב כא) • ודקדוק המלה הזאת עיין יסוד הנקוד שער השמות נ
 כמ' 5) ומדרך הסברא נאמר מן חשעת השעתם, וסן עשרה בכנוי עשרתם
 אבל הכנוי מן שמנות שמונתם :

ומספר

2) קוראים אותה אשתים, כיכ הרד"ק קכ"ז א' בשם בן אשר, וכן הוכחו
 שם מלשון פסורה, ומ"מ אינו דומה לשאר א"ג שנתבאר לעיל סי' י"ח אות-ו
 ששם כהוב עכ"פ הנקודה, משא"כ כאן גם הנקודה געלמת, וכן בשמוש בוכ'
 ודמי בשתי כו' אין בו א"ג, דאי' להא' רק להניח הש' וכאן שנח אחר בוכ"ל א'
 לאות אחר, ע"כ לא נשמע כ"ב לאון השמע שצריך למודר בו, וע"ע בל"ם תקיז
 על מלה משתים עשרה רבוא (סוף יונה) שיש בו א' בשביל הפתג •

3) דבק למספר במ', תמצא גם בו מעט שחמר המ' בשתי עשרה שנ
 (יחזקאל ל"ב א') וביוצא •

4) וגם לנקבות, אינ', דהא בכ"מ נמשך שלוש הערים שלוש השני
 וכיוצא הרבה, ומה שנמצא ג' שלשת לנקבות הוא לחזק על אחת ענין נ
 יש הרבה פעמים שיבוא ל"ז על נקבה, ולהפך לחזק או להקל על איזה ענין, ע'
 סי' ג' סוף אות א' עשיתם תמורת עשיתן •

5) ומדרך הסברה, אף שהסברה הוא בהפך לומר מן השעה השעתם כנ
 מן שפחה שפחתם, וכמ"ש במכלול ר"י ב', רק מחמת שכסמיכות ל"ג הוא מהדום
 למלה שבע השע אף שמשקל געל לא ישתג' כן יתדמה בכנוי ל"ז שבעתם השעתם •

§ קלג

ומספר עשרה מעשר ומעלה לזכר בלי היא ולנקבה בהא במשפט.
והאחרים קודמים לעשר, ובלא חבור ויו, והאחרים לזכר חוץ
מאחד ומשנים בנפרד, ולנקבה רבם בסמיכות:

עֶשְׂרֵה	}	אֶחָד	}	עֶשֶׂר	}	אֶחָד
		עֶשְׁתֵּי				עֶשְׁתֵּי
		שְׁתַּיִם				שְׁנָיִם
		שְׁתֵּי				שְׁנֵי
		שְׁלֹשׁ				שְׁלֹשָׁה
		אַרְבַּע				אַרְבָּעָה
		חֲמִשׁ				חֲמִשָּׁה
		שֵׁשׁ				שֵׁשָׁה
		שִׁבְעַת				שִׁבְעָה
		שְׁמוֹנֶה				שְׁמוֹנֶה
תֵּשַׁע	תֵּשַׁעָה					

הערה ולא עמדו המדקקים על מעם העיץ במלה (עשתי , ובעל
סקנה אברם האריך בו . ואם תבא היא הידיעה במספר , יתכן שתבוא על מספר
הגבול , אל שנים העשר איש (יהושע ד) , או על מספר הקמן , כמו האחת עשרה
(מ"א ו) , או על גוף הנמנה , כמו ואת שתיים עשרה האבנים (יהושע ד) .

§ קלד

ומספר (כמול לעיל סי' קכ"ט) העשירים 'בואו בסמן רבוי הזמרים
גם לנקבות, כמו עשרים שלשים ארבעים וגו' והיה ראוי להיות
עשרים עמהווגי, אלא (שהושוה לשאר מספרי העשרות ,
וכשיחבר

(עשתי , ולדעתי פשוט שהע' מן השרש ולא נוסף , והוא שרש אחר והם
שני שרשים ככל שמות הנרדפים וכו' וצא כתבתי לך סי' קנ"ה בהערה במלה אנכי
(שהושוה לשאר מספרים , א"ג דהא כל המספרים הם עשר פעמים
כמו שלשים הוא עשר פעמים שלש , וכן כלם , ואלו הושוה גם עשרים הוא לי
מאה עשר פעמים עשר ועוד דהיל להיות עכ"פ עשרים כדון רבוי משקל על או
על , אלא יש בזה עיון דק וכתבתי בלי' .

וכשיחבר אליהם האחרים, יתכן שיקדם מספר הקמן, כמו אחד ועשרים, שנים ושלושים, או מספר הגדול, כמו ארבעים ואחד, חמשים ושנים: ומספר מאה, בהאנקבה גם לזכרים, והסמיכות מאת אלף, והזוגי מאתים והרבי מאות, ובא המאות (מ"ב יא) (אינו כי הוא קלי וכתוב) ביו"ד נעה תמורת היא השרש, והמספר קמן המונה את המאות ג"כ בנקבה, כמו שלש מאות: ומספר אלף משתף, והרבי אלפים והזוגי אלפים, והמספר קמן המונה את האלפים ג"כ בל' זכר, כמו שלשת אלפים, עשרת אלפים, אחד עשר אלף, עשרים אלף, מאת אלף: ומספר רבוא או רבבה ג"כ משתף, והזוגי רבואתים, והמ"ק המונה אותו ג"כ בל"ג, (ג) שלש רבוא, רבוא רבבה:

הערה, ונמצא (3) המספרים האלה נחבור הכנויים, כמו ותאכל אותך ואת חמשיך (מ"ב א), פי' וחמשים שלך, ומצד הסבבא נוכל לומר ועשריך ושלושי וארבעי, וכן בשאר, וכן הכה שאול באלפיו ודוד דרבבותיו (ש"א יח).

§ קלה

מספר סדורי, הוא בכל עניניו כשם תאר, לכן יבוא תמיד אחד המתואר, ובה"א אם המתואר נודע, ובלא היא אם הוא בלתי נודע, כמו החדש הראשון השנה השנית, יום שני יום שלישי; ובא יום הששי (ברא' א) (ע"ל סי' רמ"ה) שלא כמנהג. וסמן מספר סדורי ירד היחס בסו' לזכר, ולנקבה (-ית או"ה) (§ קבר), כמו שני שלישי, שניה שלישה או שנית שלישית, והיה ראוי להיות שני לזכר בפלס שלישי, אך כבר ידעת בפנישת שתי יודין תפול

הארת

(2) שלש רבוא, לא נמצא וגם רבוא אין בו סיני, ואולי צ"ל שתי רבות (נחמיה ז') ע"א, וממנו רבותים, כי הוא חסר א' ואין רבות כמו רבוא כמ"ש בסיהל ז', וע"ל סי' ק"ז אוה ב' שמלה דבוח אינו לרבים רק מה שמסיים רבוא רבבה אינו ענין לכאן, כיון שרבו אינו לז' וגם לא נמצא רק בל"א ורבו רבון (דניאל ז' י') רק שבנוסח נשמת הוא, ואולי צ"ל דבות רבבה ואולי שכנגדם בנשמת (3) המספרים האלה, דוקא כאלה שהם לר' ולא ביחודים, כמש"ל סי' קל"א אבל הוא דחוק לחלק, ואף שלא נמצא יש להוציא מסב"ר כי אין אתנו כל הלשון

האחת להקל (קכד) ; וברבים שנים לפעמים בב' יודין אכל
שלשים (מ"ב א) רביעים וכו' בנפילת יוד יאחת לעולם ; ומשקל
אחד רביעים (שמות לד) ובא נ"ב רביעית (מ"א יחזו מת) על א'
המרכע : זה סדורם :

יחיד רכוס	יחיד רכוס
ראשונה	ראשון
שנית שני	שני שני
שלישית	שלישי
רביעית	רביעי
חמישית	חמשי
ששית	ששי
שביעית	שביעי
שמינית	שמיני
תשיעית	תשיעי
עשירית	עשירי

ר"ל היחיד ראשון והרבים ראשנים, שני ליחיד ולר' שנים ,
ש'לש' לר' שלשים'ת' שלישיים לר' ; ולמספר גקבה ראשונה יחידה
ראשונות רבו , וכן שניות שלישיות רביעיות וכו' : ומעשרה ואילך
בא מספר היסודי במקום הסדורי , אך יבוא אחר המתואר , כמו
ובשנה האחת עשרה (מ"א ו) , יום השנים עשר , יום העשרים ;
ולפעמים המתואר כפול ליתרון באור , כמו ביום שנים עשר יום
(בסדר ב' ז) שנת החמשים שנה (ויקרא כה) ; וגם מאחד ועד עשרה
יבוא לפעמים מספר היסודי במקום הסדורי , כמו בשנת שלש
(אסתר א) , בשנת שבע (שם ד) , בשנת השלושית בשנה
השביעית ; וכן באחד לחדש (בראשית ח) , בראשון , בעשור
לחדש (שמות יב) , בעשירי ; וכן (ע"ל ק"י א) וש'לש עשרה שנה
סדרו (ברא' יד) , ובשנת שלש עשרה :

§ קלו

מספר (לעיל ס"י קפ"ו) מדותי או החלקי (מדרש סוטה , ארר מחספן גרמט) המביל

המגביל נדר החלק מן הכל בשמות הקבוצין, אשר עודך כמותם
מגבל במדה במשקל ובמשורה, או שהנשוא נאמר על חלק מן
פרטי אחד, והוא בבחינת שם מפשט (כלומר שם מקרה) מהמתואר,
ומתיחס עליו כחתיחסות המקרה אל העצם, ומצטרף עליו
כהצטרפות החלק אל הכל :

ששית	חצי
שביעית	מחצית
שמינית	שלישית
תשיעית	רביעית
עשירית	חמישית

ושוה מספר החלקי למספר סדורי נקבה, וההבדל ביניהם
בענין מצבם, כי הסדורי יבא תמיד אחד המתואר כדן תאר השם,
ודמדותי יבא תמיד לפני השם כדן שם המקרה המפשט
מהמתואר ונסמך עליו, כדן כל נסמך שיקדם לסומך, דים שנה
הרביעית סדורי, רביעית השנה מספר חלקי, וכן רביעית
החן עשירית האיפה, ולפי שהוא בבחינת שם מקרה לכן יבוא
במין נקבה, כרוב שמות המקרה; ובתלמוד הנפרד ממנו בל
זכר, למחצה לשליש או לרביע, אבל במקרא הנפרד בל נקבה
כמו שלשית באור תבעיר (יחוק ה' זכריה יג); ומן עשירית נמצא
הנפרד ועוד בה עשיריה (ישעיה ו); ובא רבע שקל כסף (שיא מ),
וכן ומספר את רבע ישראל (כמד כג) שניהם מספר חלקי כמו
רביעית, וכן לפרעה לחמש (ברא מז) כמו חמישית; ולא נמצא
מספר מרותי מעשרה ומעלה, אם לא שנוסף עליו מלת חלק
מדרך סברא לומר: חלק אחד עשר חלק שנים עשר :

§ קלו

מספר הקפי (הוא חלוקתו למחצות), בלתי מגביל הכמות וכפרטות.

אך

1) חלק אחד עשר בן, ואולי איצו בנו במספר הסדורי לעיל סי' קל"ח,
אף שכאן תמיד קודם המתואר ויוכל למעות הלא אין חשש מעות בל"הק.

ק מבריל בין כל לחלק • אם המשפט מקף כלל המין או כל
לקיטף אחד נקרא הקף כללי • ואם הוא מתיחס על מקצת מן
כלל נקרא הקף חלקי • והקף הכללי יבוא על שני דרכים :
אחד במלת כל , ועל על היחיד ועל הרבים , כלאיש אשר בו
זם (ויקרא כא) כל הנוגע (שמות יח) , כל האנשים (שם ד) , כל
זעם , כל העדה : וכשהוא מחובר אל מלת השלידה , אם הוא
שללי (כל הנושא מן הנושא יבא במלת אין , ועתה אין כל
במדבר יא) • וכשנשלל כל הנושא מן הנושא יבוא במלת לא • לא
זעשה כל מלאכה (שמות כ) כי לא ראיתם כל תמונה (דברים ד) •
אם השם המגבל במלת כל , הוא נודע באחד מאפני ההודעה •
זם נהיא , או במסמיכות או בכנוי , מורה שליחה חלקית • כמו אפס
קצת תראה וכלה לא תראה (במדבר כג) : ולא יעיד א' (כל חמתי
תהלים עח) • וכן משמש כל על הפלגה , כשהדבור על הרוב
בט וכל הארץ באו (בראשית מג) • והדרך השני שבא השם
שולל להורות (עין לקמן סימן שיג) הכללות , כמו איש איש
שמלאכתו (שמות לו) ענינו כל איש • כרצון איש ואיש (אסתר
א) : ולפעמים בא כל , להורות בין אחר ובין כלם , כמו כל הנוגע
שמות יט) , והיה נכון ג"כ לומר איש איש הנוגע , יהיה מי שיהיה •
בין אחד ובין הרבה ובין כלם : (ב) וכן יבוא איש על הכללות , איש
אשה אל יעשה עוד (שם לו) , ענינו כל איש , וזה בענין הנופל על
הכלל ואיננו מחויב שימצא בכלל , רק אם ימצא יהיה כן :

והיקף

ג) כל הנושא מן הנושא בו אין בו , ואינן דהאגם כאן הוא שולל הנושא
האובל הוא הנושא לאדם האובל , ועוד תרי אומר וכל אדם לא יהיה באהל ,
ולו לא יאכל בו , הוא שולל הנושא במלה לא , אלא שאין תלוי בוה כלל רק
לפי שמות בא מלה אין ולפני פעל בא מלה לא , כמ"ש במכלול י' א' , וב"ב כ"ב
הוא עצמו לקמן סי' רס"ג וסי' שג"ה בהערה א' • כ"א / חזק סוף סוף כ"א
ג) כל חמתי , הכנוי של חמתו קאי על מלה כל , כמו בכור שורו שקאי
הכנוי על מלה בכור , על סי' קנ"ו , וכן צ"ל מ"ש או במסמיכות ג"כ מורה / השני
הליה חלקית דקשה הוא לא תעשה כל מלאכה הוא סמוך , אלא דכונתו שהמלה
אשר מלה כל יהי סמוך , דאלו אומר כל מלאכה המטכחן הוא שולל חלקי •
(3) וכן יבוא איש בו , גם בכאן הוא כפול איש ואשה דגם בשני מינים
רא נפל , כמ"ש לקמן סי' ש"ג דין ה' , ומ"מ נמצא אדם בו יקרוב , שיטו איש
בו ומורה על כללות •

§ קלח

והקי החלקי מורה התייחסות הנשוא על מקצת מן הכי
 בלתי מנבל בשעור, כמו קצה, מקצה, מקצת, רב, מעט, ו
 כשיבוא שם (בלשון רבים בלי האהדיעה, הוראתו חלקי
 כמויותיהו אנשים (שמות כ) (סינונע, סטולקס, עגלס, איין טהייל), וכפיל
 השמועה לפעמים ג' כמות רב, כמו ולצדק יאמר (א) איש וא
 זלד בה (תהלים פא), ועוד הרבה מה שיפול בלשון על המקצו
 אפי מה שיתישב בענין :

§ קלמ

יש מספר מורה כפילת פעולה אחת והשנותה, כמו פן
 פעמים, שלש רגלים, עשרה מונים : ומלת פעם נופל על הא
 זעל הנקבה, כמו שמוטה מאות חלל בפעם אחר (שיב כיג), של
 מאות חלל בפעם אחת (היה א יא) :

§ קמ

יש עוד מספר המורה שעור וערך (סלסטרטיאנאויס), ריל כפיל
 הדבר על השעור הידוע בערכו, כמו כי לקחה כפלים בהמאתו
 נישעיהם), ארבעתים (פיר פמך), ענינו ארבעה כפל על אחד
 שבעתים (ייבטן פמך), ענינו שבעה כפל על אחד, ולפעמים בא מספ
 היסודי במקום מספר הכפל והשעור, כמו ויספתי ליסר אתכ
 שבע כהמאתיכם (ויקרא כו), וענינו שבע פעמים כפל, אב

המספר

1) בליר, היה בלוי, כמיש לעיל ס"ס צ"ח בשם שור וחמור, רק החלו
 הוא שהלוי בכונת האומר, אם בא להרבות המינים שהי' לי ממין שור, וגם מס
 חמור כו' הוא בלוי, וכאן שבא להרבות הנופים ממין א' לא שייך לומר ויותר אין
 2) איש ואיש, רצה לרמותו לדין ד' לקמן סי' ש"ג ואינו דה"ל להפיל
 בליר אנשים אנשים, אלא הוא בכלל דין ו' שנתבאר שם לתורות הברל ושנו
 כמו אבן ואבן, שפי' אמת ושקר אף כאן איש ואיש, כזה וכזה, חכם וסכל, ה
 והוא יכוננה עליון שהמכלים כלים והמזכים נשארים כמיש שם בבאורו .

3) ענינו ארבעה כפל, ואולי הוא כפשומו ברכיוי הזוג שני פעמן
 ארבע, ושני פעמים שבעה, אבל חמש ידות הוא כפל חמש על אחד, או כמסן
 כ' כמו שמסיים במלה שבע כהמאתיכם .

מספר במקום הזה הוא גזומא . כי הוא מנהג הלשון תופס מספר
 זע . כמו שלש , שבע , עשר , לגזומא , וענינו הדבה פעמים ,
 והלא אנכי טוב לך מעשרה בנינים (ש"א א) . כי שבע יפול צדיק
 (שלי כד) . כלם יבואו לסך השבון שאינם החשבון ההוא הוקא ,
 לא לגזומא :

הערה ועקה המספרים על 2) שלש מדרגות . אחדים . עשרות . מאות .
 כל מדרגה השעה מספרים . דהיינו השעה אחדים . ועשר ישוב למדרגה אחד
 עשרות . תשעה עשרות . ומאה ישוב למדרגת אחד במאות . השעה מאות .
 וק"י ישוב למדרגת אחד באלפים . וממני המספר הן הודים (ציפערן) ידועים
 לשון עברי הם מסומנים בא"ב .

א	ב	ג	ד	ה	ו	ז	ח	ט	י
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
י	כ	ל	מ	נ	ס	ע	פ	צ	
10	20	30	40	50	60	70	80	90	
ק	ר	ש	ת	י	כ	ל	מ	נ	ס
100	200	300	400	500	600	700	800	900	

וד המספרים מרכבים מהם , כמו י"ב י"ג ק"א ק"ך וכו' .

פרק י ביהוסי השמות וממניהם

§ קמא

כל מה שאמרנו עד הנה מגדר השם הוראתו והממנים
 מבילים אותו , הלה בבאור ענין השם בבחינת עצמו , מרם
 ודובר במאמר לבאור גדר המשפט ורעיון שלם , ועתה אבאר
 ממנים המחברים בשם להגביל בו אופן יחוסו במשפט ; כי לפי
 השמשתמשים בשם , לבאר בו איזה גדר או מושג בבחינת
 נושא או תגשוא במשפט , משתנה ג"כ סמן היחס המחבר אליו ;
 דיעת השתנות ממני יחס השם במשפט , נקרא בשאר לשונות
 (עק"ימסימן) . וממני היחס נקראים (קמאם לייכטן) . וזה כי כל שם הנמצא

במשפט

2) שלש מדרגות , באמת הם חמש מדרגות , עשרה מאות יעלה אחד
 אלפים , ועשר אלפים לרבבה , ולא חשב אותם כדי לכלול השלש מדרגות אלה
 וחיות א"ב עם מצפ"ך , ובאמת אין האותיות ממני עבריות , רק מלשון
 שנה ותלמוד .

יש סיוע עקמת סוף הנהגה
 וזו הנהגה נכונה
 וזה כפי חלק השם
 וזה כפי חלק השם
 וזה כפי חלק השם

במשפט שלם (S פג), 1) או שהוא בעצמו נושא המשפט, וְ עַקְר הַסְפּוֹר לִיחַס לֹא נִשּׂוּא מֵה אִו לִשְׁלֹל אוֹתוֹ מִמֶּנּוּ, וְהוּא הַרְאִשִּׁי, לְפִי שֶׁהוּא רֵאשׁ הָעִנִּין וְעַקְר הַדְּבֹר, אוֹ שֶׁהוּא מַפְלֵל לְד מִחֲלָקֵי הַמִּשְׁפָּט, וְעַל הַרֹב יִבְאֵר אִיזָה מוֹשֵׁג אוֹ גֵרֵר בְּנֵי בְּבַחִינַת מֵה שֶׁהוּא מִיּוֹחַס לְנוֹשֵׂא, וְהוּא שֵׁם צְדָדִי, לְפִי שְׂאִינוֹ עֲ הַדְּבֹר בְּמִשְׁפָּט אֲבֵל מַפְלֵל לוֹ, כֹּאשֶׁר אֲבֵאֵר: וְהַנוֹשֵׂא שֶׁהוּא רֵאשִׁי, נִקְרָא נִיכ אֲצֵל בְּעֵלֵי הַלְשׁוֹן שֵׁם הַיִּשָּׁר (קָטוֹס לֶקְטוֹק), וְ שֶׁהוּא יִשְׂר וְאִינוֹ צְרִיךְ לֹא לְמַלְה מַמְלוֹת הַיּוֹחַס (כִּרְחֻמֵּינִימִן) וְלֹא לֹא הַיּוֹחַס, לְבֵאֵר גֵּרֵרוֹ וְיִיחֻסוֹ בְּמִשְׁפָּט, כִּי הוּא הַנוֹשֵׂא אֲשֶׁר הַנֵּשׁ גִּשְׁפָּט מִמֶּנּוּ: וְהַשֵּׁם הַצְדָדִי הַמְבֵאֵר אִיזָה מוֹשֵׁג אוֹ גֵרֵר בְּנִשּׂוּא נִקְ גִּיכ שֵׁם נֹמָה (קָטוֹס מְבִינִקִס, בִּינְעֵמָה), לְפִי שֶׁצְרִיךְ לְבֹא בּו מְלָה אוֹ א הַיּוֹחַס, דִּימִן וְךָ בְּלָעַם אֶת הָאֲתוֹן בְּמִקְל; נוֹשֵׂא הַמִּשְׁפָּט הוּא בְּלָעוֹ וְכֹא בִיזֶשֶׁר, הַפְעַל וְיך הוּא נוֹשֵׂא הַמִּשְׁפָּט, הָאֲתוֹן וְהַמְקַל עֲ שְׁמוֹת צְדָדִים, וְנוֹטִים בְּסַמְנֵי הַיּוֹחַס, מְלַת אֶת מְבֵאֵר יוֹחַס עֲ הָאֲתוֹן הַיּוֹתוֹ פְּעוֹל הַהֲבֵאָה, וְהַבֵּיִת מְבֵאֵר יוֹחַס הַמְקַל הַיּוֹתוֹ הַכְּ שָׁבוּ הַכָּה, וְשֵׁנֵיהֶם מְבֵאֵרִים גֵּרֵר הַנִּשּׂוּא בְּמִשְׁפָּטוֹ:

§ קמב

מִינֵי הַיּוֹחַסִים אֲשֶׁר יִתְכַנְּנוּ לְבֹא כִּכֵּל מִשְׁפָּט, הֵם רִבִּים וְשׁוֹנֵי וּלְפִדֵּם יֵהִיוּ מִסְפַּר מְלוֹת הַיּוֹחַס הַנִּמְצָאִים בְּכֵל לְשׁוֹן, כִּי לֹא הַיּוֹט מְלוֹת הַיּוֹחַס לְבֵאֵר יוֹחַסֵי הַשְּׁמוֹת הַצְדָדִים, כִּכֵּן מִן עַל תּוֹךְ אֵל לִפְ אֲחֵרֵי וְרוּמֵיהֶם (לְקַטֵּן סִי רַעִיָה); וְאֲנַחְנָה לֹא נִבְאֵר מֵהֶם הֵנָּה כִּי א חֲמִשָּׁה אוֹפִנִים, וְהֵם מֵה שֶׁרְבָם סַמְנֵיהֶם אוֹתִיוֹת בְּכֵלִם הַמְחַבֵּר בְּרֵאשׁ הַשֵּׁם הַצְדָדִי וְזוֹלַת אֲחֵד מֵהֶם שֵׁם מֵלָה וְהוּא אֶת, וְאוֹת

(א) יוֹחַס הַפְּעוֹל (מְקוֹמִינִין, דַּבֵּר וְיִדְעֵרַע גַּבְעֵסִטִּטֵּטֵר) הַמְזַרְה יוֹחַס הַשֵּׁם שֶׁהוּא

מקבל הפעולה:

ב יחם

1) או שהוא בעצמו בר, או שהוא מפל בו, ולא חשב נושא, כי הנשוא לפעמים הוא פעל, כמיש במשל ויך בלעם והוא מדבר מיוחס השמות, ומ שקרא כאן האתון והמקל צדדים, ולעיל סי' צ"ד קרא כזה תאר הפעל ע"ש או ה', שבאמת היוחס עם הצדדי שניהם המה ביהר תארי הפעל ה'.

- (א) **יחס שפני** (התחלת) , המורה יחס השם שהוא הסבה הנודמת , או התחלת המקום והזמן ; **יחס שפני** (מובטח ומוכח) מן ה (התחלת) , המורה יחס שהוא הכלי או התוך במקום או התוך בזמן ; **יחס שפני** (התחלת) המורה יחס השם שאליו תכונת הנשוא בסבה תכליתית או שהוא נבול התנועה במקום או בזמן ; **יחס ההקיות** (התחלת) המורה יחס השם אשר הנשוא משוער ונעדר בו , ועתה אבאר סמניהם אחד אחד :

§ קמו

כל משפט אשר נשואו פעל (התחלת) , ממאמר השני והתנועה (א) והוא פעל יוצא (התחלת) . המתבונן בין שני נופים פועל ופועל , והפועל הוא הנשוא , יבוא בשם ישר , והפועל יבוא בסמן יחס את . כמו בראשית ברא אלהים את השמים : ואם הפועל ידוע יתכן שיסומן באות הכנוי המחובר למלת את , כמו ויראו אחי יוסף אותו (בראשית ג) , או שהכנוי מחובר לפעל להורות () על הפועל , כמו ויראדו : ואם נשוא המאמר הוא מבנינים הנפעלים (התחלת) , ואז הפועל נשוא המאמר , יתכן שיבוא או ביחס הישר בלי סמן הפועל כדן נשוא המשפט , כמו השמים נבראים , הלחם נאכל , או שיבוא ביחס נומה בסמן הפועל אף שהוא הנשוא , כמו ולא יאכל את בשרו (שמות כא) וישב את משה (שם) וכן תוכל לומר את השמים נבראים , את הלחם נאכל , ופיוצא באלה : (ועיין בגורת מלת את (א) קנה רעה) ונקרא היחס הזה יחס הפועל .

§ קמד

(א) כל שם המנוביל בנשוא המשפט , נבול התחלת הפעולה אם

בחומר

- (א) להורות על הפועל , על מ"י שגיא שהכנוי מורה על כל היחסים , וכן מש אם הנשוא מבנינים הנפעלים כ"ו או שיבוא כ"ו במ"י הפועל ג"כ לאו דוקא דהה בגנין קל עומד כמו /ואת הכרול נפל (מ"ב ב' ה') , ובא הארי ואת הרב (ש"א י"ז ל"ד) , ועי' בא"ע ע"פ וישב את משה הנ"ל .
(ב) כל שם , כל אלת יתבארו באורך לקמן מ"י שג"ז .
(17)

בחוּמַר שִׁמְמוֹ הַתְּחִלָּה הַמְעוּלָה , אוֹ הַסְכָּה הַגּוֹרְמָהּ (וְהִיא בְּשִׁמְמוֹ
 מוֹחֲלֵט) , אוֹ כִּסְחָלָה הַתְּנוּעָה בְּמָקוֹם אוֹ בּוֹמֵךְ , סָמֵן יְחִים שֶׁלֹּא בָּלָן
 מִן אוֹ מִים הַשְּׂמֵשׁ הַבָּאָה בְּמָקוֹמוֹ וְאִתְּדִיחַ דָּנָשׁ , כִּמוֹ וְחִקְתָּ בְּקִירוֹ
 מוֹרֵה הַמֵּים יִחַם הַשֵּׁם , שֶׁהוּא הַחֹמֶר שִׁמְמוֹ הַתְּחִלָּה הַלְקִיחָהּ
 מִשׁוֹר עֲנִיִּים מֵאֲנִקַּת אֲכִיתִים עִתָּה אֲקִים (תּוֹרַיִם יֵב) , מוֹרֵה חֹמֶר
 בְּשִׁנְיָהּ יִחַם הַשֵּׁם שֶׁהוּא סְכָה גּוֹרְמָהּ , כִּי גַם הַסְכָּה הַתְּחִלָּה
 הַמְעוּלָה בְּמַחֲשָׁבָה , וְיֵצֵא יַעֲקֹב מִבְּאֵר שֶׁבַע (בְּרֵאשִׁית כֵּט)
 מוֹרֵה הַמֵּים יִחַם הַשֵּׁם שֶׁהוּא נְבוֹל הַתְּחִלָּה הַתְּנוּעָה בְּמָקוֹם שִׁמְמוֹ
 הַתְּחִלָּה הַגּוֹשָׁא לְהַתְּנוּעַע , וְיַעֲמֹד הָעַם עַל מִשָּׁה מִן הַפֶּקֶד (שְׁמוֹת
 יח) הַתְּחִלָּה זְמַן הַעֲמִידָה , וְנִקְרָא יְחִים הוּא יִחַם שְׁמֹנוֹ :

§ קמ"ה

הַשֵּׁם הַמְּגַבִּיל בְּנִשְׂוֹא הַמְּשַׁמֵּם , אֲשֶׁר הוּא פֶּעַל , הַכְּלִי עַל דִּ
 הַמְעוּלָה נַעֲשֶׂה , אוֹ נְבוֹל הַתּוֹךְ בְּמָקוֹם שֶׁכֵּן הַנִּשְׂוֹא מִיְחִים לְנִשְׂוֹא
 אוֹ הַתּוֹךְ בּוֹמֵן בַּעֲנִין הוּהוּ , אוֹ הַעוֹר שֶׁבִּגְנֵעוֹר הַנִּשְׂוֹא לְפַעוֹל , סָמֵן
 יְחִים שֶׁלֹּא בֵּית , וְיִמְוִיךְ אֶת הָאֲתוֹן בְּמִקְל (בְּמִדְבָר כֵּב) , הַמְּקַל
 הוּא כְּלִי הַחֲבֹאֵה , וְיִשָּׁב אֲבֵרָהֶם בְּבְאֵר שֶׁבַע (בְּרֵאשִׁית כֵּב) מוֹרֵה
 הַבֵּית הַתּוֹךְ בְּמָקוֹם , וְאֵת הַמְּסָה הַזֶּה תִּקַּח בְּיָדָהּ אֲשֶׁר תַּעֲשֶׂה
 אֶת הָאֲוֹתוֹת (שְׁמוֹת ד) , הַבֵּית הָרֵאשׁוֹן סָמֵן יְחִים הַתּוֹךְ בְּמָקוֹם
 וְהַבֵּית הַשֵּׁנִי סָמֵן יְחִים הַכְּלִי , כִּי בָּהּ אֲרִיזָן גִּדּוֹד וּבְאֵלֵהֶי אֲדַלֵּג שׁוֹר
 (שֶׁבַע כֵּב) , מוֹרֵה הַבֵּית בְּשִׁנְיָהּ יְחִים הָאֲמַצְעִי וְהַעוֹר , בְּיִוִם הַהוּא
 אֲכַל (וְיִקְרָא כֵּב) , הַבֵּית סָמֵן הַתּוֹךְ בּוֹמֵן ; וְכֵן יוֹרֵה הַבֵּית יְחִים
 הַחֹמֶר שִׁמְמוֹ הַמְּעוּלָה נַעֲשֶׂה , כִּמוֹ וְיַעֲשֶׂה אֶת הַבֵּית הַזֶּה בְּמִקְצֵה
 הַצְּבָאוֹת (שְׁמוֹת לח) , וְעֵינֵינוּ מִרְאוֹת הַצְּבָאוֹת , וְקָרֹב הוּא לְהוֹרֵאת
 הַמֵּים בַּעֲנִין זֶה , אֶךְ הַמֵּים יוֹרֵה עַל הַמְּקַצָּה , וְאֵלּוֹ אֲמַר מִמִּדְּאוֹת
 הַצְּבָאוֹת , הִיָּה נִרְאָה מִמְּקַצָּה מֵהֶם עֹשֶׂה אֶת הַבֵּינֹר , אֲבָל הַבֵּית
 יוֹרֵה עַל כִּלְלוֹת הַחֹמֶר רַל) מְכַלֵּם , וְנִקְרָא יְחִים הוּא יִחַם שְׁמוֹ :

§ קמ"ו

הַשֵּׁם הַמְּגַבִּיל בְּנִשְׂוֹא הַמְּשַׁמֵּם , אֲשֶׁר הוּא פֶּעַל הַנְּכֹל שֶׁלֹּא
 חֲבוֹנָה
 (ג) מְכַלֵּם , וְהַתּוֹךְ קָרֹב לְיְחִים הַכְּלִי , וְעַל פִּי שְׁנֵי .

תפון תפעולה בעצם . או הסבה ותכליתית שלמעט ולהכליתו
 נעשה . או גבול הסוף שאליו תכלה התנועה . או גבול הזמן : סמן
 החסם שלו מלת אל או לפי השמוש הבא תמורתו : אך מלת אל
 יבוא רק בגוף שאליו תכלה תפעולה בעצם . כמו ניתן אל משה
 (שמות לא) . הוא גבול הנתנה . אל ארצי ואל מולדתי סלק (ברא
 טו) . הוא גבול התנועה . והלמד יבוא ג"כ בשם אשר הוא הסבת
 התכליתית . (ו) שלמענו ולהכליתו תפעולה נעשה . כמו ולקחת
 משה לבני (שם) ויקחו לי תרומה (שמות כה) ועשו לי משכן (שם) .
 מלש עינתם בעבור העצם ולמענו . וכמו שמחלק רשי' ול בין אמרו
 דבר אלי או דבר לי (בראשית כד . כה) . כי הראשון מורה הנקף
 שאליו הדבור מיוחד והשני מורה שהדבור בעבורו ועליו . וכן יורת
 הלמד גבול הסוף בזמן . כמו פי לשבעת ימים אנכי מקטיר (שם ז) .
 עין בודק שמש הלשון (שנו) . ונקרא היחס הזה גם שאליו :

5. קמו

כל משפט אשר נשואו תאר ממאמר האיכות והכמות (5) .
 יתכן שיבוא התאר שהוא מדומה ונעלך בשם אחר אשר גם בו
 התאר הדוא . וזה על שלש מדרגות : (א) ערך השוה (פסיטיו) . ואם
 תאר הנשוא הוא עין בעין אל תאר השם האחר שנדמה לו
 וממנו כף הדמיון . ד"מ קצותיו מלתלים שחורות פערב (ש"ה ד) .
 מהמה שדחת השעב לשחורות העורב בכמות . לפי שהוא פערב
 ידוע . וכן כי ענה פמיות ארבה (שם ח) . מימח כמות חוק אהבה
 לכמות חוק המות הידוע לכל : ולפעמים (י) יבוא הכ"ף גם על
 המדומה כמו כי פמה פפרעה (בראשית מד) : או שתהיה הדמיון
 (ב) על השעור (ממלכתיים , פטרולטיים וסטי) . בענין שאין שווי בין

המדומים

- 1) שלמענו ולהכליתו , ועל פי' שניו שגם מלת אל הוא במקום בעבור .
- 1) ולפעמים , על פי' שניו שהוא במלות ששניהם דומים זה לזה , ואין
 א יותר מדמה מן השני .
- 2) על השיעור בוי באיכות , על פי' שניו שכתב שהשיעור הוא בכמות , וכן
 לקמן שנים במלה כן , שאין זה נקרא שיעור רק דמיון ופסוק באשר יענה קראו ערדי

המחזים בכמות כ"ג נאיכות , כמו באשר פתר בן היה (שם שם)
 ולהפך וכאשר יענו אותו בן ידבה (שמות א) , או שהשוא בקרוב
 ולא בצמצום כמו כאלפים איש (יהשעו) : (ב) ערך היתרון
 (קמולטיון) כשתאר נשוא הזה יותר מערך המתואר נכ בתאר
 ההוא , וסמן היתרון מים השמש בראש שם המערך כמו ואלם
 יחיו הקטן יגדל ממנו (בראשית מת) , טוב שם משמן טוב (קהלת
 ז) , טובה חכמה מנבונה (שם ט) , חשך משחור האדם (מ"כה ד) :
 (ג) ערך הפלגה (סמולטיון) , וזה כשהתאר (בין שתואר בבחינת נשוא
 ובין שתואר בבחינת נשוא) הוא מפלג מן הכלל המתוארים בתאר
 ההוא , אם בתכלית היתרון או בתכלית המעוט עד שאין למעלה
 ממנו , או אין למטה ממנו במדרגת התאר ההוא , וסמן המורה על
 הפלגת התאר , אם הוא בבחינת נשוא , יבוא בהא הידיעה ;
 והמערך , או שיבוא במים ובהא הידיעה , או שיבוא בכית ובהא
 הידיעה אסתוא (לעיל סי' צ"ח) כללי במתיקפה בנשים (שהא) ענינו היפה
 יותר מכל הנשים , [כי פתח הבית מורה על היא הידיעה שגמלה
 (לה)] , אלפי הדל במנשה ואנכי הצעיר בבית אבי (שופטים ו)
 והכהן הגדול מאחיו (ויקרא כא) ענינו מכל אחיו ; והתאר אשר הוא
 בבחינת נשוא , סמן ההפלגה מקל , כמו והגזש היה ערום מכל
 נדת השדה (בראשית ט) , גבוה מקל העם (ש"א ט) , והפס שלמה
 מקל צדס (מ"א ד) , ונקרא היחס הזה חס המין , וזהו הוראת
 הפלגת היתרון ותבאר בחלק שמיש הלשון (ש"א) :

s קמח

ועם זה התבאר ענין שם ישר וטובה מענין השמות האיפשרים
 לבוא

(3) בבחינת נשוא , גם הגדול מאחיו מלה מאחיו הוא הנשוא אלא פי' כאן
 בערך כל הפסוק יהי נשוא , זכמ"ש כמלות הגיון שאף בספור גדול נחשב חצי
 המאמר כלו נשוא , וא"כ והכהן הגדול אשר יוצק על ראשו ומלא גוי' כ"ז נחשב
 נשוא , את ראשו לא יפרע מתחיל הנשוא , משא"כ כאן ערום מכל חית גוי' עיקר
 הבונה לספר המשפט הזה שהי' ערום מכלש , ע"כ הוא נשוא ונשוא , וה"ה אם
 כלו נשוא נ"כ בב' כמו האדם הגדול בענקים הוא (יהושע י"ד מ"ו) , אבל נמצא
 כי יהודה נכב באחיו (יהי' א' ה' ב') , ויש כאן נשוא ונשוא והוא בב' :

לכוא במשפט אחד לחסלים טענת הרעיון השלם בכל חלקי משגות.
המה בכלל ששה עם הנושא :

(1) **שם הישיר** (כחומריות), והוא השם שהוא נושא המאמר. שבא
ביושר (לעיל סי' קמ"א) בלי סמך יחס, ונכלל בו ג' יחסים
הקראים (מקראיים), והם באשר הגשוא פעל (ע"ל סי' קמ"א) או תאר, נסתר
או נכח, והמדבר יקרא לנושא לורח ולהערה יבוא שם הנושא
כהא, או מלת הגוף נוסף על סמך הגוף הנכלל בנושא, כמו
האבן, בבורי אהה! (בראשית מט), יהודה, אהה יודקה (שם)
היזר אתם ראו (ידמיה ב) :

(2) **יחס הפעול** (מקראיים), וסמנו את אי-כנוי פעול :

(3) **יחס שממנו** (מקראיים), וסמנו מן או מים :

(4) **יחס שבו** (מ"ג, יגד מקראי), וסמנו בית :

(5) **יחס שאליו** (מקראיים), וסמנו אל או למד :

(6) **יחס היקף** (מקראיים), לפי שלש מדרגותיו, קטן (מקראיים) :

וסמנו כף, יתרון (מקראיים), וסמנו מים הפלטה
(מקראיים), וסמנו הב' או המ' או מכל :

הערה ובשאר הלשונות הכניסו עוד יחס התצטרפות (געניטיף) בין
יחסי השמות, ובלשון עברי אין לו מקום בין היחוסים האלה, כי ביחוסים
ואלה נוסח שם המגביל אשר הוא צדדי מצד המלח או אות היחס המחובר אליו.
אבל ביחס התצטרפות נוסח שם המגביל ממשקלו הגמרי מצד שהוא נסמך לשם
המגביל אותו, זה בארתי לעיל (§ קי"א) וכלן גם שם הנושא יבוא בלשון עברי
נוסח ביחס הסמיכות, כמו בני יעקב בא (בראשית לד), השם בני שהוא הנושא
לא יבוא ביושר; וכנתתי חנה באמרי נוסח לא בענין נפית המשקל. כי אם
בספי היחס, ויתכן לומר בלי עברי כל שם בין נפרד ובין נסמך יתכן שיבוא
ביחס הישר או ביחס נוסח. ר"ל בסמן היחס או וולתי והבן :

§ קמ"א

ודע כ"ל לא יתכן שיבוא הנושא ביחס הישר רק בהיות הנושא
תא, אך במשפטים שנושא שלהם פעל, לא יבוא הנושא ביושר,
כי אם בגוף נסתר אשר לא נזכר שמו עוד, כמו ברא אלהים (ברא

א

1) אתה יודוך, על סי' שפ"ו פ"א ועל סי' שפ"ו כפסוק אחותנו אתה
הי ועל סי' של"א.

א"ל. אכל בגוף נוכח ומ"ב. אין בכל המשפטים ישו כלל: כי
הנושא נכלל בפעל ע"י אותיות השמש. המחברים לשרש. דם
אמית הוא משפט שלם ואין בו שם ישו. כי הנושא נכלל בפעל
ע"י תחילו בסוף. כי זה נדר הפעל לכלול הנושא והגשוא וסמן
ההרכבה במלה אחת (ס' פ') יבטו שתבא בפיק שאחד זה:

ס' ק' יא בגד שם הגוף והכנסו

ס' ק' יב

כל עצם. או דבר המתבונן כעצם. כשידובר ממנו. צריך
שינבל בו הגוף בעת הדבור. והגוף בבחינת הדבור על שלשה
אופנים: אם המדבר יספר הענין על עצמו. הנקרא מדבר בעדו (י"י
מסוטט מפרסמן). כמו אני גדול. או שיספר הענין על גוף השומע שעמו
ידבר. הנקרא נוכח (ר"ת נ"י ס' מפרסמן). כמו אתה גדול. או שיספר
הענין על גוף שלישי זולתו וזולת השומע. הנקרא גסטר (י"י מסוטט
מפרסמן). כמו הוא גדול:

ס' ק"א

הסמנים המגבילים את הגוף. מרם מלות שלמות. כמו אני
(סד). אקח (ר"ס). דגא (ט). זה (ר"ס). אלה (ר"ס). ונקראים מלות
הגוף (מסוטט מפרסמן). ומרם רק (י). אותיות השמש
(ס' ו) המחברים לשם או לפעל או למלה ממלות היחס. או לאות
מאותיות בכלים מאחדיהם. ונקראים רבניים (לשני סבות: האחד
מלשון ואל אדם לא ידעתי אכנה איוב לג) (מסוטט). ר"ל שם או סמן
הבא במקום שם המיוחד אשר לדבר. והשני לפי שישנות אותיות
הללו. היא. כף. נץ. ו"ו. יוד. מ"ם. משמשים להוראת הגוף):

מסוטט מפרסמן

ג) אכל בגוף נוכח, זהו בעבר ועתיד אבל בקריאה תיזווי גם אם הגשוא
פעל הוא ישו. כמ"ש לעיל סי' קמ"ח. אך מה שחשבתי בסוף לשם נוסף. לעיל
סי' קמ"ב כתב שהיחס הוא בראש המלה. אבל בסוף גם אם הגשוא הוא אין
הגשוא ישו כמו דגך מובים, דבריך הוא הגשוא, והוא בכגוי שהוא נטה בסוף
ועל סי' קנ"ב.

ה) אותיות השמש. ונקראים אותיות הגוף והמחברים בו, ונקראים
הרבניים, בצל וכ"ס כפי' שאח"ו שחשב כאן ג' מינים

ס קב

יש הבדל בין מלות הגוף או איתיות הגוף ובין הכניס : כי
 נשחשם אשר סמן הגוף כגבל בו היא בבחינת נושא המאמר
 הנשוא שלו תאר . או יבואו מלות הגוף , כמו אני גדול , אתה חכם ,
 היא הולך , כי גם הבינוני הוא בבחינת שם תאר , ואם הנשוא פעל
 יתברו איתיות ממלות הגוף אל השרש להורות על גוף הנשוא ,
 כמו פקדתי . התינו (אחר השרש נגזר ממלת הגוף אתה , המורה
 על גוף הנשוא , שפירשם מן אתם (רכב) , והכלל כימלות הגוף
 או איתיות הגוף יבואו תמיד במקום שם הנשוא , והרכבתם מאיתיות
 האמתיות , אבל הכניס לא יבואו (דק במקום שם צדדי אשר
 הוא בבחינת יחס הצטרפות וקנין , או בבחינת יחס הפעול , דהיינו
 אסאת מרבגויים מתוך לשם , מורה היות השם המיומן בכנוי
 בבחינת חקונה , והשם שהכנוי רכב בו בבחינת קנין לו , כמו ביתי ,
 ביתך , ואם הוא מתוך הפעל , מורה היות השם המיומן בכנוי גוף
 הפעול , כמו שמרני , שפירשתי מאיתיות הכניס :

הערה ומה שקראו (לעיל ס"ב בהערה) קצה בעלי הלשון לחלק
 הדבר הזה שם השם (פראנאמינא , פירנארם) , והיתה כונתם לפי שיבוא המורה
 שם העצם במקומו , ד"ס בני המורה שם המדבר , איתת' שם השומע , הוא
 המורה שם הנסתר , אמנם זה לא יצדק רק בנסתר , כי בגוף הנסתר לא יהיה
 שיבוא מלה או אות הכנוי להוראת הגוף , אלא אחרי שתוכן השם בעצמו
 עם אודו ואם בשורצה לשנות ולשלוש השם ההוא , יתכן שיורה עליו במלת
 גוף או בכנוי לקצר בלשון , ד"ס ויאמר אברהם אל עבדו וקן ביתו וכו' ; כנוי
 במת' אחרי השם הנזכר הוא לקצר בלשון שלא להכפיל שם אחר איזה פעמים
 שם ויאמר אברהם אל עבד אברהם וקן בית אברהם , וא"כ יבוא הכנוי תחת
 שם , אבל בגוף מדבר בערו ונוכח הוא בהפך זה , כי לא יוספיק במכירת זמנם
 נד , אבל צריך שיבוא עמו ס' המורה על הגוף שלא יוכן בו הנסתר , וא"כ
 מלה או האות המורה על גוף מ"ב או נוכח הוא העקר ואיננו תחת השם , ואם
 יחובר

- 1) אחר השרש , וה"ה קודם השרש הם איתין לעתיד , וכמן שמסיים
 רכבתם מאיתיות האמתיות הוא והג' הם בראש לעתיד .
- 2) רק במקום שם צדדי , כלומר הכנוי שלו יד' הצדדי של המלה כמו
 עין מוכים , הרי עיקר הנשוא הוא דבר ומפירש בו איזה דבר שהוא שלך ,
 אלא אמרת עיקר הנשוא הוא ה' אות הגוף ומלה אמר הוא הנשוא להתיי'

יחזר אליו השם 3) הוא מפל לו, ולכן יותר נכון לקרא להם שם הגוף :

§ קנג

מלות הגוף והכנוים מתחלקים ג"כ לפי המין והמספר כמ
עצם, לפי שהם מורים עליו, והיה ראוי איך להיות שנים ע
סמני הגוף, והיינו שלשה לשלשת הגופים ביחוד וזכר, ושלש
לנקבה יחודה, וכן שלשה לרבים, השלשה לנקבות רבות, ו
שכנוף מב אין הכול כן שכן לנקבה בין ביחוד ובין רבים, ל
שכמ"ב המין ידוע, לכן מ"ב אני יחיד אנתו לרבים מ"ב משה
בשני המינים, וכן בבטנים, ואיך לא נשארו כי אם עשרה סמני הגוף

§ קנד

ומלות הגוף והכנוים הם על המשה אופנים : (א) מלות הג
(מ"ב מ"ב מ"ב מ"ב מ"ב) (ב) כפ"י ה"ק"ג (מ"ב מ"ב מ"ב מ"ב) : (ג) כפ"י ה"ק"ג
(מ"ב מ"ב מ"ב מ"ב מ"ב) : (ד) כפ"י ה"ק"ג והמ"ק"ה (ק"ג רמ"ב מ"ב מ"ב מ"ב) :
(ה) כפ"י ה"ק"ג (ק"ג מ"ב מ"ב מ"ב מ"ב) * ועתה אבאר אות
אחד אחד :

§ קנה

מלות הגוף (מ"ב מ"ב מ"ב מ"ב) יתכן שיבואו ג"כ ביחס הישר והעומה
לפי מה שהיה השם ראוי לבוא אשר יבוא במקומו, אך תמות
שם הישר (1) יבואו מלות שלמות מתברות מאותיות האמנותיו
ותמורת שם הצדדי העומה, המלות מרכבות מאותיות בכל
המורות על סמן החם, ומאותיות הכנויים המורות על הגוף בש
הצדדי לפי מה שהוא :

שם

3) הוא מפל לו, על סוף ש"פ שדרך הכבוד הוא להזכיר השם נש
רי, וא"כ יחיו נקרא עיקר דינו בשם העצם והכנוי המורת השם ותהיו
1) יבואו מלות שלמות, או אותיות מחוברות לפעל לאותיות האמנות
כציל במיש לעיל סוף ק"ב, ותמורת שם הצדדי כ"ו מאותיות בכלים, א
את המורות כ"ו כציל, ואיך בלוח שם הישר אחר שחשב כל מלות
היל ג"כ להעמיד פעל עם האותיות אמקד תפקד כ"ו לעתיד תפקדו פקדו
לעבר, ואולי הוא מ"ס *

שֵׁם הַיִּשְׂרָאֵל (מַחֲוֵה)

נִקְבָּה

זכר

אֵל	אֵל	אֵל	מִיכ	} תַּיִת
אֵלֹהִים	אֵלֹהִים	אֵלֹהִים	נוכח	
אֵלֹהִים	אֵלֹהִים	אֵלֹהִים	נפתר	

אֵלֹהִים	אֵלֹהִים	אֵלֹהִים	מִיכ	} תַּיִת
אֵלֹהִים	אֵלֹהִים	אֵלֹהִים	נוכח	
אֵלֹהִים	אֵלֹהִים	אֵלֹהִים	נפתר	

יְהוָה הַפְּעוּלִי (מַחֲוֵה)

אֵלֹהִים	אֵלֹהִים	אֵלֹהִים	מִיכ	} תַּיִת
אֵלֹהִים	אֵלֹהִים	אֵלֹהִים	נוכח	
אֵלֹהִים	אֵלֹהִים	אֵלֹהִים	נפתר	

אֵלֹהִים	אֵלֹהִים	אֵלֹהִים	מִיכ	} תַּיִת
אֵלֹהִים	אֵלֹהִים	אֵלֹהִים	נוכח	
אֵלֹהִים	אֵלֹהִים	אֵלֹהִים	נפתר	

יְהוָה שֶׁמֶט (מַחֲוֵה)

שֶׁמֶט	שֶׁמֶט	שֶׁמֶט	מִיכ	} תַּיִת
שֶׁמֶט	שֶׁמֶט	שֶׁמֶט	נוכח	
שֶׁמֶט	שֶׁמֶט	שֶׁמֶט	נפתר	

שֶׁמֶט	שֶׁמֶט	שֶׁמֶט	מִיכ	} תַּיִת
שֶׁמֶט	שֶׁמֶט	שֶׁמֶט	נוכח	
שֶׁמֶט	שֶׁמֶט	שֶׁמֶט	נפתר	

יְהוָה שֶׁבֹ (מִיכ, מוֹד, מַחֲוֵה)

שֶׁבֹ	שֶׁבֹ	שֶׁבֹ	מִיכ	} תַּיִת
שֶׁבֹ	שֶׁבֹ	שֶׁבֹ	נוכח	
שֶׁבֹ	שֶׁבֹ	שֶׁבֹ	נפתר	

שֶׁבֹ	שֶׁבֹ	שֶׁבֹ	מִיכ	} תַּיִת
שֶׁבֹ	שֶׁבֹ	שֶׁבֹ	נוכח	
שֶׁבֹ	שֶׁבֹ	שֶׁבֹ	נפתר	

יחם שאלון (יחם)

מ"ב	1	לי, אלי	} יחם
נוכה	2	לה, אליה	
נסתר	5	לו, אליו	

מ"ב	1	לנו, אלינו	} יחם
נוכה	2	לכם, אליכם	
נסתר	3	להם, אליהם	

יחם הדמיון (קיסוסוהסיס)

מ"ב	1	פמוני	} יחם
נוכה	2	פמונה	
נסתר	5	פמונה	

מ"ב	1	פמונה	} יחם
נוכה	2	פמונה	
נסתר	3	פמונה	

ה ע ר ה , א נ י א ו א נ כ י ע נ י נ י מ ש ו ה 5) א ל א י ד ע נ ו ל כ נ ו נ מ צ י א ו ת ה כ פ ב מ ל ח א נ כ י , א ת ה , ל פ י ד ע ת ק צ מ ה ו א מ נ א נ ת ו ד נ ש ו ו ת מ צ י א ע ל נ ג נ ה י מ ס ד ה ג ו פ ל ו ד ה י א נ ו ס ק , ו ע כ י ה ג נ י ת מ ל ר ע ה ו א ז ר ה 4 ו ב ה פ ס ק , ה א ל י פ ק מ צ א ו מ ל ע י ל , כ י ע י ר ו מ א ת ה , ו ל נ ק ב ת א ת , ו ב נ ל ו ז כ ר ב נ י מ ק ו מ ו ת (ב מ ד ב ר י א , ד ב ר י מ ה , י ח מ כ ח) א נ ח מ נ ח נ ו א נ ו , ש ל ש ת ק מ ש מ ש י מ מ " ב , ו ה ר א ש ו נ ז ו ה ג ל ר ו כ , ו ה ש נ י צ מ ע מ י מ ב מ ק ר א , ו ה ג ר ק פ ע ס א' ב י ר מ י ה (מ " ב) : א ת ש ל ו ז כ ר י מ , א ת נ ל נ ק ב ו ת , ז ב ה י א נ ו ס מ ת ו א ת נ ה י ד ע ת ה (כ ר א ש י ת ל א) , ו מ צ ד ה ס ב ר א נ א מ ר ל ו ז כ ר י מ : ג מ כ נ א ת מ ה , ו כ נ ה ס ה ג ב ה י א נ ו ס מ ת , ה י ק ת ה ה ו ב ר נ ש : א ו ת ה ה ו א מ ג ו ר ת נ ח י ע ל ו ו ב נ פ ר ד מ ש ק ל ו פ ל ע י מ י ס ת , ו ב כ נ ו י מ ו ת י כ מ ו 4) מ ו ת י , א ו ת ש ע נ י נ ו ע מ ה ו א מ ה כ פ ו ל י מ

- 2) כמוני כו, הוא בערך השוויו אבל בערך היתרון והפגנה הולך ע"י יחם שממנו על סי קמיון.
- 3) ולא ידענו לכוון א"צ כיון, כי הוא שורש אחר ככל שמות הנידחים; ובארתיו במידל, ומלה אקה שהוא מלעיל, וכיה במלה אנכי, וע"ע לעיל סי' ג"ב אות א', ומ"ש במלה נתנו שדם נ"פ הוא בלא ו' אבל בלא ו' יש עוד ונתנו מה: ומ"ש אנו פ"א בירמ' אנו, כי הוא רק כתיב ולא קרי.
- 4) כמו מוהי, הוא מעות, כי הגפרד מן מוהי. הוא פנת, והוא שם המסרה

הנפולים שרשו אתה, ע"מ צל, ובבניו אתי אהה כרגש על חסרון אות הכפל,
 כו צלי צלף : אותה לזכר, אותה לנקבה, ובהפסק גם לזכר, ובה"א טמטת
 אהבה (שמות כט) : אתכם נשתנה מתביריו לרבי תנועותיו, וכא גם בחולם
 אהכם (יהושע כג), וכן אותם או אתם, אהה ובא אותהם (אש"ש), אותה
 (שם), וענינם אחר : סגיא חמ"ם האתה טמטת, ודי באחת כמו סח סח יהלך
 (איוב טו), ורגשת הנ"ן בעבור התיק שלפניה בלי נגינה : סגה לזכר, ובהפסק
 סגה גם בו חמ"ם נוסף, ולנקבה סגה : סמנן לזכר הרגש כגון חסרות ה"א
 דראי סמנהו, כמו שנמצא בה"א ובנפילת מ"ם הכפל, שמי' סנהו (שם ט)
 (ה), וכן סמנו לרבים סג"ב, ודל הראביע בס' סאותים : סלח סמנו לעולם
 חסר היא וקדגשו, ופעם הוא סמן יחיד נספח לא הגדול סמנו (רמב"ם יב),
 ופעם הוא סמן רבים מ"ב חדר סמנו (שמות יד) והענין יבדיל ביניהם עכ"ל,

ואמר עוד כי בספרי אנשי מורחנ"ן סמן הרבים רפה כדיתה? מהם חמ"ם בצירה
 חסרות הרגש לחסרון נ"ן סג, ונמצא כנו"ן ספ"פ אכר סג"ה (אי"ב ה') : כי
 ל"ב : סגה לזכר, ובהפסק גם סמ"ה : סגה לרבים זכרים וסמ"ה
 היא גם זכרית נוסף בסו, ובה"א על היא סגה ורגש, סגה לנקבות והם י"ח
 בסקרא, מ"ו סגה בצירי כגון וג' מהם בסגל : לו או אלו ל"פ, וכבר בארנו
 הבהל ביניהם (ס קמו), ובא אל בחבור חכונות כל רבים, ורגיש בקת, נכונות
 שהגינה סלעיל האלף בצירה ובאותם שהם מלדע בשוא : לה לזכר, לה לנקבה
 ובהפסק גם לזכר : להם אלהם לזכרים, (ס) ובנפולותה"א זכרנו מלעיל הכף
 קטצה ובכנוי מלדע בשוא : סגה זכה"א עוספת כמטה : קמוס לזכרים,
 קמוק לנקבות, ובחסרון חמ"ם : קכס כגון כנסתרים קמוס, בנפילת חמ"ם
 קכס, כי כן מנהג הלשון לחסר ולהוסיף אותיות בכנויים :

המקרה משא"כ סת הנוא שם התאר, ובבניו נאמר סתי סתו כו, אבל את ואתה ענינם
 שה"ק הם סבלל השמות שבאים בכנויים ס"א, ע"ל ס"י קע"ג, וכן מ"ש כמלה
 סגי ודלשות הג' בעבור התיק כו אי קאי על מלה סני הא הרגש כרין אחר
 שמש"ו, ואם קאי על מלה סמני דא הנגינה לפני ות', אולי מ"ס וצ"ל ורגשות
 ח"י כו, ומ"ש כמלה סמנו הגש הג' המורת הג', ע"ל ס"י ל"ז אות א' שא"כ,
 ומ"ש בשם א"ע כמלה סמנו, והענין יבדיל ביניהם הוא ראי למ"ש כמה פעמים
 שכן חשש מעשה בצירי ע"ל ס"פ קנ"ח, ומ"ש גם וכו' נוסף כמו, ע"ל ס"י קנ"ח
 שהא מורכב מן חיד ורבים, ומ"ש כמלה אל שאם הוא מלדע הוא בשוא כ"ס
 סג"ה, אינו, דהוא א"י סג"ה מלדע וצ"ל כצירי, אלא העיקר חלוי בהנעת הג'
 סמקס המעם י"ח סג"ה כמלה סג"ה

5) ובנפילת ח"ה כו, אין לו באור, ויש פאן מ"ם ת"ל אלהם לזכרים,
 כמד ובנפילת ח"ה, ובה"א חספת צמונה ובכנוי מלעיל חך קטצה ובכנוי מלדע
 בשוא, קמוס לזכרים כו.

§ קנו

בני הקנין (ס'ל ספספספספס, דלו כטונגרט ס'א), המה (א) אותיות הכנויין
 בשמהוברים אחד או שנים מהם לשם, מודה הכנוי על שם הקונה
 והשם הנסמך לכנוי מצטרף עליו בכחיות שם הקנין הנסמך לשם
 הקונה, כי אין הבדל אם השם נסמך לשם אחר, או לכנוי הבא
 במקומו, ומסוף עליו הכנוי שמגביל גב' הגוף בשם הקונה, מן
 שהוא בלתי מגביל בשם הסמך... דים ויאמר אברהם אל עבה
 (בראשית), כנוי היינו כולל שם הקונה ומגביל הגוף והמין והמספר

§ קנו

אכנס כנוי הדבק בפעל מודה על גוף הפעול אשר קבל הפעולה.
 מאשר אבאר בחלק הפעלים (פרסה); ואף כנוי המקור וכנוי שם
 המקרה יתכן שיהיה כנוי הקנין או כנוי הפעול, דים באהבתו אותה
 ושם-כט), הוא כנוי הקנין לפי שהכנוי דבק לפועל, באהבתו
 תשנה תמיד (משלוח), הוא כנוי הפעול, לפי שהכנוי דבק לפעול,
 באשר אבאר גם זה לקמן (פרסה ורסז ורצד):

§ קנה

אך אופן התקשר אותיות הכנויים בשמותם על דרך זה: בשם
 הנסמך חיד, כמו דבר כנוי מדבר בעדו יויד ולפניה חירק (ל),
 כמו דברי, ולפעמים כנוי ויוד, כמו תחתני (שיב כב), בעדני
 (תהלים קלט), (ע) עד כנוי הפעל: כנוי נכתב ובר כף קמוצה ושוא

לפניה

(א) אותיות הכנויים, גם לעיל מ"י שלפני זה חשב בכנויים, אלא ששם
 נעשה מלה שלמה כפ"ע השמש עם הכנוי, וכאן מיירא אם הכנוי מיבק לשרש,
 ייש כנוי הדבק במלה זו, ובאמת קאי על מלה שלפניו כמו בכור שוח
 (דברים ל"ג י"ז) קאי הכנוי על השור רק הבכור הבכור שור של, וכן איש
 דרמי (מ"א כ' מ"ב) עליו נאותו (ישעי' י"ג ג) אין מ"י נאות שלי אלא אנשים שלי
 שהם עליו נאות, ולפעמים הכנוי על מלה שאנשנה כסאך אלהים (תהלים מזח"ד)
 שמי' כסא אלהים כלומר כסא גדול שלך, וכן הרכס צפור (שם י"א א') מ"י דר
 צפור שלכם, במ"ש שם בבאורי

(ב) ע"ד כנוי הפעל, ויש עוד כנוי נעוץ חו' במגול, שגם בפעלים לא
 נמצא רק מלה ייעוץ, ובארתי בלים קים ב' :

לפניה (ק) דְּבָרָה : ואם (ה) בהפסק לים בסגל דְּבָרָה ומלעיל .
 ולפעמים גם ברי הפסק בן . ולי אני עֲבָדָה (מ'א א) . ופעמים היא
 נטובה אחרי הכיף . שלחת בְּשִׁמְכָה (רמיה נט) . לאות על יְדָה
 ושמת יג : כנוי נוכחת כיף שואית (ק) והוא דק לנקבה . ולא תמצא
 לעולם כף שואית לזכר בשמות וולתי בפעלים כאשר אמר
 במקומו (לקמן סי' רס"ח) . ונוסף לפעמים יוד על הכיף והכיף בתורק .
 כנף עֲוֹנָי (תהלים קב) : כנוי הגמטר לזכר ויין בחולם (ו) . כמו
 דָּבָר . ופעמים תבא היא במקום ויין אֵלֶּלָה (בראשית ט) . ופעמים
 שצידם (הו) עיד כנוי הפעלים . ואיש שִׁדְוֹ . (ש'א יד) אורוהו (איזב
 בת) ופְּלִגְשָׁדוּ (שופטים יט) : כנוי נסתרת היא במפיק ולפניה קמץ
 קט) : כנוי רבים מ'ב לזכרים ולנקבות נוין ויין בשורק (נו) דְּבָרָנוּ :
 מ'י רבים נוכחים כף מ'ם והכף בסגל (כס) דְּבָרְכֶם . ולרבות נוכחות
 (קן) . ופעמים נוספה היא אחר הגוין ומתכנה (יחו' סט) כסתות יכנה
 (שס יג) כנוי רבים נסתרים מ'ם ולפניה קמץ (ס) כמו דְּבָרָם . ופעמים
 בתוספת ויין אחר המ'ם . כמו בפעלים (ס) פְּרִימו (תהלים כא) :
 וכנוי רבות נסתרות נוין (קן) כמו דְּבָרָן . ופעמים היא נוספת אחר
 הגוין לְבַדָּנָה (ברא' כא) . קְרִבָּנָה (שם סב) . והבזית בסגל שלא
 נסתר : ובשם הנסמך . לכנוי בלשון רבים . כמו דְּבָרִים . כנוי
 המ'ב יוד ולפניה פתח (י') . כמו דְּבָרֵי . ומ'ם הרבוי נופל . ולפי
 שמצאו במקרא גם בלא כנוי מ'ם הרבוי נופל . כמו ואת הַבָּרִי (מ'ב
 יא)

2) בהפסק לים בסגול, ויש גם שלא בהפסק ויש בהפסק בשוא ומורים על שהע
 חיים להיות הפסק או לא כמ"ש לעיל סי' כ"ח אות א' , ועל סי' קע"ה א' למת
 לפני שימושך נשאר הקמץ ולא בן לפני קם, ומ"ש שלא נמצא ר' שואית לזכר רק
 בפעלים, וכן במלים איהך ערך, כמ"ש בהערה סי' קב"ה, ומ"ש כאן מלה
 כסתותיכנה הוא כנוי הרבים, אין מקומה כאן רק לקמן בסוף הסי' .

3) פרימו, וכתב במכלול קס"ב א' שהוא מדבר על הכלל והפרט כלומר
 מרכב יחיד ורבים, כי כנוי היחיד פריו וכנוי הרבים פרים והורכב משניהם,
 וע"כ מ' בחולם כמו הכנוי היחיד פריו בחולם, משא"כ תהומות יקפיוטו בשורק
 שהוא ג"כ מרכב מן כנוי הרבים יחיד, ומכנוי הרבים לרבים, וע"כ הוא בשורק
 גם מ'בים יחיד ה' דינו בשורק יכסיוהו, וע"כ לא יחדש תנועה חדשה בשביל
 ואת הרכבה, ומלה קרבנה שהוא בסגל נתתי מעם בל"ם

יא) ת' הכרים, הדרד עמי (תהלים קמד) ת' עמים, 4) וראוי של
 להחליפם בכנוי מ"ב ליחוד; ויש מהם שיבוא בפתח או בקמץ לפי
 הוי"ו הרבוי בנפילת המ"ם, כמו וְשָׁרֵי בִישָׁשְׁכָר (שופ ה), אצ"י
 יָדִי (יחז יג) ואורגים חוּרֵי-יִשְׁעֵיהֶם, וראוי שלא להחליפם בכב
 רבים מ"ב: כנוי יחיד נוכח (רָה) ולנקבה (רָה), כמו דְּבָרָה דְּבָרָה;
 ונִסְפָּה יוֹד על הבף לפעמים, כמו תִּיכֵי תַחְלָאִכִי (תהלים קג)
 כְּנִי יַחַד נִסְתַּר (יחז), כמו דְּבָרָיו, ופעמים יוֹד הרבים נופל ויהי
 הכנוי בה"א, וי"ו בשורק, כמו וְעֵינָהּ (איוב כד) ת' וְעֵינָיו, כי בהינן
 הַגֵּן בְּצִירָה וְהִיא מוֹשַׁכַּת יוֹד, וא"כ הַסֵּרָה בְּמִכְתָּב וְקִימַת בְּמִכְתָּב
 זכן 6) ואחות מְרַעְהוּ (ברא כב) ת' מְרַעְיוֹ, וכפ"י נִקְפָּה נִסְתַּרוּ
 (רָה) כמו דְּבָרָה; כְּנִי רַבִּים מ"ב (יג) דְּבָרֵינוּ: כְּנִי-נוֹכַחִים רִיבֵךְ
 וְנוֹכַחֹת רִיבֵךְ, כמו דְּבָרֶיכֶם-כֵּן: כְּנִי הַנִּסְתָּרִים (רָה) כמו דְּבָרֵיהֶם
 וְאִם

4) וראוי שלא להחליפם, כלומר שלא יטעה בפרושו כי ליהק לא הונן
 לסי' דק כפי אשר הורה תולדות לפי זיווג האותיות ותנועותיו; ע"ש לעיל סי'
 ג' אות א', וע"ל סי' שנת' בסוף שמוש' ובסי' שנים שמוש' מילין שיש לכ"א
 הרבה פעמים ולא סמך רק על המבין, וע"ל סי' ק"א אות א' שבסמיכות אין
 חלוק בין פבדי לזוני רק סמך על המבין, וכן לעיל סי' קנ"ה בהערה ג' מלה ממנו
 והענין יבדיל ביניהם, ע"ש אות ד' ולעיל סי' קכ"ה שם משהרף, ולקמן סי' רל"ג
 בעתיד תפקידה משהמש לנזכרות ולנסתרות ובסי' רל"ד אות א' כבינוני לזכר
 געבר בה"ם אין חילוק ושם ציווי שוה למקור, ובסי' רמ"ב, בהפעל העבר
 ומקור וציווי שוים, ובסי' רמ"ה בחפ"ג העבר מנפעל ומפעל ועתיד מר"ב מקל
 שוים, ובסי' רנ"ב בנע"ז שוה עבר ובינוני בזכר ופעל שוה לציווי שם ובעתיד
 מנפעל בנע"ז שוה לקל מתפ"ג; וסי' רנ"ה בגליה וע"פ גרונית ועל שוה הקל
 להפעיל וסי' רנ"ז בכפולים שוה העבר לבינוני, וסי' רנ"ז בהפעיל מכפולים ונל
 שוה לשל נע"ז ושם בכפול הפעל היחיד נסתר שוה בשלשה גזרות הושב מנע"ז
 אמנפ"י ומכפולים, ובסי' רצ"ד הסמיכות על ענינים מתחלפים בלא סי', וכן
 הראה לקמן סי' שמי"ט בהערה שבל"הק אין בחס' פעלי העזר רק מובן והנה יהי'
 לכל פעל, ע"פ ר"ב פירושים למשל יפקוד (ער וועט ער מעג ער דארף ער מוז
 ער זאל דאכמוין), וכן בפעל פתמי (מאן וועט מאן מעג מאן דארף מאן מוז מאן
 זאל), ובלבינוני (ער דאכט מאן דאכט) וכיצא הרבה אלא שאין חשש מעות בליהק;

5) ואחות מרעהו, ולשון הפסדה עליו לית שום בר אינש, כלומר
 ששם מרעהו הי' שמו אחוזת ולא נמצא עוד במקרא שם כזה, וא"כ יהי' מלה מרעהו
 המ' מן המשקל וכנוי ליחיד, וכן י"ל במלה ועינתו כמ"ש לעיל במלה שיהו אורחו

וזהו הדין לפעמים ועם ידו בסי. כמו שנינו (מהלום נח). אלימ
חטב; ולנסתרנת (יהו) כמו דבריהן. ונוספה היא אחר הנק
חתימה (ידו יא):

§ קנט

כני הרומי (פ"ג דמאונטרטיון, ונליגטריס פ"ה), המם מלות מוחות
המדרב: (המו על הדבר שהוא מדבר, כאלו מערה באצבע
ואם עליו כי הוא זה, על קן לאו פולגו מבוונסחה כי אם נוכח
לם בין שהוא קרוב או רחוק; ומלת הרומי ליוחד (זה ע"י) ואם
בשוק. ולנקבה זאת (זה) או בנלם (לפעמים בזה זה ויקרא
נן הקלה בלמה נוסף לכר: ואמר המדקדקים ביה זה נאמר על
שם קרוב (זה) הקלה על גרמו הסוק (זה) ענין שמיש הלשון
והשקל ובלמה בלי הא, הסלע הקל משופמים; ומלת הרומי
לדבם, אלה, ומשנתם לזכרים ולנקבות. וכלי הא, אלה טלבו
הרפא (זה א"ל): איכא חות בממב דחם, אמה, מזה, אסו
לה, בזה, ולנקבה, בכל לפעמים בשוא, פואת, פואת, לואת;
את אלה, מאלה, באקה, לאלה, אך ביכ על הרוב בשוא,
מלה פאלת:

§ קס

כני המיוחד והמערף (פ"ג דקטוראונטיון, אום רסאוסט, כמטוואונטרטס פ"ה
מארכס פ"ה): הוראת שניהם שוה לצרף שני משפטים אשר לחם
השתתפו בשם אחד, אם שהשם אשר הוא נושא במשפט הראשון
הוא נ"כ נושא במשפט השני אשר בו הוא מנבל יותר, או שהוא

בשניהם

- 1) רומי על הרבר, והוא כמעט הראשון שכתב לעיל פ"י קצ"א על פי
מנויים, ולכן קראו כאן בשם כנוי ולא בשם יחס כמו מן אל, וכן ציל בכנוי
המיד וכמי השאלה
- 2) כי אם נוכח, יותר קרוב לנסתר שאינו מדבר עמו, וכיש במלח
אלזה על גרמו רחוק
- 3) ולפעמים בה, ונהפך הוא שכלם בה רק שנים יש בו, ע במכלול
הוא א ועיש בלמשני שאין זו מי נקבה זו בשוק אינו לז, ועיש עוד מלה
אלו בו בסוף

בשניהם שם צדדי, או שהוא באחד נושא ובשני צדדי; וכ
 המיחד, מנביל את השם בתור אשר המשפט נאמר עליו, וסמ
 הוא ליחוד, היא לנקבה הם לרבים, הן הנה לרבות, וכן זה, וזא
 אלה, ניכ לפעמים (1) מיחדים; וכנוי המצרף מחבר המשפטי
 ומצדה המשפט השני המנביל איה שם במשפט הראשון;
 במשפט הראשון בבחינת השם המשותף המנבל בכנוי המיחד
 וסמנו מלת אשר, דמיהוא ^{שמה} ^{הוא} אשר אמר יי להם (שם
 10). מלת היא מיחד שם אחר ^(דבר יחיד) ^(אחר) — (סוף טו), ומל
 אשר מצרף עליהם המשפט השני המנבילם יותר ולפעמים יבוא ש
 לבר להודאת כנוי המצר, מה שהיה הוא שהיה (קהלת א) ו
 שיעמוד (2) ההיא במקומו, שם האחד פישון הוא הסוכב (בראשי
 ב), ענינו אשר טובב, ולפעמים יקדם משפט המצור לפניהגשו
 של המשפט העקרי, כמו (3) האשה אשר נתת עמדי, היא נתנה
 (שמו), היא אשר יבדת מן, הוא נקדוש (במחבר יז):

קמא

ולפי שמלת אשר מצרף השם המשתת' לשני משפטים וכבו
 יתכן שיתחלף יחס השם בין משפט למשפט, והיה ראוי איכ שיסוכ
 במלת אשר סמן יחס השם במשפט המצור, וכן היה ראו
 שישתנה לפי המין והמספר, כאשר הוא בשאר לשונות, אך הלשו
 נשתה בענין הזה משאר לשונות, כי אין במלה הזאת, כי אם הורא
 הצור לבר; אולם הגבלת השם מן ומספר מנבל בנושא רי
 בפעל

- 1) ולפעמים מיחדים, כשאנו רואה אותו כמו כינה משה האיש אשר
 העלנו לא ידענו מה היה לו (שמות ל"ב א') וכדומה, וכן הוא היה הן שחשבו
 לעיל סי' קצ"ה במלות הגוף, וכאן חשבם בכנוי המיחד אלא שכאן מיירי כשאנו
 רואה אותו.
- 2) היה במקומו, כל"מ בארתי שאדרבה עיקר הלשון הוא זה, כי כנמצא
 בספרים הראשונים רק בספרים אחרונים שמו במקומו ש', וע"ל סי' ל"ה אות ה'.
- 3) האשה אשר נתת נה, דה"ל לומר בהיפך האשה נתנה לי היא אשר
 נתת עמדי.

נעל • וסמן היחס • או שיבוא אחרי תנשא במלת היחס לכר . או
סות בכלל המחובר לפעל . או לכנוי . או שיחסר לגמרי במקום
שהענין טיבן . ועל הרוב יחס הפעול חסר • (על פי ש"ס ו' ו') כמו
שחראה במשלים האלה :

שם הישד . ברוך " אשר הציל אתכם (שמות יח) השם המשתתף
בשני המשפטים . הגושא (מלכר) •

יחס הפעול . עד מות הבהן אשר משה אותו (כמדבר לה) השם
המשתתף • בראשון הגושא בשני הפעול (מלכר) ; כי אם כמין
אשר תדפנו רוח (ההלים א) . השם המשתתף . הראשון ביחס
הדמיון ובשני ביחס הפעול וסמנו ; את בך את יחידך אשר
אהבת (ברא כב) . בשניהם הפעול . ובמשפט המצורף סמן היחס
חסר (על פי ר"ג) וראוי את אשר אהבת (מלכר) או אשר אהבת אותו .
או אהבתו ; לרשת את הארץ אשר נתן (יהושע יח) . ג"כ סמן היחס
חסר . וראוי אשר נתנה או נתן אותה :

יחס שממנו . לעבוד את האדמה אשר לקד מ"שם (ברא ג)
השם המשתתף בראשון ביחס הפעול ובשני ביחס שממנו (מלכר)
ומלת השם משם תי ממנה :

יחס שבו . והמטה הזה תקח בידך אשר תעשה בו (שמות י)
השם המשתתף . בראשון הפעול ובשני הבלוי (מלכר)

יחס הימין . ארבה אשר לא היה קמדה (שם) . וענינו אשר
נמדה לא היה ? לפי שיחס הפעול במצורף על הרוב בלי
סמן . יפול לפעמים ספק בענין . דימ ויהי דבר יי אל הנביא
אשר השיבו (מ"א יג) . יתכן שיהיה אשה מצדף הנביא המושב
(מלכר) . או הנביא המשיב (מלכר) . וכפירשי שם . ואם שם המצורף
חסר . יבא סמן היחס במלת אשר . כמו (על פי ש"ס) באשר .
באשר . לאשר . באשר :

כגוי

1) יפול לפעמים ספק . ואין חשש בליהק . כמ"ש לעיל סי' קצ"ח אות
ד וק"ס שחלה הספק במלה השיבו כמה שחסר יחס הפעול . קשה דאמרו היה
קדא אשר השיבו אותו ג"כ היה הספק הזה עצמו . ועל פי קצ"ח שבמקור ושם
המקרה לעולם יפול הספק שקאי הכגוי על המועל ועל הפעול :

§ קסז

פני השאלה (א) אלוטוטיות, פריטטות (ב) . והוא שאלת הדרוים
 לדעת את השם בין ראשי ובין צדדי . והשאלה לדעת נושא או זה
 ענין . אם הוא אדם (וכן מלת אי אנה איפה?) (א) , ואם הוא דבר
 אחד מה? (א) , ולדיעת הפעול מה? אתיב? (א) , ולדעת יחס
 הקנה ויחס שאליו למי? (א) , או שלמי? ולדעת יחס שממנו
 קממי? (א) , ולדעת יחס שבו גמיה , או גמיה לפני (על פי סג דיז
 דמי) אחד , (א) , ויחס שבו , (א) , וכן השאר :

§ קסח

ומה שנמצא עוד בשאר לשונות כגוי (על פי רב"א תל"ב ושל"ד)
 קממי (כ"ג מיטיליניוטיה , סובסטנטיבס ב"א) (א) , יפאחז , (א) , אף שאין עליהם
 מלות מיוחדות בלשון , מגבליהם בספור הענין , דים כמעט שכב
 אחד העם (ברא' כו) , אחד לא נודע מי הוא , או שיבא פעל נסתר
 ולא יקדם שם לפניו , להורות נושא סתמי , על כן קרא (שם ט) ,
 ריל איש לא נודע (יטאנר און) על כן יאמר (שם כב) , יאמר ליוסף
 (שם טח) , ופרשי במקומות כאלה אחד מן המגידים , ודעתו לענין
 נוף סתמי (און יפאחז) :

מ א מ ר ש ל י ש י

מסקלי השכות

פרק א בגדר הגדה והמשקל

§ קסד

אודי אשר בארנו הבדל מחלוקת השמות לפי צורתם , (א) רל
 לפי הבדל מושגם והוראתם , נבאר עתה הבדל השמות לפי
 חמרם , רל על איזה דרך דמה משתנים בתמונתם , כאשר הם
 צדיכים להשתנות , והיינו בסמיכות או ברבוי או בכנוי , כל שם
 ושם

(א) רל לפי הבדל מושגם , כי כן נקרא לשון צודה במלות הגיון , עיש
 שער פי אותה וי' החומר הוא נושא הצורה והצודה הוא נושא התכלית

זם לפי משקלו שיש ונודע : אך צריך שאבא לך ראשונה
מן עיני בודה נמשקל :

5 קסה

כל שם הנמצא בלשון , או שהוא יסודי (מקורו) הנה
במחזור אשורה עליו : כמו שמים , ארץ , עפר , הלח , בית , לפא
או שוא נגד (רמזי וחסידים / הנביאים) , אם משם אור , כמו : אדם מן
אדמה , בי ממנה לקח , יעקב מן עקב , או מפעל , אם מצד
שהתואר עושה הפעולה והיא , כמו בין ספר , או שהפעולה נעשה
במתואר , כמו זבח על הבהמה הנזבח , מופת המקום שעליו זוכים
וכוונת , ושניהם נגזרים מן זבח : וכן כל שם , או שהוא פשוט
(מקורו) , כאלה שזכרתי , או שהוא מקרב (קצת חסיד לזכרון נפולס)
משני שמות לתאר ענין אחר , כמו אבימלך , עמי שדי , אבד
גליעל , יפתפיה , עבמים , צלמות , והם מעמים מאד המרכבים
במלה אחת , ויותר מהם במרכבים עוד המיכות , כאשר באותי
לעיל (וקינ) :

5 קסו

והשם הנגזר מן הפעל , בהרבה ישחנה ממנו בצורתו , או שישחנה
בו הצועקתיו לכל צלי חספות אורחות על השרש (זרם , עקס) , כמו
זבח מן זבח , עבד מן עבד , דרך מן דרך , או שנוספים בשם אותיות
על השרש (מקסה , בטקידנט) , והם נקראים פטן המשקל : והמשמשים
לפטן

1) אדם מן אדמה , על פי קניה אות א , ובלים בודתי שכל השמות
שוות ואינם רק שני מחלקות שם המקרה אני קראתי שם העצם כמו עצם השמים
כלומר עיקר שרשו ומקומו קדם שנדבק לטף , ושם התאר בלומר דבר נשמית
יש בה ענין עצמית בענין מה , כי אין ספק שמים והרץ יש להם באור שעל שם
קך נקרא שם בן זהה כשאר שם התאר :

2) אכור אינו מורכב , רק בא נוסף וכי לקטן סי קצ"ט מאותיות
האצט"ו ושארש בור , וכן עבמים שרשו עבמ רק שנבטל הל' עם סטירה
ועל סי רי"ג :

3) והשם הנגזר מן הפעל , בולים בארתי שאין שם נגזר מן הפעל ועיקר
סוד הלשון הם השמות ועליו בא הפועלים , וע"כ פעל א' משמש לכמה שמות
על סי קעיב :

לסמן המשקל הם אחתה ואמסדיו. פים כראש זמלם כסן
ומהם בשתי הקצוות. דים משפט מן שפט. המים כראש סס
המשקל. פקרון מן פקד. הנון בסוף סיה. משמרת מן שטר. מס

כראש ותתי בסוף. ונאלה חברה
הוא שחורע ג"כ. כזמצד האותיות הנוספות לסמן המשקל
ומצד נקודתן. נוכל להביר מאיזה בנין בפעלים ומאיזה זמן שבבנין
הם נגזרים. ע"כ נאמר השמות שאינם רגשים ואין בהם אות נוסף.
הם נגזרים מעבר של בנין הקל. או מבינתי. כמו דבר. זקן. כבוד.
שכד. ואם אחת מאותיות איתן כראש ובחזק. הם נגזרים מעתדי
הקל. כמו אצבע. יצהר. תרהר. והרגשים (הם נגזרים מבנין פעל
הדגוש. כמו נגב. בפר. אדיר. הרחה. הצלה בתוספת היא ובפתח
הם נגזרים מן הפעיל. וכן מסלול פתח המים. מורה שהוא מן
בינוני בהפעיל. ילקמן תכריך בפתח יורה שהם מן העתיד בהפעיל.
ובן כל המשקלים הנגזרים מן הפעלים נוכל להביר עדין:

וכמו שנמצא בפעלים נגזרות שתהלפות. בן הוא בשמות הנגזרים
מהם והם. שלמים חסרי פ"א נ"ן או (הפ"י כשע"פ צדי. נתי
פ"א אלף ונח"פ"א יוד גע"ו ונח"ו. למ"ד אלף והיא וכפולים.
השלמים שלא תחסר או תנוח אות בשרש. כמו דבר גדול זקן.
חסרי פ"נ. כמו מןע. מ"תן מן נמע נתן. וחסרי פ"א י"ד. כמו
מצבה

1) והדגושים הם נגזרים מבנין פיעל, אינו אמת כי הפעל נגזר משקל
והשם נגזר מדגש, וכן להפך יוצא השם משקל והפעל קצתו מדגש, ויש לשמות דרך
אחר, כמ"ש בליים ועיקרו במידה וכ"ש מה שמחלק בין עבר לעתיד אינו נראה,
כי אין בשמות חלוק זמנים.

2) חסרי פ"י כשע"פ צדי, הוא דעת הבחור בהגזרותיו למכלול ע"ה ב'
ובחפתי שם בלבושיו שא"נ, ולקמן סי' ר"א חשב בעצמו פדע פסד מחפ"י, ויש
עוד חסרי פ"ל כמו בשורש לקח לעיל סי' ל"ו ולקמן סי' ר"א, וכן יש חסרי פ"א
בן דעת הרד"ק בשם אביו במכלול צ"ג כמו ואגדה ספ"ת במקום האגון
מאכלת רק ענבלע בדגש, והוא הנכון, ע"ש בלבושיו שחוספתי עוד

מקרה כן יצא. ונח לא יד. כמו מ' שור מ' ישר. נח עין וחי.
כמו מקום משרש קום. ונח לא ודהא. כמו מקרא מן קרא. מחלה
מ חלה. וכפולים. כמו חן לב משרש חנן לבב. וכן מרכבים
נלמד נח פ'א ונח נח למ' א' מ'א מן י'א.

וכן חלה
מ'א מ'א מ'א מ'א
מ'א מ'א

5 קסמ

הסב'ים המדקדקים לשקל כל שרש בפלס פעל. ג' לפי שינוי
הפעלים והשמות בלשון עברי הם בעלי שלש אותיות שרשיות.
וקרא לאות הראשון בכל שרש פ'א פעל. ולאות השני עין פעל.
לאות השלישי למד פעל. וכן בענין הנקודות. נאמר חכם על
משקל פעל. גדול ע'ים פעול. וכן ע'ים פעל. מלך ע'ים פעל.
וע'י נדע להבדיל בין האותיות השרשיות ובין הנוספות לסמן
המשקל. ד'ם מ'שפן נאמר שהוא ע'ים מפעל וא'כ שרשו שפן. כי
אלו היה שרשו משך היה משקלו פעלן. וכן נדע להבחין בין נודת
לנודה. כי נמצאים שמות השוים בתמונתם ובנקודתם. והם
משרשים שונים ומשקלם מתחלף. ד'ם מקום שזה בנקודתו עם
שלוש. ונאמר על מקום משקלו מפול משרש קום ועל שלום משקלו
פעול. וכן מוצא ג'ח (תהלים קלה) שזה עם מוצא אני מ'ר ממות
קלה (ו). ועם זה הראשון משקלו מועל משרש יצא והשני פועל
משרש מוצא. ע'כ לא נכון לתכנן בפלס משקל השם מ'רם ותחקה
על מחצב שרשו:

קע

אמנם כוד הבחינה לצר' בו השם להבדיל בין אותיות השרש
ובין סיגי הנוס' לסמן המשקל. אם השם נגזר מפעל. בחינתו
להשבו לפעל. והאותיות הקיימות בפעל הן משרש המלה.
והנפלות בו. הן נוספות לסמן המשקל. ד'ם תקיעה (לא נמצא
בעברית) תרועה בשתיים ת'יו בראש. ובפעל פרם נאמר תקע
תקיעו. וא'כ הת'יו יסוד. ומשקלו פעילה. זמן תרועה נאמר
תרועו. תתקעו ולא תרועו (במדבר י). וא'כ הת'יו נוסף ומשקלו
תפילה משרש רוע. וכן תוכחה שזה לנקודת תועבת. וכן תועבת
הפעל.

הפעל לא תתעב (דברים טו) החי קיימת . וא"כ משקלו הועלת
ומן תוכה הפעל הזכיה בגלילת החי . וא"כ משקלו הועלת
משרש יכה . ומה תרין על השאר :

§ קעא

התעב מה שראוי לדעת בענין ההתעבות והתנועות בשמות א"כ
ע"י תולדו א"כ שני . כבר בארתי מהם מה שיש בו ה' בתולד
התנועות (§ כג) . ואמר עתה דרך בלל כי הסבה הערמת שני
התנועות בשמות . הוא אחד מארבעה אופנים שהשם מסרבה
בתנועות בעבורם . ה'ל מן , רבוי , סמיכות , וכנוי . וכשתרבה
המלה באותיות ובתנועות בסוף והגנינה נעתקת ממקומה הראיה
לה . הוקל המלה בתנועותיה , ע"י שתשתנה אחת מהם לשוא ,
וכבר אמרתי (לעיל סי' כ"ה) ג"כ , כי המקום המכשר להשתנות
לשוא ולא תנועה השלישית שלפני הגנינה . ובתנאי שאם היא
תג' לא ימשך אחריה אחת מן אותיות אהוי . בתנאי נסוד לצורך .
ואם היא תג' לא יהיה אחריה הגש חוק , כי אם יש זה לא (על סי'
כ"ה א"י) ישתנו , שלא יבטל הנח או הדגש , וכן (ג) בעבור
תוספת אותיות האמצעין בראש המשקל לא ישתנו . וכן
בתוספת אותיות בסוף ולא נעתקה הגנינה ממקומה בעבור
התוספת ההיא ג"כ לא ישתנו ; וכבר אמרתי (לעיל סי' כ"ה כלל א') ג"כ
כי הקמץ יותר עלולה להשתנות מן הצירה , והצירה יותר מן
החולם , והחולם מעומה בשני , והחידק והשורק לא ישתנו
כלל , לפי שאין חידק בלא יוד ואין שורק בלא ויז . לכן קמץ
וצירה קמץ וחולם , הקמץ ישתנה והם לא ישתנו , וזאת בצורה
שאחריו קמץ , הצירה משתנה . וכן צירי וחולם הצירה משתנה
והחולם לא ישתנה . ולא ימצא חולם בראש ישתנה רק במקצת
השמות שאחריו סגל לא זולת , ובתנועות הקטנות , המגל
הפתח תמורת סגל לפני אות גרונית , הם הקרובים להשתנות ,
ושאר

(ג) בעבור תוס' כ"י לא ישתנו , כמיהל בארתי שאינו , ולפי סדק
המשקלים אשר סדרתי שם יהיה סקל המ' נוסף על משקל גל רק בשביל תוס'
המ' נשתנה המגול לשוא , ועל סי' קצ"ה .

שאי תיק לא ישתנו בעבוד הדגש שאוריהם, (א) ולא נמצא שם
שאשו קדו ויתקיים בנמית המשקל :

5 קעב

וראי שתדע כי הפעלים שומרים תמונתם לחוב, רל כל גזרה
יש משקלו, וכל השרשים שבגזרה זו שומרים תמונת המשקל
היא, ולכן נוכל להציא בהם הסתום מן המפורש, רל שנוכל
לנות כל הבנין ממלה אחת אשר מצאנוהו במקרא, עד שאר
זרשים בגזרה זו, אבל השמות אינם שומרים תמונתם, כי כבר
מצא שני שמות בנפרד על משקל אחד, ובנמיתם מצד המין
המספר והסמיכות והבני, יתפרדו זה מזה, דים דבר גמל משקלם
גמל שוה, והדבוי מן דבר דברים ומן גמל גמלים, עכ קשה
להציא בהם הסתום מן המפורש ואם מצאנו הגזרד מן שם במקרא
לא מצאנו נמיתו, אף שנרמ' אותו לשאר השמות שהם משקלו אך
ז יגיד לנו אם נוכח האמת דרכנו? כי הנה נמצאים שמות ענין
ווד ומשקלם שונה, ונמיתם לא על אחד מהם אשר בנפרד, דים
ריתי מורי עם בְּשָׂמִי (שיה ה), הנפרד מהשם הזה על ב' משקלים
גמן בְּשָׂמִי (שמות ל) וקה בְּשָׂמִי, ועכ"ז נמיתו בפנינו לא על אחד
ושני המשקלים, כי הראשון בבני בְּשָׂמִי כמו מלכי מן מלך,
בשני בבני בְּשָׂמִי כמו קדשי מן קדש, ועכ"רצו קצת המדקדקים
חסרי לו משקל נפרד בְּשָׂמִי, מה שלא נמצא, כדי להשוות
משקלים, אך קלקלת' יותר מתקנתם, כי מהייתן ומה יוסי הרבות
משקלים לענין אחד ללא דבר, ויותר נכון להציא את השמות כמו
הם, אלא שישתנו בנמיה פעם כך ופעם כך, (א) ולא ישמרו
נמיתם, והנפרד מן בְּשָׂמִי בְּשָׂמִי, ונמיה עיר כפר כפרים עם
נרדים

(א) ולא נמצא כי, אינו בו ויתקיים ברבים ויחיה, וע"ע לקמן
י קע"ח ור"ס ר"ז.

(1) ולא ישמרו תמונתם, הוא יותר קלוקל ונלעג לשון, והרי תראה בקל
ובלשונות ישמרו תמונתם, ואם ישתנה הנועה א' ושתנח באורו כי (פענצמער)
א' במל הוא חלון (ופינצמער) בחירק הוא חשך (ואנ) בקמץ הוא אומר (וועג)
מל הוא מצה, וכן כלם וכ"ש בליהק ושהוא יותר מדקדק מן הפעלים, הרע
דוא

נדדים (שם א) ומן בקר חדשים לבקרים (איכה נ) ויש אכ במשק
הגפרד הזה שתי נמיות כאשר אבאר להלן :

פרק ב שלמים עלי תוספת אות

קע

פעל קמץ שאותו קמץ ומלרעו והוא נגזר מהעבר בקל. כפ
 אבק. בשר. דבר זהב. חכם. וכבר ידעת כי הקמץ ישתנה לעול
 לשוא בין בסמיכות ובין בכנוי. ודרכי נשית המשקל הזה בכנוי
 כבר בארתי לעיל (קנת) וגם אופני שנוי קצת הכנויים, ונמצאי
 ממשקל הזה. סמיכות היחוד (בצירי העיץ. חלב לכן הסמיכות
 חלבונים ושעיה ס). ולבן שנים (ברא מצו) הסגל בעבור המקף
 ונמצאים עוד במשקל הזה הרבוי הלמיד ברגש. והם גמל קפ
 שפן. הרבוי גמלים קמנים שפנים. ובסמיכות ובכנוי גב בפת
 וברגש

הוא משקלי השמות אין להם שיעור, כי בכל שרש נעשה משקלי השמות לא
 מספר כמו פקד פקוד פקד פקד פקד פקד פקד פקד פקד פקד פקד פקד פקד פקד
 יש תוס' את האמנתיץ לשנות המשקל, וכן ע"י רגש וכ"א יש לו הוראה אחר
 כפי מ"ש לעיל סי' ג' שכל מבטא האדם הוא בכלל הלשון והפעלים אינם רק
 פועלים ונ' פעולים והתפעל, וא"כ בע"כ יוצא בפעל כמה הוראות, כי כל רב
 משקלי השמות כשבאו לשמש בפעלים לא יתחלק רק לשלש מחלקות, כמו ה"א
 יבא אור ונונה או יבוא אור ואש, וכן ישב בביתן ובית חוק, או יהיה בו מבו
 ונסמין וכיוצא הרבה, ובארתי בס"ה ב', וכן כאן בקש הוא העיקר המריה וקנו
 בקש הוא השורש של הקש וקשם הוא הקליפה כי אריתי מורד עם בשמי הוא כנ
 יערי עם בשמי ייגו עם חלבי מחמת רב התאבה אכל הכל העיקר עם הפסולת
 צמיש עם כבאורו, ומה שהביא ראיה מן קר קרים הוא מעות, כי גם משק
 קמץ בכנוי ישתנה הפ' לשוא ובכנוי היחוד יתקיים רק בשנוי הנגזרת מן
 קלבים קלבו וכיוצא, ואין להאריך כאן יותר.

בצירי העי, והוא ככל המשקלים הבאים צממיכות מ"א, ויש קצת
 בכנויים מ"א ויש שבטו ברכים מ"א, והכל ממעם שכל הלשון הוא עיד ונתלה
 ובסמיכות או בכנוי או בליד הו לא שייך מעם השורש תזה במשקל הזה לחזור
 על ענין כזה, וצריך לחקל המשקל ולהודיעו או להעלותו כמו שידע בעל הלש
 בעיקר הוראותיו, וכמ"ש בסידל והוא עמוק מאתנו, וע"כ יש שבאים ברבי
 שרש אחר ולא די בהורדת המשקל, והכל בחכמה רבה, ויש עוד סמיכות ב
 נקדות מן קצת קצת הבבשן.

וסגש הלמד : והרבו הזוגי ממשקל הזה מן פנה פנפים , והסמיכות
פני וכו' , וגם עיר נקבה פנפות , כי יש מהם היחיד זכר והרבו
וקבה , כמו (ע"ל סי' ק"ז הערה ב') צבא צבאות נהר נהרות :

פעל קמץ שאחריו צירה גיכ מלרע , כמו זקן שכן חצר כבר ,
ובסמיכות ישתנה הקמץ לשוא והצירה לפתח , זקן ופתחו : ובכנוי
לא יתהל' הצירה , חצרו חצקה חצרו : חצרו כחצרו : ויש גם
בסמיכות קיים הצירה , כמו בעקב עשו (ברא' כה) , קמץ מאות ,
באבל אים (תהלים לה) , הסגל בעבור המקי' והסמכו למלה זעירא :

והרבו זקנים שבנים , והסמיכות והכנוי זקני , זקני וזקני זקני ,
זקני וזקניכם הם ; ויש מהם גם בסמיכות הרבו הצירה קיים , כמו
הפזי צדקי (שם) שמחי העתי (שם) , שמחי אלהים (שם ט) , אבל
ציון (ישעיה סא) , וארבע שמות ממשקל הזה בסמיכות היחיד

בשש נקודות והס' ירה פתח גול נהר , הסמיכות פתח הבית
(מ"א ו) ירה המזבח (ויקרא א) גל אח (יהו"ה) או וגל משפט
(קדאת ה) ונהר אבנו (משלי כד) , ובכנויים יבואו על משפטים :

פעיל , קמץ שאחריו תירק גדול ומלרע , הקמץ ישתנה והחירק
לא ישתנה ולא יתחלף כלל , גדיש נגיד נדיב קציר , הסמיכות
קציר והכנוי קצירו וכו' , והרבו נדיבים , והסמיכות נדיבי וכו' ; ומן
שליש הכנוי שלישו (מ"ב ט) שלישים (שמות יד) שלשו בלי שנוי
(להבדילו מן וישלח מלאכים שלישים (מ"ב ו) שהוא תאר הפעל

לפעם

2) חצרו , הצי' בפי' והוא בשביל הנח שאחריו , ועל סי' קע"ה אות א'
יש שהצירו נשתנה לחירק ואתרו דגש מן המש' תפיס' כמו שיש במשקל פעל בק'
ישתנה לפתח ודגש כן ישתנה מצירו לחירק ומחוכם לשורק , ע"ל מ' פעול פעיל
כמו בכפולים מ' על פל מ' שבכנויים לת"ק שאחריו דגש .

3) בשש נקודות , לאו דוקא כי גל הוא בה' נקודות שהני' בצירו ששני
משקלים אלה קרובים ; שעיקר דין הסמיכות שישבו המשקל למשקל הראשון ,
משקל פעל או פעל פעל כלם ראשונים למשקל פעל פעל , כמ"ש בס"הל המעם .
4) להבדילו כו' , כבר כתבתי לעיל סי' קנ"ח אלה ד' שאין חשש מעות
בליהק אלא שיש משקלים הכבדים שלא ישתנו , ע"ל מ' פעול פעיל פעל וסי' ר"א מ'
פעל וסי' ר"ז מ' פעל , ומ"ש שהוא תאר הפעל הוא מ"ס צ"ל תאר המספר , ומ"ש

יש בדגש והדגש המורת הנח , כבר כתבתי לעיל סי' ל"ח כי לכל דגש יש כי תשיג
צראה , ובאן הוא ממשקל פעל , כמ"ש לעיל אות ב' .

והוא
הוא
הוא

והוא
הוא
הוא

והוא
הוא
הוא

והוא
הוא
הוא

והוא
הוא
הוא

לפעם השלישי , ואלה הם תארי השם • ויש במשקל הזה דגוש
הלמד שעפים (איובד) נחתים (מיבו) תבתים (דיה א מ) , ובא
הדגש תמורת הנח :

פעול , קמץ שאחריו תולם ומלרע , משקלו עיד המקור מהקל ,
אזון , גדול , קרוב , רחוק , שלום ; הקמץ ישתנה והחולם לא
ישתנה , ארון , אדוני גדולים , גדולי וכו' : ובמקף יחל גיחוד
החולם לתלגתה קמץ המף , נגלחמה (משלי יט) מהרלב שם
כב) ומה שנמצא בסמיכות הרבים גדלי בשר (יחוק מו) אינו
במשקל הזה , כי גדל (5) ויש נשאר בהם הקמץ בנמיה , כמו מן
קמון קמני עכה (מ'איב) , ונדגש הלמד להבלעת הגח , וכן קביל
גיחו-כו) , אבל סמיכות היחיד ישתנה קמון בניו (דיה ב בא) • ויש
הרבוני גיב בדגש תמורת הנח , ארמים , ערמים , נקדים , עבתה
(יחו ו) , סן אדום , ערום , נקוד , עבות , והרבוני עבותות , ועל
ערום ועיי משקל פעלל :

פעול , קמץ שאחריו שורק ומלרע , פרוך , עצום פמיה עדום
שבוע , הקמץ ישתנה והשורק לא ישתנה ; הסמיכות פרוך , מלא
שבוע זאת (ברא כט) , וענינו שבוע של זאת רל לאה , והרבוני
ערומים (איוב ה) , פרוכים והסמיכות פרוכי וכן בבנוי ; ומן שבוע
ברבוני , שבועים (דניאל ח) ועיד נקבה שבועות , וכן ברבוני
בשבועותיכם (במדבר כח) בלי-שנוי (6) להבדילו מן שבועות אלה ,
אבל בסמיכות הרבוני בשוא כמשפטו , שבועות ימים (יחו מה) ויש
ממשקל הזה דגושי הלמד חרלים :

פעל , קמץ שאחריו סגל ומלעיל , ולא נמצא המשקל הזה כי
אם

(5) ויש נשאר בהם הקמץ , הוא כמ"ש לעיל אות ד' שהוא ממשקל הכבת
והדגש הוא תמורת החולם , כמ"ש לעיל אות ב' , וכן ארמים ערמים כו' והשורק
והק"ח קרובים הכל כמו שיתבאר לקמן בכפולים •

(6) להבדילו , אינו רק כמ"ש לעיל אות ד' , וגם מ"ש כאן מלה תרלים
בדגש אינו אלא הוא מן קמץ חולם , כמ"ש לעיל אות ב' , כמו ארמים ערמים
נקדים הגיל , וע"כ מה שמסוים במשקל פעיל עבותות א"נ אלא עבותות בשורק ודגש
ולבורחת מן הנח ע"י במ"הל חילוק פירושו •

מקור המשקל
המשקל הזה
הוא כמ"ש לעיל
אות ד' שהוא
ממשקל הכבת
והדגש הוא
תמורת החולם
כמ"ש לעיל
אות ב' וכן
ארמים ערמים
כו' והשורק
והק"ח קרובים
הכל כמו שיתבאר
לקמן בכפולים •

אם נהיה ע"פ דיו (7) או ל"פ היא, כמו אן עול מות תוך הכסמיכות
 אן עול מות תוך, והכנוי אונך מותו תוככי או תוכך, והלבוז אונים,
 עולות, והסמיכות אונ, כלם בנחות הוי"ו, ונמצא בוי"ו נעה בעולו
 אשר עשה (יחו יח), המיתה לחסידיו (תהלים קיו), וממשקל הזה
 שא, אלא שהוקל בעבור האלף, כאלף חטא ממשקל פעל, ואות
 אשר היא בסו כמו עלה נוה אבאר בין נחיליה :

§ קעד

פעל צירה שאחריו קמץ ומלרע, כמו לבב עגב שער שוה
 בנתינו למשקל פעל כמו לבב, לבבי למבכם שער ראשו,
 ודכויו ענבים (1) והסמיכות ענבי וכו', וכן מן נכר נכר בסמיכות,
 ומה שנמצא נכר הארץ (דברים לא) בלי שנוי, אולי הסר הנסמך
 ומן שער, שערי, שערו, שערך צמח (יחזקאל יו), אבל ושערך
 בעדר העזים (שה"ו) הוא מנפרד שער? ונמצא ממנו קולע אל
 השערה (שופטים כ) עיד נקבה, ונסמך שערת בשרי (איוב ד)
 והרבו רק נקבה שערות, והסמיכות שערות ראשי (תהלים מ)
 ובכנוי שערותי שערתיה וכו', ודע כי רק במשקל הזה בצירה
 שאחריו קמץ הצירה תשתנה ולא זולת, ויש במשקל הזה ביוד
 אחרי הצירה, ולא ישתנה למעם (לעיל סי' קע"א לקיים הנח) שאמרתי,
 כמו היכל הסמיכות היכל, היכלים, היכלי, היכליהם יועיד הנקבה
 היכלות (הושע ח) ויש דגושי הלמד ברבוי ואלמיו (יחזקאל מ) ואולי
 בבשיל

(7) או ל"פ ה', אבל הוא מלרע והוא במקום פעל משלמים, וכן יש
 בשלמים בבבל ועד לחם והם מלרע, שהסגול במקום צירי, כמ"ש לעיל סי' נ' אות
 ב' ומ"ש בזה מלה בעולואינ שהוא מן בעול רכלהך (יחזקאל כ"ח יח), וכן
 עולה ע"ם מלכה וכן המיתה הוא ממשקל השלמים מות ע' בס"הל הבלל פירושם
 (1) והסמיכות ענבי, אבל הני בדגש והוא מנפרד עגב מ' פעל הדגש,
 והוא מכלל סמיכות מ"א שכתכתי לעיל סי' קע"ג אות א', ומלה נכר שכתב
 שחר הנסמך י"ג דא"כ למה הכ' בפתח, אלא הוא ממשקלים הכבדים שלא
 ישתנה הפ', כמ"ש לעיל סי' קע"ג אות ד', וכן ואלמיו וכלפות שהביא ולא
 נשתנה הפ' כלם מכלל משקלים הכבדים, והדגש שבל"הם במלות ואלמיו
 וכלפות הוא בדגש במ' פעל במלות גמלים שפנים.

כבשיל וכלפנות (תהלים עד) מזה המשקל, והיחוד בקץ אלהם: (כ)

פעל, צירה שאחריו צירה, כמו תבל הלל בן שחר (ישעיה יד), אינם גומים לא בכנוי ולא ברבוי ומשקל פעליתבאר במשקל פעל:

פעול גם פעול, צירה שאחריו חולם או שורק ומלרע, כמו אוזב, אפוד, אבוס, אמין, שוה בהם הנפרד והסמיכות; כי כבר אמרתי כי הצירה בראש לא ישתנה כי אם כשיש קמץ אחריה, והחולם והשורק בתנועה השנית לא ישתנו לעולם, ועכ"ז הרבוי והכנוי בהם אביס (אויב לט) וימסו אסוריומן אסור בשנוי הצירה לשוא, וא"ל כי הם ע"מ פעול מן משור אבוס (משלי מז), כי שם הוא תאר לבהמה פטומה, וזה הוא שם כלי שהבהמה אוכל בו; וכן נאמר מן אמין (דברים לב) ועד אמונים (משלי יד), ואין לומר שהוא מן אמין, כמו האמונים עלי תולע (איכה ד), כי שם הוא אמון פארנוג, וזה הוא תאר האמת והאמונה; ויבוא במשקל הזה כי עידם אלה (בראשית ג), והרבוי כי עירפאם הם (שם) בקיום הצירה בעבור ויד הנחה, ויש בו עוד משקל עולם וידף (ישעיה כ), וממנו הרבוי ויהיו שניהם ערומים (בראשית ב) לכן העין בשוא; ומה שבא הדגש במ"ם אחרי נה נסתר, ויתקבצו אי"כ נה ודגש במקום אחד מה שלא ידוי כי אם ע"ד זרות (לח), (3) הוא להפרידו מן

2) אמון פארנוג, אין מזה ראייה ששם הוא פעל ולא שם, ומ"ש שוה הוא תאר האמתי אינו תאר רק שם מקרה.

3) הוא להפרידו, אי"כ כמ"ש כמה פעמים שאין חשש טעות כל"הק, וכ"ש כאן שהנפרד בחולם ישאר החולם על מקומו ויהיה הברל ממילא, ול"ל לעשות זרות על זרות, וגם כי הוא עצמו כתב לעיל במ' פעול שהדגש במלה ערמים תמורת הנח, וכאן שיש הנח לא ישתנה עוד החולם, ולפי מ"ש שם ניהא שהדגש הוא עיקר משקלו, ואין הנח היתר לעולם משנה עיקר נקוד המשקל, ואולי מה שמכיים ועכ"פ בו, הוא שחזר מדבריו הראשונים, וה"ק ועכ"פ נבאה דהא גם אותם שהעין בנפרד בחולם התחלף לשורק כמבואר לעיל במשקל, ולכן י"ל שהדגש קיים אף שיש נ"נס ואינו מבטל עיקר משקלו כג"ל, וא"צ למעם להפרידו אף שהלשון קצת דחוק.

זן מפר מחשבות ערוזים (איובה) . שהוא מהנפרד והנחש היה
זום (בראשית ג) . שהוא מורה על ערמה ומרמה ; והמטרה על זה
ציימן רפוין ערמלאין דגשין ועכפגם אותם שהעין בנפרד בחולם.
קבוץ הרבוי תתחלף לשורק לפעמים והדגש אחדיה קיים אף שיש
חנסתר לפנייה .

§ קעה

פועל . חולם שאחריו קמץ מלרע . החולם לא יתחלף ולא
שתנה . כמו אוצר . כוכב . עולם . הסמיכות . אוצר . עולם . והכנוי
עולם . (1) עולמך . עולמכם . אוצרים . והרבו עולמים . והסמיכות
עלמי . והכנוי עולמי . עולמך . עולמינו . עולמיכם הם ; ויש בחבור
כנוי וברבו ברגש בלי אפנים שושנים . ולא ישחנו בסמיכות
כנוי מפני הדגש ; אך דבך דבר על אפניו (משלי כה) כפל זרות
ז . האחד התחלפות החולם לקח . והשני השתנות התנועה לשוא
לפני דגש . והיה ראוי אפניו :

פועל . חולם שאחריו צירה . זהו משקל הבינוני בכל הפעלים
העלמים . החולם קים כמשפטו . והצירה כשיש בו נגינה לא
תחלף ; לכן שוה בו הנפרד והסמיכות ביחד . כמו אורב . חבל .
חלל . יונק . ובכנוי חותני . חותנה . חותנו . חותנכם . והרבו
נקים . עוללי . עולליה . עולליהם . ונמצא גם עוללים . עולליה בל
שנוי . ואולי הם מנפרד עולל . ויש מזה המשקל בקיום הצירה
רבים שוממים (איכה א) ובנקבות שוממות (ישעיה מט) . ונמצאים
ושקלים מעטים בחירק גדול אחרי החולם . כמו חומך . אכיל .
ואפיר . ולא ישחנו :

פועל

(1) עולמך עולמכם . וכן לעיל משקל פעל חצרך חצרכם . וכן לעיל סי'
נח משקל דבר דקה דברכם לפני ; שמוש ך' נשאר הקמץ בע' . ולא כן הוא לפני
אוש כם . ואולי המעם שלפני שמוש ך' לא נתקיים השוא לעולם . כי בהפסק
טוב לסגול והמעם או מלעיל . לא כן בשמוש קם כי בו נשאר השוא לעולם .
דש במשקל זה מלה אופנים א"נ שהוא מ"א שנם בנפרד הוא אופן בפתח . ומלח
יו הוא מ"א מן אמן בסגול . ויש לו באור אחר עין במ"דל .
(2) חותנכם בסגול . לא נמצא . ואולי הוא בפתח כמו בושקם על דל
ב"ס ה"א) גוילקם (ישעי' מ"ג י"ד) .

פעל חולם שאחריו סגל ומלעיל : ביחוד שזה הסמיכות לנפרד
 כמו און אפל אבל גרן חדש קדש , ובכנוי ישוב החולם לרוב לקח
 אוני אכדו קדשה קדשכם קדשם , ולפעמים לקבוץ , כמו קמץ
 גדלו , וברבוי לרוב תתחל החולם לקח והסגל לקמץ גדול
 קדשים חדשים , והזוני אונים , והסמיכות קדשי אוני , ובכנו
 קדשי קדשיה שרשיו שרשיה שרשינו קדשיכם חדשיהם , ובקצת
 ישתנה החולם לשוא ברבוי , כמו מן כפר בקר רתם הרבוי כפרי
 (שיהו) בקרים (ישעיה לג) רתמים (תהלים קכ) , והמתרבים עי
 נקבה הרבה בשוא , כמו גרנות ארחות ? ובפרט אם יש בהן או
 גרונית , כמו פהגות נגוהות נכחות , ואולי הם (4) ע"מ פעולה
 ואותם שע"פ או ל"פ גרונית , יבואו בנפרד לרוב בפתחת סג
 להרחבת אות הגרון , כמו ארחגבה תאר צהר פעל שחד , ויוצ
 מהן אהל בהן , והכנוי מן אהל אהלי פעלי האולף בקיג , וכן מן תא
 תארו , ויש מהן הכנוי בחולם אהלה , וכן ותוארו ופועלו , ונ
 ברבוי אהלים אהלה אהלי אהלי , בסמיכות אהליכסדהם וממשק
 הזה תאמים , ולא יתכן הנפרד ממנו ובא תאמים בנהות האלף
 אבל תאומי צביה (שיהד) הוא משקל אחד ; וממשקל הזה ועל
 באטו (יואל ב) מתנפרד באש , וכן ראש משפטו ראש והוק
 האלף בנהות , ובכנוי באשי באשכם , והרבוי ראשים ראשיכם הנו
 ואולי משקלו ראש ; וממשקל הזה גיב קשט ומשפטו קשט והוק
 בתנועות , וכאלה עוד , כמו נרד מן נרד , (5) ובכנוי קשמי ע
 קמצי

3) קדשים חדשים , וזווג שלא כדוין כי חדשים הח' נקיה וקדשים הו
 בקיג ובסתג חוץ אם הוא באמצע המלה , ע"ל סי' ע"ב אות א' , וכן סלו
 שרשיו סבאים , ויש שהע"פ בשוא הבנים במונים , את כל אלה בארתי בל"מ קמי
 ב' , ומ"ש במחדכים ע"ד נקבות מלה ארחות אינ כי הוא בו בקיח כדוין .
 4) ע"מ פעולה , אבל במלה גרנות א"א לומר שהם ממשקל פעלה , דח
 בסמיכות נשאר הקיח גרנות דגן (הושע ט' א') , ומה שחשב כאן מלה תאמן
 כיון שלא נמצא הנפרד י"ל בו שהוא מן פועל , ומלה ראש ע"ל סי' ד' בהערה א'
 וסלת ראשים הוא סכלל רבים מ"א , על סי' קע"ג אות א' .
 5) ובכנוי קשט בשורק , אינו מוכרח , אולי הוא בקיח שהוא מש
 המבורר .

והוא (במקור כ"ג) וסאלף תקרה צב או נקל על יד

מנו • ויש להבדיל בין השמות שהם ממשקל פעל , ובאו בפתח
ג' סגל בסבת אות גרונית , ובין הבינוני הפועל בפעלים , שיבואו
לפעמים בפתח בע"פ ת' הצירה , כמו רקע (ישעיה כא) ת' רקע ,
מע (שם מב) ת' נמע , כי אלה הם מלרע (ג) ואותם מלעיל :

§ קעו

פועל , שורק שאחריו קמץ ומלרע , דינו ידוע , כי הקמץ נוטה
לשורק קיים , כמו אולם , פומן , עונב , ובסמיכות ישוב הקמץ
לפתח , רק היתל (ישעיה מד) , גם בנפרד בפתח , וכן זבל
(דמיה יז) , ולהפך אולם בקמץ גם בסמיכות • ומצא שם אחד עם
מעל שונים ויבנה היחס ממנו שונמית , (ג) ואין עוד :

§ קעז

פעל על-עיל-על-על-על-על , כלם הפיא בשוא וע"פ באחת
משבע תנועות : אם בקמץ , כמו פתב יקר זמן איל , בסמיכות
פתב יקר , ובכנוי פתבי פתבכם פתבם , פרבוי פתבים , (ג) ובסמיכות
פתבי , ובכנוי פתבי כז' ביה פתבי כס' דהם , ונומה ע"ד פעל :
בקצתם הרבוי בפתח וברגש , כמו זמנים זמני , ורא נשתנה גם
בנוי , והם ע"ד שפן שפנים ; ובצירה , כמו באר זאב באב פאר

שאר

מבחר , ואולי למד מדברי חז"ל קשמא קאמר , ואין למדין ואין מדמין ללשון
זשנה , כ"ש כחלמוד שהוא משקל ארמי , וזבן קשט במקרא לשון אמת , כאשר
אדתי בסיהל , וכן קשט בסגול ע"ש •

- 1) לפתח , אבל בכנויים הוא בקמץ עונכי , ואולי כן גם במלה כומו ,
ע' בל"ם קע"ד א' נתתי מעם על מלה אולם , למה לא נשתנה בסמיכות •
- 2) ואין עוד , השולמית הוא כמו השונמית וכן לולא , ובאמת אין
השונמית מן שונם שזה פתח וזה צירי •

1) ובסמיכות כתבי , גל"מ הזכחתי שהמשקלים שהפ"פ בשוא גשארז כן
גם בסמיכות ולא ניתן להם המעיה חרשה ואנמי נפש אינו מן אנם שהוא הל"פ
דגש הדי הוא מ"א ופ"א המנבעות ג"כ אינו מן פאר שהוא שם המקרה וזה תאר
גם לכובעים , וכן בארות חמר אינו מן באר שהוא רק שם למים חיים , וזה מן חמר
וא מ"א , וע"כ במקבילים (קהלת ט' א') , תסאיכם כשנים הם מן פעל ונשאר לעולם
א' בשאר רק במלה גרני , אולי הוא בשביל הרחבת הי' , ע"ל סי' כ"ד סוף אות ג"י

פעל חולם שאחריו סגל ומלעיל : ביחד שזה הסמיכות הנפרד
 כמו און אפל אבל גרן חדש קדש , ובכנוי ישוב החולם לרוב לקח
 אוני אכדו קדשה קדשכם קדשם , ולפעמים לקבוץ , כמו קמץ
 גדלו , וברבוי לרוב תתחל החולם לקח והסגל לקמץ גדול
 קדשים חדשים , והווגי אונים , והסמיכות קדשי אוני , ובכנו
 קדשי קדשיה שרשיו שרשיה שרשינו קדשיכם חדשיהם , ובקצת
 ישתנה החולם לשוא ברבוי , כמו מן פפר בקר רתם הרבוי בפרי
 (שיהו) בקרים (ישעיה לג) רתמים (תהלים קכ) , והמתרבים עי
 נקבה הרבה בשוא , כמו גרנות ארחות ? ובפרט אם יש בהן או
 גרונות , כמו בהנות נגוהות נכחות , ואולי הם (4) ע"מ פעולה
 ואותם שע"פ או ל"פ גרונות , יבואו בנפרד לרוב בפתח ת' סג
 להרחבת אות הגרון , כמו ארח גבה תאר צמר פעל שחד , ויוצי
 מהן אהל בהן , והכנוי מן אהל אהלי פעלי האולף בקיג , וכן מן תא
 תאר , ויש מהן הכנוי בחולם אהלה , וכן ותוארו ופועלו , ונ
 ברבוי אהלים אהלה אהלי , בסמיכות אהליכסדהם וממשק
 הזה תאמים , ולא יתכן הנפרד ממנו ובא תאמים בנהות האלף
 אבל תאומי צביה (שיהו ד) הוא משקל אחר : וממשקל הזה ועלו
 באטו (יואל ב) מתנפרד באש , וכן ראש משפמו ראש והוק
 האלף בנדות , ובכנוי באשי ראשכם , והרבוי ראשים ראשיכסדהו
 ואולי משקלו ראש : וממשקל הזה גיב קשט ומשפמו קשט והוק
 בתנועות , וכאלה עוד , כמו נרה מן נרד , (5) ובכנוי קשמי עי
 קמצי

3) קדשים חדשים , זיווג שלא כדיון כי חדשים הח' נקיה וקדשים הו
 בקיג ובמהג חוץ אם הוא באמצע המלה , ע"ל סי' ע"ב אות א' , וכן מלו
 שרשיו סבאים , ויש שהע"פ בשוא הבנים במונים , את כל אלה בארתי בלי"מ קסי
 ב' , ומ"ש במתדבים ע"ד נקבות מלה ארחות אינ כי הוא בו בקיח כדיון .
 4) ע"מ פעולה , אבל במלה גרנות א"א לומר שהם ממשקל קצלה , דה
 בסמיכות נשאר הקיח גרנות דגן (השע"ש א') , ומה שחשב כאן מלה תאמץ
 כיון שלא נמצא הנפרד י"ל בו שהוא מן פועל , ומלה ראש ע"ל סי' ד' בהערה א'
 ומלת ראשים הוא מכלל רבים מ"א , ע"ל סי' קע"ג אות א' .
 5) ובכנוי קשט בשורק , אינו מוכרח , אולי הוא בקיח שהיוא משק
 הפבורה .

וע"כ י"ל (ועקר ה"ד) וסאסף תקעה צב או יקיל עלו יד

מצו • ויש להבדיל בין השמות שהם ממשקל פעל , וכאן בפתח
ו סגל בסבת אות גרונית , ובין הבינוני הפועל בפעלים , שיכואו
פעמים בפתח בע"פ ת' הצירה , כמו רקע (ישעיה כא) ת' רקע ,
פע (שם סב) ת' נמע , כי אלה הם מלרע (ג) ואותם מלעיל :

§ קעו

פועל , שורק שאחריו קמץ ומלרע , דינו ידוע , כי הקמץ נוטה
השורק קיים , כמו אילם , פומז , עוגב , ובסמיכות ישוב הקמץ
לפתח , רק הותל (ישעיה מד) , גם בנפרד בפתח , וכן זבל
דמיה (ז) , ולהפך אולם בקמץ גם בסמיכות • ומצא שם אחד עים
פעל שונים ויבנה היחס ממנו שונמית , (ג) ואין עוד :

§ קעז

פעל על-עיל-על-על-על , כלם הפיא בשוא וע"פ באחת
שבע תנועות : אם בקמץ , כמו פתב יקר זמן איל , בסמיכות
תב יקר , ובכנוי פתבי פתבם פתבם , ברבוי פתבים , (ג) ובסמיכות
תבי , ובכנוי פתבי כזבד פתבי כסדרם , ונוטה עיד פעל ,
נקצתם הרבוי בפתח ובדגש , כמו זמנים זמני , ורא נשתנה גם
בנוי , והם עיד שפן שפנים , ובצירה , כמו פאר זאב פאב פאר

שוא

ומבדר , ואולי למד מדברי חז"ל קשטא קאמר , ואין למדין ואין מדמין ללשון
ושנה , כ"ש מתלמוד שהוא משקל ארמי , ואנן קשט במקרא לשון אמת , כאשר
ארתו בסיהל , וכן קשט בסגול ע"ש •

1) לפתח , אבל בכנויים הוא בקמץ עוגבי , ואולי כן גם במלה כומו ,
ע' בלי"ם קע"ד א' נתתי מעם על מלה אולם , למה לא נשתנה בסמיכות •

2) ואין עוד , השולמית הוא כמו השונמית וכן לולא , ובאמת אין
שונמית מן שנתם שזה פתח וזה צירי •

3) ובסמיכות כתבי , בלי"ם הנכחתי שהמשקלים שהפ"פ בשוא גשארן כן
גם בסמיכות ולא ניתן להם תמעה חדשה ואנמי נפש אינו מן אגם שהוא הלי"ם
כדנש דרי הוא מ"א ופא"י המנבעות נ"כ אינו מן פאר שהוא שם המקרה וזה תאר
שם לכובעים , וכן בארות חמר אינו מן פאר שהוא רק שם למים חיים , וזה מן חמר
הוא מ"א , וע"כ נקב"הם (קהלת מ' א) , תפאיתם כשנים הם מן פעל ונשאר לעולם
ש' בשוא רק במלה נדני , אולי הוא בשביל הרחבת הי' , ע"ל סי' כ"ד סוף אות ג' •

שאר אמן (לא נמצא בנפרד) שוים בנמיה לנפרד, זמן ברבוי זאבי
 זאבי, ונומה עיד פעל, ויוצא מהם פאר המבעות (שמות לנ
 וכן פארות חמר (ברא יד), ולד'ק משקלו בארת והרבוי באחת
 ובסמיכות פארות עים פתמות שדי (תהל' חל' קפג); ובחידק, ארי
 גביר דביר חסן דיר כפיר מחר שחין גם זה לא ישתנה בנמיה ונומ
 עיד פעל; ובחולם, כמו זרוע חמור שאר שמאל, ונומה עיד פעול
 ובשורק, כמו אשון (לא נמצא בנפרד) גבול זבול, ונומים עיד פעול
 ובפתח, כמו אגם דבש דוי (לא נמצא בפ') הדס מעם, כל אלז ל
 ישתנו, הראשונים מפניהנח, חה מפני הדגש הבא בכנוי וברבוי
 כמו אגמים הדסים, ויוצא מהם יערי עם דבש (שה ט); ומלת פעו
 בא פעם בקמץ ג' גם בנפרד גם בסמיכות, וברבוי לעולם בפתו
 ודגש מעפים; ובסגל שכם שניהם (ברא ט), ובנמיה עים פעל שכב
 (שם ממ) מן שכם (תהלים כא): ולפי שהשמות האלה שראשיתו
 שוא שוים בנמיתם אל השמות שראשיתם קמץ, לכן יש להסתפ
 בקצתם, אשר לא מצאנו הנפרד מהם במקרא על משקלם המכרה
 די' ידיד יי (דברים לג), אין להבריע אם המכרת ג' ידיד כמו גביר
 או ידיד עיד נדיב, וזה לפי שלא מצאנו הנפרד מהם במקרא :

§ קעח

פעל או פעל כי דין אחד להם בנמיתם ומלעיל, ודע כי אין שנ
 שפ' פ' בת'ק ולא יהיה אהריה דגש זולת כשפ'פ בסגל, ואזוג
 העי'פ בסגל, ואם לי'פ גרונית, בא העי'ן בפת'ח, ואם העי'ן גראנית נג
 הפיא בפתח, ושתיים תמורת הסגל להרחבת אות הגהון, ולכ
 כלם נכללים תחת המשקל הזה, והסגולים, כמו ארץ בגד דש
 חסד מלך עבד צדק, וכלם מלעיל, ושוים בסמיכות לנפרד, ויוצא
 מהם (ג) שבע שבע מאות; ובכנוי תתחל' סגל הפיא לפתח או לחי

מלכי

- 1) בת'ק, אבל בקי'ח יש שהוא קרוב לשוא ירי אמן (שיה'ו' בי), ומ
 דמי חלי ע'ל רים רזי.
- 2) שבע שבע מאות, וכן כורע גד, נמע שעשועיו, שגר אלפס, והם
 ככלל סמיכות מיא, ועוד בארתים כסיהל, ומלת בגד בכנוי בגדי בגרו כל
 הד'

מלכי עבדו צדקם בנהגם , וברבו שוים למשקל פעל בכל
 נטיותיהם , והרבויו הזוני פרכים הנלים , ומן דלת ויקב חר בנדלתו
 (מביב) כמשפט , ומנר דלקה (ישעיהו) שלא כמשפט , והרבויו
 הזוני ממנו דלתים ניב שלא כמשפט , והסמיכות דלתות , וכן מן
 קץ קרנים (דניאל ח 5) ומן פעם פעמי (תהלים קת) ואילו הם עם
 פעל : ובעלי המש נקודות , כמו אפר ספר חשב , שוים בנמיתם
 לבעלי שש , ומרם שיבואו על המש וגם על שש נקודות , כמו
 נד פדר שכל שכל , ואם ליפ גרזנית יתחל סגל השני לפתח , כמו
 צסח הנע מוח ישע , ובאלף הסגל קיים , כמו טנא פלא (ס ל) .
 ואם עיפ גרזנית יבוא גם הפיא בפתחת הסגל , כמו בעל געל שחד .
 ובכנוי בעלי בעקה גערו גערכם , ויוצא מהם להם רחם : וקצת אלה
 כשרם בנגינה מפסקת , תשוב הסגל הראשון או הצורה או הפתח
 לקמן , כמו אמש בגר מעם פעם סתר שבת ; ויש ארץ אם יתחבר
 בו אות שמש בקמן גם האל בקמן אף בלי הפסק , כמו הארץ
 בארץ : ויש בעלי המש אשר ישוב בהם הצירי בכנוי לסגל , וזה
 כשפ' גרזנית , כמו הפצי חלקה עדריהם , ויוצא מהם עקבי קסום
 (ברא' מ) , וממשקל הזה פלאים ואין בו יחיד ; ומוה ניב נרד וובכנוי
 נרדי והרבויו נרדים ; ושמות עשב עצב ברבוים ובכנוי בפתח העיין
 והנש אחריה , עשבים עצבים עשבים עצבי וכו' :

דע

הר' רפה שלא במטעג , וכן יש מלות שגם בכנוי נתקיים המגול נרדי נרדי וישעיהו
 בקצפה , את כלם בארתי בלי סקס' א'
 (5) ומן פעם פעמו מ'ס , כי אין ורות (וציל מן דרך דרכים) (משלי כיתו ויית)

(4) כמו צפה כר , יתר כי כבר כתב בריש הסי' ומ'ש ובכנוי בעלי בחים ,
 יש גם בשוא פשוט געמו להמן וכוי'א , ומ'ש שגם הצירי תשוב לקמן , אינו כי
 בטר תוא מ'א ועוד יש חלוק בנמית הצירי שהוא תמיד בחירק , ולא נמצא בפי
 כשא"כ בבעלי סגול יש גם בפתח , על ס' כ"ח אות ב' מלות בעלי סגול , ולא
 ישוב לקמן בנגינה מפסקת , ומלה עקבי הק' בדגש הוא מכלל סמיכות מ'א ,
 אינו מן עקב רק מן עקב על ס' קע"ד אות א' במלה ענבי , ומ'ש עשבים מן
 עשב לא נמצא רק עשבות הרים (משלי כ"ז כ"ה) והוא כמו ענבי עקבי הגל , רק
 בס' והם רבים במ'א

שורקו משקל שמות הדגושים

§ קעט

דע כי כל השמות שזכרתי משקלם ער הנה, אשר אין בהם
 דגש חזק, הם כלם נגזרים מן העבר או מן הבינוני בבנין הקל, ואלה
 שאבאר עתה, שהיא בתק והעין בדגש חזק, הם נגזרים מן
 העבר בבנין פעל; (ע"ל סי' קס"ז אות א') וכבר ידעת כי התנועה שלפני
 הנשילא ישתנה בנמית השם, וגם ידעת כי החירק (החולם)
 והשורק ניכר לא ישתנו ובפרט בע"פ, וא"כ לא נשאר בדגושים
 אשר השנוי נהג בהם, רק כשע"פ בקמץ או בצירה או בסגל, וגם
 זה אינו כולל כאשר תראה בתמונתן:

§ קפ

פעל פתח שאחריה קמץ והנשילא פתח, כמנוגב דין הפא מלח
 סבל קנא, בסמיכות נגב שפת הארץ, והרביי מלחים מלחי פתחו,
 ומן שפת הדבאי שפתו שפתכם והרבו שפתות והסמיכות שפתות,
 והראוי שפתו שפתה עיר סבלו, ולכן נוטה דעת קצת לחזק
 שחוא ע"מ שפתת, ועיין להלן במשקל פעלת ופוח ניצ קשת
 הרביי נקבי קשתות, אבל קשתות הוא מן קשת, והשמות שע"פ
 אות אהחעיר יבוא קמץ בפ"ס תפודת הפתח לתשלוט דגש כמו
 תרש פ"ש, והסמיכות תרש אבן ושמות כח, ובבנין תרשו
 תרשית שבת ותריבי קשתות, ובוז הם נבדלים במשקל פעל
 כי אותם ישתנו בנמית הרבו לשוא כמשפט, ואז לא ישתנו

כמשפט

- 1) החולם כו' לא ישתנו, לקמן סי' קפ"ב בתב קסג"ב היא מן קבוה
 ונשתנה, וכן לקמן ארבעה מן ארסון וקצ"ם אישלות.
- 2) והראוי שבת, וי"ל שדגש הת' הוא בדגש של נמלים קטנים כח"ל סי'
 קמ"ג אות ב', והי' ראוי גם כרבים שפית הת' בדגש, אלא שהוא סבל רבים
 במ"א שם אות א'.
- 3) ובוז הם נבדלים כו', אין זה הכלל דגם במשקל פעל יש פשקלים
 הכבדים שלא ישתנו, כמ"ש לעיל סי' קע"ג אות ד', וכן במשקלזח עצמו יש
 משקל חבד וקל תרשו שלא נשתנה עה"פ ורפאי הע' בשוא להקל.

משפט הקמץ שהיא לתשלום הדגש. כמו תרשים פדשים. (לכן
 מה שנמצא חכם תרשים (ישעי' ה) הוא ממשקל פעל). והסמיכות
 תרשי צירים (ישעי' מה) הפאי עמי ועמים. וקצתם העיץ בשוא
 נכאי רוח (תהלים לד). ובכני פראי פראי פראי פראי פראי
 עד נביהם; ואולי לא ישתנה הקמץ גם בכני יכם יכם לפי
 שבסמיכות הרבו נכ לא ישחנו. כמו תרשי צירים, ואני לא
 ידעתי מעם לזה. כי לעולם דין קמץ שתשתנה לשוא כשהיא
 שלישית לנגינה. ויש שמות ממשקל הזה שעפ חית ולא נשלם
 בהם הדגש. כדן לפני חית לרוב (ו ל). ולפי שלא תתקים פתח
 לפני את גזונת הנקודה בקמץ יבוא תמורתה סגל. כמו פתם גחל
 פתש, והסמיכות פתם, והכני פתמי פתכם פתם, והרבו גחלים
 פתשים, והסמיכות גחלי אש. (ו) והכני גחלי גחלי גחלינו
 גחליכם ידם, ומן פתשים נמצא היחיד ממנו פתש פתשי פתשכם
 עים פעל, וממשקל הזה נכ אחד, והסמיכות אחד. אף יבוא גם
 בנפרד לפעמים אחד. כמו שכס אחד (ברא' זמז). והוא זרה, גם
 הרבו בו אחדים זרה, ולא יתכן לומר שהוא על שני משקלים, כמו
 פתש פתשים, כי כל משקל פעל הוא מלעיל וזה מלרע: והנכון
 מה שכתב בו הבאר בנתיבות השלום פתשה נ בפסוק כאחד
 ממנו. (קלב) ומה נכ צואר והסמיכות צואר והכני צוארי צורים
 בגפילת האלף הנחה; וברבו הסמוך צוארי באלף אחד שואווכן
 צואריכם, ובא גם בנקבה צוארתיכם צוארתיך בחרוק אלף ובתוספת
 נין. ונמצאים שמות במשקל הזה כלה פתח, וחטי מנית ופננ
 (חדו כו) אחד, ולא נשלם הדגש בחית, והסמיכות אחרי אחריו:

פעל ו

(ו) והכני גחלי כו, אינו מוכרח וכי אולי החי בחי' כמו אחרי אחרך,
 וכי' במלה גחליכם שיש לו דין הסמיכות להיות כמו גחלי אש, וכי' שהיחיד
 סן פתשים הוא פתש מלעיל, א"נ כי פתש הוא שם המקרה משא"כ פתשים הוא
 שם התאר, וכן ס"ש שהרבו של אחד הוא אחדים זרה, כבר כתבתי כמה פעמים
 שיש דברים במ"א, וכן אחרים סן אחר למטה כמשקל פעל, ע"ל ס' קליב אות א'
 אבל אחר ואחד הוא בשביל הסמיכות, ואף במקום שגראה שהוא נפרד הוא שחבר
 דגמך במ"ש במ"הל

פעל. פתח שאחריה צידה וברגש ומלרע. כמו מקל שפתה
 אחד בסמך ובמסרת ובמקל יד (שם לט), ויוצא ממנו מקל לבנה
 (ברא' ל), ובדברי החמים (4) מן רחם תזכור (חבקוק ג), וכן בסני
 החדד מקלי מקלה מקלקם והדבי מקלות, ומן אתר הרבוי אחרים

הוא שלא כמשפט:

פעיל עול-עול, פתח שאחריה חזק חולם או שורק ומלרע.
 משפט אחד לשלשתם שלא ישמעו בנמיתם למעם שההבאר
 כבר, כמו אריר כפיד ארירים כפידים, ואם העין נחנת
 הפיא בקמץ, כמו סרים ערין פריץ, והרבו סריסים ערירי
 ערירי עמד סריסין סריסותם, משאיכ משקל פעיל בעצם, כמו גריב
 השתנה בנמיה נדיבים נדיבי, לכן מה שנמצא סרים (בראשית לט)
 הם עם פעיל, והיו ב' משקלים לענין אחד, והחולמים והשרוקים,
 כמו פמון, רחוק, אלוף, תנן, רחום, עמוד, רבויים (5) רתוקת עיד
 נקבה אלוקים במוצרים, אך ורתוקות כסף (ישעיה ט) פתח ישראל
 (שבי ט) הם מן הקלים, ומהג' תרוץ והרבו תרוצים:

קפא §

פעל על-עול-עול, הפיא בחזק והעין באחת מד' חנן וברגש,
 כמו פפר, אפר, אפר, הסמיכות פפר כסף, פפרי, פפרו והרבו
 פפרים והסמיכות פפרי, פפריו, פפרינו, פפריכם, ומן אפר נמצא
 אפרה

(4) מן רחם תזכור, אינן כי רחם הוא מקור רחמים לא יפרד כמו בתולים
 נעורים לעיל סי' קי"ט. ובמלה סקלי הוקל הדגש בשביל השוא שידע בעיהל
 כמשקל הוה אין הדגש עיקר כיכ ובמעם עלילה הוקל המלה, ומלה
 אחרים נתבאר לעיל אות ג'.

(5) רתוקות לא נמצא, כי ברתוקות (מיא ו' כ"א) התי' בשורק והוא מיא
 עיל ס"ס קפ"ו ועיל סי' ק"ו אות ח'.

(6) פפריכם, זיש גם משקל הכבד אפריכם שנחקיים תנועת ע"פ, עיל סי'
 קע"ג אות ד', ויש פפריים כסף בשוא והוא מורכב, כמו שבארתי בלי' ס' קס"ה ב'
 ומלה אפרה ואמריה הוא מכלל כנויים מיא, עיל סי' קע"ג אות א', ומח שחשב
 כן מלה שקטים לא נמצא היחיד, ואולי הוא מן הקל כמו פשתים, וכן מ"ש מלה
 ודעים

אסיה . אסיה שלא כמשפט : והצורים , כמו צור , אים , חילש ,
 הצידה לתשלום הגש , והצבוי אלים : הרשים , זמן כפיא הדבוי
 קסה כסאות ובלי דגש כמנהג באות שוא וזקועוירים פסחים שקמים
 זקלו מדגש , ומוזה המאנים לשטוע ורמי יט מנפרד כמין : החולמים
 פוד שבוד צפור , והדבוי גבורים כלם בלי שנוי . אך צפורים החולף
 החלם לקח : השרוקים פבור נאף (כלי תשלום) חפוק פהוף ירנע
 הדבוי ירועים , וימצא ירעים (דניאל א) , וכלם בלי שנוי גיב :

§ קכב

פאל על . הפיא בקבוץ ודגש אחריה , כמו אבל סלם , ולא ישתנו
 כי אם הסמיכות סלם והבנוי סקמו סקמים : סלמי , ובא מעשה די
 אמן (שהו) בקמץ המץ ת' הקבוץ : והחולמים סבל סבך , כמו עול
 סבלו (ישעיה גמ) סקבבו (ירמיה ד) הוקל מתנועה :
 פרק ד שלמים בתוספת היא הנקבה

§ קכג

דע בי הדגא אשר בסוף השם חתכן שחיה על אחת משלשה
 פנים : או שהיא שרשית כמו רועה יפה מקנה וסמנה מל לפניה
 ומלדע , ומשפט נמיתה אבאר בגורת נחי ליה : או שהיא נוספת
 שלא לצורך כלל , כמו לילה וסמנה קמץ לפניה ומלעיל , וכן
 היא בסוף תמורת למד בראש גיב דינה כהא הנוספת , כמו חקת
 ת'

ירועים , אולי הוא מן הקל כמו אלני מסראק שהוא ממשקלי הכבדים שנתקיים
 געעה הפים , כמיש לעיל קעיג די .
 (ג) סלמי , לא נמצא , ואולי דינו בשוא כמו כפרי , ומדעחט לא נעשה
 מאומה , ומלה אמן המ' רפה , עיל סי' קעיה אות א' . ומלה קסבכו עי' בלימ
 קע"ד א' סברות אחרות , והשטים מ"א מן הקלים וקוה ידים אויביו משקל פועול
 כמו בית הודין ונתהפכו לקיח בשכיל המקף , ע' במיהל הודאתו .
 (ג) וכן ה' בסוף תמורת ל' , זיש כסגול ויכא דוד נכה (שיא כ"א ב') הדרגת
 סודב ישלו (יחזקאל כ"ה י"ג) ובארתים בלימ סיח ב' , ומיש במלה ליל אינו ,
 כי בשור סקסמה הוא נמוכרת הוא מ"א , וכן יש משקל ליל , וע' במיהל .

ת' לזרין. וז"ל היא הנוספת שתפול בנמית השם, כמו ליל שמורים
 והשלישית היא כסוף נוספת על יסוד השם סמן נקבה, וסמנה קמ'
 לפניה ומלדע, כמו רועה יפה צדקה, כי בבוא היא הנקבה ארד
 בה השלש היא השרש נשממת, לכן נאמר מן רועה יפה לוח
 רועה יפה לנקבה בנפילתה היא אחת, ובנמית השממת שתגנה היא
 הנקב לת רפוי כמו יפת תאר יפה וכדברי תפול לנמרי כמו צדקה
 כי לא מתקיים לעולם סמן היחודה ברבות, ועתה אנבא משקלם
 פעלה, כמו ברכה גערה תרדה תכמה צדקה קערה, ונמז
 נקודת שמות האלה כנמית משקל הדבים מן פעל, כי כמו ושנשתנו
 הפ"א לשוא בעבור סמן הרבוי, כן הוא בעבור סמן הנקבה, וכמו
 שבסמיכות הדבים ובכנויים (א) שהנגינה מלרע ישוב ע"פ לשוא לפ
 שהיא שלישית לנגינה, כן בסמיכות הנקבה ובכנויי שוב ע"פ לשוא
 כמו צדקת צדקתי צדקתנו, לפי שבאלה ע"פ תמיד שלישית לנגינה
 והפ"א בחיזק והיא תנועה קלה (א), ואם פ"פ או ע"פ אות נרונית
 בפתח או בסגל, כמו קערת כספ' תרדת אלהים, ושוא ע"פ היא
 שוא נע כדן אחרי תקליה, לכן בגד כפ"ת אחריה רפה
 כמו נדבת לב, ומה שנמצא בנדבת יי (משלוי) כפ"ת ברגש, שלא
 כמשפט; והרבוי באלה שזה לרבוי זכרים, כמו ברכות צדקת
 חכמות, והסמיכות שזה לסמיכות דברים, כמו צדקות חכמות
 זרותיה (שופטים ה), אך כנויי דרכות שזה בכל הכנויים לסמיכות
 הרבות, כמו צדקותי צדקותיה משא"כ מן דברים דברים; והמעט
 התבאר ממה שאמרנו זה פעמים רבות, כי תמיד משפט התנועה
 השלישית שלפני הנגינה שת שתנה לשוא וראוי שתדע כי השמות

אשר

(א) שהנגינה מלרע, כמו במלה דברים שהע"פ יהיה הג' ממקום המעט
 וכן כל סמיכות נחשב כתנועה ג', ע"ל סי' כ"ו אות ב', ומ"ש בדבת ד'
 שהכ' הגושה הוא סמעם שהוא מכלל כנויים מ"א, וכן בסמיכות מ"א, ע"ל קצת
 א', ע"ל ס' סקל"א במלה בתנת והרשו"ה שלא שם לבו לזה, ושיבש הספרים
 ורצה למחוק תרגש, ואחריו נמשך במנת כליל ונתן מכשול, ע"ל סי' מ"ג אות
 ה' במלה לאמר, ומ"ש במלה מערת במכלול קע"ה א' הוסיף עוד, וע"ש
 בלבשויו גרתי מעם.

ושיבואו בסמן רבות נקבות (ות) , כשיבואו בכנוי: יש להם מג
 צני הרבני , דהיינו ויו תיו וגם יוד סמן הזכרים , כמו אבות
 טתי אבותיה אבותיהם , ולפעמים נשמט היא הכנוי וכא המים
 נדה , נאו תשמט היוד עמה , כמו אבותם וענינם אחד (תיין
 יד המיבת סבת השערת סמן ק"ב) * וגמצאים מקצת השמות במשקל זה
 שא קיים בשוא והעין בקמץ ולא ישחנו בנטיה , כמו מערה מערת
 מבפלה (כרא' כנ) במקדות צרים (ישעי' ב) בתעלת הברכה (שם
 זו מקדות סלעים (שם לג) קערתו (שמות כה) :

בא

פעלה , כמו אבדה גולה גבלה מרפה בהמה , ונטים עיד:
 הרבים במשקל פעל , וכמו שבקצת נטת הרבים במשקל פעל
 תשתנה העין לשוא והפ"א בת"ק כן בקצת אלה , דים נבלת היה
 (ויקרא ה) לבנת הספיר (שמות כד) בהמת הלוים (במדבר ג) עד
 וקים וקני , וקצתם לא ישחנו , כמו אבדת אחיך (דברים כב) גולת
 העני (ישעיהו ג) עיד שמדום שמחי (ס קצג) , ובכנוי בקיום הצירה
 כמו אבדתו שאלתה נבלתי וכא גם נבלתם , ומן בהמה הכנוי
 בהמתה בדגש תיו , ויהיה איכ מהנפרד בהמת , כי דין היא
 תקבה שתשתנה לתיו רפויה ולא לדגושה , כאשר אודיעך להלן
 (ס קפח) במשקל פעלת והרבני אבדות מרפות והסמיכות שאלות
 טחמות בארות (ע"ל ס' קע"ו אות א') , ובכנוי שאלותיה
 נעדרותיהם , וכא חצרות (ד"ח כג) , ומן לבנה תאנה , הורא
 (שם ו' ז' ע"ל ס' ק"ו בהערה ב') זכרים לבנים תאנים , והסמיכות לבני
 לבניכם ומן תאנים תאניכם :

השם
 נוספת
 (ס' ע')

פעלה עולה עולה , החרוקים , כמו אכילה ירדה (לא נמצא)
 ינה , ונוטה עים פעיל או פעיל ; החולמים , כמו פשוטה חנונה
 עבודה , ונוטה עים פעול , אך קצתם יבואו בנטיה עים פעלת , כמו
 גלשת שלשת שלשתם (ס קפח) ; השחוקים , כמו ארובה נבדה
 לזכה ונוטה עים פעול , וקצתם יבואו בת"ק (ס) ובדגש ת' תנה ,
 כמו כלפה אדמה סגלה , ונטיחתם ידוע כי לא ישחנו :

פועלה

(3) ובדגש תמורת הנח , על ס' קע"ב אות ב' שהדגש נדך

וכל מה שכתבתי עליו בזה ספר
 מעצמי כפי עיניי **קמ"ב** — ועל שאלת השמות
 וכל מה שכתבתי עליו בזה ספר

§ קפד

פועלה, כמו סוחרה שורקה תועבה, והסמיכות סוחרת
 תועבת, והכנוי סוחרתי תועבתה, ע"מ פועלת, כמו שיתבאר לה
 (ס קפא): ומעם לזה כתב הרד"ק במכלול (ר"פ קה לה) על חבור כנו
 הבינוני פועל: "פוקדת עשרה והחבור ר"ל הכנוי מן פוקדת ולא כ
 פוקדה לכן לא נרפתה התיז זה להקל על הקריאה, ולכן ג
 השמות ע"מ הבינוני דתם כמותו: והרבו תועבות, והסמיכות
 שמוסמות, וכן בכנוי, ובא אנשי בוגרות (צפני ג) גם (על סי' פ)
 בנפרד, ובא סוללה גם בנפרד יחידה:

§ קפה

פעלה, היא בת'קוה ע"ן בשוא נח, כמו מלכה עלמה געה
 שפחה שפלה ערוה הרפה, כל אלה נגזרים ממשקל פע
 בזכר ונומים כמותו, הסמוך מלפת שפחתי שפלהק, וכן רבו
 ועלמות מלכות שפחות: והסמוך שפחות שמלות, וכן בכנוי
 ודרבוי הווגי רקמתים וכן ידכתים מן י' ירכה אף שלא נמצא:

§ קפו

פעלה, היא בקמץ תפף והע"ן בשוא נח, כמו תרמה תרפו
 ערמה עצפה (לא נמצא, אולי ז"ל) עצמה) ערלה, כד אלה נגזרי
 ממשקל החדד פעל, כמו שנמצא יחיד מהם בקצת אלה: פפ
 הרב (עצב) עצם, ומוה גרין על השאר שאינם נמצאים ביחוד
 ונומים ע"מ פעל, הסמיכות חקמת נשים, הכנוי חקמתי וכו'
 ודרבוי חקמות ואחד בסמוך י' ובמכרת, וכן בכנוי ערלותיהם, אן
 בקצתם

(ג) מן ידנה, הב' רפויה כמו ירכתיים תב' רפה ובסמיכות קמתי זה
 דנשה, והפעם בארתי בס"ה ל'
 (ד) ובמכרת, ויש בק"ח ארחות, ומלה חקמות הוא כמו מלות הקנו
 במנים שהבאתי לעיל בפעל ל"ז, ומ"ש מלה תרבות מים, כי החד' בו בק"ח כס
 ארחתהנל, ומלות בהונות נגהות כתב לעיל כמ' פעל שהוא מן פעולה, וזה
 הבקן, וכמ"ל בטרתי-החזאת גם' הנה:

בקצתם ישחנה הפיא רשוא ברבוי , כמו העדלות (יהושע ה) חרבות
 לצדח נתהלים ט) , והסמיכות חרבות יה שלים (ישעיה כב) , ולכן
 בבית רפויה לפי שהיא ת' קלה ; כי גם במשקל פֿעל יבוא הרבוי
 בקצתם הפיא בשוא , כמו שבארנו לעיל (ס קעה) מן פֿקד פֿקרים
 ומן גֿרן גֿרנות ומן פֿהן פֿהוגות ומן נֿנה נֿנהוגות , והסמיכות גֿרנות ,
 מן נאמר מן חֿרבות חֿרבות וכו' ויש שמות במשקל זה הפיא בקבוץ
 כמו טמאה חֿפשה :

§ קפו

פֿעלה , הפיא בפת' והעין בקמ' ובדג' , כמו פֿקשה פֿקרה פֿלהה
 חֿפאה , ונמיתם ע"מ פֿעל , הסמיכות פֿקשת וכן בכנני , ומן חֿפאה
 חֿפאת חֿפאתכם הונה האלה להקל , והרבוי פֿקשות , והסמיכות
 פֿקשות פֿלהות , והוקל סדגש במנהג באות שוואת , וכן בכנני
 ישא מדברותיה (דברים לג) מהנפרד דֿברה , ומן חֿפאה הרבוי
 חֿפאת או חֿפאות גם חֿפאת (2) שוה בנפרד ובסמיכות , ובכנני
 חֿפאתי חֿפאתי , ומה שנמצא חֿפאה נרולה (שמות לב) הוא
 מהנפרד חֿפא , ע"מ פֿעל , והוא שם המקרה , אבל חֿפאים (ברא
 י) הוא תאר מן חֿפא ולנקה חֿפאה , ומה פֿרשת הכסף (אסתר ד)
 בתֿרבה (ברהאשית ז) והקמץ לתשלום דגש (ס קפ) , וקצתם אשר
 ע"פ היא או חֿית ולא נשקם הדגש בהם , ויבוא סגל ת' הפתח ,
 למעם שהתבאר לעיל (ש"ש) , כמו פֿהלה להֿבה נחמה וגם באלף
 נאצה , והסמיכות להבת או להבת , וכן הכנני להבתי נהמתי והרבוי
 להבות , והסמיכות להבות אש (תהלים כט) , ובלי שנוי נאצות
 (נחמי ט) , ובא נאצותיה (יחזי לה) בקמץ :

פיעולה

(1) מהנפרד דֿברה , כפיהל בארתי שהמ' מן המשקל אף שאחריו דגש
 על ס' קציה כמלה מצעירה .

(2) שוה בנפרד ובסמיכות , העתיק דרבי המכלול ר"ג א' , ולא ידע כי
 ש"ש כי לא נמצא במוכרת , ומ"ש שם שוה בנפרד ובסמיכות קאי על שלפני
 זה שם כמלה חֿפאת בפתח נמצא גם במוכרת כמו שמסיים שם לחטאת ולנדה
 ובמ"ש גם בלבושיו .

(3) ובלי שנוי נאצות ; אין לו באור , ואולי יש כאן מ"ס ובצ"ל להבנת נאצות

פעולה הפיא כפתח או כחך והעין בחולם או בשורק וכתבש
 כמו חבורה כבורה לא ישתנו כרין פעול , וכן כחורק הפיא כבורה
 גרופה , והרבויה בהם יתחלף השורק (4) לקבוץ לרוב וכלי דגוש
 כתאני הפפרות (ירמיה כד) ובפחות (איוב יב) קשבות (תהלים קל)
 ומצדפתם (ישעי נח) וכן בחולמים רתקה הדבוי ורתקות זהב (מא ו)

פרק ה שלמים בתוספת תיו בסוף

§ קפח

כבר אמרתי (קכ) כי גם התיו בסוף השם הוא סמן נקבת יחידה ,
 ואם הוא שם עצם או תאר יבוא על הרוב סגל לפני התיו וסלעיל
 כמו גברת עמרת • ואם הוא שם מקרה יבוא נכ , או חורק עם
 יוד נחה לפניה , כמו ראשית אחרית , או שורק עם ויו נח לפניה ,
 כמו מלכות גבורות • ומרם אציג דוגמת משקלם , אבאר ההברל
 אשר בין השמות שסופם היא נקבה והשתנה בגמיה לתיו כאלה
 שזכרתי , ובין השמות אשר גם בנפרד סמנ תיו לנקבה וסגל
 לפניה ; כי התיו אשר היא תמורת היא בנפרד היא רפוייה בכל
 כנוי היחיד , כמו מן צדקה צדקתי , לפי שתג לפניה , ואף בכנוי
 צדקתכם שתק לפניה מים דינה כתג (ס) לפי שבאה תמורתה ,
 אבל השמות שגם בנפרד תיו בסוף וסגל לפניה , כשיבואו בכנוי ,
 התיו דגושה כרין אחרי שוא נח , כמו עמרתני גברתה ; לכן כל
 השמות שתמצא במקרא בכנוי היחידה בתיו דגושה , גם הנפרד
 יהיה סמנה תיו לנקבה (1) אף שלא נמצא , דים אשתה הוא

מהנפרד

והסמיכות להבות אש וכלי שנוי וכא בקמץ נאצותיה כלומר שיש כמלה הוה שני
 חדושים דהיל לומר נאצותיה כסמיכות של להבות , וגם אם לא נשתנה עכ"פ היל
 השאר הסגול של נאצות , וכאמה הם שני משקלים ובארתים בלי"ם נג"ב •
 (4) לקבוץ , אין זה תלוי רק באנשי מסורת , כמיש לעיל סי' ת' אות ה'
 ומלה ברתוקות כתיב ב' ואין בו קיבוץ , ומיש בחולמים רחוקה לא נמצא רק
 רתוק בלי"ז והוא מ"א , כמיש לעיל סי' ק"פ אות ה' •
 (1) אף שלא נמצא , כי נפל אשת הוא ע"א כמיש שם בבאורי אלא הוא
 מכלל כנויים מ"א שזכרתי כמה פעמים , וא"כ אין לומר משקל זה בנפרד באמה ,
 וכן נקטה בסי' שאמ"ו וכעצא

מהנפרד אשת אף שלא נמצא, כי מן אשה ראוי אשתי, וכל זה בשם יחודה; אבל ברבות שוים הם, כי כמו שנאמר מן צדקה צדקות כן נאמר מן עשרת עשרות, כי לא תתקיים סמן היחודה ברבות; והשמות שסופם (-ית) או (-ות) תתקיים סמן היחודה בכל כנוי היחוד, כמו תחתית מלכותה, וברבות נוסף על יחוד ויחוד ועל היחוד, כמו תחתית מלכות, וזה כשיתרבו בל נקבה אבל כשיתרבו בל ובר תתקיים סמן (-ית) (-ות) גם ברבוי, כמו מן פריהות פריהותיה ורמי' ט, הנפרד פריהותים לפי שלא נאמר פריהותיה, ומן חמישית וחמשותף (ויקראה), הנפרד חמישיתם לפי שלא נאמר חמישיתו: (א)

§ קפט

פעלת או פעלת ומלעיל, כמו שחלת תכלת גברת עשרת, ונמיה המשקלים האלה ע"מ פעל, כי הוא שוה בנפרד ובסמיכות, זהכנוי עשרתי ע"מ מלפי, גברתי (1) ע"מ בגדי; ובקצתם הסגל קיים, כמו משכנתה (שמות יב) חברה (מלאכי ב) בהמתו מהנפרד בהמת אף שלא נמצא, כי רגשות התיו בכנוי יורה כן, כמו שהקדמתי לפניו, כי מן בהמה היה ראוי, או בהמתו בפלס אבדתו, או בהמתו בפלס נבדתו, אלא שכבר ימצאו שמות אשר בנפרד יבואו בהא הנקבה ובנשיתם יבואו ע"ד תיו הנקבה ובפרט בשם עצם ובשית כמו והרם העמרה (יחזו כא), והסמיכות לעולם עשרת, וכן עשרה עשרת אף (2) שלא נמצא הנפרד ממנו, וע"י משקל מפעלת, וממשקל הזה אמת, ראוי בתשלומו אמת ונפל העוץ, ובכנוי אמתה, וכן אשתה מהנפרד אשת במקום

אנשת

(1) ע"מ בגדי, מעות, כי בגדי הד' רפה במיש לעיל קע"ח ב' אלא צ"ל וצ"י, והסגול נמצא ג"כ במשקל פעל כמו גנני כמיש שם
 (2) שלא נמצא הנפרד, אולי דרך סמיכות ביה ויש לו ד' משקלים לפעלה בסמיכות אבדת נבלת דבלת פלמת, כי החירוק ואחריו דנש מורה שהוא מצירי, כמיש לעיל קע"ג ב', וכן בליו משקל פעל יש ד' משקלים בסמיכות, וכן י"ל במשקל פעלה בקמץ.

גדגא שגא המרה כמיש
 לא חסלותה חרבה וסב גס
 י"ל כלה כמיש חסות י"ל
 מן חסות כמיש על גנן כמיש
 חסות כמיש על גנן כמיש

אֲשֶׁת (3) וּנְפֵל הַטֵּן גַם בּוֹ , כִּי מִן אִשָּׁה הִיא רְאוּי אִשְׁתִּי ; וְהַרְבוֹת
 עֲמָרוֹת עִים פְּעֵלָה , וְהַסְמוּךְ עֲמָרוֹת (כִּי גַם מִשְׁקַל פְּעַל שׁוֹה בְּרַבּוּי
 אֶל מִשְׁקַל פְּעַל) וְכֵן בְּכַנּוּי , וְמוֹה אֲמָהוּתִי (בְּרֹא כ) מִהַנְּפֵרֵד
 וְהַיְחִידָה אִמָּה , וְהִיא רְאוּי אֲמָתִי וְנִפְלָה הִיא הַשֵּׁרֶשׁ .
 לְכֵן גַּם כְּנִי הַיְחִידָה אֲמָתִי אֲמָתָה , אֶךְ בְּרַבּוּי וּבְכַנּוּי וְהִיא קִיִּים :
 פְּעֵלָת גִּיב מַרְעִיל , כְּמוֹ יִבְשֶׁת יִבְלַת פְּתַנַּת נַחֲשֶׁת קְמָרֵת ,
 וְנִמְצִיחַ עִים פְּעַל , כִּי הוּא אֶחָד בְּסִמּוּךְ וּבְמִכְרַת , וּבְכַנּוּי תַתְּחַלֵּף
 הַחֹלֶם מֵהֶם לְקַח קְמָרֵתִי שְׂכַבְתָּהּ יִבְלַתוּ , וּמֵהֶם לְקַבּוֹץ נַחֲשֶׁתָהּ
 עֵיד נִדְלוּ קִמְצוּ , וְהַרְבוּי קְמָרוֹת וְכֵן בְּכַנּוּי ; וְמוֹה הַמִּשְׁקַל גִּיב שְׁלִשֶׁת
 כִּי אִלוֹ הִיא הַגְּסֵמֶךְ מִשְׁשׁ שְׁלִשֶׁת הִיא רְאוּי לְבוֹא שְׁלִשֶׁת וּבְכַנּוּי
 שְׁשֶׁתְּכֶם :

§ קצ

פּוֹעֵלָת , כְּמוֹ הוֹתְמַת פּוֹתְרַת עוֹפְרַת , וּבֵאוֹת הַגֵּרֶן תּוֹלְעַת ,
 וְהַכְּנִי הוֹתְמַתִּי תּוֹלְעַתִּי דִּין אֶחָד עִם בִּינּוּי פּוֹעַל לְנִקְבָה יְחִידָה ;
 וְהַרְבוּי (1) פּוֹתְרוֹת וּבְסִמִּיכוֹת פּוֹתְרוֹת וְכֵן בְּכַנּוּי :

§ קצא

פְּעֵלָת אוֹ פְּעֵלָת , פְּעֵלָת , כְּמוֹ אֲדָרַת דִּלְקַת , בְּהֶרַת , נִחַלַת בְּלִי
 תְּשִׁלוּם דָּגֶשׁ , וְאִם לִפְנֵי גִּרּוּנִית נִפְתַּת , סִפְחַת קִדְחַת , קִרְחַת , הַקִּמֵּץ
 לְתִשְׁלוּם דָּגֶשׁ , וְהַכְּנִי אֲדָרַתִּי , קִרְחַתוֹ , נִפְחַתוֹ עִים פְּעַל , וְהַרְבוּי
 אֲדָרוֹת , קִרְחוֹת , וְהַסְמִיכוֹת אֲדָרוֹת וְכֵן בְּכַנּוּי , וְמוֹה בְּהֶרוֹת מִן
 בְּהֶרַת , וּבֵאֵ סָגַל לִפְנֵי אוֹת גֵּרֶן הַקְּמוּצָה (2) ; וְלִדְעַת קִצַּת מוֹה גִּיב
 שְׁבֵת , וְרְאוּי בּוֹתְשִׁלוּמוֹ שְׁבֵתָת , וּנְבַלְעָה תִיּוֹ אֶחָת לִפְנֵי שֶׁשֶׁת שְׁתֵּי
 תוּיִן (2) (2)

(3) וּנְפֵל הַטֵּן , אִי צֶרֶק הוּא כְּמוֹ שֶׁשֶׁת מִן שֶׁשֶׁת סִמִּיכוֹת מֵ"א , וְגַם בְּאִשָּׁה
 לֹא יִחַסֵּר הַטֵּן רַק הוּא שֵׁרֶשׁ אֶחָד מִכֻּלל הַנִּקְבָּה כִּשְׂאֵ כְּדִלְעִיל סִי קִצֵּי הָעֵרָה בִּי ,
 וְכֵן מִלָּה אֲמָהוּתִי הוּא מִכֻּלל רַבִּים בְּמֵ"א , וְעַכְ"פִּי מִיֵּשׁ וְהִיא רְאוּי אֲמָתִי אִיטִי
 מוּכְרָה , וְאִילֵי הַנְּפֵרֵד אֲפָקָה .

(1) בּוֹתְרוֹת הַעֵ"פִי בֶקֶ , וְלִפְנֵי מִיֵּשׁ לְעִיל קִפִּיט בִּי , שֶׁהוּא סִמִּיכוֹת , אִיכֵן גַּם
 כִּי הוּא סִמִּיכוֹת אֵין שֶׁל פּוֹעֵלָה אוֹ שֶׁל פּוֹעֵלָה וְשֶׁל פּוֹעֵלָה הַרְבוּי בְּקִמֵּץ , אֲבָל בְּשֶׁל
 שֶׁעֵלָה הַרְבוּי בְּשׂוֹא גִב בְּנִפְרֵד .

ן, והכנוי שבתו, הדגש מורה (על ס' ק"ט אות א') על אות הכפל,
 ובי שבתות, והסמוך שבתות וכן בכנוי; ובחירק היא אגרת
 ות, ונמיתם כאלה שקדמו; ובקבוץ כפסמת, קבצת, והרבו
 יעות אך כפסמים (הסמך בשוא יועיל סי' ק"ז בהערה) בל"ז:

פעלת או פעלת פעלת, כמו בצורת, כפירת, פרכת, הקמץ
 זשלוס דגש, בקרת, שפלת) פתנת, והרבו בפירות, ויוצא מהם
 גנות כפנותם, ומן שפלת הרבו זכרים שבלים שפלי שפליהם:

ס קצב

פעלות פעלות פעלות, כל אלה בתיו נקבה ומלדע, לפי
 קדמתה תיג, איכות, כבודות, ידיות, פריחות, ולא ישתנו
 גמית היחיד, וברבים נוסף יוד על ויו ידיות (לא נמצ' רק למד ממלכות)
 בן בכנויו, ומן פריחות הרבו פריחותים, ממה שנמצא פריחותיה
 דמה ג) (קפ):

פעלות או פעלות, כמו ילדות, בחרות (לא נמצא), מלכות, שחרות
 בהות ונמיתם כנמית המשק שלפניו, כמו מלכות, והרבו מלכות
 מהם בתולם אשפות, ובא ג) הרבו אשפות שלא כמשפט,
 מזה ג"כ אלמנות חית (שי"ב ט), ובראשון הנוץ נוסף ובשני תחסר
 יד הכפל וראוי חיות, והנפרד אלמנות, והוא מקרה כי התאר
 אי אלמנות מהנפרד אלמנות, (קצ"ג) כי סמן (ות) בסוף הוא סמן
 גם מקרה, וסמן (ות) הוא לרבות נקבות; ואולי מזה המשקל גם כן

רחמנות " 33

ג) נמית, ובכסמיות קתות מכלל סמיות מ"א, וסמיות הרבו נמית
 וש מכלל רבים מ"א, ומ"ש שפלי לא נמצא רק שפליהותים (וכרי' די י"ב) סח"פ
 ועיקרו למד והפתח בא לפעמים שלא לצורך בכל האותיות, ואף שהרשו"ה
 חק ח"פ ח"ס משאר אותיות שלא מן הגרון אין להשגיח עליו למחוק דבר,
 יל סי' מיג אות ה'.

ג) אשפות, במ"חל בארתי שהוא מ"א, כי אשפות הוא משקל הרבים
 ול דא כמו נעורים בתולים כו', ואם בא לרבות לא יבא רבו על רבו, כמ"ש
 יעיל סי' ק"ז אות ב', ואין באורם שוה כי אשפה שם לבלי החצים, ואשפות
 אשקל הרבים שם למקום מאום ואשפות שם להר גבוה או צור גדול כמ"ש שם
 דהא במעמא, ומ"ש בדגש של עקשות א"צ אלא הוא סן המשקל בדגש של עקש

הקמת שם מקרה ואינו במקרא אבל עשוי ע"מ אלמנות בתום
נון; ובחירק הפיא רפאות, סכלות, עקשות (דגש הקוף לתפא
הקריאה), ונטייתם שוה לאלה שקדמו:

פעלית יעילית; כמו שארית, ומה ראשית ראוי (על סמך
ראשית, והונח האלף, חמישית ודבנוי ראשית, והרבויו שאר
בתוספת וי"ו על יוד, ומן חמישית הרבויו חמישיתים, לפי שנמ
התבנית (קפ):

פעלית, או פעלית, כמו אתרית, תחתית, וכן נפרית, הפש
תבנית, ונטייתם כנטיית מלכות, ומה ניכ פרית, גזית בת שלונ
פרית, נזזית, ובדאשון נשלם הכפל בת"ג תמורת דגש לפי שה
ריש ובשני) בדגש כמשפט; ובא מתרת בת"ו לברה, והסמ
מתרת והבנוי מתרתם:

פעלית פעלית סולת
קלית נטיית ואלת פרק ו שלמים תתוספת יוד מים נוין
קצנ

דע כי השמות אשר נוסף בהם יוד בסוף, רבם שמות היו
הם, ובארתי אותם לעיל (י) (קכד); אך צריך שתדע עוד, בכו
יוד היחם על שם שסופו היא שרשית יהיה על ג' פנים: (א) היו
קיים וההיא נופל, כמו לבריעה משפחת הבריעי (במדברכו)
(ב) היוד נשמט וההיא קיים, כמו לימנה משפחת הימנה (שם)
(ג) שיבוא נוין תמורת היא, כמו לשלה משפחת השלני (שם); אך
אחרי יוד (ד) לא יבוא יוד היחם כלל, כמו לחני משפחת החני (שם)
השם יעילית וכתובתה היא פעלן

(ג) בדגש כמשפט, אינן כי גזית הוא רפה חגי בקינ, ובמכלול קפא ב
כתב שהנח תמורת הדגש, וגם זה אינו כמי ששם והוא מנילה משקל יעיל

לעיל קכד, אבל לא ביאר רק שלפני הי' חירק, וע' במכלול קע
יוד שלפני פתח ושם קע"ה א' בהת"ו

לא יבוא, אבל בליד יבוא, על סמך קכד במלה לויים:

ס קצד

אין פה
הרבה
עניין
כפיש
מ

פעלן , כמו בפישן : מגדן קגין בגין , ואם הפיא גרונית בפתח
מן אברון אלמן הרצין רחמן , (והוא איננו במקרא כ"א במיסדי
עלה) . בסמיכות ישוב הקמץ לפתח ; והרבו מגדנות רחמנים
מנים , ובסמוך ארמנות ארמנותיה וכן בכני , ובזכרים געמני ;
חרצין הרצנים בדגש ובלי שני ; ויש הפיא בקמץ חמץ או בקבוץ
מ קרבן סלחן סלחן שלחן . גם קרבן העצים (נחמיהו) . ונטיחה
אלה שקדמו ; וכן להצב הדרבן (ש"א יג) בקמץ גדול ; והרבו
דטנות (קהלת) . והוא על משקל אחר ^{קצ"ב} ^{קצ"ב} ^{קצ"ב} ;
פעלון , כמו פרוזן רעבון , בסמיכות ובכנוי רעבון פרוזו , וכן
רסי ובכנויו , ויש בפתח וברגש אברון , ובחידק (אבען מן
אבינה : ויש גם בנפרד העין בשוא גברון שלטון אביון אחרון
אזון השבון יתרון ארמון עליון , ושנים בנמיתם לאלה שקדמו , כי
חלם בע"פ לא ישתנה בגמיה , ומה ראשון והקל האלף בנת ,
נמצאים דגשי עיין קלשון קמשון ; ויש בנפרד הפיא בתיק והעיין
קמץ וברגש ופרון צמאון עצבון שרפון קמון כליון דיוון גליון ;
לקן דראין רדיון , הצירה לתשלום דגש , ובפתח שפתון ;
(והסמיכות עצבון להבנוי עצבונך והרצין , ומשפטו הרדיון מן
דיון ונפל היוד , ומה צמארון צורניך מן צורנים , והוא שק ווני
הדגש (והוא כע"ל) נפל , ונמצאים ביוד היחס אחר הנוץ ארמוני פלוני
אלמוני

(א קצח , לא נמצא הנפרד רק רבים כפי , ואולי גם היחיד מגדנה בסמיכות ,
כן מה שחשב ארמן אינו אמת כי לא נמצא רק בחולם , וממנו אקטת בשוא אף
מסרת החולם ישתנה כמו הצירי , על במשקל פעל , ועל סי קע"ט אות
י , ומ"ש מן חרצן חרצנים , אינן פיון שהטון בדגש מורה שאינו מן האמנתיו
ק מן המרובעים כמו שאנן רענן , לקמן סי' ריא , ומ"ש סלחן מלחן לא
נמצא במקרא .

(א אביון מן האביונה , אין להוציא זכר מן נקבה כדלעיל סי' קי כהערה
ב' ולעיל סי' קכ"ב , ומ"ש שהחולם לא ישתנה , על אות א' במלוח ארמנות ,
ומה שחשב רדיון , לא נמצא במקרא .

(א והסמיכות עצבון , והצי' בדגש כמו בבנויים , אבל בוקרן נפל הדגש
בסמיכות וכנוי , וכן כליון רדיון וקמחה .

אלמוני. וראוי פלאוני והוקל. וברגש העין ידעוני. ובקמץ רדי
 והוא ג'כ (4) אינו במקרא. וכן יבואו בתיו אחד היוד קרב
 אחרנית. ובתיו לפני הגון כמו עקדתון. והם תארי הפעל ו
 ישתנו. וכן אשר מ'ס נוסף בהם בס'. כמו פתאם פדיום שלש
 אמנם גם אמנם. ומוזה ת'ס בהבלעת הגון ברגש. גם אלה לא ישו
 ואינם נומים (5) לפי שהם תארי פעל :

פרק ז' שלמים בתוספת אות בראש וגם בסוף

§ קצה

כבר אמרתי (§ קעא), כי בעבור תוספת אות לסמן המשג
 בראש השם לא ישתנו תנועותיו, ואף בגמית השם שישה
 תנועות עצם השם, אך תנועת אות הנוסף (1) לא ישתנה. וזל
 בנעזו כמ'ש במקומו, על ראוי לפלס תמיד השם הבא בתוכו
 אות בראש ע'מ השם הבא בלי תוספת אות בראש. די
 משוג עם פעל. תלמידים פעיל וכן השאר :

מפעל-על. כמו מ'שפט משפן מקדש מאכל (2) מחבת. ובק
 מ'שחת. בסמוך מקדש. והבנוי משפני; ויש גם בנפרד כפתח
 כמו משוג משאב. והכנוי והרבו ברגש ע'מפעל משפני מחמד
 משפני. מאוי מן מאוי

מפעל-עיל-עול-עול. כמו מופח מסכן. ובפתח המ'ס מעל
 משען מפתח. בסמיכות מופח. והבנוי מופחי מופחה מעל
 מעשה

(4) אינו במקרא, ונמצא ברובי נקבות תקנייה (איכה ד' י')

(5) לפי שהם תארי הפעל, כלומר תארי הפעל גמור שלא יבנה ממנו
 פעל, על ס' רעיד וחשב כי כמו שלא ישתנה לפעל כן לא ישתנה בשום שנו
 ואינם מוכרח, וכ'ש קדורנית פדיום שיש בהם פעלים.

(1) לא ישתנה, משקל פעל המ' פתח ישתנה לחירק בסמיכות מן פעל
 משש לחם, ע'ע במכלול קפ"הא, וע"ל ס' ר' בכפולים ג"כ ישתנה המ'
 (2) סתגה, הוא מן הפתחין ולהפך שחשב משגב משאב מן הפתחון אינו
 מוכרח, כי משגב נמצא בקמץ, וכן משאב י"ל שהוא בקמץ ואין ראוי מן הרגש
 שאחריו שגם משקל פעל יש שנוטה כרגש על קע"ג ב'

מעשהו. והרבו מנחות; וסמיכות מנחות וכן בכנוי; וכו' וכן
 קהלים וכן מקהלות, וחסמיכות מקהלות או מקהלי, כי כן מנהג
 יד ע"פ להשתנות לשוא בסמיכות יותר מקמין, וזה לאות; כי מן
 לשון הכנוי משלבי וכן מופח מופח; וגם בנפרד חרבים יבוא חסמל
 שוא במשקל חוה ויחוקרה במסמרים (שעי' מא) וכמשמרות נטועים
 קה יב: ואילוף שבמלת מקהלים הוא בל שנוי בנפרד מדוע
 לא ישתנה בסמיכות עכ"פ? וכן בכנוי היחיד ראוי להיות מקהל
 ולא ברעתה רד"ק רפ"ה קפה; והחזוקים משקיל מכבד, ועם
 הא הנקבה מניגה, מניגתם (איכה ג) ובתורק המים מציעה
 ומנש אחרי ודניאל ח; והחולמים, מומר משעור מקצוע מסמן
 חרבו מסמנים מקצועות כלם לא ישתנו, אבל למקצועות (שמות
 ט) הוא מנפרד (קצוע); כי כלל מנוח, אות המשקל בראש לא
 ישתנה, והשתוקים מכלול משקל מנעול, וכל אלה לא ישתנו;

קצו

משקל: מבשל מפלם; ובהא הנקבה מבשלה, ומה מנסה
 מניחיו וכן מראשותיו (בראשית כ), הנפרד מראשה (והמים
 זר; ובחולם הפ"א למשופטי אתנן (איוב ז) מלושני (תהלים
 קא), וערוז מאונים, הנפרד ראוי מאן ואין בו, לפי שהוא שם זוגי
 לאחסי (ק) והלנה האלק במנהג (לעיל פ"ב יז)

קצו

מפעלה, כמו מלחמה משפחה, ובפחת המים ממלקה, ומה
 מלאכה

(3) פעולה הרבו מנחות, אינו אמת, שאם בנפרד הם בשוא והם
 משקלים הקלים על קע"ד, משא"כ סקלים גמולות הצירי שהוא משקלים
 בברים או להרחיב על אות הנח, וע"כ העת ורד"ק כי מקהל גם ביחיד הוא
 צירי, וכן נמצא בלי פשתו (ימקאל מ"א)
 (4) קצוע, אולי הצ' בצירי, ואולי בס"ל וכן לעיל שהבוא מניגה לא
 יע חמת, כי יש בכנוים מ"א ע"כ לא נוכל לעשות מדעתנו מאומה
 (1) והם, מ"ס, ומצ"ל ל"ש שמו חסר מלאשמו שאל (ש"א"פ ו"ג) שהם
 יד לשימוש סן, וכן ממש מני מאן ואין בן מים גמלה, וכל ל ואין כי הנפרד
 (23)

מלאכה והנה ראוי מלאכה והקל האלף במנהג , ובמכל המצ
 ממ' שלח , ונמית המשקל הזה לא מצאנו במקרא עד היא הנקבה
 בסוף , אבל נמיתם עד מפעלת כמו שאבאר בפשקלו :
 מפעלה , מכפלה משענה מהפכה , עמים עים פעלה , מהפכה
 (דברים כג) סדר שנתו (שאי"ט) , ויש שהלמד בדגש ופתח לפניו
 ולא ישחט , כמו סתקלה מערה סתתלות מעדנות :

קצח

מפעלת , משמרת מחברה מאכלת מערת מחמזת מרדת
 ושוים בנמד ובסמיכות , ובכנוי התיז הנשה כדן תיז הנקבה
 משמרתו עים פעלת , וגם אותם שיבואו בנמד כהא הנקבה
 מי"מ בנמיתם יבואו עד תיז הנקבה , כמו מן ממלכה מלחמה
 מלאכה הסמיכות ממלכת מלחמת מלאכת , והכנוי מלחמתי
 מלאכתו ; והרד"ק נמן מעם לזה שעשו חבור הכנרים מן מפעלת
 ולא מן מפעל , לפי שהוא נקל בדשון , כמו עורפו הכנויים מן
 פוקרת ולא מן פוקדה , וכן עשו בקצת משקלי פעלה או פעלה
 (קפח) , אבל ברבי יפול הגיא גם התיז ממן נקבה יחידה , כמו
 משמרות ממלכות משפחות ! והסמיכות משפחות מלאכות (דהא
 כה) וכן בכנוי מלאכיה (תהלים עט) :

מפעלת , משקלת מכמרת מחלקת מלפית , והכנוי עים קפוח
 משקלתו או בקבוץ משכרתה , ובה מסרת הכרית (יחזקאל כז) ת'
 מאסרת (מאסרת כ"ג) , וכן מים מבלת על"ם' קפ"ח אות א' (מ"א ה) ת'
 מבלת , והרבי בכל אלה כאלה שקדמו מלכודות וכן בכנוי
 ואשר הם בסמן (כית) או (ות) , כמו מבליגת מסכנות , ונמיתם ידוע ;
 עכ משקל הבינונים על"ם' קפ"ח אות א' :

קצמ

אפעל , כמו אפעל אשכר , בסמיכות ישוב הקמץ לפתח , והרבי
 אשכרים

(ג) ראוי מלאכה , וחלילה מן מלאכה , כן באו ראוי מלאכה ונקמץ הל'
 לחשלים הדגש , ופלה מלאכות מלאכותיו שהבוא במי שאנחו אינו תיכני על
 זה המשקל . הם גיא כמיש במהל :

וְשָׂרִים . וְעַד נִקְבָּה אֲזַבְעוֹת . וּבְסִמִּיכוֹת זָכְנוּ אֲזַבְעוֹת .
הַדְּרִישׁ בְּנִמְיָה אֲשֶׁנְּבִי וְלֹא יִשְׁתַּנֶּה כְּמִשְׁמַשׁ . וּבִפְתַח הָאֵלֶף אָקִיב
בְּדָ . וְגַם הָעֵיץ בִּפְתַח (אֲשֶׁמֶן אֲרַבַּע אֲשֶׁמֶיִם : אֶפְעַל אֶבֶן)

אֶפְעַל עוֹלָה עַל . כִּמוּ אֲזַבְּבִי וְעַד אֲרַבְּעָה (מִשְׁלֵי יָב) כִּהָא
נִקְבָּה . וְהַדְּלָמִים אֲפִתָּה אֲנָחָף אֲשֶׁכּוֹל אֲתִמּוֹל אוּ אֲתִמּוֹל (מִכָּה
ט גַּם אֲתִמּוֹל (שִׁיאֵל) הִבְנוּ אֲנָחָף אֲנָחָף עִם פְּעַל . וְהִרְבִּי
אֲפִתָּהִים . וְעַד נִקְבָּה אֲשֶׁפּוֹלוֹת . וְהַסִּמְךְ אֲשֶׁפּוֹלוֹת מִרְחוֹת (דְּבָרִים
לֵב) וְכֵן בִּכְנוּי וְהוּא שְׁלֹא כִמְנַהֵג . כִּי אִין רֵדֵךְ הִלְמָה עֵינְךָ לֵהשְׁתַּנּוֹת
לְשׂוֹא (§ קצ"ד) (ע"ל ס' קל"ט מ"א)

אֶפְעַל עוֹלָה עוֹלָה עֵלְתָה . אֲאֶבֶרָה אֲעֻזָּה וְנִמְיָתָם עִם פְּעַלָּה
אֲבָרְתָה . וּבְשׁוֹרֵק אֲשֶׁמְוִרָה וְנִמְיָתָם עִם פְּעוּלָה . וּבַתִּיז נִקְבָּה
אֲפִתָּה וְנִמְיָתוֹ יָדוּעַ עִם פְּעַלְתָּ . אֲשֶׁמְוִרָה נִמְיָתוֹ עִם פְּעַלְתָּ :

§ ק

וּ תְּפַעֵל עַל עוֹלָה עוֹלָה עֵלְתָה עֵלְתָה . הַדְּרִישׁ . כִּשׁ תְּלִמֵד
תְּבָרִיךְ : הַצְרוּיִם . כִּמוּ תְּשַׁבֵּץ וְכִהָא בְּסוֹף תְּבַעֲרָה : הַשְּׁרוּקִים
תְּעֻנּוּג (לֹא נִמְצָא הַיְחוּד) תְּהִלּוֹת תְּמַרְדּוֹר וְכִהָא בְּסוֹף תְּהַפִּיכָה תְּעוֹלָמָה
וְנִמְיָתָם יָדוּעַ כִּי לֹא יִשְׁתַּנּוּ . וּבַתִּיז בְּסוֹף תְּפָאֶרֶת תְּפַלְצָה . וְהִבְנוּ
תְּפָאֶרֶתִי . וְאִין שׁוּמְצָא תְּפָאֶרֶת . הַנְּמִיָּה לְעוֹלָם מִשְׁקָל עֵלְתָה כִּמְשֵׁי עֵלְתָה
בְּמִשְׁקָל מִלְחָמָה : הַחֲלָלִים תְּלַבֵּשֶׁת . הִבְנוּ תְּלַבֵּשֶׁתִי . וְהִבְנוּ
וְהִבְנוּ תְּלַבֵּשֶׁתִי בְּנוֹרָע . וְכִי עִשׂוּ מִשְׁקָל תְּהַפִּיכָה . נִמְצָא כִּפֵּן
יָד בְּסוֹף תְּרַבְּמוֹנִי : וְהִגֵּה בָּל אֱלֹהֵי אֲשֶׁר אֵלֶיךָ אוּ תִיז כִּדְרָאשְׁהֶם
מִן (ע"ל ס' קפ"ו אות א) הַעֲתָרִים בְּפַעֲלִים . וְאֲשֶׁר הֵם בְּזוּר אוּ נוּן
אֲתִיז הֵם מַעֲמִים מֵאֵד . כִּמוּ יִצְהָר יִלְקִיט נִפְתָּלִי . וְנִמְיָתָם יָדוּעַ
וְכִן אֲשֶׁר הֵם כִּהָא מִקְוֵי מַבְּעִים . כִּמוּ תְּהוֹף תְּהוֹף מִן נִתְךְ .
תְּהוֹף הַשְּׁמַעוֹת (יִחוּ כַד) הַתְּחַבְּרוֹת (דְּנִיאֵל יֵא) מִן תְּתַפְּעַל .
וְאִנִּי צָרִיךְ לְהַרְחִיב כְּאוֹר נִמְיָתָם כִּי הֵם יָדוּעִים :

דע

(1) פִּעֻלָּה , לֹא נִמְצָא רַק לִמְד מִן אֲשֶׁמֶיִם וְאִינוּ מוֹכְרִים , כִּמְשֵׁי לְעִיל סִי
קִרְיָה אוּ ב' , וְהַשְּׁמִיבִּמְשָׁקֵל אֶפְעַל אֶבֶן וְאֵלֶּה

זה ירחן קצות (אסתר ב') וכבוד האלף יזה האלף קצות
 חולפו השני לקצות והאלף לצירה :
 מעלה ענה כמו משה סבך והוא שם מקרה למכות כמו יצא
 המכים אשר הכהו (מ"ב ח) והמה שמות זכרים כראית הסגל
 סבך סבך משה משה משה (מ"ס ס"ג) ואשר הם עיר נקבה
 וזעים ואשר הם כהא בראש כמו הקרה האלה נמצאים שני
 שמות חסרה בהם והגון וכלי תוספת אות בראש והם שיאו (אזכר)
 כהנהרה קצת משרשנשא שיג (מ"א י"ח) משרש נשא :

פרק ט גרות נח פיא יוד
ס רב

עלה כמו צעה דעה ענה שנה חסה לדה מלרע בסמיכות
 בבני עצות שנת המתי והדבוי עצות עדות אך בזעת אפן
 ובראשית ו צאת האדם (יחזקאל ד) בלי שנוי בעבור אות הגרון
 נב בבני צאתה (דברים כג) וכן ברבוי קצתם ישנתו כמו שנות
 עצות בסמיכות וקצתם לא ישנתו כמו ו דעות לדות וקצתם
 נטמק עים :

עלת דעת דת שכת והכנוי דתי דתה וברבוי אין
 הבדל בין אלו לאותם כמו שידעת ומעטים נמצאים בלי תוספת
 אות אשא דע (איוב ל) וצא תאמר לו (ישע' ל) ובחולם כנדים קצואים
 זכריה ו מהגפרד צוא וכן פול הרים (איוב ט) מן כול (ישע' ס"ו)
 (ישע' ס"ו) (ישע' ס"ו)

ס רג
סעל-על רוב נח פיי יכואו בתוספת מים או בתיו ברעש
 ובחולם

- (4) מסים מסוי אינו אמת רק משה במ"ל על פי קיז הערה ב'
 (5) שני שמות ויש עוד הרבה צאת או ספחת ויקרא יג ב' מעם
 יר איוב כ"ח ד' ובל מעלה גכה לרש"י ועוד דרכה הבאתי בליים קפ"ח ב'
 (6) כמו דעות לדות נראה שאינו כי אף במלה דעות ויכול ללמד מן
 עת צאת דל אבל במלה לדות שנמשך אחר הרד"ק במכלול קפ"ח ב' ולמד
 מן הדין ע"ש בלבושי מיש שאינו נכון כי רוב מלות המישים משוכשות עכ"ל
 ש"ע י"ו

אזכר נקמה (תק"ג) ט"א סאותי איני תמימה (שם) ס"ו ס"ו (שם) ט"א
 (שם) י"ג ענה כ"י ע"י ס"ו ס"ו (שם) ס"ו (שם) ס"ו (שם) ס"ו
 (שם) ס"ו (שם) ס"ו (שם) ס"ו (שם) ס"ו (שם) ס"ו (שם) ס"ו (שם) ס"ו

ובחלום מושך ויז צהה ת' יוד , כמו מושב , מדע , מדד , מלד
 ובשורק המים סוקר , ובצורה העיץ סופת , טקש : ובסמיכות היחוד
 ישובו הקמוצים לפתח כמשפט פועל , כמו מושב הקור : והצורה
 בלי שנוי כמשפט פועל , ואם ל"פ אלף נחה גם הקמוצים לא ישתנו
 כמו מוצא המים (מ"ב ב) מפני נחת האלף , ובכנוי גם כן כלם פתוחי
 אף בהיות ל"פ אלף , כמו ומראכם (ברא' ט) , והצוריים בקצת הכנוי
 במגל כמשפטם מפתה והשאר בשוא מוקדה מועדם , כי צורה ע"פ
 יותר עלולה להשתנות לשוא מקמץ בע"פ , כי בקמוצים הקמץ קיים
 מושבם , ולא לבד ביחוד כי גם ברבוי ובכנוי הדב"ס הקמוצים לא
 ישתנו כלל , כמו מושבים , מוצאי , מושבים , גהצוריים כלם בשוא
 מפתים , מועדי , מועדיהם , ולא לבד בכנויים כי גם בשלמים משפטם
 כן , עיין לעיל (קעה) , וזה ראיה למח שאמרת לעיל (קצה) :
 ומצאים שמות מעמים המים בצורה או בחזק גרל והיוד נחה
 אוריה , כמו קיטב מישור מישורים :

מועלה עלה עלת , מורשה מוסדה (בשורק ומה מ"א) • והרבו
 מוסדות או מוסדים , מוסדי הרים (דברים לב) • מועצה מוסדה
 והרבו מועצות והסמך מוסדות מועצותיהם • ובתיו נקבה מורשת
 מולדתה מולדתנו • ובא מן עתנו (רות ג) • בקמץ •

תעל 2 עלה - עלה - עלת • תושב שוה למשקל מועל
 מועב • גבוא תולדה ע"פ מועלה מורשה • ובצורה תוכחה ,
 ובסמך ע"פ תועלת תוכחת תוחלתי , תוכחות ברבוי , ובסמך
 תוכחות תועלותיהם • ובכנוי ליה תורה תורה תורת תורות :

פרק י גודת נחי עז

§ ד

פל פל פיל פול פול , הקמוצים כמו רם רשור עב , והם ע"פ פעל
 ובסמיכות

(1) בקמץ , בכנוי הפעלים והוא בא להקל , במש"ב ל"פ ק"ס כי
 במלה התנוי :

ובמסיבות ישוב הקמץ לפתח, ובשאר הנמוחה לא ישתנה
 הזג בעבור הנח הנמשך, כמו צדו ימים שרדנים, עכבי שהקים
 תחיים נר זרזר, ואינם משתנים במסדה נרקה נרים נרדו, ואסון
 החוקים עיר קר שיר שיה ציץ, וברבוי שירים קירות ערים גם
 ערים, ובא צצים ברנשת נח, החולמים אור עור טוב פוח זם
 ניו פוס שור דוח, ותרבוי בהם על כמה פנים אורות עורות טובים
 ובמסיבות ובכנוי היחיד מאב טיבה (והוא שם דבר, ומן גוי גוים
 מפעלת יד ארת כרין (לל טו קדי) פנישת שרע יודין, ומן יוס ימים
 והנוני ימים, והמסיבות ימי נם ימות, ובכנוי ימיו ימיה ימיהם
 ומן שור דוח שורים תוחים, והשרוקים שוק קר פחה לוח ימה ותרבו
 טם שוקים להברילו מן שוק הימין אשר הרבוי בו שוקים, ומהם
 יסא בהא נקבה במקף עים:

פלה פלה פילה פולה פולה, הקמוצים, כמו קמה צדה במה
 נפה, הצרזים צדה עדה שיכה, החרוקים שירה בינה, החולמים
 קמה שואה, והשרוקים דונה סופה, כל אלה לא ישתנו במסיה
 בעמור הנח הנמשך אחד הפיא צרת במתי צרות צרותיהם עדות (ולא)
 עתמה צורותיו, לעין כלוח משקל הסמות: איתיה גמוליה

פיל ומלעיל, כמו בית זית חילין לילעין עיר שית, במסיבות
 הפיא בצירה והיוד נחה, בית צית עין ליל (לל טו קפ ג אמת א) ובכנוי
 נכ קנתם בצירה ביה עינו חילה צינכם וקצתם (4) בחורק עירה
 שיתו

- 1) ובמסיבות, וכן בכנוי הרבים לפני הפנים, ומלות צרים ימים שתיים
 כלל רבים במיא, וכן שוקים, ומיש שהוא כדי להבדיל כבר כתבתי
 נמי ק"ח שבליהק אין להבדיל, וכן מיש הדגש במלה ששים המורת הנח כבר
 כתבתי שאינו וכיא יש לו דרך בפיע.
- 2) והוא שם דבר, לעיל טו צ"ב וצ"ו קרא שיד לבית בו' וכאן הוא
 שם המקרה.
- 3) ימי גם ימות בשוא הפיא, נראה שעיקר שרשו בגליה כי בניע לא
 ישנה ובמלה יום האו אינו מן השורש רק לחמשוך התג רק שלא מצינו
 משקל זה בגליה ואולי הוא מכלל רבים כשרש אחר ויהיה יום מנעז וימים
 גליה, וכן בית וקמים הם שני שרשים רק שכרבים שא, לעיל קע"ג א.
- 4) בחורק, אולי גם במסיבות יהי בחורק:

שיתר ודרכי נצק קצתם כצורה ויתים נתיב יתקף לילות לילי לא נב
וקצתם כטעם היוד תלים עדים ענות , והסמיכות חלי ענות .
בית בתים וכפל אדות על מה ג' בו , ומזה נשכ פניא :

פלות פולת פולת כמו ערות נרת , בכני ערותי כחולם , והרב
עדינת כמנהג (ות) . בשנת נפת והכני ג' שתי ג' נחת שחת רח
והכני שחתם .

פולת פולת לצון ששון בסמך חזן ששון ששוני הפיא⁵ בששון של
כמשפט , וכחוק הפיא חזון תיכון , וכדא דצונה קצונה וצונה
פולת פולת (א' חלול עב סלול)

ה s

מ צוה . אמול פול פולה פולה כמו מקום פלון מקום מעור מצוק
ונמיתם עם פעול הסמיכות מקום פלון ארחים . הדבוי מקומו
מעורים מעורי וכן בכני , ועיין להלן (s ריש) . וכדא דנקבה כסן
משונה פלונה פרוצה . מצודה פכונה מצודה . השונק והחול
קרובים לשחוקה . גמיתם ידוע . ומצאים בשורק במים מוע
מוצק מועקה . ומעודה הזה ג' . ממור ממעודה : ואשכח
משפחת אלף אסך שמן (מכר) . וכיוד יכול יקום יתורוכן יריג
ואת יריבך (ישעיה מט) ובתינו תבונה תכונה תקמה תרומו
תשוכה . זגם נמית אלה ידוע וכאן תפוצות כפ (רמיה כה) בחול
ת שורק . וכדא דנתה , (אסתר ב) השכה השכה השכה ברחול
הפנה (אסכה ג) :

תפול צות כס תא ת קניו

פעדה

(5) בשוא שלא כמשפט , על אוח ג' וגם כאן יל שהם שני שרש
ובלים הארכתי בו .

(1) ממור , אינו נראה אלא הם' השני שורש מלשון מסורים קרה לשן
חדד נסתר אף כאן שהוא נסתר ואמו בושח לגלותו ואינו דומה למלה ממנווח
שהם ג' בדגש וחוא מהמשקל והם' ראשון משמש במקום סן אף שהוא בפ' על
לי ליה אות ד' : זמלה יכול כאן חשבו נעזי ולעיל סי' ר"ב חשבו מנפ
וחפוזותיכם בארתי בלים קכא ב' כי יש בו דיות יותר גדולה שהת' בוחק
יש בו תרכבה עמוקת .

Handwritten notes and signatures at the bottom of the page.

פרק יא גורת נזי למד היא

ס ה

פְּעֵה פְּעֵה פְּעֵה פְּעֵה כְּמוֹ שְׂדֵה קִנְיָה חֹחַ עֲלֶיהָ • כַּסְמִיכוֹת שְׂדֵה
 חֹחַ וּבְכַנּוּי שְׂדֵי שְׂדֵה שְׂדֵה • וְהַרְבּוּי קָנִים וְהַסְמִיכוֹת קָנֵי קִנְיָה
 קָנִים שְׂדֵה שְׂדֵה עִמְזוֹרִים שְׂדֵה שְׂדֵה קְצוֹתָיו • הַצְחוּסִים נֶאֱמַר
 אֲבָה רְעָה • הַסְמִיכוֹת רְעָה רְעָה רְעָה • הַחֹלְמִים קִנְיָה חֹחַ רְעָה
 חֹחַ • רֹאֵי • וְהַסְגָּלִים בְּכַה הֵנָּה •

פְּעֵה פְּעֵה פְּעֵה פְּעֵה כְּמוֹ אֵלֶּה מְנָה קִשָּׁה שְׁנָה שְׁפָה • וּבְכַר
 אִמְתִּי (ס קפ"ג) הַהִבְרֵל בֵּין אוֹתָם שְׂסוּפָם הִיא וּלְפָנֶיהָ סָגֵל בְּאֵלֶּה
 שְׂקִמּוֹ • וּבֵין אוֹתָם שְׂלַפְנֵי הִיא קִמְץ • כִּי אוֹתָם שְׂלַפְנֵי הִיא סָגֵל
 הִיא בְּרַם שְׂרִשִׁית • וּבְאֵלֶּה הִיא הַשְּׂרֵשׁ נִפְלָה • וְהִיא הַקִּימָת הִיא
 לְנִקְבָה לִכְן תִּשְׁתַּנֵּה בְּנִשְׂיָה לְתִיּוֹ רְפוּיָה • הַסְמִיכוֹת מְנָת שְׂפָת
 וּמִזֶּה הֵם נִבְרָלִים מְגוֹרֶת נִעְזוֹ שְׂסוּפָם הִיא נִקְבָה עִמְפָּלָה • כְּמוֹ קָמָה
 צִדָה • כִּי אוֹתָם לֹא יִשְׁתַּנּוּ בְּנִשְׂיָה לְשׂוֹא (ס ר"ד) בְּעִבּוֹר הַנּוּחַ הַנִּמְשָׁךְ
 וְאֵלֶּה רֹבֵם יִשְׁתַּנּוּ זֹלְתֵי אֵלֶּה • אֵלֶּת • אֵלֶּתִי בְּלִי שְׁנוֹי • וְהַרְבּוּי מֵהַם
 לֹא עַל גִּ' פָּנִים : (א) בְּהַשְׂמַמֶּת הִיא הַנִּקְבָה כַּמְשַׁפֵּט הַרְאוּי • שְׂלֹא
 הַתְקִיִּים סָמָן הַיְחִידָה בְּרַבּוֹת • כְּמוֹ קִשׁוֹת קְצוֹת שְׁנוֹת • וְהַסְמִיכוֹת
 וְהַבְּנוּי קְצוֹת שְׁנוֹת שְׁנוֹתֶיהָ • וּבֹא וְאֵת מְנוֹתֶיהָ (אִמְתֵּר ב) בְּלִי שְׁנוֹי
 (ג) שְׂלֹא כַּמְשַׁפֵּט : (ב) שִׁיבּוֹא תִיּוֹ רְפוּיָה (ג) ת' הִיא הַשְּׂרֵשׁ • וְזֶה
 שִׁיבּוֹא בְּרַבּוּי הַזּוּנִי • כְּמוֹ שְׂפָתִים וְהַסְמִיכוֹת שְׂפָתֵי וְהַבְּנוּי שְׂפָתֵי
 שְׂפָתֵיהֶם

1 (רֹאֵי • אִינוּ עֵינֵי לִכְאֵן וּמִשְׁקֵל זֶה חֹשֵׁב לְקַמֵּן סִי רִיז • וְאֵלֶּי מִים
 יֵלֵךְ רֹאֵה • וּבְכַנּוּיִם רֹאֵי כֹי • וְגַם מֵה שְׂחָשֵׁב בְּאֵן מְלוֹת בְּכַה הֵנָּה אִינִי שְׂחָם מְלַעֵיל
 שְׂחָשֵׁב כָּל אוֹתָם שְׂחָשֵׁב תַּחֲלָה הֵם מְלַרַע וְהַסְגָּל בְּמִקּוּם צִירֵי • עַל סִי י' אוֹת
 מֵשֵׁאֵיב בְּכַה הֵנָּה הֵם מִשְׁקֵל פְּעֵל וְהַסְגָּל סָגֵל גְּמוֹר •

2 (שְׂלֹא כַּמְשַׁפֵּט • יֵלֵךְ שְׂדֵה כְּמוֹ אֵלֶּתִי • הַגֵּל וּבְשִׁנְיָהם הַמַּעַם שְׂחָם
 אִשְׁקֵל הַבְּכַר שְׂלֹא יִשְׁתַּנֵּה הַפִּי • וּכְן נִמְצָא בְּשִׁלְמִים • כַּמֵּ"שׁ לְעִיל קַעֲזֵי ד' •
 3 (תְּמוֹרֶת ה' הַשְּׂרֵשׁ • סוֹתֵר דְּבָרֵי עֲצָמוֹ לְעִיל סִי ד' עִישׁ אוֹת ה' • וְאֵלֶּי
 זֶה מִיָּסִי כִי גַם בְּשִׁלְמִים נִמְצָא בְּת' יִרְמְיָהוּ • וּמֵ"שׁ לְחֹלֵק בֵּין זּוּנִי בְּמַבְעֵי אֵין בּוֹ
 גְּמוֹר • וּכְ"כ בְּמַכְלוּל קְצוֹת א' שְׁנֵי כְּמוֹ שְׂפָתֵי • וְעִישׁ מִיָּסִי בְּלִבוֹשֵׁי •

שפתיהם . וּבֹא גִיכ שִׁפְתוֹת שִׁפְתוֹתָיו מֵהַנְּפֶרֶד פֶּרְדֵי שִׁפְתוֹת . וּכְן
 שְׁנַתִּים עֵיד זֹנִי . אֲבָל בְּסִמְכוֹת שְׁנוֹת עֵיד רִבּוּי פֶּרְדֵי , לִפִּי שֵׁלָא
 יִתְכַן הִיּוֹת זֹנִי דִק מִצֵּד הַמִּסְפֵּר (5 קו) . מִשְׁאֵי בִשְׁם שִׁפָּה שֶׁהוּא
 זֹנִי בִטְבַע . (וְלֹא כִדְעַת בַּעַל הַמַּחְבֵּר הַעֲרוֹת עַל סֵפֶר הַבְּחֹד מֵאִמֵּר
 ד' עֵקֶר ח' סִמֵּן ב' בְּאִמְרוּ : כִּי הַסְּמִיכוֹת מִן שְׁנַתִּים שְׁנַתִּי עֵיד
 שִׁפְתֵי , כִּי לֹא הִכְרִיל בֵּין זֹנִי הַטְּבַע וּבֵין זֹנִי הַמִּסְפֵּר) : (ג) שִׁיבּוֹא
 אוֹת אַחֲרַת מֵאוֹתוֹת וְיִי תַמְרַת ח'א לִפ . כִּמוּ קִצְוֹת קִשּׁוֹת , גִּב
 עִימ הַזְּכָרִים לְצִוֵי אֶרֶץ (תְּהִלִּים מַח) , וְגַם בִּיחּוּד לִפְעָמִים כִּמוּ
 רִיבִיָּה חֲדוּת עֲרוּהָ שְׁלוּהָ גַם עֲרִיבָה וְזִיבִיד , כִּמוּ פְּלוּת , וְהַסְּמִיכוֹת
 בְּלוּת , וּמִשְׁדֵּשׁ סָאָה בֵּא סְמִיכוֹת הַיַּחֲדֵד גִּיכ סָאָה סֵלַת (מִיבֵז
 וְרֵאוּי לַהֲיִיּוֹת סָאָת אֵלֶּא 4) לִפִּי שִׁקְשָׁה תִיזֵי לִפְנֵי סִמֵּךְ נִתְקִימָה הַבֵּיא
 וְהַרְבּוּי הַזֹּנִי סָאָתִים וּבֵא בְּנַחוֹת הָאֵלֶּף כִּי הִי רֵאוּי סָאָתִים וְהַצְּדוּי

מָאָה פָּאָה גָּאָה גָּה , וְהַסְּמִיכוֹת מָאָת פָּאָת ; וְהַרְבּוּי מָאוֹת
 וְהַסְּמִיכוֹת מָאוֹת עֵיד וְצִאֲצֵאֵי מַעֲיָךְ כְּמַעֲוֹתָיו (יִשְׁעֵי מִש) , כֵּן נִאֲמֵר
 מָאוֹתֶיךָ כִּי , וְהַזֹּנִי מָאָתִים בְּנַחוֹת הָאֵלֶּף וּכְן פָּאָתִים , וְהַסְּמֵךְ
 פָּאָתִי לִפִּי 5) שֶׁהוּא זֹנֵטְבַעֵי , אֲבָל לֹא נִאֲמֵר כֵּן מָאָתִי בֵּא מָאוֹת
 וּמִן גָּה נִמְצֵא בְּנִמְיָה בִיּוֹד ת' הִיא הַשֵּׁרֶשׁ גָּוִיָּה גָּוִיָּת וּכְן הַרְבּוּ
 גָּוִיּוֹת עֵיד 6) פְּיָה פְּוִיָּה ; הַחּוֹלְמִים חוֹמָה עוֹלָה תוֹעָה , וְהַרְבּוּ
 חוֹמוֹת וּבֵא חוֹמוֹתִים עֵיד רִבּוּי פֶּרְדֵי זֹנִי יַחֲדוּי ; הַפְּתוּחִים וּבְדִנֵּשׁ
 אֹהֶה אֹהֶת נִפְשֵׁךְ אֹהֶתֶךָ , וּמִזֶּה הִרָה בְּקִמֵּץ לַתְּשׁוּלוֹם דְּגִשׁ , לִכִּי
 הִרְוִיתִיהֶם בְּלִי שְׁנוּי 7) אֲבָל וְרַחֲמָה תִּרְתַּעוֹלִם (יִרְמִי ב) הִיא
 מֵהַקְּמוּצִים

4) לִפִּי שִׁקְשָׁה , ע' , בְּמַכְלֹל מִיז ב' הַרְבֵּה לַהֲבִיא מְלוֹת רִבּוֹת 'שֵׁלָא
 יִשְׁתַּנּוּ וְחִסֵּר בְּהֵם/הַנְּסִמֵּךְ וְאִדְרַבְּהָ נִרְאָה שְׁמֵלַת זֶה אֵין בּוֹ סְמִיכוֹת שְׁפִי מֵאָה
 מְלֵאָה סֵלַת .
 5) שֶׁהוּא זֹנֵטְבַעֵי , לְשִׁימְרָו לַעֲיִל אוֹת ג' , שֵׁלָא לִימֵר מָאָתִי כִּמוּ פָּאָת
 שׁוּה זֹנֵטְבַעֵי זֶה מִסְפֵּרִי , וְעִי'ע לַעֲיִל סִי' קִי'ז וּבִאֲמַח לֹא נִמְצֵא פָּאָתִים עַל פְּאוּח
 הַרְאֵשׁ וְהוּא לַעֲוִלִם בְּלִשׁוֹן יַחֲדֵי , וְעִי' בַּסֵּה'ל .
 6) כֹּהֵה , לֹא נִמְצֵא וְצִיל מְכוּה וּבִאֲמַח הֵם שְׁנֵי מִשְׁקִלִים וְיִשׁ לִכִּי'א כִּאוּ
 אִדְרַע וּכְן נִהָ וְגוִיָּה כְּמִשׁ בְּסוּזִל , וּמֵלַה חוֹמוֹתִים עִל סִי' קִי'ז אוֹת ב' .
 7) אֲבָל וְרַחֲמָה כִּי , אִי'צ לַחֲלֵק בְּחִנָּם רַק גַּם מֵלַה הַרְוִיתִיהֶם הַחֵ
 מֵהַקְּמוּצִים רַק שֶׁהוּא מִשְׁשִׁקִּים הַכְּבֵדִים כִּמוּ מְנוֹתִיהָ הַגִּיל אוֹת ב' , וּכְן לִמְשֵׁן
 בְּמִשְׁקֵל

מתקמוצים . ומוזה פתה והסמך פחת והכנוי פחתך והרבויו פחות
גם פחות (נחמ" ב) . ומוזה ציה ציות ; ומעטים נמצאים בתיו בסוף
ובמגל . שקת והרבויו שקתות והסמך שקתות . ומוזה צפת (ו"ה ב' ג):

פָּעִית פָּעוֹת פָּעוֹת . וְזוֹת לָלִית . והרבויו וְזוֹת דְּלוּתוֹ כַּמְנַח
רבו (ית) : והחולמים אֲחֻזת חֲמוֹת והכנוי חֲמוֹתִי . והרבויו אֲחֻזת .

והסמך אֲחֻזת אֲחֻזתי . ובא וְאֲחֻזתְךָ אֲחֻזתְכֶם עֵד רבויו זכרים
אֲחֻזתִּים : והשרוקים גְּלוֹת חוֹזת חֲנוּת . והכנוי גְּלוּתִי גְּלוּתְךָ חוֹזתְכֶם

גְּלוּת גְּלוּתִינוּ . ומה שלא גשנתה לשוא . הוא אצלי לשני מעמים :
א) להברדיל בינם ובין המשקלים שגם בנפרד בשוא ע"מ פְּעוֹת

כמו חֲנוּת אשר הרבויו בו חֲנוּת (ירמ' לו) . ומוזה הטעם וְזוֹת
דְּלוּת גִּבְלִית בלי שנוי להברדילו מן פְּעוֹת : ב) להברדיל בין גְּלוּת

שהוא שם מקרה מנפרד גְּלוּת ובין גְּלוּתִית שהוא הבינוני מן גְּלוּי .
ובא גְּלוּתִינוּ (יחו' לט) ע' : רבויו זכרים גְּלוּתִים (פ' קפ) : אך אותם

אשר גם בנפרד הפ"א בשוא . כמו שְׁבִית בְּבִית פְּדוּת חֲנוּת וְזוֹת
פְּסִית וְהַכְנוּי פְּדוּתְךָ . וברבויו פְּדוּת בְּבִית . ואמרל המרדקדים

הבחינה להכיר במשקלים האלה אם התיו שרשית או אם היא
סמן נקבה : אסתתקים התיו ברבויו היא שרשית . כמו מן ענף עץ

עֲבוֹת עֲבוּתֶם . התיו קיים ברבויו שרשו עֲבוֹת ע"מ פְּעוֹל . ומן
אֵת הרבויו אֲחֻזת בנפילת התיו אב התיו ביחיד סמן נקבה .

וע"ז נדע ג"כ כי התיו בשם חֲנוּת שרשית לפי שהרבויו בו
וְחֲנוּתֵיהֶם (ישעי' ב) ואלו היה משקלו פְּעוֹת והיה הרבויו
חֲנוּתֵיהֶם . וצריך אני להוסי' על דבריהם . כי זה ברבויו נקבה .

אבל

משקל פְּעוֹת פְּלוֹת וְזוֹת גְּלוּתוֹ לא נשתנה הפ"א ממעם זה ומ"ש הוא שם כדי
הברדיל כבר כתבתי שאין הברל בל"הק וכן בשלמים אין הברל וכן גְּלוּתִינוּ
בל"ם קצ"ו ב' לפי דברי הרד"ק שם כי פְּעוֹת הבא במקו' משקל פְּעוֹל והי' דינו אם
היה בא שלם גְּלוּתִית וא"כ עיקר דין הפ"א בתנועה רק אם נפל השוא נתחזק הפת'
לקמץ , קמץ כזה הוא ממשקל הכבד ולא נשתנה אבל פְּעוֹת הבא במקום פְּעוֹל
בשלמים והי' דינו כאן אם היה שלם חֲנוּתִית וא"כ גם כשנפל הי' וגשאר הקמץ
על הפ"א הוא קל להשתנות ביון שעיקרו שוא , ע"ש שהארבתי עוד , ועכ"פ
מן לומר בתפלה גְּלוּתִינוּ בל"ר כי לא נמצא והוא שם המקרה ולא יתרבה ותי'
במלה גְּלוּתִינוּ והוא יתירה ואינו לליד , ע"ש .

אבל ברבוי זכרים, כבר ימצאו *) בקיום התיז הנקבה גם ברבוי :
פעון, רצון חזון, יגון חרון ונמיתם עים פעול, ואשר הם עים
פעון, כמו קנן בנן ענן נומים עים פעלן, אביון רעיון רמיון עים
פעלון, הגיון הריון עים פעלון :

§ 77

פעע פעע פעע, קלי' שני גקי צלי, הסמיכות גקי, הבני
() גקי נקבה ; והרבוי נקיים עניים, והסמיכות עני' וכן בכני
ובתולם חלי עני חרי צרי, ובכני ישוב החולם לקח עים פעל חליו
חלני, וכן ברבוי חללים, ומתם גם בנפרד בקח אל דמי לך כל
חלי ; ובסגל פתי קרי מרי ונמיתם עים.

פעע, אר בכי גרי חצי כלי שבי, כל אלה כשיבואו בניניה
מפסקת בסגל, כמו בכי גרי חצי כלי שבי ומלעיל, ובכני יבוא
על פנים שונים גרי גריה כלי פליה שביה שביכם פריכם פריהם
ערי עדים והדבוי בדים כלי פליו פליהם, אריים גריים גרי' גם
אריות וכן בכני, פתיים או (על סי' ד' אות א') פתאים וכן מן חלי
חללים, והזני לחיים לחיו וכן בכני :

פע פע פע פע בעלי ב' אותיות באה ב' משקלים הראשונים,
מהם בנפרד לעולם קמוצי' ובסמיכות בפ' ומתם גם בנפרד בפ' ומהם
פעם קמוצים ופעם פתוחים ; הקמוצים כמו אב אחיד דג, והסמיכות
בפתח *) אב המון נויס, יד אהרן, ומתם בסמיכות ביוד אבי כל
בני

8) בקיום התי, כמו אחותיך אחותיהם הנל וא"כ אין ראה כן עבותים
הגיל וכן ברבוי חזון יהקיים התי ושפתות כסיל וכן שקתות המים :

1) נקיי, אינו כי כל בעל י' בסוף גם בכניס הוא ב' א' והיוד עומד
במקום שניהם כמו פי וולתי בלתי בלעדי, על סי' שנים במלה זולתי ואולי
שאני כאן שהי' הוא השרש ה' להיפ' כמו מן פעי פרי פרי' משלי ח' י"ם דק
סי' שם גרי גריה א"נרק גרי גריה והיוד נח אם דינו בשוא, וגם פ"ש בלתי
הכ"ף בסגול א"נרק בחירק חוץ אם היוד בשוא נע הוא בסגול להרחיבו פרי
פריה, ומלוח שביכם פריהם אינם מן פעי רק מן פעי, כ"ז בארתי בלי"מ.

2) אב המון, לא נמצא עוד כי כלם בסמיכות ס"א אבי אביה כו', ומלת
אב

בני עבר אתך אברים, והבנוי אבי אחיה המיד אחיו אביה אביכם.
 ומן יד ידו ידה ידה ידכם המד דמה דמכם, הרבוי אבות אבות
 אבותי אחים אחי אחי אחיו אחיה אחיה אחיכם, והווגי שמים
 ידים ידיו ידיתם. והפתוחים תמיד צו לצו קו לקו שי קוי קנה קום
 מנה קנים קני; והצרוים בן שם יש עץ גא, ובמקוף (על ס"י ע"ה) בנה
 שס"ש, והבנוי בני בנה שמכם, והרבוי בנים בני בננו בניה
 בניהם. עצים עציו עציהם. שמות שמות וכן בכנוי; הסגולים
 פה פה, ובסמך פי וכן לכנוי פי המדבר. פה פיו פיהם פיהם גם
 פיהם, והרבוי פים גם פיות או פעת והכפל פיות, ומן פה פה
 כשבים שיו שיו או פיהו; והחרוקים אי פי צירי ני והרבוי איים
 ציים צו: פ. 3

§ רח

מפעה, מקנה מקנה משנה מחנה מראה מרה, ההא
 שרשית לפי שסגל לפניה ומלרע, ובסמיכות מקנה, ובכנוי מרא
 מראה מקנהו מקנה מקנם או (מפניהם מעשכם, והרבוי משקים
 משקי וכן בכנוי, ואשר הם בהא הנקבה:

מפעה, מפעה מרמה? ההא לנקבה לפי שקמץ לפניה ומלרע
 והא השרש נפלה, ובסמיכות מצות מצותי מצותה, והרבוי מצות
 וכן בכנוי. ולפי שאמרתי כבר כי אות המשקל בראש השם לא
 ישתנה בנפיה (ס קצה), איב זאת הבחינה להכדיל בין משקל פעלה
 כמו שפחה מלכה ובין משקל מפעה כמו מעלה, כי בראשון גשתנה
 הא' הראשון לשוא שפחות מלכות פדן פ"פ ופיה לא ישתנ' כדן אות
 הטמ' בראש השם ולפ' שהורג' לומ' מן מנחה מנחות הוכיח הרה"ק
 (במכלול קצ"ד) כי שרש' מנח' כי מן נחה היה ראוי לומר מנחות
 ומן

אב המן בארתי בסיהל שאינו מלשון אב, וכן הרבוי אבות אחים הם מ"א, ומלה
 צו לצו הוא בפתח ולצו הצי ג"כ בקמץ בשביל הלי כענין מ"ש לעיל מ'
 קע"ח במלה הארץ, והרבה כיוצא בארתי בסיהל, והצרויים אינם שלם ל"כ
 בכנויים ויש בהם משקל הקל והכבד, ע' במכלול ר"ב א' ובלבושויו.
 (ג) פתקם, הנק' בצירי רק ח"י ואינו מבורר, והארבתי בזה בלי"מ קמ"א א'

ומן מעלה נמצא (2) בלי היא ממעל לדגליו (ויקרא יא), ובא יוד
במקום היא כמו משעי (יחזקאל יו), ובא ע"מ מפעה מונה מווינו
(תהלים קמד), וע"מ מפע, מעי (ישעיה יז):

מפעות, מרבית משכית, והרבו משכית כנדע מרבית
ובאלף בראש:

אפעה, אתנה אחה, ואותי באוניכם (איוב ג), ובנון בסוף
אתנן אתנן אתננה:

תפעה, תקה תכלה תגרה תאה, ובקח תרמה תקלה.
ובחולם התיו תואנה, ובשוא התיו תלאה תעלה, ונמיתם ידוע
ממה שקדם:

תפעיתעות, תכלית תבנית, והרבו תבנית; והשרוקים
תרבית תגנות, והרבו תגנות ובא תגנות (יחזקאל יו) ע"ד רבוי
הזכרים; ובחולם תגנות (3) תחטתינו, ובא אחר בנון בראש לפני
המים נמכה, ובמים לפני התיו מתלאה, ובהא לפני השרש תרקה
(קהלת):

פרק יב גזרת הכפולים

§ רמ

פל פל פל, שוים בסמיכות ובנפרד, כמו דר נג גל חי דל
עם קל תס הר, ומרם בנגינה מפסקת בקמץ דל גל. ובכנוי חי
גלה נגם, וברבוי עמים חיים, ומן הר דרים הקמץ לתשלום הנש,
ובסמיכות עמי חיי, ובא ג"כ (1) חי פרעה, ומן פת צד פתים צדים;
והצרוים חן לב צל צן אש שן, ובכנוי ישוב התג לתיק למעם

~~הוא כחבתי בבאורי שהמם שמושקאף שהוא בפתח, ע"ל סי' להאות ד'~~
שהתבאר
(2) בלי ה', ויש בה' אלא שאו מוסיף גם ל' בתחלתה מלמעלה, הם
שני משקלים, וע' כסה"ל.

(3) תחטתינו, לא נמצא ואולי צ"ל תחטתי ודא כמ"ב ב' ח', ומ"ש מלה
היא מתלעה כחבתי בבאורי שהמם שמושקאף שהוא בפתח, ע"ל סי' להאות ד'
(1) חי פרעה, כן דעת הרד"ק במכלול קליג ע"ש שהביא עוד דעות
וכתבתי שם בלבושיו שהעיקר הוא סמיכות של סי' בלי ולא נמצא רק אנל
שבועה, ומלות פת עמים וכן בכנויים הוא מכלל כנויים מ"א.

שתבאר בחלק התנועות (כו) וזו לבי צלכם אמו . וקצתם
 נכל אשכם , וכן במקף בלא עתנרתה (ויקרא טו) שן סלע
 אוכל (ט) , והונוי שנים ; והחולמים חק כל עוהם , בסמיכותם שוים
 לנפרד , אך במקף שובו לקח כל מלאכה לחקלך , ובכנוי ישובו
 להב לקבוץ כלו עזי תקפוכן ברבוי חקים ומעטים לקח תקה עזי
 (כו) : ולפי שבשלושת הגזרות יבואו שמות בעלי שתי אותיות ,
 והיינו בנחי עזי ובנחי ליה ובכפולים , לכן אם תרצה לדעת בשם
 בעל שתי אותיות מאיזה גזרה הוא , כוד בחינתם הוא נמית השם
 בכנוי או ברבוי , אם יתקיים השם בכנוי וברבוי בתנ הוא מנעזי ,
 כמו עד עדי עדים ערי אור אזרים , ואם ישתנה בנמיה לשוא הוא
 מנחי ליה , כמו (ב) בן בני בנו בני , ואם יתחלף בנמיה התג לתין
 ודגש אחריה הוא מהכפולים , כאלה שזכרתי :

§ רי

פלה פקה פלה , כמו חקה פלה חמה , קרה מרה לת שלום דגש ;
 עה מדה סבה חפה מדה ששה ; סכה חפה תקה ונמיתם ידוע ,
 ובנוץ בסוף פלון חלון חזונות / ועים פדיון (ג) גדיון :

מפל מפל מפל , כמו מסך בסמוך מסך , מנן מנני מננים מנני ,
 מעז מעזי מעזים ; וזהו ההבדל שבינם ובין נחי עזי כמו מקום , כי
 אותם בנמיה המים בשוא מקום מקומות ובאלה לא ישתנה המים ,
 (ב) כדי להבדיל בין הגזרות ; ובוה יתבאר לך הטעם מה שאמרתי
 (ג) , כי כל אות סמן המשקל לא ישתנה זולתי בנעזי :

מפל , מפל מפל מפל , מסב קלע (מ' א') מצל (יחזו לא) מצד
 (תהלים קיח) ורזו ראויים בצירה , ובא בפתח תמורתם לכן הנגינה

מלדע

(ג) כמו גז קני , יש הרבה שמשקלם ככד ולא נשתנו , ואף בגליה כמו
 ג' יצא , וכן בעלי פתח מנליה אחריהם דגש בכנוים כמו בכפולים , על ס' רז
 אלא שאין חשש פעות בליהק כדלעיל ס' קניח .

- 1) גליון , לעיל ס' קציד ס' פעלון חשב הי' משרש והוא מנליה .
- 2) כדי להבדיל , א"נ כי הדגש לכד יש בו כדי להבדיל , וגם נמצא
 בס'י שהם נשתנה , וכן בס'י ססכה קנלה ואין חשש פעות בליהק , ועל פי
 קד האת א' :

מלרע (9 נ), ובכני מסבי עיד הבינוני: מויד (מ"א ז), מרד
מקד. מוקד השבת (מ"ב ז), ובא בסגל מכס מקד, ולדיק מכס
המס שרשית, מקד מצחי ליה ובא (3) משק נבים (ישעיה לג):

מפדה, מנלה מתתה מופה, מקדה הצירה לת שלום דגש
ובפתח מנפה, ובחולם מתלה מחלת המתנים (שה ז), ובנו
בראש נספה:

תפלה, תחקה תהלה תפלה תחנה, וכלי הא תבל תמס
ונמית כל אלה ידוע כי לא ישחנו בסבת הדגש:

פרק יג משקל שמות המרבעים

ריא

פעלל, כמו פרח פועלן שאנן כפול בהם ליפ, והרבו העניני
שאננים גם שאננות: נבנון נאפוף שבלול, ובחירק הלמד סגרו
הכליל, ומקצת המרובעים כפול בהם הפ"א והעין, כמו קרקד
ובכנוי קרקדה, ובה"א בסוף חלחה שערורה חצוצרה, ובתי"ו
בסוף צנצנת נררת קשקשת גלגלת, ומתם כפול העין ולמד ע"מ
פעלעל כמו ירקרק והרבו ירקרקות, ארמם או ארממת,
פתלתל שתררת, ונמית כל אלה ידוע:

ריב

ונמצאים מרבעים אמתיים שאין בהם אות כפול, כמו: ארגו
ארנבת בדלח בחל גרון גלמוד גזבר גנוך גנוכים גבעול הרצל
חרטש חרצב חרטם מפסר חבצלת עכבר ערפל פרעוש פורדק
שרביט פתנס, זרפים דומיהם:

וכן

(3) משק נבים, חשב דגש השון במקום אות הכפל, ועל ס"י רנ"ו,
ומלה מחלת הלי רפה ואינו מכפולים והוא שם עיר כמ"ש שם בבאורי, ומלז
תבל, לעיל ס"י קע"ד חשבו בשלמים.

(1) גבנון נאפוף, לא נמצא היחיד והוא כמו בתולים נעורים שלא
יתפרדו לעיל ס"י ק"ם (ננס אין להוציא יחיד מרבים כי יש רבים במ"א).

(1) ארגו, אולי הא' סן האמנתיו כדלעיל ס"י קצ"ט, וכן כס"י שאח"ו
ארגמן הא' ודג' נוספים ועיקר שרשו רגם כמ"ש במ"הל, והעיקר הנמצא בתורה
ובמפרים

§ ריג

וכן נמצאים בעלי חמש אותיות , כמו אֲדָמָן אֲנָפֶל אֲלֶגְבִּישׁ
דְּרֹכֵן פֶּתֶשֶׁן צִפְרָדַע שְׁעָמֹן . ואמרו המדקדקים בשמות כאלה
אדם זיטר על שלש אותיות שרשיות ואין בהם אות כפול שהם
קדחים משאר לשונות , כמו הפֶּרְתָּמִים אַחֲשֶׁר־פָּנִים שהם מלשון
רַם , וקצתם מרכבים משתים ושלש שמות , כאשר פרשו רז"ל
צתם עדיז , ואין להם משקל מיוחד : צ

כס' תש"ו
תש"ז ע"ב
הדפסה
לפ' ה'מג"א
ה'תש"ח כ"ב
כ"ג ע"ב
רמ"א ע"ב
ה'תש"ח ע"ב
ה'תש"ח ע"ב
ה'תש"ח ע"ב
ה'תש"ח ע"ב
ה'תש"ח ע"ב
ה'תש"ח ע"ב
ה'תש"ח ע"ב
ה'תש"ח ע"ב

בספרים הראשונים שעדיין לא נתערב מלשונות זרים הנמצא יותר מני' אותיות
שם מורכבים , ובארתים בס"ה'ל כמו בדולח הוא מרכב מן בדל ומן דלח , הוא
זמנלית שהוא החולי של החיה וע"י הוא דלח ואינו צלול בדעתו ומסתננת
הולכת למות , והוא בעצמו דבר יקר שכל אדם המצאו מבדילו וממטינו ואינו
ציוו לדפק , וכיצא ע"ש .

נשלם חלק שני

חלק שלישי

הכולל משפט הפעלים

מאמר א

בגדר הוראת הפעל בכל חלקי
משני וחלוקת הגורות והבנינים

פרק א

בגדר הפעל ומה שמגבל בו

§ דיד

הפעל הוא חלק הדבור הנכבד אחר השם (על סיקפיו אות א) לפי
שהוא הנשוא הנאמר על העצם. ולפי מספר הפעלים אשר בכל
מאמר, לפיהן תהייתה מספר המשפטים אשר בו. וכבר בארתי
(§ פט, צג) גדר הפעל, כי הוא המלה אשר באמצעותו מיוחס
איזו מקרה אפשרי אל העצם בבחינת נשוא המשפט, ומגבל
בו הזמן; ולפי שבעלי לשון העברי כללו בו גיב גוף הנשוא
במלה אחת, לכן מגבל בו גיב הגוף והמין והמספר בנושא,
כדרך שהם מגבלים במלות הגוף (§ קג), וזהו גדר מושג הפעל
בלשון עברי: ולהלן אבאר איך שיוגבלו כל היחוסים האלה
במלה אחת:

§ דמז

והפעל נחלק בכלל לשני מינים: א) אם הנשוא הוא מקרה
ממאמר האיכות והבמות הבלתי מודה שגוי ותנועה, או אי
ממאמר השגוי והתנועה רק שהשגוי נעשה בגוף הנושא, בין
ע"י עצמו ובין ע"י המבע והמקרה, ואין לו גוף מקבל הפעולה
זולתו. נקרא פעל עומד (והוא מונטרלנסיוס, חזן חיבר גשהטרעס לייטערט).

דים חכמת זקנתי גדלת חשכו הם מקרים ממאמר האיכות והכמות
עמד ישב הלך הם מקרים ממאמר השגוי והתנועה מה שהנושא

משנה

משה בעצמו . חי נפל חלה גנע מת הם מקריים שהנושא משתנה
 עי המבע , אלה ודומיהם הם בכלל פעלים עומרים . לפי שהם
 מתבוננים תמיד בעצם אחד ואין להם מקבל פעולה זולת הנושא :
 ט אם הנושא הוא מקרה מסאמר השנוי והתנועה , והיא פעולה
 אשר יש לה גוף אחד מקבל הפעולה זולת הפועל , נקרא פעל יוצא
 (מבנה טרנסמיטיב , חיברנטהרטס ליפולרט) ; ואם תצא הפעולה מן הפועל אל
 הפועל בלי אמצעי (חונטיטטענבר) , נקרא פעל יוצא לשני , כמו אכל ,
 הגף האוכל הוא הפועל והדבר הנאכל הוא הפועל , וכן שתה
 שמר פנה הרג ; ואם תצא הפעולה מן הפועל ע"י אמצעי (חויטטענבר) ,
 דהיינו שהנושא הוא רק המסבב והגורם לגוף אחר לפעול במקבל
 הפעולה . נקרא פעל יוצא לשלישי , דמר אובן האכיל את שמעון
 את הלחם , הרי כאן שלשה עצמים , ראובן הנושא המסבב ,
 ושמעון האוכל הפועל בבחינת הלחם ופעול בבחינת ראובן ,
 והלחם הנאכל מקבל הפעולה , ועל הרוב מיוחס הפעולה לגוף
 המסבב . והפועל האמצעי נעלם בדבור וכל פעל יוצא לשלישי
 צריך שיעתק במלתו (אזויף , זונסבטן)

הערה ודע (ע"ל סי' שכ"ט) כי גם הפעלים מסאמר האיכות והכמות
 יתכן שיורו בעברית על שתי פנים , אם שיורו על תקנת הדבר כפי מה שהיה
 זה או יתה , או שיורו על שנוי הדבר והתחדשות , ד"ס חכם (ער וואר ווייזע)
 גדל (ער וואר גראם) היה (ער וואר) אדם (ער וואר ראהמ) מענין הראשון , חכם
 (ער אחט ווייזע ווארדן) גדל (ער ווירד גראם ווערדן) יאדימו (זיא ווערדן דאהמ
 ווערדען) היה למס (אחט נעוואכט) והיה לדם (ואלל ווערדן) חקה (ער וואר אחט
 נעווארדן קראנק) ורבה כאלה .

§ רמז

וההבדל שבין פעל יוצא ובין פעל עומד , כי כל פעל יוצא ,
 יתכן שיסופר על שלשה אופנים , (א) בתמונת פועל (מבנה טרנסמיטיב ,
 סטטיטטענבר) , וזה כאשר הפעולה מסופרת מן העצם אשר הוא
 בבחינת פועל והוא נושא המשפט , כמו ראובן אכל , שמעון שמר ,
 לוי פנה : (ב) בתמונת פעול (מבנה טרנסמיטיב , זיידער גאטטעניג) , וזה כאשר
 הפעולה מסופרת מעצם המקבל הפעולה והוא נושא המשפט ,
 כמו הלחם נאכל , הצאן נשטר , הבית נבנה : (ג) בתמונת פעל

חוזר

חזר (רפליקציה, ריקטורטור), זה כאשר הפעל מסופר מן העצם אשר פעל הפעולה בעצמו, והוא הפועל ומקבל הפעולה, כמו התבצל (ער הסט ויך זולבסט געסטרען). אבל פעל עומד לא יבוא כי אם בתמונת פועל לבד (1) ולא בתמונת פועל, לפי שאין כאן פועל אחר זולו הפועל, וגם בתמונת פעל חזר לא יתכן שיבואו זולתי קצתם, ואיש להם הוראה אחרת מאשר להם בתמונת הפועלים כמו שיתבאר להלן (2) רלה):

§ ריז

ולפי מה שאמרנו היה מספיק לכל פעל שלש תמונת דהיינו תמונת פועל ותמונת פעול ותמונת פעל חזר, עם כל אי תמונת הפועלים אשר יתכן שיבנה הפעל בהם הם שבעה תמונות הנקראים גיכ בגינים (פאראח אדר קאנינגליחטן): שלשה מהם פועלי ונקראים אבות (אקטיב טהסיב) ושלשה מהם פעולים ונקראים תולדות (פאסיב, וידעט). והבנין השביעי פעל חזר ריל פועל ופועל (רפליקציה ריקטורטור): הפועלים הם פעל הפועל, הפעולים הם נפעל פעל הפועל, והפעל החזר הוא בנין התפעל. ולהלן יתבאר הוראות התמונות הכפולות האלה ושמישם והתברל שביניהם:

§ ריח

וכל אחד משבעת הבנינים נכר ונכרל מזולתו, בין מצד נקודותיו והאותיות הנוספות בו לסמן הבנין (קאמפאקט לייטן), ובין מצד הוראתו אשר לו: כי הבנין הראשון פעל, מצד שאין לו אות נוסף לסמן הבנין ולא דגש חזק, הוא נכר ונכרל משאר הבנינים, שכלם יש להם סמן הבנין, ולכן קראו לו המדקדקים בגין הקל שהוא (1) קל במבטא: והבנין השני נפעל יש לו נויין נוסף בראש השרש והוא לסמן הבנין: והבנין השלישי פעל סמנו דגש חזק בע"פ, כמו

דבר

(2) ולא בתמונת פעול, ונמצא ארץ נושבת (שמות י"ו ל"ה) פי שאנשים יושבו עליה, וכן יל ארץ נהלכת שהולכים עליה, וכן בצל כנפותיו נהלכתי (תהלים קי"ג כ"ג) שהלכו ונהגו עמו, כמו בצל כנפותיו, ויש לו סברה אחת כספר הבנינים. קל במבטא, אבל לא בהוראה כי הוא החזק בהוראות, על פי רליו:

דבר שליח: והבנין הרביעי פעל סמנו ג' כי ר"ח בע"פ, כמו ספר: והבנין החמישי הפעיל סמנו האנוסף לפני השר ויוד אחר ע"פ ג' גופי הנסתר: והבנין הששי הפעל סמנו ג' כי היא בראש: והבנין השביעי התפעל יש לו היא תיו בראש ודגש חזק בע"פ לסמן הבנין, עמו התפקד: וההבדל אשר ביניהם מצד הוראתן יתבאר בכל בנין ובנין במקומו:

§ ד"ט

כל הענינים המשיגים את הפעל ומה שצריך שיגבל בו במלה הזוא בעצמו, מצד מה שהוא מלה כולל נושא ונשוא, הם דרך כלל (ע"ל סי' פ"ח אות ב) חמשה ענינים, שתיים מהם בבחינת הנשוא, והשליש בבחינת הנושא: (א) הדרך אשר הפעל מסופר בו: (אמרו, ד"ח ט"ט): (ב) הזמן אשר בו פעל הפועל, (קטמסו, ד"ח נ"ט): (ג) הגוף אשר לו הפעל מיוחס (מרוחם, ד"ח פ"ח ט"ז): (ד) הזמן בגוף הנושא (שמו, ד"ח נ"ט ט"ז): (ה) המספר בגוף הנושא (מורוס, ד"ח ל"ח):

הדרך אשר הפעל מסופר בו הוא על ג' אופנים:

א) דרך החלטה (אמרוס ח"ג ר"ק ט"ז, ד"ח כ"ט ט"ט ט"ט)

והוא הפעל המסופר בברור נמור ומחלט בהן ולא, שהיה אז זה או יהיה, כמו הלכתני (ס"ד בין געגמגטן), לא אלק (פ"ד מורדס ניכס געהטן) הפעל המסופר עדין מחלט בהן או בלא, ומנביל הזמן, ומפרט לרוב הגוף והמין והמספר:

ב) דרך המקור (ע"ל סי' צ"ג) (אמרוס ח"ג ר"ק ט"ז, ד"ח ט"ז ט"ט ט"ט)

והוא הפעל אשר לא יכלול יותר כי אם מושג המקרה לבדו, מפשט מיתר המושגים המגבלים בפעל, מזמן גוף מין ומספר, ולא יורה על קשור והרכבת הנשוא לנושא, כמו הלוק (געגטן) שמור (הסמן), והוא בבחינת עצמו שם מקרה, לפי שהוא שם הפעולה בבחינת עצמו, והמדקדקים קראו לו שם הפעל, ונקרא מקור לפי שהוא מקור הפעל ושרשו, ואין בו יותר על ג' שלש אותיות:

השרש

ג) שלש אותיות, יש בו ג' כ"ס חכנין, ואותיות ככלים וכנויים אלא אחי לאסוקי אותיות הגוף:

השרש, ויתכן שיבוא הוא בעצמו בבחינת נושא, כמו לא טוב היות האדם לבדו (בראשית ב), מלת היות מקור ב) והוא הנושא; ודרכו ניב להתחבר עם עבר בינוני ועתיד לחזק הדבור, כמו הלוך הלכת, או שיבוא במקום, כאשר אבאר עוד (לקמן סי' שס"ד):

ג) הַרְךְ הַצּוּוֹי (אֲדוּדֵי חַיִּטִּים עֲשֵׂהוּ, דַּח גְּבוּהַטְטַנְדֵּס חֲרַס),

והוא שהמדבר מצוה לשומע לעשות הפעולה ההיא תקף אחרי הדבור, כמו לך (געהט) דָּבַר (רשיט); וכן יבא הצווי לבקשה בתוספת מלת נא או אָנָּה, כמו סלח נא הושיעה נא, אבל לאזהרה ולמניעה מעשות הפעולה, (ע' סי' שס"ו) לא יתכן שגשתמש בצווי ביא בעתיד בצרוף מלת אל אגלא, אל האמר, לא תגוב:

הַזְמַן הוּא שְׁלֹשָׁה חֲלָקִים :

עֵבֶר (פֶּרֶטְטֶרִיטֵט, דַּיֵּחַ פֶּרְנַחֲגַנְטֵט לַיִט),

והוא הפעל המסופר מן הנושא אשר עשה קודם זמן הדבור:

הָיָה (פֶּרֶטְטַנְטֵט, דַּיֵּחַ גַּעֲטְטַפֶּרֶטִּיגֵט לַיִט),

והוא הפעל המסופר מן הנושא אשר הוא עושה בזמן הדבור, אלא שאין בלשון עברי מלה מיוחדת המורה על זמן היה כי אם הבינוני (פֶּרֶטְטֶרִיטֵט, דַּיֵּחַ וַיִּטְטַפֶּלֶטֶרֵט), והוא לפי אמתת הוראתו שם (ע'ל סי' רכ"א ולס"ו) תִּאֲדָר (דַּיִטְטִיקִיִּיתֵה), המורה על עצם המתואר במקרה מבלי שיתחדר זמן זולת זמן, ד"מ סופר (סִיין סִיִּיבֶּר) חֲקַם (חִיין עֲטַבֵּר), הוֹשֵׁב (סִיין קִינְטֶטֶבֶר), יאמר על הנושא שישלו קנין הפעולה הזאת, ויאמר ניב על הנושא המתמיד במקרה ההיא ומתאר אותו בתכונת מעמדו בזמן מן הזמנים, ואז יתכן שיהיה כלול בו זמן עבר ובינוני יחד, כמו, השמים מספדים כבוד אל (תהלים י"ט), ענינו היו מספרים ועוד עתה (ע'ל סי' שס"א בהערה) מספרים, אנכי הולך עירי (ברא' טו), עשיתמיד, כבר הלכתי ועדיין אני הולך; וכן יבוא במקום העבר לבר, בחסרון דבור המציאות היה, ופרעה חולם (שם מא) ענינו

היה

ב) והוא הנושא, כי היות האדם סי' הויות האדם והוא שם המקרה, ולא שיהיה האדם שאו היה האדם הנושא:

זה חולם (אך שרייטער) ויהיה הולך (שמות יג) היה הולך; ובאופן זה הוא בינוני (פאקטיוויס, אינסטרוורט), לפי שהוא סמוצע בין פעל שם (3) אך כשמחובר אל הבינוני אחד ממלות הגוף אני אנתה הוא יתכן שיורה גיב על פעל הנעשה בזמן הוה כאשר אבאר להלן:

עתיד (פוטורו, ריז לוקינפטיגט לייט).

הוא הפעל המסופר מן הנושא אשר יעשה אחד זמן הרבנר: הגוף גם כן שלשה:

(1) מדבר בערו (ריז טרסטט ספראמן),

כאשר המספר הוא בעצמו נושא המשפט:

(2) נוכח (ריז לויטט ספראמן),

כאשר גוף השומע נושא המשפט:

(3) נסתר (ריז רייטטט ספראמן),

כאשר הפעל מסופר מגוף שלישי זולת המדבר וזולת השומע:

(4) המין אשר בכל גוף הם שנים:

זכר (מאסקוליוז, אמטוליק) אם גוף זהנושא זכר:

נקבה (פאמינינוז, טייפוליק) אם גוף הנושא נקבה:

המספר אשר בכל גוף גיב שנים:

יחיד (ינבואר, היינליך) אם הנושא מספר מעצם אחד:

רבים (פלווריל, פילפריך) אם הנושא מספר מעצמים יותר מאחד:

פרק ב בגרר הדאות האותיות המתברות בפעל

§ רב

אודי שבארנו גדר הפעל ומושניו המגבלים בו, נבאר עתה מהם מגבלים בפעל במלה אחת: ונקדים לענין זה, כי (1) כל

פעל

(3) אך כשמחובר בו, ואז נקרא בינוני שהוא סמוצע בין עבר ועתיד:

(4) המין בו, והוא חסר בעתיד כמ"ב ובעבר חסר גם בגמטרי,

ל"ס ר"יב.

(1) כל פעל בו, יש גם מרובעים, עיל ס"י רס"ב, אבל לעיל ס"י קס"ם

הב שרוב הפעלים בו, בעלי שלש אותיות והוא יותר נכון, ועל ס"י ר"יב

ל"ש באות א':

פעל בלשון עברי מיוסד על שלש אותיות שרשיות, המורים ע
 מושג הענין בבחינת עצמו, ושאר האותיות המחברים על של
 אותיות השרש מלפניו ומלאחריו הם אותיות השמוש המונחי
 להגביל המושגים האלה שזכרנו, וגם לחבר הענין עם מה שלפנ
 ומה שאחריו, והם בכלל ארבעה מינים: (א) סמני הבנין (קארמקסלייבס
 ואותם בארתי בפרק שלפני זה (פ ריח): (ב) סמני הגוף (בפרסענו
 בעשטיאוווסליבס): (ג) אותיות המתברות לפעל לשמש בבקום מלו
 שלמות דהיינו או במקום מלות היחס (סרמחוויליטנט), או במקום מלו
 הקשור (קמנוקסיומן), (ד) אותיות נוספות (פארמגניס, מוברפלוסיג), הבאי
 נוספים בפעל שלא לתוראת ענין כלל. ועתה אבאר את
 אחד אחד:

§ רכא

האותיות המתברות לשרש הפעל לסמני הגוף הם ששה אותי
 האמתיים הגגורים ממלות הגוף (סרמחוויליטנט פארמגניס), להגביל הנן
 והמין והמספר, ובעבר הם מחברים אחד השרש וסמנם תהימן
 ובעתיד יבואו איתיות איתין לפני השרש ואותיות יוניה אחר השרש
 ויהיה איכ הפעל בלשון עברי מלה מרכבת (קארמאיוסיג וזמנוסן גמולס)
 משרש המלה המורה על הגשוא ומאותיות ממלות הגוף המורו
 על הנושא, דימ פקדת מרכב משרש פקד, ומאות ת הנגזר ממלו
 הגוף אתה המורה על נוכח יחיד זכר (פ קנה), פקדתם אותיות תנ
 גגורים ממלות הגוף אתם לנוכחים זכרים, זולת מלת פקד ליח
 זכר שאין בו הרכבה מאותיות הגוף, לפי שעל הרוב יבוא בו ש
 הנוש לבדו, כי עיי מלת הגוף לא נדע בנסתר מי הוא הנושא (פ קנט
 ולכן אם יבוא פעל נסתר בליהזכרת שם נושא לפניו הוא גוף (על ס
 קס"ג) פתמי (ייטרקס חונכסטיוסיס), כמו, עלכן קרא (בראשי מז), ויאס
 ליוסף (שם מז), ונעתק במלות (אמן, יפחתי):

הערה ודע פי רק העבר והעתיד יש בהם תרכבת ממלות הגוף, לו
 שרש הפעלים האמתיים הנפלים תחת הזמן, וצריך שיוגבל בהם הגוף מ
 הדבור, אבל הבינוני פועל ופעול, לפי שהם בבחינת עצמם שמות התארים
 בהם הוראת זמן תוה, כמו שבארתי לפני זה, לכן אין בהם הוראת הגוף כ
 כי האותיות המתברות בהם בסוף, דהיינו (דה) לנקבה יחידה (גיים) לז
 (ח) לדבות, הם סמנים להגביל רק המין והמספר, כמו שהם מחברים בש
 לענין

מן זה ה' קכ"ב: שהראיה למה שאנחנו לעול (S) ר"ם: כי אין התנוי
 מש במקום פעל הוה, כי אם במקום שם התנוי, (ג) ממה שלא הרגיבו בני
 תורת סמלות הנוף כמו שהרכיבו בעבר ובעתיד, לכן אם נרצה לשמש בכינוי
 פעל הוה, צריך לחבר אליו את סמלות הנוף אי איתא בני, והמקור לפי
 הוא ממש מהות אלה ומן הנוף והמפר, לכן הוא ממש נ"מ מהרצת איתיות
 השמש והצווי"ב אין בו הרבה פסלות תנוה לסי' שאינו נופל משלש
 נפים כיא בנוכה לבד, ולסי' ולנסתר לא שייך צווי כלל. והאותיות אמתיות
 בו בסוף הם להבחין המין והמספר ולא הנוף.

(2) האותיות הסתומות הפעל לשמש במקום מלות המעם והענין
 הם שבעה אותיות וסמנם שורה כללם: ואותיות שיה ישמשו
 במקום מלות הקשור (קלוקטולתמן ביל רטורטור) ויתכן שיתחברו בכל
 חלקי הבנין בין בעבר ובעתיד שהם בכחנת פעלים, ובין בכינוי
 ובמקור שהם בבחינת שמוקדמות כלם הוראתם כהוראת
 מלות הקסם (קטפתו פסיעו, פתחופרטור) ולא ישמשו בני אם בכינוי ובמקור
 שהם שמות שבהם ישמשו מלות היתם אבל לא בעבר ובעתיד
 כי לא יתחברו מלות היתם עם פעל, ועם הצווי לא יתכן שיתחבר
 את שמש כלל וזלתי ויז לכדה:

אע"פ והאותיות האותיות הללו משמשם כפי סיד סמנם לבד
 מה שהצורך מביא אליו לדעת מהם במקום היתם וכן פרטי הוראתם
 ראוי בתק שמש הלשון (סי' ש"ט):
 השין השמש בראש הפעל כענין מלת אשר או כי שהוא
 מענינו, דהיינו לצרף שני משפטים אשר ישלהם השתתפות בענין
 או שהם משתתפים בשם אותו (S קס), והוא הוראת השין במלת
 אשר (מסלם), דים הגדלתו והוספתו חכמה מכל שהיה לפניו (קוללת

ב

(ג) ממה שלא הרגיבו, ועדין קשה למה לא עשו באמת בנין מיוחד לזמן
 הזה וגם דגש לדידיה אם בא אצלו מלת הנוף הוא על זמן הוה למה לא חברו או
 אליו את הנוף במקום מלות הנוף, אלא שאין לעמוד על סי' ליהק שהכל עיד
 התלדה, ואין להקשות עליו, ע"ל במבוא כלל ח' אות א'

וְעָשָׂה לְפָנֶיהָ עֵבֶר הוּא חַיִּי הַתְּבוּרָה כְּמוֹ וְיִשְׂרָאֵל אֵת
 חַיִּי יוֹסֵף וְגו' וְעָשָׂה לוֹ וְגו' (בְּרֵאשִׁית לז) , וְאִם יִקְדָּם לְפָנֶיהָ עֵתִיד אִם
 חַיִּי הוּא וְיִי הַהַפּוּךְ כְּמוֹ וְכִי יִטַּר אֶתְךָ גַּר וְעָשָׂה פִּסְחוֹנִי (שְׁמוֹת יב)
 וְכִי אֵל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ : וְכֵן אִם הִגִּינָה מִלְרַע הוּא גִבּוֹר
 הַהַפּוּךְ (פ' נא) :

§ רבו

אמנם הוראות אלויות בכלים המשמשות במקום מלות
 החם כבר התבאר לעיל (חלק שני מאמר ב פדק) והוראות
 שמשם בבינוני בהוראתם בשמות : אמנם דרך שמושם במקור
 הוא , כשיבוא המקור עם בית או כף הוא מתיחס על הרוב על
 פעל אחד בבחינת הזמן , ואם הוא מתיחס על פעל עבר יהיה
 הוראתו : ג' עבר , ר"ל כאשר היה זה או היה זה , ואם הוא מתיחס
 על פעל עתיד יהיה הוראתו ג' עתיד , ר"ל כאשר יהיה זה או יהיה
 זה , ד"ס בנסע הארון ויאמר משה (במדבר י) כאשר נסע אן אמר ,
 בבואם אל אהל מועד ירחצו (שמות כח) כאשר יבואו או ירחצו ,
 בשמע עשו וגי ויצעק (ברא כז) כאשר שמע או צעק , בראובן
 כי אין הנער ומת (שם מד) כאשר יראה או ימות : והמקור עם
 למיד יבוא לרוב בשני פעלים המתיחסים זה על זה בבחינת הסבה
 והתבלית , ויבוא הפעל השני שהוא החכלית ע"ד המקור עם למד ,
 כמו באתי להגיד לך (דניאל ט) : והמקור עם מ"ם יבוא בפעל
 שהוא גבול ההרחקה ושקטנו , כמו השמר לך מדבר (ברא לא)
 וכלה ספסר (ויקרא מט) : והזמן בו ג'כ לפי הוראת זמן הפעל
 האחד הבאה בהך החלטה אשר הוא מצטרף עליו , ובחלק

פ"א ע"מ ו' ש

(א) ג'כ עבר , נראה דוחק כי בשניהם שוים בעת שעשה זמנר בלבו והכין
 עצמו וכ"ש לפי מ"ש לעיל סי' ר"ם שאין בו זמן כלל רק מושג המקרה , ואולי
 סנתו אם ירצה להעתיק בלשון החלטה , או יעתיק המקור כאן בעבר וכאן בעתיד .
 (ב) אם יקדם לפני עבר , הוא דעת הר"א בהנחה במכלול ג'ד כ' , ואינו מוכרח
 אלא עשית וחדושת (החל"פ' ג' כ"א) בארתי שהוא עתיד בתמיכה , ועוד הרבה
 כאלה חבאתי שם בל"ם , ופי' לקמן סי' ש"כ במלות הביאותיו והצנתיו , ומ"ש
 וכן אם הנגינה מלרע פי' ובסוף אית חנף פ' או חל"פ' :

שמוש הלשון (פי' שפ'הזש"ט) ארחיב הכתוב בשמשים, ותקרא
 אבאר גדולין (פי' דל"ג) בנקודת הנבונים:

§ רכו

(ד) האותיות הנוספות בפעל שלא ילצורך כלל, הם אותיות
 א. אנה, כמו ההלכות (יהושע י) האלף נוסף, בגדתה מלאכ
 ב. אלכה ואשובה (שמו ד) והיא נוסף, תשמוזן תלמדון העו
 נסף, וכלם אחר השרש:

פרק ג בגדה הגזרות ומספר

§ רכה

כל השרשים השומרים תמונתם, ומשתנים בנקודתם ובלשון
 תנועתם מצד אותיות השמוש, נקראו גזרה (supra), ולכן נאמר כי
 פקד שמו זכר וכדומ' הם גזרה אחת לפי ששומרים תמונתם
 בנקודתם על דרך אחד, ישב ילד ילעג גזרה אחרת, לפי שנקודתם
 בחבור אותיות השמוש על דרך אחר המיוחד להם, סר שברך
 גזרה אחרת, לפי שנקודם בחסר אותיות השמוש על דרך אחר
 מיוחד להם:

§ רכט

הקב' המחיבת שני הנקוד בגזרות היא או במכת חסרון אות
 אחת מאותיות השרש, או במכת אות הנחה רל נחנסתר, והחסרון
 נזהג לרוב, או בנין, ריל כשאות הראשון מן השרש מן תחסר
 בעתיד ונשלמה בדגש, או כששת-אותיות האחרונות (- דומות
 תחסר הראשונה ונשלמת בדגש חזק אשר בשניה (ס ל) והנח
 נחסר נודה מאותיות אחר' (ח) על אופן אשר אבאר איהם בססוף

וכבר

(1) אנה, לעיל מ' ד' מוסף גם ה' תיעשה תמורה, כן תושב
 המנכיה לשכת ה' נוסף, וכן יא שה' במלכותנו (יהושע ב' ד') הוא היתה
 ובמכלול מ' א' כתב שה' במלח ואם יתקפו (קבלת ד' י"ב) יתירק
 (1) ידע, הוא קצת פשתנה בשכיל הרחבת הע' ילד ישב בצירי ידע גם
 (1) דומות, והוא הדין בשורש שמופו ת' לפני שמוש ת' כרת, או שורש
 בסופו ג' לפני שמוש ג' ולא, ע"ל סי' מ"ז דין ד' ולקמן סי' רמ"ז:

ענין ידעת ג"כ (מבוא כללי) ג' די של פעלי לשון עברי אין כרם
זחת משלש אחיות מרשינות. והם בשקלים על תבנית פעל. ר"ל
את הדאשון בכל שרש וקרא פ"א פעל והאות השניה בקרא עין
ועל האות השלישית למ"ד פעל. ד"מ שמר השין פ"פ המ"ם עין
ועל הד"ש למ"ד פעל :
רל : 8 :

הנחות המתחלפות הנמצאות בלשון הם שמונה במספר :

(א) שלמים והם הפעלים אשר שלש אותיות השרשיות כלם
שונים במבטא ככל הבנינים. אצל הדמיון ובכל המנים, זה
שאין פ"פ נוץ ולא א"לף או יוד ואין ע"פ וי"ו ואין ל"ם א"לף או ה"א
אין שתי אותיות האחרונות דומות בו, או לא תחצר ולא תנוח
את מאותיות השרשיות. דלכן-קרא ג"ב. השלמים כמו
פקד שמר :

(ב) חסרים. הם פעלים כאשר פ"פ (ע"ל סי' קס"ח אות א') נוץ,
תחצר-בעתיד, פקל. ובשאר הבנינים ונשלמת בהגש-חוק-בג"פ.
כמו נגש העתיד, אגש. הנפעל נגש וההפעיל הגיש והפעל הגיש
(ג) גזי פ"א א"לף. אם פ"פ א"לף-תנוח-לפעמים-בעתיד-מבנין
הקל. כמו מן אכל האכל :

דל. גזי פ"א יוד. אם פ"פ יוד-תנוח-ג"כ בעתיד-מקל-גב-שאה
הבנינים-כמו-מן-יגד-אלד-ומן-יגק-אעק :
(ד) גזי צו"ו. אם ע"פ וי"ו תנוח בעבר ובעתיד כמו קש שש
אקים אשוב :

(ה) נדו למ"ד א"לף. אם ל"ם א"לף. כמו קרא מציא תנוח ג"כ
בן בעבר-גזי-ובעתיד-בכל הבנינים :

(ו) גזי ג"כ ד"א. אם ל"ם ד"א. כמו גלד עשה-תנוח-ג"כ
בעבר ובעתיד :

(ז) גזי ל"ם. אם שתי אותיות האחרונות מן השרש דומות
אפ"ל הדאשנה מן הדומות ונשלמת בהגש אשר בעתיד כמו מן
עבב סכך סבות סבות :

ויצא

דלא

ויצא מכלל מה שאמרנו, כי בכל פעל יש להבחין
 השעה בחינות: (1) שרשן, דל מאיה נודה הא; (2) הוראת
 אם הוא עומד או יצא: (3) הבנין, מאיה תמונה הוא; (4) הודו
 הבנין, אם פועל או פעול או פעל חוד: (5) הודך שבסי די
 (6) הזמן: (7) הגוף: (8) חצון: (9) המספר:

מאמר ב

בתמונת הבנינים בשלמים נקודתם והוראתם

(דוגמת הבנינים מסודרים תמצא בלוח הפעלים)

פרק א' בתמונת בנין הקל והוראתו

העבר

הבנין הראשון תמונתו פעל (מצאת מקסמה), ונקרא בנין הקל. לו
 שהוא קל במבטא (ע' סי' רי"ח אות א') ואין לו לא דגש חזק ולא
 תוספת אות מיוחדת, כסמן הבנין:

העבר (מקסמה סיסע, די שפוטגונקטע ליים), יש בו תשעה דבורים. כ
 ידה ראוי להיות שנים עשר דבורים, שלשה גופים ליתוף וכו'
 ושלשה לנקבה יחידה ושלשה גופים לזכרים רבים ושלשה לנקבו
 דבות, אלא לפי שכל עפי המדבר בעדו משותף לזכר לנקבה בו
 ביחוד ובין רבים, כמו פקדתי פקדני, ראוי להיות איכ עשה
 דבורים, כמו שמלות הגוף גיב עשה (ס קג); ולפי שכעבר נג
 דבור הנסתרים פקדו משותף לזכרים ולנקבות, נשארו איבת
 השעה דבורים: והפ'א נקודה בכל הדבורים בקמץ, זולתי בדבור
 פקדתם פקדתן הפ'א בשוא, והמעס לפי שהנגינה בהם מלדע
 ואיכ פ'תנועה שלישית שלפני הנגינה לכן דינה להשתנות לשוא
 (ס נד) משאיכ בשאר הגופים שהנגינה בעיפ' לשהיא בתנועה א'
 בל'פ כשע'פ בשוא (ע'ל סי' י"ב אות א') ואיכ פ'תנועה שלפני הנגינה
 ולא

ואתפנתה והענין קורה על (1) שלשה אופנים: או שהיא בפתח
 קרא משקל פעל: כמו פקד וזכר שמר וזה לחב: או שהיא בצורה
 קרא משקל פעל: כמו הפץ וקן שמח, או שהיא בחולם, כמו יכל
 וד גדול ונקרא משקל פעל: ההברל הולך רק בשלש דבורי
 נסתרים, וכה משפמס: כלל נגנה, מפסקת וכנא ביחיד נסתרה
 עין באחת משלשת הנעות שזכרתי, ובשאר שני דבורי הנסתרה
 זא בשוא, כמו זכרה ופצה יכלה זכרה הפצו יכלו, זבננה מפסקת
 ושקלי הפתוחים בקמץ והצרויים בצורה והחולמים בחולם, כמו
 וטר אמרה אמרו, הפץ הפצה הפצו, יכל יכלה זכלו, ובשאר
 צופים יבואו הצרויים גכ על משקל הפתוחים, כמו הפצת כו,
 החלמים כלל בחולם יכלת כו, וולתי בדבורי יכלתס תתחלק
 חולם לקמץ הפץ, וכן בשאר הגופים עם ויו ההפוך ויכלת עמוד
 שמת יתו, והמעם עיין לעיל (ס כו, נא): ולפ בכל הגופים
 בשוא נח:

הבינוני הפועל, (סמטיליות וסמטות) יש בו ארבעה דבורים, לפי
 שחמר בהם סמני הגוף (ס רכא) ואין בו רק יחיד וזכר ונקבה ודבים
 ארים ונקבות, ובכלם הפיא בחולם, והעין ליחיד וזכר בעזרי, כמו
 פוקד, ואם לפ החיע יבוא בפתח גנובה כמו שזכח שומע ולפעמים
 פול הצידה ויבוא הפתח (על ס' יחאות ג) גמבה תמדתו, כמורדת
 הם (ישעיה נא) רקע הארץ (שם) ועיין (ס ג קעה): ולנקבה פוקדה,
 או פוקדת ומלעיל, ואם לפ החיע שוכנת שומעת להרחבת את
 העון, ולרבים פוקדות ולרבות פוקדות:

הערה והע' כירק בפעלים שהעבר עים פעל והם פעלים מסאמר השנוי
 תנועה יבוא הבינוני בהם עידו, אבל בשאר המשקלים ריל פעל פעל, לפי
 רוב הפעלים הבאים על שני המשקלים נאלה הם רק סקרים מסאמר האיכות

והכמות

(1) שלשה אופנים, ויש עוד משקלים נאם ח' לפי קהתו וכיון שאחר
 פים אין דגש ולא שוניה נחשב ככל, ויש עוד משקל פעל לעבר והוא נמשך
 ער דעת החבור שכתב בהגיה במכלול עיד כ' שהבנין זה כמל שלא נמצא רק
 מלות, ואני בלימ הבאתי הרבה מלות והבנין הזה צורך גדול והוא ממשקלי
 גל עיש, ומ"ש בין משקל פעול מלה גדול לא נמצא כלל ואולי מ"ס וציל
 עין סן קמונה:

החכמים ובלתי מוריד שני (המורה ז') און בהם לא צדקה פועל ולא שומר
 והאיתן חכמי ע"פ החבר ה' חסד וכן זכיה וקנים וקנה וכל כליה גלויים וכלות וזו
 שמות המארים לפי שאין בהם מתכונת הפעל רקמה שנקשר בהם הזמן ג'
 בעבר וכעתיד אבל בבינוני שנפול מהם הזמן ישוכו לחכונתם הראשונה לש
 כי אין בהם שני התנועה מה שיורה על פועל הוה ונסא אהם שהם ע"פ פ'
 אם הם מסאמר האיות והכחול אין בהם פועל ופעל וכמו מן חכם חכמה י'
 נאמר בבינוני וזהו כי מ' א' חכם חכמה י' והפועל ושמות המארים וזו

לעיל פועל ופועל שיש לו ע"פ חכמה י' וזהו חכמה י' חכמה י' חכמה י'
 מאקלי פעל פעל י' חכמה י' חכמה י' חכמה י' חכמה י'
 הפעול (מנוונות ממשותף) הפיא בקמ"ן לחיד וכה לבד ובשוא
 הגופים בשוא לפי שהיא שלישית לנגונה ובכלל הענין בשובק
 והפעול לא יבוא הק בפעולים וצאים אבל בפעלים עומדים א'
 גויש בהם פועל כמו עומד וישוב הולך אך פעול לא שער בהב
 כי אין בהם מקבל הפעול וזלת הפועל ומה שנמצא במוח ענין ענין
 הם שמות התארים וענינם אחד עם הפועל:

העתיד (פועל) ר"ח קיפסטיג ליים) יש בו עשרות דבורים כמספר
 מלות הגוף אך יש בהם שני דבורים המשמשים לשני גופים כ'
 מלת תפקיד משתמש לובה נוכח ולנקב וסתרה וכן דבור תפקיד
 משתמש כאחד לנכחות ולסתרות נקבות והענין (על פי ק"ח אות)
 וברגל ביניהם הם מכל עין הגן אכל האכל (בראשית ג') לוכך
 נכח

2) אין בהם לא בינוני למטה מסיים ובין הבינוני משקל פעל פעל
 הרי שקראו בינוני וכן לקמן סי' רנ"ד חשב הבינוני מל' פועל ולא שדם באתן
 התנועות של העבר וכיש לדידיה שכל הבינוני באמת הם האר אם נן אין
 לחלק ביניהם

3) פעול לא שייך בהם על סי' רפ"ז אות א' זכיש בפועל שיש היתה
 שהשים שבעבר יבוא כבנין קל עומד וזבינוני יבוא בפועל כמב סתקה ובאחתם
 בסי' ה' וסלה בסוה בארתי בסי' ה' שהוא פעול מסש תולדת ההפעל כך במוח
 (ישעי' כ"ז ג') במוח בה' (ההלים קי"ב ז') ה' ב' ב' העור שע"י הוא מלא
 בפהון שאתה נתת לו לב במוח שלא יירא ואינו מדבר ממה שמתחזק לכו לבמח
 אלא במה שאינו ירא כלל כי ה' נתן בו חזק ועשהו במוח וסלה הבטיח וכל
 לפרש שאמר לו שיושיבנו במח או שהושיבו במח כי לקח ובטל מעליו כל
 הפחדים וחזק לבו והאדם שה' חזק לבו והבטיחו הוא מקבל הפעולה הוא
 פעול מסש

בנה . ותקח מפריו ותאכל (שם) לנקבה נסחרת . ולא עשו
 ומלדות וגו' ותחזין את הילדים (שמות א) לנקבות נסחרות .
 שדע עשיתן הרבר הוה ותחזין את הילדים (שם) לנקבות נוכחות .
 האותיות המשמשות להבדיל בין הגופים הם אותיות איתן לפני
 השרש ונקודתם בחידק ואלף שהיא גרונית בסגל והפא בשואנת .
 והעין נקודה על שני פנים , או שהיא בחולם ונקרא משקל אפעול .
 כמו אֹכֹר תִּשְׁמֹר יִפְקֹד , או שהיא בפתח ונקרא משקל אפעל .
 כמו אֶשְׁלַח יִשְׁכַּב תִּשְׁמַע ; ורוב פעלים יוצאים עם אפעול
 והעומרים עם אפעל , ואם ע"פ גרונית או ל"פ ח"ת ארעין גם
 היוצאים בפתח , כמו יִשְׁאֵל יִבְעַר יִלְעַן יִשְׁמַח יִשְׁמַע וקצתם יוצאים
 מ"ת , כמו אֶזְעַם יִתְהַם ; וקצתם יבואו על ב' המשקלים (4) כמו
 ויִשְׁכַּב הַמֶּן (יהושע ה) , למה תִּשְׁכַּב הַמְּלָאכָה (נחמיה ו) . והנה
 ל"פ בשוא נח , וברבורים שסופם יוד או ויו"נח נסתר היא בתנועה
 והעין בשוא , כמו תִּפְקְדֵי תִּפְקְדוּ יִשְׁלַח , וכן בשאר הגופים
 כשיבואו בהיא גוספת , כמו אֶשְׁלַח נִשְׁמְרָה ; ובנגינה מפסקת
 ישבו הפתוחים לקמן והחולמים לחולם , כמו אֶשְׁלַח תִּשְׁכַּח
 תִּשְׁכַּח תִּשְׁלַח , אֹכֹרָה יִשְׁכַּחוּ :

הַמְּקֹדֶה (אחרים ח"כפולטין) , הפא בקמץ , וזה כשהוא זולת בכלים
 אבל עם בכלים הפא בשוא , והעין ג"כ או בחולם כעתידים הבאים
 למשקל אפעול , כמו בִּפְקֹד אותם (שמות כח) בִּשְׁמוֹעַ לִשְׁמוֹר .
 או בפתח כעתידים הבאים למשקל אפעל בִּשְׁכַּב בִּשְׁכַּב לִשְׁכַּב ;
 ונמצא הפא בשוא גם בלי בכלים , עת ספור ועת רקוד (קהלת ג)
 לפני מֶלֶךְ-מֶלֶךְ (בראשית לו) , ביום שְׁמוֹעַ אִישָׁה (במדבר ל) , בימי
 שְׁמוֹעַ הַשּׁוֹפְטִים (רוח א) . ונקוד אותיות בכלים במקור בחידק קמן .

ואחד

(4) כמו וישבות המן , וכן במשקל פֶּעַל ופֶּעַל שימצא בשרש או וע"כ
 נתתי מעם במ"הב כי כל שנוי מורה, על דבר מה להוריד או להעלות המשקל
 כמ"ש שם , ועי' במכלול כ' א' עוד משקלים בק"ח אֶשְׁעָה ובסגול בסוף וְאֶקְרָאת
 לך (ש"א כ"ח פ"ו) , ובנון בסוף יקצרון ובשורק לא תַעֲבֹרֵי רוּחַ ב' ו' ובנון
 יִדְבַּח שם , ופן במקור עי' במכלול י"ז ב' עוד משקלים לדריוש הדבר עורא
 י"ז , ובחידק לרַגְזָה ובפתח לֶאֱשָׁה ובשורק לֶאֱשָׁה ובתום נון קָדָנָה .

ואחרי המים הנש להורות על הסרון נזין מן : ולפעמים יבוא המסק
 בהיא נוספת , ובעבור זה תשתנה תנועת עיפ לשוא ושוא פ"ו
 לתנועה קלה , או איתיות בכל בשוא , כמו , לְמִשְׁחָה בְּהֵם (שמת
 כמו) , לְקִרְבָּה אֶל הַמְּלֹאכָה (שם לו) , לְאִהְבָה אֶת יְיָ וְלִדְבָקָה בְּ
 דְבוּרִים א) , אֶךְ הַמִּים לְעוֹלָם בְּחִזְקָה בְּעִבּוֹר וְדִגֵּשׁ שֶׁאֲחֵדִיה :

הַצּוּי (הַמְּדוּם הַמְּלֹאכָה) הוּא שׁוֹה תְּמִיד לְעֵתִיד בְּלִי אִיתִין , וְאִם תִּמְצֵא
 אִתְּךָ מִן הַעֲתִיד יִצְאֶלְךָ הַצּוּי , לִכֵּן אִם הַעֲתִיד עַל מִשְׁקַל אֶפְעִי
 הַצּוּי עִים פְּעוֹל , כִּמוּן מִן אֶפְעוֹל יִשְׁמֹר הַצּוּי זְכוּר שְׁמוֹר , וְאִם
 בְּעֵתִיד עִים אֶפְעִל הַצּוּי עִים פְּעַל , כִּמוּן מִן אֶשְׁלַח אֶקְרַב הַצּוּי
 שְׁלַח , קְרַב , וְהַ לִּיחִיד זְכוּר , וְלִרְבוֹת נִקְבוֹת : כִּמוּן שְׁמִינָה שְׁלַחְנָה
 וּבִשְׂאֵר הַעוֹפִים הַפִּיא בְּחִזְקָה וְהוּא תִּקַּל וְעִים בִּשְׂוֹא נַע , כִּמוּן שְׁמֵר
 שְׁמֵר שְׁלַח שְׁלַח , וּבְהַפְסֵק קִים הַפִּיא בִּשְׂוֹא , הִרְגוּ וּכְמִדְבַר לֹא
 עֲמִדוּ וְנִחִים ב) : וְלִפְעָמִים יִבֹּא הַצּוּי לִיחִיד בְּהִיא נֹסֶפֶת בְּסִפָּה
 וּבְעִבּוֹר זֶה תִּשְׁתַּנֶּה תְּנוֹעַת עִים לִשְׂוֹא , וּבְהִרְבַּת תִּשְׁתַּנֶּה שְׂוֹא פ"ו
 לְתִנוּעָה קֵלָה , וְאִם הוּא מְמִשְׁקַל פְּעַל תְּבוֹא לְרֹב בִּקְחָה , אֶבְבָּה לִי
 אֵלֶיךָ (מִחֵמֶה הַ) , שְׁמִינָה נִפְשִׁי (תְּהִלִּים כה) , וּמִמִּשְׁקַל פְּעַל תְּבוֹא
 לְרֹב בְּחִיק כִּמוּן שְׁלַחְהָ הַנְּעֵר (בְּרֵאשִׁית מו) שְׁכַבְהָ עִים (שֵׁם לט)
 וּמִעֵתִים לְהַפְךָ , קִבְּבָה אֶל נִפְשִׁי נֵאלֶה (תְּהִלִּים מט) , מִכְּרָה כִּיֹּם
 בְּרֵאשִׁית לט , וְאִם 5) לִפְ גְּרוֹנִית שְׂוֹא הַפִּיא קִים גַּם בְּהִיא נֹסֶפֶת
 פִּמֵּן שְׁמֵעָה סְלַחְהָ (דְּנִיאֵל מ) רְפָאָה נִפְשִׁי (תְּהִלִּים מא) , וְעֵינַי לְעִיד
 9) עֵב) , וְהִנֵּה אֵין בְּצוּי כִּי אִם אֲרִבְעָה דְבוּרִים , לִפִּי שְׂוֹא שְׁמֵעָה צוּי
 כִּי אִם לְנוֹף נֹכַח , אֲבָל לְנוֹף נִסְתַּר לֹא שְׁמֵעָה צוּי כִּלְל , וּבִן לֹא שְׁמֵעָה
 צוּי לְמִיב , עִיב חֶסֶר בְּהֵם שְׂמִנָה דְבוּרִים , וְנִשְׂאָרוֹ רַק אֲרִבְעָה
 דְבוּרִים לִיחִיד וְלִיחִידָה לְרַבִּים וְלְרְבוֹת :

§ דלג

והוויאת הבנין הקל הוא פועל . ויתכן שיהיה או פעל עומד .

ממאמר

5) - לִפְ גְּרוֹנִית , קִשָּׁה דְהָא שְׁלַחְהָ הַגִּיל גִּיב לִפְ גְּרוֹנִית , וּבְמִכְלוֹל יוֹב
 בְּתֵב שֶׁהֵם בְּהַעֲמַדַת הַמַּעַם שֶׁהוּא בְּדִין הַפִּסֵּק , וְעֵינַי שֵׁם מִשְׁקָלִים , וְעֵינַי מִי
 בְּלִים מַעַם עַל מִלָּה רְפָאָה נִפְשִׁי שֶׁהוּא מְלַרְע :

נאמר האיכות והכמות. או ממאמר השנוי בהתנשאות, או שיהיה
 פעל יוצא לשני. ומקצת הפעלים הם (במקום אחד עומדים
 במקום אחר יוצאים, דים ואיש ישראל הפך (שופטים ב) עומד,
 הפך לבם לשנוא עמו (תהלים קה) יוצא, והירדן מלא על כל
 דותיו (יהושע ג) עומד, וכבוד ה' מלא את המשכן (שמות לד)
 יוצא, ועיין בחלק אוצר השרשים שלי שדש מלא, ונקל הוא
 להכיד העומד מן היוצא, כי על פעל עומד אינו נופל שאלת מה
 פעל? לפי שאין בו גוף מקבל הפעולה, כי שאלת מה היא השאלה
 לדעת גוף הפעול, כמו מה אבל? מה בנה? עיב לא נכון לעמוד
 מה עמד? מה ישב? ואף לא שאלת את מי? אבל יתכן לשאול מי
 עמד? מי ישב? כי הוא שאלה לדעת הפועל? זכין לא יבא כפעל
 עומד בעוני פעול ולא כגוף נפעל, ואינו נקשר בכנויים, ויש יוצאים
 מכללים האלה ויתבאר בהם שיבוא:

בבנין

(ג) במקום א' עומדים ובמא' יוצאים, נמשך אחר דברי הדריק בסכלול
 כד ב' ובלבושיו הארכתי שאי א לומר כן בשום פנים כיון שגובל להוציא
 בבנין פעל או תפעיל אבל פעל תפעיל והא' נמצאים פעל יוצא מין שאין בנין אחר
 להוציאו, אבל בבנין הקל אם נמצא פעל שא"א לפרש רק א' עומד וא' יוצא את
 הא' היוצא הוא הפך מן העומד כמו גדל הוא עומד ונמצא א' הכמא אנדל מסך
 בראשית ט"א מ' והוא יוצא להפך לקמן ולפנוע ממנו וכן אבר לעולם ענין פליין
 והוא עומד נמצא אובד אבי (דברים כ"ז ה') פי' ענין הקון שבכ"ם והצליח שלא
 בצבע שאפילו ארמי תקנו וגדלו וירד מצרימה וגם שם היה לגוי ואח"כ כשענונו
 נאלט הכל שלא בצבע ואף שיהי' זר בעיני הקורא כי הוא דבר חדש אבל יש לי
 ראיות גדולות וחזקות בכל המקרא במשקלי השמות ומשקלי הבנינים שא"א
 לומר בע"א ובחכמה גדולה כאשר יראה הרואה בספרים אשר הכינותי, ועל
 פי' שבת, ומ"ש כאן ממלה הפך לא קשת כלל כי כלם יוצאים, ואיש ישראל
 הפך הוא פעל חוזר לעצמו שהפך א"ע שלא עשו בנין אחר לכנין חוזר רק בפועל
 על פי' רמיד ומלה מלא שניהם עומדים, כי כמו שאומר על מי הירדן שמלא

והפסח בכ"ם כן נאמר על הכבוד שנתפשט בכ"ם וע"ע בס"ה ב"ל. ומ"ש המי' וזו האור
 מלה מה אינו, כי אם יאמר הנה ירד מן השמים ישאל מה ירד אם אש או מים
 אם טוב ואם רע, כמ"ש לעיל סי' קס"ב, שגם על הנושא שייך מה אם אינו אדם.

פרק ב בתמנת בנין נפעל והוראתו

§ הלך

הבנין השני תמונתו ונפעל (פירוש אפולו) , ויש לו סמן הבנין
 והוא טו'ן בחירק לפני השלש :
 העבר הטו'ן בחירק קמו'ן ופ"פ בשוא נח ושאר נקודתו כאשר
 בקל , כמו נפקד ונקדה כו' :

הבינוני העיין בקמץ בכלה . ובכל שלשת בניני הפעולים יש
 החברל הזה בין העבר לבינוני , כי בעבר ע"פ בפתח ובינוני בקמץ
 ואולם העבר לנקבה יחידה נסתרה בבואו בנגינה מפסקת ג"כ בקמץ
 אך (ג) הנגינה תבריל ביהם , כי בעבר הנגינה מלעיל לפי משפח
 הפעלים להיות הנגינה תמיד בע"פ אם היא בתנועה (נא) , כמו
 אחת מנהגה לא נשברה (תהלים לד) , ובבינוני הנגינה מלרע לפי
 משפחה השמות להיות הנגינה בתנועה האחרונה אם היא ת"ג (ג) .
 כמו רוח נשברה (שם נא) : והנה אין פעול בבנין הזה . לפי שהוא
 כלו פעול :

העתיד בו נפל הטו'ן סמן הבנין ושלם בדגש אשר בפ"פ . כמו
 אפקד ת' אפקד . ואיתן בבנין הזה לעולם בחירק בכל הגזרות .
 וזאתי כשפ"פ אות אחיעד . כי אז איתן בצירה לתשלום דגש .
 כמו יאקף ידג . וגם אליה איתן (ג) לפעמים חירק בבנין הזה .
 כמו אנבי אשבע (ברא כא) משא"כ בקל . וע"פ בצירה לרוב .
 ובהא נוספת בשוא אקלטה נא (שם יט) ואבברה (שמות יד) .
 ועם ויז ההפוך לפעמים בפתח ויגמל (ברא כא) ויגפש (שמות לא)
 וכשהם מלעיל יבואו בסגל ויאקף אל עמו (ברא כה) ותשבר כו'
 קהלת

(ג) הנגינה תבריל , אין פ"י שכא כן כדי להבריל ולעשות היכר דגשה
 יוכר הזכר שבשניהם מלרע ואין חשש סעות כל הק כדלעיל סי' קנ"ח אות"ד
 אלא שכן כח התנועות שבעבר אין הקמץ האחרונה חזקה כ"כ שאם יש לפניו
 תנועה היא טובה לקבל הנגון יותר ממנה ובוה היא נבדלת ונרוע מן הבינונית .
 (ג) לפעמים חירק , אינו כי סיפרתי והנה הרוב הם בחירק .

קולת יב) וילחם (שמת יז) וזרבות נקבות העין 3) או בצידה
תפקדה או בפתח תזכרנה (ישעיה סה) :

המקור בא ג'כ בחסרון נזין ססן הבנין ונשלם בדגש אשר
לפי שאין דגש חזק בראש המלה לכן שמו היא לפני השרש
כס' הפךד . ובבוא המקור עם ב'ל תחסר ההיא לפעמים . לפי
שבלא היא ג'כ יתכן לבוא דגש חזק . כמו ובב' שלו (משד' כד) לענות
(שמי י) הצירה לתשלום דגש 3) ד) ועם כ'ף לא נמצא שתחסר ההיא
ועם שמוש מים א"א שתחסר, 4) לפי שגם אחרי המ"ם צריך לבוא
דגש , להורות חסרון נזין מן , ואין דגש אחד מורה על ב' אותיות ,
ולא יבואו שני דגשים באות אחת , ע"כ המ"ם לעולם בצירה
לתשלום אדגש אשר ראוי לבוא בה"א וההיא בחדק ודגש
אחיה על חסרון נזין נפעל כמו מהפךד . ומעמים נמצאים שיבוא
המקור בנזין ובל' היא נכסף נפספת (ברא לא) נשאל נשאל (ש"א כ')
הצווי שזה למקור . כמו הפךד נא מעלי (בראשית יג) והסגל
לפי שהגינה מלעיל . והכלל בכל הבנינים ובכל הגזרות הצווי
ליחד שזה למקור 5) וזלתי בבנין הקל :

§ - רלה

והוראת הבנין הזה : (א) ד"ב הוראתו פעול תולדת הקל . ר"ל
אם השרש הוא פעל יוצא . וכשהפועל נושא המשפט יבוא הנשוא
בבנין הקל . וכאשר הפועל נושא המשפט יבוא הנשוא בבנין נפעל
וכהוראתו עדין לא יתכן בו צווי כלל . למעם שהתבאר לפנים :
(ב) יש לו ג'כ הוראת פעל עומד . וזה לרוב בפעלים שהוא פועל

ע"ל

3) או בצירי , לא נמצא בצירי חוץ מלה תענה (רות א' י"ג) אם תאמר
ששרשו ענן היה דינו כאן תענה ונשמט נ' א' ונשמט הדגש ונשאר הצירי אכל
בל"ם כתבתי שאינו כן דא"כ היה דינו בפתח כמו על צד תענה ישע"י ס"ד שג"כ
נשמט הדגש , וע"ש ספרות בזה .

4) לפי שגם כו' , לא סמעם זה דהא גם בהפעיל לא נשמט כמ' , ע"ל
ס' רל"ם , אלא הסעם כמ"ש לעיל ס' כ"ד דין ו' שוא לפני א"ה לפעמים נשמט
הא"ה והתנועה בא על אות שוא שלפניו , משא"כ כמ' שהיא בתנועה .

5) וזלתי בבנין הקל , גם בקל יש משקל שפ"פ במקור בשוא , כמ"ש
שם כי אין חשש מעות בליהק .

(על ש' של הטהרה) מצד מה ונפעל מצד מה כמו נלחם נזהר נקבץ
 נשען נבהל , כל אלה בעשות הפועל הפעולה יהיה הוא בעצמו
 מקבל פעולה מאחר , כי הלחם יש לו צד שכנגדו הלחם עמו ,
 וכל נזהר יש לו מזהיר , וכן השאר , ורוב הפעלים אשר הוראתם
 בנפעל עומד לא ימצאו בקל זולת קצתם , כמו לחם נלחם קרב
 ונקרב :

(1) וכל נזהר יש לו מזהיר , אינו דומה לנלחם שהוא מקבל מן הלחם
 הפועל , וגם הוא פועל ולחם . שהלחם אשר כנגדו יהיה נלחם סמו , משא"כ
 בנזהר שהוא רק מקבל ולא פועל באחר , ובאמת א"צ רק הוא בכלל הג' כמו
 השמר שמוזהר א"ע , ויען שדרך הוראת הבנינים הוא דבר עמוק , ולא נתבארו
 בספרי המדקדקים כאשר בארתי בספר הבנינים , ובאן א"א לבארם בטיב רק
 דרך כלל כי דרך הבנינים הפועלים ותולדותיהם שמורים בעצמם על פרושם
 לפי מקורם ולא ע"ד ס' כמ"ש כמה פעמים של"הק לא הונח לס' , והנה עיקר
 ההוראה הוא שהתולדה בא להקל על בנין האב הפועל , וכזה שמורה על קבלת
 הפעולה , גזר קלותו שאינו פועל בעצמו הדבר ההוא אלא בא לו הפעולה ע"י
 אחר , והיה שיוכל להורות על קולה אחרת כמו במלה נזהר שפעמים רבות בא
 הנפעל תולדת ההפעיל , ובאן בא להקל על ההפעיל כי יזהירו כזה הרקיע
 מהפעיל הוא ענין ניקוי וטהור באמת בלא פסולת ונזהר הוא להקל שחושב , ולא
 יתן המלשול לבוא עליו שיהיה הוא נקי ומהור סן המכשול והוא רק דרך פליצה
 ונמצא גם ההפעיל המוציא בענין זה עצמו להזהיר רשע כי דין ההפעיל הנמצא
 עומד יוכל להוציא באותו בנין עצמו , על ס' דים וכן השאר יתבאר בס"הב ,
 רק כ"ש באן מלות ג"ש ג"ש אינו ענין כאן , ויש לו ד"א כאשר בארתי בס"הב שיש
 הרבה שרשים שבעבר בא בבנין א' וכעתיד בבנין אחר , כאשר ידע בו בע"הל
 בעיקר מקורו שלא שייך רק בזמן א' , ובשאר הזמנים לא ישמש רק ע"ד פליצה ,
 ע"ב בא וירד לבנין אחר המקיל ענין הוראתו , וכן כאן לא נמצא לעולם עבר
 בקל ולא עתיד בנפעל רק לעולם ג"ש מקל לעתיד ויג"ש נפעל עבר , ע"ש בס"הב
 עוד דוגמתו ופעמם , וכן חלה ונחלה ע"ש בס"הב כי כלם נסדרו בעומק החכמה
 כאשר היה ידוע לנביאים בעומק מרכבם ואיש הוא בער ולא ידע , וגם כ"ש
 במלה השמר ג"כ לא ידע עומק הענין כי ודאי בכל הבנינים ימצא פעל חוזר על
 עצמו ולא עשו ס' בנין מיוחד לפעל חוזר בבנין הכבד שהפעל חוזר הוא בנין
 התפעל כמ"ש לעיל ס' ה"ג ולקמן ס' רס"ד ויוכל לומר בפעל חוזר באותו
 בנין עצמו או בתולדתו כיון שפועל בעצמו הרי הוא הפעל והמקבל ואין חלוק בין
 שפ"לך (שמות ל"ד י"א) ובין השפ"לך (דברים ד' ט') שניהם פעלים חוזרים ,
 רק שאם משמש בהאב הפועל עיקר הכונה שהוא , ישתדל בהפעולה לפעול אותו
 ואם משמש בנפעל לפעל חוזר עיקר הכונה שישאר הפעולה בעצמו ויהי שמורו
 ואין ג"ם לו מאיזה צד יהיה שמור וקצת רמזתי מזה בל"ס כ"ה א' , ומ"ש במלה
 ואקבץ יש גם בו פועל קבץ גם הקבץ הפעל ע' בס"הב בארתי החלוק ביניהם .

וְעַבְד בַּעַל הַבַּיִת (שְׁמוֹת כ"ב) שָׂאֵר נִשְׂאֵר נִגְשׁ וְנִגְשׁ מִשָּׁה לְבָדוֹ
 (שְׁמוֹת כ"ד) מִדָּא נִמְלֵא הֵלֶךְ נִהְלֵךְ חִלָּה נִחְלָה הִיָּה נִהָיָה, אֲךָ בַקְצָתָם
 שֶׁהַפֶּרֶשׁ זֶה בִּינֵיהֶם, כִּי בְקַל יוֹרֵי לַפְעָמִים תְּכוֹנַת הַדְּבָר וּדְפַעְמִים
 שְׁנֵי הַדְּבָר כַּמְבוֹאֵר לַעֲוִיל (ס' רַמְבַּם הַעֲרָה), וּבִנְפִעַל יוֹרוֹ תְּמִיד שְׁנֵוֹי, ¹⁰⁹
 רַמְתָּלָה (ע"ב וַחֲכָ, חֵיוֹט וְהַרְדָּטוֹן קִרְחָק), נִחְלִיתִי (מִיד בֵּין קַחֲמָק וְהַרְדָּטוֹן), וְכֵן הִיָּה
 הָיָה, וּבַהוֹרָאָתוֹ עֲדִיז יִתְכַן בּוֹ גִיכ צוּוֹי, כְּמוֹ וְהַלְחָם בַּעֲמֶלֶק (שְׁמוֹת
 ט' הַנֶּשֶׁב; וְכֵן בְּשְׁנֵי הַבָּא מִצַּד הַנוּשָׂא, אֲבָל בְּשָׂאֵר הַנִּפְעָלִים
 מִזֶּה שֶׁהַשְּׁנֵוֹי מִצַּד הַמְּבַעֵל לֹא יִתְכַן צוּוֹי גַם בְּהֵם אִף שִׁמְצָאוּ בְּקַל
 כְּמוֹ וּמֹזָה, וְהַבֵּן: (ג' יֵשׁ לוֹ גִיכ הוֹרָאָת הַתְּפַעֵל הַפּוֹעֵל פְּעוּלָה
 בַּעֲצָמוֹ, כְּמוֹ הַשְּׁמֵרוֹ לְכֶם עֲלוֹת בְּהַר (שְׁמוֹת י"ט) (חֵיוֹט מִיד מִן הַכֶּסֶף),
 וְכֵן יִשְׁמָשׁוּ כְּאַחַד בְּמָקוֹם אַחַד, כְּמוֹ וַיִּתְחַבֵּא אָדָם וְאִשְׁתּוֹ (בְּרֵא' ג')
 כִּי עָדוֹם אֲנִי וְאַחֲבָא (ש"ס), וְכֵן יִשְׁמָשׁ שְׂרָשׁ אַחַד בִּנְפִעַל פַּעַם פְּעוּל
 מִצַּד וּפַעַם פְּעוּל מִעֲצָמוֹ, הֵימ וְנִמְכַר בְּגִנְבָתּוֹ (שְׁמוֹת כ"ב) עֵי בִיד
 כִּי יִמְךְ אַחֲרָיךְ וְנִמְכַר לְךְ (וַיִּקְרָא כ"ה) מוֹכֵר אֶת עֲצָמוֹ מִפְּנֵי דַחְקוֹ,
 כְּמוֹ שֶׁדִּרְשׁוּ רִזִּיל, וְכֵן וּבְנִבְיָא נִשְׁמַר (הוֹשַׁע י"ב) פְּעוּל, וְנִשְׁמַרְתָּ
 מִכָּל דְּבַר רַע (דְּבָרִים כ"ג) תִּשְׁמְרוּ עֲצָמְכֶם:

פֶּרֶק ג' בְּחֻמֹּת בְּנִין פֶּעַל וְהוֹרָאָתוֹ

§ רִזִּיל

הַבֵּן הַשְּׁלִישִׁי תְּמוֹנַת פְּעוּל (פְּעוּלָה מִקְטוּוֹת), וְהַמְדַקְדָּקִים הַרְאִשׁוֹנִים
 קָרָאוּ לוֹ בְּנֵן הַכֶּבֶד הַפֶּךְ הַקָּל, לְפִי שֶׁמִּמֶּנּוּ דָגֵשׁ חוֹק בַּעֲפֵ שֶׁמְכַבֵּד
 עַל הַמְּבַמָּא:

הַעֵבֶר, פִּיפּ בַּחֲדוּק כְּכֹל הַנִּפְיִים זַעֲיֵפּ בַּצִּירָה לִיחִיד זָכָר לְבָר
 וּבְשָׂאֵר בַּפֶּתַח, (י) וְעַל הַמְּעַט גַם לִיחִיד זָכָר בַּפֶּתַח, כְּמוֹ אֶפֶד
 וְשֶׁבֶר בְּרִיחָה (אִכָּה ב'), וּבִזְתָר כְּשֶׁלִּיפ גְּרוּנִית:

הַבֵּינוּנִי וְהַפְּעוּל, בְּמִסַּם בְּרֵאשׁ וְתִקְוָה בְּשׂוֹא, זְבִינּוֹנִי פִּיפּ
 בַּפֶּתַח, וּבַפְּעוּל בְּקִבּוּץ, וּסְמָנִם מִפְּמִפּ, זַעֲיֵפּ בְּבִינוּנִי בַּצִּירָה
 לִיחִיד

(י) זַעֲל הַמְּעַט כּוֹ, בְּלוֹת מִפְּרֵתִי וּבַעֲלִי הַפֶּתַח הֵם הַרּוּב:

4. ליחיד ומשאר הגופים בשוא, וולתי נקבה יחידה כאשר סמו
תיו בסוף מפקדת, ובפעול עיפ בכלם קמוצה, כי כל הבינוני
הפעולים עיין פעל תמיד בקמץ :

העתיד, נקוד איתן כנקוד מ'ס' הבינוני בשוא, ופ'פ בפתח בני
הגופים ועיפ לרוב בצירה, ומעטם בפתח, כמו אדרב אשל
ובהפסק אשלח, ובהא נוספת בשוא אומרה, ומהפסק אדרב
וכן בשאר הגופים, וביוז החבור ואדרב ותדרב ופקד, ובז
ההפוך ואדרב ותדרב וכו' :

המקור, פקד ובא, העיין בחולם יפר יסבני יה (תהלים קז
ובהא נוספת זמרה אלהיו, שם קמץ), ואותיות בכל גיב בשוא
אך המים בחירק מפני הדגש שאחריה :

הצווי ליחיד שוה למקור פקד, ובהא נוספת מלטה נפשי (שז
לז); ודע כי בשע'פ אחת מאותיות אהחעד שאינם מכשרים לקבי
דגש ושתנה התיק שבפ'פ לתיג לתשלום דגש סדהב בכל הבנין
בעבר החירק לצירה, כמו ברה תי ברה, הפתח בבנינו ועתי
מקור וציוי לקמץ, כמו מברך אברה ברה, והקבוץ בפעול לחולם
כמו מברך; ומעם החלוף הזה התבאר לעיל (ס' כח); ומהם שיבוא
בלי תשלום, כמו נאץ בער קחש ינהג ינהל :

§ רלו

והוראת בנין הזה : (א) הונח בעצם וראשונה להוציא לשנ
הפעלים העומדים כקל, כמו אבר עומד, אבר יוצא לשני; וא
הוא

2) ליחיד, וכן ליחידה אף שלא כהפסק כמו בנפעל בעבר הוא בשז
ובבינוני הוא בתנועה נקדה אף שלא בהפסק כן רג' תמיד מפקדה כמז
בלים ס'ח א' .

3) קמוצה, ואם בסופה ה' הוא בני' סגולים קקשה מור וכיוצא
(הע' בחולם, ויש הפ' בחירק כמשקל העבר ואץ נאצת) ש'ב י'ב יח
אתר מלץ את האבנים (ויקרא י'ד מ'ג) .

הוא בקל וזר מטאמר האבות והבמות. (יורה דבנין הזה הקום
 והלפת התאר במתואר. כמו וטמא אותו הכין (ויקרא יג) (פיר מארין
 מקוליהו) וכן ומהרו (רין ספרטין) ; ואם הוא בקל יוצא לשני / יוציא הבנין
 הזה לשלישי. כמו שכתב (ער המט פרוגססין) שכתב (ער המט פרוגססין אומסין) *
 לפד (פר המט גיופנסט) למד (ער המט גוטעלט), והוא פעל יוצא לשנים פעולים ;
 ואם לא ימצא רק בבנין פעל יש לו הוראת הקל. כמו מרד צוה :
 (ב) אי שהוא בשני הבניים עומד או בשניהם יוצא. ומורה הבנין
 פעל (ג) חוץ הפעולה והתמדתה יותר מבקל. כמו צמח צמח
 בשניהם עומד אלא שמורה בפועל חוץ הצמיחה ביותר מהירות.
 וכן הלקד הלקד הראשון הליכה גופנית והשנית תהלוכות נפש והתנהגה
 תמידית במדות (ומהיטין) או הליכה תמידית (ומהיטין). שלח הוא
 שליחות להורה שלח הוא שלוח פטורים עויבה תמידית ושניהם
 יוצאים וכן אכל (פססין) אכל (לא נמצא בו הכבוד) (פנולטהקין) : (ג) וכן יורה
 הבנין הזה הפך הענין המובן במלה. וזה רק בפעלים (ג) הנגזרים
 משמות. דמ דישן (מסט). ודשנו את המזבח (במדרב ד) ענינו הסרת
 הדשן. תבואתי תשרש (אויב לא) ריל עקירת השרשים ; ומעטים

נמצאים

1) יורה הבנין הזה, בלומר לפעמים יורה כן אבל כרוך מורה על
 השני והתחדשות הענין בו במרמז את רינה (בראשית ליד ה') וכיוצא, ועל
 סי שכ"ט, ומ"ש מלה מהר על דין ד'.

2) חוץ הפעולה, וע"ע לקמן סי' של בהערה, ובאמת לא ידע עומק
 העין כאשר בארתי בס"ה ובמ"ש לקמן סי' שמ"ז שכל הו"ס הוא לחקל זהו
 קלותו שאינו פועל הוא עצמו רק מצוה וגורם להאחר שחאחר יפעל, וזהו שיוכל
 להקל בע"א כמו צמח סקל הוא על עשב וכל עץ שכל שגדול יותר תחעבה יותר
 ונשגבה מטא"כ צמח בכבוד על שער חוץ בנגע אומר גם בשער צמח בו סקל
 יצמיח מטוסף הוא יותר קל כי לא יצמיח (ש"ב כ"ג ה') פי' שלא יחשב בצמח,
 נש"ש עם הדד"ק, ומי"מ הטוסף אף שבא להקל יוכל להוציא ג"כ כמ"ש לקמן סי'
 דם ע"כ הצמיח בכ"ס הוא יוצא, ועוד יש הרבה דקדוקים ויבואר בס"ה, וכאן
 לא בא רק שרש' הדברים, ודע שגם בנין הכבוד שזה כזה לנוסף שפעם הוא עומד
 ועם יוצא באותו בנין עצמו, כי אין בנין אחר מוציא ואין הנוסף מוציא הכבוד
 לא הכבוד מוציא הנוסף כמ"ש בס"ה ועל מי ר"ם.

3) הנגזרים משמות, על סי' קע"ב אות א' שכל הפעלים נגזרים
 משמות, ועל סי' שכ"ח ומ"ש שם.

נמצאים בקל להוראה הזאת ועדפתי (שמות יג) כריתת עורף לא
תזמר (ויקרא כה) כריתות הזמדה, ויתבאר עוד מזה בחלק שמש
הלשון: (ד) או שישתנה הוראתו בפועל מהוראתו בקל, מהר
בקל ענין מהר ומחן ובפועל מהר בקלה ומחירות, פֶּרֶךְ בקל כריעה
פֶּרֶךְ בפועל ברכה:

פרק ד בתמנת בנין פעל

§ רלח

הבנין הרביעי תמנתו פעל (תמנת פתחיות), וסמנו גיב דגש
בעיף כמו כפר ספר:

העבר פקד הפיא בקבוץ בכל הבנין ודגש אחריה, ואם עיפ
אות אהחעיר הפיא בחולם בכל הבנין, וכמו פֶּרֶךְ, ועיף בעבר
ובעתיר בפתח ובבינוני בקמץ כמשפט הבינוני בכל הפעולים,
(וולתי הקל לבוא בקמץ בעיפ, כמו פֶּקֶד, ופעול אין בו כמו
שכתבתי הטעם בבנין נפעל, ונקודת איתן בעתיר ובכיל במקור
בשוא, והכלל כל האותיות המשמשות לפני השרש ראויים
להנקד בשוא אם אות השרש שאחריהם בתנועה, ולכן כל אותיות
המשמשות לפני השרש בשתי בנינים האלה דהיינו המים בבינוני
ובפעול ואיתן בעתיר ובכיל במקור לעולם נקודים בשוא בכל
השמונה גזרות, לפי שבהם הפיפ לעולם בתנועה בעבוד
הדגש שבעיפ:

המקור עיפ בחולם, כמו נגב ננכתי (בראשית ט), וצווי לא
ימצא בו כלל, לפי שהוראת הבנין הזה רק פעול תולדת בנין פעל,
רל המקכל הפעולה מן הפועל הבא בפעל, כי כאשר תאמר על
הפועל שֶׁבַר תאמר על הפועל שֶׁבַר ולכן שיה לו בסי הבנין;
והמדקדים קראו לו בנין שלא נזכר שם פועלו, לפי שהוא פעול
תמיד מאחד ואיננו ככנין נפעל, שיש לו גיב הוראת פעל עומד,
עיב לא יתכן בו צווי, ואף שהבנין הזה תולדת בנין נפעל, (נפעל פיפ
וייל פעל) נמצא לפעמים פעול על פועל קל, כמו זֶרֶק על
קל זֶרֶק; וכן בא יָנַחם הנפעל על פיעל יָנַחם:

הבנין

פֶּרֶךְ (וולתי חקל, פי בינוני פעול שהוא הקל בפעלים):

הפעול (פֶּרֶךְ) וטעם שמתקן ב' כשם שבינוני של הפעולות הן: פֶּרֶךְ
הפעול הבינוני נמצא על המעל ופֶּרֶךְ ופֶּרֶךְ ופֶּרֶךְ ופֶּרֶךְ ופֶּרֶךְ ופֶּרֶךְ ופֶּרֶךְ
סמנים וולתי הם שבתו

פרק ח - במתנת בנין הפעיל והדאית

§ רל"ט

הבנין החמישי תמינתו הפעיל (הדאית, דאית) . וסמנו היא לפני השרש . וברבורים שעיפ בחירק והם ג' גופי הגמטרים יבוא יוד נח נסתר אחריה :

העבר ההיא בחירק קמן ופי' : בשוא נח ועיפ בשלשה גופי הגמטרים בחירק גדול . כמו הפקיד הפקידה הפקידו . ובשאר הגופים בפתח . כמו הפקדה כו' :

הבינוני והפעול יבוא בתוספת מ"ס בראש והיא סמן הבנין נשמט . ובבינוני מ"ס בפתח ובפעול בקמץ חטף או בקבוץ . וסמנם מ"ס - מ"ס או מ"ס - מ"ס . ועיפ בבינוני בחירק גדול מפקיד מפקידה או מפקדת מפקידים זות . ובפעול כלו עיפ בקמץ גדול משתת או משלך משלכה או מושלכת

העתיד איתן בפתח כנקוד מ"ס הבינוני אשליך . ועיפ לרוב בחירק ויוד נחה אחריה . ומעטים בצירה ובלי יוד יכרת יי (תהלי יב) או בפתח כשליפ נרונות . כמו אל תשמע קולך (שופטים יח) ואל יבטח אתכם (מ"ב יח) . ובויז ההפוך תמיד בצירה ויבדל אלהים (ברא א) . וברבים נסתרים ישתנה החירק לפעמים לשוא בויז ההפוך תרדקו אותו (שיא לא) ויךרכו את לשונם (ירמ"ט) . ודע כי מ"ס הבינוני ואיתן העתיד היו ראויים לבוא בשוא כרין איתיות המשמשות בראש כמבואר לעיל בפעל . והיה ראוי לבוא אחריהם והיא לסמן הבנין בפתח מהפקד אהפקיד . אלא שהשמיטו ההיא והמילו תנועתה על אות השואית אשר לפניה כמשפחה לרוב כהא אשר אות שואית לפני (ר"כ) . ומעט מוער שיבוא כהא כתובה . לארבעתם מהקצעות (יחזקאל מו) דלותי ולי יהושיע (צדק"י ק"ח) יהודה דתפלה (נחמ"י יא) מושלוי יהלילו (ישעי נב) :

המקור

(1) ופי' בשו"י . ואם הפי'ם אות נרונות הוא כח"ס והיא הבנין בסגול . ועם ואזי התפוך בפתח ופי' כח"ס והאכלתי והעפתי העמדתה (שמות פ' י"ז) בסגול והעמדתה בבית (דהיא י"ז) פ' בשכילו והתפוך ע' הפעם בל"מ ע' כו' :

המקד והיא בפתח ותעין לחב בצורה כמו השקט .
 ולפעמים בחרק הברית (ירמי מד) הזכיר (שב יח) ומעמים
 בפתח הפצר (שיא טו) ועם בכלים לעולם בחרק להקטין איפה
 (עמוס ח) , ואותיות בכלל בשוא , ולפעמים תפול היא והוטל
 תנועתה על אות השמש שלפניה כאשר בנינוני ובעתיד לנפל
 ידך (במדבר ה) לשמיע בקול תודה (תהלים כו) , אבל עם (על סי
 ליד אות ה) מים לא מצאנו שתשמט היא , והיא נקודה בצורה
 לתשלום הדגש אשר ראוי לבוא בהא :

הצווי ליחיד הפקד בצירה ומעמים בפתח באות נרונית , המעל
 (תהלים סט) , הַחַק (אויב יג) , ובהא נוספת בחרק האזינה
 הקשיבה , וכן בשאר הגופים הפקדי האזינה , ולרבות בצירה
 הפקדנה או השמענה באות הגרון :

§ רמ

והוראת הבנין הזה : (א) או שפעלים העומדים בבנינים
 הקודמים יוציא הבנין הזה לשני , כמו עמר (עכ סטוני) העמיד (עכ הש
 חסד) , וכן שקב השקיב רבב הרביב , והפעלים היוצאים לשני
 בבנינים הקודמים יוציאם הבנין הזה לשלישי , כמו מת (עכ ססג)
 עומד , מותת (עכ טטרט) יוצא לשני , (א) המית (עכ הש חסד) יוצא
 לשלישי , וכן ברת בלי אמצעי הברית ע"י אמצעי , וזה עקר הוראתו
 לסבב נוף אתר להיות פועל , וזהו התבדל בינו לבין יוצא לשלישי
 בפועל

(א) המית יוצא לג' , אינו אמת כי גם כשור נאמר והמית איש גר אלא
 עיקר הענין בארתי בסיהב ורמתי קצת בליים ניה א' שאם נמצא בשרש א' שיש
 בו הכבד אם הנוסף להציא או הכבד ביד והנוסף גורם כלומר בכבד מורה
 שעושה הדבר בידו בכיון כמו לבקר את בן הארוב' (דברי' כ"א י"ו) עושה סמכות
 בכור משא"כ צרה כמכירה (ירמיה ד' ל"א) מנוסף פ"י שילדה לכור , וכן מסות
 פ"י שכבד חלה ונוטה למות , והוא גומר ומכוון שימות ממש ולא יותר בו נשפת
 משא"כ המית שהרגו בעודו בריא , ועדין הוא מפרנס רק סופו ימות , ומפעם
 זה לא נמצא פעל חחר משנה הבנין רק בכבד שהפעל חוזר הוא בהתפעל משום
 שבנין הכבד מורה על חכיון והמורה וההשתדלות לקיים מיד וכשפועל בגוף
 עצמו איא לפועל כיכ בכח רב ע"כ נתוסף בו אותיות להקל המשקל כי כל
 חסד מקל

בפעל בי שיש שנים פעולות ופועל אחד. ובתפעיל וזוף האמצעי
 פעל מצד ופעול מצד, והראשון רק פועל סבה, והשלישי רק פעול
 גם בו יש במקום אחד עומד ובמקום אחד יוצא (א) כי יעשה איש
 עומד, אנכי העשרתי את אברהם יוצא: (ב) או שישתה אל אתך
 מהבנינים הקודמים להוראת עומד או יוצא, אלא שמורה בהפעיל
 חזק הפעולה והתמדתה יותר מבנינים שלפניו, וכן ימצאו פעלים
 שמציאותם רק בהפעיל ולא בבנינים שקדמו, והוראתם כהוראת
 הקל, כמו השכים השליך, יותר הוראתו אבאר בחלק שמוש
 הלשון (מי שכתב):

פרק ו בתמונת בנין הפעל

§ רמא

הבנין הששי, תמונתו הפעל (פירוט פתחיה), וסמנו גיכ היא בראשי
 וכל האותיות המשמשות בראש השרש נקודתם או בקמץ חמף או
 בקבוץ, וע"פ בעבר ובעתיד בפתח ובבינוני בקמץ ובמקור בצירה.
 העבר הפקד או השלך, והבינוני הפקד הפקדה או השלך השלכה
 בו, העתיד תפקד תפקד או תקדש, וגם בו נפל ההיא והואל
 תועתה על אותיות איתן, המקור הפקד, כמו, והקלח לא
 הקלחת והקתל לא חתלת (יחזקאל יו); ופעול וצווי אין בו, לטעם
 שדתבאר בפעל, כי גם הבנין הזה הוראתו תמיד פעול מיד הפועל
 (הבא בהפעיל ולכן שוה לו בסמן הבנין):

הבנין הששי
 תמונתו הפעל
 וסמנו גיכ היא
 בראשי וכל האותיות
 המשמשות בראש השרש
 נקודתם או בקמץ חמף
 או בקבוץ, וע"פ בעבר
 ובעתיד בפתח ובבינוני
 בקמץ ובמקור בצירה.
 העבר הפקד או השלך,
 והבינוני הפקד הפקדה
 או השלך השלכה בו,
 העתיד תפקד תפקד
 או תקדש, וגם בו נפל
 ההיא והואל תועתה על
 אותיות איתן, המקור
 הפקד, כמו, והקלח לא
 הקלחת והקתל לא חתלת
 (יחזקאל יו); ופעול וצווי
 אין בו, לטעם שדתבאר
 בפעל, כי גם הבנין הזה
 הוראתו תמיד פעול מיד
 הפועל (הבא בהפעיל
 ולכן שוה לו בסמן הבנין):

(א) כי יעשיר איש עומד, אינו אמת, כי גם הוא יוצא לא יקבוץ עושר חזק,
 מש"כ לא יעשר (איוב מ"ו כ"ט) מקל הוא עומד ופ"י לא ישאר עשיר ולא ועמוד
 בעשר, ומ"ט הדין אמת שבנין הנוסף אם הוא עומד אם בא להוציא מוציאו ג"כ
 מותו בנין עצמו כי אין בנין אחר מוציאו כמ"ש לעיל סי' רל"ז אות ב' בכבר
 כמו שבין הוא עומד שידע הבינה ומצא ומה שגיתי דבינו לי (איוב ו' כ"ד) הוא
 יוצא לתת לי בינה וכיוצא הרבה בארתי במ"הב, ומ"ש בדין ב' שבא לחק כבר
 כתבתי לעיל סי' רל"ז אות ב' שאינו.

(ב) הבא בהפעיל, זה אינו וכמ"ש לעיל סי' רל"ח שנמצא פועל מקל
 כן נמצא הפעל מקל ונפעל מגוסף כפון שבאחריו במ"הב זכנ יש הפעל מכבד וכנ
 יש הפעל להקל על הנפעל או פעול ופועל כאשר בארתי ב"ו במ"הב וכאן
 אין להאריך.

(א) מ"ט הדין אמת שבנין הנוסף אם הוא עומד אם בא להוציא מוציאו ג"כ מותו בנין עצמו כי אין בנין אחר מוציאו כמ"ש לעיל סי' רל"ז אות ב' בכבר כמו שבין הוא עומד שידע הבינה ומצא ומה שגיתי דבינו לי (איוב ו' כ"ד) הוא יוצא לתת לי בינה וכיוצא הרבה בארתי במ"הב, ומ"ש בדין ב' שבא לחק כבר כתבתי לעיל סי' רל"ז אות ב' שאינו.

פרק ז בתמנת בנין התפעל והודאית

§ רמב

הבנין השביעי. תמנתו התפעל (מכבד רמב"ם פרק ז), וסמנו האתיו לפני השרש ודגש חזק בע"פ:

העבר. ההיא בדרך ואחריה התינו בשוא נח. ונקדת השרש כנקודת המקור בבנין פעל, נכי כל התפעל שוה בהוראת הפעל עם הפעל. רק שבפעל תצא הפעולה לאחד ובהתפעל חוזרת אל עצמו כמבואר להלן (רמ"ד). ואם תסיר אותיות השמוש יצא לך מקור בנין פעל. כמו התפקד או התחזק: והבינוני בתוספת מ"ם בראש ובחירק והיא סמן הבנין נשממה. כמו מתפקד: ופעול אין בו: והעתיד (י) איתן גם כן בדרך ובלי היא סמן הבנין מתפקד או בפתח העיין. התדבר (משלי כה). ואם ע"פ אות אדהעיר הפ"א בקמץ בכל הבנין לתשלום דגש. כמו התפאר מתפקד מתפאר. ולפני היא חיות לפעמים בלי תשלום. כמו מתנהלה (ברא לט). ובהפסק מאמר שבא העיין בקמץ הפ"א בסגול. כמו ועל עבריו יתגהם (דברים לב) התנהלו (במדב' לג). והמעם עיין לעיל (ס) ל: המקור והצויי ליהוד שוים לעבר. (על פי ק"ח אות ד) והענין יבדיל ביניהם:

§ רמג

ודע כי כשפ"פ אחת מאותיות השריקה דהיינו זס צ"ש ישלחם דגים מיוחדים בבנין התפעל. כי אם פ"פ סמך או שין תבא הפ"פ לפני תיו התפעל. כמו הסתפל מן סבל השתפח מן שכת. ואם פ"פ צד"י תהפך התינו למית ויקדם לה ג"כ פ"פ. כמו נצמדק ה' התצדק. ואם פ"פ ויין תהפך התינו לדלית וג"כ תקדם פ"פ. כמו הודמנתן (דניאל ב) ת' התומנתון. (ואף שהוא לשון ארמי. הדין נותן שגם בעברי כן הוא. בי שתי הלשונות אחיות הנה). (על פי ק"ח אות ג) ומעם השני הזה בעבור כובר מכבא התינו לפני ארבע

ע"י אל הפתיג האמת

(1) איתן, כלומר חזק מן הא' שהוא כמג"ל כמו בקל.

ותחת השוקקת הללו. ואם פ"ס דלית או מ"ת או ת' (ע"ל סי' לא)
 תפול התיז לחב ונשלמה בדגש. כמו וישמע את הקול
 שדבר (במדבר ז) ת' מתדבר תפמא (ויקרא יח) ת' תתמא. וזה
 לפי שהם קרובים במבטא ודגש כשתי אותיות נמות שתפול
 וראשונה ונשלמת בדגש: ע"ז

§ רמז

והוראת הבנין הזה: (א) הוראת פעל חוזר. ר"ל אם הפעל בבנין
 פעל יוצא לוולתו ישוב הבנין הזה הפעולה אל עצמו באופן שהוא
 בעצמו הפועל ומקבל הפעולה. ד"מ גלה (ע"ה חטט מוין גורטקט), התגלה
 (ע"ה חטט ויד מלכט מוין גורטקט); ויתכן ג"כ שיהיה הפעולה חוזרת אליו ע"י
 אמצעי בענין שהוא יוצא לשלישי בפעל י) או בהפעיל באופן שהוא
 מסבב לאחר שיפעל בו. ד"מ התגלה (ע"ה חטט ויד סעען לחסען) ואראך
 מתפוססת ברמ"ך (יחז"ו) (ע"ה חטט ויד מן דייקת מיינקבאוס לטרטרעטען לחסען); ולדעת
 קצת המרדקקים האחרונים יש להוראה הזאת בנין מיוחד ונקרא
 תפעל. והוא הפעול מן התפעל. כמו שנמצא ג' פובני הלויים לא
 התפקדו (במדבר ב) (ע"ה חטט ויד טילט וייט לפרן לחסען). וראיתם בזה כי
 בבנין התפעל היא בחדק והוא פועל כהיא בנין הפעיל. ובבנין
 התפעל היא בק"ח והוא פעול כהיא הפעל והם דברים של טעם:
 ע"ן לדלן (ס רסא) ועכ"פ סמניוירו על הוראתו כי ההיא מן בנין
 הפעיל המורה על פועל מסבב. והדגש מן פועל המורה על חזק
 הפעולה. והתיז מן מלת את המורה על הפעול אשר בו. ודרך כלל

י) או בהפעיל, אינו כי התפעל לא יחזיר ויסבב ע"ע רק הוראת בנין
 הכבד כמ"ש למטה, וכמ"ש לעיל סי' ר"מ אות א' ובוה מוכח שמלה התפקדו
 שהיא בק"ח אינו תולדתו וגם הה"א שבחירק אינו מורה על הפעל כמו שחשב
 הוא שאינו מסבב הוראת בנין זה והתפקדו הוא מורכב כמ"ש כס"הב ואין לעמוד
 על סי' להיק, כמ"ש לעיל כמבוא כלל ח' אות א', ויש התפעל שבא בהוראת
 דל רק להקל עליו כמו אכל מקל פי' נשחת ונתקלקל משא"כ התאבל פי' בוכה
 מקונן כאלו אבר ויש לו משחת וכן יתאמרו כל פועלי און אמרים שלא בדעת
 אינם חשובי או להקל על הכבד או על הנפעל ופועל ופעול והפעל או לעתיד
 גם נצב לעבר ויתיצב לעתיד או לציווי או להקל על הגוסף כ"ו, בארתי במהב:

אומר לך • כל בנין התפעל שתמצא פיעל ממנו • יהיה תמיד
 בהתפעל תזור על כונת מה שהוא בפיעל ויצא דים ענה קל עני
 השובה (מכסווארסון) ובפיעל ענינו יסורין (קאסטיין) ובבנין התפעל הוא
 עידו תזור התענה (יד קאסטיין) • (כ) הם הוראת השרש בעצמם הבני
 מקרה ממאמר האיכות והכמות • פלתי מודה שני ותנועה • יזור
 ההתפעל על ב' דרכים • או שישוב להיות בו פועל • המורה עשי
 פעולה בעצמו • כמו התחזק • התאמץ • התקבל • התנפל • א
 שזורה פעל מדומה מתאר עצמו בתאר מה ואינו כן (חירמניס) • כס
 מתעשר מפאר עצמו שהוא עשיר ואינו • וכן מתרושש מתגא
 מתברך מתפאר מתגבר מתחלה ודומיהם : (ג) וכן ימצאו פעלות
 שלא יבואו רק בהתפעל והוראתם פעל עומד כקל • כמו • התפלג
 התחנן • והכלל הוה אמרו המדקדקים בכל הבנינים אשר יבוא פעל
 בהם ולא ימצאו בקל • יהיה הוראתם בהוראת הקל • כמו נשפג
 גזר בפעל דבר סדר צוה בפיעל השקים השליה בהפעיל • וכן

מ א מ ר ג

באור הנורות שאינם שלמים

פרק א נורת חסרי פיא נון

§ דמה

הפעלים אשר פ"פ שלהם נון נקראו נורת חסרי פיא נון • לפי
 שבקצתם תפול נון פ"פ ותשלמת בדגש אשר בע"פ • כמו נ
 נח נפל :

2 (החפץ התחנן, מעות כי יש בהם בנינים אחרים וגם אינם עתה
 חתונן שמושך ע"ע חן ויחנן קלו וכן התפלל אומר התפלה ומבקש הקיום
 כמ"ב, וגם מ"ש בכל הבנינים כו' ולא ימצא בקל כו' א"א לומר כן בשום
 כית שאין אתנו כל הלשון ובלי ספק שיש בכל שרש כל הבנינים ויש הרבה
 אף שלא נמצא הקל א"א לפרשם בקל כמו נגרותי מנגד עיניך להתגרד בו
 אל

בנין הקל העבר והבינוני והפעול יבואו עיד השלמים. לפי שאין
 נידים את. וא"א שתפול הגוף ותשלם בדגש. כי אין דגש חזק
 אש המלה. אבל בעתיד תפול הגוף ותשלם בדגש אשח בע"פ,
 שאותיות איתן לפניו. כמו אָגַשׁ יַגַח עִם אָפְעַל. ופלידור
 מ אָפְעוֹל; וקצתם יבואו בשלמות. כמו יַצְעוֹר יַנְטוֹר, ומרם
 יאו על שני הפנים. כמי לא תקום ולא תטור (ויקרא י"ז); ואם ע"פ
 זנית או ריש יבואו לעולם בשלמות כמו יֵצֵא יִבָּע יַעֲרַם יָעַר
 ד בשרש נחת העתיד יחת עלינו (ירמיה כ"א) בחסרון גוף ובצירה
 תשלום דגש. ומלת יתהום הארץ (שי"א ד) לדיק שרשו נהם. ובא
 בנחת דגש וע"מ אָפְעַל. ולדעת הרד"ק שרשו הום. ולדעת
 ראב"ע שרשו המם. ולדעת שניהם הוא מנפעל: המקור יבוא
 לזב בשלמות. כמו הלוך וְנִסְעוּ. נְפוֹל תְפוֹל. לְנָגוּעַ. אך לפעמים
 חסר הגוף ובא בסיפוטיו נוספת. וזה אינו (אלא כשמחובר בו
 אחד מאותיות בכלם או אות הכנוי. כמו בְּנִשְׁתּוֹת בְּנִשְׁתּוֹת
 בְּנִשְׁתּוֹת ומלעיל. ער נשתי: והצווי ג"כ או בשלמות. כמו נָפְלוּ
 עלינו. או בחסרון. כמו גַּשׁ גַּשׁוּ וְנִשְׁקוּ וְנִשְׁקוּ (בראשית כו). ואותם שהם למשקל
 אָפְעוֹל לא מצאנו הצווי בחסרון גוף במקרא אך בדרויל. דור לי
 בודי ראשך. מן נדר; ^{מה נכח אה לאתם כחצר איהוין כחיתם}
 בנין נפעל בא בחסרון גוף בעבר ובבינוני ולא בעתיד מקור
 וצווי: העבר נָפַל נָצַלָּתָה. והגוף הכתובה הוא סמן הבנין וגוף השרש
 נבלעה בדגש. ואם ע"פ גרונית כתובה לרוב. כמו נְנָעָרְתִי בארבת
 נתהלים קמ"ז. אך נחמתי כי עשיתים (בראשית ו) בחסרון גוף וכלי
 השלום דגש כמנהג לרוב בחית: הבינוני נְחַנְּטָלָה; והעתיד אֲנַצֵּל
 תנצל

אל כלל וכוונת הרבה וכ"ש מה שחשב דבר שיש קל באותו ענין עצמו דובר,
 על-פי ר"ל שיש נפעל כקל אף אם נמצא הקל.
 (2) אלא כשמחובר בו כו', ונמצא גם בלא בכללם וכלא כנוי קמת
 מסר (ירמיה ה' ג'), שאת אתכם (דברים א' מ'), לית כחה לך (בראשית ד'
 זכ), והצווי שכא בחסרון אף שאין לפניו אות ולא בשלם בדגש משקלי הצווי
 ואל קל בכל הגורות.

תנצל הנזין הכתובה היא פ"פ ובא ע"ר השלמים לפי שחסר בו נזין
 הבנין ונבלעה בדגש , (כ"ה דגש יורה תמיד על חסרון אות שלפניו)
 (על ס"י ל"ד אות א') , ולא היה איפשר אי"כ שתחסר ג' כ"נזין פ"פ , כי אין
 דגש אחד מורה על ב' אותיות , ולא יבואו כ' דגשים באות אחת ,
 וכן במקור ובצווי הנחם , וכל נקודתם כמו בשלמים :

בנין פעל פעל ג"כ שוים לשלמים , לפי שגם בהם אי"ל להבליע
 הנזין בדגש בע"פ מפני שהעין כבר דגושה לסמן הבנין , כמו נצל
 א"ל הבינוני מנצל העתיד וינצלו את מצרים (שמות יב) ; והנה העבר
 דומה לעבר בנפעל כי העין דגושה בשניהם , אך הענין יבדיל
 ד"מ ולא נפר שוע לפני דל (איוב לד) הוא מנפעל לפי שהוא
 א"ל פעול נכר אותו אלהים הוא פעל לפי שהוא פועל ויי נחם כי המליך
 א"ל פעול נכר הוא מנפעל לפי שהוא עומד , כי נחם יי עמו (ישעיה סט)
 א"ל מבינוני פעל לפי שהוא יוצא :

בנין הפעיל ונפעל באו ג"כ בחסרון נזין השרש בכל הבנין ,
 ודרכי נקודתם כמו בשלמים : העבר ה"ש הפיל , הבינוני מפיל
 הפעול מצל , העתיד אפיל תציל , ובויין ההפוך ויגש בצירה כמו
 בשלמים , וכש"פ גרונית בפתח ויסע ונע , המקור הגד או הגיש
 א"ל הבינוני : ההפעל הגש , הבינוני הגש , העתיד אגש , אותיות השמש
 כלם בקבוץ לטעם שהתבאר לעיל (ס' כו הערה) , המקור הגד הגד
 לי , ואם ע"פ אות גרונית יבואו שתי הבינונים בשלמות , כמו הנחיל
 ינחיל הנחל , ובא הנחיל מן העיר (שופטים ב) בשלמות גם בלי
 אות גרונית :

בנין התפעל שוה בכל ענינו לשלמים לטעם שהתבאר בפעל
 כי גם בו העין בדגש כמו התנפל :

ונמצא

ג (דומה לעבר בנפעל , וכן העתיד מקל לרבים מר"ב כי אין חשש שיהא
 בליהק , כמ"ש לעיל ס"י קניח אות ד')

§ רמו

ונמצא שני שרשים פ"פ שלהם למיד ויבואו (1) ע"ד חסרים .
 הם לקח לתע : העתיד מן לקח אקח תקח תקחי וקחי בלי
 תשלום דגש כמנהג הלשון להפיל הדגש מן אות שואית ולהקל
 על המבטא , וכן כל יסעו יסעו בלי דגש : המקור לקיח או קחת ;
 הצוי לקח או קחי בוי : וכן בהפעל תחסר הלמד יקח נא מעט
 מים , ונבנה ממנו ההפעיל הקיח בוי . ומן לתע בא הנפעל שני
 כפירים נקעו (איוב ד) שהוא מן מלתעות כפירים (תהלים נב) :

§ רמו

ונמצא שרש אחד אשר הפ"א והלמד נו"ן נקרא חסרי הקצוות
 והוא שרש נתן , כי בעבר חסר נו"ן ל"פ , כמו נתן נתת נתנו .
 ובעתיד חסר נו"ן פ"פ , כמו אתן תתן . המקור נתון או תת כחסרון
 הקצוות ובת"ו נספת ביום תת יי (יהושע י) כי ראוי תנת ע"מ ג' שתי .
 (1) וגם בעבר חסר לפעמים ב' הקצוות ואויביתתה לי ערף (תהלים
 יח) והצוי תן תני תנו תנה כחסרון נו"ן למיד פעל בעבור פנישתנו
 השמוש , והמנהג בשתי אותיות דומות שתחסר הראשונה ונבלע
 בדגש אשר בשנית ובפרט כאשר הראשונה מן הדומות ראוי
 לבוא בשוא אחרי ת"ו או נגינה למעט האמור לעיל (§ קמו) . וכן
 הדין בשאר שרשים אשר ל"פ שלהם נו"ן , או ת"ו בגופים שיבואו
 אחדיהם נו"ן או ת"ו השמוש שתפול ל"פ ונבלעה בדגש אשר
 באות השמוש כמו מן מן און האוני האונה האונה . ומן פרת פרתי
 פרתת . וכן פרתם הכרת , חסר ת"ו ל"פ בעבור ת"ו השמוש
 הבא אתניה :

הפעלים

(1) ע"ד חסרים , ויש גם חפ"י וחפ"ג , ע"ל ס"י ה"הצעת א , וק"ש מן
 יקח הפעל נבמח ההפעיל הקיח אינ , וכמ"ש לעיל ס"י רמ"א א' שיש הפעל מן
 הקל וכ"ש כאן שנמצא הקל ולא נדע באיזה הוראה נשמש בנוסף .

(2) וגם בעבר חסר , לעיל ס"י רמ"ה נחבאר שבעבר לא יחסר אלא הוא
 שורש בפ"ע כמ"ש בלי"ם פ"ה א' וכן קח על מים רבים אינו מן לקח וכן בנח"ם

גביל ע"פ צהובי צמול זפ"פ בח"ס ל'אכל או ב'אכל האש (במדק' כו)
ב'אכל קש (ישעיה' טו) ומן אמר, ב'אמר אלי (דברים ד). והלמיד
לעולם בצירה לאמר כי מפני רוב שמושה הגידו האל"ף, ונקוד
זמ"ם תמיד בצירה לתשלום הדגש, כמו מ'אכול מ'קלוק מ'חמוא
הצווי אכל אהבו אחוז:

הנפעל ג"כ כשלמים אלא שהגוי"ן בעבר ובבינוני לפני אהדע
במגל זפ"פ בח"ס, ולפני ע"פ שוא בסגל לבד, כמו נ'אסף נ'אספה,
נ'אסף נ'אספה, ואותיות איתן בעת"ב ההיא במקור ובצווי בצירה
חמרת ח"בק לתשלום הדגש, כמו י'אכל ה'אסף, פעל ופעל שוים
בכל כשלמים ואינם צריכים באור:

הפעיל והפעל ג"כ כשלמי", אלא שהה"א בעבר מהפעיל (בסגל
לזב זפ"פ בח"ס כמו בנפעל, ובקפעל בקמץ גדול בעבור החמץ
שאחיה, ושאר דרכי נקודתם כשלמי"י וכן ההתפעל שזה לשלמים,
בז שמתצא חמונתם בלוחות הפעלים:

פרק ג גזרת נחי פ"א יוד

§ רמז

הפעלים אשר פ"פ שלהם יוד נקרא גזרת נחי פ"א יוד לפי
שנעתיד תנוח הויד אחר צירה או אחר חירק גדול אשר באותיות
איתן, כמו י'לד י'דע י'ק י'רש העתיד אלד אדע אינק אירש:

בנין הקל העבר והבינוני והפעול יבואו כמו בשלמים, אך העתיד
נא איתן, או בצירה מושך יוד בכח הכבמא ואיננה כתובה, כמו
אלד תלד ארע תרע, או בחירק גדול מושך יוד והיא כתובה, כמו
אינקתינק אירש תירש, וע"פ בצרויים בצירה, ובחרוקים בפתח,
כשליפ גרונית גם הצרויים בפתח, ובה"א נוספת בשוא נירשה
אדה אלכה, ובא בחולם בלי תוספת, כמו, נאות (בראשית לד)

טן

(ב) כמגל לרוב, ב"יש גם בפתח, דהיינו עם ו' החיפוך, עי לעיל ט"מן
ל"ם את א'

1) מן יאחז : והעתיד עם ויו ההפוך תתחלף הציונות בע"פ לסגל
 כמו יושב ונרד ומלעיל אך באלף איתן קיים ע"פ בצורה וארד
 והמקור כשהוא מחובר לעבר או לעתיד יבוא בשלמים . כמו ירו
 ירדנו ישב אשב , ובלי חבור תחסר הייד ותיו נוסף בסוף ע"ד חסר
 פ"נ , כמו שבת רדת דעת , ובא כן גם זולת בכלים משא"כ בחסר
 פ"נ (רמה ע"ש אה"א) , ועם בכלים בשבת פשבת לרדת מרדת
 ולפעמים היא בסוף ת' התיי , לדעה מה יעשה לו (שמות ב) , וכו
 אין ללדה (מיב יט) , מרדה מצרימה (בראשית מו) , וביוד כתובו
 בכל בחרק גדול והיוד נחה , יקד יקד פיקד אש (ישעיה י"י) , לרד
 מפני דוד (שי"א יח) , ביבוש קצירה (ישעיה כו) , וליסוד ארץ (שם נא)
 , החלו הערמות ליסוד (דיה ב לא) בנח ובדגש שלא כמשפט , איננ
 מניח לו ליסון (קהלת ה) , וכל הבאים כן ע"פ בחולם : הצווי באגינ
 בחסר יוד פ"פ שברד , לרדנא במקף , דע"ומן יב הב , ובה"א
 נוספת שבה רדה לכה דעה דקה , ובהפסק רדה , ובשאר הגיפ"כ
 לכו לכו לכה :

בנין נפעל , העבר והבינוני הנוץ בחולם מושך ויו נח נכהו
 תמורת יוד פ"פ והיא כתובה , כמו נולד נולרה , הבינוני נולר נולדה
 או נולרת נוכחת , ובשאר חלקי הבנין היויו מרגשת כתנועה ,
 ונקודתו כשלמים ; העתיד אולד תודע תושע נוכחה בה"א נוספת ;
 המקור והצווי הולד הודעי הודעו הודענה :

פעל ופעל כמו בשלמים , העבר ילד הבינוני מילד הפעול
 מילד העתיד אילר , הפעל ילד הבינוני ילד כו העתיד אילר :

בנין

1) מן יאה , ובתום' ה' אך נאותה להם שם כצ"ל , ויש עוד אילכה בצירי
 ובי , נע"ע לקמן ס"י רניא ס"א , וע"ע לעיל ס"י ג"א אות ה' ברין ו' המהפך .
 2) לרא , אין ענינו לכאן שהוא ח"י והלמד בצירי ואולי מ"ם וכצ"ל בחירק
 גדול והלמד נחה או בצירי וישמט היוד כמו השני משקלים שבמלות אילד אינן מ"ם
 מלה ביקוד אש אינו מקור אלא ש"ד כמו יקד יקוד , ועליו בא שכוש הכף .
 3) דקה , וקמץ בה"א הוא להרחבת אות הגרון , על ס"י כ"ו אות ג' , ויש

וע"ע מ"ה ! צויו שבאו ע"ד השלמים יצק"בו מ"ם (יחזקאל כ"ד ג') ים ודרום יקשה (דברים
 זמן רב ל"ג ד"ג) .
 יצק"בו מ"ם (יחזקאל כ"ד ג') ים ודרום יקשה (דברים
 זמן רב ל"ג ד"ג) .
 יצק"בו מ"ם (יחזקאל כ"ד ג') ים ודרום יקשה (דברים
 זמן רב ל"ג ד"ג) .
 יצק"בו מ"ם (יחזקאל כ"ד ג') ים ודרום יקשה (דברים
 זמן רב ל"ג ד"ג) .

בנין הפעיל יבוא על שני פנים : השרשים אשר איתן בקל
יורה יבואו בהפעיל והיא בעבר ובמקור ובצווי והמ'ם בבנינו
יתין בעתיד בחולם מושך ויין נח נמטר ת' הויד כמו בגפעל ,
דמ'מן ילד יושב , העתיד בקל אלה תלד אשב תשב , ובהפעיל
בעבר הוליד הולדת , הבינוני מוליד מולידה , הפעול מושב

תשב בה העתיד אושיב תושיב , המקור והצווי הושב הושיעה בהא הוליד
נספת , גם הושע בפתח גנובה (ע"ל סי' י"ח אות ג') ת' הצירה כו' :

השרשים אשר איתן בקל בהירק גדול , יבואו אותיות המשמשות
דאש בהפעיל בצירה מושך יויד נחה והיא כתובה , כמו מן

תקייב העתיד בקל אינק תצק איטב תיטב ובהפעיל היניק היניקה
היניק מיניקה מונק מצקה איניק תיניק המקור היטיב היצווי היטב

היטיב כו' : ויש מעטים יוצאים מהכלל הזה , דימירש העתיד בקל
אירש ובהפעיל הוריש אוריש כו' : ובשני המינים צפ בעתיד

בחדק מושך יויד לקמן הבנין , ובבואם עם ויוו ההפוך תתחלף
לסגל וולתי המ'ב ליחור , כמו ואוריש ואולף , ויורש ויולד וייטב ,

ולפני אות גרונית לפתח ויושע והמעם התבאר לעיל (נא ע"ל אות ג') ,
וכשליף אלף גם בויוו ההפוך בצירה , כמו ויוצא אתו החוצה (ברא

ידי) ומלרע בעבור אליף הנקה , ונמצאים עתידים בהפעיל יוצאים
מדרך חבריהם , כמו איליל (ירמיה מת) וייטב (איוב כד) , יודע

(תהלים קלח) , ומהם עיד השלמים יישרו וכן בצווי הישר היצא :
בנין הפעל אותיות המשמשות בראש כלם בשורק , העבר
הויד הבינוני הויד העתיד אויבל תובלנה :

בנין התפעל , יבוא בשלמים עיד פעל , רק בקצתם תתחלף
הויד לויוו נעה , כמו התנדע התופח מתנדה אתנדע , ומן ילד
התנדד בלי חלוף :

§ רנ

ונמצאים שרשים שפ'פ שלהם יויד וצאים בעתיד עיד חסרי פ'א
גון , והם השרשים שע'פ שלהם צרוי , כמו יצב יצנ יצע יצק יצר
יצת , העתידים הם בקל יצק יצק , וכן בגפעל יצב , ובהפעיל
הציב

אלה
הוא
הוא
הוא

הציב הציק הציץ אציב תציג ובהפעל הציג יציג . כלם בחסרון יו
 פ"פ וקראו להם המדקדקים חסרי פ"י , וההפרש שבין הנחיים ונ
 החסדים , כי בנחיים אותיות השמוש בתצ המושכת הנח שאחריו
 ובהסדים אותיות השמוש בת"ק ובע"פ דגש המורה על חסרון היו
 שלפניה , ועשו כן רק בשרשים שע"פ (על סי' קס"ח א') צדיק לו
 שהיא קרובה במבטא לסמך , כמו שמצאנו באנשי צדפת שאני
 מבדילים ביניהם , לכן חוקו הברתה ע"י הדגש , ושרש יצא יוצ
 מהכלל . שע"פ שלו צדי ויבוא עיד נחי פ"י , כמו אצא פצא : וכש
 שרשים הציח הקף (1) יש מחלוקת בין המדקדקים , כי על דע
 קצתם , הם מגורת חסרי פ"ג מן גקף נחח , ולדעת אחרים הם ג'
 מחסרי פ"י אף שאין ע"פ שלהם צדי :

§ הנא

ונמצאים עוד שני שרשים שפ"פ שלהם ייד , ויבואו בעתו
 שלא עיד נחי פ"י ולא עיד חסרי פ"י , והם יכל יגור שניהם בעבו
 עם פעל , ומן יכל העתיד אוכל תוכל ויכל ומן יגור העתיד אגור
 תגור נגור עיד נחי ע"ז והמצאם בלוח הפעלים , ונמצא פעל אחד
 יש לו ב' שרשים הלק ילק שבעבר ובבינוני בקל . והנפעל והפעל
 יבואו מן הלק , כמו הלכתי והלכתי הלכו ; ובעתיד בקל , קצתם
 מן הלק , כמו מה מני יהלוק (אויב יוד) , וקצתם מן ילק , כמו אלק
 וההפעיל הוליק מוליק אוליק כו' :

יש לו ב' שרשים
 כלים הם
 וכן ב' שרשים
 יבואו מן הלק
 וכן מן הלק
 וכן מן הלק
 וכן מן הלק
 וכן מן הלק

פרק ד גזרת נחי עיין ויז

§ רנב

הפעלים אשר ע"פ שלהם ויז גקרא גזרת נחי עיין ויז , כמו
 סוד שוב קם :

הקל

(1) יש מחלוקת , ערב הרעות , כי לדעת הבחור ודאי הוא מחפ"י מן
 שלא יבוא רק בע"פ צדי והרד"ק שחשבו בחפ"י משום שלדיריה שוים ע"פ צדי
 או לא , כמיש בל"ם ע"ח ב' וכן לעיל סי' ר"א חשב פרעמ"ד ח"פ יוד והוא כדעת
 הרד"ק וגם שכתב שרק שרש יצא מן הכלל ובאמת גם יצר יצק הם מהנחם
 ע"כ ודאי אין תלוי בע"פ צדי :

הקל העבר בו רק שתי אותיות שרשיות מרגשות כמבטא הפ"א
 קלמ"ד . והע"ן נבלעת . והוא על שלשה משקלים כמו בשלמים :
 יש מהם שפ"פ בקמץ והם ממשקל פֿעל . כמו קם סר שב גר רץ .
 ויש מהם פ"פ בצירה על משקל פֿעל . כמו מת בן . ויש מהם פ"פ
 בחולם על משקל פֿעל . כמו בוש טוב אור ; ואשר הם למשקל
 פֿעל הפ"א בקמץ בשלשה גופי הנסתרים . כמו סר סרה סרו
 ומלעיל (ע"ל ס"י ג"א אות א) . ובשאר הגופים כפ"ת . כמו סרת סרתי
 סרתם ; ואשר הם למשקל פֿעל הפ"א בצירה בשלשת גופי
 הנסתרים כמו מת מתה מתו ובשאר הגופים כפתח . ואשר הם
 למשקל פֿעל הפ"א בחולם בכל הגופים כמו בוש בשת . רק פשתם
 בשתן בקמץ חמץ . לפי שלא יבוא שוא נח אחרי ה"ן בלי נגינה .
 כי בנופי תם הן הנגינה מלרע תמיד : והמעם כי בהשמט ע"פ והמל
 תנעתה ועל פ"פ . לכן דין משקלים האלה בשלמים :

הבינוני ג"כ על שלשה המשקלים : הקמוצים הפ"א בקמץ בכל
 הבינוני . כמו סר סרה סרים סרות . והצרויים בצירה מת מתה מתים
 מתות . והחולמים בחולם בוש בושא בושים בושות ; ובשלשתם
 שוה הבינוני לעבר בזכר (ע"ל ס"י קנ"ה ד') יחיד ובנקבה יחידה ; אך
 בעבר לנקבה הנגינה מלעיל ובבינוני הנגינה מלרע . והמעם לפי
 שבפעלים משפטה הנגינה בע"פ ובוה שנעדרה ע"פ והמל תנעתה
 על פ"פ לכן הנגינה ג"כ בפ"פ . אבל הבינוני שיש לו משפטה השמות
 הנגינה מלרע (נ . ג . נא) . ועיין מה שפירש'י בפסק והנה רחל באה
 (בראשית כח) :

הפעול . הפ"א בשורק מושך ויז הנחה . (ג) כמו שומה שומים כו' :
 העתיד אותיות איתן בקמץ ופ"פ בחכם בשורק מושך ויז הנחה .
 כמו צסור תסור . ובקצת בחולם בלי ויז המשך ואל תקן בתוכתי
 (משלי ג) ישב אפך (ישעיה יב) . ובהפסק תמיד בחולם ואל ימות
 (דברים לג) . ולרבות נקבות גם בלי הפסק בחולם תשכנת . והמעם
 לפי

(ג) כמו שום שומה כצ"ל ואף ששום לזכר שוה לציווי אין חשש מעות
 לזהק כדלעיל ס"י קנ"ה אות ד' .

לפי שכבר אמרתי , כי 2) אחר אות הנחה בפועל. לא יבוא נח
 ולא דגש , ולפי שאין שורק בלא ויין לכן תשתנה לחולם שהיא
 בלא ויין , ובשאר הגופים שנעתקה הנגינה מן התנועה האחרונה ,
 אם בעבור ויין ההפוך שנעתקה הנגינה מלעיל § נא , או בהסמכו
 במקף למלה ועירה שנשמטה לגמרי , תתחלף החולם או השורק
 לקח . כמו ויקם וישב תשבנא . וולתי מיב ליחיד לא ישתנה אף
 בויו ההפוך : ^{(אם נחשט א מ) סמת וינת מ יסר (ז'א) חלול}
 המקור פ' לרוב בשורק ומעמים בחולם וביב בשוא והלמד
 בקמץ בקום כשעב לסור . והמ' בחק מסור : או קום יקום
 (ירמיה סד) הפ'א בחולם :

הצווי ג' לרוב בשורק , כמו קום שוב סירה . ופעמים בחתום
 ישוב אלימל את בני ישראל , ולרבות נקבות לעולם בחולם למעם
 שהתבאר בעתיד :

בנין נפעל העברה בשלשה דבורי הנסתרין הנוץ בקמץ לפי
 שהנגינה בהם בפ' . כמו נכון נכונה נכוני . ובשאר הגופים הנוץ
 בשוא לפי שהיא התנועה השלישית שלפני הנגינה והפ'א בשורק .
 כמו נפונותי נבונותם :

הבינוני הנוץ בקמץ ליחיד זכר לבר ובשאר בשוא לפי שהם
 מדרע והפ'א בכלם בחולם , נכון נבונה נכוני נבונות :
 העתיד איתן בחירק והגש אחריה . כמו 5) אפון תפון יפון .
 וכן המקור והצווי הפון הכוני :

בנין פעל הבנין הזה יבוא כלו הפ'א בחולם מושך ויין עיפ וליפ
 כפול . כמו קום שוכב בוגן פוגן , והמעם לפי שהיה צריך לבוא
 דגש חזק בעיפ לסמן הבנין ובאות הנחה 4) אי איפשר שיבוא דגש .
 הכפילו

2) אחר אות הנחה בפעל בלא מעם , כי מה חילוק יש כיון שבא עליו
 הגי' הוא כמו יסור ישוב בסוף המלה , עיל סי' בהערה ויש גם בשורק רק שא
 מוסיף תנועות תשיבניה ובמלה תבאניה גם בחולם מוסיף תנועה ויוד הנח ,
 וכתבתי המעם בלי' קי'ג א' .

3) אפון כו' , אפשהיי או שיה לקל מחפ'י אןחשש מענת בליהק קניח ד'
 4) איא שיבוא דגש , ע'ל סי' רניג שבא עיד השלמים ודגש כו' , וכן

הבפילו תמחתו ל'פושאר' אותיות השמש מטקרים כשלמים .
 הבינוני מכוון מכוונה מכוונים . הפעול מכוון מכוונה כו . העתיד
 אכונן . המקד והצווי כונן ; ובנין פעל ג'הפ'א בחולם ול'פ בפול .
 ואן הברל ביניהם רק שבו אות הראשון מהכפל בפתח . כמו כונן .
 ובפעל בצירה . בנין הפעיל העבר בשלשה דבורי הגמטריס תמיד
 הוא בצירה והפ'א בחירק גדול לרוב ויוד נה' אחרה . כמו
 הסד הסירה הסירו . ומעטים בצירה הפר הפרו . ולפני ל'פ גרונית
 אר'יש בפתח לפעמים הרע הפר ; ושאר הדבורים יבואו על ב'
 דבים . או שהפ'א בפתח ואו קיים והיא בצירה . כמו הקמת
 (5) הקמתם הקמנו . או שגם בהם הפ'א בחירק גדול או בצירה והיא
 בחתף פתח או בחתף סגל . כמו השיבות הקיצותי השבותם תדעוטי .
 וכשפ' גרונית יפול השוא מן העידותי העירותי :

הבינוני המ'ס בצירה ליחד לכד ובשאר בשוא . וזה ההברל
 כינם ובין הפעיל מנח' פ'י אשר גם בהם המ'ס בצירה . כי אתם כל
 הבינוני המ'ס . (לקיים הגח השורש) בקיום הצירה . כמו מיניק
 מיניקה כו . ואלו רק היחד בצירה והשאר בשוא . והפ'א לרוב
 נחג ומעטים בצירה מסיר מסר כמו בעבר . מסירה מצרה
 מבינים מתעים . וליחד מרע :

הפעול המ'ס בשורק מסיר מסרה מסרים מסרות :

העתיד איתן ג'ב בקמץ כמו בקל אך פ'פ בחירק לרוב או
 בצירה . כמו אסיר תסיר אפר יפר יסר ינאץ השקר וקהלת יב'
 באלף

יש נכל הנחים , ובכל החמרים שיצאים מכלל חבריהם והולכים עיד השלמים
 הכל תלוי ברעת בעיהל שידע בעיקר צירופי אם יש לאות הנח עיקר גדול
 בשורש כמו שאר אות שלם או אם בא רק למפל , ואינו מקפיד אם יעלם , זה
 נ'כ המעם מה שיש חילוק באותיות אלהיע שלפעמים הם בח'ס , ופעמים הם
 בשוא פשוט הכל תלוי בעיקר שרשם , ואם מקפיד עליהם שלא יעלם :

(5) תקפמס , לא נמצא כי ברבים נובחים הוא תמיד במשקל תב' תקפמס
 וכן תקפמתי כו' בכנויים כלם ממשקל תב' כיון שהוא תנועה הנ' ממקום המעם
 נשתנה צירי הה'א לחתף , ומטילא ניתוסף נ'נס כמו שבארתי בזה בל'מ קפ'י א'
 וע'ע שם במלות הקתה שהוא בצירי תקפמתי שהה'א נשתנה לחתף כדון רק שהדגש
 התרי נשאר מן משקל הראשון ע"ש פברות בזה , וכן במלות תקפמתי ב' :

6) באלףתי יוד , ואם ליפ נרזנית בפתח ארע ירע נרע ילע
 קדש ומשלי כ) , וגם בלי אות נרזנית אל תלן את העם (שופטים יט) .
 וכן בשאר הדברים תשיכי תרעו . ולפי ששרש רוע יש לו שני
 מיני הוראות , האחד מלשון תרועה והשני מלשון רעה ,
 ואשר הוא ממין הראשון הפיא בחירק ואשר הוא ממין השני
 בצירה או בפתח , וכן בשרש לון שני הוראות , האחד מענין
 לינה ובא איתן בהם כמשפט נחי עין , והשני מענין תלונה
 ובא איתן בקל בחירק וילונו , (שמות מז) . והפעיל בפתח
 וילינו (במדבר יד) שלא כמשפט להבדיל (על פי ל"ח אות ג) ביניהם .
 דברים נוכחים ונסתרים תסירו יסירו יבוא לפעמים בנון נוסף בסוף , ואז
 היוד בשוא בעבור העתקת הנגינה ממקומה , כמו , למה תניאון
 (במדבר לב) . ציעץ ותהלים קמג . יחלן (ישעיה יג) , וכן בקל , מן
 יקומן (דברים לג) , ולרבות נקבות הפיא תמיד בצירה תסרוה
 תשבנה , לפי שאין חג בלי יוד , וכבר (אמרתו כי לא יבוא שוא
 נח אחר אות אוי הנחה , לכן תשתנה לצירה שהיא בלי יוד נחה ,
 והבאים בויו ההפוך שנעתקה הנגינה מן התנועה האחרונה .
 תתהלף החירק או הצירה בפ"פ לסגל וזלת יחיד מ"ב , כמו ואשית
 וקשת וישב תקת , ובוהם נבדלים מהקל , כי הקל בויו ההפוך
 בקח , אך בשרשים אשר פ"פ או ליפ אות אהחעיר , אין
 הברל בנקודתם בין קל ובין הפעיל , כי בשניהם פ"פ
 בפתח להרחבה , אך הענין יבדיל ביניהם , אם הוא עומד הוא מהקל
 ואם הוא יוצא מהפעיל , ד"ס . וינח (שמות יד) , ויסר אליה (שופטים
 ד) הם מהקל לפי שהם עומדים , וינח יי להם (יהושע כ) , ויסר את
 אופן (שמות יד) הם מהפעיל לפי שהם יוצאים , ובא ויעף אלי
 (ישעיה ו) בקיום הקדח אף באות נרזנית , הוא מענין עופפות ופריחה .

6) בא' המורה י , ע"ש בבאורי שהיא שרש , ומ"ש בל"פ נרזנית
 בפתח יש הרבה בחירק וא' נבובה ייע ייע ייע ייע וכיוצא

7) יכבר אשתי , ע"ל אום ב' שאין ונמצא בחירק פקקנה (ירמיה מד כה)
 ואז יתקנה (טיבת ב' י"ב)

וצריל 8) הוראתו מן העיקר דוד (שיב כ"א) שהוא מענין עיפות ויגיעה:
המקור נ"כ ע"ד העתיד הקם הפר (פצ"ו או מ"ד) הבין הכיל
גם בכלים הפ"א בחירק בהגנח להשיב, וכן הצווי הקם הקימי:

ודע כי נמצא שרשים שהעבר מהם על הדרך הקל והעתיד מקור
צווי ע"ד הפעיל ולא ע"ד הקל, כמו מן אץ, ויאצו (בראשית י"ט)
מן בן בנת, העתיד 9) אכץ תבינכון אגיל אדון ידון יהון יוד יביל
לם ילין יליץ יציף יציץ תקיא יריב ישיש ישיר ישית, כל אלה
העבר מהם ע"ד קל והעתיד הפ"א בחירק ולא בשורק, וכן במקור
נ"ל היא לדרך לריב לשית, והצווי בין בינה כהיא נוספת שירו שיתו
שיר: ולפי שבעבר מאלה בלתי מרגש מהם רק שתי אותיות, היה
זאת קצת מדקדקים הראשונים כי אלה הבאים בעתיד פחורק
הפ"א הם מגורת נחי עיין י"ד, ולכן יבוא בחירק גם
בעתיד מהקל להמשיך יוד ע"פ, וראיתם בזה, כי מקצתם יבואו
גם בעבר ביוד נחה, כמו ריבית, בינותי בספרים, וכן ואיבתי ע"ד
השלמים, גם הפעיל יבוא ביוד ע"פ וע"ד השלמים, קמו וקבלו
ותכתי את ראשי (דניאל א), ודבריהם נראים:

בנין הפעל אותיות המשמשות בראש כלם בשורק הושב הוסר
הבנוני הוסר העתיד אוסר וכו', (ועיין בהפעל מגורת הכפולים):
בנין התפעל תוסף היא תיו לפני הפעל ויצא לך התפעל
גם התבונן מתבונן אתבונן:

§ רגג

ודע כי השרשים שע"פ ויו ול"פ היא יבואו ע"ד נחי ליה ולא י
ע"ד נחי עיו, כמו עצה עזתה קצה רזה אזה י וגמצא שמענה שרשים
שאין

8) להבדיל, כבר נתבאר לעיל קניח ד' שאין להבדיל בליחק, וכן יש
עוד סלח תקם ותקם לא נשתנו בלא הבדל אלא שיש ממשקל הכבד כמו בכפולים
לא נשתנו ולא חייש להרחבה, ע"ל ס"י רנ"ז, ועוד הארכתי בליס ק"ד ב'
9) העתיד אבין, יש גם בעבר חבין, וכן מה שחשב יחז מים כי לא
נמצא בכל

1) ולא ע"ד נע"ו, וי"א מהותנו על איש (תהלים ס"ב ד') הוא משורש
היה

שאין לפי דא ויבואו עיד השלמים ולא עיד נחי עזו, והם גזע ש
עזת עזל עזר תוד צוח רוח, ובכולם היא או הלמד אות נחנית

פרק ה גזרת נחי למד אלף

§ רנד

כל שרש שלמד פעל שלו אלף נקרא גזרת נחי למד אלף
 כמו קרא קרא מצא, וכל דברי נקודתו בראש שוה לשלמים
 רק בסוף תנועת עיפ בתני אם בקמץ או בצירה תמורת מה שיבו
 בשלמים בתיק ובשווא נחווה בעבור נחות האלף, העבר קר
 בראה בראת, ולמשקל פעל העיין בצירה בכל נופי העבר כמו קל
 מלאה ובהפסק מלאה מלאת מלאתי מלאתם, וכן מצא צמא עז
 ירא, הביעוני בורא קרא, ולמשקל פעל מלא (על סי' רל"ב אות ב'
 מלאה מלאים, העתיד אמצא ומצא, הסקוד מצא או מצא
 ובתוספת תיז בסוף לבלתי קראת לנו (שופטים יח) לפי מלאה
 הצווי קרא קראי קראו קראנה (רות א) ומצאן בנפילון היא הנחה
 ובא קראן לו (שמות ב) שלא כמשפט הגפעל נקרא נקרא
 בצירה, וכן הדפעל המציא המצאת, ובהפעל המצאת נחה האלף
 אחרי הצירה, ושאר נקודתם בשלמים:

פרק ו גזרת נחי למד הא

§ רנה

כל שרש שלם שלו היא בלי מפיק הוא מגזרת נחי למד
 היא, לפי שהיא נח נסתר אחר תנועת עיפ שלפניה.

בנין הקל/עבר נקה קמץ תי פתח להניח ההיא. נקחה
 השתנה היא אחת לתיו שלא יחברו ב' האין ועל דעתי הא
 הגקבה היא שתשתנה לתיו למעם שתתבאר לעיל (פ ח) (ועי' לעיל
 סי' ד' הערה ב'), גלית השתנה ההיא לירד, לפי שלא תתכן להיות

היא

היה ונתפכי ההיין לתיון, ולפי מיש לעיל סי' ד, הערה ב' איא לומר קו
 אין ה' שרש נהפך לתיו, ועיש אות ג'.

נח נסתר באמצע המלה , וכן גלים גליתו גליתם גליוני .
 תרים גלו-בנפילת ההיאת גלהו , כי ככך אמרתי (ד) כבוא
 שואית לפני אליף או היא אשר בהם התננעה יפול האליף
 א ותנועתן יבוא על אות השואית שלפניהם , ולפעמים יבוא
 כזה ייד תמורת היא ליפ , כמו חסין (על סי' כ"ו אות ג') (דברי ל"ג)
 לנסתרת כך חסין נפשו (תהלים ג') : והנה דבור הנסתרים גלו
 האל דבור הנסתרים בנעזו קמו אך הנגינה תבדיל ביניהם , דים
 זמדרכם (יונה ג) מלעיל מנעזו שבו ויבאו (ברא ל"ג) מלרע (על
 ג' אות א') מנחז ליה , והבינוני גלה בסגל ומלרע להניח ההיא
 די הת'ק , ולנקבה גלה ת' גולה נשמטה היא השרש והוטל
 נעתה על אות השואית שלפניה ואחריה נחה ההיא שהיא סמן
 נהי' וגם בו לפעמים יוד נעה ת' היא ליפ כעמיה בכה פוריה
 נה צפיה , והשאר גולים גולות ג' כה שממת היא השרש : והפעול
 יזי בירד נח נראה ת' היא ליפ , והשאר גליות גליות גליות , ובא
 לק ת' היא ועמי תלואים (הושע ג') ובקבוץ ת' שורק הראית
 וסתר ב' : העתיד אגלה ג' תגלה בסגל העין ומלרע , תגלי תגלו
 לו בנפילת ההיא כמשפטה באמצע המלה , תגלינה תשתנה
 יוד כמשפטה כבוא עוד תנועה אחריה , (ג) וגם בשאר הנפיים
 בוא עליהם אות נוספת שבעבורה נתוסף תנועה תשתנה ליוד ,
 א אהמיה (תהלים עז) בהיא נוספת , אם תבעיון (ישעיה כא) כל
 יון (שם כז) ויאתיון (שם מא) יחסיון (תהלים לו) ירוין (שם) כל
 יצין (שם עח) ירבין (דברים ח) וגם בלי אות נוסף ישליו (תהלים
 ג) : ובכוא העתיד עם ויוו ההפוך תשמט ההיא ליפ לנמרי בנפיים
 היא נח נסתר ותנועת עיפ יבוא על פיפ , (ד) כמו נאל ונאל ונאל ,
 וגם

ג (תגלה בסגל , ויש בקמץ ויש בצירי , ויש ב"י בסוף ותוני ע' במכלול
 ה ב' ובלבושין שם .
 א (וגם בשאר הנפיים כו' , אין לו דמיון כי כאן הי' נראה ולא תלוי
 ת נוסף כמו שממייס בעצמו והוא מ"א כמו חסין חסיה תליל רק שכאן הי'
 א בלא הפסק ביון שעליו הנ"מ אין צריך להרחבה כמיש כ"ו בל"ם שם .
 ב (כמו ונאל לא נמצא בא' בחזק רק בצירי כמו בשלמים שא' בסגל
 ונאן

וירא (או נצטו או יצו) העתך שהנחתך בטעות וכן הלתן לה 12
 (כא יורה בלוי יצא לאו מהפסוק ועל

וגם אלת ויז ירב (ברא א) ולפעמים בצירה וכן אל תפן . ואם ע
 נזונית פ"פ בפתח וי"ת ותתע . . ואם פ"פ נזונית גם אתחן בפך
 ויעל (בראשית מד) ותחו (מ"ה ד) אך מן חרה אל יחר (שמות ל)
 ויחר אפו (במדבר י"א) . ואם ע"פ אחת מן אותיות פתך ד"ק מ"ב
 הפא והעין בשוא . כמו ויבך וישב ויפת ויירד . ויחד הפתח להרחיב
 אות הגרון . (4) ויף (חו' לא) ומלת וירא היה האלף ראוי ג"כ לכו
 בשוא ע"ד ויטק . ונאף שהם מקל הוויד בפתח להרחיב כי גם ברי
 גוהג לפעמים דין הרחבה . ולפי שאין דין נח נראה גוהג באלף הו
 ויקה . אבל בשאר הגופים איתן בצירה נארא ופרא ונרא ע
 וירא ותלא . כי באלף אך דין הרחבה גוהג (9 ל) . ושני שרשי
 בנורה זו הנה יוצאים קמנהג הביריהם בעתיד . כי בלי ויז יבוא
 לרוב בחירק איתן ופ"פ בשוא פשוטה . כמו אהיה תהיה אהת
 תהיה . ולפעמים איתן בשוא ופ"פ בחירק . שתחלפו תנועות איתן
 לפ"פ ושוא פ"פ באיתן . כמו יהי תהי נהי נהי . ובהפסק יהי ית
 כולף ירב . ובויוז ההפוך לעולם (אינו אמת) איתן בשוא ויהי ית
 ובהפסק ג"כ ויהי ית . המקור נלה או ראה פניך ע"ד הסמיכות
 הסכלת עשו (בראשית לא) גם בנפרד . ולפעמים תשתנה הוא ל
 לויז נחה ותיוז נוסף נחירה . כמו גלות הארץ קנות בינה . ועק
 בכלים תמיד כן : והע"ז גלה גלי גלו גלינה :

בנין נפעל . דבבר נגלה נגלתה ושנוי דהא כמו בקל . ועם
 בצירה או בחירק . כמו נגלית נגליתם נגלינו ; והבינוני נגלה
 נלה ; והעתיד אנלה תנלה ועם ויז ההפוך ויקר (במדבר כג) ואח

וירא

וכאן שאין אחריו שורצת נשלם בה"ג שלו הוא הצירי ויש שבא ה"ו גם עם הוו"ו
 ומלח נחל שלא נרחב ה"ו . וכן יתו וחד הוא כעין מ"ש לעיל סי' רנ"ב אות ח'
 במלות נקם וע' בל"ס קכ"ז א'
 (4) ונף סעות . כי אינו ממשקל זה אלא הוא ע"ס וינק כו' . וכ"כ לקמן סי'
 רנ"ט דין ה' שהפתיח רפה ואין שוא כתובה תחתיו . ויש וירב ונף נקם מסמ'
 שהולכים ע"ד משקלים ראשונים אף שהע"פ מבג"ד כפ"ת ולהפך מלה ונף שוא'
 אינו מבג"ד כפ"ת והוא בשואין וע' במ"הב

א . י . ז . ט . י . יב . יג . יד . יו . יז . יח . יט . כ . כב . כג . כד . כה . כו . כז . כח . כט . ל . ל .

רא , ובא בלשׁונו כן יפח שמם (תהלים קמ) והפתח בעבר הדת
וַיִּשְׁקֵן יְהוָה בַּפֶּתַח , וַתַּעַשׂ (אסתר ז) : המקור הגלה או הגלות
וד השלמים נגלה : והצווי הגלה :

בנין פעל , העבר גלה גלית כו , והבינוני מגלה והפעול
גלה , והעתיד אנלה תגלה וכויו ההפוך יתגל ויחל ותעז ויתו
ל ס ל אוח-ב' וגם בלי ויו אל תגל (משלי כה) יקולאור (איוב ג)
ז יי (דברים כו) , המקור גלה גלה וכתיו גלות , והצווי גלה ובלי
א צו חל גל , והפעל ידוע :

בנין הפעיל הגלה הרבה הרבתה הרביתי הקריתם הרבינו
זעמים ההיא בסגל הגלה (אסתר ב) הפדה , ואם פים אות גרונת
היא לחוב 5) בסגל או בפתח העלה העלתה הדרה , (וכן המשפט
טין נפעל געשה געשתה נחליתי , ומן היה נהיה בחירק) הנה
חיתי : הבינוני מרבה מרבהו מרבים והפעל סראה כו ,
זעתיד ארבה תרבה וזעם ויו ההפוך ויפן איתן בסגל
ושאכ בקל שהוא בחרק ואם עם גרונת ונתע ואם פים גרונת
על ושוה לקל , רק הענין יבריל ביניהם אם הוא עומד או יצא ,
ם וירא אלהים (בראשית א) מקל וירא אותם את בן המלך (מיב
א) מדהפעיל : וגם בבנין הזה יש הפיא והעיין בשוא יפת אלהים
רא 5) וישק (שם כט) : המקור הגלה או העלות : הצווי הגלה
זחסון היא השרש הרב הרף העל , השע ממני (תהלים לט)
קמץ שלא כמנהג : בנין הפעל הגלה נקודות אותיות השמוש
ראש כמו בשלמים והשתנות ההיא בסוף כמו בשאר הבנינים : וכן
נין התפעל , העבר התגסה , הבינוני מתגסה , והעתיד אתגלה
תגלה וכויו ההפוך ותגל וגם זולת ויו ההפוך אל 6) תתגר .

המקור

6- בסגל או בפתח , לא תעתיק יפה כי תגלה שהע' בחים לעולם התי'
גול תגלקה שהע' בתקיל לא נמצא בסגול רק במלות שסופו שמוש תי' הוא
גול תגליתו ועם ו' המהפך הוא בפתח ובעליתו כמו בשלמים לעיל סי'
לם אות א'

6) תתגר , אבל תג' בקמץ להשלים הרגש של דר' , עי' במכלול קליא
'א (31)

לכך

המקור התנלה א התנלות , והצוי התנקה ובלי היא שכב ע
ומצא המשה שרשים שלים שלהם היא והי
במפיק , להורות שהיא נח נראה , ובאים עד השלמים , והם נב
כמה לחה ננה תמה , כמו נכה נכו אנכה , ותמצא תמונת
בלחות הפעלום :

פרק ז גודת הכפולים

§ רנו

כל פעל אשר שתי אותיות האחרונות מן השדש דומות בנוקח
גודת הכפולים , כמו סכך גלל :

בנין הקלהעבר יש שיבוא עד השלמים , כמו צוז צוזה פוז
והואין צרוך באור , ויש שתשמט האות הראשונה מן הכפל והוא
תנועתה על פ"פ ובל"פ דגש (כשהיא בא בתנועה) להורות על
חסרונה : פמו לכ סכה סבות סבותי סבו , ובכל הדבורים הפי
בפתח , ובהם נבדלים מעני , כי אותם בשלשה גופי הנסתר
הפיא בקמץ בעבור הנח שאחדיה ואלו בפתח בעבור הדגש
שאחדיה , ובא חסדיי כי לא תקנו (איכהג) תנוין ת' אות הכפ
כי המים והנוין קרובים להתחלף , אבל , האם תקנו לגוע (כמדבר
למ"ב ונפל הדגש ביראוי תפנו : הבינוני ליחד שוה לעבר , וא
תבדל ביניהם כי אם לפי הענין , ד"מ , תם הכסף (בראשית מז) ענה
(איש תם וישר (איוב א) בינוני והוא תאר , ולנקבה יזדה תפ
ומלרע כמשפט השמות שחגגתה בל"פ כשהיא ת"ג , ולעבר הגי
מלעיל , כמו אך תמה (דמ" מח) , כי משפט הפעלים שהגניס
בע"פ וכאשר נשמטה והוטל תנועתה על פ"פ נם הגנינה ב"ה והשא
סב"ם סבות , והפעול תמיד בשלמות רצון שרוד שחודה כ"ו : ות

הבינוני

א' ובלבושו , ומ"ש מלת להח בין השלמים לא נמצא כי תלה ארץ מרוב
(בראשית מ"ו י"ג) שהה במפיק הוא מורה דק על היא א' והיא הב' הוא נ"ם
ג איש תם , זה אינו כי הוא בקמץ , ומ"מ נמצא בפתח ושה עינתם
ועף וכיוצא , וא"צ להבדיל בליהק , וע' במכלול קמ"ב א' מלות רבות נמצא
תמידים שהם מלרע גם בעבר :

ובינו יבוא לחוב בשלמות ובפרט בפעלים המורים שני ותנועה
 כמו סבב גולל גזוז חוגן , ואשר יבוא ע"מ פלדס תארים , כמו רל
 קר רבתם : והעתיד איתן בקמץ כמו בנחי עז , אך בהם פ"פ על
 לחוב בחולם ובגופים של"פ בתנועה היא בדגש , כמו אסב תסב
 תסבי תסבו יסבו , משא"כ בנחי ע"ז שפ"פ בשורק לחוב מושך ו"ז
 בלי דגש , ולרבות נקבות תספינה , התיז בשוא לפי שהיא
 שלשית לנגינה , והפ"א בקבוץ לפי שלא יתכן לבוא דגש אחרי
 חז בלי נגינה , ובתנועה השלישית שלפני האחרונה לא יתכן
 שיבוא נגינה בעצם כלל (ו כו, מט) , ומה שתתחלף לקבוץ ולא
 לקח תולדת החולם , כבר התבאר לעיל (כט) , אך בבוא העתיד
 עם ו"ז והפתך בגופים שנעתקה הנגינה מן הפ"פ תתחלף החולם
 לקח תולדתה , כמו ותסב ותסב ותסב ויגל ויגל ויגל ויגל ויגל ויגל
 לטד ע"ז , רק בשפ"פ אות גרונית יש הברל (ע"ל סי' רנ"ב אות ה') ביניהם ,
 כי בנע"ז תתחלף הקח לפתח כמו שזכרתי ובאלה לא תתחלף ,
 ותצו (שופטים ג) ויהם (שמות י"ד) לר"ק ויחם (מ"ב ה) , ובא , ברז
 בברז יחר (משליכו) בפתח נבלי ו"ז ; ונמצאים בבנין הזה אשר
 איתן (בחירק , נאבות אותו (הברים ט) , וידם אהרן (ויקרא י) ויתם
 הבקר (בראשית מז) , מה אקב (במדרב כג) , והם למשקל אפעול
 ולא יפס את לבב אחיו (דברים כ) , ויכל ישראל (שופטים ה)
 למשקל אפעל : המקור ס"ב תום בסוב בסוב לסוב או לסבב לגזו :
 הצווי סב ובהא נוספת , אנה לי , קנה (במדרב כג) ברפיון שלא
 במשפט עזה אלקים (תהלים סח) סבי ובקח תי חולם , רפי עקרה
 (ישעיה נד) גש נזרך (ירמיה ז) סבו וכן רנו ספינה בקבוץ (או בקח מכלול
 ספינא') למעם שאמרת בעתיד :

§ רנו

בנין נפעל , העבר הנון בקמץ בשלשה גופי הנסתרים ובשוא
 בשוא

פ) בחירק , חוץ מן ז"א שהוא בסגול , ועל במכלול קמ"ג כי ה"א בשם
 גביו שכל אלה הם סתם"ג ותוא הנכון וכמ"ש לעיל סי' רס"ה בנפעל שאין
 קדש מורה על של אחריו
 (ו) ולא י"ס מ" קמץ סגול פ"א כ"י ווא י"ס הוא יתנשא מ"ו ע"ז

בשוא, ופי' יבוא על שלשה משקלים: האחד בפתח נס
 נסכה נספות: והשני בצירה, נסם בתוך סעי (תהלים כב)
 נקל מהיותך לי (ישעיה מט), נסכה אלי (יחזקאל כו): והשליש
 בחולם נעול גנוז, וזה רק בג' טפי הנסתרם אבל בשאר הדבורות
 כלם בפתח נקלותי וימצא מקלים, נקמה נפשי (איוב י), נבקה חו
 (ישעיה יט), ונסכה (יחזקאל מא) משפמט נקמה נבקה נסכה, וכו'
 בחירק הענין, נדר גרוני (תהלים סט), נתת הוא (מלאכי ב), נת
 (יחזקאל לה) ובא, תקמתם בפניכם (שם כ) כעת ת' דגש ואולי היא
 מנעו: הבינוני ליחיד בקמץ נבד ובצירה נסם ובשאר לרוב בפת
 נמקה נשמה, גמקם נמקות ומעט בחירק, נסכה (דהי ב"י) ובא
 במארה אתם נארים (מלאכי ג), בצירה ת' שוא: העתיד איתן
 בחירק ופי' לרוב בפתח, אכה (מיכהו) לא ימר (הושע א) ימס
 ומעטים בחולם, הירדן תפס (תהלים קד), הבקתבק (ישעיה יד):
 ולפי שמצאנו שגם בקל איתן בקצתם בחירק לכן נפל הספק
 במקצת השרשים אם הם מהקל או מהנפעל, אך זאת נראה לדעתנו
 כי אותם שימצאו בקל ובנפעל יבואו בקל בקמץ ובנפעל בחירק
 ואתם שיבואו בקל בחירק לא ימצאו בנפעל כלל, כמו נאבות
 נהלים נידל, עיב ניל כי לא ימס את לבב אחיו הוא מהנפעל כי לא
 נמצא בקל, ואין להשיב מכלת את כי הוא נופל לפעמים גם על
 הפעול (קמט), וכל ויתוס הוא מרקל כי לא ימצא בנפעל ודנש פ'פ
 מורה על הסרון ע'פ שאחריו, ובגופים שליפ בתנועה גם בו דגש.

כמו

1) בצירי המורה שוא, כלומר להרחיב הא' כמ"ש לעיל סי' כ"ו את
 ג', אבל בלים הזכתי שבפעלים לא נרחב רק אות הנחנית עצמו ולא אות
 שלפני גרונית הפך השמות, עיב הנבן שהוא מחפ"נ ע"מ גזשים, והצירי במקום
 נחירק להשלים הדגש, ובן מלות נאבות וידום הם מחפ"צ כמ"ש לעיל סי' רנ"ז
 אות ב', ומלה ויתוס הוא נפעל מכפולים והוא מאותם השרשים שבקל הם בוסן
 א' דהיינו בעבר ובעתיד הוא בבנין אחר כעין מ"ש לעיל סי' הל"ה במלהגש
 ויש גם שורש נהם ונבב הכל כמ"ש במ"הב, כי באמת כל מוצא פי האדם נכל
 צירופי אותיות הם מכלל הלשון כמ"ש לעיל סי' ג' אות א' וכלי ספק שיש בל
 השרשים האלה, ומ"ש הא' במקום אות הכפל אינו לדעתי כמו שכתבתי
 בבאורי אש על מקומו.

כמו יתמי יתמי והדגש הראשון לתפארת הקריאה, ולפעמים
 מקלים מדגש יתמי יתמי; וכשפ' נרונית, בנפעל איתן בצידה ^{לכיוון}
 אחתה (ירמיה ח) בהיאנוספת, אל תצת (יהושע א), ונסכלראות ^{הספירה}
 נחנית לפעמים, ואקל (בראשית מז), ותקע כף גשם לב, יסר ^{לכיוון}
 שבר (ישעיה כד), לא תשם (בראשית מז), אל יקד לבבך (דברים
 ג), ועל דעתי הוא מדגל, ומה שבא בקצתם פ'א בתולם הוא רק
 בטפים של'פ בלי תנועה, אבל בשאר הגופים הפ'א בפתח יפבו
 יתמי, תחתו בעבור ההפסק, יתרו, ובא יפאסו כמו מים (תהלים
 נח) באלף ת' אות הבפל, כמו ב'וא (ישעיה יח) שאסך (ירמיה ל)
 צאלים (איוב מ) תפלא (שם מו) בכלם אלף ת' אות הבפל, לפי
 שאת הבפל דומה במהירות המבטא לאלף: המקור הפוק הפוק
 או המס ימס (שבי יז): הצווי הסב הספי הפבנה:

בנין פעל העבר מהם עיד השלמים, כמו חלל קלל הלל רגן
 ואינם צריכים באור, ורובם יבואו עיד המרובעים בנעז, כמו סבב
 חנן, פ'פ בתולם מושך ויז נחה תמורת הדגש אשר היה ראוי לבוא
 בע'פ, שלא יתחברו שלש אותיות דומות, הקשה על המבטא,
 כי דגש חזק מכפיל הברת האות, וזה ההבדל בינם לנעז כי בנעז
 יבוא אות כפולת' דגש ובוה יבוא גחת' דגש, והביטוי מקושש:
 הפעול מחלל העתיד אסובב, והפעל חלל בפתח העין בכל הבנין
 להבריל ביו ובין פעל כמבואר בנעז, ולפי שהבנין הזה דומה
 לנעז, יפול הספק בקצתם מאיזה גזרת הם, ע'כ (צריך להתבונן
 שר שלא להחליפם):

בנין הפעיל העבר היא בצידה ופ'פ ג'כ לרוב בצידה בג' גופי
 תסתרים הסב הסבה הסבו, ולפעמים בפתח הפ'א תקל הרק הסבו
 קשבו, ובשאר הגופים היא בחטף פתח ופ'פ בחירק קמן והדגש
 אחיה, כמו תסבות השמותי, משאיכ בנעז הפ'א בח'גונחנסת
 אחיה

(ג) צריך להתבונן, ולדעתי כלם מגיע והכפולים לא באו במשקל זה
 מש בל'ם ע'ד ב' :

אחריה כמו הקימותי . ואם פ"א פעל גרונית והוא בפתח לבו
 ויהיו נקמות (כי בן מרג (לעל"פ ג"ז ית"ו) השוא שתפול
 לפני את הגרון וכן בנעו) הבינוט מסב קספה כי והפעול
 מסב מספה : והעתיד אסב תסב תסבי גם כן איתן
 בקמץ לחכות פ"פ בצירה (3) ובוהם נבדלים מנעו כי אתם פ"פ
 בחג . אך בבואם עם ויז ההפוך שוים הם . כי גם באלו תתחלק
 הצירה לסגל . כמו ויגל ויסק וידק וגם בלי ויז ויסק לך ותהלים צא :
 נמצאים קצתם איתן בפתח כי תתם דרכך (איוב כב) אל תמר זו
 (שמות כט) לדרק לא יחל דברו (במד' ל) ויפב אלהים (שמות יט) .
 ולרבות תסבינה תצלינה ותחלינה . ומעם השתנות חתיו לשוא
 והצירה לחזק התבאר בבנין הקל : המקור המק הסב לתתם הפ"א
 בצירה גם עם כבלים שהבדילו מנעו : הצווי הסב תסבי הסבי
 תסבינה . ושרש אחד בא בהפעיל עד שלמים ארנין (איוב כט)
 פרנין (תהלים סה) הרנינו (דברים לב) תהלים פח) . ויהיה העבר
 הרנין והבינוני סרנין :

בנין הפעל הוסב והוא בשורק . והיחוד נסתר שוה בשלשה
 גורות שההיא בשורק ר"ל בנחי פ"י ובנעו ובכפולים . כמו מן ירד
 הורד ומן שב הושב ומן סבב הוסב . ובשאר הגופים הכפולים הפ"א
 בפתח ול"פ בדגש הוספה . ושאר ב' הגורות הם שוים כי בנח פ"י
 העין בשוא ורפה אחריה כמו הודדה ובנעו הפ"א בשוא ורפה
 אחריה . כמו הושבה רק הענין יבדיל ביניהם . דים הושב כספי
 (ברא' מט) מן שוב , והושבתם לבדכם (ישעיה' א) מן ישב : הבינוני
 הוסב הספה ומלרע : העתיד אוסב תוסב וינכ ובקברן יתן רשע
 (ישעיה' כו) יפת שער (שם כד) : המקור הוסב ובקח כל ימי העמק
 ויקרא

(3) ובוהם נבדלים כו' , אינו כי גם בנעו נמצא בצירי , כמ"ש
 שצמו שם צמי יפר , וכה ההפך און הבדל . כי אין חשש סעות בליהק , וכן
 במקור אין הצירי להבדילו , וגם בנעו נמצא לתמר בצירי , וכן בהפעל והוא
 בשורק שוה בני גורות , כי בליהק אין חשש סעות , ומה שחשב כאן ה"א
 הוא לפי מ"ש לעיל בקל שהדגש יורה על של אחיו , ולפי מ"ש שם נמצא
 סחפ"י , וכן בהפעל ית שער סחפ"י .

וקרא כו). ובא בהשמה (שם *) בחלוקה תנועת והיא עבירה
היא הברית כהיא. כי השורק זה הקבוץ והקח יתאלפו להב :
בנין התפעל יבוא כדרכו ע"ד פעל : דהיינו או בשלמות : כמ
תפלל התחנן או כמרובעים התגלל מתרוגן ואשתוממתישעה
ט. ובא אשתונן (תהלי עט) בקמץ הנוץ * כעבור ההפסק :

פרק ח. גזרת המדבנים

§. רנה

פעל מרכב יצויר על שלשה אופנים : האחד שרש אחד
מרכב משלש אותיות אשר יש בו אותיות משני גזרות מן הדברים
ומן הנהים או משני נחים כמו נשא ירא * השני שני שרשים משני
גזרות הנתו להוראת ענין אחד, ובא חלק : מהבנין בגזר אחת ובהלק
השני מגזרה השנית כמו הלך ילך טוב פוש יבשי השלישי לבד
אחד מרכב משני בנינים בגזרה אחת או משני זמנים בבנין אחד כמו
ידיף וילדף :

§. רנט

הבין הראשון, ר"ל שרש אחד-מרכב משני מיני גזרות, דיני
נקודתם בהרכבה כדן כל גזרה לבהה, והם יצוירו בכלל על
ששה אופנים : (א) מרכב מחסרי פ"ג וגל"א כמו נשא העכר

נשא

4) בחלוקה תנועה, הוא דחוק, ובלים מ"ד ב' בארתי מעם נכון-בי השמה
ח"י דינו בקיח במקום הקבוץ, וא"כ הב' שלפניו דינו בק"ג להרחיב והיא וכשנפל
קמץ של התיא ולא נשאר רק השוא ס"ל קמץ הב' נשאר כמו יעצור ותיא
שמתבתי לעיל ס"י ליד אות א'

5) כעבור ההפסק, לא באר כראוי כי הצירי לא ישתנה לקמץ אלא
יש גם שבאו בפתח ולא בצירי כמו ולא יתנווד (ירמיה י"ו *)

1) חלק מהבנין, כיולך לא ישמש דק בעתיד, ובעבר הוא מן הלך
גמ"ש לעיל ס"י רניא, וכן מוצי עבר מניע הייטב עתיד מנפ", וכן בוש מניע
עבר ממשקל פעול ובעתיד אבוש האי בצירי מודה שהוא מנפ"י אבל אינו מוכרח
ש"ש בלי"ם ועיל ס"י רים

גם
כאן
(א)

נשא נשאה כלו עד נחי לא . העתיד אשא תשא תחסר תגור
 ותגור האליף . המקור נשא או שאת ועם בבלים בנשא מנשוא או
 בשאת בשאת לשאת משאת : (ב) חסרי פינ ונליה . כמו נטה נטיח
 תחסר תגין כהסרי פינ ותגור ההיא כנחי ליה : (ג) נחי פיא ותח
 ליה או ליה , כמו אתא וגם אתה אפה אבה , (ד) העתיד
 אפה תאכה : (ה) נחי פיי נחי ליה , כמו יצא , העתיד יצא , המקור
 יצוא או צאת ועם בבלים יצאת לצאת זכסמך לצאת (ויוצא הבגין
 הזה מכלל חביריו בשתי ענינים , האחד כי כל פיי (על סי' ר"ג אות א')
 כשע"פ צדי יבואו עיד החסרים וזה עיד הנחים , והשני כל נחי ליה
 ע"פ בקמין , כמו אקצא וזה בצירה) . (כל שלם אלד) , והצווי יצא יצא
 יצא יצאנה וע"ס פעל ירא יראת אירא , המקור ירא בירא לירא (על
 סי' רמ"ט אות ג') הצווי ירא יראי יראת יראו (להבדילו מן יראו
 בעתיד מן ראה יובכל המרכבים לא תחסר פ"פ במקור ובצווי כי אם
 בשרשו יצא נשא : ה) נחי פינ ונליה , כמו ירה ירה ירה ירה אירא
 נאיד גיף מן יפה ירה או ירות הורה אורה יורה יור : (ו) נחי עו
 ונליא בא אבוא הביא הניא אביא , ותמצאם בלוח הפעלים :

ס ר

והמין השני : הונחו שני שרשים משני נורות לענין אחד , וימצאו
 על אלה הפנים : האחד הלך ילך , העבר הלך הלכת , והעתיד
 (א) בא מן ילך , כמו אלך תלך , המקור הלך או לכת , תפעל
 נהלכתי

1) העתיד , והצווי אפי צירי האי להרחיבו על סי' כ"ז אות ג' , ומ"ט
 הוא כדן נליה להיות מלרע אף שיש לפניו תנועה , ובוה מעה במנחת כלל
 שנקד אשר תאפו אפו מלעיל כדן לא לרו מנפ"י המשהנה מחמת הפסק
 ולא נח לתים להמשיכו בתנועה כנגון מלרע ומעה ושיבש הספרים שלא סדן
 כי דין נפ"י הוא כניע להיות מלעיל אם מצא לו שם התנועה לחול עליו משא"כ
 בגליה עיקר דינו מלרע להמשיך התנועה כנגון ויהיה זכר לתה' להיפ' .
 2) לתבדלו , אין הברל בליהק וגם עתה ימעה השומע שהוא מצליח
 יח כמו ית עליה וירמיה ג' יוד' .

3) בא מן ילך , יש גם ילוק עתיד מן הלך אלא דאיפכא הליל עתיד ילך
 ובעבר לא נמצא רק מן הלך וכמ"ש לעיל סי' רנ"ח , וגם מ"ש בהפעל היסב
 בניע

והלכתני , הפעל הלקר , וההפעיל הוליק , וההתפעל הלהלק :
 והשני טוב יטב , העבר בקל עיד נעז טוב מיבת , והעתיד מן
 טוב איטב תיטב , וההפעיל היטיב עיד היניק ; וכן בוש יבש , העבר
 בוש בשתי עיד נעז , והעתיד אבוש תבוש עיד נחפיץ , וההפעיל
 הוביש הובישה הובישה גם הבישות עיד נעז , וכן הבינוני מביש ,
 והעתיד אביש ; ולהפך שרשינר , העבר מנחי פי , והעתיד אנך .
 תנך עיד (על סי' רניא אתא) נעז : השלישי בענין חיים הונחו שני
 גזרות , האחד חיי כפולים כמו וארפכשד חי עיד סב , ואם בת היא
 וזדה (שמות א) ראוי וזדה וכא נחת דנש , ובשאר הגופים משרש
 היה נליה , כמו , וחייית ורפית (דברים ל) , והעתיד אחיה תחיה כו ,
 והפעל חיה , וההפעיל החיה כלו מנחיליה , וכן שוח שחה שחח
 שלשתם הונחו לענין כריעה והשתחיה , ושח רום אנשים (ישעיה
 ב) כפולים , כי שחה אל מות ביתה (משלי ב) מנעז העבר לנקבה
 יחדה נסתרת לכן הנגינה מלעיל שחי ונעברה (ישעיה נא) מנליה :
 ותמצא הדבה במקרא על שלשה גזרות הללו , ובהתפעל מענין
 זה יתכן להיות כפולים או נעז לפי שהם שוים בבנין הזה , כמו , מה
 תשתוחחי נפשי (תהלים מב) , ואשר הוא מנליה יבוא (ויז
 טרגשת לפני היא ליפ , כמו השתחיה השתחיתה או השתחוחה
 השתחית כו , העתיד אשתחיה תשתחיה וכויו ההפוך וישתחו
 כנפול ההא , וזה ליחיד , ולרבים וישתחו , וכן נמצא שלו שלה
 לענין אחד , לא שלותי (איוב ג) , אויבות שלו (איכה א) , ישליו
 אהלים (איוב יב) בויד תמורת היא כמנהג (לעיל סי' רניא) :

§ רמא

המין השלישי : יבוא דבוגאתר מרכב משני בעיגות , במן ירדף
 אייב (תהלים ז) מרכב מן ירדוף בקל ומן ירדף בפעל , נגאלו (ישעיה
 נט)
 בניע יש בהפעיל עבר ועתיד תטוב ויאיקף לך , ומיש כמלה וחיה דוחק הוא
 אלא שיש בה גם מניע כמו במלות שוח שחה שחח וכיוצא וכמ"ש בס"ה .
 (2) י טרגשת , ונחשב כמרכובעים , ובואו ההפך שנכל ז' להיפ והיקל
 שיש המלה או גם הוא הוקל להיות נינם ונמצא גם בואו ההפך שלא נפל ההא
 כראשית כיד מ"ח ומ"א כיב ניד .

ע"י וכו'
קב"ל
מס' ט

גמ' מרכב מן נגאל ומן גאל , ונכפד להם (דברים כ) מן נפעל וכ
התפעל , אחרי הכפס (ויקרא יג) אחרי הפמאה (דברים כד) מרכביו
מן הפעל והתפעל , או אולי הם בנין התפעל שזכרתי לעיל (רמד)
ויבוא ההיא לפעמים בקיח ולפעמים בקבוץ ע"ד נקודת ההיא בבני
הפעל והתיז נבלעה בדגש לפני מ"ת והוראתו שסבב- לאחו
שיפעל בו (ישח' ויך פלמוזריינגטן וחסטן) ; ויש מרכב משני ומנים , כמו
וילדת (בראשית מז) מרכב מעבר ובינינו וכן משתחיותם (יהו"קא
ח' ; וכן יש מרכב משני מינים , כמו וישרנה הפרות (שי' ו) ראש
זכר וסופו נקבה והוא מלה אנדרוגיניום . וכאלה (: הרבה זרים
ואין זה המקום להאריך בהם :

פרק ז גזרות המדבעים
§ רסב

דע כי נמצאים פעלים שיש בהם יותר על שלש אותיות
שרשיות , וזה על שני מינים : אם מצד כפילת אות אחד מאותיו
השרש עד שימצא בו ארבע אותיות שרשיות , וזה ניכר על שני
אופנים , או שנכפלה בו אות אחד לבר כמו שנהג בני הבנינים
פעל פעל והתפעל בגזרות נעזו כפולים , כמו קימס שובב חוגן
גולל והם התבארו בגזרותיהם , או שנכפל בו שתי אותיות השרש
וזה נהג ניכר בנינים הנזכרים ובשלושה גזרות דהיינו בנדח עז
ובנחי ליה ובכפולים , אלא שבנחי עז פ"פ ולי"פ כפולות וע"פ
בכפולה , כמו מן מול פול מלמל כלכליכלכל נכפלה בהם
תמורת ע"פ ובגליה פ"פ וע"פ כפולות ולי"פ חסמה כמו
מן שענה תעה שעשע תעתע מהעתע נכפלה הפ"א ת"ל"פ ,
אם סוף הסלוקים כמ"ס המלות כ"ל קטן מול ט לל ובכפולים

הפ"א ת"ל"פ
מ"ס המלות
כ"ל קטן מול ט לל
בכפולים

(הרבה זרים , כמ"ס בארתי כלם בספרות ישרות ואין בהם זרות
וארבה מחכמה וזחות הלשון חי לקצר ולהרבות שני משמעות בענין א' והוא
גורג גם בשמות גם בפעמים כמ"ס בספריהם , וע"ע לקטן סי' רפ"ב מורגב
מ"ס המלות כמ"ס המלות)
תמורת ע"פ , וקשה דהא נכפל ליהפ"ג' והוא חסיד במקום ע"פ
לא שולבו קומס בו ולדעתו כל שנכפל הם מכפולים , וכה שחשב לדה מכפול
גב באק כבר כתבתי לעיל פ"ס דניח שאינו רק גליה :

בבנין ע"פ שהוא מן ל"א א"ה"ס' ומו"ס סוף ואלה ה"א ט' א"ה"ס' ואלה ה"א
ע"פ א"ה"ס' ואלה ה"א א"ה"ס' ואלה ה"א א"ה"ס' ואלה ה"א א"ה"ס'

כפולים האות הראשון הכפול היא פ"פ והאות השני הכפול אתת
 פ ואחת ל"פ , כמו מן , גלל בדר חלל גלל גלגלתי מברפר
 תחלחל ומן לדה מתלהלה נכפלה פ"פ ת' הדגש אשר היה ראוי
 כנא בע"פ ; ושני האופנים האלה אינם מרובעים אמתיים , אך
 מדקדקים קראו להם , דומים למרבעים ; והמין השני שרשים בני
 דבע אותיות מתחלפות שאין בהם שתי אותיות דומות , כמו
 דקמנה חזיר מיער (תהלים פ) הוא הפעל מן קרסס ודוד מברבל
 (דהא מו) מן ברבל , רמפש בשרו (איוב לג) פרישו עליו (שם כו) ,
 והמה מרובעים אמתיים ומציאותם מעטה , וכל המרבעים עדין
 בכלם תמצא אות ם) ריש , והמעס בוח עיין בחבורי אוצר
 השרשים שרש פרס ;

§ רסג

ונמצאים שני שרשים נכפלה בהם ל"פ אשר היא נזין , כמו ,
 וכפמו לא רעננה (שם מ) והוא פעל , לפי שלא נאמר איננה רעננה ;
 (כי על שם לא תשמש לשלילה כיא מלת אין ובפעל מלת לא ,
 יחד אסירים שאננו (שם ג) , ונמצא שני שרשים שאינם משלשה
 תגורות שוכרות , ובאחד נכפל בו פ"פ מרביבים ורזף ארץ (תהלי עב) ,
 ובשני נכפל בו ע"פ דק מהקפס (שמות טו) , ואין להם רע במקרא ;

§ רסד

ונמצא שרשים בעלי חמש אותיות שנכפלה בהם ע"פ ול"פ , והם
 מגורת השלמים מעי חמרמרו (איבה א) והוא ; מבנין פעל וקח
 ת' הקבוצ ע"ד לא קפת שרך (יחזקאל מו) פלו תפלת דוד (תהלים
 עב)

(2) ר , צפנת פענח אין בהם ר , וע"ע חרבה בל"מ קמ"ב ב' ובאמת הם

מורכבים , ע"ל סי' ר"ב .

(1) כי על שם לא תשמש , ע"ל סי' שני"ח הערה ב' שיוכל לשמש בלא גם

פעל לשלל המקרה , וע"ל סי' קל"ז אות א' .

(1) מבנין פעל , ע"ל סי' רל"ב אות א' בתבתי שכל שאין אחר הפ"פ

ה' או שרנח הוא בנין הקל וכן כאן הוא מקל והח' שהוא בק"ח מורה שהוא מבנין

גל המזוכע רק שנהפך וחולם לק"ח תולדתו כמו בתלתי (שופטים ט' ט') וא"פ

אין לבנות לו אב והוא קל עומד ובלא זה , לא נוכל לבנות בנין שלא נמצא

עב) , כי כבר אמרתי (סי' רנ"ז) כי התנועות האלה יתחלפו לרוב , ויהיה הפעל ממנו חסרמר (בי אין בנין פעול בלי בנין פועל , וכן אמרו המדקדקים : כל שרש שנמצא על בנין פועל (אקטיב) , נוכל לבנות ממנו בנין פעול שלו אם הוא יוצא וכן להפך) , ועוד מעטים הזמרו ואין תועלת להזכירם כיהם בטלים במיעוטם . ועם זה התבארובל הגזרות לבניניהם :

פרק י' באופן חבור הכנויים בפעלים

§ רסה

כבר אמרתי (§ קנז) , כי כמו שיתכן שיתחברו אותיות הכנויים לשם להורות על גוף הקונה , כן יתכן שיתחברו אל הפעל להורות על גוף הפעול (דגן ויזעטטן גפננססמלר) , ד"ס שכתב בשו"א שם הוא הקנין והוי"ו מורה על גוף הקונה שכתב שלו (וי"ו אהן) , שכתב בשו"א פעל מורה על הפיעל והוי"ו מורה על גוף הפעול שכתב אותו (ער הטט מיהן גאטטהנט) ; ע"כ לא יתכן שיתחברו הכנויים כי אם בשלשה בנינים הפועלים , והם קל פעל והפעיל , וזה כשהם פועלים יוצאים שיש להם גוף פעול זולת הפועל , אבל בפעלים העומדים ובשלשה בנינים הפעולים ובבנין התפעל לא יתכן שיתחברו בהם אותיות הכנויים , זולתי במקור מפעלים העומדים ובמקור מן בנינים פעולים , לפי שהם בבחינת שמות , כמו שיתבאר והיוצאים מהם אבאר (סי' ש"א) בחלק שמיש הלשון וכבר הודעתך ג"כ , כי מספר הכנויים המורים על הגוף והמיין והמספר בפעול הם עשרה למעט שהתבאר לעיל (§ קננ) : ועתה דע , כי בפעל נסתר יתכן שיתחברו כל עשרה כנויים , ובפעל נוכח חסר כנויי הנוכח , כי הכנוי יורה על גוף הפעול שהוא זולת הפועל , ואם תחבר כנוי הנוכח עם פעל נוכח , לומר ד"מ פקדתך , יהיה הפועל והפעול גוף אחד (י) ולזה הונח בנין התפעל , לכן יחסרו בו ארבעה כנוי

הנוכח

(י) ולזה הונח בנין התפעל, כבר כתבתי לעיל סי' ר"ט אות א' וסי' רס"ז אות א' שאין התפעל רק על הוראת הכבוד רק כי שאר הכנויים מורים לחזור על

טובת ונשארו איכרן ששה, ובפעל מיב יחסו כנויי נדבר בעדו
נכ למעם זה, והם שנים, ונשארו איכ רק שמונה, וסמנם חזי
בהם, רילו, בנוכח ח' במ'ב י' בנסתר :

§ רסו

וראוי שתדע כי הבינוני והמקור לפי שהם ממוצעים בין פעל
ובין שם כאשר הוריתך לעיל (§ ריט), לכן יש בסמי: הכנויים
המחוברים בהם גיב שני מיני הוראות, רל הוראת כנוי הפעל
המורה על הפעול והוראת כנוי השם המורה על הקנין והקונה, דים
מאכלה מן (רברים וף) ענינו המאכיל אותך הפעלה מאריך מצדים
(תהלים פא) ענינו אשר היה מעלה אותך (ועזי יתכן מה שיתחבר
היא על מלה הבאה בכנוי והבן), ועל (§ רפז) • ורוב יורה כנוי
הקנין, כמו אהבו אהב שלו אהובו אהוב שלו, וכן בכנוי הדבק
למקור, לפי שהוא בבחינת שם מקרה (לעיל סי' ק"ז) יתכן עייה הכנוי
הדבק בו נופל על הפועל בבחינת יחס הקנין אל וקונה כמו
מאכלה אותה (ברא' כט) רל באהבתו של יעקב את רחל, ויתכן
שיהיה הכנוי הדבק בו נופל על הפועל בבחינת יחס הפועל
באהבתה תשנה (משלי יט) ענינו באהוב אותה, וכן וחי פדוציאם
אתם (ברא' יט) נופל הכנוי על הפועל, הוצאה שלהם, והפעול
יבוא אחריו במלת אותם להוציאם מארץ מצדים (שמות יב) נופל
הכנוי על הפועל, להוציא אותם, ורבים דומיהם :

§ רסז

והעקר מה שראוי לדעת בפעל הנקשר בכנוי הוא הישנות
התנועות בפעל וחלופיהן • כי כבר אמרתי בחלק התנועות (סי' כ"ד)
כאשר יתרבה המלה באותיות ובתנועות, ונעתקה הנגינה בעבודת
מסקמה לתנועה שלמטה ממנה, שישתנה ונתנועה השלישית
שלפני הנגינה לשוא אם אין נח נסתר או דגש חזק אחריה • כי
אם יש זה לא ישתנה, שלא יבטל הנח או הדגש • לכן בעבר
מבנין :

ס בלא כנויים כמו ונחמך ונחמך שתרחץ את נפשה ותסוך א'ע, כמיש לעיל סימן
לזה במלה שפר' לה •

ה

מבנין הקל שאין עיף דנושה, כשיתחבר עם כנוי ישתנה חנועו
 פי' לשוא בכל גופי העבר, ובעתיד שגם זולת הכנוי פי' בשוא
 לכן בכנוי השתנה גם תנועת עיף לשוא ותנועת עיף, בעבר אז
 יבוא עוד תנועה אחריה בלי' מצד הכנוי תתחלף לקמין, כמו
 פקדו פקדה פקדני, ואם יבוא שוא אחריה, אם הוא בדבור שהשוא
 שאחריה תשתנה לפעמים לתנועה הוא גיל בקמין, כמו ילדן.
 בהפסק צד ילדה, ובדבור שרא ישתנה השוא לעולם עיף
 בפתח, כמו (פקדכם בן) ודין פתח זה כת'ג לפי שבא תמורתו,
 כמו שבארתי לעיל (פ) עיש, ולכן כנוי כם בן רפויים, ועתה
 אבאר חבור הכנויים בכל דבור ודבור :

§ רסח

העבר, דבור יחיד זכר נסתר פקד יתחברו בו כל עשרת
 הבנויים, פקרו או פקדו כמו וקראו אסין (כראשית מב), הראשון
 מלרע והשני מלעיל, פקדה היא במפיק כנוי, ולנקבה יחידה,
 פקדה ליחיד זכר ובהפסק ילדה (משלי כג) ומלעיל ולפעמים פקדה
 ולנקבה פקדה לפי בצירה, פקדני למי' ומלעיל ובהפסק שבתי
 בקמין, פקדם או פקדמו (לא נמצא בעבר) ומלעיל פקדן לנסתרות,
 פקדכם לנוכחים פקדן לנוכחות, פקדנו לרבים מי' משותף, ודבור
 נקבה יחידה נסתרת פקדה יתחברו בו ג' עשרת הכנויים, פקדתו
 השתנה היא הנקבה לתיו מפני היא שאחריה, ולפעמים תפול
 היא הכנוי ויבוא תמורתה (ע"ל ס' לז אות א) תתיו דנושה, נקבה
 סופה (איוב כא), ולנקבה יחידה פקדתה תמיד בנפילת היא
 הראשונה מן הכנוי ת' פקדתה, כמנהג הלשון שיבוא היא נוספת
 בכנוי (ועיין בעתיד), וזה כדי שלא יתחברו ב' האין, ולכן נפל היא
 הכנוי הראשונה והוטל תנועתה על אות השואית שלפניה
 במשפטה (פ) ד' רנה' והוא בלי מפי' אף שדין כל היא הכנוי
 שהיא

(1) פקדכם, לא נמצא רק שלמו מכנוי השמות, ועי' בלי' ס' א' בתמו
 שאין ללמוד משמות שבתרבה נמיות חלוקים זה כזה וגם אין ללמוד מכל
 פקדכם שהתיו צ"ל לעולם בריק ארז שו"נח כמ"ש לעיל ס' ט"ז אות א' מ"א
 ד כם לעולם בלא די' כמ"ש שם :

היא בלי תנועה שתבוא במפיק, אך כשיש לפניה נין אותי
 (נשה היא א) בלי מפיק, כמו צוהה (רות ג), וכעסמה (ש"א א)
 מענה (איוב ה), כן כתב הרד"ק פקרתה (ב) ובהפסק פקרתה,
 פקרתה, פקרתני, פקרתסתן ומלעיל, פקרתכסין, פקרתנו
 לדבר יחיד נוכח ובר פקרת יתחברו בו ששה כנויים, פקרתו או
 פקרתה, פקרתה, פקרתני, פקרתם, או פקרתמו, (אינו בעבר)
 פקרתן, פקרתנו: ודבור נקבה נוכחת פקרת שוה בכנוי לדבור
 פקרתירק שיחברו בו כנויי הנזכרים, וכדמור פקרתו יתסביו כנוי
 המ"ב ויתחבר בשמונה כנויים פקרתיו או פקרתיהו, והשאר מבואר,
 בלא ישתנה בורק הפיא לשוא: דבור פקרו יתחבר בעשרה כנויים
 פקרהו בו: דבורי פקרתם תן שוים כדבור הכנויים ויפול מהם המים
 והגון פקרתורה בו: דבור פקרנו יתחבר בשמונה כנויים
 פקרנהו וכו':

§ רט"ז

הבינוני, נוהג כנהג השם ע"מ פוגל (ש קעה) פוקרו או פוקרהו
 פוקדה או פוקרה, פוקרה העיין בסגל מפני שליפ בשואנע, ולא
 יתכן להתקיים העיין בשוא, כי שני שואים נעים לא יתחברו, ושוא
 נחלא יהיה מפני התיג שלפניה, ע"כ תשתנה לסגל והיא תנועה
 קלה כד"ר תנועה ת' שואנע (ש"א), וכן פוקרתכסין, וכו' אויבה
 (שמות כב) בחרק, ואם ליפח'ע ע"פ בצירה שולקה, ואם היא
 אלה בפתח שונאה, ואם ע"פ אות גרונית היא ג"כ בפתח אוהבה
 (כנ"א) ואלה, ובהפסק ע"פ בשוא ול"פ בתנועה גואלה שומרה, וכו'
 וכנוי

הגון
 שאל
 שאל
 שאל
 שאל
 שאל
 שאל
 שאל
 שאל
 שאל
 שאל
 שאל
 שאל

א) הוא בלי מפיק, כי המפיק הוא סי' הכנוי ועתה התיו והגון המה
 הנבים, ואיך שני סמנים לכנוי.
 ב) פקרתה ובהפסק פקרתה פקרתה, ב"ז הוא סעות כי פקרתה הדלית
 בפתח ולעולם מלעיל ובהפסק הוא קמץ ונשאר התיו בשוא בין שהוא מלעיל
 ולנקה ג"כ מלעיל רק שהתיו בסגול והכף בשוא פקרתה, וע"ע לעיל סי' ג"כ
 אח"א וב"ז כנוי משקל פעל אבל ממשקל פעל פעול גם ככנויים יתקיים הנזכרת
 ע"פ אח"ב כו' וקלתיו כו' ויש בסגול ובחרק שאלתם ילדתי ונתבאר בל"ם
 ע"י בלח הפעלים עוד משקלים

הענין כי יחידה המכונה חסד וחסדו לא יחידה על המין חסד

וכונו המיב שזמרי ועיד כנוי הפעל עושגי ראני , ושאר הכנוי
 ידועים : ודבור נקבה יחידה יתבר הכנוי מן פוקדת ולא מן פוקד
 כמו פוקדתו ילדה ודגשות התיז יורה כן (קפ"א) : ודבור פוקד
 בחבור הכנויים יפול המים כמו פוקדיו פוקדניו , ובכנוי יחד מ'
 פוקדי היוד הבתומה היא הכנוי ויוד הרבוי נפל , לכובר פנישת
 והפעל שוה בכנויו , לשם שהוא על משקל פעול ותמצא
 בלוח הפעלים :

רע (ויקרא ט"ו) וכלתה אלך ב' עשרה וכו' (ויקרא ט"ו)

דבור אפקד בחבור הכנויים אפקדו או אפקדו
 גם אפקדנהו כמו ישמרנהו יסבכנהו נוין והוא נוספים נ
 ולפעמים תחסר והוא ויבוא תמורתה דגש בנוין , ככ
 תפנדנו ישמרו , וכן כל כנויין שהוא ליחיד נסתר הנו
 דגושה , ולפניה סגל , אבל כנוייןנו שהוא לרבים מיב הנוין רפו
 ולפניה צירה , כמו ישמרו , וולתי במלת מפנו בסגל לפני הנוי
 והנוין דגושה בשניהם , ועיין לעיל (קנה בהערה) , וכנוי נקבו

יחידה נסתרת גם כן על ג פנים אפקדה או אפקדה גם אפקדנה
 ישפילה . וכל כנוי נה הנוין בדגש , ובוה יש הבדל בין נה שהוא
 לכנוי ובין נה שהוא מאותיות יינה בעתיד לרבות נקבות , דינ
 ידיו תביאינה (ויקרא ז') בלי דגש הוא דבור רבות נקבות בל
 כנוי , מרבכת תביאנה (שם) בדגש נה כנוי לנקבה וכן , ותענינה
 הגשים (שא יח) בלי כנוי הכמות שרותיה תענינה (שופט"ה) בכנוי ;
 וגם הדגש הזה יורה לדעת קצת על היא ת' יפקדנה ונפלה האחת
 ותנועתה דומלה על הגוין השואית , אך בכנוי נקבה לא ימצא לעולם
 שתהיה ההיא הנוספת כתובה כמו שתמצא בכנוי זכר , והוא למעט
 שאמרתי לעי בדבור פקדנה שלא יתחברו ב' האיין במכת יורהכל
 כל כנוי נסת ונסתרת כשהוא מחוב לדבור (שמופה נת נראה , כמו

אפקוד

- 1) ידיו תביאינה , יש עוד הכדל כי בו כתוב גם יוד השניה אתה הא
 ומיש שדגש הגן הוא הסורת ההיא , על ס' ל"ז אות א' .
- 2) שמופה נגיד , לאו דוקא כי גם ב"נס הוא יכנונו ומסאנו וכיוצא ובעני
 גם בנינו לא נמצא אלא בא לאפוקי ס' ל"ד יפקדו הפקודנה .

אָפֶקֶד תְּפֶקֶד יִפְקֹד נִפְקָד , יבואו על אחת מג' פנים האלה והגון
 בדגש . אָפֶקֶד לומר ובהפסק אָפֶקֶד , ופעמים הכף דנושה
 אֵדָאָה אֶקְבָצָה . ונמצא בה' נחה יברכוכה יענוכה ימצאנה
 יַעֲדֻכָּה (3) ובאו שניהם, לא יכפה (תחלים קבא) ; ולנקבה אָפֶקֶד
 בתוספת יו"ד אֶפְרָכִי , אָפֶקֶם ובהוספת (עיל ס' שע"ג) ויז תב' אמו
 ותפעמו , אָפֶקֶם־כִּין ; דבור תִּפְקָד בחבור כנוי נוכח ונסתר
 התבאר ממה שקדם ובכנוי מיב תִּפְקֵדְנִי זכּוּן יִפְקֵדְנִי , ובגוין נוספת ,
 יִכְבְּדְנִי (תהלים נא) וחסר הגוין נמצא דגש תמורת , תִּכְבְּדְנִי נפשד
 (בראשית כו) והגוין הזה נוסף גם בדבורי נופחים ובנסתרים כמו
 יִשְׁבַּחְנָה יִשְׁחַרְנָה ודבור תִּפְקֵדְנָה בחבור הכנויים שזה לדבור
 תִּפְקְרוּ ויפלו ממנה אותיות נה , כמו , ואמתתי לור תִּחְשַׁבְנִי (איוב
 יט) ענינו תחשבתה אותי , ויתר הכנויים תמצא בלוח הפעלים :

עכ"ל
 ככל
 פקדון
 תפוק
 נסת
 אפקד
 אל תפ
 אפרכ
 ויקי
 הקט

§ דעה (3) ויז תב' אמו

המקור יתחברו בו כל עשרת הכנויים : והוראת הכנוי במקור
 (התבאר לעיל (ס רס"ג) . ולפי שהמקור בנפרד על שני משקלים
 רל פעול פעל , לכן יבוא בתבונה בכנויים ג"כ על ב' משקלים האלה:
 האחד שיבוא פ"פ בתנועה וע"פ בשוא , כמו פָּקְדוּ פִּקְדוּ פִּקְדוּ
 פִּקְדוּ פִּקְדִי פִּקְדֵם פִּקְדוּ פִּקְדוּ פִּקְדוּ פִּקְדוּ , וחצור הכנויים על דרך
 זה הוא למשקל פעול : והשני שיבוא פ"פ בשוא וע"פ בתנועה ,
 כמו , ויקם אָהֶם לְרַדְפָּה (ש"א ט) , ביום אֶכְלֶכֶם , והוא מחובר למקור
 שהוא ע"מ פעול , ומה שהתחלף בהם התולם לקח הוא כדי
 להבדיל בין המקור ובין השם שהוא ע"מ פעול כמו שלום שלומכם
 שלומי , והקבדל הזה רק בכנויים שמופס קֶדְהָ , כֶּם , כֶּן , אבל
 בשאר הכנויים לעולם פ"פ בקמץ וע"פ בשוא : (והמדקדק הרזיה יש
 לזוה דעה אחרת , ועיין צהר התכה בפעלי סמן מר) ויש שיבוא

כנוי

3) ובאו שניהם לא יכפה גם ימצאנה הוא כשניהם , וע"ע לעיל סי' ל"א
 אות א' ובלים י' א' טעם הדגש של הברכני וכיוצא , השעוד חילוק בין אות
 הדרך , על סי' כ"ז אותג' , והוא קיצר מאד , ועל בלוח הפעלים

(33)

א. חסד...
 ב. חסד...
 ג. חסד...
 ד. חסד...
 ה. חסד...
 ו. חסד...
 ז. חסד...
 ח. חסד...
 ט. חסד...
 י. חסד...

פני ידו כגון ידו כמו, הלהרנגי (שמות ב) לשלתי, ואו תמיד
ההוא בני פעול :

§ רעב

הצוי יתחבר רק בששה כנויים. לפי שכל צוי הוא לנוכח וכגוף
הנוכח חסר בני העוכח פקדו או פקדה גם פקדנו פקדה או פקדה
גם פקדה פקדני פקדסן פקדן. ואם ע"פ א"ל פ נרונות הפיא בשוא
והעין בקמץ שמעני משתה קראנה שמענה אהבה סעדני : והכנויים
ביתר הרבדים מבוארים : וכן חסר הכנויים בשאר שני הבנינים
פעל והפעיל קלים לדעת עפי מדת הקל בצרוף סח שהקדמתי
לך, כי בפעל לא ישונה תנועת פ"פ לשוא מפני הדגש שצריך
לכוא בע"פ, ובהפעיל בנופים שע"פ בחזק גדול וירד נחה לא
ישתה ע"פ לשוא מפני הנה שצריך לכוא אחריו וכני יתר הנורות
הפוא כנתי בלוח (הפעלים) :

נ ש ל ם ח ל ק ש ל י ש י

חלק הרביעי

הכולל משפט המלות

מאמר א

בגדר חלק המלות לפי עניניהם

פרק א בגד הוראת תא הפעל

§ רעג

החלק מחלקי הרבוי הנקרא תא הפעל (השע"כ) - כעבטקולוס
הוא הרבוי המצוי לנשוא, להגביל פנאיות משג, איכות או כמות
או תכונה ופוזמת להם, מה שבלתי מנבל בהבור הפעל בעצמו :

הדבור

§ רעד

והדבור המשמש לתאר הפעל יתכן שיהיה שם או מלה ממלות היחס וממלות הקשור, כי כבר (לעיל סי' צ"ד בחשתי) אמרתי, כל המלות המיוחדות אל משפט אחד, מה שזולת הנושא והנשוא, יש להתבונן אותם גם הם בתארו הפעל, לפי שבאים לרוב להגביל גדר בנשוא והיו שמות או מלות, דימ והלכת מהר באתי מהרה מוב דברת וחקרת היטב ויצאה תנם לאתלך ריקם, תארי הפעל **נאלה** שמות המקרה הם. (ע"ל סי' שס"א סיני) ומנהג לשון עברי לעשות פעל מן מושג המקרה אשר הוא לתאר הנשוא להגביל בו גוף מין ומספר בנושא והנשוא האמתי יבוא אחריו בדרך המקור, דימ מהרה ללכת ת' הלכת מהרה היטב ללכת ת' טוב דברת הרבית לאכל ת' אכלת הרבה נחבאת לברנת ת' ברתת בהבא ותוסף ללדת ת' נולד עוד, ורבים המדהם, לתי בתארי הפעל אשר לא יבנה מהם פעל, כמו עוד מאד פתאם פקת בן $\frac{1}{2}$ וחסידם :

§ רעה

ותארי הפעל נחלקים לפי גדר מושגם לשני מינים, או שהם מתארים איכות הפעולה ותכנת הנשוא ואופן עשות הפעולה בזמן שהוא מיוחד לנושא (במחשבותיך שטרסר), או שהם מגבילים איוה גדר חוץ למתואר ואינם מחזירים לא לנושא ולא לנשוא בהגבלה גדר הזמן והמקום והשעור והערך (חושבותיך שטרסר) : ואשר הם ממין ראשון רבם שמות המקרה, כשהם משתמשים לתאר הפעל הם מתבוננים בבחינת עצמם ממש מהמתואר, (ע"ל סי' שס"ג) ולכן אינם ששתיים עמו במין ובמספר, דימ וישלח יהושע אנשים מרגלים ראש ויהושע ב) ואולך אתכם קממיות ויקראכו) וילך אליו אנג מעדנות (שיא מו) ראשונה יסעו (במדבר ב) ויבואו על העיר שח (ברא' לד) , אך קצתם יבואו בסמן היחס כשהם ב) בעצם הם מקרה, כמו בראשית ברא, לך לשלום, ואכלתם אותו בחפון

שמות

(1) בעצם שם מקרה, כלומר ששם מתבונן עצם ממש מהמתואר או מאתה הוא שם מקרה, ע"ל סי' צ"ד

שמות יב) על מקומו יבוא בשלום (שם ח); אבל תארי הפעל ממין השני רבם מלות המעם והענין. אשר לא יבוא מהם שם מקדה ולא שם תאר ולא פעל. והמה מגבילים. המקום והזמן השעור והעוד והבטות והמספר והחזב והשלילה והספק וכדומה לזה מה שבלתי מנבל בפעל בעצמו :

רע s

ונוכל לחלק אותם בכלל על אלה שבעת המינים :

אדר (מספ) ימים היסטוריים :
מיל גבא. ננר. לעמת לקראת
קבל עם וגמול :
עד (בבחינת המקום) ביו :
עד כה. עד הנה. עד פה עד
הלום בזה היבט :
מקצה ועד קצה. מן טיגת עד טיגת ביו
לוק מטרן

(ב) הזמן והמסד והתמורה

היום היסט :
ביום לור לייס. לעת לור לייס :
בעצם היום מן דמנאבן טמג :
עתה ימס :
אתמול. תמול. אתמול (מאתמול
בשורק המ'ס) גמסטן :
שלושתמול שלשם פאר גמסטן,
פמהין :

(א) נדר המקום שבו מיוחס
הגשוא אל הגשוא או המצב

(1) על חזין. מוסבר :
מעל. ממעל. מן חזן. מיבר :
פין. קבין. לויסטן :
חת. מתחת. לויסטן :
מלמטה. מן מונסטן :
מבית. מן מינאטריג :
מחזין. מן מויסטן :
לפני (בבחינת המקום) פאר :
פתוך. פתוך. תוף חין. מויסטן :
(2) אחר נמד. היסטוריים : [מספ]
הלום. פה. הנה. כה. הוי :
כה וכה. היסטוריים דח. מיכעלאו :
הנה והנה. חין מוטר הסר :
אנה ואנה. חין מוטר הער. גינר גסטס :
שם. דמטס : שמה. דמהין :
אנה. מויסטן. היסטוריים : (מספ)

לפנים

(1) על, ונחשב גם ביחס לקמן סי' רע"ח וכן הרבה
(2) אחר וכן אחר בבחינת הזמן, חשב אחרי זה"ה אחר ולמטה אחר מלה
אחרת תלמוד חשב אחרי בבחינת המקום ווי"ס. הינו"עג"ו יש פלוגתא במדרש ש
אמרו"ם בחי"ן אחרי סמוך ואחר מופלג וכן הוא העיקר. כמ"ש במ"ה"ל, ועין
לקמן סי' שני' במלה אחר, ומלות אנה ואנה הראשון הגון בסגול, ע' בסגול.
אחר אחר לויסטן מויסטן היסטוריים : (מספ)
אחר אחר לויסטן מויסטן היסטוריים : (מספ)

לפנים פלמרחין :

לפני פלמרח :

אדרי כיד : בארחת הוסי

עד כיו , פהע :

מדם סהם , בפלאר :

עד עתה , עד תה , עד פה :

(3) עד ערן ביוזלט , ביהער :

או רמחלם :

סא ייס רעק :

מני או פלן יע הער :

עולם חיוסר , טויג :

מעולם פלן יע הער :

המד בפסטערדיג :

יערי עד , עד עולמי עד , עולם

ועד טויג , חין טוויקייט חיוסער וטהרענד :

מדי זמן , חיוסער , זח חלט :

עוד ניש , כל עוד יז זחג , וייל נאך :

הלאה פטרער : (משה')

כאשר חום :

עד פה , ועד פה חירעפ , וטהרענד

רעק , קויט :

(ג) השער והערך והשווי והרמיון

כמו חום , חים , זח :

כאשר חום , גליך חים :

כן , פה , בכה זח , עבטן זח :

כמו כן עבן זח :

יותר , עוד חסהל נאך :

מעט חסניג , מעט מועיר גחלן חפניג :

מעט מעט נאך חוטר נאך :

מאימה , מאם יילטס , טטוחם :

מאר זסער , עד מאר , מאר מאר

זסער חון , חויספלמר רענטליך :

די גענוג , כדי חויגעפער חום :

כדי חין גרחסער חפניג :

בלי די חזנמיטהערליך :

כן חילרליכער , גענוג :

(4) סך דיע חפניג :

בפי , לפי יע נאך רעק , פערטהוטניסחפניג :

(ד) חתכונה והכונה

בלי דעת , בבלי דעת חונגעבן :

בלא ראות חונגערהנט :

לתום חייגעלטיג , חונטורדיג :

פתאום סטעליך , חונגערושעם :

לפתע פתאום גחלן חונגערהפנט :

(5) בחפזון חונגעפריג :

בלאג גחחסטן , חיוט , חייחליך :

לשוא חנם חווחולסט , פער געבנס :

פה אל פה חיינרליך :

פה אחר חיינסטיוויג :

יד ליד חוויסטעלמאר :

על יד רוק , חווחטעליג :

פנים בפנים חווחטעלמאר :

עין

(3) עד עדן מים , וכצל ערנה עון , על מי שניז במלה עד

(4) סך , מלשון כי אעבור בסך (החלום מ"ב ה') אבל בסהיל בארתי

שהא שם מקרה משרש נאך ושררה , וע"ש בבאורי

(5) בחפזון , לעיל סי' רע"ה חשבו ממינהראשון וכן באמת נמצא בו פעלי

עין בעין ולטוב :

קיד רמה טלפנטויך , למחפליך :

(ד) תחוב השלילה

הן בן , יש יא , וא , רעכט , למאכר :

אין ניכט , לא יין , ניכט :

בל ניכט : אל ניכט :

אמנם אמנם ומהלך :

אמנם אמנם ומהלך :

(ו) השאלה והספק

איה הן , איכה איככה , איח , איח זא :

אנה וזו היו איכה אפה אי איה זא ?

מתי זאן ? עד מתי זא זא :

הכי ? זא ?

על מה ומריבער :

עד אנה , עד מה זא זא זא זא :

פון רחמים ניכט : זא :

אלי פלויכט , קחן זא :

מדוע ומחז ? למה זא ?

כמה זא זא ?

(?) תכמות הספער

עוד פערנער , זידונ , נאך זינגזא :

שוב (לא נמצא רק במקור) זידונ :

פעם זא זא : פעמים זא זא :

שלוש רגלים (חמש ידות על פי ק"ס)

אות זא (דרתי זא) :

עשרת זאנים לען זא :

כפעס בפעס זא נאמדהגליך , זא זא :

פרק ב בגדר הוראות מלות יחם

§ רעז

מלות יחם (פרעפולויטעטן , פארקערט פערשטויטאמערט) , התבאר ממה שקדם בראש החלק השני (§ צד) , בי המה המלות המגבילות יחם השם הצדדי (§ קמא) וגדר הוראתו במשפט , והמלה עם השם המוגבל בו יחדיו המה תארי הפעל , רק המלה בבחינת עצמה מצד שהוא מגביל יחם השם ההוא אשר בינו ובין השם האחר הבאים בעבור הנשוא , נקרא מלת יחם . כאשר בארתי כבר (§ צד) :

§ רעח

ועקר הוראות מלות יחם הוא להגביל יחם השם אשר הוא הפעול , או הסבה , המונה , והתכלית , הכלי , המקום , המצב .
1) הפעול הוא מלה את שנאר לעיל מי קמיג , והסבה הוא יחם שסמנו שם

צב , והזמן , והשעור , והרמיון , כמו את (רין , ריח , ריח) , והוא נגזר
 זאת , ובכנוי אותי , והוא סמן הפעול ; מן (פון , מוין) ; עם , את (אייס) ,
 ז' מן אתה , ובכנוי אָתִי ; מעם , מאת (פון) על (מוין) (עיל סי' רע"ו אות א')
 על (חיבר , פון חבטן) , בעד (דוד) , תחת (מונטער , חנטטט , פִּי , וויל) , על
 על פי , ביד (רוד) , פֶּרְוִיטטפּאָס , לפני (פֶּר) , על פני (מוין פֶּר , מין
 פֶּר) , ספֵּר (לעגטן , ליכטער תּוֹנ פֶּר) , בעבור יען למען על אשר על
 בר על אודות (מוט ווילן) , בגלל (ועגטן) , מיל (געגטן) , אצל (ביי) ,
 חֵד (ייד) , בתוך (מין) , לקראת (עיסגעגטן) , אל (זו) , בין (לויסטן) ,
 חלק שמוש הלשון (סי' שני) אבאר גדר המלות האלה המשתפים
 נרדפים , והוראות שמוש אותיות בכלם העומדות במקום
 חת הדם :

פרק ג בנדר מלות החבור

§ רע"ט

מלת החבור (קחניוקטיואנג , ביטע ווערטער) התבאר ג'כ ממה שאמרת
 גר (§ צד) : כי המה המלות המחברות המשפטים , בענין
 הם מגבילים ההצטרפות , והסדר והערך אשר בין המשפטים
 מזדוים למאמר אחד , ולפעמים ג'כ בין חלקי משפט אחד
 לאיזה אופן שהם נקשרים יחדיו , גמשכס האחד מהאחר :

§ רפ

מלות הענין אינם כמלות השמות והפעלים אשר יבקש להם
 שיהיה ג'דה ושמש משלש אותיות , כי מלות הענין מהם בעלי
 שתי אותיות לבד כמו , בִּי , גַּם אֵף , ומהם בעלי שלש כמו יען ,
 אפם

סי' קמ"ד , הכונה והתכלית הוא יחס שאליה לעיל סי' קמ"ו , הכלי המקום
 זמן הוא יחס שבו לעיל סי' קמ"ה וע"כ מלה המצב הוא מ"ס וצ"ל העור
 תבאר ג'כ שם , והשעור והרמיון שם סי' קמ"ו והם באותיות בכלל וכן
 שף עוד מלות שלמות , וע"ע לעיל סימן קמ"ב .
 (ג) שתי אותיות , במ"הגל בארתים כלם בעלי שלוש , ומה שחשב מלות
 יכן יוכל ג'כ לומר מלה א' לכן רק שהלפוד השמוש הוא במקום על ג'כ
 שני במלה לכן , וע"ע לקמן סי' רצ"ה .

לשון חזק
 וכו' וכו'
 וכו' וכו'

אָפּס, וּמַהֵם יִשְׁמְשׁוּ רַק בְּהִרְכַּבָּה כְּמוֹ עַלְפִּין (רַחֲמִים) עַל־פִּי (הַיָּד) בְּבִב
זֶאֱחָ (רַעַק חֲנוּנֵי־חַטָּט) * וּבִקְצָתָם מִחוּבֵר * אֹת הַשְּׂמֹשׁ וְלֹא יִפְרֹד מִבֵּן
כְּמוֹ לְמַעַן, בְּגִלְל, בְּעֵבֹר :

§ רפא

מִלוֹת הַחֲבוּר לִפִּי הַבְּדֵל הִירָאָתָם בְּצֻרוֹף הַמְשַׁפְּטִים יִתְחַל
עַל אוֹפְנִים הָאֵלֶּה :

א. מִלוֹת הַעֲמָף (קַחוּלְחִיחַ, סְטֵרֵינְדֵרְט), לְעַמָּף וּלְחֵבֶר שְׁנֵי נוֹשְׂאֵי
לְנִישׂוֹא אַחַד וְלֵהֲבֵךְ (וְהִירָאָשׁ מֵהֶם וְיִזוּ הַחֲבוּר הַעֲזוּמֶרֶת לִ

בְּמִקּוֹם מַלְת (חֲנוּד) בְּלִיא אָף גַּם וְיֵשׁ מֵהֶם מִבֵּן בִּכְח הַדְּבִיבֹר
מִכְרָנוּ וְיֹאכֵל גַּם אֶכֶל אֶת־בְּסַפְנוּ (בְּרֹא לֹא) (פִּי־סֵטֶלֶוֹ — וְחֲבָתָן חֹד *)

אָף לֹא אֵל אֶרֶץ וְגו' כִּי תִשְׁתַּדֵּד עָלֵינוּ גַם הַשְּׂתַדֵּד
(בְּמִדְבַר מִזו) (פִּי־סֵטֶלֶוֹ — וְחֲבָתָן חֹד) :

ב. מִלוֹת הַחֲרוֹק (דִּי־וִי־קִטְיוֹת), מַלְה הַבֵּאָה לְחֶלֶק בֵּין הַנוֹשְׂאִים
בֵּין הַנוֹשְׂאִים (וְסֵן אֲגִילֵט בְּעִדְיִנְגֻבֶטֶן חִילְלֵדֶר חֲוִיִּסִיסֶטֶן), וְאִם אֵין כֹּה

חֲנֵא יִבּוֹא * בְּשְׁנֵי הַמְשַׁפְּטִים מַלְת אוּ, אוּ דוּדוּ יִגְאֻלוּ אוּ
דוּדוּ (וְיִקְרָא כֹה) לְגֵר אֲשֶׁר בִּשְׁעָרֵיךְ תִּתְנַנֶּה וְאִכְלָה אוּ מִכּוֹ

דְּבָרִים יוֹד) (סְטֵטֶטֶר — מִדְבַר), וְאִם יֵשׁ בֵּהֶם חֲנֵא יִבּוֹא בְּרֹאשׁוֹן מִלְּךָ
אִם, אִם עֵבֶד יִנַּח הַשּׂוֹר אֶת־אִמָּה (שְׂמִית כֹּה), וְכֹא אוּ בֵן יִנַּח אִם

יִנַּח (שֶׁם) גַּם עֵדֶד זֶה :

ג. מִלוֹת הַתְּנָאִי (קַחְדִּילִי־חֲנִילִים, בְּעִדְיִנְגֻבֶטֶס), אִם הַמְשַׁפֵּט הָאֶחָד נִמְשַׁךְ
לְתַנְאִי שִׁיעֶשֶׂה הַמְשַׁפֵּט הָאֶחָד (חִיִּטְטֶן אֲגִילֵטֶן עֲרַמְלוֹב חֲאֻסְדֶר חִיִּטְטֶן
בְּעִדְיִנְגֻבֶטֶן לֹו בְּעִילֵכֶטֶן) אִם, כִּי (חֲטֵן) אִזוּ (חֵא רִסֵן) כִּי אִם (וְחֲמִדְרֵת) כִּי תִבּוֹא אִם
מְשַׁפְּתֵי

ב. אֹת הַשְּׂמֹשׁ, וְכִי לְקַמֵּן סִים שְׁנֵי וְסִי שְׁנַיִם בְּמִלוֹת בְּגִלְל בְּעַנֵּן
אֲבָל יוֹכֵל לְהִיּוֹת שֶׁהֵם מְשַׁרֵּשׁ וְהֵם מִהַמְרוּבְעִים *

ג. (עַד וְיִיל אוּיֵךְ), הוּא מַעוֹת כִּי חֲשַׁב שְׂהוּאֹו בְּמַלְה וְיֹאכֵל הוּא בִּשְׁמֵן
לְעִתוּד וְכֵאמָה הוּא בִּפְתַח לְעַבֵר וְכֵן מִשׁ פְּסוֹק אָף לֹא גו' כִּי תִשְׁתַּדֵּד הֵם שִׁ
פְּסוֹקֵי וְפְסוֹק אָף־לֹא הוּא אַחַר הַפְּסוֹק כִּי תִשְׁתַּדֵּד וְאֵין כֹּאן חֲסֵרוֹן מִלוֹת שִׁיזְכֻּרְכֶם

בְּשְׁנֵי הַמְשַׁפְּטִים, הַלְשׁוֹן מְנוֹמָנֵם כִּי סִיִּים בְּפְסוֹק לְגֵר שֶׁאֵין כִּי
וְעַל סִי שְׁנַיִם בְּמַלְה אוּ הַלְשׁוֹן מְחֻקֵּן *

לְעִתוּד וְכֵאמָה הוּא בִּפְתַח לְעַבֵר וְכֵן מִשׁ פְּסוֹק אָף לֹא גו' כִּי תִשְׁתַּדֵּד הֵם שִׁ
פְּסוֹקֵי וְפְסוֹק אָף־לֹא הוּא אַחַר הַפְּסוֹק כִּי תִשְׁתַּדֵּד וְאֵין כֹּאן חֲסֵרוֹן מִלוֹת שִׁיזְכֻּרְכֶם
בְּשְׁנֵי הַמְשַׁפְּטִים, הַלְשׁוֹן מְנוֹמָנֵם כִּי סִיִּים בְּפְסוֹק לְגֵר שֶׁאֵין כִּי
וְעַל סִי שְׁנַיִם בְּמַלְה אוּ הַלְשׁוֹן מְחֻקֵּן *

פחתיו וגו' או תסקה (בראשית כד) לא אשליח בי אם ברכתני
ראשית לב) :

מלות ההפוך והסתירה (הרעיונות) להורות ההפוך ובסתירה
אך בין שני משפטים, כמו אולם (חכמי, חלוקה) לא-כי (הפירוק) אך
הפך, ריע, חכמי) ועיין בשמוש הלשון (סי' שני' ט) :

מלות המעטרות (קיומיות, דמיון, פרהמטיות דבר, חזונית, נטון, דיו, חיקוק)
להורות יחס הסבה ומסיבב במשפטים יען (דיו, ויין) לבן, על בן
דיו, רחוק, מוח, כי (ויין, דיו) בעבור, למען (מוע, דמיון, מוין, דיו) בן
השם נלמס) :

(על סי' שמי'ג) חוב המתאחד מהקודם (קטלוגיקטיות), אם המשפט
המתאחד מתחייב מהמשפט הקודם עדין וכו' ש ברזול הן-
אך-כי (זו נזר, דמ-פלוסטר, פלוסטר) :

מלות הדמיון (קטלוגיקטיות, פרונוקטיות), אם המשפטים מדומים זה
לזה, בדרך משל באשר (ויין, גויז, ויין, גויז, חלוקה) בן (א), ועיין
להלן בשמוש הבין בסי' שני' :

גם מלות הערך (פרונוקטיות), אם המשפטים נערכים בערך אחד-
אם לחוספת או לנרעון (3) ובאשר יענו אותו בן ידבה
(ע-דמטוט) לפי :

(ט) מלות באור המשפט (זיקוק, סקריפטיה, חוסריבטרט), אם המשפט
האחד הפעול מן הנשוא במשפט האחד ויבוא במשפט לברז
ויחבר במשפט הקדם עיי מלת כי (דיו) וישמע אברם כי נשבה
אחיו, המשפט אחיו נשבה הוא הפעול של וישמע והיה יכול לומר
וישמע בו את שבות אחיו :

(י) התיחסות הזמן (קטלוגיקטיות) להורות התיחסות אשר בין שני
משפטים בבחינת הזמן, באשר (חלוקה) מרז (וטהרטר, דיו, מיטרטר, דיו) מרם
(שש, טרס, נזר) אך (קיי, זו במזר, חלוקה) מאן (ויין) :

(יא) הבדל המדומה והאמת (קטלוגיקטיות), המשפט האחד מבטל
המדומה מהמשפט האחר עדי (עיל סי' שני' במלה אף) אף על פי
אף על גב ברזול אף כי (מסמחן, חכמי, חכמי, חכמי, חכמי) :

מלות (34)

(3) כאשר יענה, לעיל סי' קמ"ח חשבו בין החוסים וכן מלות הדמיון •

פתיח בנתיב תשובה בקריאה

ס רפב

מלות (עיל ס"ט צ"ד ולקמן ס"י ש"ס) הקריאה (חיובי וטקטי מנין, חגרי פונקטיון
 שפתי ירננס ונוסר פטר), מורות על התרגשות הנפש והמיתה, כפי מ
 שתתפעל ממחמתיה תתן עליה קול הברה להורות על הפעליותיה
 אם לשמחה או לעצב. לשחוק או לאנחה, לגחמה או ליללה, לרוג
 או לרצון, לעצלות או לריוות, לתחנה או לאזהרה, לכן לא יבוקש
 גם למלות האלה משקל או נורה, כי רבם הברות פשוטות וקלות
 טבעיות (1) בלתי מורים מושג דבר רק סמן התכוונות ומדת הגפש
 בהפעליותיהם, כמו הבה! לכה (נמאן! ממחולטין) (עיל ס"י שפ"ו) לזרו, הן
 דגה וראה (ויח"ל) להפלגה על דבר יוצא מחקי, האח וראח! (הס"ח
 ! ס"ח ! ס"ח ! ס"ח ! יוסט) לצחוק על נקמה, הידר! הידר! (ה"ח ס"ח ! היס"ח)
 לשמחה אהיה הו! הו! או! או! או! או! או! או! או! או! או! או!
 לעער וללחצא! אגא! (ס"י ויבט) לבקשה, בי ולד! אחלי! לחסה,
 הם! (ס"ט) לנערה ואין להגביל שעוד הברות כאלה, כי אין מעצור
 לנפש המרגשת להציא הברות טבעיות וקלות כפי מה שתאלצה
 טבעו, כאשר תרל החו הפלגה לפעמה בתכונה מתכונת הגפשויות
 וממחמתיה ולשון העברי קצרה ונקי מעטה בגמטריה ורבה באיכות
 עד שימצא מלה מרכבת (פ"ג ס"י רס"ח) מפעל ומשם לקריאת תהלה,
 כמו ואנתנו נברך יה מעתה ועד עולם הללויה! :

(1) בלתי מורים מושג, הוא דבר שאין לו שחר והוא כל מלה יש לה
 באור, ע"י בסחיל, דעל ס"י לי אום בי באר מלות האח, זמש מלה בי לחקח
 אינו רק לבקשה כמו אגא, וכיז לקמן ס"י ש"ס בעצמתי ועיש בהערה

כ"ו
 37

נשלם חלק הרביעי

חלק חמישי

הכולל שמוש הלשון והבנה המלה ותוקף השמות
במשפטים והדגמת הנאמרים (עמ' 11)

פרק ראשון

כל מה שדברנו עדי הנה מבאט המלות והוא
במשפט המלות הפרטיות, ולפי שהמלות
הפרטיות נמצאות במשפט (עמ' 11) והוא
מבאר אתם לקוח ממנו של המלות הנקרא משפט
עוד משפט הלשון במה שהיה תוכן הלשון
המשפטי למאמר, ויש בו תוכן הלשון והנה על
המלות כגון לשון מנא דרכי הדבור שאחד על אחד משני
המלות וזה (עמ' 11) מה שיהי המלות הפרטיות
על מלה אחת לשון וזה לשון עד שאי אפשר להעתיק
מלה אחת למלה אחרת אל לשון כי אם לפי רבנות
הענתה לך נקרא שמוש הלשון (עמ' 11)

מאמר א

בגדר שמוש השמות והרכבתם

פירא שמוש היא בשם עצם

פרק ראשון

בבר אמרט (פ' צ"ח) כי היא תכן לשמש בשם עצם כללי
למביל אותה על ב' פנים והיא בכלל זכיות, דל אם הענין
נאמר על השם כללי, יהיה הוראת היא הגלוח לשם הוא
הוראת

הוראת המלכות מציאת העצם בפועל ולא הוראת התיחודות (י
 חובבם מחוסס מרטיקס), כמו החכם צינח בראשו (קהלת ב) ענינו כל רכ
 (ישטר, מין ידוע), האדם יראה לעינים (שיא י"ז) ענינו כל אדם, וזהו
 המשמשת עליו נקרא הא המלכות. ר"ל שפאלמת מציאת העצם
 ולא תיחד אותו במציאות; ואם הנשוא הנאמר על השם הוא מרמז
 מיוחד רק לעצם פרטי אחד מכלל המין, יהיה הוראת ההוא הגלוי
 לשם והוא הוראת התיחודות ודיעה (רמז במסכתאוסט מרטיקס), ר"ל
 שזהו תוציא פרטי אחד מכלל המין ומיחדת אותו בנישואו, כב
 מין נקי המין (אסתי א), ר"ל מלך אחד הוא אחשוורוש וצוסי
 זהו המשמשת ערו נקרא הא המלכות, והמקדקים קראו
 לשמש הא המיחדת הא הדיעה. לפי שיש אפשרות לשמש שבויה
 המיחדת בשם כי אם בתחתו נבדל יחזק. למסבה ולשומע על איש
 אופן מן ההודעה הפרטי המיוחד למסבן בו, אם מצד שהאיש
 לפניו, או שישמטו הקפי אחרי הגידו, או שיהיה רב ידוע בעצמו
 מצד פרטו, כמו כי אם (הפוסטאוסר מ"ב ז) סוכר על הדבן
 כי הסוס מוכן למלחמה, חן לו הנפש ובתאששת יתבוננו, בן
 המדבר והשומע, ורבים דומיהם, ועם זה יבוא ההוא על מלה
 אחד שהוא מיוחד ובלתי (על ס' ג'ת אה ב) נודע, כמו ופתח האחד
 (בראשית מב) ויהי האחד מפיל הקורה ומ"ב ב) והחמה על
 המרקקים שדברו רק מהא המיחדת ולא מהא המלכות :

התא

2) הסוס אסר, י"ל שהוא כללי כל המושג שהיו עמהם שם במתנה,
 וכ"כ לקמן סי' ש"מ, וכן י"ל בתן לי הנפש.

2) וההימה כר, אין כאן הימה כי באמת כלם לידיעה הן כי כמו שמדיע
 פרטי א' ומבדיל מכל מינו. כן כלל המין הוא מוכבל ונמשך סין הפוג הוא כלל
 המינים ומין א' הוא פרטי במינו וכן לעיל סי' צ"ח גם הוא לא נתן בו שם בפע
 רק ככלם נקרא היא הדיעה אלא דמשקשה כיון שכל סין יש לו שם בפע הרי
 הוא כשם עצם פרטי שלא יתחבר בהיא ידיעה כדלקמן סי' רפ"א וי"ל שאינו
 דומה כי שם עצם פרטי אין דבר אחד שיקרא בשם"זה משא"כ בשם"הסין שגם
 יחיד נקרא כן ובהיא מפרטם ומדע שמקפיד נקרא עין מה שאין לזונטו וכל
 היא משמע שיש עוד דוגמתו : א"ח

5 רפה

התאר הגלוי אל המתואר והוא עמו ביחס אחד בבחינת נושא
 המשפט או בבחינת צדדי , אם המתואר כהא ראוי שיבוא גם
 התאר כהא , כמו הדד השב , הארץ השכה , העבד העברי ;
 למצא עוד דוחת התאר בלי האף שהמתואר כהא נודגים העגלה
 תלשה (שא ו) את הבקש אתד (במבר רח) וכחסרון הא במתואר
 תלים הנבואים (תהלים קד) יום הששי (בראשית א) , אבל אם
 התאר הגלוי למתואר הוא בבחינת נושא של המתואר ראוי שיבוא
 בלי האף כמתואר (על פי לית שיהא) גרולה (בראשית כט) דן עוד
 תום גרול (שם) טובה הארץ מאד (במדבר יד) , כי מצד שהתאר
 הארצווא המלמ מן העצם בעת הדבור ובלתי ידוע עוד לא
 יתקלבו כהא :

5 רפו

שם פרטי לא ידוער שיהא הדיעה , לפי שהוא מיוחד
 ונדע מצד עצמו , ויוצא ממש שמות עצמים פרטים של האומות
 והתים והגרים והיערות והערים , כמו הכנעני החתי כו'
 הלכטן הכרמל הירדן העי ; ושם התאר הגלוי לשם עצם פרטי ,
 אם הוא ביחס הנושא צריך שיבוא כהא , כמו המלך דוד ; ושם
 עצם פרטי הבא ליד החס (קבר) יתכן גיכ לבוא כהא הדיעה ,
 כי מצד דחום הוא בבחינת שם כללי , כמו הראבני הגדל העסקי :

5 רפו

שם עצם כללי או שם התאר הבא ביחס הסמיכות או בכנוי גיכ
 לא (לעל פי קד) יתכן לבוא כהא , כי גם הוא מיוחד ונדוע מצד
 הסמוכות והכנוי , אבל יבוא כהא על הסמוך אם הוא כללי , כמו
 דת

(1) כמו הכנעני כו' , יל שהוא שם כללי והוא מחלפת אי קאי על כל
 המשפחה ואם יוד הנחם על א' מן המשפחה תחא הוא מיוחדת וחלכטן כו' , יל
 כיון שדוא צדד גרול הוא דומת כמו השמים והארץ שהם א' ובאים כהא הדיעה
 מחמת שהם גרול דוחב וגם חלק מהם יקרא בשם זה ואם דחה לכלול כולה
 חז כשם כללי ודוא מחלפת וכן יל בכלם בקרקר בסוכות בשמים למנת .

חית השדה ספר התורה . וכן בחיות שם אחד מרכב מן שני שמור
 (ו) הדיא על השני . כמו אבי העזר מן אבני עזר בית האל מן בית
 אל בית הלבני מן בית להם . ומצאנו הא עם הנסמך עד זכות
 כמו ועץ הדעת טוב ורע (בראשית ו) האבן הגבירה (ירושע ט)
 הממלכות הארץ וירמיה ברוך השמיני באהלים (שופטים ה) ואמר
 המדקדקים כי (א) חסר בהם שם בפול שיהיה הוא הנסמך בלומ
 הארון ארון הכרית וכן בשאר (ובן) מצא שם בהא ובבני עד זכות
 בתוך האהלי (ירושע ט) והצני אל מל הר עינבל (שם ט)
 הקרוסיה (מיב ט) . וכל זה בתוספת הכני . מורה על בקיץ באה
 שזכרתי אבל בכניי הבא עם כניי חכו שיתחבר אליו היא תיבוא
 כמ' שפט . כמו המעלה (מסל' פא) במצ' אה (עבריים ט) המאכל
 (שם) לי הדיא ופול על הפועל והכני על הפועל (ג' רסן) . כעין
 המעלה אותך . כמעט אשר יא

6

הוא זהו הדיא . פתק ב א אשר שם על שם הדיא נש
 הדיא זהו הדיא . פתק ב א אשר שם על שם הדיא נש
 ... אמ' ברא שנים ושלשה שמות וזוהר במאמר אחד לא ימנו
 מהחלוקה הזאת . או ששם כלם בידם אחד וזהו לנשאר במאמר או
 לחלק העדדים או ששם סבתו ששם ביהם . ואם הם ששם ביהם נש
 נפליק שמה החלוקה הזאת . או ששם שמות ששם לנשאר ששם
 ולפי מספר הנשאים מספרם . או נשאר אחד ממנה בשמות רבות
 או שקצתם באור לקצתם . וכל האופנים האלה ישתו בסמן הדם
 לפי ששם זהו הדיא . פתק ב א אשר שם על שם הדיא נש
 אם הם שמות מחלופים . לעצמם מחלופים . אף ששמות
 ככך

(ג) יהי על השני . וכן ומצא לפעמים בכונים . כמיש לעיל סי' ק"ו
 אהרן א' פתק ששמו כו'
 (ד) חסר בהם כו' . זה לא שייך רק אם לא נשתנו מהם החלוקות כמו במל
 ארון הכרית אבל במלה הממלכה הארץ השכני באהלים ששם על שם ושר
 הם בתנועות המסמכות ומה יוכל לתרוק אלא כמיש במסלול מצ' כי שכתוב
 תהודעו ואני בתבתי המידה אחרת . ועל שם מלות נפרדות ומעמידם

במין הרוח; אתם צריכם שישובו במין המספר, וזאת הם כלם
 (1) גושא המספר, (ענא- ביחם), ומהנרים בניו העמק; כמו
 גבא משהחברך וכל ימי ישראל; ומנהג רל' שון למנהר הווי;
 עם אחד השני ועם אחד השלישי; ראובן שמעון לזו חבדת
 (שמת א) ישכר ובוילן ובגמין; ואם הם כלם מחלק הצודי
 במשפחהך שיבוא סמן הרוח הרוח (עם כל אחד נאחד); כמו
 אח קרשיו נאח קרשיו את פרידו ואת עמדתו ואת ארנו (שמת לט)
 חסד הפעל עם כלם, ומאוצות קבצים ממורה וממערב מצדו חסם
 ותהלים קו) לשמש או לירח או לפוכבים או, לכל צבא השמים
 דברים יז) במסות באותות ובמופתים (שם ד) (ע) כמוני כמוה בעמי
 בעמך כמוני כמוה (פ"ב ג) תמצא סמן הרוח עם כל שם ושם;

§ רפ"ג

ואם יבוא נשוא אחד מכוונת בשמות רבות, ר"ל שם עצם עם
 תארו, ראו שישתנו במין במספר וביחם, כמו הצל הגדול הקבור
 גורא (דברים י) הטי הגדול הזה (שם ד) אנשים חכמים גבונים
 ודעו וראשם (א"ת מסוק א) (שם א);

§ רפ"ד

ואם קצת השמות באור לקצתם, אם יקדם הכלל להפרט,
 יל שהשם שארדיו באור לאשר לפניו, צריך שיבוא סמן הרוח
 יפל- עם כל שם ושם, כמו, את בנה את יחיה אשר אהבת
 שהוא (על סי קטא) בענין את אהובה או אשר אהבת אותו) את יצחק
 נחמתי כפא את צנתמו את פנת הפסים (שם לו) בנער
 נאכ' שלום (שיב יח) לעבדה לעקב (בראשית לב), לארני לעשו
 שם, אל אחיה אל עשו (שם) אל עבדי אל רוד (שיב יח) על עמי
 על

1) נושא המספר, ויש גם בנשוא הביאו חח נזום שם ל"ה
 פ"ג- עם כל א', ומצא את אבימלך ואת אשרו ומהותיו בלא את, את
 עם ואת הצאן ואת הבקר והנמלים בלא את, ובפיהם נתת בהם מעם ויש
 לא הם קרפיו קרשיו גו' (שמות ל"ב)

על ישראל (שם) עם בני עם יחזק וברא כמא בעמק בישוראל ושב ז
 וכל מק שיבוא הפרטי אחרי הכלל סמניחם המא עמהכללי צרי
 שיבואג' עם הפרטי ונפלאתי על הדרך שכתב במכלול דיקוחי ג'
 על כפל הסמנים כאלה: ויבוא זה אחד זה ויספיק באחד, וזלא עלת
 על לבו כי הואכלל גזל ברדכי הלשון, אבל כשיקרי הפרט לכל
 אין צריך שיבוא סמן זהם עם כל אחד ואחד, כמו, אעבדה שבי
 שנים בידל בנה הקמנה (בראשית כט) ואלו אמר בהפך היה צי
 בבתי הקמנה בידל; ואלם השמות הבלתי שוים ביהם, יתב
 שישתנו בסמניהם לפי הוראת יחס כל אחד ואחד:

סרק ג שמוש הסמיכות

§ רצא

אם יצטרפו שני שמות זה על זה, נוטה לפעמים השם הראשון
 ממשקלו הנפרד ונסמך לשם האחד אשר הוא מצטרף עליו (ס קיא)
 וכבר אמרתי (ס קיג) כי הוראת הסמיכות בכלל על שני פנים
 האחד יחס הקצין (ישי"ו), המדה היות הנסמך בבחינת קצין או
 שם הסומך, וזה לרוב בשם הנסמך לשם שאיננו המתואר שלו
 והשני סמיכות מדומה, ר"ל נראה מודה יחס ואיננו רק שם אחד
 מרכב, וזה כשיסמכו התאר עם המתאר שלו או התאר עם המקר
 או העצם עם המקרה, כמו תכסלב קצריד ופהתאר נרליבו
 והרבה דומיהם; ולפי שהסמיכות עריו יהיה על פנים רבים ומשמש
 הוראתם אבאר אותם למיניהם:

- (1) סמיכות הפועל על הפועל, בונה עיר, אוכלי לחם, רוצה זאן
- קאירת עינים, משיבת נפש:
- (2) סמיכות הפועל על הפועל, גאלי יי, בוני עם, מנה אלהים:
- (3) סמיכות הפועל על המקרה הפעלה שומרי קשירת
- (4) שר שלום:

סמיכות

(1) שר שלום, אין כאן פועל, ואולי מים וציל דוברי שלום (החלים כז'
 ג'), או שקרא לשם שר לשון פועל שהוא בעליו ומתעסק בו, ובדק י ין משנת
 לא

- (4) סמיכות הפעולה על הפועל נדרשת פי עבודת האדם :
- (5) סמיכות הפעולה על הפועל, מלאכת המשכן, משמרת תרומתי, עבודת השדה :
- (6) סמיכות הפועל על הפעולה הנעשה בו צאן מבחה, יין משתה, חזה התנופה, שוק התרוסק :
- (7) סמיכות השם אל החומר שממנו נעשה, בית אבנים, פלי כסף, קרני ברזל, פתנות עור :
- (8) סמיכות השם על הכלי שבו נעשה חללי חרב חללי רעב :
- (9) סמיכות התאר על המתואר חכם לב, חסר לב, פכד פה, שבורי לב, נדחי ישראל, ישר דרך, תמים דעה, גבה עינים, רחב לבב, נטה רגלם :
- (10) סמיכות המתואר על התאר, מערת המכפלה, מי המרים, כיין הטוב, שנת הרעב :
- (11) סמיכות המסובב על הסכה ירא המא, ירא ענש, אמת קט, תהלת יי :

לא נמצא וצ"ל גי' משתיים (דג' ואל א' יי'), ומה שחשב בד"ן ח' הוא קרוב לד"ן ב' הפועל על הפועל ולהפך רעבון בתיכם כמו ד"ן א' הפועל על הפועל ובאמת אין רעב רק שם המקרה ויהיה חללי רעב כד"ן ו', ובד"ן ט' השב נדחי ישראל אינו ענין לכאן כי הוא סמיכות הקנין והוא מחלק הראשון וגם חכם לב וביצא על ס' קציג אות א' שלא יוכל לסמוך תאר על המתאר והסמיכות הזה הוא סמיכות אל הכלי בד"ן ח' ע"ש שהוא קרוב לזה, ובד"ן י' חשב בהם מי המרים כמכלול י"ב ב' חשבו בין הורים ושחטר בהם הנסמך וכן כ"ן הטוב חשב בקציג ין חורים דודאי א"א לסמוך המתואר על התאר לומר אנשי גדולים מלכו חסידים מערת המכפלה אינו תאר כמ"ש אשר במכפלה והוא סמיכות הקנין ושנת הרעב הוא סמיכות אל המקרה כמ"ש לעיל בד"ן ח' שרעב הוא שם המקרה והוא בכלל ד"ן ז' שפעל על המקרה כמו שר שלום בני בינה לקמן ס' רצ"ב, ובד"ן י"א תהלת ה' ד"ן הנמצא במקרה תהלת ה' ידבר פי שהיא בכלל ד"ן ה' אלא הוא מל' הוא תהלתך (דברים י' כ"א) כלומר בשביל ה' יש לך תהלה ואינו רק איזה פיוט או שיר, וכן ד"ש ירא המא ירא ענש לא במקרא הם אלא באיזה פיוט ושיר ומרוב הרגלו בהם חשב שהם מקרא, ועיקר כלל הסמיכות שחטר בהם מלה מן או את ועם ויכול להתישב במלה מן לבד, וימתוך מ"ש יתבאר מה שמעיה במנחת כליל ושיבש ספרים שלא כד"ן ע"פ דברי אמת בפסוק ממשה לקחה אחר (במדבר ל"ז ט') חשבו לסמוך ונקדו בצירי ובכל הספרים הוא בסגול כד"ן כמו ועשר אחר וכמ"ש ד"ן ט' וי' שלא יסמך תאר על המתואר ולא המתואר על התאר.

(י) סמיכות המקרה על מקרה, בענין שהשני מביל את הראשון
מלאכת עבודה, מעשה צדקה, עבודת צדקה:

§ רצב

שלשה שמות, איש בן (בת לנקבה) בעל (בעלה), בחבור
לשם תאר או לשם מקרה ישתמשו לרוב בלשון למושג שם תאר
אחד, איש דמים (באוסטרינגר) איש דברים (רשנינגר) איש מרמה (י
ויסטינגר) איש תבונה (חין סטרסטנינגר), אנשי חיל, אנשי אמת, בעל
דברים, בעל החלומות, בעל משה ירו, בעל אף, בעל נפש,
בעלת אוב, בעלת כשפים, בעלי אסופות, בן חיל, בן פריץ, בן
בליעל, בן מות, בן חורין, בן קשת, בן שנה, בן הכות, בני אשפה
בני חלוף, בני עני, (י) ויבואו שניהם אנשי בני בליעל (שופטים יט)

§ רצג

ויסמך שם תאר (י) על תאר פעל לענין שם תאר אחד, דם
חנם, עד שוא, עד חנם, וכן יבוא המקור בסמיכות להורות ש
אחד, מלא ימים, שבע ימים, שפוט השפטים, ביום עשות יי
ובן יסמכי שני שמות מושגם אחד לחוק הענין, ירק עשב, ירן
דשא, צפור כנף, הבלי שוא, מנת חלקי, קל מרה:

§ רצד

ולפי שהוראת הסמיכות על (י) ענינים מתחלפים, צריך לעי

מאד

1) ויבואו שניהם אנשי בני, והוא כמו ירק עשב כו' כמי' שאחיו, וכו'
מ'ש כמי' זה יש לכלול בדין ג' הפועל על המקרה, כמי'ש שם בדין י'
1) על תאר פעל, והיה על שם המקרה כדין פועל על המקרה כמי'
כמי' שלפני זה, ונש' מלא ימים אינו מקור אלא בינוני או תאר והוא כנ'
חכם לב לעיל בדין מ', וכן שבע ימים הוא סמיכות שבע תאר, ושפוט השופטי
הוא כדין הפעולה על הפועל לעיל דין ד', ומלות ירק עשב כו' ע' כיוצא לכן
סי' שב"ד ושניז' ולים שניז' שניז' במלה אך אם אף, ומלה אשר בלעדיו יען למען
ומה שבמלה ירק דשא נשתנה שלא כדין משקל פעל עיל סי' קע"ח אות ב'
1) עניני' מתחלפים, כי אין חשש טעות בל'הק, ע' ל' סי' קנ"ח אות ד'
רמ"ש שיסמך על הפועל ועל פעול, וכן הוא בכנוי המקור, עיל סי' קנ"ז ורמ"ז

מאד בשם הנסמך מאיזה מין הוראתו , ובפרט בהסמך שם המקרה על שם עצם , כי הוא יסמך על הפועל ועל הפעול ועל הסבה : כמו שזכרתי . ד"מ עבודת המשפן על הנעבד עבודת הלויים על העובד עבודת יי על הסבה , וכן ישועת יי על הפועל ישועת ישראל על הפועל , וכמו שהוא בסמיכות כן הוא בכנוי , ואני תפלתי על הפועל , ושמתים בבית תפלתי על הפועל :

§ רצה

שמות , בית , יד , דבר , יום , לב , פה , פנים , בבואם בסמיכות לשם אחר יורו (ע"ל סי' ר"ס וסי' שג"ז במלה על) ענין מיוחד , וזלת הוראתם בנפרד , בית סָאָה מדה שעור-סאה וכן בית פור : 1) וברד"ל בית קבול (מספספגנויבסר רוייע) ביד איש (יד) על דבר שרה (עמטון) על דברת שבועת אלהים (ווסגן , חיבער) דברי עונות , ימי שנותינו (עבמנסלייט) בלב האלה (וויטטסון) על פי (דוד) לפי חרב לפי הדבר (ינך מיכהחוט) כפי שניו לפי אכלו (פרהמאנימאסססיג) , פני הדבר ; ושם מתיים כשהוא נסמך למספר מורה מספר מעט , כמו מתי מספר , וכן יבא מתי מעט :

§ רצו

השם לא יסמך כי אם לשם אחר ולא לפעל ואף לא למלת המעם , אבל יתכן 1) שיסמך לבנוי תחת השם , כמו עושה אלה , ולמלת

1) וברד"ל בית קבול , גם בית סאה , ובית כור לא נמצא רק בלשון משנה , גם ס"ש ביד איש קשה דגם בנפרד קידי ג"כ פי' דורף דבר בידו (שיא כ"ח י"ז) , וכן הרבה שחשב כאן , וגם מה שתלה במלה מתיים כשנסמך למספר גם אנשי מספר פי' מעט וגם בלא סמיכות שם אחד מספר יהיו זנעור יתבם (ישעיה י' י"ט) , וע"ע לקמן סי' ש"ל גם בפעלים שישתנו בחבורם .

1) שיסמך לבנוי תחת השם ; כל כנוי נקרא תחת השם ; ע"ל סי' קנ"ב בהערה וכנוי וסמיכות ד"א להם במ"ש לעיל סי' קי"ב והא' שכל בנוי הוא כמלות המעם ולא ישנהה בנמיתו כד"ן הסמיכות ע"כ אמר כיון שהכנוי הוא תחת השם הרי הוא סמוך לשם רק מה שמסמייים כמו עושה אלה אין לו באור , ואולי הוא ס"ס רצ"ל יתכן שיסמך לבנוי הרומז ואלה נקרא כנוי הרומז לעיל סי' קנ"ט , ומ"ש שלא יסמך לפעל הדעת א"ע שיסמך כמו בראשית ברא תחלת דבר ה' בהושע

ולמלת מספר כללי פסל תמונת כל ; ולפי שלא יסמך השם למלה
 ממלת המעס , לא יתכן שיבוא על שם הסומך אות מאותיות
 השמוש העומדות במקום מלה וולתי ההיא לברה , לכן אם ימצא
 מלת המעס בין הסומך והגסמך או אות השמוש עם הסומך , צריך
 שיוכן בחסרון שם או סומך או גסמך (פליסיס) , ד"מ שרידי מחרב
 (ירמ"י מא) אלהי מקרוב (שם כג) נביאי מלכם (יחז"י יג) בא בסמיכות
 ומובנו מכתת , השכונני בָּאֵהִלִים (שופ"ג) הרי בגלפוע (שם א)
 פְּשַׁמַּחַת בְּקִצִיר (ישעי"ט) הולכי על דרך (שופ"ה) יורדי אל אבני
 בור (ישעי"יז) ושכרת ולא מיין (שם כא) וענינו שכורת הגון ולא
 מיין , וכל אלה יובנו איך שיובנו ולא בסמיכות ; ושם מקום יבוא
 לרוב גסמך למלת אשר מקום אשר אסורי המלך (ברא"ט) ; וכן
 לשיין העומד במקומו מקום שיפול העץ (קהלת יא) , וגם בענין
 שמלת אשר חסר במכתב ומובן בענין (פליסיס) , כמו שפת לא
 ידעתי , מקום לא ידע אל (איוב יח) וכן בא בציון אשר ידע (שי"ח) :

§ רצז

וכן ימצא להפך שיבוא הנפרד תמורת גסמך מורים אכן
 (שמות כח) מתנים קמיו (רברים לר) (ע"ל סי' קנ"ו אות א) כסאך
 אלהים (ויזאילים מה) חמה אפן (ישעי"מב) , בכלם חסר הגסמך ,
 וענינם מורים טורי אכן , כסאך בסא אלהים וכן השאר ; וכן ימצא
 בחסרון הגסמך המובן במלת איש ולא יבוא נפרד במקומו , כי
 המדות אתה (דני"ט) תוצעה יבחר בכם (ישעי"מא) בהסתר הגסמך
 איש וכן ואני תפקה (תהלים קמ) ענינו איש תפלה , לצוארי שלל
 (שופט"ה) ענינו אנשי שלל (וע"ל סי' ש"ו) :

§ רצח

וכן יבוא הלמד תמורת הורא הממינות המורה הצפרופח
 הפעול על הפועל או על הסבה והתכלית , כמו מומור לךוד יתכן
 שיהיה

בהושע , אבל באמת אין מאלו ראייה שהם כמו שכורת ולא מיין וכיוצא שהביא
 בסמך שחסר הסומך , ודעת הד"ק במכלול רי"ח שיסמך למלות המעס ,
 וע"ש בלבושיו :

שיהיה (י) של דוד המזמר או על דוד, מזמור לתודה (י"ח)
ותק (יד), לפי שהסמכות יורה על אלה הפנים, יורה הלמד ג"כ
על האופנים המתחלפים האלה:

§ רצ"ט

השם הנסמך לסומכים רבים יתכן שיבוא עם כל סומך או לא
יבוא, ה"ם בפרי במנה בפרי אדמתה וגו' (דברים כח) כפול, וחתן
לנו נחלת שרה וְכָרֶם (במד' יו) איננו כפול, בכל מקום לפי מה
שכתב להב"ז.

§ ש

השם הכפול בסמיכות היחיד לרבים מורה הפלגת התאר
באבות מכל אישי המין המתארים בתאר זהה (סומכוס), כמו
נְשֵׂא נְשֵׂאֵי הַלְוִי (שם ג) אֱלֹהֵי אֱלֹהִים-מֶלֶךְ מַלְכִים, עֶבֶד עֲבָדִים
שִׁיר הַשִּׁירִים :

§ שא

גם השם הנסמך לאחד משמות הקדש יורה הפלגת הענין,
כמי שהריק: כל דבר שירצה בעל השון להגדילו סימך אותו
לשם קדש, כמו נְשֵׂא אֱלֹהִים (ברא' כג) נפתולי אֱלֹהִים (שם ל)
אֶצְבַּע אֱלֹהִים (שמות ה) דְּבַר אֱלֹהִים (שופט' ג) אֲרוֹן אֵל (תהל' פ)
בְּתוּרֵי אֵל (שם לו) עֵצֵי יְיָ (שם קד) ופעמים יחובר לשם יה בהרכבה
מאֲתָלָה (ירמיה ב) שְׁלֵהֲבַתָּה (ש"ה ח) :

§ שב

יתכן שיבוא נסמך על נסמך עד חמשה נסמכים כמו עֶשֶׂר כְּבוֹד
מִלְטָתוֹ (אסתר א) יְמֵי שְׁנֵי חַיֵּי אַבְרָהָם (בראשית כה) נושאי אֲרוֹן
בְּרִית יְיָ אֲרוֹן כָּל הָאָרֶץ (יהושע ד) עַל פְּרֵי גִדְל לִבָּב מֶלֶךְ אֲשֶׁר
יִשְׁעִיהִי גִבּוּרֵי חֵיל מְלֹאכֶת עֲבֹדַת בְּתֵי הָאֱלֹהִים (ד"ה א ט), אבל
לא יתכן שיבואו שני נסמכים על סומך אחד, כי אם יאמר דרכי
וּמַעַלְלֵי אִישׁ (י) הוא מעות, אבל צריך שיאמר דרכי אִישׁ וּמַעַלְלָיו :

השם

1 (של דוד, ומ"ם א"נ לומר נאולים ליי' במקום נאוליד')
2 (הוא מעות, במכלול קס"א ב' הביא נחרי נחלי דבש במליוני שדי
בכל

פרק ד שמושהשם הכפול

§ שג

השם הכפול בלי שנוי יחס ומין ומספר יורה: (א) הרבוי והכללות
 (דיסטריבוטיון, סופטפרינטיטוט), כענין כל או כל אחד ואחד, איש איש
 מבית ישראל (מין ישרי), ויהיו עושים גוי גוי אלהיו, כל גוי, איש
 אחד איש אחד לשכנו, וקח כאתם מפה מפה מטה אחד מכל
 שבט: (ב) המשך והתמדה (קמטיונטיטוט, ספרטז דויפרנז), ביום השבת
 ביום השבת, באמרם אליו יום יום כענין מדי יום יום (מלכ טפניק),
 מימים ימימה: (ג) הסדר והערך, שנים שנים באו (ת גיית חוכר ליים,
 פתרוניע) עדר עדר לבדו, בדרך בדרך נלך: (ד) הפלגה ורבוי,
 בארות בארות חמר רבוי בארות, מן האדם האדם הזה (י) חוץ
 האדמיות, חמרים חמרים, המונים המונים, גבים גבים, מדהחת
 דהרות, מעלה מעלה (מינטיטוטהר), מפה מפה, עמוק עמוק, גבוה
 גבוה (גבוהה גבוהה ז'ל), בערע, מאד מאד, צדק צדק: (ה) חזק
 הקריאה והתעוררות (המקטוט, טוסהתיים) אברהם! אברהם! אלי!
 אלי! מנבא! מנבא! (מ'א יג) ארץ! ארץ! ארץ! (ירמיה כב) קדוש!
 קדוש! קדוש! (ישעיהו) ענה ענה ענה אשימנה (יחזקאל כא):
 (ו) להורות הבדל ושנוי בין שני דברים (דיוטרינטיטוט), ויבוא לרוב
 הכפול בויו לא יהיה בכיכך אכן ואכן איפה ואיפה (דברים כה)
 ובאורו גהולה וקמנה, בלב ולב ידברו (תהלים יב) בלב חלוק
 הגולה טוב והנסתר רע, אנה ואנה, ואם אצל הראשון בין השני
 בלמיד

בכל מבחר וטוב לבנון (יחזקאל לא מיו), עיש עוד ואין לחלק שנתרי גחלי הוא
 ענין א' רק ככפל לשון לחוק כמו ירק דשא לעיל סי' רצ"ג א"כ גם בלדכי ומעלה
 איש ג"כ נאמר כן שהוא כפל לשון ואף שהוא בייץ הא מבחר וטוב לבנון ג"כ ביי
 (י) חוץ האדמיות, איצ, אלא ש' רק האדום לחוד ולא לחם ויעקב מסוב
 לבו חסוף לחם, וכן מעלה מעלה מטה מטה פני רק למעלה רק למטה, וכן
 כל דין ג' בדרך בדרך, ובדרך ו' שחשב אנה ואנה הם שני משקלים כי אנה הראשון
 הני בסגול, ומיש במלה בין הל' לשימתו לקמן סי' שניו גע"ש בהערה, ובדין ו'
 שחשב שנה ושנה אין ענין לכאן ששניהם במי' נקבה, אולי מ"ס וצ"ל שני מינים
 וזכר ונקבה או יחיד ורבים, וע"ל סי' קל"ז אות ג'

למיד בין מים למים (בראשית א) בין הם לדם בין דין לדין (דברים
 ו) ודרש רז"ל ידוע בזה: ז) השם הכפול בשני מינים זכר ונקבה מורה
 יכ רבוי והפלגה משען ומשענה (ישעיה ג) לשלול כל מין משען.
 שדים ושרות שדה ושהות (קהלת ב: ח) לפעמים יבוא השם כפול
 בנפרד ובסמיכות ליחס לו תואר מה (מקמטילימן) או להוראת הקנין
 יובן בהסרוך דבור המציאות הוא או היה. והימים ימי בפורי ענבים
 כמדבריג) והאנשים אנשי שם הקול קול יעקב והימים ידי עשו
 בראשית כו). או שיבוא בנפרד בשמוש אות למיד השמים שמים
 ל"י (תהלים קטז) כענין ב) השמים שמי"י: ובכנוי הפנות בנותי
 והבנים בני והצאן צאני (בראשית לא):

פרק ה שמוש המין והמספר בשמות

§ שד

כל השמות מתחלקים לשני מינים אם זכר או נקבה ולדעת השם
 על איזה מין שהוא משתמש בלשון יתכן שנכידנו או מצד סמן המין
 המוזכר בו, או מצד התאר או הפעל הנופל עליו, אך יש שמות
 שהם מיוחדים במיניהם ולא ישתמשו לעולם כי אם על מין אחד.
 והסמן המוזכר בהם לפי המין וכן הפעל או התואר הנופל עליהם.
 מסומנים במין השם אם זכר או נקבה (וולתי קצתם באים בסמן
 הנקבות לזכרים כמו אבות בכורות ומשפחות ולהפך נשים פלגשים
 והם ידועים מצד עצמם). ויש שמות שאינם מיוחדים במין והם מין
 משותף (קמטילימן): לכן השם שאינו מיוחד במינו יפול עליו תאר או
 פעל פעם בלשון זכר ופעם בלשון נקבה, כאשר בארתי כל זה (ק"ה):

כל

ב) השמים שמי ה', לשיפתו לעיל סי' רצ"ח אבל איא לפרש כן כי
 המפסיק על שמים ב', והוא כענין והנער נער כלומר השמים ישארו שמים אף
 נדרתך מהם כי הם חזקים וכל דריה מוצקים, אבל והארץ נתן לבני אדם החלשים
 וסכנים לכל מכשול וצריכים לשמירתך הרבה ע"כ תנך אלינו והוא מליצה יפה
 במיש שם כנאורי בהמשך הפסוקים.

ג) משפחות מים, כי הנפרד משפחה במין, וכן לעיל ס"ס ק"ב לא
 חשבו, וע"ש אות ב'.

§ שיה

כל שם המיוחד במין, ומחבר אליו תאר, בין שהוא עמו ביה
 אחד מגדר הנשוא או מחלק צדדי, ובין שאיננו עמו ביהם אחד, והיה
 שהעצם נשוא והתאר נשוא ראוי שי שתה לו במין ובמספר, אס העצם
 בלשון זכר גם התאר הגופל עליו ראוי שיבוא בליו ואם העצם מ
 נקבה גם התאר הגופל עליו ראוי שיבוא בסמן מין נקבה וכן בסמ
 היחיד ורבים; ועם זה מצאנו בלשון יוצאים מהבלל הזה, כמ
 אפרים אמת המתואר רבים (2) והתאר נקבה לרוב כשהתאר הז
 בבחינת נשוא, כמו ישר משפטיה (תהלים קיט) שדמות חשבו
 אמלל (ישעיה טו) פתחמות רבה (תהלים עח) והוא שם תאר
 ואנשים מעט (נחמיה ט); ואם יבואו שני מתוארים משני מיני
 בתאר אחד יבוא התאר לרוב במין הזכר ואברהם ושרה וקנים (ברא
 ית) בנה ובנותיה נתינים (דב' כח); ולפעמים יבוא התאר בסמן
 מין ומספר השם הקרוב לו אפי וחקתי נחבת (ירמי ז) התכמה
 והמדע נתון לה (מ"א ג); והשם הנסמך לשם, והאחד זכר והאחד
 נקבה, ראוי שיבוא התאר במין הנסמך, ובמספרו אמרת י צרופה
 (תהלים יט), ויש שיבוא התאר במין ובמספר הסומך קשת נבורים
 חתים (ש"א ב) וצפתת השמן לאחסר (ש"א יז), ואולי היה זה לש
 שמנהג הלשון שיהפך הסומך לנסמך והנסמך לסומך, כמו
 אלמנות חיות (ש"ב כ) חיות אלמנות, וכן כאן ראוי גבעתי קשת
 שמן הצפתת, ובפרט במקום שייסמך המתואר על התאר אם
 יתהפכו ענינם אחד, כמו חכם לב לב חכם ודומיהם. והבן זה:

§ שיו

וכל דבר המיוחד בשם ואינו מיוחד במין יבוא (יבול לבוא על פי ק"ס)

התאר

- 1) והתאר נקבה, לעיל סי' קיז חשב אמת לשם מקרה ושם מקרה לא יתרבה כמ"ש שם.
- 2) ולפעמים כו', על פי' שלי שחלק בהם וקיצר כאן, ומ"ש במלות קשת נבורים כו' שמנהג שיהפך הסומך לנסמך כל חכם יראה שא"א לומר ק לעשות מן הלשון צדוק וההלה, ונס מ"ש בתאר על המתואר כבר כתבתי לעל ז' רצ"א שאינו, והמלות האלה בארתי בליים ג"פ ב'.

התאר הנופל עליו משותף בשני המינים , כמו ורנח גדולה ונחוק .
 אכל משירצה בעל הלשון לדבר בדבר בלתי מיוחד בשם ולא
 בסף שמש לרוב בכנוי הרומז ובלשון נקבה כענין (י"ג) בלא .
 מהזאת עשית (ברא ג) בי עשית זאת (שם) מה זאת (שם כו) כי
 תעבד היא למצרים (שם מג) בואת אני בוטח אחת שאלתי (תהר
 כו) בואת מדע (שמות ז) . וכן בדבור המציאות כי מדה תקיה
 (ש"ב כ) ומהי תק בישראל (שופ"א) וזה כשהוא מכוון על מקרה
 או פעולה . אבל כשהוא מכוון () על עצם סתמי יבוא לרוב בלשון
 זכר מה זה בידך (שמות ד) מה הוא (שם מז) . וכן יבוא מלת דבר
 לתרות על דבר סתמי (י"ט דוק , חונכסטיאוס וע"ד) . זה הדבר (שם
 י"ד) כי יהיה להם דבר לא תעשה דבר (דברים כב) : או שיבוא
 אחד מן המינים או המספרים הנופל עליהם החסר במכתב . כי
 מעת הלשון לחסר במכתב תאר או מתואר . כי הוא מקצר בדבורו
 וסומך על המבין כי הוא יבין החסרון לפי הענין (ס"ו ס"ז) בעשירי
 פאחד לת"ש (בראשית ח) ראוי ביום אחד . וכן בסלי מלאו (נגע)
 נקלה (תהלים לח) ומי (מוס) מלא ימצו למו (שם עג) . ויהיה ערוז
 (שאלה) אחת שאלתי כי (מעשה) תעבד היא למצרים וזה (הדבר)
 אשר תעשה אותה (בראשית ו) וכאלה הרבה . ודי כמה שזכרתי
 (רצו , רצו) :

§ שו

שרשה שמות הארנות . אלהים ארון בעל יבואו לרוב בלשון
 רבים ליחיד והוא דרך הכבוד והדור . כמו האלהים הקדוש הזה
 (ש"א ו) האיש אדוני הארץ (בראשית מב) אדנים קשה (ישעיה י"ט)
 אדניו יתן לו (שמות כא) בעליו אין עמו (שם כב) ולקח בעליו (שם)
 ושם ארון ככל כנויו בלשון רבים . כמו כי היוס לקח את אדניה (מ"ב
 א) . וזלתי בכנוי מ"ב יבוא בלשון יחיד אדני () להבדיל בין שם
 קדש לשם חול . כי שם הקדש תמיד בקמץ :

שמות

- 1) על עצם סתמי , ע"ל סי שכ"ד שמרמו על ענין ומאמר ואנו על העצם ועכ"ז הוא במלה זה שהוא לזכר .
- 2) להכדיל , כבר כתבתי לעיל סי קנ"ח ד' שאין הכדיל בליהק , וגם בל"ז

שח §

שמות הקבוץ (שח) אף כשיבוא במספר היחיד התאר או הפעל הגופל עליהם יבוא פעם (ע"ל סי' ס"ז) ביחיד ופעם ברבוי או שניהם כאחד. עם בני ישראל רב יעצום (שמות א) עם חכם וגבון הנבי הגדול הזה (דברים ד) ויעלו כל העם (יהושע ט) אל אעל כל העם (שם ג) כל העדה כלם קדשים (במדבר טו) עד סתי לעדה הרעה הזאת (שם יד) והשאל כל העדה ויהנו את קולם (שם) זכר וגקבה יחיד ורבים כאחד, וכדומה לזה בשמות הקבוץ ודבנה :

שט §

לפעמים ישמש בעל הלשון בשם המין במספר היחיד לרבים וכונתו דרך הקבוץ. עץ פרי, והעוף ירב בארץ (בראשית א) ויהי לי שור וחסור (שם לב) הבונה מספר שורים (ע"ל סי' צ"ה) רבים, וכמו שפירשי שם דרך ארץ לומר על שורים הרבה שור, הכונה לשמש בשם המין בלשון יחיד על הרבים לכונת שם הקבוץ, וכן כי הפים (ע"ל סי' ה"ד) אפור (מ"ב ז), וידא ישראל (שמות יד) :

שז §

שמות הקבוץ המורים על רבוי הפרטים המקבצים במבערל שאין הברל בין איש פרטיהם במבע, כמו מין חלב דבש וכל דבר הנגר והב בקפי נחשת וכל מיני מחכות יבואו בלשון יחיד על הפרט ועל הכלל מקובץ במין אחד, ואם יבואי ברבוי הכונה רבוי המינים וכל מין מקובץ מפרטים רבים, ושמות הקבוץ המתבוננים רק ע"ד הקבוץ והכללות, כמו מטה (שם ט) עם גוי קהל עדה סחנה עדר צאן בקר יבואו בלשון יחיד רק על כלל הקבוץ ולא על הפרט, וקצתם יבואו ברבוי לכונת קבוצים רבים, כמו עמים גוים אשר כל אחד מקובץ מכלל פרטים ומעמים שיתרכו וענינם אחד ליחיד, כמו בקר

הצאן

בל"ז יהי היכר במח שזה בפתח חה בקמץ, וגם בארונים הרבה באמת שצ"ל בפתח ואין היכר, וע"ל סי' קע"ג את א' שיש הבא בכנויים ב"מ"א, וכן בארון חוץ במד"ב שיש בו ענין עמוק במ"הל

הצאן והבקר עלות עלי (בראשית לב) , אם ידווש איש בבקרים
(עמוס 1) - ענינו אחד כאלו אמר בבקר :

פרק ו שמוש שמות המספר

§ שיא

שם מספר יסודי (לעיל סי' קכ"ח) המחובר למספר יבוא פעם
לפני שם הנמנה ופעם אחריו , ואם המספר נקחם אחר עם הנמנה
יבוא לדוב לפני הנמנה כמו ובה שלשה אנשים נצבים (ברא יח) .
ואם המספר תאר גשוא יבוא לדוב אחר הנמנה , קצתה מספר (היו)
שמים עשרה (במדבר 1) , וולתי אחד אחת שיבואו תמיד 1) אחרי
הנמנה כדן שם תאר גלוח למתואר : וכן מספר סדורי לפי שהוא
הפך בבחינת תאר מתוכו למתואר שהוא עמוציהם : כן צריך
(ע"ל סי' קל"ה) שיבוא אחרי המתואר תמיד בזין שם תאר הנמנה
למתואר , היום הראשון השנה השביעית : והמספר המדות לעיל
סי' קל"ה לפי שהוא בבחינת שם ממשש הנסמך על העצם צריך
שיקדם למתואר : כמו רביעית ההן עשירית האפה , אין מעשרה
ומעלה המדות והסודות שונים הם , כי בא כל המספר ר"ל וחסודי
במקום אחד ממנו פעם יקדם השם ופעם המספר , כמו ביום ארבעה
עשר , בשנת שלש עשרה , בשנת החמשים שנה , וגם ובארבעה
עשר יום : וישלש עשרה שנה , עיד יסודי אולם (ע"ל סי' קל"ה) סדורי :

§ שיב

מנהג הלשון , במספר האחדים יבוא הנספר בלשון רבים
שני ימים שבע שנים של שמות : ומספר העשר ומעלה יבוא
הנספר

1) ענינו אחד , וי"ל גם בו שבא להורות על שני במינים נפרדים לפי
הסדרה לנסות כח כלם כמיש בס"הל , וע' לעיל סי' ק"ח .
2) אחרי הנמנה , ונמצא אחד נפש (במדבר לא כ"ח) רק לשם פ"י אחד
שהוא נפש כלומר גדול וברור משא"כ מכתצית השנית יקח האחת כלומר כל מה
שהי' נאלו בידו והבא לינו ראשונה ולא יברור בו כמיש בס"הב , וע"ל סי' ק"ל .

המספר לרוב בלשון יחיד, אחד עשר יום, שמונים וחמשה איש,
אלפים אמה, ובא גם אלף שנים אלף פרשים, ומתם פעם ביחוד
ופעם ברבוי, שלשים שקלים גם שלשים שקל:

§ שיג

המספרים שהם על מדרגות שונות מנהג הלשון להכפיל
הנמנה עם כל מספר ומספר, כמו מאה שנה ועשרים שנה ושבע
שנים (ברא' כג), לא שלא להכפיל המש ותשעים שנה (שם ה),
וכן יתחיל פעם במספר הגדול ופעם במספר הקטן שבע ועשרים
ומאה (אסתר א) אלף ושבע מאות ותשעים (דה א' כט):

§ שיח

לפי שמספר אחד חמשת שבבמות המספר, לכן חסר לפעמים
ומבין בענין, כמו ויקח מאבני הקקים (ברא' כב) רל אחת מהם
והעד ויקח את האבן (שם), ויקבר בערני גלעד (שופטים יב) באחת
מהם, כעין שתיל על פלגי מים (תהלים א) על אחת מהם, ועל עיר
בן אתנות (זכרי' ט) אחת האתנות, וכן יבוא כל המספר והבונה
על אחד ממנו ואם של ש' אדה (שמות כב) אחת משמש אלה
בשמים התחתון ב' (שא' יד) של ש' אנבי נמל (ש' ב כד) אחת משלש:

פרק ז שמיש מלות שתחת השם והכנוים

§ שיט

מנהג הלשון לחבר לפעמים מלת הנוף (מלנחמיות ספרסמאנת'ית) וכנוי
ועל מ' ק"ב בהערה באורה) שתחת השם על השם הנוכח לחוק הדבור,
כמו תהבל הביא גם הוא (ברא' ד) ומעין הדעת טוב ורע לא
תאכל ממנו (שם ט) אשר אנכי נותן להם לבני ישראל, או שיבוא
כנוי הפעול עם שם הפעול כאחד, ותפתח ותראדה את הילד (שמות
ט) ביאתה את תרומת יי (שמות לה) הנני מאבילם את העם הזה
ידמיה ט):

וכן

§ שמו

תכן יבוא מלת-גוף על סמן הגוף הנכלל בפעל. ואלחוק הענין ולאמתו אנכי אשבע (בראשית כא) אנכי אעשה כדברך (שם מז) לאמת (יח מיד ויח) , אנכי אחטנה (שם לא) לעורר הכונה (יח מיד) הם ילכו (שמות ה) לחוק וליחד (יח זבוב) , וכן והיא גם היא אמרה (בראשית כ) ואתה תציה (שמות כו) ואתה קח לה (שם ל) , ובהתחלת הדבור לעורר ולזר: (כ) לעורר על ההבדל וההפוך שבין הקדם ובין המאוחר (דווערוחטין) , ואתה אמרת היטב איטיב (ברא' לב) הפך כי ירא אנכי (רוח מבר בחטט גמססחכטן) , יהודה אתה (על סי' קמ"ח פ"א) יזקה (שם מז) הפך ארוד אפס הקודם (מבר דח יהוד) , ופגריכם אתם (במדבר יד) שולל מה שלפניו ומפכם אשר אמרתם לבז יהיה וגו' (מיערס קרסער זכנו) , וכן יבוא מלת הגוף אחר הפעל בפרט שאחר הבלל ושמת בכל המוב וגו' אתה והלוי וגו' (דברים כו) (מקו"ד) לא תעשה כל מלאכה אתה ובנך (שם ה) ובאת אתה וקני ישראל (שמות ג) :

§ שיז

מלת-הגוף הנכפל על השם או על הגוף הנרמז בפעל או בכנוי יבוא תמיד ביחס שם הישר , אף שהשם או הכנוי הבא במקומו הוא ביחס מטה , דימולשת גם הוא (בראשית ד) השם ביחס שאליו ודאריגם לו , ברגני גם אני אבי (שם כו) ראי גם אותי , ישמת לבי גם אני (משלי כג) תי גם שלי , ופגריכם אתם ת' שלכם ; אבל יתכן שיכפל מלת הגוף ביחס לחוק הענין ; אנכי אנכי הוא מוחה (ישעיה מט) הם הם גורלה (שם נו) והיא גם היא אמרה , כי איתו כהזם תקצאן אותו (ש"א מז) , כי כבר אמרתי לעיל (ס שג) כל כפילת שם פורה חוק הענין וכן הוא במלות הגוף העומדות במקומם :

§ שיח

טגלת תלשון להוסיף מלת הגוף (י) ביחס שאליו על הפעל
אשובה

(י) ביחס שאליו , הוא מורה על הרצון של נמשו בלא מוח , ועל סי' נצ"ז בשמש"ל :

אשובה לי (במדבר כב) לקחן בראשית יב) תקח לה (שם לח)
שובו לכם דברים ה) צאי קה (שה א) הגשם חלקי חלק לו (שם ב)

§ שיט

ולפעמים יבוא השם תמורת מלת הגוף או הכנף והוא דק
מעלה וכבוד. גשי למך האונה (בראשית מט) אדני (אין ענינו לכאן ועל
מ' שלה) שאל (שם מד) הקבצו ושמעו בני יעקב (בראשית מט) ק
עבדי אדניכם (מ' א) ויבוא ללא ענין, כמו שתמצא נ' פ'ח בפס'
אחד. (בראשית ו) וחמשה פעמים בני ישראל (במדבר ה' יט) : וד
כי אף שאין בלשון מלות מיוחדות להזהות על מלות הגוף החו
(מחמשה עשר ענינים) לפי שיש בו פעל חוץ, מ' מ' יש לו פנים מיוחד
להזהות עליהם בחבור הפעל אל אחד מחלקי החשובים בנוס'
כמו עצם נפש בשר, רוח לב יד, פנים ראש, עין קרב ודומהם
כמו דמו בראשו (יהושע ב) (ע' תם ומבסס סוד), אורג נפשו (יש' זכח
יבטע), וכן השאר :

§ טז

מלת הגוף שבא במקום שם הנפש והנשוא אחריו הוא (ל' יב)
תמיד בחסרון דבור המציאות (עצם סובסטינטיב) דהו או הוא דמות
על הקשור והרכבה. כי עשר אמה (בראשית ג) (ס' יב-יג ס' יג),
עדים הם (שם), אנכי גי (ס' יב-יג ס' יג), לפי שמלת הגוף בעצם
מורה הרכבה וקשור הנשוא לנושא, כ' לא יתכן לשמש במל'
הגוף רק ביחס לו איה הנשוא, ולכן מצאנו כי שיבוא מלת הגוף

הנפרד

1) לפי שיש בו פעל חוזר, אין זה מעם כי אין פעל חוזר וק' כפ'
הכבר אבל בקל ונשף אין מ' מיוחד לפעל חוזר, כמ"ש לעיל מ' חסר וס'
לפי ענינו כי אין ל"הק הונח לס' רק לפי תולדתו ואינו חושש למעות

2) יובן תמיד בחסרון, אינו תמיד, כמו שמביא למטה מלת אהה
אנכי הוא, וגם בשאר בשמים יחסר לפעמים המציאות ונקשר. גדעיל
פ"ט כי דרך הלשון לחסר רבו המציאות כו', וגם מ"ש במלה אכרם הוא אכר
הוא במקום דבור המציאות אין כאן מקום לדבור המציאות רק הוא לקשור
מקום, ויש כאן מ"ס והעיקר שבא להשקיענו שמלה הוא שהוא שם הגוף הגוף
יבוא לשמש לקשר ואינו מתפרש או לנסתר רק המציאות ההוה

מספר הוא המין נשוא שמלני שוא תאר במקום דבור המציאות
 (י"ו) כמו אמנם הוא אמנם (ד"ה א) יהיה הוא האלוהים
 זכרים ה האנשים האלה שלמים הם (בראשית לד) ולכונה
 את יבוא מלת גוף הנסתר עם הנוכח או עם מיב כאחד אנכי אנכי
 וא מודה (ישעיהו) אני אני הוא (שם) אתה הוא מלכי (תהלים
 ד) וערו אינו שומר גבל המין ולא המספר. בתי עדי הלוים
 וא אחתם (ויקרא כה) אשי" הוא נחלתו (יהושע יג) כי חקות
 עמים הבל הוא (דמיה י) (חייט) :

§ שכא

כנר (ע"ל סי' קנ"ב) הרמו (ממלאינה דעוהסטלחטיות) זה לוכר (ריוטר) זאת
 נקבה (ריוטר) זה (וכן זאת ע"ל סי' ש"ו) זה זו (ריוטר) לנרמו בלתי מיוחד במין
 לה לנרמו רבים שוה לוכר ולנקבה . ישמשו לרמו על דבר
 המדבר מרמו עליו בבחינת המקום או הזמן ויבוא בתוספת למד
 לו הקנה . וכתב דשי בפסוק מעל הקו (ש"א יד) : כל הלו הלוזה
 במקרא אינו לשון הזה אלא דבר שכנגדו והוא מראהו באצבע
 לעיני אינו ל' (צישט) אלא ל' (צויל). וציל אינו ל' (סעמטי)
 (א) אלא ל' (סעלויי) (סעט) , וכונתו כי הלו הקנה יורה על נרמו
 זק (סעט דלטי) , וזה על נרמו קרוב (ריוטר הוי) :

§ שכב

כנוי הרמו הוא בבחינת שם התאר , ואם המתואר כה"א גם
 וא כה"א , כמו הדבר הגדול הזה הגוים האלה , וכא כפול לחזק
 ענין , הגוים האלה הנשארים האלה (יהושע כג) ולכן אם
 מתואר כה"א , והוא זולת ה"א הוא בבחינת תאר גשוא ומתכאר
 חסרון דבור המציאות זאת (היא) המנוחה (ישעי"ה כח) זה (הוא)

הדבר

(ג) והוא זולת ה' כו' , אינו מכרח רק בתחלת המאמר לא יתחילכה
 זה המלה בעצמה הוא מודיע רק בשבא אחר מלה שהוא כה' מוסף כה אחר
 כה"א שה"א השניה אינו עיקר כ"ב , וכענין מה שמסיום במלה זאל אומרת ,
 לאזייהטמח שהקדים מלה זה התאר למתואר שלו שלא במנהג , ע"ל
 ש"ג , ומסתמא הוא תאר השוא .

הדברי (שמות לה) אלה (הם) דברים. כמו שיצא מעדי יהו
 אשר וגו' אלה הם מעדי (ויקרא כג) , רק כשיצא לבדו במקו
 נושא לא יבוא בהיא לעולם, כמו זאת אומרת (מלכים א') ולו
 יתכן לומר הזאת, וכן הדין כמלת הנוף הוא הם יבואו בהיא כשת
 מחזירים לשם, והוא בסמן הדיעה היום הדיא תיסים והם אמ
 מל שם העצם לא יתכן לומר הדיא או הדיא כשהם משמש
 לבני הרמו :

§ שבג

ויבוא ג'כ על נרמו בלתי נדע רק במקום בני בלתי מוח
 וקרא זה אל זה (ישעי' ו) (מינער דען מרען) נ'אמר זה בבה וזה אמ
 בבה (מ'א כב) (מינער זח, דער מרענע זח) ג'א את זה לעפת זה (קהלת ו
 זה ישפיל וזה ירים (תהלים עה) קוזה וקוזה תאכל (שג'יא) אלה ברכו
 ואלה בסוסים (תהלים כ) , וכן יבוא מלת זה נספ' ללא ענף והו
 תקן הלשון לבר, קול דודי הנה נהבא (ש"ה ב) והנה זה מלאך
 (מ'א יט) עתה זה ידעתי (שם י) , הנה עתה זה בא אל (מ'ב ה)
 וביותר על שאלת מי מה למה, מה זה היה לכן קיש (ש"א י) ולשמה
 מה זה עשה (קהלת ב) מי זה הוא (אסתר ו) מי זה אמר (איכה ו
 למה זה צחקה? (בראשית יח) למה זה לי בכורה? (שם לו) אי
 הרך? (ק"ב יג) אי מזה תבא (איוב א) , וכן יבוא בשעור המשן
 הזמן ואינו שימר המספר זה ארבעים שנה (דברים ח) זה ימי
 רבים (יהושע כב) :

§ שבד

ומנהג הלשון לחסר השם הנרמו כמלת זה ומובן מענינו
 אשר תעשה (ברא' ו) כמו וזה הדבר, ענינו וככה תעשה את
 (דער געטטוס) , וכן וזה מעשה המנורה (במדבר יא) ונה דבר הרוץ
 (דברים יט) אינו (ע"ל ס' ש"ו אות א') קרמו על עצם בכל אלה היא
 על האמירה אשר אמר אחי, אבל שבו לנו קוזה (שם כב) , אשר
 נתן לי אלהים קוזה (שם מח) ענינם במקום הזה, נסעו קוזה (שם ל
 במקום הזה, הנמצא קוזה (שם מא) כאיש הנה אשר יאמר כי הוא
 (שמות כב) הממן שנגבהלא זה אשר ישתה (בראשית מד) הנבין

כנו

§ שבה

כני המידה והמצורף (מ"כ דשטראילמסיות חזר רשומות) כבר התבאר
 הם (קס) אופן שמושם וכמה מנבל סמן היחס בשם
 מצורף, אך ראוי שתדע עוד, כי כאשר השם במשפט המצורף
 יחס הפעול יבוא לרוב בלי סמן היחס, כמו הקדשתי הבית הזה
 וְשָׁר בְּנֵיתִי (מ"א ט) ולא אמר אותו, אֵל הָאָרֶץ אֲשֶׁר נָתַתְּ (אתה)
 ואבותם (שם) וכן המנהג שיחסרו שאר סמני היחס לפעמים בהיותו
 ענין מעצמו וּמִשָּׁכֶם אֲשֶׁר אָמַרְתֶּם לְבוּ יְהִי הַכְּמִי יֵדָרְאוּ אֲשֶׁר אָמַרְתֶּם
 וְלֵהֶם (ס"ח וס"ט) ואם השם במשפט המצורף ביחס שבו או ביחס שממנו
 גם בבחינת החומר או בבחינת המקום יבוא לרוב מלת שם, כמו
 וְעָבַד אֶת הָאֱדוֹמִים אֲשֶׁר לָקַח מִשָּׁם (בראשית ג) ענינו מֵאֲשֶׁר לָקַח
 אֲשֶׁר לָקַח מִבְּנֵי (ס"ח וס"ט), אֲשֶׁר שָׁם הוֹחֵב (שם ב) ענינו אֲשֶׁר
 הוֹחֵב מִן הַמְּקוֹם אֲשֶׁר הָיְתָה שָׁמָּה (רות א) כענין אֲשֶׁר הָיְתָה בָּהּ
 מִן הַמְּקוֹם, וכן ביחס שאליו בבחינת המקום, המקום אֲשֶׁר שָׁלַחְתִּיךָ
 מִן הָאָרֶץ, כענין אל אשר, וכתחרון סמן היחס, באנו אל הָאָרֶץ אֲשֶׁר
 אֲלֹהֵינוּ בְּמִדְּבָרֵינוּ, כענין אל אשר או שָׁמָּה, והכלל לפי שהמנהג
 שיחסר סמן היחס בשם המצורף במשפט ע"י מלת אשר ראוי
 שיעתיקו בכל מקום לפי ענינו:

§ שבו

מנהג הלשון כשיחובר סמן יחס השם במלת המצורף שיחסר
 השם המצורף ומוכן בענין, אתה תדבר את כל אשר אצרך (שמות ט)
 ענינו את הדבר אשר, בְּאֲשֶׁר הוּא שָׁם (ברא' כא) במקום אשר הוא
 שָׁם, בְּאֲשֶׁר אֶת אִשְׁתִּי (שם לט) בפניה אשר את אשתו, מֵאֲשֶׁר
 מֵאֲבֹת הַנְּעָרִים (רות ב) ענינו מהם אשר ישאבן, לֹאֲשֶׁר הוּא לוֹ
 וְקָרָאתָ לְאִישׁ אֲשֶׁר הוּא לוֹ, בְּאֲשֶׁר צִוִּיתִיךָ (דברים יב) כְּדָבָר
 אֲשֶׁר צִוִּיתִיךָ:

§ שבו

וכן מנהג הלשון לחסר מלת אשר ומוכן בענין, כמו, וכל־יש
 לוֹ נָחַן בִּידוֹ (בראש' לט), אֶת־הַדָּבָר יִלְכוּ בָּהּ, עַם־שָׂרִים וְהֵב לָהֶם
 (57) איוב

(אויב ג.) ואבד זס אילך בו (שם ז). ולחוב כשיקדם לפניו כנוי הרומי
עד יעבר עם ורקנית (שמות מז). ויה אהבתי נהפכו בי (אויב יט). אן
מקום והיפדות להם (תהלים קד) ענינם מתבאר בהסרוך מלת אשן
לפעמים גם שם המצורף חסר עם מלת המצורף, שפת לא ידעך
אשמע (שם פא). ענינו שפת איש אשר, אלהינותי לו (יהא ב)
ענינו אל המקום אשר אתי לא יועילו (ירמי ב) ענינו אתי לילת
אשר לא יועילו. ויתר מיני הבנים כמרכנוי הבלתי מיוחד (ס"ג מיני פירוש)
כבר אמרתי (לעיל ס' קס"ג) כי הוא מגבל בפעל נסתר בלי הזכרת ש
נושא או שיבוא הנושא בתואר ממין הפעל ההוא על שם סופו, כ
יפול הנופל (דברים כב). כי ימות מת (במדבר ו). והיה היוצא אש
יצא (ש שלד) :

מ א מ ר ב

בגדר שמוש הפעלים והרכבתם

פרק א שמוש הפעל בהודאתו

§ שבת

כבר בארתי (ס"ג צג). כי מושג הפעל בלשון עברי הוא מלה
מרכב בו מושג איזה מקרה מחלפת מעצם ואותיות המורים על
מלות הגוף להגביל בנושא הגוף המין והמספר, והגשוא אינו חקא
מקרה ממאמר השנוי והתנועה כי גם התארים ממאמר האיכות
והכמות יבוא בדרך פעל, גם יבנה הפעל משם עצם, כמו, ויאהל
עד סדום (בראשית יג), ענינו נמית האהל, ויאבק איש עמו, (שם
לב) ענינו העלות אבק, ועפר בעפר (ש"ב יו) השלכת עפר, וערפתו
ענינו כריתת הערף וכן ויגב כך לבבתי באחת מעיניך ענינו לקחת
הלב, ודומיהם רבו מספר, וכבר בארתי לך כי רוב הפעלים
הנגזרים משמות מורים הפך ענינם (אנטיפזהרזים), עיין לעיל (ס"ג רלו)
וכן יורה הפעל לפעמים דבר והפכו, כמו בָּרַךְ (ויגן) בָּרַךְ נבות
אלקים

ולקים (מ'אכא) קללה והוא (י) תקן בלשון נגד פני עליין. וכדומה

§ שבת

הפעל הבא ממקרה (י) ממאמר האיכות לא יורה לכד על
 בית העצם בתאר המתואר אבל גם על העשותו, ותאמר ד'ם
 ז'ה (פ' ש'א, מ'וט גמארדטן) ח'יה (פ' א'ר א'ר א'פ'ט'ר'י, ע'ר ח'ט גמ'ט'ס, א'ט'ן גמ'ב'י'כ'ן, א'פ'ט'ר'י
 א'ר'ד'ט) ח'יה (פ'ר ח'ט מ'ר'נ'פ'ר'ט, א'ט'ן א'ס'ט'ן, מ'ר'ח'ל'ס'ט'ן, א'פ'ט'ר'י גמ'ח'ל'ט) וכן ישמשו
 הפעלים ממין הזה להחלט הדבר כמו שהוא (ד'ק'ו'מ'ר'ח'ט'ו'א'ח) כמו ומהר
 (ל'ע'יל ס'י' ר'ל'י'ד) א'ח'ו (פ'ר א'ח'ו מ'ח'ן ר'י'ן ס'פ'ר'ט'ל'ט'ן), וכן והצדיק את הצדיק
 ז'ה ש'יעו את הרשע, כי לא אצדיק את הרשע (ג'ע'ר'ט'ל'ט'ו'ק'י'ט מ'י'ר'ד'מ'ח'ר'ט'ן
 א'פ'ט'ט). ולחוב יבואו פעלי ש'ם נ'ת'ן לענין זה, הן גביר ש'מ'ת'ו לך
 בראשית כו) ענינו אמרתי שיהיה גביר, וי'ת'ן א'י'ת'נ'ו כמ'ר'ג'ל'ים (ש'ם
 מ'ב), וכן יבוא הפעל בהן והבונה שלילת הפכו. ה'כ'ב'ד ושב בביתך
 (מ'י'ב י'ד) ענינו לא תגרום לך הרפה, אך את גפשו ש'מ'וד (אי'ז'ב ג)
 ובונה רק שלא יזיקה, א'ש'ר ח'ל'ק " אלהיך אותם לכל העמים
 (ד'ב'ר'י'ס ד) ענינו רק שלא הוזהרו מהם, וכן להפך שיבוא בשלילה
 והבונה חיוב הפכו, כי לא י'נ'ק'ה (ש'מ'ות כ') כי ענישנו, א'ש'ר לא צ'ו'ה
 א'ת'ם (ו'ק'ר'א י) אבל מצעם והוזהרו ממנו :

§ שאל

וכן יורה הפעל בחבור הדבור, ענין (י) מה שלא יורה בעצמו.
 כמו

(י) תקן בלשון, ע' במיהב שעיקר הדברים הוא כמיש לעיל ס'י רל'ג
 שיש בקל עושה והופך בעומד ויוצא, ולמעד'כנין הקל יהיה גם הכבד בהפך
 שהכבד הוא משמש להוציא הקל לפי משמעותו גאף שאין שייך בו לומר תקן
 לכבוד, אבל מלה ברך בארתי שם שאינו הפך כי משמעותו להפעינו משא כבד
 תהלה עד שלא יוכל לעמוד דק ישב על ברכיו, מרב משאו והוא דרך מליצה,
 וכן לענין קללה וחרפה פירושו הקמינו בעיניו והושיבו על ברכיו ולא חשוב
 עמוד על רגליו בקומה זקופה .

(י) ממאמר האיכות, על ס'י רמ'ז בהערה, ולאו דוקא היה כל פעל עומד
 כל התולדות המקבלים יש לפרשם באותן שני האופנים או שישארו בענינם או
 אתחדשו בהם הענין כגון נפקד י'ל (ע'ר אי'ז ג'יו'ע'ז'ן) או (ע'ר אי'ז ג'יו'א'ר'ד'ן), ומיש
 ט'ף הסי' במלה אשר לא צוה נראה שאינו דומה .
 (י) מה שלא יורה, על ס'י רצ'ה, כיוצא בשמות :

כמו וישם נפשו במנו (שם י"ז) (יד ס"ן) (אכש"ס בפ"א ר"ג) ועד"ו וישלך ויש
 נפשו מנגד (שופטים ט) , והקצו נפשו (מינוע אלע איבער דריסויג עפרון) הש
 פנים (ויינע ביטטע פארזאנגען) וכלה הרבה . ותמצאם כל מיני הרבבו
 האלה בחלק אוצר השרשים :

הערה . ודרך כלל אומר לך , כי כל שורש שהוצא על שלש המצות
 הבנינים הפועלים או אף בשתיים מהם לא יתכן שישתוו הוראתם בכל צ
 מכלתי היות הכלל ביניהם עכ"פ , אם בעקר הוראתם או באיזה מושג צדדי הנקש
 עמם , והוא המפריד ביניהם בהוראתם , ד"ס בקל בקל ענינו שרפה (ברענען
 עומד , ונאמר על האש (ע"ל ס"י ש"ג במלה בער) השורף ועל הנשורף בער בפעל
 (אנצינדען) יוצא על האש הדולק מידי שורף , ונאמר עוד על המדה ובפעל הו
 (אויס ריימען , וועגרייסען) . הבעיר יוצא לשלישי סבב לאש שישורף דבר .
 ומענין השני סבב לברמה לבער בני יבער שדה וברם . הוק בקל עומד (שמעך
 זיין) , חוק בפועל יוצא (בעפעסטיגען) . התזיק בהפעל אחיה (אנפאסטען ,
 אנגרייפען) . ויארך הענין להבאת משלים על שני הענינים או סעיפי הוראות חלק
 שניי הבנינים ב) ודי לך במה שרמזתי לדון על השאר לבקש המיד איזה הכל
 בין בנין לבנין ואם היוהם נראים כמשתווים בעיקר הדיאה . וראוי שתדע עוד כי
 התפעל יבוא לפעמים על עסק פעל משתתף בין עצמים יותר מאחד אשר כל אחד
 מהם פועל באחד ונפעל בבחינמו , כמו לפה תתראו (ויך איינאנדער אנטעווען)
 כ"א רואה ונראה , וכן התחבר והקשר , ואולי עד"ו והתנחלתם אותם לבנינים
 (במדבר ל) , לפי שכי"א נוהל העבר מקרובו ומנחיל אותו לאחד , והכן :

פרק ב שמוש הגוף והמין והמספר
§ שלא

לפי (ע"ל ס"י שס"א) שהפעל בלשון עברי כולל ג"כ גוף הנשוא
 לכן

2) ודי לך במה שרמזתי , הענין הזה הוא עמוק ולא די בשלשה משלים
 או אף בעשרה וע"ז יסדתי ספר רחב ספר הבנינים כי אין בנין הנוסף מציא הכבר
 ולא הכבר את הנוסף ראמר ובערתי אחרי בית ירבעם (ס"א י"ד י) בכבר הגני
 מבער אחרי בעשא (שם י"ז) בנוסף מבערים את האש (ירמיה ז' י"ח) בכבר ובער
 אש (שופטים ט"ו ה') בנוסף וכיוצא הרבה כי יבער איש ובער שניהם קאי על
 האיש וא' בנוסף וא' בכבר כי ליהק נוסדה רק בענין עמוק ובעיות רק , וכן מ"ש
 במלה התראו רואה ונראה לא ידע עוסק הענין שאין התפעל מחזיר הוראת הקל
 וכן לא משתתף וע"ז הונח בנין נפעל נדברו נדון וכיוצא שבארתי בסדה ובש
 מ"ש במלה והתנחלתם וראי אינו נכון שלא בב"א נוהל ומנחיל , והענין מה שהוב
 לעיל בבנין נפעל בס"י רל"ה :

לכן אין צורך שיקדם שם הנשוא לפעל. ולתי בנין הנסתר שלא
 ידרכב עם השרש בפעל אותיות ממלות דגוף להודות על
 הנשוא. לפי שהמדר צריך להזכיר הנשוא בשמו שידע
 השומע מי הוא, לכן יבוא שם עם פעל נסתר והשם לרוב אחד
 הפעל. ולתי בקצת מקומות לעוד הכנה על הענין או דרך
 כבוד לגדולים יקדם השם, וי' הולך לפניהם (שמות יד)
 ופרעה הקריב (שם) ומשה עלה (שם י"ג) ואם יבוא שני פעלים
 לפועל אחד השם בינתיים ויסע אברהם ויבוא (בראשית ב'). ובשני
 משפטים מתחלפים. במשפט הראשון יקדם הפעל לשם ובשני
 יקדם השם לפעל. לעוד על החלוקה ההבדל או הדפוך והסתירה
 שביניהם (החומר והמטעם), ויהי הבל רועה צאן וקץ היה (בראשית ד)
 (ק"ז ע"ב), ויבא קין מפרי האדמה וגו'. והבל הביא (שם), ויהי עשו
 איש יודע ציד וגו'. ויעקב (היה) איש תמו (שם) (יעקב ע"ב ע"ב), ואם
 הפועל אחד והפעלים מתחלפים בפעולים מתחלפים. כראשון
 יקדם הפעל לפעול ובשני יקדם הפעול לפעל. וישע יי אל הבל
 ותי ואל קיילא שעה (שם ד) (ל"ט ק"ן ע"ב), ואתה את יעקב ואת עשו
 שגאתי (מלאכי א), וגוף נכח בשהוא בדם הקריאה (שקט"ו), יקדם
 ג"כ לפעמים הנשוא לעודר הקריאה (ע"ל ע"י קמ"ה) הקהל חקה אחת
 יהיה לכם! (במדבר ט) הדר אתם ראוי (ירמי ב) ועתה מלכים!
 השבילו! (תהלים ב):

§ שלב

כל הדברים ההויים במציאות בטבע וכל המקרים השנויים
 ההיים במציאות, פועל האמתי שלהם ונשואם בורא הטבעיות.
 לכן כל הפעולות ההויים בטבע שאין להם נשוא מיוחד, בשאר
 לשונות שיש להם כנוי בלתי מיוחד (בתחומים השונים והמחולקים), ישמשו
 בהם על פעולות כאלה (ע' רעננט, ע' רמנקט, ע' סנייס). ובעל לשון
 העברי י' יתבר דבור המציאות היה (י"ו) על האם שבו הפעל

נעשה

ו (י' יתבר דבור המציאות, איצ גם לזה רק בפעל סתם יוד (ע' נידערת)
 אמר (מאן זאנא) כמ"ש לעיל ס"י שכ"ו ולקמן ס"י של"ד כאשר יוד הנשם והשלג
 (ישעיה נ"ה י') אשר לא הממיר עליה (עמוס ד' י') בארתי במ"חב שתוא נוסף
 עומד בבגוי סחמי (ע' רעננט) *

נעשה. הִיָּה נִשְׁמָה הָיָה כְּמֵר. וְהָיָה קָלוֹת וְקָרִיקִים, וּלְפַעֲמִים נִסְתַּר דְּבוּר
הַמְצִיאוֹת בַּעֲנִין כַּמְנַגַּה הַלְשׁוֹן הַרְבֵּה מֵאֵד לְחֹסֶר הַמְצִיאוֹת כִּי הָיָה
הַגְּשָׁא הַתָּאֵר, כְּמוֹ, כִּי הַשְּׁעוּרָה אֲכִיב וְהַפְּשָׁתָה גִבְעוּל, (שְׁמֹת ט)
עֲנִינוּ הִיָּה אֲכִיב הִיָּה גִבְעוּל, כִּי חֲדָל הַמְּקָר וְגו', (שֵׁם) עֲנִינוּ חֲדָל
לְהוֹת, לִכֵּן בְּדָבָר יוֹצֵא מִתְּקֵה מִבְּעֵי אֲשֶׁר יִתְגַּלֶּה בּוֹ כֹּנֵה מִיִּזְמֵר
יִשׁוּב בְּעַל הַלְשׁוֹן לִיחֹס אוֹתָהּ אֵל הַסְּבָה הַרְאֵשׁוֹת וְיִי הַמְּקָר (שֵׁם
יִי) לְהוֹת עַל הַגֵּם, וְלִכֵּן נֹאמֵר וְדָא פְּרָעָה כִּי הִיָּה הַרְוֵתָהּ
(שֵׁם ח), לְפִי שְׁלֵא הָאֲמִין הָיָה הַמְעֵשִׂים יוֹצֵאִים מִעַד הַמְּבַע, וְכֵן
בַּהֲגֻלוֹת פְּעוּלוֹת סְדוּרִים וּמְסוּבָבִים עַל אוֹפֵן מְכוּן לְתַכְלֵל מִיִּזְמֵר
וְלֹא נִגְלָה בּוֹ פּוֹעֵל מְכוּן מְפּוֹעֵל, מִיחֹס אוֹתָהּ אֵל הַמְּסַבֵּב הַרְאֵשׁוֹן
אֲשֶׁר לוֹ נוֹלַכְנוּ עֲלִילוֹת, וְעַדִּיז, וְתִהִי אֲשֶׁה לְבֵן אֲדוּנִיָּה בְּאֲשֶׁר דְּבַר
יִי (כִּרָא כִר) וְהוּא לֹא דָבָר, רַק בְּהַשְׁתַּלְשֵׁלוֹת הַסְּבוֹת הַקּוֹדְמוֹת
נִגְלָה בָהֶם כֹּנֵה הַבוּרָא:

§ שְׁלֵן

וְהַפְּעוּלָה הַמְּבַעִית אֲשֶׁר תִּחַל בְּעַצֵּם: וְהוּא מִתְּפַעֵל מִמֶּנָּה
בְּבִחִינָה מְנַגַּה הַלְשׁוֹן לִיחֹס לוֹ הַפְּעוּלָה, כְּמוֹ חֵלֶם רָעֵב צָמָא, אוֹ
שִׁיבּוֹא הַפְּעֵל כִּנְסַתֵּר וּמִיחֹס לוֹ אוֹ לְאֵד מֵאִבְרִיז שֶׁהִיא נִגְלָה בּוֹ
וְיִרְעֵ לוֹ (לֵל כִּי שִׁיז כִּשְׁמֵשׁ לֵי) וְיִצֵר לוֹ וְיִתֵּד וְיִיטֵב בְּעֵינָיו, וְיֹאמֵר, לֹא
הִקְרָתָהּ דְּבַר, וְהַעֲנִין לֹא אֲחִסֵּר לָךְ דָּבָר:

§ שְׁלֵד

וְהַפְּעוּלָה אֲשֶׁר תִּצָא מְפּוֹעֵל בְּעַל כֹּנֵה וּרְצוֹן אֵךְ הוּא בְּלִתי
נִזְדַּע בְּשֵׁמוֹ שִׁמְשׁ בְּעַל לְשׁוֹן הַעֲבָרִי בְּפַעֵל נִסְתַּר בְּמִקּוֹם שִׁיִּשְׁמַשׁ
הַלּוֹעֵז בְּמִין סְתָמִי מְבַלִּי הַזְכִּיר שֵׁם פּוֹעֵל (כִּיִּסְרוֹק חוֹנְכֵסְטִיוֹוֹס),
וְלֹאֲבָרִם הֵיטִיב בַּעֲבוּרָה (אִתּוֹן פְּרִלְיִנְטֵס גוֹסְטֵס), עַל כֵּן קָרָא (שֵׁם יֵא)
(כֵּסְכֵס אִתּוֹן), וְיֹאמֵר לְיוֹסֵף (אִתּוֹן וְגִבְטֵס), לְזֹאת יִקְרָא (כִּרָא שִׁית ב) (לִי)
אִתּוֹן כֵּסְכֵס), וְכֵן אִם הַפְּעוּלָה בְּעַצְמָה דְּבַר סְתָמִי, אֵת אֲשֶׁר יִקְרָא
אֲתַכֶּם- (שֵׁם ט), לֹא נִכּוֹן לַעֲשׂוֹת כֵּן (שְׁמֹת ח), וְמָה שֶׁכָּתַב
רִשִׁי בְּמִקּוֹמוֹת כְּאֵלֶּה הַפְּעֵל בְּתוֹסַפַּת הַשֵּׁם הַתָּאֵר, כְּמוֹ עַלֵּן
קָרָא הַקּוֹרָא, כִּי כֵּן גַּם מְנַגַּה הַמְּקָרָא לְשֵׁם הַשֵּׁם הַתָּאֵר מִן הַפְּעוּלָה
הָיָה

הוא במקום נוף סתמי כי יפול הנפל (במרביו) ימית קח (שם ו)
ישמע השומע (יחזקאל לג) (ש שבו) ; וכן אם הפעול נוף סתמי
תזדה לייצד (ברא' כו) ; יבוא ג"כ התאר מן הפעל על נוף סתמי :

§ שלה

מגת הלשון לדבר בלשון נסתר לנכח או במקום מיב עם גדול
ונבדד , והוא נמס מסרי ודרך כבוד , ידבר נא עברה דבר באוני
אדני , אדני שאל את עבדיו (בראשית מד) יעשה פרעה נזה אדוני
מדבר אל עבדו (יהושע ה) , בשניהם יבוא נסתר ה' נוכח ומיב :

§ שלו

הפעל ראוי שיבוא בסמן מין ומספר אשר בנושאו , ועם זה
ימצא יוצאים מהגדר הזה : (א) רוב שמות הקבוץ , כמו איש ארץ
כאשר תעמוד במקום יושביה , בית ג"כ על בני הבית , עם צבא
בקר צאן קהל עדה , קריה במקום יושביה ; יבוא הפעל עליהם
ברבים והוא יחיד , איש כפתרון חלומו חלמנו (בראשית מא) וכל
הארץ באו (שם) הבקר היו חורשות (איוב א) וכל גייתו יחדיו
מתו (דה א' י) ויעלו כל העם (מ"א א) ונמקו כל צבא השמים
(ישעיה לד) ומתו כל הצאן (בראשית לג) : (ב) פעל יחזי לנושאים
רבים אשר יובן בו כל אחד מהם , בנות צעדה (שם מו) וקהי ידיו
אמנה (שמות יז) וקבל היהודים (אסתר ט) תקמות נקזים בנתה
ביתה (משלי יד) :

§ שלו

אם פעל אחד מסופר משני פועלים זכר ונקבה , אם יבוא הפעל
בל (ע"ל סי' שיה) רבים יבוא על הרוב במין הזכרים פריגם איש עם
אשה יקברו (ירמ' ו) ומנות ואשתו רואים (שופטים יג) ואם הפעל
בל יחד נופל על הדבק אם ראשון אם אחרון ויתחבא האדם
ואשתו (בראשית ג) ויאמר אחיה ואמה (שם כד) ותדבר מרס

ואתחזק

1) יבוא ג"כ , הוא ענין בפ"ע שכל חאר הפעל נחשב כנוף סתמי .
1) יבוא לפעמים הפעל כצדל , ע"ל סי' שיה , אך מ"ש איש כפתרון חלומו
נראה מצות שאינו שם הקבוץ רק כל איש בפ"ע .

וְאֵיךְ בְּמִלָּה. (במלבר די) וְהַאֲכִיל הָאֱוֵהוּא (מא יי) וְהִתְכַבֵּר אֲסִתֵּר
הַמַּלְקָה וְקִדְדֵי (אסתר פ). וּמִדְּרָקִים אֲחִים נָחַם כָּל כּוֹה :
בְּלִמְסָם שִׁדְקָם הַפֶּעַל לֹאֵם הַנּוּשָׁא אִינּוּ שׁוֹמֵר לֹא הַמִּקֵּץ וְלֹא
הַמִּסְפֵּר , כִּמוֹ וְלֹא נִמְצָא נְשִׁים יִפּוֹת (איוב מב). וְעַל הַרְוֵב הַמִּגְרָג
הַזֶּה כַּפֶּעַל הָיָה שְׂהוּא מִשְׁמֵשׁ בְּלִשׁוֹן בְּמִקּוֹם פֶּעַל פְּתוּי וְנִפְעַל עַל
הַיְחִיד וְעַל הַרְבִּים וְעַל זָכָר וְעַל נִקְבָּה . כִּמוֹ הָיָה הַשֶּׁמֶשׁ לְבוֹא
(בראשת מו) וְהָיָה הַשֶּׁמֶשׁ בָּאָה (שם) וְהָיָה הֵם מְדִיקִים (שם מב)
וְהָיָה אֲנָשִׁים אֲשֶׁר הָיוּ מִמָּאִים (במדבר ט) פִּי יִהְיֶה נֶעֱדָר (דברים כב).
וְרִשִׁי מִפְּרֵשׁ מִקְּמוֹת כֹּאֵלָה בַּחֲסֵרוֹן דְּבָר וּכְוִנָתוֹ לְבֹאֵר הַדְּבָרִי
(מלך י טו חר) . אֲךָ לִפְעָמִים יִמְצָא שְׂלֹא יִקְרָא הַפֶּעַל . וּמִמֵּנוּ לְפִי
הַשֵּׁם הַרְאִשׁוֹן . שְׁמֵן וְקִבְרֵת יִשְׁמַח לֵב (משלי כו) זָנוּת יִין וְתִיחֹשׁ
יִקַּח לֵב (הושע ד) הָאֵשֶׁה וְיִלְדֶיהָ תִּהְיֶה לְאִדּוֹתֶיהָ (שמות כא) . וְכֵן
בְּשֵׁם הַנִּסְמָךְ לִשְׁם זָכָר וְנִקְבָּה יְחִיד וְרְבִים יְבוֹא הַפֶּעַל עַל דְּרָךְ אֶחָד
מֵהֶם וְעַל הַרְוֵב עַל הַרְבֵּק בּוֹ . קָל דְּמִי אֲחִיקָה צִוְּעָקִים (בר ד) קָל
שְׂמִיעָה הָיָה בָּאָה (יר י) קָל נְגִידִים נְחֻבָּא (איוב כט) נָנַע צְרָעָת
פִּי תִהְיֶה (ויקרא יג) . וְיִישׁ שְׂצֻרִיכִים תִּקַּח וְיִזְבְּנוּ בַּחֲסֵרוֹן מְלָה .
כַּמִּנְהַג הַלְשׁוֹן לְחֹסֵר מְלָה בְּמִכְתָּב הַמִּזְבֵּן בַּעֲנֵן הַנִּקְרָא (סוֹמִיסִים) .
וְכִבְרֵ הַבְּאִתִּי מִשְׁלִים עֲלֵיהֶם (צִרְצוֹ , רִצּוֹ , שו) . וְיִוֹתֵב מֵהָהָה תִּמְצָא
בְּמִכְלִיל (דָּפוּס יי דף נו) . וְשֵׁם אָמַר : לֹא שִׁיחָה לִשׁוֹן זֶה
נוֹפֵל עַל זֶה אֲלֵא כִּלְ אֶחָד מֵהֶם דְּבַר נִסְתֵּר נוֹפֵל . וְסוּמָךְ הַכְּתוּב
עַל הַמִּבִּין . בְּהִיּוֹת הַדְּבַר הַזֶּה הַנוֹפֵל נוֹכַח בַּעֲנֵן אִלּוּ מִבֵּן מִמֵּנוּ
. וְאִחּוֹ הַמִּקְרָא דְּרָךְ קִצְרָה וְסָמָךְ עַל הַמִּבִּין . (מִדּוּ גִיָּה עֵא) וּבְמִקְּסֵם
אֶחָד : לְמַפְנֵי זֶה צָרִיךְ לְהַתְּבוּן מֵאֵד בְּרִשׁוֹן וְלְהוֹשִׁיבוֹ עַל אִפְנוֹ
בְּפִי הַיְכֹלֶת . וְלֹא לְאִמֵּר לִשׁוֹן נִקְבָּה עַל זָכָר לְהַפְּךְ . וְכֵן אִמֵּר
דוֹל הָרִי זֶה מִקְרָא קִצְרָה :

§ שלח

וְיִבּוֹא פֶּעַל זָכָר לְנִקְבָּה לְהוֹרוֹת מֵעֵלֶת הַפְּעוּלָה . עֲשִׂיתֶם חֵסֶד
(רות א) לְנִקְבּוֹת . וְלְהַפְּךְ לְהוֹרוֹת גְּרִיעוֹת הַפְּעוּלָה עֲשִׂיתֶן תּוֹעֵבָה
וְיִחֻקָּאֵל לָהּ לִזְכָּרִים . וְכֵן יְבוֹא הַפֶּעַל בְּלִי רְבִים וְהַבְּנֵת אֶחָד מֵהֶם
וְנִפְּאוּ אִשָּׁה הָיָה (שמות כא) אֶחָד מֵהֶם (שִׁיד) :

שמוש הזמן בפעל

§ שלט

כל פעל ראוי שיבוא בסמן הזמן הנופל עליו , אך דרך הלשון להחליף הזמן עבר בעתיד ועתיד בעבר ואותם בבינוני ואותו ברום , כי בדבר הדגיל להיות תמיד , יבוא לרוב עתיד במקום עבר. להורות על התמדתו ואיד יעלה מן הארץ (בראשית ב) ובקרב ידעה על המשכן (במדבר ט) כן יהיה תמיד על פי יי יפעו (שם) כלם בעתיד להורות המשך והתמדה זמן רב . גם בדברי מליצה ושירים דבר לרוב בעתיד במקום עבר והוא צחות המליצה . ואם ידבר (י) בעבר יורה המשך והתמדה אני שכבתני ואישנה הקיצותי (תהלים ט) ענינו תמיד כשאני שוכב , וכן כשהפעל מחובר למלות או . טרם , יבוא עתיד במקום בינוני או עבר או ישיד (שמות טו) או יכדיל (דברים ד) או ידבר (הושע י) או יבנה (מ"א יא) טרם יהיה בארץ (בראשית ב) טרם אכלה (שם כד) הטרם פדען ; וכן יבוא הבינוני במקום (ע"ל ט' שם"א) העבר לחוק הענין כאשר יספר הפעל אחר זמן עשיתו איך שהיה הוה בזמן עשיתו , וישנה שומעת (בראשית יח) . היתה שומעת , רואה אנכי (שם לא) ופרעה חולם (שם מא) וכבר בארתי (לעיל ט' ר"ט) מענין זה ; והבינוני במקום עתיד , ואני הנני סביא (שם ז) , הנה אנכי בא אל בני ישראל (שמות ט) כי אתה בא אל הארץ (דברים יח) ; והעבר במקום בינוני ואתנה ידעתן (בראשית א) הלא שמעת בתי (רות ג) , וכפרט כשהוא מחובר למלת עתה עתה ידעתני (בראשית כב) עתה באתי (הושע ה) , והנביא ידבר על הרוב בעבר במקום עתיד כי פי יי דבר בו , ולפניו הכל צפוי העתיד להיות כאלו נעשה :

העבר

(י) בעבר יורה המשך , הפך ממש תחלה כשאר מקומות והוא ללא דרך , ומ"ש והבינוני במקום עתיד כמכלול מ"ב א' כתב אבל בינוני במקום עבר ועתיד לא מצאנוהו , וע"ש בלבושי .

ש ש

העבר בשאר לשונות על שני אופנים ושלוש מדרגות: שני האופנים, עבר בודד (פרטטריסי תכסחוזי) עבר מצטרף (פרט. רעזחזי) הפעלים המסופרים בזמן עבר ואינם מתיחסים זה על זה בבחינת הזמן, כמו ויאכל וישת ויקם וילך, פעלים מסודרים בלי התיחסות הקדם והמתאחר בהם נקרא עבר בודד, והוא על מדרגת עבר נשלם (פרטטקטי, דיה זמן: פלגח: נענע לייט): והפעלים המסופרים בזמן העבר בהתיחסות הקדם והמתאחר בהם בהצטרפותם זה על זה נקרא עבר מצטרף, ואם התחלת הפעל המתאחר לפני השלמת הפעל הקדם הוא על מדרגת עבר בלתי נשלם (חוימפרלעקטוס, די קויט פערזח: נענע לייט), ואם בהתחלת הפעל המתאחר, כבר נשלם הפעל הקדם, הוא על מדרגת עבר שכבר נשלם (מוזקעקט פערלעקטוס, דיה זעננסט פערזח: נענע לייט) ובשאר לשונות יש סמנים לכל שלשת מיני העבר: אך בלשון עברי יובן לפי הענין. והעבר בודד, יבוא לרוב מסופר בעתיד מהופך לעבר ע"י ויז ויאמר וידבר והוא עבר נשלם. והעבר המצטרף, אם הוא בלתי נשלם יבוא לרוב שני המשפטים הפעל הקדם בדרך המקור ובשמוש בכלים להורות על ההצטרפות, והפעל המתאחר בדרך החלטה ובעתיד מהופך לעבר בשמוע עשו את דברי אביו ויצעק (בראשית כו) (חוי - הפרט - דח סיוס פר -) פנסע הארון ויאמר משה (במדבר י), ואם הוא עבר שכבר נשלם יבוא שניהם בעבר ויפקד את שרה כאשר אמר (בראשית כא) (רעז חזי) בערזח: סרז חויז ער זעספרזח: חחזטע) כי שמעה בשרה מאב פי פקד יי את צפו (רות א) ריל פקד כבר, וכן יבוא שניהם בדרך החלטה והזיון יודו על הצטרפותם בבחינת הזמן בעבר בלתי נשלם, ויבוא יעקב מן השדה בערב ותצא לאה (בראשית ל), ולהפך וישמע יעקב אל אביו (שם כת) עבר כבר נשלם ע"ש ברשי:

הבינוני

1) ולהפך וישמע יעקב, אין כאן הפך, ואולי הוא מ"ם וכצ"ל והזין יודו על הצטרפות וישמע יעקב כו' עד ע"ש ברשי ולהפך בבחינת הזמן בעבר בלתי נשלם ויבוא יעקב כו'.

ש"מ §

הבינוני כבר אמרתי (לעיל ט' ד"ס וי"א) כי הוא בבחינת שם תאר
 לכן אין בו הוראת הגוף, ויחזן ג"כ שיורה על אחד מהזמנים, כי
 תבורו עם מלות הגוף יורה על הדוב זמן הנה (פרשנים, ד"ח גמ' ופ' וס' ט"ז)
 מהוץ אהה יושב לכוף (שמות יח), ואם הוא תאר נשוא אהרי
 שם עצם יש בו ג"כ הוראת זמן המובן בחסרון דבור המציאות
 ויעקב רעה את צאן לבן (בראשית ל) ענינו היה רועה, והעוף
 אוכל אותם (שם ט) היה אוכל, ופרעה חולם (שם מא) היה חולם,
 ותגשים אצים (שמות ה) אנכי עומד בין יי וביניכם (דברים ה)
 הזלכים הלוך (יהושע ו), ויבוא כן להורות על הפעל המתמיד
 זמן רב, וכן כשיבוא הבינוני בהצטרפו על פעל אחר בבחינת היותו
 הפעול של הנשוא במשפט הקודם, שמעתי את אביך מדבר
 (בראשית כח) ראיתי את יי יושב (ישעיהו) ענינם היה מדבר היה
 יושב, והכלל (פ"ל ט' ט"ז) כי בעל לשון עברי רגיל מאד לשמש
 בביטוי במקום עבר בספור ענין, כאשר רצה לחזק אותו הענין
 ולדמותו בהיותו בזמן הנופח במה שעבר, או להראות התמדת
 הענין והוא זמן רב, ויתישב בכל מקום לפי הענין :

הערה, זכן ימצא הבינוני בחבור דבור המציאות היה, ואז ענינו הוראת
 זמן מרכב אם מעבר והוא אר מהוה ועתיד ויורה התמדת הפעולה זמן רב, ד"ס
 ומשה ה' רעה ר"ל היה רועה מלפנים ועודנו רועה בעת הספור, ויניקם יחי
 דעים ר"ל כהנה ובעתיד זמן רב; ומעתה התבונן על שלשה הבדלים האלה:
 אלו נאמר ומשה רעה היה המובן רעה פעם אחד בזמן העבר ולא בעת הספור
 כמנהג פעל עבר, ואלו נאמר ומשה רעה היה המובן היה רועה פעם אחד בעת
 הספור כמו ופרעה חולם פעם אחד בעת הספור, או שהיה המובן רועה עוד בעת
 והיא כמו השמים מספרים, ולכן אמר היה רועה כולל שרעה זמן רב לפני
 ועודנו רעה בעת הספור, ועדו ויהיו פלגים ד"ל זמן רב מלפנים ועוד בעת
 הספור, והגבן הענין הנה :

ש"מ §

העתיד ג"כ על שני מינים: עתיד בודד (פ' וס' ט"ז עק' וס' ט"ז), עתיד
 מרכב (פ' וס' ט"ז עק' וס' ט"ז), העתיד הבודד הוא כאשר הפעל האחד
 איננו מצטרף על הפעל האחר בבחינת הזמן, והעתיד המרכב הוא
 כאשר

כאשר הפעל האחד מצטרף על פעל אחד בבחינת הזמן ושנית
 עתידים ברבד , אך כאשר יתחיל הפעל השני יהיה הפעל הראשון
 עבר וקרא מרכב שיש בו הרכבת זמן עבר ועתיד יחד , ובלשון עבר
 יבוא העבר במקום העתיד המרכב וצריך שיובן מן הענין , כט
 ומלדתה אֶצֶר הולדת אֶתְרִיהֶם על שם אֶתְרִיהֶם יִקְרָאוּ (בראשית מת)
 פעל הולדת הוא עתיד בבחינת המדבר , ועבר בבחינת יקראו , כי
 כשיקראו יהיו נולדים וצריך שיעתק (סרלינגס האבטן וירסט) , אם לא
 הביאותיו אליה והצגתיו ונו , אֲשֶׁר יִשְׁרַט מחוץ למתנה ואל פתח
 אהל מועד לא הביאו (ויקרא מז) , פעל הביאו הוא עבר בבחינת
 יִשְׁרַט ועתיד בבחינת המדבר , ודומיהם :

פרק ג שמש הדרכים בפעל

§ שמש

דע כי זולת השלשה דרכים שזכרתי בחלק הפעלים (§ ריט)
 מה שיתבן שיסופר הפעל עליהם נמצא עוד בשאר הלשונות
 בדרך הקשור (שנים קהניונקטיב) , והוא הפעל המסופר על דרך שהמספר
 בלתי מברר בו אמתות הגיעתו אל המציאות , דהיינו שנקשר
 בפעל איזה ספק , שעור , או תקוה ובקשה , עצה ואזהרה , או
 תנאי וכדומה לזה , או שהמדבר מספר ענין כאשר שמע והוא
 איננו ערב ברבר , להחליט אם הוא אמת או שקר : ובשאר
 הלשונות משתנה הפעל בעצמו כשבא בדרך הקשור , דים
 (ער הטטט) בדרך המחלט (רלם ער הטטט) בדרך הקשור , אבל בלשון
 העברי הפעל בעצמו בלתי משתנה אכל הקשור מובן מצד מלת
 הקשור הנתלה בו לפי ענין הקשור , או במלת כי בהיות המשפט
 פעול השמועה שמעתי כי יש שבר במצרים (בראשית מב) , או
 במלות לו , מי יתן , אם , לתקוה ובקשה (מכסחתוח , וינסענד) ולו הואלנו
 ונשב בעבר הירדן (יהו"ו) מי יתן אלוה דבר (איוב ט) כי אם זכרתי
 אתה (ברא"מ) אם תשא הפאתם (שמות לב) או במלות פן לאזהרה
 פן יפגעו בקכם (יהושע ב) פן אמית עליה (בראשית כו) למסתפק

ואם

ואם שני משפטים מתיחסים זה על זה בבחינת תנאי סבה וזמנם .
 זה יצויר על ארבעה פנים : א) חיוב משפט המתאחד מחיוב הקדם ,
 וקשורם (לו אלו פירענתה) לו יש חרב בידו פירענתה הרגתיך (במדבר
 נב) לו שקל ישקל כעס וגו' כי עתה מחול (איוב ו) כי עתה שלחתי
 את ידי ואך וגו' ותפחד (שמות ט) וזה איננו תקוה רק אלו רציתי אז
 אברת כי עתה הכין יי ממלכתך (שי"ג) חסד הסבה לו שמרת
 מצותי וטובן בענין . אלו לעבדים ולשפחות נמכרנו החדשתי
 (אסתר ו) . וכן יקצר הלשון לפעמים בחסרון מלות התנאי ולא
 הגדת לי ואשלחך (ברא לא) ענינו לו הגדת לי כי עתה שלחתיך :
 ב) שלילת המתאחד בשלילת הקדם . וקשורם (לולא , לא) לולא
 חדשתם בעגלתי לא מצאתם חידתי (שופטים טז) : ג) שלילת
 המתאחד פחיוב הקודם . וקשורם (לולא) לו חפץ ה' להמיתנו לא
 לקח מידנו (שם יג) אלו (לקח מים מים) לפי אידי עיני דמעיות יולין
 לא דרכה רגל אנוש יבשת (הראביע בשיריו) : ד) חיוב המתאחד
 בשלילת הקדם . וקשורם (לולא כי עתה) לולא התמהמהנו כי עתה
 שכנו (בראשית מב) :

ש"ס שמד

דרך המקור משתמש בלשון לרוב במקום נושא המשפט ,
 לפי שהוא בבחינת שם מקרה או שם מפשט , לכן אם נדרוש
 על מקרה פעולה להחליט עליה משפט מה נשמש במקור , כמו
 לא טוב היות האדם לבדו (בראשית ב) מקור היות נושא (נשוא) לא
 טוב עשה צדקה ומשפט נבחר ליי מובח (משלי כא) פגוש רוב
 כבוד (טוב) ואל כסיל באולתו (שם יז) קנה חכמה מה טוב
 תרוץ (שם) והרבה כאלה בספר הזה ; או שיבוא המקור מחובר
 פעל עבר או בינוני או עתיד או צווי לחזק הענין , כמו הלך
 ולקח , שמור תשמרון , אבד תאבדון , הולכים הלוך , שמעו
 וראו וראו ראה , וכן יבוא המקור לברו במקום אחד מן הזמנים ,
 י מצד שהוא מפשט מכל זמן יורה על כל זמן * וזהו היות הלוך
 וחסוד .

* וכתב הרמב"ם בפ"י המשנה (כ"ט פ"ב משנה ט') החזירה וברחה החזירה
 וברחה אפילו ד' וה' פעמים חייב להחזיר , שנאמר השב תשיבם , וז"ל
 השב

וְחָסַד (בראשית ז) ענינהלכו הלך וחסדו חסד, הלך ושוב (שם)
 הָלַךְ וְנָסַע (שם יב) רצא ושוב (יחזקאל א) אכול ושבוע והותר
 (דיה ב לא), וכן יבוא במקום הבינוני לבדו, ואם מאן אתה לשלח
 (שמות ז), ובמקום הצוי לבר שְׁמֹר את חדש האביב (שם לד)
 זְכוּר את יום השבת (שם כ), וכן ישמש המקור להשלים משג
 הנשוא הפעל שקדם לו, כמו לא נוכל דַּבֵּר אֵלֶיךָ (בראשית כד) לא
 תֵּאבְדָה לָלֶכֶת (שם) בָּאתִי לְהַגִּיד (איוב א) כמו שיתבאר מזה
 בפרק הסמוך :

שמה §

וכן יבוא הפעל בדרך המקור תמיד פעל מחלט עבר או
 עתיד בשני משפטים המתחשים זה על זה בבחינת הזמן או הפכה
 או התכלית, ויבוא בשמוש בִּית או כִּף להורות התיחסותם
 בבחינת הזמן, ובשמוש למִד או מִים להורות התיחסותם
 בבחינת התכלית והמכה; והוראת הזמן במקור עם ככלים
 בהוראת זמן הפעל במשפט השני הבא בדרך המחלט; עם בית
 בְּנִסּוּעַ הָאָרוֹן וַיֹּאמֶר מִשָּׁה (כמ' י) בְּאֶמְרָם אֵלָיו יוֹם יוֹם וְגַו וַיֵּצֵאוּ
 לְהֵמָן (אס' ג) והם עֲבָרִים (מ-יו) בְּיַדְכֶּן את העבריות וְרֵאִיתֶן על
 האבנים (שמות א) כֹּה תִדְבְּרוּ וְגַו בְּמִצְוֹתַי אֹתוֹ (בראשית לב)
 וְלֹא יִהְיֶה בָהֶם גִּנְף בְּקִקְרֹ אוֹתָם (שמות ד) בְּהוֹצִיאֲךָ אֶת הָעָם
 מִמִּצְרַיִם תַּעֲבֹדוּן (שם ח) עֲתִידִים (מ-יו) : וְעַם כִּף בְּשִׁמּוֹעַ עֲשׂוּ וְגַו
 וַיִּצְעַק (בראש' כו) כָּבֹא אֲכַרֵּם מִצְרַיִם וַיֵּדְאוּ (שם יב) הָעַם עֲבָרִים
 בְּשִׁלְחֹו כֹּלָה גֵרֵשׁ גֵּרֵשׁ (שמות יא) כָּבֹא הַמֶּלֶךְ סָגְרוּ הַדְּלַת (מב
 ז) עֲתִידִים, וְמוֹה יֵרָאֶה כִּי הוֹרֵאת הוֹמֵן בְּמִקְוֵר עִם בֵּית אֵינֶנּוּ מִגְּבֹל
 מִצְרַיִם שִׁמּוֹשׁ תֵּאוֹת כִּי אִם סָצַד הַפֶּעַל אֲשֶׁר בְּמִשְׁפַּט הָאָרֶץ שְׂדוּחַ
 מִצְרַיִם עֲלָיו • (ודברי תבאור נתיבות השלום (שמות ג יב) אֵינֶנּוּ
 נִכְתָּיִם

השב מקור וידוע אצל בעלי הלשון, ונופל על הרב ועל הכעס; תאמר
 שמתני לפלוני שמור, ותאמר שמתני לפלוני ולפלוני שמור, לפיכך מותר
 השב תשיכם השבת רבות עבדי; כונתו להורות ג"כ כי המקור המחונן
 אל הפעל נופל על היחיד ועל הרבים, ועל פעם אחת ועל פעמים רבות
 זה לפי שהוא מפשט מוזן וממין וממספר לכן הוא נופל על כלם, ומזה
 בחבורו על התמדה הענין והמשך הפעולה וכן רב;

בונים) • והוראת המקור בשמוש הלמד בארתי לפני (בסי' שמ"ד)
ה ויתבאר עוד בפרק הסמך , וכן יתבאר הוראתו בשמוש המים
בפרק שאחר זה :

§ שמו

ולפי שהמקור ושם המקרה קרובים במושגם לכן יתחלפו הרבה
פעמים במקרא ויבואו זו תמורת זו , כמו למשאות אותה משרשיה
(חזקאל יז) ת' להשאות , למקרא העדה ולמסע את המחנות (במד'
(י) ת' לקרא למסיע קום לך למסע (דברים י) ומשלוח מנות (אסתר
ט) ומספר את רבע (במדבר כג) ת' ולספור , ולדיק ענינו (י) ומיספר
להשות אל מי מנה ובא דגש ת' הנח ; והמקור ת' שם המקרה
התבאר לפני זה (בסי' שמ"ד) ; גם יבוא המקור נסמך לשם לענין שם
(לעיל סי' רצ"ג) מרכב אחד , עשה סמים (תהלים קד) וקנות דגינה (משלי
י) גלות הארץ (שופטים יח) :

§ שמו

דרך (לעיל סי' רי"ט) הצווי , ישמש רק לצווי שישנו בקום ועשה ,
כמו אכל שתה , אבל למניעה ואזהרה בלא תעשה לא יתכן שיבוא
הצווי כי אם העתיד בתבור מלות השלילה אל לא פן בל , לפי שלא
יתחבר מלה ממלות הענין האלה עם הצווי , רק צווי השמר מורה
לרוב שלילה ואזהרה בשב ואל תעשה השמר לך מן
בראשית לא) בענין לא תדבר , השמרו לכם עלות בהר (שמי"ט) ,
גם לצווי בקום ועשה יבוא הרבה פעמים העתיד או העבר המהופך
עתיד את יי אלהיך תירא (דברים ז) ויראת מפני יי (ויקרא יט) ;
גן יבוא הצווי דרך עצה תקיה ובקשה , ולעצה יחובר לרוב במלות
יפא (י) ולכה איפוא (בראשית כז) עשה זאת איפוא בני (משלי ב) ,
לבקשה יחובר לרוב במלות נא אנה בי , שמע נא קלח נא אל נא
סאנא (במדבר יב) אנה יי הושיעה נא (תהלים קיח) בי אדני
בראשית

1) ומי ספר , הוא דרש החוק ולא ענין לו בדקדוק , וגם טעה בנקודו
אין בו דגש כלל והסמך בשניה והפתח בריק אחר השני .
2) ולכה איפוא , טעות כי איננו צווי משורש ילך , רק תל שמש לך הגובה

(בראשית מג) וכן יבוא לרוב הצווי כשהוא דרך בקשה בתוספת
 היא שהוא מורה לשון רכות ותחנונים, סרה אדני סרה (שופטים ד)
 והכפל מורה חוק הבקשה והפצרה, אדני שמעה אדני סלחה אדני
 הקשיבה (דניאל ט), וכן המבקש רשות מחבירו יבוא העתיד בהא
 נוספת, אלקה נא (רות ב) (עלויבס) ארוצה נא ואבשרה (ש"ב יח)
 אמלטה נא שמה (ברא' יט), כי התוספת בא להקמין הענין והוא
 לשון אהבה ואחה (פקדויות 435 רטרענסארט), (כי גם בשם עצם יבוא
 התוספות לפעמים להקמין הענין האמינון אחך היה (ש"ב יט),
 וכן נקרא אישון מן איש לדעת הרד"ק להקמין (מכילתא) —, ולתקוה
 יבוא הצווי במלת לו, הן (ע"ל ס"ס שני"ט מלה לו) לו יהי כדברך (בר' ל)
 אך אם אתה לו שמעני (שם כג), ובא אחותנו אתי היי לאלפי רבנת
 (שם כד), כי (ע"ל ס" קמ"ח אות א') כפירת מלת הגוף על השם מורה
 עליו; וכן הצווי מחובר אל הואל מורה תקוה או בקשה הואל
 וברך (ש"ב ז) הואל וקח (מ"ב ה) הואל נא ולין (שופטים יט) הואל
 נא וליך (מ"ב ו) הואלו פנו בי (איוב ו); ואם המדבר ישתתף עצמו
 במעשה אשר יבקש מחברו לעשות, ישמשו שני פעלים יחד וליך
 בדרך הצווי ובתוספת היא לרוב להורות בקשה והזמנה והבנה וזרון
 לפעל אחר, ואינם שומרים לא המין ולא המספר, הבה נא אבוא
 אליך (בראשית לח) (עלויבס דרך) צווי זכר לנקבה, הבה נתחבמה
 לו (שמות א) (עלויבס !) יחד לרבים לכה נשקה (ברא' יט) לכה נצא
 השדה (ש"א ט) בית יעקב לכו ונלכה (ישעי' ב); והצווי למניעה
 בשב ואל תעשה כשהוא דרך גודה יבוא לרוב מלת לא מתבר
 לעתיד לא, תלך עמהם (במדבר כא) לא תאכל ממנו (ברא' ג),
 ובשהוא דרך עצה ובקשה יבוא לרוב מלת אל אל נא אחי תרעו
 (שם יט) אל נא תמנע (במדבר כא) אל תלך בדרך אתם (משלי א);
 ויבוא שני צווים מצטרפים זה על זה והראשון תנאי לבד, רחץ ומהר
 (מ"ב ה) אם תרחץ או תטהר, דר' שוני וחיו (עמוס ח) גדרו ושלמו
 (תהלים עו) אם תדרו תשלמו; וכן יבוא צווי דרך גומא (חילוקים)
 שמח בחור בילדותך (קהלת יא) בואו בית אל (עמוס ד) שמעו

שמעו

שמע ואל תבינו (ישעיה) וגו', והוא ע"ד עובר והנרצת
ממנו הפכו :

פרק ד קשור פעל עם פעל

§ שמת

אם יבואו שנים ושלשה פעלים זה אחר זה, או שהם מצטרפים
העל זה בענין אי שהם בלתי מצטרפים זה על זה, ואם הם בלתי
מצטרפים זה על זה או יקאו כלם בדרך אחד, או בדרך החלטה
או בדרך המקור או בדרך הציוו, ומתברים לחב בויוו החבור אם הם
נשואים לנושא אחד, ויאכל וישת ויקם וילך וגו' (בראשית כה) כי
הויוו תשמש כאחד לחבור ולהפוך, וילבישום וינעלום ויאכילום
וישקום הסכום וינהלום (דה ב כח), אכל ושתה ונעשה משפט (ירמי
כט), ובמליצה יבואו לפעמים בלי ויוו החבור, ארדוף אשיג אחלק
שלל (שמות טו), וכן מנהג הלשון להכפיל פעל אחד במלות שונות
ויבואו גם כן בלי ויוו, ספו תמו (תהלים עג), חלף חלף לו
(שיר השירים ב), חמק עבר (שם ה), פרע נפל שקב (שופטים
ה), ומנהג הלשון לשמש בפעלי קם, הלך, יהב, ענה, נשא, סבב
פקח, פתח, פנה, נתן, סר, נס, להקדים אותם דרך הבנה חזמן
לפעל אחד ויקם וילך, אקוסה נא ואלכה ואקבצה (שד"ג), קם
עשה (שמות לב), לכה נצא השרה (שמו) ויען ויאמר, וישא את
קלו ויבך (בראשית כו) וישא את רגליו וילך (שם כט) וישא עיניו
ורא, ותשא כל העדה ותנו את קולם ויניחן ויצא, לבו סוחר רדו
שאמו הקה נא אמוא, תרם ירך ונמה, פקח עיניך וראה, תפה
אונק ושמע, אפתח שפתי ואענה :

§ שמת

ואם הפעלים מצטרפים זה על זה, וזה על ארבעה פנים : א) או
שהם מצטרפים זה על זה בכחנית הזמן, ואותם בארתי בפרק שלפני
זה בדרך המקור : ב) או שהפעל האחד מבאר גדר ומשג בפעל
האחר להגביל בו ענין מה, דהיינו שהוא מגביל תכונת הנושא
בבחינת פועלו את הפעולה במקום שישמשו בלשונות אחרות

בפעל (39)

לפעל העוזר (אברהם מוקדווארסקי, היילם ליטווארסקי) או יבוא הפעל המגביל
 בדרך החלטה מסכים עם הנושא בזמן בנותן במין ובמספר, והפעל
 המוגבל בדרך המקור בשמוש למיד או במים, כמו לא תוכל לתת
 עליך (דבר יו) לו חפץיי להמתנה לא תאבה האשה ללכת (בראשי
 כג) פי הואל י לעשות (שיא יב), ולפעמים חסר למיד ומבין
 בענין, יקלת עמד (שמות יח), ולפעמים יבוא שניהם בדרך
 החלטה, איכבה אוכל וראיתי (אסתר ח) ענינו אוכל לראות
 והפעלים המגבילים תבונת הנושא בלשון עברי הם מעטים מאד י,
 כמו אבה חפץ קצה יכל הואל, והשליכה בחפץ מאן לא אבה,
 ורכם מובנים ככח הפעל בעצמו: (ג) או שיבואו שני פעלים
 מצטרפים בבחינת הסבה והתכלית, רל שהפעל הראשון הוא
 תבונה אל הפעל השני שהוא התכלית, או שהפעל השני הוא גוף
 הפעול של הנושא הראשון: ובאופן הראשון יבוא הפעל הקדם

בדרך

* דע כי פעלי העוזר הנמצאים בשאר הלשונות בענין זה המשלימים נדר
 הנושא בבחינת תבונה הנושא הם עשרה במספר (האבען, ויין, ווערדען,
 דירפען, קענען, מענען, וואללען ואללען מיססען לאססען), אבל בלשון
 עברי רובם אין להם מלות מיוחדות אבל הם מובנים ככח הפעל, דים
 (האבען; ביינ, ווערדען); כאשר יותן על קשור הנושא לנושא חס-גבול
 הפעל אגלי (איך האבען געגעסען), ואם הוא בעצמו נושא המאמר הסורה
 על הקנין ישמש בדבור המציאות היה אגלי, ויהי לי שור (איך האבע
 אכס), יש לי רב (איך האב פיל), כאשר אבאר עוד בדבור המציאות
 הוא, מלות (דירפען, קענען מענען) המורוץ אל היכלת הדרשה,
 מהם מפורשים במלה יכל, לא אוכל דבר (בראשית כה) (חיה קענען,
 דירפען, מאנען, דיר ניכס מענד זאנען), לא יוכל העם (שמות יט)
 לא תוכל לזבח (דירפען, מאנען); ומלח (לאססען) מדבן ככח הפעל,
 ויאסור את רכבו (שמות יד) (ער לים זינען וואנען אז שפאנגען), או
 במלת גתן, ולא נחנו אלהים (בראשית ד') (צו נעלאססען), ורוב בניני
 פעל והפעיל כשהם יוצאים לשלישי מורים ענין זה; וכן מלות (וואללען
 מיססען ואללען) מובנים בענין הפעל, אלכה ואראנו (איך טוז איך וואללען
 וולתי בקצתם שיחבארו במלות חפץ אבה, ולשליכה מאן והחמב
 במלוי הגיון שער ג' הביא פעלי העוזר וקראם צדדי הלבנר (הילפס ווערמער)
 אך בהמשלים שהביא עליהם, איפשר, הכרח, נמנע, כו' אינם מסוגלים
 לענין זה, כי קצתם אינם מלות עבריות וקצתם הם מסוגן השלישי שאבאר
 רל הארי הפעל (ארווערביא):

דרך ההלמה והפעל השני אם הוא לעשות הפעולה יבוא בדרך
 מקור ובלמד . כמו באתי להגיד (אזוב א) הביאה תכלית ההגדה
 יצא ללכת (ברא יב) וארד להצילו (שמות נז י) . (על ס' הכי) ואם
 הפעל הראשון מורה הרחקה ומגיעה מפעולה יבוא הפעל השני
 במקור עם ס' , ואחשוק גם אנכי אותך בחצי לוי (בר ב) ותעמד
 מלדת (שם ל) השמר קה מדבר (שם לא) וכלה מבפר (ויקרא יו)
 יחד מעשות (שם ט) אל נא המנע מהלוק (כמדבר כא) ובאופן
 השני שהפעל השני הוא משפט מיוחד לנושא אחד וכל המשפט
 הוא גוף הפעול של הגשוא הראשון יבוא הפעל השני כבינוני
 שמעתי את אבך מדבר (ברא כז) כי תראה חמור שונאך רובץ
 תחת משאו (שמות כט) ראיתי את יי יושב (ישעי י) , ומאמרים
 כאלה נקראו מאמרים מקצרים (מצטומטום קונטרס קטין) . כי בתשלומם
 ראוי שמעתי את אבך אשר היה מדבר או אשר דבר , וכן השאר :
 (ד) או שיבוא פעל מצטרף על פעל באופן שהפעל הראשון מנביל
 איזה מושג או גדר בפעל השני שהוא עקר הספיד במקום שישימשו

בשאר

* פעל אמר כשיבוא במקור עם למד אחרי פעל , דבר , אמר , צוה , הגיד ,
 יתכן שישימש על שני פנים , או שהוא הכונה והתכלית של הפעל הראשון ,
 כמו אבי צוני לאמר רל לאמר לך , או שיבוא לאמר במקום כה דבר ,
 רל כאשר יספר המספר מאמר זולתו (1) בלי ישנוי הגוף והטין והמספר ,
 רק כאשר דברם המדבר יקרים להם מלה לאמר העומר בלשון במקום זה
 לשוני , כמו , ויברך אותם אלהים לאמר פרו ורבו (בראשית א) , בלי
 לאמר לא יתכן לומר פרו ורבו בלי נוכח , אבל היה צריך לשנות הגוף בלי
 נסתר שיפרו ורבו , אבל בהקדימו לאמר מודה כזה הלשון אמר (נעהמליך ,
 וויא פאלגם) ; ולפעמים שהוא באור ענין (דאו הייסט דאו ווילל אז פיל
 זאנען) , ויקרא שמו נח לאמר זה ינחמנו (שם ו) , לאמר זה יצא ראשונה
 (שם ליו) , ותתפשהו כנגדו לאמר (שם ליח) .

הוא אומר
 ואלו פירושי
 שם שאלו אמר

(1) בלי שנוי , וי"ל בהיפך שאינו מכוון רק אל הכונה אף שאין זה לשוני
 זמש כמו נח לאמר וכו' שמסוים , ובאמת יש במלה לאמר הרבה כונות , כמ"ש
 מספר הפעמים ובס"ה כי לפעמים המפסיק על מלה לאמר שלא לדבק לשל
 דריו ופי' אז לאמר שיש בזה מאמר נכבד וראוי לאמרו ולפעמים מתחיל פו
 מאמר ולפעמים הוא מקור ממש .

בשאר לשונות בדבור תאר הפעל (המצטרף), ויבא (על פי רעה) ג
הפעל המגביל בדרך המחלט המבואר בשאר לשונות בתא
הפעל והפעל המגביל בדרך המקור עם למד מה זה מהות למצו
(בר כו) ענינו מצאת מדה, הסבלת עשו (שם לא) עשית בסבלת
(הענינים נטהרסו) נחבאת לקרות (שם) הייחוד נטהרסו) הימכת לרא
(דמי א) (מהו נטהרסו) ושמרת לעשות (שם ח) (המצטרף, נטהרסו במחבולסו
ולפעמים חסר הפעל השני וטובן בענין (שם טו) כמו לא הערי
המקרה (ללקט) והמקעים (וללקט) לא התקיר (שמות טו) וענין
הלוקט הרבה לא היה לו עודף והלוקט מעט לא חסר לו, ו
ישמשו פעלי יסף שוב להורות השנות הפעולה ועשית פעמי רבו
ותוסף ללדת (כרד) אל תוסף דבר אלי (דבג) לא תוספן לראות
עוד (שמי יד) לא תוספו לתת תבן (שם ה) לא אשוב לשחת אפרת
(הושע יא) כי ישוב " לשוש עליך (דב ל), וההבדל ביניהם אי פע
יסף יבוא על השנות הפעולה פעם אחד פעם ולא היה ביניהם הפך
הפעולה וסתירתה ויהיה רק תוספת פעל על פעל, אבל פעל שוב
יבוא בהשנות המעשה שהיה ביניהם הפך המעשה וסתירתה, דם
ותוסף ללדת הוא תוספת לידה על לידה בלי הפוך ביניהם, כי ישנו
" לשוש עליך הוא השכה מהפך השמחה כאדם השב ממקום
שהלך לשם מהפך הליכתו וכן וישב יצחק ויחפור את בארות המים
(בראשית כו) היה בין חפירתו לחפירת אביו הפך החפירה כי
סתמו פלשתים, וכן יבוא שלשה פעלים מצטרפים ויבוא שנים
האחרים במקור, מאן " לתתי להלך עמכם (במדבר כב) ושנים
הראשונים פעלי עזר, לא יוכל בעלה הראשון לשוב לקחתה (דברים
כד) הראשון פעל עזר והשני במקום תאר הפעל, כי הפעל המגביל
תכונת הנושא בפעולתו נקרא פעל עזר והפעל המגביל איזה מושג
בפעולה בעצמה הוא במקום תאר הפעל, ולפעמים יבוא הפעלים
המצטרפים בנפרד ת' ההצטרפות, אל תרבו תדברו גבוהה ונו
(שא ב) ענינו אל תרבו לדברי, וכן אחרי פעלי יסף שוב יבוא לרוב
דרך ההחלפת ת' המקור כמו ויזקף אברדם ויקח אשה (בראשית
כד) ולא אזיקי עוד אדכם (הושע א) ענינם לקחת לרדם:

כל

פרק ה קשור הפעל ביחוס השמות

§ שני

כל השמות הבאים במשפט לבאר בפעל איזה יחס או מושג או נדר הם מבדלים בסמני יחוסיהם וזלתי שם הנשוא • וכבר בארתי סמני היחס הנקשרים בשמות ואופניהם (§ קמא) , וראוי שתדע כי הרבה פעלים משתנים בהוראותיהם , ומצד קשור סמן היחס הנקשר בשם המסובב ממנו נבר ג"כ אופן הוראותיהם , וכן משתנים הפעלים בקשורם עם סמני היחס ונמצים בלשונות הרבה מאד , כי יתכן שיהיה הפעל משמש בלשון הזה ביחס הפעול ובלשון אחר ביחס שאליו וכדומה לזה • ועתה אבאר פעלים רבים הנבדלים בהוראותיהם מצד הבדל סמן היחס הנקשר בשם המסובב מהם על סדר א"ב :

א. אהב נקשר לרוב בסמן הפעול את ישראל אהב את יוסף (ברא' לז) ופעם אחד נקשר הפעול בלמד ואהבת לרעהך (ויק' י"ג.) לפי שהכונה לתועלתו , כי לא יתכן אהבת גוף רעהו כעפו :

א. און בהפעל נקשר הפעול (ע) עם למד או עם אל והאונת למצותיו (שמות טז) ולא האון אליכם (דברים א) וענינו קבלת הדברים (פחות , גמולתם) :

א. אחז נקשר לרוב עם בית כשהוא לשון אחיזה ביד (מקראות) , א. אחזת ביד ימיני (תהלים עג) ועם את לשון לכידה ויאחזו ארצו (שופטים יב) (פאנא) ויאחזו את הבית (ש"א ו) ענין צפוי (בפושט , מולוטט) :

אמן

1) לפי שהכונה לתועלתו , עדין לא תיקן כי לא יתכן תועלת אחד בתועלת טעם אלא אין פ"י בסוד כמו כנפשו אלא פ"י כמו שהוא אתה באמת בלא לב ולב כמו כמות נקה כאשר הוא בלא מחסור ובן אספרה כמו פ"י אהב שאתריו שטח למד ענין חבור וקיום וכן ולשנאי ה' האהב דה"כ י"ב י"ב ב תחבר להם וע' בסי'ב עוד ראיות לפי משקלי השמות וההוללות :

2) עם ל' , ויש עם עד , האוינה עדי בנו צמר ויש עם על מוין על לשון הוצת לפי קצת מפרשים ויש בלא יחס ופ"י פעול האוינה קולי וכיוצא :

3) ועקאת , ונמצא לאחז את הארון (דח"א י"ג ט' ובש"ב ו' ו') אמר ויאחז בו וכן אחותו (שה"ש ג' ד') ביחוס הפעול וכיוצא הרבה :

אמן בהפעיל נלע בית וענינו במחן (שם מליך, גוטרויטן) יען לא
האמנתם בי (במדבר כ) 4 ועם למד ענינו אמנה כי לא האמין להם
(בראשית מה) (פר גויבטס מיהנטן ניכט) :

אמר . נלע אל והיא הגוף שאליו תכונן הדבור ויאמר דוד אל
גך (ע"ב כר) ועם (ע"ל סי' קס"ז) למד הוא הגוף שעליו הדבור אמרה
לי (בראשית כ) ענינו עלי :

באש בנפעל 6) ניע בית לענין תגרה והתעוררות שנאה
נבאש בידד (ש"ב י) (יד ספרהטס גמחטס) ובהפעיל בלי קשור הוא עומד
זלא הבאיש (שמות יו) (ט וחר ניכט סטוינקער) , ועם בית ענינו ממאס
בדבר הבאיש בעמו (ש"א כז) מאסכם (יה ספרהטס ; אפמכטס) :

בוז יבוא תמיד הפעול נקשר בלמד . בוז לרעהו (ש"א יא) לא
יבחו לגנב (שם יז) :

בוה ניע למד לענין הלועג על דבר הגקל : בעצור (ספרהטס סמחטן)
בוה לך (פ"ב יט) ותבו 7) לו (ש"ב י) , ועם אתהמאס בדברא ויבו
עשו את הבמורה (בראשית כה) מאס בה ולא חפץ אתה . לא בזה
את תפלת' (תהלים קכ) :

במח נלע בית כך במחתי (תהלים כה) וגם עם מלות אל על
אלי במחתי (ש"מ לא) ואני עליך במחתי (שם וענינם שוה) :

ברך בפיעל נקשר לרוב עם את וגם עם למד (ד"ה א כפ
נחמיה יא) וענינם שוה :

בער

4) ועם לי ענינו אמונה , ונמצא לא האמינו לצבריהל (תהלים קז
כ"ד) והחלה אמר ויאמינו בדבריו שם י"ב ונמצא ולא האמין כחון את ישראל
(שופטים י"א כ')

5) נקשר עם ב' , ונמצא נבאשת את אביך (ש"ב יז כ"א) , ויש הפעול
ינצא לענין ריח הבאשתם את ריחנו (שמות ח' כ"א) , ויש ינצא לענין מאס
להבאישני ביושב הארץ (בראשית ל"ד ל) ויש בהתפעל נקשר למלה עם התבאשו
עם דוד (דהיא י"ט ו') ויתבאר במ"הב .

6) תמיד כו' בל' , חכמה ומוסר אוילים בוז (משלי א ד) מלעיל כדן
נ"ע והוא בלא קישור .

7) והבו לה בלכה , לא גרע מן ויראה את דוד וימהו (ש"א י"ז ס"ב) והוא
ביחס הפעול , ויש בעל ויבוז עלינו (נחמיה ב ט) ודלג עוד החלוק בין יגבול א"ז
ובין תגבל בה ובין ויגזול מידו ובין נזל אביו ובין יגער בו ובין גערת גוים ,
וע' במ"הב בארדטם .

בעד (ע"ל סי' של בחקירה) בקלל שריפה, אסדאשנושא המשפט
ף הגשרף נקשר עם בית, בעתה במ אש ידוה (במדבר יא), ואם
גשרף הנושא האש נקשר עם בית:

גמל כשהוא נקשר עם את ענינו העתקת הולד (8) משדי אמו
(מסכתין), ועם למד או במלת על ענינו עשות דבר לזולתו אם
שוב לו או לרע, כי גמל עלי (תהלים יג) לטובה (וזהו גמול) כי גמלו
הרעה (ישע' ג) (במסע עלינו), וכשבא סתם ולא נזכר בו טובה או
עה הוא לטיבה וכשהוא מחובר עם שלם או השיב ענינו תשלום
מל מדה כנגד מדה על פעולה שקדם (ישע' ס' משלי יב) (ספרגוטס):

דבק (עם בית ענינו התחברות עצם אל עצם בבחירה ורצון
כראשית ב', תהלים קיט) ועם למד או במלת אל ענינו דבוק
בר ברבר בלי בחירה וכוונה (שיב כג, תהלים מד, קב):

דבר בקל ענינו שיתדונקשר עם אל בדבור גוף אל גוף (איוב א)
עם על בדבור רע על המדובר (תהלים קט), ועם בית ג' לענין
יבור אדם אל אדם, (י) ובנפעל עם בית מורה דברי רע על המדובר
ז' (יחזקאל לג, תהלים קיט), ובפועל כשהוא נקשר עם אל, את,

לני הגוף אשר אליו דבר המדובר פנים אל פנים, דבר אליו
כראשית יב), דבר אתו אלהים (שם כא) ועם על ענינו ידוע בעבור,
ק עם למד, כאשר יבוא הפועל המדובר אחריו, יהיה השם
נקשר בלי הגוף שאליו הדבור, וידברו הכשרים למלך ארמית
ג' אל ב', מלת ארמית היא גוף הפועל יהיה למלך אל המלך
אם לא יבוא גוף הפועל אחריו, יהי הל' כמעט על ובעבור, וזה
שפירשי

- 8) שרי אמו, ונמצא הרעה אשר גמלנו אותה (כראשית ג' מ' ד) ובכנויים
עם בכנויי הפעול, וע"ל סי' שניא.
- 9) עם כ; ונמצא במלה אחר דבקה נפשו אחריו (תהלים ס"ג ט) וכעם
בקון עם נעוהו (רות ב' ח') ונמצא כב' בלא בחירה ולא ידבק בידך (דברים
יז) בעורי ובבשרי דבקה עצמי (איוב ג' מ' ג') ובכנוי הפעול הדבקני הרעה
ראשית י"ט) ובאוצר השרשים חלק.
- 10) ברבר רע, ויש גם לטוב הטוב אשר אנכי דובר עליהם (ירמי' לב טב).
- 11) ובנפעל עם ב', וכן עם על נדברט עליך (מלאכי ג' י"ג).

שפירש"י במה מקמות, כל לי לו ולחם הסמוכים אצל דבר נמו
בעבור, [ועיין נתיבות השלום בפסוק אשר דבר לי (בראשית טו)]:
וכשהוא נקשר עם בית יודה לחוב (1) הדבור לרעה על השם הוא
ותדבר אהרן ומרים במשה במדבר יב, ונקשר על און (13) לדבר
יקר וסוד, דבר נא באוני העם (שמות יא) בסוד, באוני כסיל אל תדבר
(משלי כג) דברים יקרים וסודות:

היה הפעל הזה נקרא פעל ראשי או דבור המציאר (עברית סובסטנטיבית)
וישמש על שלשה אופנים, (1) או שהוא בעצמו נשוא המשפט ולא
יבוא אחריו שם כלל, ויורה על מציאות, יהי אוד ויהי אוד (בראשית
א) ויהי ערב (שם) הבקר הזה: וזמנן שיבוא שם נמה אחריו להורות
יחס מה, ויהי רעב בארץ, (שם יב) בידם שבו, ויוסף היה במצרים
(שמות א) מאת יי היתה זאת (תהלים קדו) בידם שממנו, כי היה
עמו (ש"א יח): (2) או שיבוא שם ישר אחריו ליחס לעצם אחד שני
שמות (סמנטיק) והארץ וצנה תרו (בראשית א) והצנח היה ערום
(שם ג) וכל כמו אלה מלת היה משמש לקשר נשוא שם לנשוא: (3)
ובשוא נקשר בלמד, או שיוה קנין וישות, ויהי לו צאן (בראשית
יב) יהי לך אשר לך (שם לג) או שיוה התבלים בתיה כשר
הלמד והיית לאב הזמן גוים (שם יז) ויהי לחלבן (שמות ב) האנה
לך לפה (שם ד) והיית לנו לעינים (במדבר י) זאת היתה לי כי
פקודיך נצחתי (תהלים קיט) ומנבן בתמזן פעל או שם או שהוראת
שני והיה הפסוק דבר לדבר (סמנטיק) יהי לחנין (שמות ד) ויהי למנוח

שם

2 (ג) הדבור לרעה, ויש לנבואה כמשה דבר ה' גם בנו דבר, (במדבר י"ב)
(ב) ויש לטוב וידבר יהונתן בדוד טוב (ש"א י"ט ד')
13 (ג) לדבור יקר, אינו רק פרוש להרבו דברי עיד שיכנסו באננם וישמעו
14 (ג) זאת היתה לי, אינו ענין לכאן ושייך לענין הראשון ענין קנין ויש
כי לענין השני אין שייך בנויים ויש דבק בב' היתה כפ להמם (דברים כ' סז)
או בעל, היתה עלי יד ה' (יחזקאל ל"א א') ודלג שרש זעק החלוק בין וזעקון וכן
זעקתי אליך, ובארתיו בס"ה

שם) והיו לדם (שם) היתה לוונה (ישעי"א) היתה למם (איכה א) וכלל
(תלפין, יין, נהרדטן) :

יֵא כִשְׁהוּא נִקְשֵׁר עִם אֶת עֵינֵינוּ (15) יֵרֵאת הִתְרוֹמְמוֹת (מִהַלְלוֹרֵכֶט)
אֲשֶׁר־הָאִישׁ יֵרֵא אֶת יי (תהלים קיב), וְכִשְׁהוּא נִקְשֵׁר עִם מִים עֵינֵינוּ
פֶתַח וִירֵאת עֹנֵשׁ, כִּי יֵרֵאוּ מִפְּנֵיהֶם, (יֵרֵמ' מֵא), אִם הוּא מִצְטָרֵף
עַל פֶּעַל אֶחָד מִהַפּוֹעֵל הֵהוּא עֵינֵינוּ מִנִּיעַת הַפְּעוּלָה מִסִּבַּת הִירֵאָה
הַפֶּעַל הַבִּי בַמִּקּוֹר (16) וּבְמִים, כִּי יֵרֵא מִהֵבִיט (שמות ג), כִּי יֵרֵא
מִנְהַיָּד (ש"א ג) :

יֵשַׁע בַּהַפְּעִיל נִקְשֵׁר עִם אֶת כִּאֲשֶׁר הַמּוֹשִׁיעַ לְבַדּוֹ יַעֲשֶׂה פְּעוּלַת
הַתְּשׁוּעָה לְנוֹשַׁע (טֵרֵמֶטֶטֶטֶט) וְאִין הַנוֹשַׁע עֹנֵד בְּדַבֵּר, וְיוֹשַׁע יי בֵּיחַם
הַזֶּה אֶת יִשְׂרָאֵל (שמות ד), וְהַנִּקְשֵׁר בַלְמִיד (17) עֵינֵינוּ עוֹר וְסִיעַ
לְהַשִּׁיעַ וְאִין מוֹשִׁיעַ לֵה (דְּבָרִים בֵּב) (הֵסֶלֶט) :

נִגְעַכְשָׁה אֶת נִקְשֵׁר עִם בֵּית הוּא לְנִיעַת עֵצִים בַּעֲצֵם (מְנִירוֹהֶטֶן, בְּפִירוֹהֶטֶן)
(18) בְּמִבּוֹן מִבְּעֵי (פִּיהִים), וְעִם אֵל עֵד, הוּא בְּמִבּוֹן הַמוֹסֵד (מֵאֵלֵהֶטֶן)
(יֵיבֶטֶט, פִּירוֹהֶטֶן, סֵאֵלֵהֶטֶטֶט) (יֵדֵמ' ד), נֵא, שׁוֹמְטִים כו :

נִשְׁשֵׁר נִקְשֵׁר עִם אֵל, עֵד, וְעִם בֵּית, וְעֵינֵינוּ קִרְבַּת דְּבַר לְדַבֵּר
וְכִרְאִשִׁית לֵג, שְׁמַת כַּח, יֵשַׁע־סֵה, וְעִם לְמִיד (19) עֵינֵינוּ חֲזֵק,
נִשְׁשֵׁר לִי (שֵׁם מֵט) עֵיד, נִשְׁשֵׁר הַלֵּאָה (כִּרְאִשִׁית יט) :

עֵבֵד כִּשְׁהוּא נִקְשֵׁר (20) עִם אֶת יֵהִי־הַנּוֹשֵׂא הַעֵבֵד וְהַפְּעוּל
הָאֲדוֹן.

(25) יֵרֵאת הִתְרוֹמְמוֹת נִמְצָא גַם עַל אָדָם, כִּי יֵרֵא אֲנִי אֹתוֹ. (כִּרְאִשִׁית לֵב
(א) אֵל מִיֵּרֵא אֹתוֹ) (בְּמִדְבָּר כ"א לִיָּה) :

(26) וְכִיֵּם, וְיֵשׁ גַּם בַּלְמִיד כִּי יֵרֵא לְשִׁבָּה בְּצוּקֵר (כִּרְאִשִׁית י"ט ל'),
וְיֵשׁ בְּפִירוֹהֶטֶן הַחֲבָתִים הַחֲלוּקִים :

(17) בַלְמִיד עֵינֵינוּ עוֹר, אֵינוּ כִּי יֵשׁ וְיוֹשַׁע ה' לְרוּד (דְּהֵאִי־יֵהִי וְיֵשׁ
יֵבֵאֵסֶר אֶת־הַדָּד וְקִיּוֹצָא הַרְבָּה) :

(18) בְּמִבּוֹן מִבְּעֵי, וְיֵשׁ בְּרֵשֶׁת נִגְעַ אֲלֵקִים בְּלֶבֶם (ש"א יי כ"ז) לְנוֹעַ
אֵלֵה (כִּרְאִשִׁית כ' ו')

(19) עֵינֵינוּ רְחוּק, אֵינוּ בִי נִמְצָא לְנִשְׁשֵׁר לְמַלְחָמָה (שׁוֹמְטִים כ' כ"ג) הַגִּישׁוֹ
לְרוּד (ש"ב י"ז כ"ט) וְיִגְשְׁלוּ וְיֵאֲכַל (כִּרְאִשִׁית כו כה) גַּם הַקֵּל רֵאוּי לְהִיּוֹת בְּאֶתְרוֹחִים

(20) עִם אֶת, וְיֵשׁ בַּעֲס, בְּרוּדָל עֵבְרָתִי עִמָּךְ (כִּרְאִשִׁית כ"ט כה) וְיֵשׁ בַּלְמִיד
כִּאֲשֶׁר עֵבְרָתִי לְפָנֵי אֲבִיךָ (ש"ב י"ו י"ט) וְיֵשׁ כֵּל כִּאֲשֶׁר עֵבְדוּ לָכֶם (ש"א ד' ט')

הארון או השדה הנקשר , כי תעבוד את הארמה (בראשית ד)
וכשהוא נקשר עם בית דד הנושא הארון והשם הנקשר בבית
העבד לא תעבוד בו עבודת עבד (ויקרא כה) או שהנושא העובד
והשם הנקשר בבית (על פי ש"ז) הסכה והתכלית , ועבוד יעקב
ברחל (בראשית כט) כשביל רחל :

עלן ענינו שמתה ונקש עם בית והוא שמת אהב על הצדק
ועם למד הוא שחוק האויב על הנקמה (תהלים כה , שא ב) :
ענה בשניע מלת את ענינו תשובה על שאלה (מגילת אסתר) ולא ענ
אותו דבר (ישעי' לו) , או קבלת תפלה (ברא' לה) , (א) וכשניע בית
ענינו עדות , לא תענה ברעך (שמות ט) :

ערב מה שהוא מענין (א) ערבות ומתיקות (מגילת אסתר) נקשר במלת
או במלת על ושנתי ערבה לי (ירמיה לא) יערב עלי שיהי : והתב
הראב"ע במ' הצוחת : האמר ותערב לפניך תפלתו פתח : למי
שדוא דבק עם עליך או עם לך :

פגע ענינו הודמן מציאות טף את הנוף והתקרב לו , תקשר עם
את וענינו פגישת שני (א) בעלי כונה ורצון בדרך לכתם (שמות כג) :
וכשהוא נקשר עם בית או שהוא פגישה בעצם שאינו בעל כונה
ורצון ויפגע במקום (בראשית כח) , או שהוא פגיעה לזכרה או לדעה
אל תפגע בי (רות א) ותמצאם ודברה במקרא :

פקד , מסתעף לכמה משגים , וענינו לפי קשורו , עם את ענינו
פקודה למצבת , ויי פקד את שדה (בראשית כד) , ועם על פקדה
לדעה

-
- (21) עם ב' , ויש שהב' לתכלית אשר יענה כמש' (מיא ית כיד) חם ניז
למר הוא ענין שיר ענו לה' בתודה (תהלים קמ"ז ד) .
 - (22) ערבות ומתיקות , וכן בערבות מסש ערכת לרועך (משלי ו א') אשר
ערבת עליהם (יחזקאל י"ז ל"ז) , ונמצא בו גם סם לפנך עורבים עכבה לפני רעה
(משלי י"ז י"ח) ואיב' אולי יל כן כמתיקו ששניה שיוקרק שלא נמצ' ארצו בל הלשך
 - (23) בעלי כונה , ויש בב' ויפגעו בו מלאכי (בראשית ל"ב א') ובמקום
נמצא באל ופגע אל הנחל (יהושע י"ט י"א) .
 - (24) ועם על , וכן עם אל , הנני פוקד אל סלך בגל (ירמיה נ"י י"ח) ויש
ביתום הפעול עת פקדויו (שם ס"ח) .

ועה לעונש, ועזרתו נאמנו מאד במקרא, ומה שהוא מלשון מגן
מד נקשר במלת את, וכשאר הבגנים יש לו עוד הדראות ואין
מקום לחסם:

צוה בפועל 25) כניע מלת את ענינו המצוה לעשות ^{בני-ביסטון}
(ש"ב י"ט), ועם על היא אזהרה והרחקה (ספר גיפתון), חוק ותשכח:
קלל בהפעיל כשי ניע מים ענינו להקל מן העול (פלו-בטח, ו-155
(שמות יח, דה ב' י) 26), ועם בית ענינו בזוי וקלן הנכבד
בזוי סמלון, פערמלסטון) (ש"ב י"ט, יחוקאל כב):

קנא בפעיל כשניע בית או במלת את ענינו קנאה וצרת עין
(מ-155 סמלון) ותקנא רחל באחותה ובראשית ל) ויקנאו בו (שם לו).
ועם למד הוא מדה טובה התעוררות רוח נקמה על העול
במעשה לעצם הנקשר בלמיד (מ-155 סמלון) קנא לאלהיו (במדבר כה)
טעתי ליהוה (מ"ב יט):

קרא 28) נקשר עם את, אל, או בלמיד, וענינם שנה הקריאה
לקדשה (מ-155 סמלון, חלמ, חרמלון, סמלון), או קריאת שם (בגננות, בגננות),
המקראות מוכיחות כן:

שאל כשהוא השאלה לדעת את הבלתי גודע נקשר עם את
או עם למד וענינם שוה. אך לפעמים יורה הלמד הגוף שעלי
השאלה, וישאל דהם לשלום (בראשית מג) למיד הראשון במקום
את, והשני במקום על, וכל שאלה נבואית נקשר הגשאל 29) עם
בית, וישאל לו ב"י (ש"א כב):

שחק

25) עם מלה את, ויש בלמד תורה צוה לנו משה (רברים ל"ג ד') וכן יש
את להזדה כי אמר אבינו צוה עלינו (ירמיה ל"ה ו', ושם י"ד) אמר צוה את
בני דרז גם הוא להזדה.

26) ועם ב"י, ענינו בזוי לא נמצא עם ב"י כי הקלו בך (יחוקאל כ"ב ז) פ"י
בך בקרבך כהוך עמך נמצאו רשעים שהקלו אב ואם, ומדוע הקלוהני (ש"ב י"ט
מד) הוא ביחס הפעול.

27) ועם ל', הוא מדה טובה ויקנאו למשה (ההלים ק"ז י"ז) גם הוא לטוב
וקני על הארץ ועל האש שמפרש אתריו שהם קנאו להם לפתוח ותפתח ארץ
ני ותבער אש וני.

28) בקשר כ"י, אבל קריאה בספר נקשר עם ב"י.
29) עם ב"י, וכן ככל הרוחניות לשאל באוב לשאל בתרפים ואמילו כ"י

שהן כשניע על 30) או בלמד. הוא שחוק של לעג. (מסכתין)
 וכשניע לפני או שהוא בלי קשור כלל הוא שחוק של שפחה
 (מסכתין, חסין), וכשניע בית ענינו שעשועות (מסכתין):
 שמע כשניע את ענינו שמיעה חשית (הערין); 31) ועם למד
 או בית ענינו קבלת הדברים (מסכתין, גטות-כסין):

שעה כשניע אל או על ענינו פניה והשקפה לדבר בענין פנה
 (מסכתין) (בראשית ד, ישעי' ז), וכשניע מים ענינו הסדה והרחק
 (שם כב, (תהלים לט), וכל שהוא נקשר עם בית ענינו שיהת
 ודבור (תהל' קיט) ועיין רשי פסיקואל ישעו בדברי שקר (שמה' 2)

S ש נ א

ודע כי מה שנארתו מחלוף הוראת הפעל מצד סמן היחס
 הנקשר בשם תבא אחריו להגביל יחסו הוא רק מעט מהרבה מה
 שלא בארתי כי יאריך לי לזכור כלם במקום הזה, אך מקומם במספר
 אוצר השורשים אשר חברתי ושם תמצא שני הוראת כל פעל
 לפי קשור היחס שבו. וכן ראוי שתדע, כי הבנוי הנקשר בפעל
 לא יורה תמיד על יחס הפעול אך יכלול לפעמים גב שאר מיני
 יחסים, לכן צריך שתבאיר תמיד הבנוי בסמן היחס המשמש
 בפעל שהוא דים שמעני (בראשית כג) ענינו שמע בקול, אל
 הארץ אשר אראך (בראשית יד) כענין אראה לך הודעתני (שמות
 לג) ענינו הודעת לי והיטיבך (דברים לד) ענינו והיטיב לך בחרתיך
 ענינו בחרתי בך, ב'שלים (מ'א יט) ענינו להם והשיבני דבר (נרא לו)

השב

אם מזכיר אצלו אבר הגשמיות הוא שוה ליחס האדם ואת פי ה' לא שאלו
 (יהושע מ' יד) כיון שמוזכר פה אבר בגשמי, ולשאלו באלה נפשי (איוב לא ל)
 הוא מענין שאל ואכדון ע"ש בבוארי, ושאלה בבקשה אף בד' הוא ביחס שסמנו
 שאלו מה' סמר (זכרי' י' א'), וכן באדם אנכי שאל מאהך (ש"ב ג' י"ג).
 30) או בלמד, או באל, אשחק אליהם (איוב כט כד) וגם בלא קשור
 נמצא ללעג, יושב בשמים ישחק (תהלים ב' ד') וכן אף אם נקשר בב' נמצא ללעג
 בבנין הקל באידכם אשחק (משלי א כו).
 31) ועם למד, או עם אל ולא שמע אליה (בראשית לט י), או עם שמו
 ב' אשמע בקולו (שמות ח ב) וכן בקול שרים (ש"ב מט לו) פי לקבלו ולהנ' סמר

הוא לי אנחנו (איתנו) אנד לה לי יארי ואני עשותיני ויחוק כמ)
 עשיתי לי שלמה (שלא כד) , לכן איפשר שימצא מעלים עומדים
 בתור הכנויים ובהם אי אפשר שיורו על המעול אך הוראתם אחת
 ששאר מיני החוסים אל תבואני רגל נאות (תחלים לו) ענינו מסג'
 (אם כוונתו אלי) המלאמו נפשי שמות מו) תפלא מרם בני יצאני (דמי
 יצאו ממני יעקוקה נחמי ט) יועקו אלך , חוקתני (רמיה ס) חוקת
 ממני לא יתקה רע תהלים ה) יגור אתך , וקר שתקה (ישעיה סה)
 אי קדוש מסך , כי כן דרך בעל הלשון לקצר במלים וסמך על
 המבין , וצריך לישב כל מקום למי ענינו

מ א מ ר נ

ב ש מ ש ה מ ל ג ה

פרק א בשמש תאר הפעל (הרמב"ם)

ש נ ב

מכל מה שאמרנו עד הנה התבאר ניכ על איזה אופן שימש
 בעל לשון עברי להגביל איזה מושג או גדר בפעל , כי רוב תאר
 הפעל בלשון העברי הם שמות המקרה , ומהם נומים בסמני היחס
 ומהם בלי סמן הנומים , כמו בעצב תלדי (בראשית ג) , בתפון
 נקבדות , וכל גבולי המקום והזמן יבואו לרוב בשמש מיביל
 להראות השלש גבולים שבהם , מן , תוך , אל , מסתרת , מאן
 הפך משם מתנה בפך בצתרים לעת ערב לשובע , ואשר הם
 בלי סמן , כמו תגם מהר מתהת פתאום עוד טוב ריקם קממיות ;
 ומהם יבואו פעם בשמש אות ופעם בלי שמש , כמו מאר במאר
 (על ס' שיז בשמש ב) ראשונה בראשונה לראשונה בטח לקטח קרב
 לבד מרם במרם : אך תאר המדה והמשך הזמן לא יבוא בשמש
 לל , וישב עמו חרש ימים (בראשית כט) , ותצפנהו
 אשה ירחים (שמות ב) , אעבדה שבע שנים (בראשית כט) כלם
 ומשך זמן מוגבל , וכן במדה מנבלת , חמש עשרה אמות (במשנה)

מאמן

ה' (על ס' יד) • וכבר בארתי לעיל (שם) • מנהג
 הראשון לשמש בשני פעלים מצטרפים זה על זה • האחד בדרך
 ההדלטה והשני בדרך המקור • והפעל הראשון תעמוד במקום
 האחד הפעל • בשאר הלשונות • והם המלות המגבילים איכות
 הפעולה בחזקא ברפיון • ביכולת וכלי יכולת • תקלות והמחיצות
 מסיב לזכר • הוצע לעשות • מנהג ללקח • אחד לשבת • והרבה
 דומיהם :

5 - שני

שם מקרה המשמש לחצר הפעל אים (על ס' יד) שומר לא
 את הפעל לא את המספר לפי שהוא מתכוון במחצית ענינו שם
 מהמתואר • ונהגה בקבדות (שמות יד) • וילך אליו אנג מערנות
 (שא טו) • ועיין (ו) מה שפירשתי בפסוק מנת קנאות הוא
 (במברו) • והרבה דומות :

5 - שני

כבר אמרתי (על ס' יד) • כי כל כפל ענין (אומלמות) בלשון
 מורה חזק התמדה וכחמה לזה • והכפל ענין להראות חזק ותמדה
 על שלשה פנים • או שיכפל המקור על הפעל לענין התמדה • כמו
 אבד תאבדון • מה כבר בארתי (שם) • או שיכפל מקרה הפעולה
 על הפעל שלו • ויחבר יצחק חרדה (בראשית כח) • ויצעק צעקה
 גדולה (שם) • בכה בבי גדול (ש"ב יג) • קצף יי וגו' קצף (בבב א)
 ומורה חזק הפעולה • או שיבוא המלה ההוא בעצמו כפול • כמו
 מעט מעט מאד מאד • טוב טוב • שלום שלום מעלה מעלה
 מטה מטה • ויבין יבין • יום יום • כבוד כבוד • מעט מעט
 חזק התמדה ושווי וערך כל (על ס' יד) • מקום לפי ענינו • וכן יבוא
 הענין כפול במלות שונות לחזק הענין • ולא יספה שוב אליו עוד
 (בראשית ח) • ועל השנות החלום אל פרעה פעמים (שם טב) •
 המבלי (על ס' יד) אין קברים (שמות יד) • תרץ אך במשה (במברו)
 יב) האם אין (איוב ו) • כמו כן ימותו (ישעיה נא) • מרה חזקה
 (שא)

(1) מה שפירשתי בו • מים שארבה רש"י פי קנאות לר' •

(ש"א ב) . וכן אמר רבך דהפכו בתנאי ובשלילה דהפך לנחץ (ע"ל סי'
ט"ו) הענין . ולא זכר שר המשקים את יוסף וישבדהו (בראשית ט) :

S שנה

יתכן שיתחבר מלת תאר פעל אל אחד מהשמות לתאר תכונת
הנשוא (נדקוק סטטנטטיב) , כמו מהזגדיר שמך (תהלים ח) (ויח מסכטינ)
מהשוב ומה געים (שם קלג) ומתכארים בחסרון דבור המציאות
היה . ורוב מה שיתחבר במלת השלילה עם לא עז (משלי ל) מני
לא חסיד (תהלים מג) על דרך לא טוב (שם לו) בלתי קהר הוא
(ש"א ב) לבלי חק (ישעיה ה) אינקי (איוב כב) אי כבוד (ש"א ד)
לאן נכון (נחמ' ח) אלקות (משלי יב) מכת בלתי קרה (ישעיה יד)
עד בלתי שמים (איוב יד) ; (ע"ל סי' קל"ט ומלות אין . לא , כשיחבר
אל כל יורו שלילה כללית ולרש אין כל (שיב יב) אין כל תרש
(קה א) לא תחסר כל בה (רבי' ח) . וכן יתכן שיתחבר אחד מרם
עסהמקור אין הבין (תהלים לב) כל קרב אליך (שם) על בלי הגיד
לו (בראשית לא) בלתי השאיר לו (במ' כא) לבלתי סור לבלתי
הם (דברים יו) וענינם בלתי לסור ובלתי לחם , ובאים כן לעתיד .
אבל בלי למד יתחברו גם לעבר :

הערה א , דע כי מלות אין לא אי ששניהם מורים שלילה יש הברל
ביניהם , אך מורה שלילה מציאות העצם וישוה הנשוא , ולכן (ע"ל סי' רס"ג)
לא יתחבר כי אם אל שם לשלול מציאותו אין איש עמנו (בראשית ג') , ומלת לא
מורה עלילות המקרה וקנין מן העצם הנמצא ויתחבר אל השם ואל הפעל ,
כמו לא יכל שולל מקרה הפעולה מן העצם המדובר הנמצא ולא תוכל לומר אין
אכל . ועתה אם תאמר אין רחוק ענינו אין רחוק נמצא , וכשתאמר לא רחוק ענינו
העצם הנמצא לא רחוק , כמו לא אל לא' עם : וכי ישאלך איש , היש פה איש ?
משב . אין : הישב אדם הגת ? תשיב , לא ישב חנה אדם , ויתר מצורם בחלק
אצד השרשים :

הערה ב , ומלות כה פה , הראשון ישמש כשמוש כ"ף הדמיון כה תאמר
(א , דיועם , דער גלויבען) , או להוראת הזמן לא שמעת עד כה (בה יעצם) כמו
עשה , או להוראת המקום שים כה כמו פה , ומלת פה המנבלת ומקום עד פה ;
ובתבוא מלת אין לפניו הוא שאלה לדעת המקום היש היית , ומלת היש כאלף
הוא רק להמשך במאמר (אילאמין) ג) כמו עתה :

הסמנים

ג) כמו עתה , ע' במה'ל שאינו כן , כי פה שרש א' ואיפה שורש ב'
ואיפה שורש ג' ואינו לזמן :

פרק ב שמש מלות יהוה (מספרות לוחות)

5 שנו

הסמנים המורים יחסי השמות התבאר בבב (לעל סי' קע"ב) כי הם שני מינים: (א) אותיות השמש בכלים (תיכנסת לוחים); (ב) מלות שלמות (מספרות לוחים) ואבאר ראשונה שמש אותיות בכלים והוראתיהן המתחלפות:

הבית תתחבר עם השם לעינים שונים: (א) תשמש בשם צרדי להגביל בו יחס הבלי (תכנסת לוחים) שמו פעל הפועל אשר לקחתי בתיבי (בראשית מה) ויך את האתון בפקל (במדבר כב) (וייט וידן): (ב) תשמש בשם שהוא העור לפעור דבר באלהים נעשה חיל (תהלים ס) ישראל נישע ביי (ישעי' מד) (וייט, פסוקים מס): (ג) תשמש בשם להגביל בו יחס התוך במקום (מקרא) והמטה הוא תקם בידה (שמות ז) וישב אברהם בבאר שבע (בראשית כב) (וייט): (ד) תגביל שם שהוא ביחס התוך בזמן בימי שפוט השופטים (רות א) בעת ההיא (בראשית כא) ביום דבר (שמו א)

(וייט, ט): (ה) תגביל בשם שהוא יחס הסבה הגורמת ריש במשפטי (קוראט) או הסבה התכליתית (וייט ענין מורחב) איש בתיא ימותו (דברים כד) (מספרות) כבסר מלא חננה לי (בראשית ב) (וייט) סבה גורמת: יעבוד ישראל באשה (שופטים יב) בשביל אשה וילחם בירושלים (שופטים א) סבה תכלית (מספרות פיר): (ו) תשמש הבית בשם שבו חל הפעולה, ולפעמי' הוא הפעול ולפעמים הדבור שבו דבק השוא, ודבק בא' שמו (ברא' ב) (א). לא תגע בו יד (שמו ז) מן שרץ עם (שם) אחות ביד ימיני (תהלים לו) גוער בן חכר (ג) בחד במוב (ישעי' ז), ובפרט במשפטים שהגשוא תאר או איכות מצטרף יבוא השם המצטרף עליו בבית, ככד מאד בצאן בפקד (בראשית ג), וכן תאמר עשיר בפקד, עור בעינו, קל ברתליו, חרש באניו, ולפעמי' יש לה הוראת אל על מן עם כי תשה ברעך (דברים ב) אל דעך, כי אם הבהמה אשר אני (י) רוכב בה (נחמיה

(ב) 1. רופף בה; פ"כ ג"ב במכלול ג"ב א' אבל אינו כן אלא בה קאי על העור שהיה

ב עליה. והגותר בפֿשֿר ובֿלֿחם (ויקרא ח) מן הבשר, (ג) וכבר בארתי ההבדל שבינו ובין מן (ג קמה) וידב פֿלֿכן (בראשית לא) עם לבן : (ז) תֿשֿמש בשם להורות הפלגת (לעיל סי' קמ"ו) יתרון המתואר (סופסלתמ"ד) היפה בנשים (שיה א), הצעיר בבית אבי (שופ' ו) : (ה) הביית המחובר למקור הפעל מורה יחס הצטרפות שני משפטים זה על זה בבחינת הזמן (קמסעקסיוס חיינע לייט פלאגט) (ג שמד) , בהיותם בשדה ויקם קין (בראשית ד) , בהקשותה בלדתה ותאמר לה (שם לה) : (ט) תתחבר הביית בתאר הפעל ללא (ע"ל סי' ע"ב) ענין במאד מאד במרס אמות כשכיר שנה בשנה בפעם בפעם, (ז) ועם פין בפין חבור הביית למלה שהוא מענינו ביד (היד) , וכל בית מחובר למלת אשר מובן בחסרון מלה באשר (ע"ל סי' שכ"ז) הוא שם (בראשית כא) במקום אשר , באשר את אשתו (שם למ) בקבת אשר את אשתו , ולפעמים חסרה ומובן בענין , והקול נשמע בית פרעה (בראשית מה) בבית , וכמו שכתב הרא"ב ע"כפי (איכה ח) : צרה ירושלים ימי עניה , כמו כי ששת ימים , כי בשניהם חסר ביית :

הכף תתחבר עם השם ג"כ לענינים שונים : א) להשוואה , ר"ל להשוות שני דברים יחד אם להשוות מתאר למתאר , אפרים ומנשה בראיבן ושמעון יהיו לי (בראשית מח) ר"ל שוים יהיו ובכל זכות הבן באב , וזה כאשר האחר עקר והשני משה לו , אבל כשאין אחר עקר אבל שניהם שוים כף בשניהם כי כמך בפרעה (שם מד) ענינו פרעה כמך ואתה כפרעה , או להשוות עשיה לעשיה

היה רוצל לרכוב עליה בתוך הער מרחוב לרחוב ע"כ לא הכירו עתה כשראוהו יכב עליה שרוצה לצאת חוץ לעיר .
 2) וכבר בארתי בו קמ"ה ע"ש אות א' שאין ענין לכאן אלא כאן הוא ל האין כמו כמך ובצאן ביון ובשכר (דברים יד כו) והוא הפעול במין הבשר היה נותר או במין הלחם .
 3) ועם בין בבין , הוא פסוק בבין חציר שבו חיבר הב' למלה שהוא ענינו , על פס' שניז במלה בין ומלה ביד הוא ענין בפע' שנסם בו הביית ללא אך אבל לעיל סי' רצ"ה חשב מלה ביד שעי' הב' נשתנה הי' .

לעשיה או עשיה לאמידה עשו כמוני (שופטים) ויעשה במשפט:
 ב) לדמיון, (על ס' קמ"ז) ר"ל לדמות דבר לדבר בד"מ, כגון י"ב בארץ
 מצרים (בראשית יג), ויהן אותנו כמרגלים (שם טב) ויהי העם
 כמתאוננים (במדבר יא): ג) לשעור וקרוב (מגנעסטה, בייחמה) לשער
 דבר בדבר במדה ובמספר שאינו מצמצם ממש אבל קרוב לו או
 מעט פחות או מעט יותר כאלפים אמה (יהושע ג) כעשרים איש
 (ש"א יד), וכן בהגיה ספור הדברים אשר יוסיף או יגרע מעט על
 לשון המסופר בדרבים האלה (בראשית למ) (מגנעסטה, דער געסטאלט);
 וההבדל שבין כ"ף הדמיון לכ"ף השעור, כי כ"ף הדמיון הוא בדמיון
 האיכות והשעור הוא בכמות: ד) לערך (מרחם מרחטותאנים) לדמות
 משפט למשפט לתוספת או לגרעון במקום שאין שווי בין שני
 המשפטים באיכות או בכמות כי אם בערך, בתוספת ערך משפט
 הוה יתוסף ערך משפט האחר ובגרעון ערך משפט וזה יגרע ערך
 משפט האחר, איש כמתנת ידו כברכת י" (דברים י"ו) 4) ערך מתנת
 יד כערך הברכה (ברבין טניאססיון): ו) תתחבר הכ"ף עם מקור הפעלים,
 להורות יחס ההצטרפות בשני משפטים המתיחסים זה על זה
 בכחית הזמן (קאססקוטיגע, מינע לייט מלוגט) כשמוע עשור יצקע (בראשית
 כז), וכן מתובר הכ"ף בבינוני לענין זה, 5) ויהי כמשיב ידו והנה
 יצא (שם לח) כאשר השיב או יצא (מ"ג—מ), והיא כפולתת עלתה
 נצה (שם מ) כאשר פרח או עלתה (סרכו); ובענין הוה שוה
 הוראת הכ"ף להוראת הביית במקור וההבדל ביניהם בענין הצמצום
 כי הביית מגביל נקודת הזמן בצמצום, אבל הכ"ף מורה כאחד
 השעור והקרוב, כמו שפ"י רש"י ז"ל, כחצות לילה (שמות יא): בן
 אדם שאינו יודע לכוון עתים ורגעים אמר כחצות, המשמע קרוב לו

סמך

4) ערך מתנת יד כערך הברכה, וכן להפך ערך הברכה כערך המתנת
 יד כדלעיל כי כמורך כפרעה וזה אין משמעות הפסוק רק הם שני ענינים כמתנת
 ידו כלומר כנדרת ידו וטוב לבו וגם לפי עשרו אשר ברכו ה', ולקמן סי' שנים
 במלה בן הכ"ף פסוק כאשר יעני כו'.

5) ויהי כמשיב, וכ"כ במכלול ג"א א' וכתבהי שם שא"נ אלא הוא חזק
 מליצה כמו השיב אחור ימינו כלומר שלא-ההחזק למולו וההעצל ומיד המה יצא
 אחיו, ובסעיף החזקתי פרושו.

סמך לו מעט לפניו או לאחוריו, שלא יאמרו אצמנני פרעה משה
 בראי הוא, אבל הקביה אמר בקצות (שם) לפי שידוע לכון השעות
 כשעור מצמצם: (והמבאר אור לנתיבה לא כיון אל דברי רשי
 ע"ש) • בעבור זה תמצא לפעמים הכתיב בית והקרי כף בשמוש
 המקור, בְּשִׁמְעֶכֶם את קול השופר (יהושע ז) כתיב והקרי בְּשִׁמְעֶכֶם
 ויהי בְּאִמְלֵם אִיו יום יום (אסתר ג) כתיב והקרי כְּאִמְרֵם, ורבים מלבד
 אלה: ז) הכף מחובר לפעמים לתאר הפעל, להורות על אחת
 מאפני הורגתה, כמעט שעברתי (שהג ג) (קייט) כְּמַעֲט שָׁבַב (ברא
 כו) קרוב היה לשכב (בית נחמט) כְּפַעַם בַּפַּעַם (ויח גוטהליך) מְכַרָּה כְּיוֹם
 (ברא כה) , השבעה לי כְּיוֹם (שם) עֲמִיד כְּיוֹם זְמֵאֵט, ואמר
 הַדִּיק (במליל ג' ב') שהוא כף התאמתות (פטרנאויסענט), ולדיק הוא ענין
 בעת הזאת (וח ג' י"ד, וח פ' ח"ט); וכן יחסר הכף זמבן בענין, כי חמאת
 קסס מרי (שא טו) כחמאת, כהור אל ארץ (ישעיה כב) ככדור, כל
 אֲשֶׁר רִאיתֶם את מצרים (שמות יד) כאשר, ובמסורה: חמש כתיבן
 אשר, וסבירן כאשר, וכן כתיבן כאשר וסבירן אשר, וכל אשר
 המחובר עם כף ענינו מלת כמו (עיל ס' ש"ו):

הלמיד תתחבר עם השם ג"כ לענינים שונים: א) להבאת
 דבר אל העצם (יח"ט), או שהוא הגוף שאליו תכלה הפעולה, כמו
 ויתן לי את מערת המכפלה (בראשית כט), הביאה לי יין (שם) (י"ד)
 או שהוא תכלית הפעולה בכונה, ויקחו לי תרומה (שמות כה),
 ועשו לי מקדש (שם) (ויינט ווטגטן): ד) גבול הזמן, לשבעת ימים
 (בראשית ז) לסוף שבעה ימים: ג) להורות יחס ההצטרפות (ענייטין)
 והקנין (פאסטעטיח), ויש לירב • לאברהם למקנה, לעבדה לעקב •
 המותה לחסידיו (תהלים קי"ז) של חסידיו: ד) תשמש הלמיד
 במקום מלות אל על למען בעבור אודות, אמרי לי אחי (בראשית
 כ) עלי, ואמר פרעה לבני ישראל (שמות יד) על, ולישמעאל
 שמעתיך (בראשית ג) בעבור או אודות ישמעאל; ויש למיד
 הוראתו כמעט את, הרגו לאבנר (ש"ב ג) והוא הפעול, ויש
 שתשתף בענין הוראת הביית, האדם יראה לעינים (ש"א יב),
 כמו בעינים, ויהי רוד לכל דרכיו משכיל (שם יח) כמו בכל, ולזה
 הענין

הענין אחר. לך לשלום (שמות ד) או לך בשלום (ש"ב ג) : (ה) ויש
למד טובן בענין להיות. ויכן את הצלע לאשה (בראשית ב) להיות
אשה. ואלו לעבדים ולשפחות נמכרנו (אסתר ז) וכן יבוא הלמד
בשם אחר פעל המורה שנוי וההפכות, והיו לדם (שמות ד)
גנהפכו לדם (שם) : (ו) ויבא (ע"ל ט' ש"ה) למד מתוכר לקנוי אצל פעל
עומד או יוצא ולא יודה גוף אחר וולת הנושא בעצמו, לך לך (ברא
יב) אלקה לי (ירמ' ה) הגשם חלף חלף לו (ש"ה כ) שכנו לכם (ש"ב
ב) ועדיו יתחבר הלמד בפעל מקרה והכונת הגפשוניצד (ע"ל ט' ש"ג)
לו (ברא לב) ויחר לו (יונה ד) הלמד יתחבר עם מקור הפעל
בשני פעלים המצטרפים זו על זו בבהינת התכלית (פ שמט) וישב
לאכול, לא אוכל לקום, לא אכה לשמוע, נחבאת לברוח, וכאלה
הרבה : (ה) תתחבר הלמד כתארי הפעל ללא ענין, וישבתם לקמח
(ויקרא בה) לבדה ישכון (במדבר כג) ואלקה לגגדה (ע"ל שמוס ט'
בראש' לג) לנפת אשתו ופנה למעלה (ישעיה ח) כשאר (ע"ל ט' ש"ג)
אותיות בכלים הבאים בתאר הפעל ללא ענין : (ט) יבוא הלמד
להבריל בין דבר לדבר בין (ע"ל ט' ש"ג) מים למים (בראשית א) בין
דם לדם (דברים יז) : (י) יבוא הלמד בתאר המדמה בעצם השמים
למחר (שמות כד) קרבש למתוק יחזקאל ג : (יא) תבוא הלמד
בכלל שאדרי הפרט ופרט שאדרי הכלל, כל דם לא תאכלו לעוף
ולבהמה (ויקרא ג) לך כליו תעשה נחשת (שמות כז) : וכן יחסר
הלמד ומובן בענין ויבוא ירושלים (מ"א ג) לירושלים, או שבאה
(ע"ל ט' ש"ה בשמוס ה) בסוף במקום למד אל בראש, ויעקב נסע סבותח
(בראשית לג) ת' לסכות, ופעמים יבואו שניהם, ישובור שעים
לשאולה (תהלים ט) :

המים תתחבר עם השם ג"כ לענינים שונים : (א) להוראת ענין
מן החמר שממנו הדבר לקח, ותקח מפריו (בראשית ג) תגה לי
מיוקראי בנך (שם ד) ולפעמים תגביל ג"כ המקצת מן הכלל ולקחת
מראשית (דברים כז) מקצה ממנו : (ב) תגביל התחלת המקום בפעל
תנועה ויצא יעקב מפאר שבע (בראשית כח) : (ג) תגביל התחלת
הזמן מעולם נסבתי (משלי ח) מראשית השנה (דברים יד) : (ד)
תגביל

צביל השם אשר הוא הסבה הנורמת משוד עניים מאנקת אכזונים
 תהלים יב: (ו) בא המים בקשוד ההצטרפות על שם אחר הבא
 במלת עד לכלול הקצוות ולהשוותם מקצה גבול מצרים ועד קצה
 בראשית (טו) מִפֶּה דָגַל וְעַד רֹאשׁ וַיִּשְׁעִי אֶמְדוּל וְעַד קִמּוֹן (ד"ה
 ב' לר) (ה' חנה ה') , בכל אלה עד ועד בכלל , אבל אם יבוא אחריו
 למד בשם השני יהיה המים הקצה הראשון והלמיד הקצה האחרון
 (פ'—י"ג) , כמו שפי' רש"י בפסוק העביר אותם לערים מקצה גבול
 מצרים ועד קצה (בראשית טו) , וכתב רש"י : יכן עשה לכל הערים
 אשר במלכות מצרים מקצה גבולה ועד קצה גבולה : הכונה ממת
 שנאמר ועד קצהו , נראה , כי בונת הכתוב שמלות מקצה מגבול
 פעל העביר , בכל הערים מקצה גבול ועד קצהו העביר העם מעיר
 ולעיר הסמוך לה או רחוק ממנה , ואלו כתוב אל קצהו היה משמעו
 זעם אשר בעיר מקצה זה העביר אל עיר מקצה אחרת : (ו) בא מים
 בשם אחרי גשוא שהוא תאר להורות יתרון התאר במתואר על
 השם הנרמז לו (קאמפלטין) טוב שם משמן טוב (קהלת ז) : (ז) ואם
 זא מחובר למלת כל (ע"ל ס' קס"ז) מורה הפלגה (סופרלטיב) גבוה מכל
 העם (ש"א ט) , (ח) תתחבר המים (6) במקור הפעל להורות הרחקה
 שלילה , כי כמו שזורה הלמד קרוב יורה המים רחוק , תאמר קרוב
 לזרחיק ממנו , השמה לה מדבר (בראשית לא) עצרני " מלדת
 שם (ז) ותעמר מלרת (שם כט) ואחשוך גם אנכי אותך מחמוא
 שם (כו) אל נא תמנע מהלוך (במדבר כב) ויכלא העם מהביא
 שמות (לו) אל תתעלם מתחנתי (תהלים כה) , וכן אחרי מלת
 זלילה , חלילה לי מחמוא , מחדול , חלילה לאל מרשע : (ט) יבוא
 ז"ס בתארי הפעל נראה יתירה ממעל מלמטה מתחת מזה מלפנים
 זעתיה מאז מקדם מאחרי מחוץ אל מחוץ למחנה (ויקרא ד) מנגד
 צדדים משם מאת מפני מאין מהלאה , ויש משתנים בענין בקשורם
 בלמד

6 (במקור , לאו דוקא כי חשב גם שמות, ובדין פי' חשב מלות משם מאת
 הם כאלו בכלם כן , והוא חתיק ממלול מ"ז ב' והוא לא כתב כן רק במקום
 ולא ציין המקומות , וע"ש בלבושיו .

בלמד או במים, דים לנגד (על פי שני) הוא קחב, ואלכה לנגדן
 (בראשית לג) ותשב מנגד (שם כא) רחוק. מבלתי יכלח
 (במדבר יד) הוא סבה גורמת, לבלתי רום לבבו. (דברים י)
 היא סבה תכליתית, וכן נמצא מים חסר השמרו לכם עלות ביד
 (שמות יט) מעלות, עד יקום גוי אויביו (יהושע י) מאויביו : וימצא
 (על פי שני) יתחברו שנים ושלושה אותיות השמוש יחדיו כבראשונה
 כבתחלה (ישעיה א) למפראשונה לא אתם (יה א, כז) ובדרזל
 קב: כול קלומר :

§ שני

אמנם מלות השלמות (ספטרמסיס) המורות על היחס כבר בארות
 כללוחם במקומם (לעיל סי' ע"ח) ואבאר איזה פרטיהם :
 אודות מלת היחס מורה סבה גורמת, כמו בעבור, בגלל, על
 דבר, ולא נמצא בלי חבור על לפניו ועיין מלת על :
 אל ישמש לקרוב דבר לדבר בין שהוא למעלה או למטה או
 לנוכח לו (ג, נגד, מול, מ, מין) ואליהו עלה אל ראש (ש"א יח) (מין)
 ושאל עלה אל ביתו (ש"א טו) (נגד הוי"ו) וילך אל המקום (בראשית
 כב) (נגד) ויש אל כמעט בדרך ואת הברזל נפל אל המים (מ"ב ו), (מין)
 וכמעט על, והנח אל הסלע הלז (שופטים ו), מי אתה קראת אל
 המלך (ש"א כז) והוא קרא לאבנר אך ענינו קראת בקול גדול על
 פני המלך ויעור משנתו, וכמעט עם, ואשה אל אחותה לא
 תקח (ויקרא יח), וכמעט אצל קברו אותי אל אבותי (בראשית מט)
 וכמעט בעבור ויאמר אברהם אל שרה אשתו אחותי היא (שם ט)
 ויבוא מלות אל : ביו"ד נוספת אלי מים (איוב כט) כי שרשו אלת
 ובא יו"ד ת' היא, וחבורו בכנויים תמיד בל רבים אלי אליה אלק
 אליו אליה אלינו אליכם אליכן אליהם הן :

מרחפת

1) ביו"ד נוספת, והוא להורות המטיכות כי המטיכות והכנויים ע"פ דין
 א' להם והוא מאותן שבאו בכנויים מ"א ומורים על היא הידיעה כי המטיכות
 מודיע כמו ההיא דמטעם זה לא בא ההיא על הספק והוא כמו אל המים,
 וכן במלות פני על, עני כלם מדין סמיכות להורות הידיעה :

וזאת על פני המים (בראשית א) (חיד) . ויש על כמעט מפעל
 כימי שמים על הארץ (דברים יא) כל משברך ונלך עלי
 מזו (תהלים מב) . וכמעט עם ויבאו האנשים על הנשים (שמות
 ה) . וכמעט אצל והוא עומד עליהם (בראשית יח) וזבת עליו את
 זלזותך (שמות כ) אצלו או סמוך לו . וכמעט אל וילך אלקתה
 דמתה על ביתו (ש"א א) . אך לפעמים יש הכרז גדול בין אל או
 על . עלה אלי הוא עליה לטוב ועלו עליו (שופטים ו) הוא למלחמה
 יבוא אלי הוא ביאה לטובה ויבואו עליהעיר (בראשית לה) להרוג
 ונתה וכן חנו עליה (ירמיה ג) לצור אותה . ויש על כמעט בעד (שופ
 סך על ארון העדות (שמות ט) בעד (שופ) כי הפרכת לא היה על
 ארון כי אם מסך בינו ובין אהל מועד . וכמעט בתוך או בית
 שמש ונתת אותם על סל האחד (שם כט) בתוך הסל ועל חרבך
 ונתה (בראשית כט) בחרבך (דוד ר"ח סוטר) . וכמעט לפי (י"ד .
 ונתתם עליהם (שמות ו) . וכענין סבה על בלי הגיד לו
 בראשית לא) יען לא הגיד . וכמעט מלבר (חובבני , חנה) על עלת
 חמיר (במדבר כח) . וכן מתחלף (על סי' ר"ט ורצ"ה) הוראתו בחבורו
 עם אחד כזלזות או השמות על פני (חיד , פתח) על שמה העליון
 ושר בנף (ד"ח חב"ר פ"ט) . ויש שמעמו לפני (פ"ח) על פני תרח אביו
 בראשית יא) : על פי (חיד) על יד (חיד) על אשר (חובבני , חיד) על דבר .
 על אודות (חובבני , חובבני , חובבני) על מה וחובבני , חובבני וחובבני ? , ובאופנים
 אלה הוא קרוב להיות מלות הקשור ; ויתחבר עם האותיות בכלם
 ועל גמלות בעל ישרים (ישעי נט) . ועם מים מעל (חובבני) ועם ב'
 זמין מפעל לרגליו (ויקרא יא) . ועם בית לא נמצא במקרא אך
 זל שמשו בו בעל פה ; ובא מלת על בירד נוספת . עלי עשור
 תהלים צב) . ובכנוי יבוא תמיד עיד הרבוי עלי עליהם לכנוי
 מלת על : א

אצל מורה יחס הקרוב והסמיכות (כ"ח , נכבני , נאה) ובא בחבור
 צנוים אצלי אצלו אצלכם ובשמי שמים מאצלו כמו מן או
 עם (ח"ב) :

מל

מול נגד נכח, הוראת שלשתם אחד לסמן יחס השם המצב
 דבר (נענטן, גענענדיכער) ולפעמים הויז בחולם, מול סוף (דברים א'
 ובחבור אותיות השמוש למול (נחמי יב) מפלי (במדבר כב) ובכו
 ובחבור מלת אל, אל מול פני המנורה (במדבר א). אבל נגד בלמ
 מורה קרוב (נענטן) (ע"ל סי' שני בשמושא'), ואלכה לנגדה (בראשית א'
 ותשב לה מנגד (שם כא) מרחוק, דך מנגד לאיש כסיל (משלי י'
 וכן יורה נגד כענין לפני, שים כה נגד אחי (בראשית לא))
 גענענדיג, מין ביט ויז), נגד השמש (במדבר כה) (עפ"י ט"ז), עזר כנגד
 (בראשית ג) לפניו (5) ובהיא נוספת נגדה גא לכל עמו (תהלים
 קיז), נכח ויבוא גיב בשמוש למד לנכח אשתו (בראשית כח) ויו
 כענין בעד או בעבור ובכנוי נכחו בחרקת קח, זמענין זה לעמו
 לעמת העצה (ויקרא ג), אך זה לא יורה תמיד נגד במקום כי א
 גם הנגוד באיכות ובכמות גם את זה לעמת זה (קהלת ז 4) ולו
 יבא בלי שמוש למד כשמוש הלמד למען שלא יפרד (ועיי
 בשרשים לרד"ק בשרש עמת):

לפני הוא שם נגוד מן פנים ומשתמש להוראת יחס השם במקו
 או בזמן לפני פיעה (כמו נגד) (בראשית מא) (ע"ל מין גענענדיג) אבל
 ויי הולך לפנייהם (שמות יד) קודם במקום (פארהער, פארהיין) לפני שחת
 (בראשית יג) קודם בזמן (עפ"י ט"ז) כענין מרם לפנייהם בישראל
 (ש"א ז) (פארהיין, פארהיין), ויש פני מחובר אל את ומעמו לפני ויחן אח
 פני העיר (ברא' לג) ועיין מלת על, ובשמוש מים מפני מורה רחוק
 ומפניך אסתר (ברא' ד), ורובו יורה סבה מפני מדין עשו להם
 שופטים

- 2) מול, וכן לקראת קבלתם, וכן למואל כא' (נחמיה י"ב ל"ח) ובא
 נראה למואל מלך (משלי ל"א א') בשורק מפני הסמיכות ובנפרד בחולם (שם ז'
 ע"ש בבאורי
- 3) ובה"א נוספת נגדה גא, ע"ש בבאורי שהוא ציווי מלשון נגד וד
 הראה להם שאתה נגיד ולך הממלכה ואף שהגויין בסגול שגם בכנוים הוא פשוט
 נגד נגדו כר בלם בסגול, ע"ל סי' קנ"ח אות ב'
- 4) ולא יבא בלי שמוש, ומה שנמצא כל עמת שבא (קהלת ח' מ"ז)
 חשבוהו כמלה א' כלעמת בקף שמוש אבל בבאורו כתבתי שהוא ע"א וד
 מלשון נגד כלל, נמצא גם בל"ד לעמת אחד החלקים (יחזקאל מ"ה ז')

שפ' ו) (ויטגן) מפני מי המבול (בר' ז) . ובחבור שניהם מלפני בשני
 זכרים רחוק וקרוב . ויצא יוסף מלפני פרעה (שם מא) אך ענינו מן
 זכום אשר לפני העצם (פמן דער גענענווארט) ומורה פירוד בשלוח שאין
 זוכה סבה להרחקה . ושמוש כזה תמצא במלות מלמעלה
 למטה . אך לפעמים בא כמעט משני . חילו מלפניו כל הארץ (ויה
 ז' ו) חילו מפניו כל הארץ . (תהלים צו) . ועם בית לבד לא יעמוד
 ב' בפניך (יהושע י) כמעט לא יתיצב איש לפניך (שם ד) . וכן
 תתבר במלות מאת פני מעם פני מעל פני ושלשתם להרחקת עצם
 מעצם . וחבורו בכנויים ג' כ' כלשון רבים מפני נ'ך נ'ך נ'ך נ'ך :

מן מודה יחס הרחקת העצם מעצם בפעל תנועה . ותצא מן
 המקום (רות א) או החומר שממנו דבר לקח , המן העין אשר
 צויתך וגו' (בראשית ג) או התחלת הזמן , מן היום ההוא והלאה
 (יהושע ט) , ויבנס עליו למיד למן היום הוסדה (שמות ט) למן
 עולם ועד עולם (ירמ' ז) . ובתוספת ז' ב' בסוף סורו מני דרך המזמני
 ארח (ישעיה ל) ובחידק הנוין מני אפרים (שופט' ה) : וכבר בארתי
 בחלק הבנויים (ס קנח) חבורו בכנויים ובמ' הנספת (ע"ל סוף מלה בין) :
 אחד או אחרי הוא הפך מלת לפני , אם במקום הגה זה עומד
 אחד בתלנו (ש ה ד) (הינט) או בזמן , אחד הדברים האלה (בראשית
 כב) ובתוספת ז' ב' אחרי (5) ראותי פניך (שם לג) ויש אחרי כמעט
 חזק , אחרי דרך (דברים יא) (וייט הימ' בע"ה) וזה כשהוא בנפרד , אבל
 אם הוא נסמך לשם או למלה או לכנוי איננו מופלג , כמו אחרי מן ,
 ובכנוי תמיד ב' ז' אחרי אחריך אחרינו אחריהם כו' :

עד מגביל גבול המקום והזמן , ויש עד ולא עד בכלל , עד פה
 תבוא

5) אחרי ראותי , הוא ענין אחר ופ' כמו למען , וכן נמצא בלא יוד ואחר
 אם אינכם שומעים אלי (יחזקאל כ' ט) , וע'ע בסה"ל ולעיל סי' רע"ו אות ב'
 שאחרי ב' לא נמצא בנפרד ויש סברות מי הוא מופלג יותר , ויש אחרי פי סוף
 באחרי החצית (שיב ב' כ"ג) , ובסה"ל בארתי שהוא ס"א מן הקל ע"ס מלכי כו'
 מה שאין כן שאר אחרי הוא מן הדגש על משקל גמלי והיחיד יהיה זה מלעיל וזה
 מלרע וע"ש המעם .

תבוא (איוב לא) (י"י) נלכה עד כה (בראשי כב) והוא גבול המקו
 עד שיפוח היום (ש"ה ב) גבול זמן . ויש עד ועד בכלל לא שמעו
 עד כה (שמות ז) כמו עד עתה עדיין , כי לא באת עד עתה (דברי
 יב) עדיין עפירשיי שם , ובא עד כן (נחמיה ב) ת' עד עתה .
 וכשבא לכלול ענינים שונים להשוותם בדבר אחד יבוא עד כפונ
 עם כל אחד להורות זה כמו זה , מגדיש ועד קמה ועד סרס זית , עד
 ירכה עד פרתה (במדבר ח) ועד קשתו ועד חגורו (ש"א יח)
 (א עמיהו - יד) , ויתחבר עד מאד עד מדרה והוא לחזק הענין ; ויש עד
 כמעט לפני או סרס . עד בואי אליך מצרימה (בראשית מא) עד
 אלעיל השבו לגבול) שיפוח היום (ש"ה ב) (פסס כספתי) עד לא שמת (ישעי'
 מז) (ועיין בחבורי תפלה זכה מיש על נוסח אתה הוא עד שלא
 נברא העולם) ובתוספת יוד עדי אבד (במדבר כד) , ובכנוי תמיד
 ביד , עדי עדי , עדיהם ובא (מ"ב מ"י"ח) עדיהם ת' עדיהם , ומעט
 כמעט אל האוינה עדי (שם) עדיך ותבהל (איוב ג) ; וישמעט עד
 עד זה מדבר (שם א) הלא זה דברי עד היותי (יונה ד) כל עוד ,
 ויתחבר עם נוץ בסוף לענין זה , אשר עדן לא היה (קהלת ד) ובהא
 על נוץ , אשר המה הים עדנה (שם) וענינו עד הגה ; ויש מעט נצח
 הזאת ידעת מני עד (איוב כ) עדי עד (תהלים יט) שוכן עד (ישעי' ג)
 עומדת לעד (תהלים יט) עולם ועד (אבל הוא במגל) (שם ט) : וכשהוא
 מחובר עם בית :

6) בעד ענינו סביב , בעד כל רחם (ברא' ב) (ח"ק) סבת בעדו
 (איוב א) סביבו , וכמעט כתיך (י"ד) ותשקף בעד החלון (מ"ב ט)
 וכמעט בעבור העתידו בעדי (שמות ח) בעבורי או עלי לא תניש
 ותקדים בעדי הרעה (עמוס ט) עלינו , וכמעט תחת (ס"ה) וכל אשר
 לאיש יתן בעד נפשו (איוב ב) , וכמעט בגלל , כי בעד אשה ונה
 (משלי ח) ; ויש לו עוד פנים אחרים ואין זה מקומם :

עד

6) בעד רחב' שרש , ואיל שהב' משמש על מלה 'עד רחב' בעדי כו' בכנוי
 היחיד ועד כנויו בלד , ומיש וכמעט בעבור וכמעט בגלל איצ' ששניהם ע"א ,
 ועל ס' שנים במלה בעבור בגלל , וגם מיש ותקדם בעדנו שהוא עלינו ואיל
 הוא כמו סביבותינו :

עוד היא לתוספת דבר (נמך, פתח) ואז הוא תאר פעל, ולא יהיה
 עד המים למכיל (בראשית ט) (איהו) לא יאמר לך עוד (ישעי' סה).
 אמר יי לו עוד (שמות ד), ויש עוד מורה התמדת הזמן והמשך
 (בראשית, בינתן) עוד זה מדבר (איוב א) (חיתתם ומהרעור), ויבוא בשמוש
 זת בעוד שלשת ימים (בראשית ז) ענינו לסוף ג' ימים, אבל בעוד
 לד הי (שיבוב) כל זמן (ח' חנני; ומהרעור), ובא בכני, עזרה מחזיק
 (שמות ט) בעודני חי (דברים לא) בנוץ נוספת, מעזרה (במדבר
 ז) כל ימי חייך, (יש' ז) עוד מורה דבר מועט עוד מעט וסקלני
 שמות ז) ועוד לו אך המלוכה (שי' יח):

בין מלת היחס המורה ההבדלה בין דבר לדבר בין האור ובין
 החשך (בראש' א) או שיבוא השם השני בלמיד בין מים למים (שם)
 יבואו שניהם מבדילים ביניהם לבין אלהים (ישעי' נט); וגיל כי
 להיות ההבדל בין שני דברים שונים בעצם או מתנגדים (8) או
 מתהפכים יבוא מלת בין כפול, בין האור ובין החשך בין היום ובין
 הלילה, אבל בבוא להבדיל בין הדברים שוים בעצם ושונים
 במקרה, או יבוא שם השני בלמיד בין דם לדם בין דין לדין (דברים
 ח) ע' באוצר השרשים: ויש בין כמעט פתוך לא להורות הבדל כי
 אם המקום בתוכי חלה המקרה או יבוא תמיד בין כפול ולא יתכן
 לבוא למיד כלל אף בשני דברים שוים בעצם ויהי ריב בין רועי
 מקנה אברם ובין רועי מקנה לוט (בראשית יג) (לוי' ט) אשר עבר בין
 הגורים האלה (שם ט); בתוך הגורים, ובא בינות לגלגל (יחזקאל י)
 ומהתהי נא אלה בינותינו (בר' כו) ומה תורגלו חזיל לומר בינותים

והוא

7) עוד מורה דבר מועט עוד מעט, אין זה ראייה, כיון שכתוב בו מלה
 מעט בפירושו

8) או מתהפכים, ע' במלות הגיון סוף שער י"א שאור וחשך לא נקראו
 רק מתנגדים ומתהפך הוא ע"א נחבאר שם בשער ה', וגם קשה על הכלל שלו
 ותחלה אמר בין מים למים בלמד ומסוים ויבדל בין המים ג' ובין המים ואולי
 בין שעשה הרקיע נשתנו זה מזה אבל נמצא בין איש ובין אחיו גם בין קדש
 לחל והם מתנגדים, וע"ל ס' שיג, וגם מ"ש שאם משמש כמו בתוך הוא בלא
 יסד נמצא בין כרוב לכרוב (יחזקאל מ"א י"ח) בין האולם לכובח וכן בין ימים
 לר' (דניאל י"א מ"ה), וגם מ"ש מלה בינות לגלגל, ע' בסה"ל שהוא ע"א אופ"א י

(וישמועוהו) והוא זוגי לשווי שני חלקי הזמן, ויבוא בשמש בית (על פס
 יג') המורה על ענינו בבין חציר (ישעי מד) כמו שיבוא על מלת תן
 ניכ בית השמש שהוא מענינו, בתוך העיר (אסתר ד), ויקם בתוך
 הליל, כחלק האמצעי וכן המים במלת ממעל נוסף על המלה שהיא
 מענינו (9) כי גם מעל מורה זה, וכן המים במלת ממעל, כי זה העקב
 מה שצריך לשמור במלות היחס, כי יש מהם שלא יתחברו באותו
 השמש כלל, ויש מהם שיתחברו בהם וישתנה הוראת המלה לפי
 הוראת האות המחובר בהם, ויש מהם יתחברו באותיות השמש
 וענינם אחד בחבור האות או זולתם כאלה שזכרתי, ויש מהם
 מחוברים באות השמש (על פי ר"פ אות ב') ולא יפרד מהם אף שלא
 יורו דבר כבית במלות בגלל בעבור והלמיד במלת למען :

פרק ג שמש מלות החבור

§ שנה

כבר התבאר (לעיל סי' רכ"ב) כי סמני הקשור והמורים על חבור
 חלקי המשפט והתיחסות המשפטים זה על זה הם ניכ שני מינים או
 אותיות השמש לבד (וינספמחראטס) או מלות שלמות (ספמחראטס) והאותיות
 המשמשות לענין זה הם שויה, רל שיין ויז היא :

השיין תתחבר עם הנשוא פעל או תאר במקום מלת אשר לצוף
 שני משפטים מתיחסים שם אחד, בקשתי את שאהבה נפשי (ש"ה ד)
 ענינו את האיש אשר נפשי אהבה אותו, או שחשמש השיין לצוף
 שני משפטים אשר מתיחסים זה על זה בסבה ובמעם כענין פי (101)
 (קיינא ספמחראטס), ושנאתי אני את כל עמלינו שאניחנו לאד' וגו' (קה"ב)
 משפט השני הוא סבת משפט הראשון ומעמו (101) ; וכן תשמש
 על מעם פי (101) לבאור המשפט (גירקוס סקריסיוס), אל תאמר שהמים
 הראשוני היו טובים מאלה (קהלת ז) משפט השני הוא נשוא משפט
 הקדם ובמעם פי (101) ; להודעת מעם משפט הקדם, שלמה אהיה
 לעמיה

(9) כי גם מעל מורה זה, אינו דומה כי מפעל המ"ם הראשון לבד הוא
 משמש והמ"ם השני הוא כפתח והוא סן המשקל כמו מעלה רק שנעלה ה' להשי

בעמדה (ש'השא) ; ויש (ג) כמעט עד אשר (כ"ו) עד שקמתי דבורה
(שופטים ה) :

הי"ז היא המעטה בשרש והגדולה בשמש , כי היא תעמוד
בלשון במקום מלות הקשור הרבות אשר בשאר לשונות : א) תשמש
לעמף (קמולומיס) ב) לחבר השמות בנושאים לנשוא אחד והנשואים
לנשא אחד כמלת (חבר) בלא : ב) כמעט אם (אין , קמרינימחוס)
אמרתם במה אהבתנו (מלאכי א) ותרגומו ואם תימדון , וצמית
הלכת אל הכלים (רות ג) , ואמרו לי מה שמו (שמות ג) אך אלך
שמע שאול (ש"א מז) ועוד ביום ובחכם יאכל וממחרת והגותר
ממט יאכל (ויקרא ז) כמו שפי' חז"ל לפי שנאמר וממחרת יכול יא
מצוה לאכלו לשני ימים ת"ל והגותר אם הותיר מיום הראשון יאכל
ביום שני : ג) כמעט אז לתשובת התנאי המוכן באם , אם בהקוית
תלכרונתתי גשמיכם (ויקרא כו) אז אתן (אין—אין) , אם את הדבר הזה
תעשה ויכלת עמוד (שמות יח) : ד) כמעט פי (ר"מ) לירקוק סקריסטוטוס ,
דבר אל בני ישראל ויסעו (שם יד) דבר אל וגו' ויקחו (שם כה) כי
יסעו , כי יקחו (ר"מ) : ה) כמעט פי אם (ומטרין) אם המשפט השני
שולל מונח משפט הקודם (מדיסטרינין) לא ארני ועבדך באו (בראשית
מב) , לא לרגל כי אם לשבור באנו , או כמעט אולם בהיות נושא
משפט האחד הפך נושא משפט האחר (מ"ב) בל אלהי העמים אלילים
ויי שמים עשה (תהלים לו) טוב יפיק רצון מיי ואיש מזמות ירשיע ,
(משלי יט) , או למעט דבר מכלל הקדם כמעט אך (כ"ו) בית והון נחלת
אבות ומיי אשה משכלת (שם) , יש לאל ידי וגו' ואלהי אביכם אמש
(בראשית לא) להוציא את הבנים ולא יכלו (שמות ח) וכל ווי"ן כאלה

יתורגמו

ג) כמעט עד אשר , אין לו ראיה כי הביא פסוק זה שכתוב בו מלה עד
אצל השמש ש' בפירוש .

ג) לחבר , ויש שנכפל הואו גם על הראשון ואיה וענה נרדם ורכב וסוס
וגן ואת אשר בעיר (בראשית ל"ד כ"ח) , ע' כס'הם כרין אתנח כפסוק שהוא רק
ע"א והוא כרין הכ' שבא גם על הראשון וכן מלה גם , ע"ל בדינו כס' שאח"ז .

יתורגמו (חלשין, חלש, חבש, גז) הגקראים בשאר הלשונות (מדרש רות) ועדו אם נמלתי שולמי רעה ואחלצה צוררי ריקם (תהלים ז) לו גמלתי בו (3) אך חלצתי והצלתי צוררי : (ו) כמעט אף על פי בדרזל או אף גם זאת בלשון מקרא והוא כשהמשפט השני סתו למה שהיה ראוי שיתחייב מהמשפט הראשון (קמלטיין) ואז יהי טעם משפט הקודם כענין אף כי (חונגטלסטט, מבואר), והועד בבעליו ולא ישמרנו (שמות כב) רל אף שהועד בכל זאת לא שמר אותו הנמלים עם לא עז ויכינו בקיץ להם (משלי ל) ושאר הענין שם אף כי הנמלים עם לא עז בכל זאת יכינו, והחליף את משכרתי בו ולא נתנו אלהים וגו' (בראשית לא) : (ז) כמעט או המחלק (ריסיונקטיות) ומכה אביו ואמו (שמות כא) אביו או אמו, ענש יענש כאשר ישית וגו' ונתן בפלילים (שם) או כאשר ישית בעל האשה או כאשר ישית הפלילים : (מסוטט—מרער, זממח—זון) : חלפעמים היוז לברור המשפט (קמסולמטיין) כמלת (מסחלך) בלאו עשית שנים כרובים וגו' ועשה כרוב אחד וגו' (שם כה) וכמנורה ארבעה נביעים וגו' וכפתור ופרח (שם) (מסחלך), וימ עזיה ונתן בפלילים הבעל ישית עליו על פי משפט הדינים : (ט) כמעט בן להשוואת דבר לדבר בדרך משל ונמשל (קמסולמטיין) מים קרים על נפש עיפה ושמועה טובה מארץ מרחק (משלי כו) כמים קרים בן שמועה טובה, וכן אם המדומה קודם להמדמה, ויוכח גבר עם אלוהזבן אדם לרעהו (איוב יג) מי יתן ויוכח בו כבן אדם : (י) כמעט למען (קיוחל דמו פמרהמלטיין דש חוהמלכ גמסן דיו ויורקג) ולא ירבה לו נשים זלא ישיב את העם ודברים יי למען לא ישיב, ויש לפרשו כי כמעט פן ישיב, בא אליה ותלד על ברכי ואבנה גם אנכי (בראשית ל) למען אבנה או אלי אבנה, ואם יקדם המשפט המסובב לסבה יש לפרש כמעט כאשר והקל מעליך זנשאו אתך, ענינו למען יקל מעליך כאשר ישאו אתך : (יא) כמעט לבן (רמיו, רממכ) במאמר הנמשך למעט מאמר שקדם.

יען

(3) אך חלצתי, ע' בכאורי שהוא כפשוטו דאמר לרחם על הצורר, ועי' נענש שאול ואחאב, ועי' אמר אם נמלתי ואחלצה, לא נמלתיים לשלם טוב ולא חלצתי כי ארדפה ולא אשוב עד בלותם :

יען מאסת את דבר ייזימאסך ממלך (שיאטו) לכן מאסך. כי אהבך
 אלהך וברכך (דברים יט) יען אהבך לכן ברכך. כי בתום לבבך
 עשית זאת ואחשוך (בראשית כ) פי ראיתי את העם נפוץ וגו'
 ואתאפק (שיא יג) : יב) להורות התיחסות שני משפטים המצטרפים
 זה על זה בבחינת הזמן (קחנסקוסין, טיינט לים סלאנס) או כענין באשר במשפט
 הקודם או כענין או (מ) במשפט המצטרף. ונתבן שש מאות שנה
 והמבול היה מים (בראשית ו) כאשר היה נח וגו' או היה וגו' השמש
 יצא על הארץ ולוט בא צוערה (שם ית) ויהי אך יצא יצא יעקב וגו'
 ועשו בא וגו' (שם כו) ויהי ביום השלישי וישא אברהם (שם כב) (מ) : יג)
 כבן, קיס, רח—מ) ופרעה הקריב וישאו בני ישראל (שמות יד) : יג) ויז
 המהפך זמן עבר לעתיד ועתיד לעבר, ובכד בארתיה (לעיל סי' ליה) :
 יד) ויז המורה זמן שכבר עבר כענין אחר, ואחד יבוא וגו' וממא
 הכן (במדבר יט) אחר שטמא יבוא וכפי רש"י. וגבר ימות ויחלש
 (איוב יד) לאור שחלש, וירם תולעים ויבאש (שמות יז) אחר
 שהבאיש, וישם את הים לחרבה ויבקעו המים (שם יז) אחר שנבקעו,
 ואדרי כן יבוא הלוי וגו' ומהדת אותם (במדבר ח) אחר שמהרת
 אתם : מז) כמעם עם, כי היה ארון אלהים בו ובני ישראל (שיא יד)
 עם, ויוסף היה בכצרים (שמות א) עם יוסף אשר היה : מז) כמעם
 הלא לנתינת מעם לסתור הקודם, המכסה אני מאברהם וגו' ואברהם
 הו' יהי לגוי (בראשית יח) הלא אברהם יהי, למה זה אתה רץ ולכה
 ין בשורה מצאת (ש"ב יח) (יה יח) : ויש ויז להתחלת הענין כמו
 ויהי כי כן מנהג בעל לשון העברי להתחיל ספוריו בו"ן או כל
 בר זולתו (יקרא יח) ; והבלל כי אין בכל אותיות השמוש אות יקדה
 מה, ומי שלא ידע לישב ענין הי"ן בכל מקום על אופניו, לא
 יל סי' קכ"ח אות ד') ישיג בנות המאמרים, ולא ידע חבורם והתיחסות
 משפטים וע"ז לפי עומק מליצת הלשון :

והיא השמש בשמות ופעלים, ואופן הוראתה בשמות אוכיר
 זה הדרך כלל והעברה לפי שיכרתה כל אופן במקומו, וארמון
 להם במסעם שידובר בה, ולא אבאר בפרט כי אם אופו הוראתה

בפעלים

בפעלים לענין מלות החבור : א) היא הדייעה (העבר מריקטו) (ס צח)
 ב) היא הקריאה (לקריאה) (ס קמת) ר"ל שתבא ההיא מחבור לשו
 עצם והוא הנוכח לקריאה והתעוררת וזרוו , הדוה אתם ראו : (דמי
 ב) האזינו השמים ! (דברים לב) (ס חיהר) : ג) היא הרומז (המאמנתרלטיע
 ס קס שכב) : ד) היא השאלה או התמה (מיכטפראחמטעוה) הידעתם או
 לבן ? (בר נט) שאלה, היפלא מיי דבר ? (שם יח) תמה, וכל מלה לו
 (ע' בס"הב וחלשון שה"ה שורש) עם היא הוא הפך לא, הלא צויתך (יהוש
 א) : ה) כמעט אשר בפעל עבר בינוני עתיד (ס קמ , קיס רכה)
 ו) היא בסוף השם במקום (פי' שג'ז בשמוש ג') למיד אל בתחלתו
 וילך חרנה (בראשית כח) ת' לחרן וכן מקתה תמנתה צפינה קרמה
 וכמו שפי' רשי' בשם המדרש כל חיבה שצריכה למיד בתחלתה
 הטיל לה הכתוב היא בסופה : ויש מהם שיתחברו (לעיל ס"ס שג')
 שתים ושלש אותיות משני המינים ר"ל מאותיות היחס ומאותיות
 החבור לשמש במלה אחד , בשגם הוא בשר (בראשית ו) בעבור
 אשר גם בשר הוא, שבשפלונו זכר לנו (תהלים קלו) כשתפול (קהל
 י) כשבא (שם ה) כאשר בא , כבראשונה כבתחלה (ישעיה א)
 ולמבית (במדבר יח) ולהפך מלפני , זכג' אותיות למבראשונה
 (דיהא , יא) וברדול לכשיתן לכשיבקע :

§ שונא

אמנם המלות השלמות (סנסטרוטיס) המשמשות לחבור המאמים
 כבר בארתי (לעיל ס"י רס"א) מחלקותם במקומם ועתה אבארנוסוד
 המלות ע"ס א"ב ואופן השתמשם בשתוף וברדיפה: השתוף הוא
 מלה אחת משותף לכמה ענינים , כמו פי משתוף להודאת אם (ס"א)
 פן (פון) רק (נו), והרדיפה הוא כמה מלות נרדפים לענין אחד ,
 כמו אף גם ודומיהם :

א) להבדיל בין שני דברים במקום שהמשפט נאמר על
 אחד משניהם או זה או זה או שניהם יחד (ריסיונקטיב , סנסטורע—דער ,
 ויתכן שיבוא במשפט הראשון מלת אם או פי, אם עבר יתחשוד
 או אמה (שמות כב) כי יפתח איש בור או כי יכרה (שם) או שיבוא

גם

במשפט הראשון או כמעט אם (פלטוניק) או כן ינה. או בת ינה
 (שם: 2) לחלק (פלטוניק) במקום שלא יצויד רק אחת משתיים ומת
 והנשבר או נשכה (שם) 3) כמעט אם בלי או אחדיו או נודע כי
 יוד יתלם שזר גו. והוא תנאי אם נודע. ותשובת התנאי שלם יתלם
 יוד וגי. או הודע אליו תמאתו (ויקרא ד) ותשובתו והביא את
 דבנו (שם). או לאיל תעשה (במדבר טו) ואם הוא איל או תעשה
 או יכנע לבכם הערל אם או יכנע לבכם התשובה וזכרתי את
 יריתי יעקב (ויקרא כו). ויש או כמעט אף אם או לו. או עשיתי
 גפשי שקר וכל דבר (מיב יח) אף לו עשיתי גו. הלא כל דבר וגי:
 אולי (1) הוא מורה ספק. ושאלה לדעת מה יהי משפט הדבר

אם יהי זה או לא יהי. וכמעט אם, אולי לא תאבה האשה ללכת
 בהשב אשיב (ברא' כד) ר"ל אם לא תאבה ההשב אשיב. אולי
 ימשני אבי והייתי בעיניו (שם כו). אולי יחסרון חמשים הצדקים
 (שם יח) ונקשר עמו צד תקוה להיות הפכו. משאכ מלת אם
 שהוא תנאי לבד ושוה בעיני המדבר אם יהיה או לא יהיה:
 (2) כאשר לא יבוא אחדיו תשובת התנאי הוא תקוה ובקשה לבד
 להזת מה שהוא מדבר, אולי יתכן (עמוס ה). אולי יש תקוה א"כ
 ג) הלואי יתכן: (3) כמעט לו המורה תנאי ממש. אולי נטתה מפני
 (במדבר כב) ר"ל אם נטתה מפני ללכת לדרכה ולא נטתה לפני
 להיות נסוג אחר כי עתה הרגתיך. (1) ולא יתכן היות בו ספק לפי
 שהוא מחובר לעבר. והמפרשים אולי נטתה לולא, טועים הם. כי
 לא הבינו להבדיל בין לפני ובין מפני שהוא ההבדל בין רחוק וקרוב:

אלם משמש במשפט המתאחד. להורות ההבדל והפוך וסתירה
 או להציא דבר מהמשפט הקודם לשלול (פלטוניק). ואולם לזו שם
 העיד לראשונה (ברא' כח) בא לשלול כי קודם לכן לא היה שמה

בית

2) ולא יתכן היות בו ספק, וי"ל שיש ספק במחשבתה איך יהי כוננתה
 נפיה אם לפני שהוא לכבוד. או מפני וכבוד אבל נמצא גם בעבר ואינו תקוה
 אולי חסאו בני (איוב א' ה) וגם י"ל כהמפרשים שהוא כמו לולא, וכמ"ש לעיל
 סי' שני שם מפני מ' סבה וי"ל ג"כ כאן מפני סבה שלו והוא גרם לה לנשות

בית אל, ואולם אחיו הקטן (שם שם) יורה והתבול ביתו וכן אחיו
 הקטן (במסו, מילי), ואולם חי אני (במדבר כד) רל אמנם מלחתי
 כדברך, אולם הארץ לא ידא:

או (1) במשפט שאינו מצטרף על אחד יורה הומו, או ישיר משה
 (שמות טו), או ידבר יהושע (יהו י), או יבנה שלמה (מ"א ג) (רמב"ם)
 וכבר אמרתי (לעיל סי' של"ט) כי אזהמחבר לעתיד (2) יורה לשעבר
 אך לפעמים תשלול זמן הקדם, או ולא לפני זה ולפעמים זמן
 שאחרי, או ולא אחרי כן: (3) במשפט המצטרף על אחד משמש
 לתשובת התנאי ונקשר המשפט הקדם במלת אם או כי
 (טן, וז, דה, חז"ל) כמו שמוכן בענין, או תנקה מאלתי כי תבוא וגי
 (בראשית כד) ענינו כי תבוא ולא יתנוה לך או תנקה, וידף ממנו או
 אמרה (שמות ד) כאשר הרף ממנו או אמרה; ויתחבר בשמוש עם
 להוראת הזמן, ומאו באתי אל פרעה (שם ה), וכן או חרלנו (דמיה
 מד) ובא לזמן בלתי משוער, הזאת ידעת מני אז (איוב לו) (במ יפתח)
 וכן נכון כסאך מאו (תהלים צג); ויבוא בידך נוסף, אוי המים
 שטפונו (שם קכד) להגביל דרך הקשור בפעל (קאי וקטין, זמ דמססן):

אך משמש לחוב בלשון שאלה או תמה לסתוד דבר, ואך
 אמרת אחותי היא (ברא כו), הן כסף וגי ואך נגעב (שם מד)
 ובתוספת היא, איכה נרע את הדבר (דברים יח) ובכף לפני היא
 נוסף (5) איככה אוכל וראיתי (אסתר ח) איככה אלבשנה (ש"ה ה),

ויש

(2) יורה לשעבר, כלומר יוכל להורות אבל נחוב ישאר הוא בתוראחי
 לשעבר, ופלה גי בארתי בסיהל שהוא לרבים, כמו ער יי חף שנתבאר לעיל סי'
 קכ"ח, וא' שהוא בשוא הוא ע"ס קאים שנים כמ"ש לעיל סי' קי"ד אות א' ששם
 המקרה שבא בליד הוא למינים שונים כלומר בכל עת ובכל אז שכלענו זכבל לון
 ששטפנו היינו נשארים אך עזת שרה עמנו, אך ששטפנו אבל הפח בשבר זיקנו
 דמים ונמלטנו

(3) איככה אוכל, על סי' נ' אות נ' שהוא מלרע ואין ההיא נוספת אבל
 איככה אלבשנה הוא מלעיל הוא ע"א שההיא נוספת, וגם מ"ש איכה כסעס אנה
 איכה תרעה א"צ אלא ללמדה מלאכה המרעה, וכן איכה בחולם אינו לשון צנע
 נמיש בסיהל, וייל שההיא לכנוי במקום הי"ו, על סי' קכ"ח שודאי לא ישתל
 אנה הוא בין שידע המל ידע גם זה וישטר ממנו כמז שחזיר את מלך ישראל ון
 ששאל

יש איכה שאלה לדעת אך הדבר נעשה, איכה יעבדו הגנים ותו
 האעשה כן גם אני (דברים יב), ויש איכה לדעת המקום כמעט אנה,
 איכה תרעה איכה תרביץ (שה א), ובחלום לבו ודא איכה הוא
 (מ"ב ו) ויש שהוא לקריאה והשתעמקות, איכה ישבה ברד (איכה א)

(ג. ט. י. ט. ט. ט. ט. ט.)

אך (א) ענינה מעוט ושלילת דבר מהמשפט הקודם (הדאמרוחסין).
 הגו בידך אך את נפשו שמור (איוב א). ונרדף עם מלת רק, וישאר
 אך נח (בראשית ח), שא נא הטאתי אך הפעם (שמות ו) ואדברה
 אך הפעם (בראשית יח); ויש בו ענין תנאי ושלילה, התנאי, אך
 כעשור לחדש (ויקרא כג), אך אם יום או יומים יעמד לא יקם (שמות
 כא), תנאי ושלילה (סר, מליון, רק, ישרד) וקרוב למלת אילם, אך
 בזאת נאות לכם (בראשית לד) תנאי לסתור משפט הקדם בתנאי
 דבר; ובאו, הדק אך במשה (כמדבר יב) בשני (על סי' רצ"ג ושג"ד)
 מעומים לחוק כמי, אף גם, המבלי אין: (ג) ויש אך לבאר גדר הזמן
 לקרב שתי פעולות היותם תבן והאחר זה, ויהי אך יצא יצא יעקב
 (בר' כו) (קויס, א טבטן): (5) ויש אך לאמת הדבר כמעט אכל, אך טרף
 טרף (בראשית מד) כתרנומו ברם והוא יתורגם כן בכל מקום אך
 הגה אשתך היא (שם יב) איננה אחותך כדברך אך אשתך, אך
 עצמי ובשרי אתה (שם כט) (מההלך, גושים) והיית אך שמח (דב' מז)
 אמרתי אך דבר שפתים (מ"ב יח) ואמר אך עמי המה (ישעיה סח)
 אך יש אלהים שופטים (תהלים נח) אך טוב לישראל (שם עג)
 רוצים לפרשם כלם בלשון באמת, ויש לי לפרשם ע"ד גדר
 וסתירה ובטול המדומה ממשפט האחד (קאננטין, רעכנק, רק), ואמר אך
 עמי אע"פ שחטאו, אך יש פרי לצדיק אע"פ שהצדיק נגש ונענה
 אך כשירחץ ברם רשע יאמר בכל זאת יש פרי ויש אלהי שופטים
 ואף טוב מוסב על מאמר שאחריו אף ע"פ שאראה שלום רשעים
 כמבואר בכל המזמור והצדיקים נגועים ונראה שלילת השגחה,

ולזה

ששאל איך תכונתו וצורתו וישלח למלך ישראל שישלחנו ולא יוכל להחליפו,
 ואמרו לו שהנה הוא ברותן קרוב סכאן ובעוד לילה יבואו שם החיל ויקחוהו ולא
 יוכל לברוח ולא הצטרך לשלוח למלך ישראל.

ולוהאניח סותרו בראש דבריו בכל זאת טוב אלהים לישראל :
 אכן קרוב הוא לענין אך : ג) לאמת דבר אכן יש" במקום
 הזה (ברא' כח) (מבדיל) אכן גודע הדבר (שמות ב) : 8) שלילה
 הקדם (מרושלות) אכן כאדם תמותון (תהלים פב) לא כאשר
 אמתי אלהים אתם אך כאדם תמותון :

אלו מלת התנאי כמעט אם (11) , רק אם יבוא במתנה על
 דבר לעתיד כאשר אמר בסמוך , ומלת אלו יבוא במספר דבר
 העבר לו היה מה שלא היה או לו לא היה מה שהיה ר"ל על דבר
 שאינו כמו שחפץ המדבר, אלו לעברים ולשפחות נמכרו וחרשות
 (אסתר ז) אבל עתה נמכרו להשמיד, ואלו היה אלה שנים (קהל ו) :

אם : 1) במשפט המצטרף הוא מלת התנאי (קונדיציונאליס) אשר
 המשפט הנמשך ממנו טוב במלת או בין שיקדם התנאי בין
 שיקדם הנמשך ממנו , אם תלך עמדי או אלך , אם בחקתי תלכו
 ונתתי גשמיכם וויקרי' כו) (11-10) או תנקה וגו' כי תבוא אל משפחתי
 ואם לא יתנו קד' (ברא' כד) הנמשך קודם לתנאי , ואתנה לכם
 במקניכם אם אפס כסף (שם מז) : 2) כמעט או המחלק והמשהה
 התבוא לך שבע שנים רעב ואם שלשה חדשים וגו' ואם היות
 שלשה ימים דבר (ש"ב כד) (שנטוטר—טרטר) , אם בהמה אם איש

(שמות יט) משה (11 משה—10) , אם ישמעו ואם יתללו (יחזקאל ב)
 לדעת הרדיק בקך רוביןך ותי' אם השני ג"כ תנאי אם יקבלון אולפן
 ואם יתמנעון מלמחצי כמעט או המבדיל (קונדיציונאליס) היש"י בקרבנו
 אם אין (שמות יז) ההצליח"י דרבי' אם לא (ברא' כד) : 3) כמעט
 כאשר (קונדיציונאליס) הצטרפות המשפטים בבחינת הזמן, והיה אם בא
 אל אשת רעהו ושחת ארצה (שם לח) (11-10) עד אם כלו הגמלים
 לשנות (שם כג) עד אשר , וכמו שפ"י רש"י ואם מזבח אבנים אם
 כסף תלוה (שמות כג) , ובאו שניהם עד אשר אם עשיתי (ברא'
 כח) כדרך מלות רבות (על פי ר"ג את א) באים כפול במלות שונות
 לענין אחד : 4) כמעט היא השאלה והתמה, הנהקפרא וגו' אם יגעה
 שור (איוב ו) אם כח אבנים כחי? ואם בשרי גחוש? (שם) וכל שתי
 שאלות יבדבר אחד שאלה הב' כל אם וכיוצא כאשר השאלה

בדבר

דבר והפכו הבמתנים אם במכזדים היש בה עין אם אין (במדבר
 10) , ובא מחבר לדהא התימה והשאלה מענינו (על פי ש"ד) האם אין
 ורדתי ב' (אויב ו) : 5) כמעט אף על פי (קמ:למסין) (מבגין , תבסות) אם יחן
 בלקלא אוכל (במדבר כב) אם יעלה לשמים שיאו אויב ב) :
 6) לבקשה אם ישך נא מצליח דרכי (בר' כד) אם תשא את המאתם
 שמי לב) (ע' י"ג דיק:) 7) אם המחבר בלשון שבועה מודה תמיד הפך
 התוב , אם זולת לא מורה שלילה , אם בחבור לא מורה חובתי אני
 וע' אם ירא (במ' יד) לא יראו כמו שמסיים וכל מנאצי לא יראה , אם
 אתם תבואו אל הארץ (שם יד) לא תבואו , חי' אם יש גוי וממלכה
 (מא יח) לא יש , אם לא כאשר דברתם (במדבר יד) ר'ל כאשר
 דברתם , אם לא אל בית אבי תלך (בראשית כד) ג'ב בשבועה ; וכן
 תאמר חי' אני אם אוכל , השבועה שלא לאכול , חי' אני אם לא
 אבל , השבועה לאכול : 8) אם המחבר למלת כי ענינו גדרו ושליה
 (שם) (כמעט) (ע'ל סוף מלה כי) אף רק (ומדעין חוסס) בי אם
 הלחם אשר הוא אוכל (בראשית לח) ולא חשך ממני מאומה כי אם
 אותך (שם) כי אם בית אלהים (שם כח) , ויש שלא יתחברו כי אם
 ידוע אדע (ש"א כ) כי הוא באור המשפט אם הוא תנאי (ד"טו , י"ז) ;
 ולפעמים 4) הוא לאמת הדבר כי אם יש אחרית (משלי כג) (חלילה) ;
 באמת , וכן יפרשו אם לבדו ג'ב לאמת אם ללצים הוא יליץ (שם
 ט אם זכרתך על יצועי (תהלים קג) כי אם תם הכסף והבהמה
 לאדוני לא נשאר לפני אדוני וע' (בראשית מז) לדעת רשי' כי אשר
 וצין הלשון מיושב בו , ולדעת הרדיק כי באמת וגם זה אינו נכון :
 ועל דעתי שעוד המאמר כך הוא : זאת ידע יוסף כי תם הכסף
 ומקנה הבהמה , ועליו לא יתכן שיאמרו המצרים לא נכחד אבל
 הוא מוסב על לא נשאר , לא נכחד מי לא נשאר ל'א בלתי אם
 מיתינו , ומלת כי הוא באור המשפט (לירק' סקייסטייוס) כאשר משפט
 השני גוף פעול משפט הראשון (ע"ין מלת ב') , ומאמר אם תם
 הכסף הוא מאמר מוסגר (סקייסטייוס) , לא נכחד מאדוני כי (אם תם

הכסף

4) הוא לאמת , אבל אם הוא שרש אחר שרשו אמן ודרך הנו"ן לפול
 אין חשש מעת בליהק .

הקפתי וני לאחוני) לא נשאר לפני אדני בלתי אם גיחתם :

אָמַנָם מִלֵּה (5) מֵאֵמֶת דָּבָר וּבִיּוֹתֵר לֵאמֹת דְּבָרִי זֵלְתוּ אֲמֹנָם
וְיָ (מִיָּב יִשׁ) וְהַמִּים נוֹסִים כִּי שָׁדְשׁוּ אֲמֵן , וּבֹא בְהֵא נֹסֶפֶת , וְגַם
אֲמַנָה אֲחֹתִי בַת אָבִי (שֵׁם ט) :

אָף מֵלֵת הַחֲבוּר (קִסְלוֹסִיטִית) וּבֹא לַחֲבֵר וּלְהוֹסֵף דְּבָר אֲשֶׁר הוּא

חָרוֹשׁ יוֹתֵר מֵהַקֵּדָם , אָף לֹא הִבִּיאָהּ (אִם ה) אָף לֹא אֵל אֶרֶץ וְגַר

(בַּמְדָּבָר מִזוֹ) , וּמֵלֵת אָף בַּחֲבוּר כִּי בַמִּשְׁפַּח הַקֵּדָם , מַעֲשֵׂה אֶפְלוֹ

פִּינְטֵסִין , סִכְסִיקָה , סִבְגִּיז , אֲמֵן גִּיז , מוֹכֵנְכֵלֵטֵס , מִים זָחֵה , וּמַעֲמֵם חֲמִשְׁמִשׁ

הַשְּׁנִי אָף עַל פִּי בֶן בְּרָדְדֵל (רִמָּן דִּמְנִיק) אָף כִּי לֹא אֵכֵל אֲכַלְכִּי עֵתָה

לֹא רִבְתָּהּ הַמֵּב (שִׂיא יד) רִל אֶפְלוֹ אֵכֵלוּ מִן הַשְּׁלָל אַעֲפִיכֵ רִבְתָּהּ

הַמֵּכָה , וּמֵלֵת לֹו בַּמִּקֵּם הַזֶּה כִּפֵּל עֵנֶף עֵד הַמֵּב לִי אִין אָף כִּי

אָמַר אֱלֹהִים וְגַר (בְּרֵאשִׁיתֵי) רִל אַעֲפִי שֹׁאֲמֵר לֹא תֵאֲכֵלוּ מִכֵּל

עֵץ הַגֵּן וְזִמְרֵם שְׁמִים דְּבָרֵיו לֹא מוֹת תִּמְוֹתוֹן נִבְנִסָּה הַאֲשֵׁה לַחֲךְ

דְּבָרֵיו לְשָׁלוֹל מֵה שֹׁאֲמֵר הַגִּחַשׁ מִכֵּל עֵץ וְאֲחִיכֵ חוֹר הַגִּחַשׁ לְסִים

דְּבָרֵיו בְּכֵל זֹאת לֹא מוֹת תִּמְוֹתוֹן ; וְאִם יִבֹּאוּ בַּמִּשְׁפַּח

הַשְּׁנִי , עֵנִים כַּמַּעֲמֵם כֵּל שֶׁכֵּן וְקִזו (רַחֵם גִּבְרִינְרֵט מִן דַּעַת הַחֲחֵפִין ,

רַחֵם הַחֲחֵפִין מִן דַּעַת גִּבְרִינְרֵט (אִם מִיִּסְטֵט) (לִי אִסְתֵּר , חֵל וּמִינִינֵט)

הֵן הַשְּׁמִים וְשְׁמֵי הַשְּׁמִים לֹא יִכְלָכֵלֶךְ אָף כִּי הַבַּיִת הַזֶּה (מִיֵּא ח) הֵן

בְּקִדְוֹשׁוֹ לֹא יֵאֲמִין אָף כִּי נִתְעַב וְנִאֲלַח (אִיִּזֵב ט) וּכְאֵלֶה הַדְּבָר

בַּסֵּפֶר הַזֶּה , וְחִסֵּר מֵלֵת כִּי וּמַעֲמֵו כֵּל שֶׁכֵּן , אָף שׁוֹכְנֵי בְּתֵי חַמֵּי

(שֵׁם ד) , וּבֹא בַּחֲבוּר (עַל פִּי רִצְנֵא) גַם לְתוֹסֶפֶת וְאָף גַם זֹאת

וְיִקְרָא

(5) מֵאֵמֶת דְּבָר , ע' כִּמְהֵל שֹׁאֲמֵר מֵאֵמֶת רַק בְּצַד א' כִּמוֹ אָף אִם אֲמַת

הַדְּבָר מִים מִצִּיא יֵשׁ עֲלֵיו סְתִירָה כִּמוֹ כֵּאֵן אָף אִם אֲמַת שְׁהַחֲרִיבֵו , אֲבָל אִין מִן

רֵאִיָּה כִּי לֹא אֱלֹהִים הֵם , וּכֵן אֲמַנָם גּוֹאֵל אֲנִכִּי אֲבָל יֵשׁ גּוֹאֵל קָרֹב מִמֶּנִּי וְעַ

סְתִירָה כְּאִיִּב , וְזֶה אִם הֵא' בְּקִיח , אֲבָל אִם הֵא' בְּשׁוֹרֵק הֵא לַחֲכִמָּה , וְעַ

יִבְסָרָה בְּאִתּוֹ צַד עֲצֵמוֹ אָמַנָם אֵלֶד הָאָמַנָם לֹא אוֹכֵל כְּבֹדֵךְ , הַאֲמַנָם אֵלֶם צַדֵּק הַאֲמַנָם

יֵשׁ אֲלֵקִים עֵשׂ בְּבֹאוֹרֵי , וְעֵדֵם כִּמְהֵל כְּאוֹר אָמַנָם אָמַנָם , וְעֵדֵם מִשְׁקֵלִים .

(6) אָף כִּי אָמַר אֱלֹהִים , וּבִסְהֵל בְּאִרְתִּי כִּי אָף הוּא לִשְׁן צַעַר וְעַד כִּמוֹ

אֲמַנִּי בַּפְעִלִים , כִּלְמוֹרֵע גְּדוֹלָה יֵשׁ לָכֵם כִּי אָמַר וְצוּה שְׁלֵא תֵאֲכֵלוּ , וְעַד

בְּסִימָה הַחֲזֻקִית בְּרֵאִיוֹת , וּכֵן אָף כִּי לֹא אֵכֵל הַגֵּל יֵל שְׁקֵאֵי אֲלַעִיל מִינֵי כִי

אֲזַרְזוּ עֵינֵי וּבִשׁ אֵלוֹ אֵכֵלוּ וְהוּא מִשְׁפַּח הַשְּׁנִי כִּמוֹ אָף כִּי הַבַּיִת שְׁהִבִיא אֲדִיכֵ .

קראו בו) וזתא ואף כרם ברא ויביע תרגם ואף על כלדא כמעם
 גל זאתא אעמ"ב . אשר המלה הזאת הוא כנוי נוף המצטרף
 (מלואים רבויים) ר"ל מצרף השם המשותף לשני משפטים , ואופן
 דאזתו עד"ז כבר בארתי במקמו (9 קס , שכה) , ועדה אנבא
 אפן שמוש במקום מלות הענין : (1) כמעם אם (קפריזותאיים) , אשר
 נשיא יחמא (ויקראו) , את הברכה אשר תשמעון (דברים יא) , וכן
 בא מחובר אל אם כמלות (לעיל סי' רנ"ג ב) רבות הבאות כפולות
 לענין אחד במקום אחד , עד אשר אם עשיתי (ברא' כח) : (2) כמעם
 כי באר המשפט (ליקוט סקריסטוס) (דמי) . אשר לא תבוא ושתי
 (אסתר א) אשר כל איש ואשה (אסתר ד) : (3) כמעם אכן אשר
 שמעתי בקולו (שיא מז) (חלוצינים) ; (4) עם כף מורה הצטרפות שני
 משפטים המתחסים זה על זה בבחינת הזמן (קאנסקוטי) כאשר כל
 הגמלים לשחות - ויקח האיש גזם (בראשית כד) (10-11) וענינו אחד
 עם המקור עם כף כבלות הגמלים : (6) עם כף הדמיון (קאנסקוטי)
 כאשר עשה כן יעשה לו (ויקרא כד) (11-12) : (6) השעור והערך
 (מלואים רבויים) וכאשר יענו אותו בן ירבה (יג-דעסנט) : (7) עם בית
 השמוש כמעם פן או בעבור או למען , כאשר את אשתו (בראשית
 לט) כאשר יי אתו (שם לט) ענינם כסבת (לעיל סי' שכ"ז) אשר , ויסדה
 מבדידה אשר עשתה מפלצת (מי' לו) (ען עשתה) , ובא יען אשר
 עשית את הדבר הזה (בראשית כב) למען אשר ייטב לו (דמיה
 מב) בעבור אשר יברך (בראשית כז) כפול לענין אחד כמרג :

בגלל בעבור שניהם מלות היחס המורים יחס השם שהוא סבה
 דבר (קיימא) , אך בגלל מורה תמיד סבה הגורמת (דמי בענפטר
 10-11) כי בגלל הדבר הזה יברך (דברים מז) ויפול תמיד על שם
 מסבב , בגלל יוסף (בראשית לט) , אבל בעבור מורה לרוב סבה
 בלתיית (דמי מרג'מנאנט) ונרדף בענין עם למען (דמייס) , ואולם בעבור
 את העמדתך בעבור הראותך את כחי ולמען ספר שמי (שמות
 ח)

(7) אך בגלל מורה כו', ונמצא ייטב לי בעבור והיתה נפש בגללך
 (בראשית יב יג) הרי הוא נרדף עם בעבור .

ח) הדין יורה כי גם בעבור ענינו למען , ולכן יתכן נ"כ שבא פעמים בשמוש למד , לבעבור נסות אתכם בא האלהים (שם כ) ענינו כמו לנסות , ויפול גם על הפעל בעבור ישמחו חקיו (תהלים קו) : והבית במלגת בגלל בעבור הוא אות השמוש ולא (ע'ל ס' ר"ס אח"כ) יפרד מהם לעולם :

בלעדיו הוא מלה מוציא דבר מכלל המספר אם בשלילה כאשר המספר בחיוב או בחיוב כאשר המספר בשלילה (מקבילת מספר , וי"ט ע"ב) , ונדרף בענין עם מלות אפס , זולתי בלתי רק , בלעדיו אלהים יענה (בראשית מא) : (והמלה הזאת יבוא לעולם ביורד הרבוי אף ליחוד כמו שימצא מלות רבות עדין כי הוא מרכב מן בלעדיו והכנו בלעדיו , ויתחבר אל מלה מענינו לתוספת (ע'ל ס' רצ"ג א') בלעדיו רק אשר אכלו (בראשית יד) , ובא בשמוש מ"ס ויתן איש כך את שכבתו מבלעדיו אישך (במדבר ה) והמ"ס הוא להוסיף ולא לשלול , תאמר ד"מ ראיתי אנשים בלעדיו נשים הכונה רק אנשים ולא נשים , ותאמר ראיתי אנשים מבלעדיו נשים הכונה ותיזן מה שראיתי בנשים ראיתי נ"כ אנשים , ועדין מבלעדיו אישך נוסף על אישך וכן מי אל מבלעדיו יי (תהלים יד) נוסף עליו :

בלתי קרוב למלת בלעדיו , וגם בו יורד נוסף , בלתי כלב בן יפונה ויש בו נ"כ הוראת שלילה לבד ולא נדר עיד בלי (ההכ"ס) לבלתי נתן זרע (בראשית לח) בלי לתת , לבלתי שלח את העם (שמות ח) עיד יש לאל ידי לבעבור נסות : "מבלתי יכלת (במדבר יד) מ"ס הוא סכה :

בטעמים , הוא מלה בא לרבות ולחבר (קמפולמטיט) , ויעש גם הוא בטעמים (בראשית כו) ונדרף במלת אף , אך אף מורה תמיד תוספת חדוש , משא"כ גם , וכשבא גם לרבות ולחבר שני דברים שזים יבוא כפול עם כל אחד , גם תכן גם מספוא (בראשית כד) (גם מהלל — גם) גם לי"גם לך לא יהיה (וי"ט — י"ד) , להורות על הדמיון , זלפעמים יבוא אף גם לתוספת ולחדוש בענין לא זו אף זו , גם כי אמר אלי עם הנערים (רות ג) , ויאכל גם אכל את כספנו (בראשית לא) (גם י"ג) אין גם אחד (תהלים יד) , גם לרעה ישנא רש (משלי יד) (גם י"ח) :

הן יבוא תמיד לעורך כונת השומע אל אשר ידבר אליו ובא
לאמת דבר כמשפט כוודר, הן לו יהי כדבריד (בראשית ל) והן לא
אמינו לי (שמות ד) (וטהלן | גבוים), או כמשפט מצטרף הן הבה צור
גנו הגם לחם יוכלתת (תהלים עח) (טוטהר), אך לרוב יבוא כמשפט
הראשון אשר יוליד משפט השני בדרך קל וחומר, הן כסף אשר
מצאנו גנו ואיך נגנוב (בראשית מד) (זגמר — 81 | טעניר), הן בעורני חי—
ואף כי צחרי מותי (דברים לא) (זח — 81 | טעהר), ועיין מלת אף, ויש
שהוא שאלה לבר הנזכח את תועבת מצדים לעיניהם ולא יסקלתו
(שמות ח), הן היתה כואת? (ירמיה ב), ויש שהוא דרך תמה לבר,
הן לא הובא דמה! (ויקרא י), הן הקריבו היום! (שם), הן עוד היום
גדול! (בראשית כט), ובא בתוספת היא בסוף וברגש הנה, הנה
השמים — אף כי הבית הזה (מ'א ח), ובא ברברים הנפלאים בעיני
המספר והשומע בספור דברי חלום, והנה אנתנו מאלמים אלמים
(בראשית לו) והנה עומד על היאר (שם טא) והנה חלום (שם),
ובמקומות רבות כולל רכור המציאות היה, והנה חלום והנה היה
חלום, והנה סלם מצב (בראשית כח) והנה סלם היה מצב, וכן יבוא
בחבור הבנוי להורות מציאות דבר לדבר, הגו בידך (אי' א) (עי' חייט)
ואני הנני מביא (בראשית ז) אהיה מביא, הנני (שם כב) (מיד בין דה),
8) הננו עבדים לארני (בראשית מד) (ויי יידי) הנך הרה (ש'א יב)
(דוח בייט) והנכם (דברים א) (סיהר ייט), ובא לקריאה, הנה נא לי שתי
בנות (בראשית יט) (טטהלן | טט | ויבר | ויהט |):

זולת נדרף בענין עם בלעדי בלתי, אך נבדל מהם במה שמורה
רק חיוב לפרט היוצא מכלל המסופר שהוא בשלילה (טקסנעטיין) זולת
דלת עם הארץ (מ'ב כד), 9) ובתוספת יויד, זולתי כלב בן יפונה
ובכנוי

8) הננו עבדים, והם שלש משקלים הנן הראשון בשוא ובצירי ובסגול
ויש בהם קישיות עצומות והארכתי בהם בל"מ ר"א
9) ובתוס' יוד, בל"מ רי"ב בארתי שעיקר משקלו הוא ביווד כסו בלתי
בלעדי זולת בלא יוד הוא מפעם הסמיכות ופ"י לא נשאר א' חוץ מן הדלת
עם ועיקר כונת הספור על לא נשאר אבל אי היה כתוב זולתי במשקלו הנפטר
היה עיקר כונת הספור על הדלת עם שהם נשארים, ודלא כמ"ש שמורה רק על
החיוב שהרי כאן מורה על השלילה.
(44)

ובכנוי יפול (על פי ר' איתא) הויד, ואלהים וולתי לא תדע (הושע יג)
ובא פעם אחר הוין כענין וולתי, מי יאכל ומי יחוש הוין ממני
(קהלת ב) וברדול הרבה כזה, וכן יבוא מלבד לענין זה, מלבד
מתנותיכם (ויקרא כג):

יען, הוא מלה המורה הצטרפות המשפטים בבחינת סבה
ומסובב (קיימא, עיל, רמחז, רמחז) יען מאסת את הבריי—וימאסך ממלך
(שא טו). יען לא האמנתם בי להקדישני—לכן ועו (במדבר ט), ובא
כפול, יען וביען במשפטי מאסו (ויקרא כו), ובא יען מהבר
אל אשר שהוא מענינו (על במלה אשר) יען אשר עשית (בראשית כב),
יען אשר לא יראה (חזקאל יב) (עין אשר):

כי, מלה הזאת נכבדת מאד בלשון כי שמושה על פנים שונים,
וכבר אמרו חז"ל כי משמש בר לשונות, אי, דלמא, אלא, דהא,
ויש לו עוד פרטי הוראות כאשר אבאר: (1) כמעט אם (קתנינא:מאס)
כי תפגע שור אויבך (שמות כב), כי תקנה, אך מלת אם יבוא
לרוב בדבר אשר הוא צווי או אזהרה או דברי הראוי ועל המעט
בדבר רשות ולא ידבק (10) רק בשם, ומלת פי תמיד רשות כי יקרה
כך וכך כה יהיה משפטו ולא ידבק רק לפעל: (2) כמעט דלמא,
פן (פן) (3) כי תאמר בלבבך (דברים יח): (3) באור המשפט
(לירקוף סקריססונו), כאשר משפט האחד באור נשוא משפט הקדם
ויתוכרו במלת כי (דמ), וישמע אברם כי נשבה אחיו (בראשית יד),
וירא אלהים את האיד כי טוב (הוא) (ברא' א), מי אנכי כי אלקי (שמו' ג)
וכן יבוא כי להורות הצטרפו המשפטי ביחס סבה ומסובב (קיימא וז)
ונחננו מה כי תלינו (שמות טו), כי הבאת עלי (בראשית כ), כי שמו
אותי (שם ט) בכל אלה מורה כי הצטרפות המשפטים; ובאשר
ישמים כי, ישמש בעל הלשון במקור בסמן יחס שלו, ויאמר דם
וישמע אברם את שבות אחיו, מי אנכי ללכת לפרעה, וגם פה לא

עשיתי

(10) רק בשם, ועל במלה אם הביא הרכה הרבוק לפעל ואולי כוננו
במלה אם המשמש במקום כי אבל אם נשאר שמושים יבא גם לפני פעל, ומש
לאמר במקום כי א"נ כי לאמר הוא מוסק כמעט משא"כ כי הוא מסוך במקום
ועל פי שמיט אות א'

עשיתי מאומה לשום אותי בבור, ורבים כאלה, ולפעמים יעמוד
 מלת לאמר במקום כי הנה שמעתי עליך לאמר תשמע הלום (ברא
 מא) ענינו כי תשמע: (4) כמעט יען, הטעם והסבה (קיימ), כי
 שמעת לקול אשתך (בראשית ג) כי עשית זאת (שם) (ה) חה האם
 הסבה עבר וידוע, ואם הטעם והסבה עתיד ובלתי נודע יהיה קצת
 (יג) , ולא נחם אלהים וגי' כי קרוב הוא (יג) כי אמר אלהים (יג)
 (שמות יג) , כי קרוב טעם אל ולא נחם ונעתק (יג) כי אמר טעם
 לפן ינחם ונעתק (יג) ; ויבוא כי למעם על דבר נסתר בבאמר כי
 עבדך ערב את הנער (בראשית מב) נסתר ועל מה שאני מדבר
 יותר מאחי? כי בן מנגה הלשון אחו תכלית הדברים ומתכליתם
 תבין ראשיתם, ועדו כי נתן יי בדינו את הארץ (יהושע ב) חסר
 ראשית הדבור (5) כמעט כאשר (קונסטקוטיב) כי עלינו אל עבדך (בר'
 מט) ויהי כי החל האדם (שם) כתרנומי כר שריאו, כי בא סוס פרעה
 (שמות טו) כי הוציא יי את ישראל (שם יז) לדעת ריע ספורנו:
 (6) כמעט אף על פי (קונסטקוטיב) כי לי כל הארץ (שם יח) דיל אף כי לי
 כל הארץ בכל זאת אתם מגולתי, וקצת מפרשים ערוז, כי קרוב
 הוא, כי עסקשה ערף הוא (שמות לד) כי חטאתי לך (תהלים מא):
 (7) ויתחבר עם היא בלי שאלה הכי אחי אתה ונעבדתני חנם? (בר'
 כמ) התעבדני חנם לפי שאתה אחי, הביקרא שמו יעקב (שם כז);
 (8) כי בתבור מלת אם יורה גיב ענינים שונים, כי אם (מטיב) כמעט
 רק, כי אם בית אלהים (שם כח) כי אם אותך (שם למ) זולתי כי אם
 בתורת יי חפצו (תהלים א) רק, ויבוא כי לבדו ויובן בענין זה ובפרט
 בשיבוא אחרי לא, לא אתם שלחתם אותי הנה כי האלהים (ברא'
 מט) כי אם, כי אל ארצי ואל מולדתי תלך (שם כד) (מטמרוטוטיב) כי
 שדה שמה (שם יז) לא כי צחקת (שם יח) כי הרם תהרסם (שמות
 כג) כי פתח תפתחלו (רב' ט) לא כי בני החי (מ'א ג) (11) לא אמרת

אמת

11) לא אמרת אמת, אינו אמת כי לא הוא מחובר במעם למלה כי ופי'
 כמו לא כן, עיל סי' רע"ו במין ה', ועיל סי' ר"פ ורצ"ה ושני' הרבה מלות
 כאלה שמשנתנה פרושם בהתחברם למלה אחרת, ומ"ש בי על כן כמעט יען ויש
 גם בלא כי, על כן יתרת עשה (יורמי מ"ח) :

אמת כי אם בני החי, וכל מקום שבא אחרי אל או לא הוא למעט
 ולשלול הקדם ולחייב הפכו (אמפלוסיס) אבל כי אם בלי לא הוא
 לרבות פי אם ישנו ביונתן בני (שיא יר) אף אם יהיה בני אשר תמא
 כי אם תכבסי בנתר (ירמיה ב) : אף כי , עיין מלת אף : כי עתה עיין
 מלת עתה : כי אומעם כי עתה כי אומהבקר (שיב יב) כי על בן
 כמעם יען, כי על בן עברתם (ברא יח) כי על בן ראיתי (שם לב) כי
 על בן באו (שם יט) :

בן (1) לדמיון כאשר פתר בן היה (ברא מא) בן תעשה כאשר
 דברת (שם יח) או לישעור (על סף קמ"ב ושנ"ד) וערך וכאשר יענו
 אותו בן ירבה (שמות א) קדאו להם בן (השע"א) (יע—דעססח) : (2)
 כמעם או כבואכם העיר בן תמצאון אותו (שא ט) ויש שהוא לאמת
 (יא, פירמט) בן באו אלי אנשים (יהו"ב) בן דברת (שמות י) ישר דברת
 ואז הוא שם ולא מלה, ועם בית ובבן אבוא (אסתר ד) (חילוסין
 חלוניך, דמנך) ובבן ראיתי (קהלת ח), ויש לו הוראה אחרת כשהוא
 בקשר בלמד :

לכן יבוא במשפט המסובב מהקדם ומעמו (קויט) והראשון
 יבואר במעם יען (ויי, דהטער, דמקוב) יען לא האמתם לכן לא תביאו
 (במדר ב) : ולהוראה הזאת תבור על-כן ברך (שמות כ) על-כן לא
 יאכלו (בראשית לב), אך על בן מורה יותר מעם נמשך לסבה
 ולכן מורה מעם נמשך לתכלית : ויש לכן לאמת ולשבועה לכן
 כל הורג קין (בר' ד) :

לו מלה מורה תקוה ותנאי וספק (1) כענין מי יתן, וזה במשפט
 שאינו מצטרף על אחר, לו ישמעאל יחיה (בראשית יז) הלואי, לו
 יהי כדברך (שם ל) במשפט המצטרף היא אם התנאי ותקוה
 יחד, לו יש חרב בידי כי עתה הרגתיך (במד' בב) הלואי היה לי ואם
 היה לי אז הרגתיך, לו החייתם אותם (שופטים ח) הלואי החייתם
 אותם : (2) כענין פן, לו ישטמנו יוסף (בראשית ג) פן ישטמנו א
 הלואי לא ישטמנו (12) ולא ימצא עדין זולת זה :

לולי

(12) נלא ימצא כו', לו חיה רעה אעביר (יחזקאל יד פ"ו) הוא דומה
 לו ושניהם הם כמו אלי :

לדלי או לולא באלף ומצטרף המישפט על המאוחר לולא
 חדשתם בעגלתי לא מצאתם חידתי (שופטים יד) כמעט אם לא ,
 כי לולא דברת כי או מהבקר (ש"ב ב) , ולולא במקום הוזה כמעט
 לואי לא דברת , אבל רובו לולא אלו לא או אם לא :

למען מחובר במשפט שהוא סבה תכליתית הנמשך מהקודם
 למען יאמינו בי (שמות ד) ולכן לא יבוא כי אם על העתיד למען
 תדע (שם ח) (רמ"ט) , ויחובר במלת אשר שהוא מענינו למען אשר
 יביאו (ויקרא יז) כמלות רבות הכפולות (לעיל כ"ו רצ"ג א) , ויחובר לשם
 ולכנוי כמעט בעבור בגלל, ויתעבר יי כי למענכם (דברים ג) בגללכם
 למען דוד עבדי (מ"א יא) בעבור דוד :

עֵתָהּ הוּא עֲצָמוּ שֵׁם מוֹרֵה זְמַן הוּא , וזוה כשהוא מחבר על פעל
 עתה באתי (יהושע ה) , וישמש גם למלה במישפט הנמשך מהקדם
 ועתה פן ישלח (בראשית ג) ועתה פן ישלח (בראשית ג)
 ועתה ארור אתה (שם ד) (רמ"ט) ועתה לא יבצר (שם יא) ועתה
 אם ישכם עושים (שם כד) , וכן בכל מקום שתמצא על זולת הזמן
 הוא תמיד לצרף הנמשך עם הקדם (מזח , פלוגיז , רמהר , רמפוטט , רמאלח ,
 רמפוטט) , ויבוא עתה מחובר למלת כי בשני מאמרים נתלים זה בזה
 עיר קשור ותנאי (מדרום קמניוקטיף) , כי עתה שבנו (שם מג) (זו חסר) ,
 כי עתה ריקם (שם לא) (זו הטטטטט) כי עתה שלחתי (שמות ט) (נזחור
 רמפוטט) כי עתה הכין (ש"א יד) (זו הטטטטט) § (ש"מג) , זולתי כאשר
 יבוא לזמן הוזה כי עתה ידעתי (בראשית כב) כי עתה הרחיב (שם כו)
 ופלט , זן אסהל) : פן מורה ספק או הוא אזהרה או תקוה שלא יהיה
 הדבר הוזה שהוא מסופק בו, פן יקרנו אסון (בראשית מא) שלא יקרנו
 אסון אם ילך עמם , וזהו ההבדל בין אולי ובין פן , כי אולי מורה
 הספק לבד אם יהיה אם יקרה דבר זה או לא יקרה , לכן יתחבר על
 העבר ועל העתיד ועל הן ולא, ובעבר מסתפק בשני חלקי האיפשר
 אשר יצאו אל המציאות ובעתיד מקוה לפעמים הדבר או הפכו ,
 עיין מלת אולי , (13) אבל פן לא יתחבר כי אם אל העתיד ולא
 יתחבר

13) אבל פן כו' , ונמצא אורח חיים פן חפלים (משלי ה' ו') פ"י כמו
 אולי

יתחבר עם לא לפי שהוא בעצמי שלילה שולל הפעולה שהוא
מחזיר עליו פן תמותון (שם ג) שלא תמותו . וכאשר הוא נתנת
מעם על המשפט הקודם הוא כמו למען לא כי . דים פן תמותון הוא
מעם על לא תאכלו ממנו למען לא תמותון . פן נפוי (בראשית יא)
למען לא נפוי :

רק מורה הברל מעוט ושלילה כמו אך , ומשמש (י) אם להגדיר
המסופר על ענין ידוע (רמב"מ קט"ז) . כי רק עוג מלך הבשן (דברים ג)
לא אכלתי רק לחם . או (ג) לשלול דבר מהמסופר (הרמב"מ קט"ז) . רק
אין יראת אלהים וגו' (בראשית כ) (י) רל כל הארץ טובה רק זאת
דע כי אין בו יא : (ג) תנאי (קמ"ג) . רק אם שמע תשמע (דברי מו)
רק את בני וגו' (בראשית כד) :

פרק ד בשמש מלות הקריאה

§ שם

דע כי מלות המורות על התרגשוי (לפיל סי' רפ"ב) הנפש והמיתה
מעטים המה מה שימצא מהם בלשון ואבאר אותם ג"כ על סדר איבי:
אבל יורה להודעת דבר חדש בלתי משוער לשומע קודם לכן .
אבל שרה (בראש' יז) אבל בן אין לה (מ"ב ד) (מלך א מהחמ"ט א) , ולא
כדעת הרד"ק שענינו כמו אולם (מבט) להוציא דבר מכלל המסופר
(י) כי לא ימצא על זה הדרך , רק הוא נרד בענין עם אכן , וכן דע
הראביע :

אבוי אהה הוה אוי אללי . כלם לשון קריאה ואנחה (קמ"ג)
למי אוי למי אבוי (מש כג) אהה ליום (יואל א) הוה ליום (יחזקאל ל)
דעי

אולי וקאי על הורה והתיו לנקבה נסתרת כלומר שאם אירע לפעמים שפלת
דרך טוב וכאלו מדקדקת במצות או תדע שנעו מעגלותיה ועיש בבאורי והוה
כמו אולי יעשה זרים יבלעוהו (השע ח' ז') כלומר אם אירע שעשה קמח .
14 רל כל הארץ טובה כו' איצ אלא הוא כמו והיית אך שסח לחזק
הענין , על במלה אך דין ג' .

1 כי לא ימצא , בספרים נמצא אבל חרדה (דניאל י) אבל העקרב
(עזרא י) וכן אבל עוד העם זוכחים (דברי הימים א' ל"ג י"ז) וכמו שנמצא
בלשון חז"ל הרבה כזה .

הוא אחי והוא אחות (ירמיה כב) , וחסרו הויוד ובכל חוצות (א) יאמר
הוא (עמים ה) . כלם לאבל וצער , ויש שהוא לקריאה וזהו לבד
הוא הוי וגומו (זכר ב) הוי המלמי (שם) (חוי ; חוי ;) , אוי לך מאב
במדבר כא) , ובתוספת היא אויה לי (תהלים ב) אללי לי (מיכה ו)
כלם לשון צער וצרה (מך ! סך ! וטה !) :

אחלי קריאה לבקשה אחלי אדני (מיכה ; תהלים קיט) (ביסטט ;
1000) (יותר נכון ויליטטן) :

אי קריאת התיטה (א) אי לזאת אסלח לך (ירמיה ה) (סד !) :
איכה קריאת ההשתוממות והפליאה על דבר רע , או קשה
איכה אשא לבדי ! (דברים א) איכה ישבה בדר (ע ! ס ! יט !) , ועיין
מלת איך :

אנא קריאה (ב) לבקשה ולתפלה. אנא יי (תהלים קד) (מה !) אנא
הוא העם הזה (שמות לב) (מך !) , ובחסרון אליף אל נא רפא נא
(במדבר יב) , אנא שא נא (בראשית ג) :

אשרי מלת הקריאה לפאר עוצם הצלחה ואנשד , אשרי האיש
נתהלים א) (היי ! ומה !) :

בי ישמש (ג) לבקשה אל איש נכבד לתתלו דרשות לדבר או
למחול לו על דבר קל , בי אדני (בראשית מג) (חוי ; סר ; ליהוי) בי אני
אדני העון (שא כה) (ביסטט , סלויבט) :

הא קריאת הברה , הא לכם זרע (בראשית מז) (היי !) , הא
דרבך (יחזקאל טז) (היי , דה) :

הי (ד) קריאת הספר קניס וחנה והי (יחזקאל ב) :
הן קריאת הרצוי לדבר , הן לו יהי (בראשית כט) (עמחוקן !) ,
ובתום

(ג) אי לזאת אסלח , ויאל בפשומו כמו כל אי ואיה שבמקרא כלומר אית
הוא הדבר לעשות זכות שאסלח לך בעבורו .

(ב) לבקשה , והוא כמו מלה נא ועיב ישמש גיב לדבר שאינו שלם וחסר
בו שלמותו כמו שאומר אל תאכלו ממנו נא שפי' שחסר תקונו בשלמות כן פי'
כי בי בעורך (הושע י"ג ט') חסרון ומגרעת יש בעורך שאף אם יש לך עזר איננו
בשלמות , ועל סי רפיב אות א' .

(ד) קריאת הספר , אינו כי הוא רק שם לבכי וצער כפי' לעיל אות ב'
במלה דו והוא כמו קניס נהנה כפל לשון הבא עמו בפסוק אחד .

6) ובתוספת היא, הנה נא לי (שם יט) (מי! ויהי!):

הם קריאה לבזיון ולהרחיק הדבר, הם מפניו (זכריה ב) (מחיש
1.1), ולפעמים הוא הברת הגערה להשתיק המדבר, ויאמר הם
(שופטים ד) ואמר הם (עמוס ו) (סטיו! סט!):

היךד קריאת הדורכים יין לשמחת הבציר, היךד כדורכי
יענה (ירמיה כה) (הייסח! הייסח!):

הך קיל הברה הנשמע מתשובת קיל החוזר מן המדבר במקו
נבוב כמו במדבר וביער (צב 6) ולא הך הרים (יח 3):

הבה הוא הצווי 7) מן פעל יהב וישמש לקריאת הזמנה וזח
הבה נלכנה לבנים (בראשית יא) (ומהולק!), לכן יבוא בלשון זח
כאחד ליחיד וליחידה לרבים ולרבות, הבה נא אבוא אליך (שנ
לח) לנקבה (ערויבט):

האח קריאת הברה לשמחה (ע"ל סי' לו אות ב) של נקמה, האח!
האח! (תהלים לו) (הם! הך! יבדו! יבדו!):

לכה מלת הקריאה לזרוז ולהזמנה לעשות דבר כמו הבה
כיגם הוא הצווי משרש ילך, ומשמש לקריאה בלי שמירת המן
והמספר, לכה נשקה את אבינו יין (ברא' יט) (ומהולק!), ולפעמים בל
רבים לכו ונמכרנו (בראשית לח) לכו ונלכה (ישעי' ג):

ראה הוא גיכ צווי ומשמש לקריאת השתוממות והפלאה
ראה ריח בני (בראשית כז) (מי! ויהי!), וכן ישתמשו שאר פעלים ונס
שמות לפעמים לקריאה בהתרגשות והמית קול, כמו צא! צא! אש
הדמים (ש"ב ו) (מחיש! מחיש! ועג! ועג!) וכן סור סור, אלי! אלי! וכבר
אמרתי כי אין מעצור לנפש המרגשת להשמיע בקול הברה
הפעליותיה בכל אשר תעלה לשונה בעת ההתפעלות לפי
שההברות הטבעיות בלתי מונחים להגביל מושגים עד שיצטרך
בעל

5) ובתום' ה' הנה נא לי, לא כיון יפה כי הנה שהגון בדגש אינו מלשון
ותהינו לעלות (דברים א' מ"א), ולעיל סי' שנים חשבם במלות החבור

6) ולא הך הרים, ויש שפירשו מלשון היךד, במשקל אחר והרים הוא
מקור פנע"ו, ובסה"ל בארתו יתיר

7) מן פעל יהב, אינו כי הוא לשון נתינה ויבא בה בסי' נקבה הך
המפפחת (רות ג' מ"ז) ובסי' ל"ר הבו מקניכם (בראשית פ"ז י"ו)

בעל הלשון לסמן אותם במלות מנחות להם לכן אינם מנחה
בלשון 8) מבלתי לשון :

מ א מ ר ד

מפורז המלות וחבור המשפטים ומנהג הלשון

פ ר ק א

§ שסא

דע כי להיות לשון עברי הקדומה בכל הלשוניות. לכן לא תמצא
בה הכללים והדינים הנהוגים בלשוניות המאוחרות לה בסדר
המלות במשפטים . אך על הרוב תקדים הפעל שהוא הנשוא
להשם שהוא נושא המשפט ובשני פעלים מצטרפים זה על זה
יבוא השם הנושא ביניהם . לא תאכה האשה ללכת (בראשית כד)
אך בענין נכבד לעורך על הענין יקדם השם לעורך עליו . ויפקד
את שרה (בראשית כא) כמעט ויהי (יט) ופרעה הקריב (שמות יד)
ומשה עלה (שם יט) . וכן בהתחלת הספור שאינו נמשך למה
שלפניו ואינו מצטרף ביחס אל מה שאחריו ואברהם זקן (בראשית
כד) ויוסף הורר (בראשית למ) ; וכבר אמרתי (לעיל סי' של"א) כי בשני
משפטים אשר יש ביניהם הברל והפוך וסתירה וכדומה לזה יבוא
במשפט השני הנושא לפני הנשוא לעורך על ענין זה . ברא אלהים
וגו' והארץ היתה (ברא' א) (וי' ערע' חכ"ב) , ויהי הבל וגו' וקין היה (שם
ד) , ויהי עשו וגו' ויעקב (היה) איש תם (שם כה) . וממעם זה כשיבוא
מלות הגו' נלוה על סמן הגו' הנכלל בפעל שיבוא גם כן לעורך על
הענין להורו' איזה הברל וגדר והפוך וסתירה יקדם ג' לפעל. אנכי
הורר וגו' ואנכי אעלך (שם מו) . ואתה אמרת (שם לב) . הם ילכו
(שמות ד) להותח נחץ הענין :

שם

8) מבלתי לשון , כלומר מחמת שהם בלתי לשון שאין בהם מושג ופי'
בר כדרך הלשון ע"כ אינם מגדרים בלשון אבל באמת בא דבר שאי אפשר לשמוע
מ"ש לעיל סי' רפ"ב א' .

§ שם

שם (ע"ל ט" ק"ל) העצם יקדם לרוב על התאר שלו : איש חכם , יום טוב , נהר גדול , אך בשם עצם פרטי יקדם התאר לפעמים והמלך דוד , וכן התאר שהוא גשוא שם העצם יקדם ניכ לפעמים לחוק הענין , גדול עזני (בראשית ד) , ברוך הבא (תהלים קיח) , טובה הארץ מאד (במ' יד) , והכלל , כי בעל הלשון העברי יקדים תמיד הדבור העיקר והנכבד במאמרו , וכן יסדר מושגיה מאמר העיקר קדם אל המפל אליו :

§ שם

אמנם כסדור המשפטים המיוחדים למאמר אחד (ספר יצחק) חמנה על הרוב להקדים המשפט הסבה (ספר יצחק) , שהוא בבחינת סבה ומעם 4 המשפט המתאחר (כ"ד י"ו) , יען אשר עשית את הדבר הזה וגו' כי ברוך אברכך (בראשית כא) , וכן יבוא משפט שלם בין נושא לנשוא אם הוא מבאר שם הנושא , האשה (אשר נתת עמדי היא) נתנה לי (בראשית ג) :

§ שם

מנהג הלשון כאשר יבוא איזה משפטים מתיחסים ומצטרפים זה על זה באיזה בחינה מן הבחנות שזכרנו , אם בהמשך הזמן או בתנאי או בסבה וכדומה לזה , שתקצר במשפטים הבלתי ראשים , ולא תשמש במשפטים שלמים כי אם במקור בשמוש אותיות בכלים המורה על הצטרפות המשפטים , ומשפט מקצר כזה נקרא בשאר לשונות (ספר יצחק) קאנספוקטיון , ורוב המשפטים המתיחסים זה על זה בבחינת הזמן יבוא המשפט הבלתי ראשי במקור ובשמוש בית או כף וסבן בחסרון מלות כאשר או היה , כשמוע עשו וגו' ויצעק (בראשית כו) ענינם במשפטים שלמים ויהי כאשר שמע עשו או צעק , כחצות הלילה , אני יוצא (שמות יא) , כאשר יהיה חצי הלילה או אצא , ולפעמים יבוא לפניו מלת ויהי , ויהי בשלח פרעה את העסולא נתם (שמו"ג) ענינו כאשר שלח פרעה או לא נתם ויהי בהיותם

בשדה

בשדה (בראשית ד) ויהי כבואם בשוב דוד מרבות (שואית) כאשר
 באו אחרי אשר שב דוד או ותצאנה נו . כי כן מנהג הלשון להתחיל
 אל ספור מעשה בדבור ויהי או והנה ויהי אחרי מות משה (יהושע א)
 ויהי בימי שפוט השופטים (רות א.ו.) והיו אנשים אשר היו ממאס
 (במדבר ט) . ואם המשפטים מצטרפים זה על זה בבחינת סבה
 ומסובב או בהיות משפט אחד נוף הפעול על משפט האחר יבוא
 משפט הראשי במקד ובשמוש למד או מים . אשר אם יצורפו
 במשפטים שלמים יחברו במלות כי . למען . בעבור . ולא נתנו
 אלהים להרע עמדי (בראשית לא) כי ירע עמדי הם המדברים אל
 פרעה ונו' להוציא (שמות ו) למען יוציא . ותתצב אחתנו . מהחוק
 לדעה (שם ב) למען אשר תדע :

§ ששה

וכן יבוא פעמים רבות מאמר מוסגר (פטרנסטנטיוס) שאינו עיקר
 הספור רק אנב מכאר בו איזה דבר בתוך הענין וגם לפעמים בין
 נושא לנושא רק נשיכס ומפכס ומקנכס (ידעתי כי מקנה רב' לבס'
 ישבו (דברים יג) אל תאמר בלבבך . (בהדוף " אלהיך איתם ללפניך)
 לאמר (שם ט) ה' אני (וימלא כבוד " את כל הארץ) אם יראו (במדבר
 יט) . ולפעמים בא מאמר שלם מוסגר בתוך ענין אחד ומחבר 'פנים'
 בפנים דבר " ונו' (אנכי עומד ונו' ולא עליהם בחר) לאמר (דברים
 ה) . וכאלה הדבה מאד :

§ שמו

וכן מנהג הלשון להכפיל פעל או שם או מלה בעבור ההפסק
 אשר הפסיק בענין אחד בין הפעל ובין מה שירצה להגביל בו עוד
 ידרא והנה שני אנשים נצבים עליו וירא ירץ (בראשית יח) ותלך
 ותשב לה מנגד הרחק כמטחוי קשת כי אמרה ונו' ותשב מנגד
 שם בא) ויאמר כי נשבעתי נאם " כי (יען אשר עשית ונו') כי ברך
 שם כב) והיו המים אשר תקח מן היאר והיו לדם (שמות ד) ואמרו
 אל יושבי הארץ הזאת (שמעו כי אתה ונו' והמתה ונו') ואמרו הגוים
 במדבר יד) כי יבא הלוי מאחד שעריך ונו' וקא בכל אות נפשו
 דברים יח) ואין אני ואחי ועמי אין אנתו פושטים (נחמיה ד) . וכן
 יכפיל

יכפיל לפעמים ענין בעבור שירצה להוסיף בו דבר מה לא יוכל
 הנער לעזוב את אביו ועוב את אביו ומת (ברא' כד) בקשתיה את
 שאהבה נפשי בקשתיו ולא מצאתיו ושה נאכמר עיתים וישבעו שבעו
 ודמ לבם (הושי יט) ; או שכפיל את הענין לחוק הדבור ולהורות
 על נחץ הענין (ספנתהסוח) ולא נשא אותם הארץ לשבת יחדו כי היה
 רכושם רב ולא יכלו לשבת יחדו (שם יג) ; או שיבואניכ מותר
 בדברים לבאור יותר לחוק (לל סי' שני) הענין זכור ואל תשכח (דב'
 ט) אנכי מת בארץ הזאת אינני עובר וגו' (דברים ד) בתולה ואיש
 לא ידעה (בראשית כד) ולא זכר שר המשקים וגו' וישכחה
 ובראשית ט) : וכן דרך הלשון להכפיל ענין שלם בעבור הספור
 שירצה להוסיף עליו כאשר הפסיק בנתים בענין אחד וחזר אחר
 לענין הראשון ויבוא יעקב אל יצחק אביו ממראו וגו' (בראשית לה)
 והפסיק בנתים בתולדות עשו וחזר לענין הראשון וישב יעקב
 בארץ פטור אביו (שם לו) ועד ויהי ביום דבר י אל משה גשמות
 כפל הענין בעבור הפסקתולדות אהרן ומשה (עין רשי' שם)
 ולפעמים מטעם דבר על ענין הקדים לענין מה שסמך לו פלפני
 שלם ישלם (שם כב) מטעם על כי ינוב וכן לא תעשה כן ליי אלהיך
 דברים יבואם שלש אלה לא יעשה לה (שמות כא) ואף לאמתך
 תעשה כן (דברים ט) מטעם על הענק העניק שלפני פניו עיני וגו'
 פניי בעושי רעה וגו' צעקו ויי שמע (תהלים לה) מטעם על עיני
 יי ודבה כאלה :

§ שמו

מנהג הלשון בספור דברי מעשה לספר אותה דרך כלל ופרט
 או שיספר הענין תחלה דרך כלל ואחכ יפרט הכלל הוא בכל
 פרטיו , או שיספר הפרט תחלה ואחכ ישנה הספור דרך כלל כמו
 ויברא אלהים את האדם בצלמו (בראשית א) ספור דרך כלל
 ובפרט שנה חוד ופרט מהיכן יצירתו וכל אופניו , וכל שיח השדה
 פרט היה בארץ וגו' (בראשית ג) הספור דרך פרט ויצא יעקב מבאר
 שבע וילך חרנה (שם כח) דרך כלל , ויפגע במקום וגו' (שם) חא
 הספור דרך פרט מה שקרה לו בדרך נסיעתו , ויברח משה מפני
 פרעה

פרעה וישב בארץ מצרים (שמות ב) ספור הדרך כלל וחזור לפרט
 המכות והגלגולים אך הודמן שישב בארץ מצרים, וישב על הבאר
 (שם) אבל ויקח העבד את רבקה וילך (בראשי כד) הוא כלל שארתי
 הפרט, וישלח יצחק את יעקב וילך פרנה ארם (שם כח) הוא כלל
 שארתי פרט ואחריו כלל ופרט, וכל כלל שארתי פרט צריך שיעתק
 במלת (nila), ופרט שארתי הכלל נעתק במלת (שמאוד), ומוזה תבין
 הדבה מקומות סתומות במקרא :

§ שסח

וכן יבואו לפעמים סדור המלות שלא כמשפטם הראוי והוא
 לעתה על הענין ונוי בדבור, כאדול סרס המקרא ודרשהו, אף אש
 צדיק תאבלם (ישעי כו) ענינו אף צדיק אש תאבלם, לי יועקו אלהי
 דענק ישראל (הושע ח) לי יועקו ישראל, את תקך אשמור אל
 זעובני עד מאד (תהלים קיט) אשמר עד מאד, אשר היה דבר "י
 (דמי יד) דבר "אשר הי כמו הושע א, דבר "אשר הי אל הושע,
 שתן לעג מקום שם קבר (יחזקאל לפ) :

§ שסז

וכן יחלפו האותיות והאותיות לשמש במלה אחת לחברתה יש
 אל יי (בראשית לא) ת' אל לדי, שלחו באש מקדשך (תהלים
 עד) ת' שלחו אש במקדשך, ותשם בפקד עיניה (מ"ב ט) ת' ותשם
 עך בעיניה, ורבים דומים :

הערה והעקר מה שצריך הקורא לשמור בקריאת מקראי הקדש, כי להיות
 המקראות בלתי סובנות לנו כ"א ע"י העתקה, ע"כ כל מעתיק צריך שידע
 משפט שתי הלשונות ודרכיהם, ויצרף המשפטים ויקשר המאמרים בלשונו
 במלות העמוף הנמצאים בה, וצריך שישלים בהעתקה המלות המעטפות
 והמחברות והמצרפות המשפטים והמאמרים עד שיתיחסו זה על זה בסדר
 ואי נאות, כי אז ישיג עומק בונה המאמרים בטוב טעם ודעת, וישמור סדור
 המלות בכל לשון לפי דרכי ההלכותיה, על המנהג אשר נהג בה החכם
 הרבמן בהעתקתו את התורה אל הרגום אשכנזי. וכן המעתיק ענין מלשון
 אחד אל לשון עברי, צריך שישמור הענין ולא המלות, ויעתיק הכונה ולא המלות,
 ויער ויוסף וישנה ויחלק לפי מה שיצא בלשונו לפי משפטיה, עד שיהיה
 הענין

הענין הנעתק עם הגוף ענין אחד לפי הכונה, ולא לפי המלות; כיהות
משפט השמות הוא יבין עד מהרין נוסות וזו מן ברגות המלגה ובסדרון :

מאמר ה

בהרבי המליצה והשיר

פרק א בגוד המליצה

§ שיע

דע כי גוד המליצה לפי מה שנדרו אותה בעלי החכמה
ההיא. מצד חמדה. צריך שיהיו מלותיה קצרות נעימות ושקילות
ומצד צורתה. היא שתדבר במשל כרמיון ובהקרה. ורעיונות
נשגבים עד שיעורו הגפש המתפעלת ותניעו ממדה למדה. *
ומצד

* דע כי המליצה הוא דבור הנשגב, חשמש לענינים יקרים, כי הוא כל
הפץ לנפשות יקרות, לנלות באות הגפש, ולהניע מדותיה והמפעלותיה
מאבל לשמחה, מצעד לענו, משנאה לאהבה, מכעס לרצון, מסוך
לאמץ, וכדומה סמדות ההפלות אשר באדם. ולכן תמצא דברי המליצה
והשיר בספרי קדש בהורמות יקרות ולענות נגבדות, כבגדת יעקב
וברכת משה לפני מותם, ובנצוח המלחמה כשירת הים ושירת דבורה,
ובכל ענינים בכמו אלה, שהגפש התפעל מענין יקר ונכבד, נפת חסומה
שפתותיה במליצה ושיר, ובכח המליצה נוד שתתפעלות מתחלפת,
והן הציור והנגון, כח הציור לדמות לגפש דבר שאינה משנת מאת
מחשיה עי הציור, ולהגשים בה כח רוחני, כאשר הודגלו לציור משנ
מפשו וקץ מקלניה, בצורת דבר יורה עליו, כמו שמצירך הישיר
הצדק בדמות נקבה, התכס פניה בצעף, מחזקת בידה האחת מאוני
המשפט, וצידו האחת השלח, אשר כל דבר מורה על מדה סה, ובכח
הזה בציור, כן כח המשל ותדמיון במליצה, כי אם תרצה להניע מדה
אחת ממדותיה ולכבה, תמשיל אתה בחוק שבדברים הידועים לשומע,
ד"מ, כי עזה כסות אהבה קשה כשאל קגאה רשפיה רשפי אש (ש"ה ח),
מצד שהמשיל מדה האהבה והקגאה בחוק שבטבעים, הסות השאל
והאש, עד מהרה תשער נפש השומע עד מה חוק כח המדות האלה בו,
ובן הגשים המליצה כל מדות הרוחניות, תתן רוח בפי כל אשר תדבר
ממנו, מגלגל הערכות ועד קשב הארץ, מהפיל ועד הווחל, מהארז ועד

האגוב

עד גדר הראשון ראוי שיהיו מאמריה קצרים , כי מצד הרעיון
 בשבב הנשוא בכל פאר צריך לתת ריוח ביניהם שיתחקו יותר
 נפש , כי אבות הדברים מחלישים הפעולות הנפש , ע"כ ראוי
 עזוב בדבר המליצות מלות החבור והקשור , כמו יען אשר , לכן
 מען , וכדומה להם ממלות המקשרות המשפטים , וכן מלות והיה
 זה לאמור נאותות תן לדבור הנדי , ושאר גדריה אבאר במה
 יבוא בחבור השדים :

§ שיעא

מזמי מליצת חלשון להכפיל ענין אחד במלות שונות , כמו
 עדה וצקה שמען קולי נשי למך האונה אמרתי בסדרם אל תבוא
 פשי בקהלם אל תחד כבודי (שם שם) כפס כ"ן לבושו וברם
 גבים סתה(שם) כי בפילת ענין מחוק הכוונה אך לא יערב לאון
 פילות המלות ההם בעצמם אמנם במלות שונות יערב לאון ויוסף
 זמן הכונה : ולפעמים יכפיל המלות בעינם אם הנושא בעבור

הנשוא

האוב , כלם יגועו וידברו בחפצה לחזק כח המדמה בנפש , ובחפצה
 השמים יזונו ותחתיות הארץ יריעו ומוסרות תכל ירגזו , ההרים ירקדו
 והנבעות ימתו כף כמו שתמצא דמיונים כאלה בנבואים , וכן השמש
 יהפך לחשך והירח לדם הכל כפי נוח הרוח על הנביא , כי מכל אשר הדבר
 היה אזלה בפועל במראה ותמנה לנגד עין השומע , כמו צדק לפניו
 יהלך , אמת מארץ תצמח , צדק משמים נשקף , נחם יסתר מעיני ,
 ראה עני בשבט עברתו : המליצה תרים דוממים ותפח נשמת רוח חיים
 בפיהם ותיחס להם חושים ראייה שמיעה והרגשה כמו מאמר הים ראה
 וינזם הירדן יסוב לאחור ההרים רקדו כאלים , ותשפיל דברים נשגבים
 ליחס להם דברים פחותים מהם בכל מקום לקרב הענין יותר , כמליצה ,
 ה' סמרחק יבוא בוער כאש אפו שפתיו מלאו זעם ולשונו כאש אוכלת
 ודחו כחל שומף (ישעי' ל) : והרכה כאלה ביהום תכונות אנושיות
 להנשגב מהם לקרב הענין , וזה ענין מה שאמרתי גדר צורת המליצה
 שתקרב ותמשיל ותדמה ע"ד מה שיש בה כח הציוני . אמנם כח הנגן
 הוא התיחסות מערכת הקולות ומונ הנעימות והרכבת הגבולים בהנכה
 ובהשפל בהמשך ובמהירות עד שיצא מהם השהוות (הארמאניא) תוליד
 נעימות וערכות בנפש השומע ותגיעו ג"כ ממדה למדה לשמחה או
 להגנה , וזה ג"כ כח המליצה כאשר מלוויה ערוכות ושקולות ומרכבות
 בשעור הראוי להוליד ערך והשתוות ויהי ראוי לשיר ומתחקים בנפש
 ותגו ערכות אל און השומע , וזהו ענין גדרה במלות :

הגשוא הנוסף עליו , כמו בן פורת יוסף בן פורת על עין (שם) " אי
 מלחמה " שמו (שמות מו) ימן " רוממה ימן " עושה נחל אתה קיו
 קול " בכח קול " בדרך (שם כט) , וזה יוסף נעומת בשנותו הנוש
 האחד על הגשואים השונים לקצר המאמרים ; וכן יכפיל לפעמי
 הנושא או חלק מהמאמר על נושא אחד מצד הפעולותיו ויהי
 הראשון דרך קריאה (מיטליסקנין) צד מתי בשעים " עה מתי ר שעי
 יעלוו (שם צד) והענין " : עד מתי וגי " : פי היתה אביה " פי הפ
 אויבה יאברו (שם צכ) נשאו נדרות " נשאו נדרות קולם (שם צג)
 אנכי ל" אנכי אשירה (שופטים ה) אתי מלבנון בדה אתי מלבנו
 תבואי (שהה) :

§ שער

וישמיט המליץ לפעמים מלה אחת השה בשני מאמרים
 וסומך על הכתוב בחברתה כי " שופט צדיק ואל (שופט) וועס
 בקל יום (תהלים ז) " לא לנצח ישכח אביון תקת עניים (לא) תאבר
 לעד (שם ט) ואתה נותן להם את אכלם בעתו (ואתה) פותח את
 ידה (שם קמה) בן חכם (שמע) מ פד אב ולץ לא שמע גערה (מש
 כג) (לפני) יראת " מוסר חכמה ולפני כבוד ענוה (שם טו) יתן לפניו
 גוים ומלכים ירד יתן בעפר חרבו בקש נדף קשתו (ישעי"מא) ועניו
 ומלכים לפניו ירד יתן גוים כעפר אל חרבו ומלכים כקש נדף אל
 קשתו , וזה נקרא אצל בעלי המפרשים מושך עצמו ואחר עמו ,
 או מלה עומד במקום שנים , כי המליץ יבקש הקצור בדבריו ויחסר
 מלות וסומך על המבין :

§ שער

וכן הוא מסגולת המליצה שתשמש בלשון נופל על לשון
 (מיטליסקנין) כמו יהודה אתה יזרה (בראשית מט) הן ידן , נד גרוד ירה
 (שם) בלחי החמור חמור חמורותים (שופ' מו) , וכן הוא ממנהגה
 שיבואו הרבה אותיות נוספות שלא לצורך במלותיה , כמו (על י
 ג'ה אות ג) תביאמו ותפעמו מוסרותימו תיכי געורכי תחלואיכי
 וכרומיהן , ואולי הוא יפוי הלשון :

וכן

§ שעד

וכן תתפך לפעמים במליצה סדור המאמרים לפי מה שיסבב קצור בלשון, ויבוא משולבות אשה באחותה בצלעות מקבילות זה לעמת זה, כמו

1. אשכיד חצו מדם

5. וחרבי תאכל בשר

2. מדם חלל ושביה

4. מראש פרעות איוב דברים לב

הצלע האלישית מקבילה לראשונה וחרביעית לשניה וכן

שחצית אני

5. ונאיה (קנות ירושלים):

7. מאהלי קדר

4. כידעות שלמוח (שיהא):

והכלל המליצה תשמור רק הזופי, ולא תשגיח לפעמים במשפט הלשון, ואינה שומרת לא המין ולא המספר והגוף, דים משכני אחריה נרוצה (שם) יחיד ורבים, יהודה אתה יודקה וגו' פרע דבך (בראשית מט), ולוי אמר תמיה ואידיקה וגו' אשר נסיתו (דברי לב) נוכח ונסתר, וכן בלתי שומר הזמן בו כאשר בארתי כבר (על פי של"ם) שיבוא עתיד במקום עבר לרוב:

פרק ב בגדר החרוז והמשקל

§ שעה

תנאי אחד מגדר המליצה שיהיו מדות מאמריה שקולות (§ שצ) אך יש חלוקה רב בין משקל המדות בשידו ספרי הקדש, ובין שידו וולתם; ואבאר החלוקה ביניהם, שירי מקראי קדש המה המעולים והמשבחים בין מצד ערכם ובין מצד צחות לשונם; והם שקולים במלות ונערכים במאמרים, וערכיהם ומדותם לפי מספרי הענינים הנשוא בהם; וחלקיהם מחבר מנושא ומנשוא לרוב והמתחבר אליהם; ונתוחם עפי' חלקי המאמרים, ונתלקים לנתחים (46)

לנתחים שזים כמעט בכמותם, עד שלא תמצא בצלע אחת יותר מארבע מלות ולא פחות משתי מלות הנקראים מרות (מנצח, פיסט) (ומלה ועירא או המחוברת במקף אינה מן המנין) ויש אשר תהיינה בעל שתי מרות, ועם המאמר השני הדבק אליו תהיינה ארבע מרות, ויש בעלי שלש מרות ועם המאמר השני הנמשך אליו שש מרות תמימות תהיינה. הים, יסינה יי מאמר אחד בעל ב' מרות נאדרי בפח הוא דומהו הדבק בו אשר יחדיו המה ארבעה. וכמעט כל שירת הים שקולה על המדות האלה. אמר אויב, אָרְדוּף אִשֵׁי, אַחֲלַק שָׁלַל, תִּמְלֵאמוֹנֵיפְשִׁי, אֲרִיֵק חֲרָבִי, תוֹדִישֵׁמוֹ יְדִי, אִמְנֵם שִׁירַת הָאֹזֵנוֹת שִׁקוּלָה עַל גִּי מִדוֹת לֹדֵב, כִּמוֹ עֲרוּף בְּמָרָר לִקְחִי, תוֹל מַלְל אִמְרָתִי, פִּשְׁעֵי־רַיִם עָלַי דִּשְׂא, וְכַרְבִּיבִים עָלַי עֲשֹׁב, וּלְפַעֲמִים מִרְכַּב הַשִּׁיר מִשְׁנֵי מִנֵּי הַמִּדּוֹת יוֹד כִּמוֹ לִסְסָתִי בְּרִכְבֵי פִרְעוֹה, הַמִּיתֵךְ רַעֲיָתִי, נִאֻז לְחִיֵּךְ בַּתּוּרִים, צֹאנֶךָ בַּחֲרוּזִים:

ועל סדר כזה רוב מליצות ספרי הקדש יש למצוא בהם שווי המדות לפי הענינים והמחשבות המובנות בהם, וכלם שומרים ערך וסדר בתקון המדות ומספרם במלות לפי ענין והבונה:

§ שְׁעוֹ

אך המשוררים הבאים אחריהם זמן רב אחד שכחת הלשון הבליל בהדרה הסבו ענין המשקל בשירים לכוונה אחרת, והוא לשקול מרות הצלעות לפי מספר הברות (מנצח, פיסט), וזה כונתם באמרם שקלולות; ועם זה ותהי להם לחק לעשות השיר בתחזו (ייט) שיהיו סופי הצלעות משתנות במבטא הברותיהם, כמו נְבָרִים-דְּבָרִים בְּגִים פְּנִים, וזה כונתם באמרם נקשרות (מנצח, פיסט): ובעבור שני הקים האלה אשר עמטו על נפשם שקל הברות וקשור הדרו, נמורכים מהם מהבונה האמתית כגוד השיר ועזבו העקד והחזיקו במפל, עד שאין נעם בשיריהם אלתי המשקל והדרו קל

קל צלצל להשמעות אזנים , ותוכן הענין עניה שפלה , ואתה
 אם תפשיט לבות המשקל ומעטה החרוז הדבק בלשון אשר הוא
 מתיזר בוותעתיק אותו אל לשון אחר , תעלה בידך כינה ערומה
 דקה וצנומה לא תאר ולא הדר לה , חולת זה ילחץ המליץ כי ירצה
 לשמור המשקל והחרוז אשר בחר בו לחמוא נגד דרך הלשון ,
 מהפך ומסרס המלות להוציא החרוז , גורע ומוסיף להוציא מספר
 התעעות , ואין ערבות הקריאה שזה בגוק הבונה והענין :

§ שיעו

ובענין המשקל עשו החלוקה הזאת : התעעה כשהוא בלי שוא
 נע מחובר אליה היא הברה ערומה (ויי) וכשמחבר אליה שוא
 נע קראה יתד , כמו בני שמור לה דברי נ' מלות הראשונות הן
 יתחת והאחרונה מרכבת מיתד והברה (וסמן) היתד (ו-) וסמן
 ההברה קו פשוט (-) ; והענין הכולל רעיון שלם נקרא בית (סמטה),
 נחלק הראשון מהבית נקרא דלת ונכול החלק האחרון ממנו
 נקרא סוגר :

§ שיעח

ובענין חרוזי השיר עשו ג' בחלוקות חלוקות : אם דלתות
 השיר בלי חרוז רק סוגריים נקרא שיר קשור , כמו

6 מִלְדֵי יוֹם אֶל תִּבְהַל כִּי יִלְדֵי יוֹם לֹא יִרְעוּ
 אֶל תִּשְׁמַח בָּם אִם יִיטִיבוּ גַם אֶל תַּחַת אִם יִרְעוּ
 כִּי הַטּוֹבוֹת גַּם הָרְעוֹת כֹּאֲשֶׁר יִחַנוּ בֵּן יִסְעוּ :

ואם דלתות השיר בחרוז מיוחד וסוגריים
 בחרוז מיוחד נקרא שיר חרוזי , כמו

מָאֵד נַפְשֵׁי הַנְּעַל	בְּכֹל אַנְשֵׁי מַעַל
בְּמַכְרֵם נַפְשָׁם עַל	צָרוֹרוֹת כִּסְפֵיהֶם :
וַיְדַבְּרוּ קַנְיָנִים	וַיִּכְנּוּ בְנֵינִים
וַנִּמְצְאוּ גַעֲמִים	בְּאֶרֶץ לֹא לָהֶם :
בְּנִינֵיהֶם וּבְנֹתָם	שְׂמֵחִים עַל מוֹתָם :
וּלְבָרוֹק אוֹצְרוֹתָם	מְרִיקִים שְׂקֵיהֶם :

ואם צלעות השיר מקבילות בתחזיהם נקרא שיר מדבק , כמו
שונה בתן ילדות עונה לכל תישן
כי כל ימי השחרות פלג כמו עשן :

§ שער

ובענין איכות השואת אותיות החרוז וכמותם ותנועותם , עשו
החלוקה הזאת : אם תרווי השיר משתוות רק באות אחת קראו
שיר עובר , כאשר יחרוז איש שור עם חמור , בדר עם נחמד ,
צדקות גדולות וכדומה להם (כאשר העיר הראביע על זה באמרו :
לא תחרוז בשור ובחמור יחרו אך תשים את החמור בדר הסור
ואת השור בארץ המישור) ; ואם סופי החרוז משתוות בשתי
אותיות הוא שיר ראוי , ובשלש אותיות הוא שיר משבח ,
כמו אברים נברים :

§ שפ

גם בענין היתדות וההברות הבודדות עשו חלוקה הזאת : השיר
הבנוי על תנועות בלי יתדות או על יתדות בלי תנועות קראו שיר
פשוט כשיר מילדי יום שהוא ע"מ ח תנועות , וכמה

מִקֵּשׁ רֵגֶל קָמֵן מִקֵּשׁוֹ אֶךְ מִקֵּשׁ פֶּה יִסֵּר רֵאשׁוֹ
פִּי שׁוֹמֵר פִּיו וְלִשׁוֹנוֹ שׁוֹר מִרְמָצֵה אֶת כָּל נַפְשׁוֹ :
עַל כָּל קִנְיָן תִּקְנֶה חֲכָמָה עַל כָּל מַעֲלָה תִּבְחַר שְׁפִלוֹת
הִרְחַק מִכָּל מַדָּה רָעָה וּבְרֵאשׁ כָּלֵן מִן הַבִּילוֹת :

שׁוֹכְנֵי תֵּבֵל רֹדְפֵי תֵּבֵל
לִשׁוֹא עֲמֵלוֹ כָּל חַיִּיהֶם
וּבְסִבּוֹתֵם עַד יוֹם מוֹתֵם
גַּם צִנְהָ לֹא עֲשׂוּ לָהֶם :

ויש מחבר מיתדות לבד , וזה רחוק וקשה מאד , כמו
חֲכָם בְּנֵי וּבֵין רָעָה קָנָה אִמֶת וְתוֹם רָעָה
חֲשׁוֹב אֵוִיל כְּצֵל אֵלִיל וּמִן עֲצַת כְּסִיל שְׁעָה
וְאִם יֵצֵא הָרוֹם בְּגָה וְאֵל גְּבוּן דְּבַר שְׁעָה
אבל

כל השיר השקל על יתרות ותנועות נקרא להם שיר מרכב , כמ

אֲשֶׁר לַמֶּד וְאִתּוֹרָה לוֹ לִקְנִי
וְלֹא לַמֶּד יִסּוּד דְּקִדּוּק וְלֹא בֵן
כְּמוֹ חוֹרֵשׁ אֲשֶׁר יִנְהַג שְׁוִירִים
וְיִדּוּ מִבְּלִי מַלְמַד וְדַרְבָּן :

זערו וזר דוד יקרא וכו' :
הוא מרכב מיוחד ובית ויתר ובית ויתר ותנועה : ואחר

וְלֹא תִשְׁמַע לְקוֹל	אִם אֲשֶׁתֶּךָ רָעָה
וְרַע חוֹרֶשֶׁת	שִׁיחָה לְשִׁרְחָה
לְפָרָה סוֹרְרָה	דַּע פִּי בַמִּקֵּל עֵז
וְהִיא חוֹרֶשֶׁת :	כְּשֶׁד תִּלְמִיָּה

ב 131 י
לא תו' מן

והקשה במרכבים עם יתר ותנועה בכללו
אֲנֹשׁ חֹשׁ לְרַעִים
וְשָׂנֵאת מְרִיעִים
וְחָכַם מִתְרָה
וְסָכַל שְׁמֵרָה
מְכַסֶּה פְּשָׁעִים
תְּעוֹרֵר מְדַנִּים
יִבְטַל לְעִבְרָה
לִימִים וְשָׁנִים :

ובכל מיני השירים המרכבים המשבחים עם יתר
ובית ויתר ובית עם ארון עולם אשר מלך וגו'
אָמַת תִּבְחַר בְּדַבְּרוֹךְ
וְהָאֵמַת יִסּוּד שְׁלוֹם
וְלֹא כֹזֵב בְּכָל עֲגִין
וְכוֹזֵב בַּת גִּשְׁיָא מְדַן :

או עם יתר ודית ויתר ודית , כמו
חָכְמוֹת עֲשִׂיר רֶשׁ
כְּמוֹ רַעֵי הָאָרֶץ
בְּנוֹרָל אֵל חִיקָם
בְּזַעַף אֵף וְחָרִי :
וְאֵם דְּרֶשׁ דְּרֶשׁ
בְּלֹא נוֹרָל נְגֶרֶשׁ
בְּעַת שְׁאֵלוֹ חִלְקָם
הַשִּׁיבָם חֵישׁ רִיקָם

או

א יתד זכות יתד זכות יתד ותנועה כסנר עד

תסור עוד ד' ארזי קצא אלכש
והסחיד דוב נגמ עת פגישו
וכן פן בוא בלבשו בין עצה
ולא ידע נשוא תגלו והאשו

או המרכבים מבית יתד זכות יתד בולח וכסנר עם
יגבל אלחים חי וישתבח מר אעד זה כי אשקדה שבת
וע' וכן ציון הלא תשאלו וכו' או בית ויתד ודית , כמו

אלו לפי ארזי דמעי יחולק
לא דהכה תל אגוש יבשת
אך לא למינת לבד פחת קרית
כי גם לדמעי נר אתה הקשת :

ואלו הבאתי כל מיני משקליהם לא יכולם ספר , אך לא
רציתי להאריך בהבליהם , אף כי הבן עודא תמך יתוחתיו בשדי
לשון ערב , ומה לנו לערב עבר בערב ומה לתבן את הבר ,
וכן יחמאו נגד יסודי הנקוד , יגיעו הגח ויניתו הגע בעבור היתד ,
כאשר תראה במשלים האלה :

§ שפא

המשוררים האחרונים אשר כומנטו און קרוב לה , כאשר ראו
כי דקדוק יתד ותנועות איננה קנין מיוחד לשדי עברי עיכ תפס
בעקר ועזבו המפל , ועקר מנמתם במשקלי שידים לעשות
הצלעות משתוות בתנועות לבר זה שביתו זכר היתדות מקרב
השירים , כי השוא לא יוסף ולא יגרע בארך ובקצר המאמר , ושם
גבול לשעור מדת הצלעות שהמעדיף לא ירבה על יג הברות
זהממעיט לא יחסר על ג' הברות , ומדרגתם ג' , יא , יג , רצוני
אם שיהיו הצלעות שוות במספר ההברות או בלתי שוות , והבלתי
שוות דהו ערזו , יגיא , יאז , דג , שלא יארך הצלע האחת יותר
מדי בערך השניה ויהי השיר שרוע וקלומ :

המשוררים

5 שופ

המשודדים המפוארים אשר הטע שירי המארתם אלינו הם
 חכם רבי משה חיים לזאנאו : דאחריו בזמן החכם המפאר רבי
 פתלי הירץ חיל : ועוד רבים זולתם . והלוצאמי (אף שהדגיש
 הבלי משקלי החרוץ . אך הדגל ציפה : דחמרת) רוב שיריו
 שקלים ע"מ בת נידת וחת . כמו

משחית דבריו כל חזק על און
 סנה באולמה פי לא שומעת
 גוסן ללץ מוסב צעה אל פת
 עובר לארו הוא אף מוסם דעת

ועוד לו שיר מחולק ע"מ הזכר
 כצל לעיף וכאל צמח קים

כן יערה ינעם לנפש דעת
 שוקה ללב הוא אור לעינים
 ענה לצואר אף אל ראש מנענה

5 שופ

אך בענין דרזא אלעות השיר אם הם מרובעים רבם
 על דרך הזכר . ועודו חקרתי שיר בראש ספר האמונות
 סילים בבכח כבוד על אש ישרפו
 ישוב לצורף מאור פי בעי נחש
 בן א"מיה בין כבוד תרעיון יצרא
 מלח יבדר מכל סיג שבע יקרי :
 קדם דבריה ענת פאר האהילו
 דועלו קרוב ימים כפתם באמר עקמו
 נשפתו רוח בין כמו עוד יהלו
 בגדלי אש תחת מפת העש :

ולפעמים

ולפעמים יהיו חרוזי השיר אל בל כשיר החכם ויזל תצל

בשמים כעל קבר דיק

אין תשמה תוציא לתם תשצו

מן אם איש בטה אפרים יבוע

ומגידה צמים רצון זסיק:

ולפעמים ילכו חרוזי השיר המזוכע אל ב גיד

פילי נפל אל שבלת דמים

דיג מהר והושיט לו ידיים

לאמר הנה נא לי ידה ואתה מצל

ניסאן ואמר תת לא אכל ויצל :

5 שופר - *

אמנם השירים המבחרים הם המשושים , ועדין רוב שירי
הקבם מו' נהיו תזכר , וזהם שקולים לרוב צים יא תנועות
ומלעיל בסוף בלמותהם , ודחיהם איב גיו דק : כשיר אשר
עשה על מות החכם הרמב"ן :

נהל שומך מות השמך על הדר

מדי עברך תקח גם שכ גם ילח

לא תשא פני איש ולא סתם יבנה

גם זה האיש משה עת בו פגעת

ובשבת עברתך עת בו נגעת

שב רוחו אל אל ועפרו קבר : כי

מח : על חמבת שאר פריה

לא כלל שחת אדם קצהו

עוד מכתב חכמתו דוחת על לוח

עוד דובר עם רעיו לשון ואמר

לא משפתי כשיר עפר ואמר

לא אפר ודברים כי אם ברות :

ועוד

ועוד לו אחד יקר מאד
 אֵד יִקְרָא מוֹת מוֹת יְךָ מַפְשֵׁעַ ;
 אוֹ אֵד יִקְרָא הַיּוֹשֵׁב אוֹהֵב רִשְׁעִי ;
 חַי לֵץ אֵד קוֹת מוֹת תוֹם תַּעֲזוֹב
 מָה חַי הַקְּלֵט ; סַעֲהָ וְסַעֲרָ
 קָלְנוּ מַתִּים גַּם זָקֵן גַּם גַּעֲרָ
 וְסָה יִתְרוֹן אִישׁ יוֹד יִלְבִּין שְׁעָרָה ;

אִם לִשְׂוֹא נִבְרָאנוּ אִם זֹאת הַקְּלֵטָה
 בַּקֵּץ אֲכַל רֵק שְׂתוּהָ עַד בֹּא קִצְנוּ
 הֲלֹא מוֹב לָנוּ גַּפְלֵי בִי יִמְצֵא קָבֵר
 אֵד בְּשִׁרְוֹן הַמַּעֲשִׂים יַעֲדָה חַיִּי
 לִפְיֵי רֵב מוֹב עֲשִׂינוּ רֵבוּ יִמְנוּ
 בִּי חֲכָמָה זִקְנָת אִישׁ תוֹם שִׁיבַת נֶבֶר

§ שפה

הן אלה קצות דרכי השירים , ומי יכלכל כל גדריה וזנאיה ,
 ועל כל אלה מלאכת השיר איננה כשאר חכמה ומלאכה ישיגה
 בעליה בלמוד הכללים , אבל המליץ והמשורר צריך שיהיה לו
 הכנה מבעית , וכל עמל אנוש איננו אם אין רוח השיר נוספה בו ,
 ויספיק מה שאמרתי למוצא נפשו מוכנת לחכמה יקרה כמוה :

מ א מ ר ו

ה כ ו ל ל א ס ו ש ט ע מ י ם

פ ר ק א ב מ ע ר כ ת ה מ ע מ י ם

§ שפו

דע כי מספר המעמים בכלל הם ששה ועשרים ומהם שמתנה
 עשרה מפסיקים (רימסוֹקטיוֹע , טרענבאָרע חקלמנטע) , ושמתנה משרתים או

מעטמים

(47)

מעמדים (קאנונקטיוס, ספרישערס), וכבר הצגתי לך (מה) תמונתם
 ושמותם ומחלקותם (ויצא מהם תלישא קמנה, אף שהוא במספר
 המשרתים לענין בנ"ד כפ"ת שאחד יה"א, מ"מ לענין הנתת פסקי
 הטעמים יחשב אף הוא למפסיק מהבמו שתבאר לך במה שיבוא,
 והיו א"כ י"ט מפסיקים זו משרתים):

§ שמו

המשרתים המונחים לשמש במלה המתברת בענין למלה אחריו
 שוים הם במדרגת החבור, ויש משרת משמש רק למפסיק אחד ויש
 משמש ליותר מאחד, הקדמא משרת (1) לאולא ולגרש, הדרנא
 אל

1) לאולא ולגרש, לשיפתו לעיל סי' ס"ה בהערה בסוף, ועמ"ש אות
 ג', ועוד ישרת גם למשרתים אחרים. למתפק ודרנא למונח ומרכא, וגם מ"ש
 המרכא משמש אל'טפתא וסילוק, ויש עוד המשמש לפשטא וזקא ותביר לקמן
 סי' ש"ז, ויש עוד שבאים עם המפסיק בתיבה א', על סי' ס"ט אות א', ויש
 שבא המרכא בקנה המלה אחר הגי' כמו ויוצא פרח ויצץ ציץ וכיוצא הדבה
 להחזיק הת"ג שבסוף שנשאר בלא נגינה, ויש שבא ב' נגינות שלא כמסגרת רק
 על פי מסורה אָנָא שא נא (בראשית נ"יו), ואל' איתקרבניו (ויקרא י"ב),
 בכל' מושבותיכם ושם כיג כ"א), בְּשִׁנְעוֹתֵיכֶם (במדבר כ"ח כ"ו), ע"ש
 במסורה איש במקומו חבריהם, עוד מצאתי בספר מדוייק ואקלמה רק אני (איוב
 א' מ"ו) וחבריו ידקלה (ש"ב י"ב כ"ה), ורועהם (הנשע' מ'), וכל' שיעהם
 (דה"א הי"ב), ונמצא עוד ב' נגינות על אות א' והם ה' מלות בת"כ וגרשוה
 ינחמנו (בראשית ה' כ"ט) ע"ש במסגרת ד' חבריו הוא בעין כל המורכבים
 שנתבארו לעיל סי' רס"א שמורה על ב' פרושים כי בלי ספק כל שנוי מעם
 מורה על באגר מיוחד וינגנו שניהם במו בכל המורכבים שנאמרו עם השנוי ויש
 שמהחכמים כזה שלא כדת, אבל נמצאו בג' מקומות פסוקים שלמים בב'
 טעמים ואלה ודאי לא ינגנו שניהם רק א' כי כל הפסוק צריך להתקבר כמין
 נגון א' והם דברות הראשונות והאחרונות ופסוק וילך ראובן וישכל את-כלהה
 פלגשאביו, וישמע ישראל (בראשית ל"ה כ"ב), וכתב הכותב בע"י פ"י
 דשקלים דמנהג ישראל לקרות הדברות ראשונות ואחרונות בצבור כמעט עליון
 דהיינו כפסוקים ארוכים מפסקא לפסקא שכל דבור ודבור הוא פסוק א' בפ"ע
 שלא יהיה בו רק ס"פ א' ואתגח א' ומשום שבכל המפסיקים לא יעסוד תחת
 האות רק אס"פ ומפתא נתיב ותביר ושאר כל המפסיקים כלם עומדים על האות
 למעלה

אל תביר, המונח משרת אל כל המפסיקים וולתי מפתח וסלוק, מהפך משרת אל פשטא, ודחאל קרני פרה, מרכא אל מפתח וסלוק:

המעמים

למעלה וכאן שהפסוק ארוך לא יהי רק אס"פ פעם א' וב' מפתח לפניהם שנם בפסוק קצר יבואו אלה ושאר המפסיקי שיצטרכו להפסיק מרוב ארכו יהיו כלם עליונים והם רבים, ע"כ קראו הראשונים למעמים ארוכים בשם עליון ולמעמים הקצרים בשם תחתון דהא לא ימלש אף פסוק קצר ברוב פעמים לאס"פ וב' מפתחות עכ"פ ע"כ רוב המפסיקים בהם למטה, וביחיד קורין במעמים תחתונים ע"כ, וכן נהגין גם עתה, וכתב בא"ת דמשום זה נקוד בע"הד מלה פני פתח ופתח היו"ד משום שלקריאת היחיד יהיה מלה פני כס"פ שדינו בקמץ ולקריאת הציבור יהיה מלה פני ברביעי שאו דין הנו"ן בפתח ע"כ נכתבו שניהם הקמץ והפתח כמו שנכתבו ב' מיני מעמים, כי גם הנקודות לפי המעמים רק מחמת שהנקודות רחכות ולא יכול לצמצם תחת הנו"ן לכזה. נמשך הפתח תחת היו"ד אבל באמת שייך גם הפתח תחת הנו"ן לפי קריאת הצבור והמדפים מקרא גדולה כתב בזה דבר בטל והוא פשוט ונכון, וכן יש תחת היו ראשון של בארץ מתחת פתח וקמץ, וכן הכ"ף של כל מלאכתך יש בו דגש ורפה כלומר נקודה בתוך הכ"ף וכן נמשך על גבה המורה על הרפה, ע"ל סי' מ"א אות א', וכן בתיו של הרצח הנאף הננוב יש בה דגש ורפה הכול לפי השגונים במעמים אם הוא במשרת או כפסיק, ובפסוק וילך ראובן הג"ל כתב בספר דברי אמת, שהצבור קורין הפסקא באתנח וביחיד הפסקא בס"פ הפך מן מנהג הדברות הג"ל ששם הצבור קובעים רק הפסקות לס"פ ונ"ל מעם על כל אלה משום דכל פסוק דלא פסקיה משה אנו לא מפסיקין ליה וצריך לסיים בכ"ס שהפסיקו משה בס"ת בניגון ס"פ וע"י יסרר כל הגנינות, בפסוק ארוך ירבה במעמים מפסיקים ובקצר ימעט ובע"הד שנכתבו גם על הלוחות כאצבע אלקים ושם לא היו נפסקים לפסוקים רק כל דבור בפ"ע דהא לא נכתבו לקרות בו וכ"ש לפי מדרש חז"ל שהדבור נחקק סאליו ודאי לא נפסק לפסוקים קטנים, וע"כ אף שבכל התורה אסור לשנות פסקי משה מ"מ בע"הד יש רשות לקרות גם לפי פסקי הלוחות שהוא קדוש מס"ת של משה ואס"רצה יקרא בפסקי משה דהא עכ"פ כתבם בס"ת ופסקם לפסוקים קטנים שם וע"כ יש בו ב' מיני מעמים לפי פסקי הלוחות ולפי פסקי הס"ת רק בשביל לא תתגודדו שכ"א ינגן בנגון אחר תקנו הראשונים וקבעו מעמי הלוחות לצבור שקריאת הצבור הוא רמו למעמד הר סיני כמ"ש בזהר ויקהל דף ר"ז ע"א, וע' במור א"ח סוף ס' קמ"א בשם הירושלמי אבל ביחיד יקרא לפי הפסיקים כי לזה כתבו משה לקרות בו כ"א בביתו בשכנו ובקומו ובלכתו בדרך ויש שרצו לומר דדוקא בשבעות קורין במעם העליון שהוא זמן קבלת התורה בסיני אבל איך דא"כ מה יעשו בדברות אחרונות שאין קורין רק פ"א בשבת ולמה הונח בו מין המעם השני כיון שלא יקרא בו לעולם וגם שלשון הזהר והירושלמי

הג"ל

5 שפח

- המעמים המפסיקים נחלקים לארבע כתות , וכל הקודם נחל
 בהפסקמה שאחריו , והם , קסרים , מלכים , משנים , שלישים :
- (א) הקסרים שנים (1) מלוק , (2) אתגח :
- (ב) המלכים ארבעה (1) (1) סגול (2) זקף קמן , (3) מפחא , (4) רביעי :
- (ג) המשנים ג' ד' (1) זדקא , (2) פשמא , (3) תביר , (4) גרש :
- (ד) השלישים שנים (1) פור , (2) תלישא גדולה :

והם בכלל שנים עשר במספר , ושאר שבעת המפסיקים נכנסים
 בכלל

חנל משמע שכל קריאה בצבור דומה להר סיני , ובפסוק וילך ראובן הנליל יל
 חמעם דכאסת הם שני ענינים ויהיו בני יעקב הוא ע"א ממש ולא שייך לשלפניו
 רק ע"ד רמו שראובן לא נדחה מחמת זה ואולי שבימי יעקב נכתב ספר זבחן
 לפניו עד וישמע ישראל וכשבא משה צוה ה' לכתבו בתורה ולהוסיף עליו ויהיו
 בני יעקב שנים עשר להורות שלא יצא מכללם יחי ראובן ואל ימות ועכ"פ משנה
 ראשונה לא וזה ממקומה , ויוכל לקרות וישמע ישראל גם כס"פ כמו שהיה לפני
 יעקב רק בצבור שהיא דומה להר סיני כנל קורין אותו באהנה כמו שצוה ה'
 למשה בסני לקבעו בתורה ולהוסיף עליו וגם כרי לכסות קלון ערום כציבור ,
 וכ"ז נראה פשוט ולא הארכתי בו רק יען כי הרשז"ה סוף ספר ש"ת האריך עד
 בלי די וסיים שהוא קרי וכתוב דציה לבטל מנהג הראשונים על גקלה ובפ"מ נמשך
 אחריו לפסוק כן הלכה מבלי חקור אחריו ושאל לחכמים אם דבריו נכונים , וכל
 חכם למידע שהוא דבר בטל לגמרי שמעולם לא שמענו קרי וכתוב במעמים
 ונקודות שאין בהם כתיב ולא נכתבן כס"ת , גם כ"ש שם שהא"ת הוא אשר חידש
 והנהיג כן לחלק בין צבור ליחיד , שקר ענה שהוא מנהג קדמון כמ"ש הכותב בע"י
 והא"ת הביא דבריו לישוב ע"פ זה הפתח של פני כמ"ש לעיל וזה היה השאלה שם
 בתורה ע"ש

(ג) מגול , כמ"הם בארתי שהסגול הוא מפסיק יותר מהאתגח כמו העו"י
 במפרי אמ"ת שבארתי לעיל סי' שפ"ז אף ששם נשתנה הסגול ופרח לקמן
 והאתגח שבפסוק ההוא לא ישתנה משא"כ בסגול בכאים הוא כיון שבכ"א
 באריך כגון המעמים ונגון שוה לכל הפסוקים ולא שינו נגון אתגח זה שבפסק
 שיש בו סגול מנגון שאר אתגח אבל באמ"ת הנגון ממחר ולא מפסיק רק לפי
 משמעות הענין , וגם מה שחשב כאן הגרש במשנים אי" כי הוא הקסון כולם
 אף מן השלישים , וכ"כ לקמן סי' שצ"א וכן סידרו לעיל סי' מ"ה , ואולי משם
 שמיים שהמשנים ישמשו למלכים והגרש יותר מצנו שמשמש לרביעי מן הפז
 ות"ג ע"כ חשבו למשנה ומ"מ אי" כיון שמשמש גם לשלישים וכמו המסדה
 המשמשים גם להקסרים מונח לאתגח ומרכא לס"פ

בכלל אלה... כמו שיתבאר להלן • ולכל מלך מיוחד משנה את
הוא לפניו במלה המפסקת פחות ממנו , והם ג"כ על הסדר הנזכר
והיינו דוקא לסגל , פשטא לז"ק כו , ואבאר עתה מערכת המפסיקים
כל אחד ואחד לברו :

(1) הסלוק , מקומו בסוף פסוק , מי הוא המפסיק הגדול אשר
אין גדול ממנו • ומשרתו מרכא , ד"ל מלה המחברת לפניו יבוא
במרכא , והמפסיק הפחות שלפניו הוא מפהא לעולם , ואם שתי
מלות לפני הסלוק , והסמוך לו יותר מחובר אליו ממה שהוא
מחובר אל מלה שלפניו , יבוא במרכא והמלה שלפניו במפהא ,
כמו השמים ואת הארץ ; ואם הוא מחובר יותר למלה שלפניו יהיה
הראשון במרכא והסמוך לו במפהא , כמו פהר יהוה יראה (כראשי
בר) ; ואם אין לפני הסלוק (2) עד האתנח רק מלה אחת , היא לעולם
במפהא אפי' היא מלה מחברת וראוי למשרת , כמו איש האדמה
ויפע פרס (שם ט) , כי אין אסף (אתנח סוף פסוק) בלי מפהא וולתי
אם אין ביע לבין אתנח מלה כלל , כמו שהין ונרפא (ויקרא טו) • והי
פעמים יבוא מפהא עם סלוק במלה אחת כמו להחלו (שם טו) • ע"ש
במסורה , וזה נקרא מאיילא :

(2) אתנח , מקומו מלה היותר מפסיק בפסוק לפני הסלוק , והפסוק
אשר הוא בעל שני מאמרים , אשר בכל אחד מוכן נרשא וגשוא •
יבוא האתנח בסוף המאמר הראשון , ואם אין בו רק מאמר אחד לא
יבוא בו אתנח כלל כי אם לפעמים (3) להפלת הענין , כמו בפסוק

בראשית

(2) עד האתנח , לאו דוקא , ע"ל סי' שפ"ט בדין המפהא אם מלת
האסף ארכה כו' ע"ש ;

(3) להפלת הענין , אין לו באור אלא להורות שהם שני ענינים וצד תחילת
להודיע שברא והוציא יש סמין יהיה מה שיהיה שמים או ד"א רק עיקר הבונה
שברא ואח"כ הוסיף לבאר שהבריאה היו שמים וארץ , וכן ובני יון אלישה ותרשיש
בתים ורודנים (בראשית י"ד) בא להורות שעיקר בניו היו רק השנים והשנים
השניים לא היו חשובים אז , וכן אם לא ירד אחיכם הקטין אתכם לא תוסיפון
לדוא (ס"ד כ"ב) להורות שבתחלה גער בם סתם כמ"ש רש"י ע"פ לכן כל הורג קין

ואח"כ

בראשית ברא ונר • ומשרתו מונח . ר"ל מלה המתבררת לפניו יבוא
 במונח . והמפסיק הפחות שלפניו לעולם מפחא . כי אין אפי' כל
 מפחא כלל כמו שהתבאר בסלוק . שאפילו אם אין לפניו רק מלך
 אתה והיא מחוברת יבוא במפחא . כמו לא תגנובו (שם יט) (כי אין
 הגדל בפסקי טעמים בין אתנח ובין סלוק . רק שמשרת אתנח מונח
 ומשרת סלוק מרכא) . ואם אין לפניו מלה כלל אז יבוא ג"כ בוודד
 כמו ויאמר עבד כו' (בראשית כד) : ולפעמים יבוא מפחא אתנח
 (4) במלה אחת ונקרא גם כן מאיילא :

מגול

ואח"כ הוסיף עוד עונש • וכן שמך יעקב לא יקראנו שמך גוי' ליה י' נרא
 לכאור' שעיקר דין ההפסק לאתנח ראוי במלה שמך והיא בקמץ אלא שבא לחזור
 שיעקב זה אינו שם אלא פעל כמו כל אח עקוב יעקב כלומר ששמך יתפרסם
 בעולם שכל השומע יהיה מבלבל ועקוב מפחד שמך והוא ברבה בפ"ע . ועל
 בסי'הט כאלה לפאות .

(4) במלה אחת, ויש גם בכ' מלות רק שהם במקף והוא עושה אותם נמל
 א' וישבו בה דה"ב כ' ח' וסזון לכלא בה דניאל ד' מ' וחברו שם יחודינו נמ
 משרת דהא וישבו ג"א ואחריו רפה שכי' לא נהוג במפסיק ובוה מעה בספר טעמ
 תורה שכתב בדין סלוק שהמאילא הוא מפחא ממש רק מחמת שאין לפניו מלך
 לשמש במפחא ומלת הסילוק מוכשרת למתנ' יבא המפחא במקום המתג ע"ש ולא
 ראה כל אלה המלות דלמה עשו המקף וגם במלות וסזון לכלא בה יש גם מרכא
 וכן ארץ מאפליה שחשב שם במסורה , וכיוצא מעה שם בדין תביר שרצה לעשות
 כלל קבוע על הנרים שבא דרגא סמוך לתביר בלא הפסק ב' תנועות שחשב
 במסודת ולא ראה העומדים לנגדו וכן מ"ש שם בסוף דין מפחא שהמרכא כפולה
 יבוא במקום תביר אם אין ביניהם בין התביר למפחא שום תנועה ולא ראה
 המסורה שחשב שם אשר ללא הגיד לה (מ"א י"ג) שמפסיק ביניהם חירק וכן הרבה
 וכן נמצא הרבה בחבור בלא הפסק ולא היה בה עוד רוח (שם ה') וכיוצא אין מספר
 אלא שלי'הק וכל דיגיו חם עמוק עמוק וא"א לדעת על בוריו במשפם הפשט
 והוא כמו משקלים שהם בפעלים ובשמות ולא נמצא משקל פעול רק מעם במספר
 וכן בשמות משקל גישור וכיוצא וכן בטעמים יש שלא באו משקליהם רק מעם
 ומ"ם לא נמנה . המאילא הנ"ל למשרת בפ"ע כי הוא כמו הפשטא שלפני הוקף
 שאם הוא בתיבה בפ"ע הוא מתחוק בכח מלכו עד שנחשב למפסיק וכשנבא עם
 בתיבה א' הוא נגרע ממשרת אחר שלא בא רק לסייע להתחיל משם הנגזן בן סוף
 במפחא עם האסי' בתיבה א' הוא רק מסייע ואין בו ממש וע"כ ניקף במקף שאינו
 יבול

שפט

(ג) סגול הוא מלך הראשון, ומקומו במפסיק היותר גדול שלפני
 חנה, והפסוק אשר הוא בעל שלשה מאמרים שלמים ויותר
 חזנות שונות יבוא הסגול בסוף המאמר הראשון והאתנה בסוף
 מאמר הב' והפלוק בסוף המאמר הג' (ג) כמו המלאך הנאל
 ותי מבלרע יברך את הנערים ויקרא בהם שמי ושם אבותי
 בהם ויצחק וידנו לרב בקרב הארץ (שם מח) ; וכן כשיש שם
 זיה יתרון בפסוק או מאמר מוסגר, כמו ויברך אותם אלהים (ויאמר
 הם אלהים) פרו ורכו וגו' (שם א). רק נשיכם ומפכם ומקנכם (ידעתי
 ומקנה רב לכם) ישבו וגו' (דברים ג) ; או ששני מאמרים האחרונים
 דמי הראשון, או שהמאמר הראשון מן הפסיק נמשך לפסוק
 לפניו או אל שלפני פניו, ככל אלה יבוא סגול במאמר הראשון ;
 לעולם לא יבוא אחד האתנה ולא לפני מפתח או מרכא מפתח

ולא

ול לעמוד בפ"ע כמו הוקף עם הפשטא ואת סמלכת במדבר לב לגל סכוד נפש
 אם ליה ל') ולא עוד שנשתנה את לסגול וכל לקיח כאלו לא היה בה אפי מתג
 הנהן במאילא, זמה שבפשטא וקף במלה א' נשתנה הנגון ולא כן במאילא
 האס"ף הוא לא כשביל הפשטא דק למען הוקף שלא יוכל לבא לבדו כמיש
 קסן בדינו כמו הנרש שאם בא בלא משרתו נשתנה קולו כמ' שלעיל סי' מ"ה ג'
 שא"כ באסיפ שיוכלו לבא לברם בלא שנוי קול וכן אם בא המפתח לסייע בתיבת
 לא ישנה קולו .

(ג) כמו המלאך גו', אין כאן ג' מאמרים ובעל ג' מאמרים הוא פסוק צפנת
 ענה (מ"א מ"ה) מאת פניו אליהם (מ"ג ל"ד) וכיוצא שחשבתי בסיהם אבל פסוק
 מלאך הוא מאמר מוסגר כי יברך את הנערים הוא מ"ש וידנו לרוב רק באמצע
 תנה שיקרא בהם שמי, ע' במ"ה שיש בו עוד סברא וכן ויולד ליוסף בארץ
 צריס מ"ו כ' שיקר אחריו מיד את מנשה ואת אפרים רק שבאמצע מפרש מי
 דתם ואינו עיקר בפסוק, ע' בס"חם עור הרבה, וכן בא הסגול בפסוק שהמאמר
 נאמר האתנה הוא יתר א"כ לא נשאר בפסוק רק ב' מאמרים ויהיה הסגול במקום
 אתנה כדרכו בכ"מ כמו לגור בארץ באנו (מז ד') כי מ"ש ועתה ישבו נא עבדיך
 ארץ גרשן הוא עצמו מ"ש לגור בארץ באנו וכן והיה על מצחותי מיד (שמות כח
 ח) הוא מ"ש והיה על מצח אהרן, ע"ש בסיהם עוד, וכן מ"ש ויאמר להם אלהים
 דא מאמר מוסגר אינ דהא כתב לקמן מ"ס ה' שמאמר המוסגר הוא במפסיק
 יותר וכאן הוא במפסיק פחות .

ולא לפני תביר שאין לפניו דרנא , ואם יודמן כן נרחה הסגל
המקרא ומשרתו מנח , והמפסיק הפחות אשר לפניו יבוא במשנה
זרקא , ואין סגול בלא זרקא :

(ג) זקף , הוא המלך השני , ומקומו במפסיק היותר גדול שלט
מפתא , ודע כי זקף קמן , זקף גדול , ופשטא זקף קמן במלה אחרת
כה אחד לשלשתם ושויים במדרגת ההפסק , ויבוא זה או זה כ
מה שיתחייב תכונות המלה , וכה משפטם : אם המלה שבה
דאוי לבוא היא מכשרת למתג בתנועה שהיא בעצם וראשתה
יבוא בה מונח זיק במלה אחת והיינו המונח במקום המתג , כג
ויאמרו (במדבר יג) ישבו בעריכם (דברים ג) , ואולם אם לא תהיה
בין המונח ובין נגינת המלה שלפניו אשר היא מפסקת פחות ממ
תנועה כלל , לא יבוא המונח במקום המתג (מפני קרבת המעמד
אך המתג קיים כמו את האליה (ויקרא יג) והיה החזה (שם) עפ
אמרו (במדבר יג) , וכן אם התנועה שהמתג בה איננה בעצם כי א
לתשלום דגש או להרחבת אות גרונית נכ המתג קיים , כמ
עד אנה מאנתם (שמות יו) , בעינינו כתגבים (במדבר יג) ; ואם א
המלה ההיא מכשרת למתג , אם יש בה שלש תנועות לפני מקו
הנגינה , או אפי' שוא נע וב' תנועות , או ב' שואים נעים ותנועה
ביניהם (כי גם שוא נע יחשב לענין זה לתנועה) , אז יבוא פשטא
זק במלה אחת , כמו וסמרתם ואברהם והבשר שמרלה וללה
ואם אין בו בסדר הזה ישתנה הזיק לנג ואברהם (בראשית יז) וירעה
ואבימלך (כי החטף איננה כשוא נע לענין זה) , וכל זה כשאין מלה
מחברת לפניו , אבל אם יש מלה מחברת לפניו , אם הזיק במלה
זעירא שאין לו ב' תנועות לפני הנגינה או המלה המחברת במונח
כמו ויאמר אברהם ויאמר משה , אבל אם יש ב' תנועות לפני הזיק
או תנועה ומתג ואחריה שוא נע , או המלה המחברת בפשטא
ויאמר אברהם בזאת תדעין ; אך אם לפני המלה המחברת מ
(ג) שהוא מפסיק פחות , או המלה המחברת במנח אעפ"י שהיא
במלה

6

(ג) שהוא מפסיק ואם השני מפסיק אוחם במהפך פשטא אף לפני מ
זעירא , ונמצא גם במלה א' לפני מלה זעירא והוא בפשטא השבעה לי (מצד ל
את

מלה ארוכה . והמלה שלפניה בפשטא כמו בְּדֶרֶךְ אֲשֶׁר תִּלְמְדוּהָ
(צברים א) אֵלֶי אֲדֹנָי אֲבָרְהֶם (בראשית כד) :

(3) מפחא . הוא המלך השלישי . ומקומו לפני אסיף כמבואר .
אם המלה הסמוך לאסיף מלה מחוברת , ובמלה שלפניו אין בו
העמדה והפסק . או אם מלת האסיף מלה קצרה שאין בה ב' תנועות
לפני הנגינה . תהיה המלה הסמוך לו במשרת והמלה שלפניו
במפחא מִדְּהַפְתָּ עַל־פְּנֵי הַיָּמִים (בראשית א) וְהָעוֹף יָרַב בְּאֶרֶץ (שם)
שֵׁן תַּחַת שֵׁן (שמות כא) . ואם המלה שבאסיף ארוכה שיש לה ב'
תנועות או תנועה עם מתג לפני הנגינה . או תהיה המלה הראשונה
בזק או באי כחו והמלה הסמוך לאסיף במפחא גַּר הִיְתִי בְּאֶרֶץ
בְּכַרְיָה (שם יז) חֲבוּרָה תַּחַת חֲבוּרָה (שם כא) ; ואולם כאשר יהי שם
מלה לתוספת באור . או כפל ענין במלות שונות . או המלה הסמוך
לאסיף לעולם במשרת אפי' לפני מלה ארוכה . כמו על־פְּנֵי רִקְעַ
הַשָּׁמַיִם (בראשית א) לְדַבֵּר (3) (בְּעֵבְרִי) בְּמִשְׁחָה (במדבר יג) :

(4) רביעי . הוא המלך הרביעי והקטן שבארבע מלכיות .
אך הוא מכל מקום מפסיק יותר מכל המשנים . לכן אם לפני
אחד מהמשנים מלה מפסיק יותר מהמשנה אבל איננו מפסיק
כי כמו המלך שאחר המשנה . הוא בטעם רביעי . ולעולם (4) לא

יבוא

את־העני עמך (שמות כב כד) והוא פירח על חסרון המלות . כמ"ש
בסדר המעמים וכן כשבא מונח לפני מלה גדולה ויתן אל־הנעל יקחו את־הזהב
(שמות כ"ב כ"ד) . וכן ו'ג במלה גדולה אל־המדבר (שם י"ח ה') ועוד הרבה
דקדוקים שנמצא חוקף במקום הביר או במקום רביעי ויתבארו בס"המ' .

(3) בעבדי במשה . א"צ כי במשה הוא מלה קצרה . ועוד לא באר כאן
שצריך ג' תנועות להפסיק כמו במלה תחת חבורה שמלה תחת הוא מלעיל ונשאר
ג' תנועות להפסיק . וגם זה לא יספיק כי נמצא אני העשרתי את־אֲבָרְהֶם (בראשית
י"ד כ"ג) ותמת בַּת־שׁוּעַ אִשֶׁת־יְהוֹדָה (ליח י"ב) ונמצא להפך שהוא סמוך סמ"ש
ועב"ז נתלק לשנים והנה טוב מאד (א' ל"א) וארבעים לילה (ו' ד') וכיוצא
ויתבארו בס"המ' .

(4) לא יבואו שני רביעי . על סי' שצ"ז סוף הערה א' . ומ"ש משרתי
הרביעי שניהם אינו אמת כי לא נמצא בלא לנרמי . וגם מ"ש שהשלשלת במקום
רביעי

יבוא שני רביעים רצופים זה אחר זה ואע"פ שיש משרת בניהם
 א"כ יהיה שם איזה יתרון מלות או סרוס במקרא , כמו אמור לכם
 לדורותיכם כל איש אשר יקרב מפל זרעכם (ויקרא כב) משפטו כל
 צ"ש מורעכם ומשרת הרביעי מונח , ואם יש שתי מלות מחזרות
 שתיהן במנח ואם קצת העמדה והפסק במלה הראשונה היא
 במנח לטרמיה (רל מנח ופסיק אחריו) , כמו פוקד עון אבות
 וגהפלת הענין יבוא לפעמים גרשים ת' הלטרמיה , כמו כי פתח
 האביב , ופעמים יבוא שניהם , כמו כי פרשעת הגוים האלה ,
 ואם תהיה העמדה במלה הסמוך לרביעי או הראשונה בדרגא
 והשניה במנח המול לו בלזכר ומלה המפסקת פחות שלפני
 הרביעי הוא גרש או באי כחו שהוא משנה ; ויבוא ז"פ שלשלת
 ת' הרביעי , ולכן לא נחשב השלשלת למפסיק בפ"ע למעוט
 מציאותו במקרא , ותמיד אחריו פסיק :

§ שצ

(1) זרקא , הוא משנה למלך סגל , ומקומו תמיד (1) לפני הסגל ,
 ר"ל מפסיק הפחות שלפני הסגל היא בזרקא , ולפעמים יבוא שנים
 רצופים ואין זה א"כ רביעי לפניהם , וכן הדין בכל המשנים ,
 ולעולם לא יבוא שלשה משנים רצופים וזלתי פשטא כמו שיתבאר
 (להלן הערה א בס' שצ"ו) , ומשרת הזרקא לרוב מונח , וי"א פעמים
 משרתו מרכא , מסורה פ' ויצא :

(2) פשטא , הוא משנה למלך זקף קמן , לכן מקומו לפניו , ר"ל
 המפסיק הפחות שלפני הזקף קמן יבוא בפשטא , ובאבחו הוא
 יתיב , ר"ל אם יפול הפשטא על מלה שהגנינה בה באות הראשונה
 ואין לפנייה מלה מתכרת ישתנה הפשטא ליתיב , כמו עשב מרצע
 זרע לפי שלא יבוא פשטא באות הראשונה , וזלתי אם יש לפני

הפשטא

רביעי אינו רק במקום סגול כמ"ש בס"הט , וע"ש עוד הקדוקים שבא במקום
 סגול לפעמים , וכן במקום זקף .
 (1) לפנייה הסגל , ופ"א נמצא לפני רביעי (ישעיה ס"ה א') , ומ"ש שיא
 פעמים משרתו מרכא הוא אם לפני קדמא ויש גם כלא קדמא ונמסר בפשה
 (וארא ו' ו') אבל המסורה ש"פ ויצא הוא משובש ומניתים בס"הט .

מלה מתוכרת במשרת או שהוא נקשר עמו במקף או
 לקי יאפ שטא אף באות הראשונה כמו היתה תהו וכהו ובראשית
 (א) מרי דרש בחדשו (ישעיה סו) (ולפי שתמונת הפשטא דומה
 לקדמא לכן מקומו תמיד בסוף המלה ר"ל בקצה האחרון מן האות
 הראשונה) להברילו מן הקדמא שיבוא תמיד במקום מצב הנגינה
 כמו בעצם היום הזה הראשון קדמא . ובמלה מלעיל או שבסופו
 פתח ננוכה או שני שאים נח"פ יבואו תרין פשטין) . ומשרת
 הפשטא מהפך . וזה דוקא כאשר יהיה עכ"פ תנועה אחת בין מהפך
 לפשטא ואפי' היא רק פתח ננוכה . כמו אל מקום אחד (בראשית
 א) מוריע זרע (שם) . אבל אם אין שם תנועה ביניהם ישתנה המהפך
 למרכא . כמו חיתה תהו (שם) :

(3) תביר . הוא משנה למלך מפתא לכן מקומו לפניו . ר"ל
 המפסיק הפחות שלפני המפתא יבוא בתביר . ומשרתו דרגא . וזה
 כשיש שני תנועות בין דרגא לתביר . כמו שנים מפל (שם) . או
 שאינע ותנועה . כמו תס וישך . וכי תזבחיו . או תנועה עם מתג
 ביניהם כמו קנה יעקב . או שיהיה פסיק ביניהם המולד מול . ואם לא
 יהיה כסדר הזה ישרת מרכא מקום הדרגא . כמו אשר נתתי אלהי
 מצרים עין ארו : ובינ מקומות ישרת דרגא לתביר שלא על
 התנאים האלה (מסורה פ' משפטים) : ויז פעמים יבוא מרכא
 בפולה ת' התביר (3) ונגנונו ב' תבירין . ומ"מ הוא משרת :

(4) גרש הוא משנה למלך רביעי לכן מקומו לפניו . ר"ל במלה
 המפסקת פחות שלפני הרביעי . והוא המשנה הקטון שבכל
 המשנים יוראוי שחדע . כי אולא גרש גרשים בח אחד לשלשתם .
 ויבואו זה או זה כפי מה שיתחייב תכונת המלה . כי אם יבוא הגרש
 על מלה מלרע ולפניה מלה מחוברת שאין הנגינה בה באות
 הראשונה

2) להברילו . אין הברל בליהק גם מ"ש בפתח ננוכה . יבוא שני שאין
 אין בן בס"ס הטובים והכל כמ"ש לעיל כי מ"ה אות ג'
 3) ונגנונו ב' תבירין . אבל בקול גבוה לחברו לאחריו כיון שאחריו רפה
 כמשרת וע"ע בספר המעטים מקומו שנראה כאלו התביר במקום זקף ומעמיהם
 וע"ל בדקדוקא שיוכל לבוא ב' תבירין רצופות אחר רביעי והראשון מפסיק יותר .

הראשונה יבוא בקדמא ואולא . כמו ויכתוב משה (במדבר ל"ג) וְעַמִּים (שמו' לה) ואם אין לפניו מלה מתברת והמל' בעצמ' ראוי למתג' יבואו קדמא ואולא במלה אחת והקדמא במקום מתג' . וזה ג"כ בתנאי שלא יהיה הקדמא באות הראשונה . כמו וַיִּאמְרוּ (אם ג) וְאֲנֹכִי (עמוס ב) (לפי שלעולם לא יבוא קדמא באות הראשונה כי אם אחרי' תק' כמו שיתבאר) . ואם אין המל' מב' שרת למתג' ישתנה האולא לנרשיים . כמו וַיִּשְׁמַע (שמות יז) . והמעם כג' אין אולא בלי קדמא לפניו ואין נרש' מלרע' לכן ישתנה לנרשיים . וכן הדין אם מלה מתברת לפניו . רק שהגנינה בא באות הראשונה . ולפי שהקדמא לא יבוא באות הראשונה וישתנה למתג' . ולפי שאין אולא בלי קדמא לפניו ישתנה לנרשים . כמו פה אל־פה . ועיין להלן (9 שצא) חולתי אם יש תלישא קמנה לפניו או יבוא קדמא ואולא אף עפ"י שהקדמא באות הראשונה . כמו ב' לא הממיר (בר' ב) והמעם (4) לפי שאין תלישא קמנה בלי קדמא אחריו לכן יבוא הקדמא במקום המתג' והאולא במקום הנרשיים) . וכל זה דוקא כשיש אחריו האולא אחד מן המשנים הגדולים . אולם אם המלך רביעי אחריו אוי המלה בנרשים אע"פ שהוא ראוי למתג' . כמו וַיִּאמְרוּ אִישׁ אֶל־דָּעוּהוּ (ברא' יא) וְאֲנֹכִי עֲמַדְתִּי בְּהָר (דברים יא) . כי קדמא ואולא במלה אחת לא יבוא לפני רביעי . חולתי אם יש מלה מתברת לפני רביעי והיא במשרת ומכשרת למתג' בעצמ' וראשונה או יתכן שיבוא ק' במלה אחת לפני הרביעי . כמו הַנֶּגֶד וְתִירוֹשָׁה וַיִּצְהָרְקָה : וכל הדינים האלה אם המלה שהנרש ראוי

לבוא

(4) לפי שאין תלישא , גם לזה צריך מעם אלא העיקר שהתלישא הוא משרת להקדמא נחשב כמקף ובמקף יבוא בראש כמ"ש אח"כ , ומ"ש החלוק בין מלעיל ומלרע , ע"ל מ"ה ג' שאינו , ונמצא נרשם במתג' גם לפני פשטא וְתִירוֹדוּ אִישׁ אֶל־אֲחִינִי (ס"ב כ"ח) . וע"ע בס"הם מה שנמצא לפעמים נרש במקום רביעי ובמקום דגנא ובכלל זה פסוק ויכתוב משה את מצואיהם , כי מ"ש הוא בשביל המתג' אינ' כלל כי נמצא למאות תביר במלה עם מתג' , ועכ"ז לפניו דגנא אלא שמורה על חפרון המלות כמ"ש שם .

לבווא כו הוא מלרע , כי אז יבוא אולא או גרשיים על אופנים
 תגזכרים , אך אם הננינה מלעיל נקרא גרש , ואם מלה מחוברת
 לפנייה יבוא בקדמא אם איננה באות הראשונה וירדה פיו מצרים , ואם
 היא באות הראשונה ישתנה למצנח , כמו הן הנה , תחת הנחשת ,
 ואם אין מלה מחוברת לפנייה והיא כעצמה ראוי למתג , יבוא קדמא
 גרש במלה אחת מכל איביה מסכיב (כי בעבור המקיף לא נחשב
 הקדמא באות הראשונה , וכן בקדמא ואולא במקיף ואת פינגחם) ,
 ואם אין המלה ראוי למתג יבוא גרש לבדו ועשית ודע כי לא
 יבוא גרש ובאי כחו לפני אחד המשנים אא"כ משרת ביניהם , כמו
 דדל ידרשנו יי אלהיה , או מתג ביניהם כמו ויכתוב משה
 את מצותיהם :

§ שיצא

(1) פול (2) תלישא גדולה הם השלישים , ומקומם לפני גרש
 ובאי כחו וגם לפני שאר המשנים כמו שאבאר , וראוי שתדע כי
 תלישא גדולה אף שהוא שלישי הוא (1) מפסיק יותר מן הגרש ובאי
 כחו אבל הוא פחות משאר משנים הגדולים , ופזר מפסיק יותר מתג
 וכיש שהוא יותר מגרש ובי"ב , אבל הוא מפסיק פחות מהמשנים
 הגדולים ; ולעולם לא יבוא תג כי אם לפני אחד מהמשנים
 הגדולים אבל לא לפני מונח רביעי אא"כ יהיה ביניהם גרש או באי
 כחו ; ולעולם לא יבוא גרשים במלה בת תנועה אחת לפני אחד
 המשנים אך יבוא תמורתה תג , כמו עם אשר תמצא אלהיה
 משפט מלת עם בגרשיים באי כח הגרש ונשתנה לתג , וזלתי לפני
 רביעי יבוא גרשיים אף במלה זעירא , לפי שלעולם לא יבוא תג
 לפני רביעי , כמו פי בתרש האליב , וכן אם המלה בת שוא נע
 ותנועה יתכן שיבוא בגרשים גם לפני המשנים , כמו ויש אשר
 יהיה העגן (במדבר ט) :

ודע

(1) מפסיק יותר , כמ"הם בארתי , שאין א' מ"י שלפעמים זה מ"י ולפעמים
 זה , ומ"ש אבל לא לפני מונח רביעי משמע שגם המונח הוא משנה , וכן בסוף
 הסי' ולא לפני שאר המשנים , וזה אינו והגרש חשבו לעיל למשנה ולמה חלקו

כא

ודע בית לישא קמנה היא מפסיק פחות מגרש ובאי כחו, ולכן
 כאשר תהיה לפני הגרש ובאי כחו מלה מפסקת פחות ממנו יבוא
 בת"ק, כמו יורדו בדגת ת"ס, הפלאך הפאל אחי: ולקמן תבואה
 איך שיתחלפו הת"ק לתג יצונח לגרמיה המפסיק הפחות
 שבמעמים המפסיקים ומקומו תמיד לפני מנח רביעי ולא לפני
 שאר המשנים:

§ שצב

וראו שתדע עוד: כי הפור ת"ג איתך כל מלות שלפניהן
 המפסיקות פחות מהם כלם בטעם מנח אפילו הן ארבעה או חמש
 מלות רצופות או יותר (1) עד שמונה כמו כבואכם העיר בן תמצאין
 אותו (ש"א ט) אשר עשה לשני שרי צבאות ישראל (מ"א ב), ואת
 לפניהם מלה או מלות מפסיקות יותר מהם אבל אינם מפסיקים
 כי כן במפסיק המשנה שאחריהם כלם בטעם פור אפילו הן ר'
 או ה, כמו ויהי אסילא יאמינו גם לשני האותות האלה (שמות ד)
 וכן מצאנו עד שמונה פורין (ד"ה א טו), ואם לפניהם מפסיק יותר
 גם מן המשנה שאחריהם אזי הוא בטעם רביעי כמשפט המפסיק
 היותר מן המשנה, כמו או הנסה אלהים לבוא לקחת לו נ"י מקרב
 נ"י (דברים ד), ואם לפניהם מלה מפסקת יותר גם מן המלך
 שאחריהם הוא בזק כמשפט המפסיק היותר מן המלך שאחיו,
 כמו ויבאונח ויבניו ואשתו ונשי בניו אתו אלהימכה (בראשית ז)
 ודע כי לפעמים יבוא קרני פכה במקום פור או ת"ג ומשרתו י"ח
 והקיפ ת"ק לפניו (2) ות"ג לאחריו, וכן לפי מנהג הלשון לא יבוא פור
 לפני

6

כאן, וע"ע שם פס"ה המקומות שבא הפור במקום רביעי ושקום שת"ג יבוא
 במקום קדמא, ומ"ש בס"הם שהגרמי לא יבא רק לפני מנח רביעי אינו כי נמצא
 לפני גרש את מחלתי כ"ח"ט וגם לפני פשטא על ראשו ישמן המשח (ויקרא כא י)
 (1) עד שמונה, לא נמצאו יותר משה ולפני פור ואשלח אליכם את כל
 עבדי הנביאים השכם ושלח' לאמר ירמיה ל"ה מ"ו וגם יש ביניהם לגרמי
 (2) ות"ג לאחריו, והוא נכון, ויש שכתבו להפך ת"ג בהחלה ומטיים
 בת"ק ובשלשלת כתב לטיים בח"ג ונהפך הוא שק"פ חשוב למפסיק יש לסימו
 בת"ג קול המפסיק ושלשלת שנחשב למשרת יש לסימו בת"ק קול משרת עם
 פסיק

פני גרש או באי כחו אאיכ יש ביניהם תג או תק , ואם המלה
מחברת שלפני הגרש הוא במתג יתכן שיבוא לפניו פוד , כמו על-
לאי אכלו בני ישראל את ציד הנשה (בראשית לב) . ועל המעט
פוד לפני גרש בלי אמצעית תג או תקי . וטרם שאשלים
ערכת המעטים אכתוב כללים קצרים עליהם :

(1) אחד זרקא סגול , אחר פוד תק ולפעמים תג או גרש ובאי
חד , אחר זג טפחא או זק או תביר ולפעמים (3) יתיב , אחר זק
דוב טפחא או תביר , אחר טפחא אסיפ , אחר תג קדמא ואולא או
רשיים , אחר תק קדמא ואולא , אחר גרשיים רביעי , אחר תביר
טפחא או זק וכן אחר פשטא :

(2) אחר פוד נמצע להיות זק רביעי טפחא ואסיפ , אחר קדמא
ואולא לא יבוא פוד זרקא טפחא ואסיפ , אחר תג לא יבוא פוד
ביעי זרקא טפחא ואסיפ , אחר רביעי (4) לא יבוא רביעי
זק טפחא ואסיפ , אחר זקפין לא יבוא פוד זרקא ואסיפ , אחר קז
גבי מלות יבוא רביעי אף בלא אמצעי , ואחר קז במלה אחת לא
יבוא רביעי רק כשיש ביניהם מתג ומשרת הרביעי וישתנה האולא
גרשיים והקדמא למונה , אבל אחר קדמא גרש אף במלה אחת
יבוא רביעי אף בלי אמצעי , וכל ג' מיני הגרש לא יבוא לפני אחד
משנים אאיכ ביניהם משרת או מתג :

סיק שע"כ יש בו ג' ח' כזה : להורות על ג' קולות שני פורים ות"ק וק"פ שיש
תלשות טה מן הדין היה ראוי לעשות רק שני קולות רק מחמת שבעל
מסורה קראו בשם פוד גדול ע"כ צריך לנגן גם קול הפוד בשניהם וה"ג בסוף
אף שעומד בתחלה כי דין ה"ג לעולם לעמוד בראש המלה ות"ק בסוף כדלעיל
ו"מ"ה בהערה ואף שבאן עומדיו על אות המנוגן ולא בקצה המלה, מ"מ זה נשאר
דין להם שהת"ג יעמד תחלה אף שיתנגן בסוף והכל בתולדה ואנחנו לא נדע .

(3) יתיב או פשטא , וכן מ"ש קדמא ואולא לפי שימרו לעיל סי' שיצ
לא קדמא וגרש רק מ"ש אחר תביר טפחא או זק לא לעולם זק אחר תביר ,
אולי הוא מ"ס וצ"ל א"י והוא ר"ת אחר יתיב .
(4) לא יבוא רביעי , ע"ל שפ"ט בדין רביעי שיש אופן שיבוא .

פרק ב בהגות פסקי המעמים

§ שצג

דע כי סדר הגות פסקי המעמים הוא הפך סדר הבתיב
 והקריאה, עד שהמלה הבתובה באחרונה היא קדומה בהגת
 פסקי המעמים וממנה תדע נגינת מעם המלה שלפניה, כי מפסיקין
 הפחותים נערכים לפי המפסיקים הגדולים מהם והמשרתים לפי
 המפסיקים. ומעתה, משפט הגות פסקי המעמים על פה, ומעשה
 כך הוא: תחלה תקרא הפסוק מראשו עד סופו, ותראה כמו
 מאמרים שלמים יש בפסוק ההוא, אם הוא פסוק בעל מאמר אחד
 (1) לא יבוא בו אתנח, בעל ב' מאמרים האתנח בסוף המאמר
 הראשון, בעל ג' מאמרים, בסוף מאמר הראשון הסגול ובסוף מאמר
 הב' האתנח ובסוף הג' הסלוק; ואחרי שמצאת מושב הקסרים,
 תהיך ותקרא הפסוק בהסתכלות גדול ותראה איזה מלה מחוברת
 למלה שאחריה ואיזה היא נפרדת, ובשתי מלות מחוברות תעשה
 סמן החבור (2) ובמלת ההפסק תעשה סמן ההפסק (1), ותקרא
 בכל פעם רק שתי מלות ביחד, ובוה תדע אם הראשונה מחוברת
 או מפסקת, ואח"כ תתחיל מן המלה השנית ותקראה עם הג' באופן
 שכל מלה נקראת ב"פ, כמו המלאך הגאל ויתכן שיהיו מחוברות,
 ותקרא אח"כ הגאל אחתי שהן מחוברות יותר, ומנהג הלשון הוא
 שלא יבואו ג' מלות רצופות בלי הפסק ביניהם, ויתחייב מזה כי
 מלת המלאך בנגינה מפסקת: וכן כל הרוצה להגיה פסקי המעמים
 ע"פ צורך לנתח כל מאמר לנתחים רקים בחבור והפסק עד שלא

ישאר

(1) לא יבא בו אתנח, על סי' שפ"ח שיבוא לפעמים ע"ש אות ג', וכן
 הסגול לפעמים יש בב' מאמרים, על סי' שפ"ט אות א', וע"כ אי"א לעמוד לעשה
 בעצמו הפעמים רק כשיראה הפעמים יוכל להבין כונת בעל המאמר, וגם ע"ש
 שלא ימצא ג' מלות בלי הפסק ג"כ לא יוכל לסמוך ע"ז כי אולי הם במקף או
 קדמא עם המהפך או קדמא דרגא ועם המונח ועם המרכא ועם המפסיק שאחרי
 הרי ג' מלות מחוברות וכן דרגא מונח רביעי.

שאר שלש מלות מוזכרות שלא היו הפסק מהבין א לבי או בין
ב לבי עד שלא תמצא בכל המקרא ב' מלות רצופות שתהיינה
שתיהן במשרת זולתי לפני פור או תיק או ת"ג כמו שיתבאר :

5 שני

באור לוח הטעמים

ידע כי לפי מה שאמרנו שההפסקות אינם על מדרגה אחת כי
אם יש מפסיק יותר מחברתה יש מפסיק פחות ממנה וכן יש
מפסקת יותר מהמלה שאחריה וז"ל איננה מפסקת כי
המפסיק שאחרי המפסיק הסמוך עליו ויש ויקצו מפני בני ישראל
(שמות א) פלות ויקצו מפסקת יותר ממלת מפני וז"ל פחותה
ממלת ישראל לפי שבו נשלם המאמר השלם משאיכ במלת
ויקצו ואף עפ"י שמוכן בו נגשא ונגשא מים אינו מוכן על מה
ולמה ומלת מפני אין בו הבנה כלל ואף שהיא בטפחא אינו
מצד המלה כי היא מחברה רק הוא בעבור הסלוק כמבואר
(9 שפח 1) ומפסיק כזה נקרא יותר (מפסיק גרמני) ויש מלה מפסקת
יותר ממפסיק שאחרי הפחות וגם יותר ממפסיק הגדול שאחרי
הפחות הסמוך לו ומפסיק כזה נקרא יותר (מפסיק גרמני) נקרא גרמני
דימ ויאמר מי (האנשים) האלה עמך (במדבר כב) הנה מלת
מי מפסיק פחות ממלת האלה ומלת ויאמר מפסיק יותר
ממלת מי וגם ממלת האלה ונאמר איכ כי מר במפסיק פחות
(ויינר , גרמני) ומלת ויאמר במפסיק יותר (גרמני) ויאמר , נקרא גרמני
וכל מקום שיבוא מפסיק יותר אין חוששין להמפסיק הפחות
שביניהם כי אלו תאמר שמלת ויאמר מפסקת יותר מן התביר
שבמלת מי לבר היה ראוי להגקר ברביעי שהוא היתר מן התביר
אבל לפי שהיא מפסקת גם יותר מן הטפחא שבמלת האלה (וכ"ש
שהוא גדול ממלת מי) לכן יבוא ב"ז שהוא המפסיק היותר מן

המפחא כמו שמבואר בלוח הגנינות, וכן הוא תמיד, שאין חששים
 למלה המופסקת הנכנסת בינתיים אשר היא פחותה ממה שלפניה
 ושלאחריה, כי אם הגנינה שלפניה נרון תמיד בפחות ויותר לפי
 המפסיק הגדול שאחרי המפסיק האמצעי, דל אם הוא מפסיק יותר
 מהמפסיק הגדול שאחרי הפחות הוא במפסיק המבואר בלוח
 מהו ענין יתר ויותר :

וידעת היום והשבות אל לבבך, כי על כל אחד מהמעשים
 המפסיקים יתכן לומר יתר ויותר וזולתי מן אס"פ, שאין לפניהם מעם
 יותר מהם אבל כל מה שלפניהם הוא פחות מהם, גם אין חלוק בין
 יתר ליותר לפני המלכים, כי היתר שלפני המלכים הוא זק ובאיכותו,
 ואוכף היתר שלפניהם הוא נק וביכ, לפי שהוא המפסיק הגדול מכל
 המלכים, גם היתר שלפני זק הוא זק, כי כלל גדול הוא מעם מפסיק
 הבא כפול רצוף ואין הראשון יותר מפסיק מהשני, דמ"ש ויתר
 גרשם וכן אמר גר היתר, אמר מפסיק יותר ממלת הייתי ומלת
 גרשם מפסיק יותר ממלת אמר, ואכ"א אין חלוק בין יתר ליותר, רק
 לפני המשנים והשלישים באשר אבאר :

ג (וכן היתר לפי שימתו, לעיל סי' שס"ח שהמגול הוא סלך הדגהא
 יותר לפני הוקק שאחריו עד זקף, או בביעי או פפתא, ולפי מ"ש שם אות א'
 שהמגול הוא יתר מן האתנת ולפני המגול אפילו יתר אין למצוא

	מפסיקים רססינק -	משרתים קזינונק -	פחותים מינקר	זתר מפיקר	זותר ד - מליקר
קסרים	סלוק אתנה	מרכא מונה	טפחא טפחא	זקה קמן זקה קמן	זקה קמן זקה קמן
מלכים	סגול זקפין טפחא רביעי	מונה מונה מרכא מונה	זדקא פשטא תביר אניג	רביעי רביעי רביעי הג	זקה קמן זקה קמן זקה קמן זיםר
משנים	זדקא פשטא תביר אניג	מונה מהפך דדנא קטא	אניג אניג אניג תיק	הג הג הג פוד	זרים זרים זרים זרים
משנים	פוד תלישא גי	מונה מונה	מונה מונה	פוד פוד	זרים זרים

S שצד

המפסיק הפחות שלפני הקסרים הוא טפחא כי אין אסיפ גי בלא טפחא : המפסיק הפחות שלפני המלכים הוא משנה המיוחד לכל מלך, ולא ימצא משנה במקרא אם לא יבוא מלכו אחריו (וולקי פשטא

ג) בלא טפחא, כלומר אם יש לפניו מפסיק פחות ודאי הוא טפחא אבל יש בלא מפסיק בלא כמיש לעיל סי' שפ"ח, גם מ"ש שלא ימצא משנה בלא מלכו נמצא פ"א זקא בלא סגול, ע"ל סי' ש"צ אות א', וגרש בלא רביעי יש הרבה וכמו שמסיום בעצמו שהגרש ישמש לג' משנים הראשונים

פשוט כמו שכתבנו (הערך א כמי' שני), אבל יבוא מלך בלא משנה
 (זולת סגול שלא יבוא לעול זולת הזרקא): המפסי הפחות שלפני
 שלשה משנים הראשנים הוא המשנה של רביעי ר"ל הגרש וביכ
 שהוא המפסיק הפחות במשנים. כמו הרצים יצאו רחופים בדבר
 המלה (אסתר ג), אך בתנאי שיהיה משרת ביניהם או שיהיה
 המשנה במלה שיש בה מתג ולפני המתג חנוכה. ואם אין זה
 ישתנה הגרש וביכ למשרת של המשנה ההוא ויבוא שני משרתים
 לפני המשנה (2) כמו והקמירו אותו בנראדן (ויקרא ג) משפטים
 והקמירו אותו בקרמא ואזלא שהוא הפחות של הפשטא. ומפני
 הטעם הנזכר השתנה האזלא למשרת מהפך ועשאר הקדמא לפטו:
 המפסיק הפחות שלפני הגרש הוא תלישא קמנה. כמו וידרו בדת
 הים. בתנאי שיהיה אחריו קדמא כי אין תיק בלי קדמא אחריו.
 ולכן אם יבוא הגרש על מלה אחת שאין קדמא לפניו רק מלה
 המפסיק פחות הראוי בתק. או יצעתקו הננינות לאחד. ויהיה
 המפסיק פחות בקדמא ת' ת' ק. והמלה שלפניה בת' ק אף שחיא
 מלוח מחוברת והיה ראוי לבוא במשרת. כמו ימר ביום ההוא את
 התישים משפטן ביום ההוא את התישים. ולפעמים אינם נסתים
 אחר. אך התיק ישתנה לתג המפסיק יותר ממנו. והמפסיק
 הפחות לפני השלישים הוא מנח לנרמיה ויבוא ר' וה' רצופים:

שצנ

המפסיק היותר והיותר שלפני המלכים (זולת סגול) הוא זק
 קמן ואפי לפני זק ולפי מה שאמרנו (לעיל סי' שני) מפסיק אחד הבא
 כפול בזה אחר זה הראשון יותר מפסיק. כמו הקמנת ואת בדיו
 ואת שמן המשחה מלת בדיו מפסיק יותר ממלת המשחה לכן הוא
 בודק ואף שיש ביניהם פשטא אין חוששין לו (שצד): המפסיק
 היותר שלפני המשנים הגדולים ר"ל דקא פשטא תביר הוא רביעי

כי

(2) כמו והקמירו גר. סתר רברי עצמו דהא בני אהין הוא במתג. וגם
 מלה בני היה יבול לעשותו מהפך. אלא שא"א לעמוד עליו. אלא לפי מה שכתבנו
 בעל המאמר להקפיד על המלות ודייק גם כמי' שצ"ה.

י אף שהוא פחות מן שלשת המלכים הגדולים הוא יותר מן
 המשנים הגדולים , כמו והארץ היתה תלו וכו' : והמפסיק היתר
 לפני המשנה הקמן גרש (1) לא יבוא ברביעי מלך שלו אבל הוא
 שלישי גדולה , כמו אלי יחסרון הביאו חח וגו' : והיתר שלפני
 שלישים , ר"ל מלה המפסקת יותר מן השליש שאחריו אבל פחות
 מהמשנה הגדול (ע"ל סי' שצ"ב אות ב') שאחר השליש הוא פזר (אפי'
 לפני פזר אחיו , ולכן נמצא על שמונה פזרין רצופין (ר"ה א מו) :

§ שיצו

המפסיק היותר שלפני המשנים , ר"ל שהוא מפסיק יותר מן
 המשנה שאחריו וגם מן המלך שאחר המשנה הוא ג"כ זק ובאי
 חו , כי מתוך שהוא יותר מן המלך ראוי לבוא בזק , ואין לחוש
 על המשנה שביניהם , לו יהיה גרש או שאר משנה : והמפסיק
 יותר שלפני השלישים , ר"ל שהוא יותר מן השליש שאחריו וגם
 מן המשנה שאחר השליש או משפטו כמו מפסיק יתר ויותר
 שלפני המשנה , כי אין חוששין למפסיק הפחות שביניהם אם יש
 גם מפסיק גדול מאחריהם , ומעתה אם הוא מפסיק יותר גם
 מהמלך שאחר המשנה הוא זק כדניו , וכל הפחותים שביניהם
 אינם נחשבים רק במשרתים , ואם הוא פחות מהמלך שאחריו ,
 משפטו ברביעי , כדן ביתר שלפני המשנים , ואם המשנה שאחרי
 השליש הוא גרש (2) משפטה במתג כמבואר לפני זה , ואם השליש

הוא

- 1) לא יבוא ברביעי , אינו אפ"כ חרבה פעמים בא רביעי או פזר , גם
 נאיתי בס"הם שהפזר מפסיק יותר מן המשנה :
- 2) משפטה במתג , הלשון מנומנס והכונה שהשלישים הם פזר ותיג ,
 ואם יבוא כפולים יהיה הראשון יתר , ואם אחרי השליש הב' גרש או יחיד
 השליש הראשון יתח בי הגרש קטן מן השלישים רק כי תיג לא יבוא בפלים ;
 ע"כ היתר והיותו שלפני תיג הוא ג"כ פזר , ולפעמים ובנא פזר א' לפני הגרש
 אם יש בו מתג , כמ"ש לעיל סי' שצ"ב וחזר כאן מלות , ובצ"ל משפטה בפזר
 ומתגרש במתג ונסה יותר כפזר כמבואר בר , אבל א"צ לזה כיון שהפזר הוא מפסיק
 יותר מן התיג יבוא כדן לפני שאין שום פעם יבוא כפל חוץ מן הפזר או המשנה
 שאחר הרביעי כדי שלא להכפיל את הרביעי ויהי הכפל במקום רביעי , וכן
 כפל הפזר הוא במקום רביעי שאין צחות הקל לבוא רביעי לפני פזר .

הוא תגומדך פסקי המעמים שלא יבואו שני תג רצופים
ישתנה התג לפוד, כמו במקום אשר תשחט העולה. וזה שנת
בלוח המשנים זרפ, ריל זקף, רביעי, פוד, כי היותר שלפ
השלישים אחד משלש אלה כמבואר (ס שצב):

ד' הערות

(א) כבר ידעת כי לעולם לא היה משנה נמצא אלא לפני מלך
מלו, אך אם יהיה לפני אחד מן המשנים הגדולים מלה מפסק
יותר ממנה ולפניה עוד מלה מפסקת גם יותר מזה, אבל היו
מפסקת פחות מן המלך שאחרי המשנה או יבוא המלה שלפני
המשנה הסמוך למלך גם היא במשנה ההוא (כמשפט טעם הכפול
בואו שהראשון מפסיק יותר), והמלה שלפניה תנקד בטעם רביעי
(כמשפט מלה המפסקת יותר שלפני המשנה) כמו ויבדל בין
המים אשר מתחת לרקיע, ביום הזה נבקעו כל מעינות תהום
רבה ואפי' אם יכנס לפעמים מפסיק פחות ביניהם אין חוששין לו
לבטל הסדר מלבוא ב' משנים אחד רביעי, כמו ויאמר משה אל
אדרן קרב אליהם ונעשה את חטאתה ואת עולתך (ויק' ט)
והטעם בזה, כי לא יתכן שיבוא רביעי ת' הפשטא הראשון כרין
מפסיק יותר שלפני משנה, לפי ששני רביעים רצופים נמנעים
לבוא, וגם לא יתכן לבוא ת' הרביעי הראשון זק, לפי שהוא
מפסיק פחות מהמלך שאחריו, לכן יבואו שני משנים רצופים זה
אחר זה, ועדין יתכן שיבואו כל המשנים רצופים זה אחר זה כשיש
רביעי לפניהם (ס שצ), כמו הדרה אשר הוליקה יי' אליה ו
(דב' ח), והאולא שבין הרביעי לתביד איננו מבטל הסדר, אך אם
יהיה מפסיק פחות בין שני משנים או המשנה הראשון לעולם
פשטא אפי' אין השני פשטא ואין זק אחריו, כמו האכלו בפסח
אשר יבדל יי' אליהם ב' (דברים ח), במקום דינה ברביעי, ולפי
שלפניה רביעי או דינה בורקא כמשנה שאחריו, ולפי שהאולא
ביניהם ישתנה הורקא לפשטא, וכן הדין אם ב' משרתים בין ב'
משנים הנגידים ישתנה הנגיד הראשון לפשטא, כמו לפני
לקח חלת מצה אחת וחלת לחם שמן (ויקרא ח), אחת דינה ברביעי
המפסיק

מפני יותר מן המשנה ופחות מן המלך שאחריו ונמנעה מפני
 רביעי שלפניו והיה דינה בתביר ולפי שב משרתים ביניהם
 תנה לפשטא , ואם תהינה שלשה מלות לפני משנה שכל אחד
 מפני יותר ממה שאחריו וכלם פחותים מהמלך שאחריהם יהיה
 ראשונה רביעי והשנה פשטא והג רביעי והד המשנה , וכן בד
 מלות כאלה לפני משנה הקרוב אל המלך יבואו בסירוגין , הא
 רביעי הב פשטא הג רביעי ובי משנים רצופים לפני המלך , עיין
 י"מ מא מפסיק ט) , ואם מפסיק פחות ביניהם או ב משרתים
 משנה הא משני משנים האחרונים המיד פשטא כאשר התבאר
 ד (ועיין שערי זמרה ש"ז יא) :

(ב) וראוי שלא למצות בין הפשטא שיבוא לפני מהפך שאחריו
 שטא ובין קדמא שיבוא לפני מהפך לפעמים מצד חלוף הנגינות
 מעם שהתבאר לעיל (ס שצה) אך לפני שאר המשרתים כי הפשטא
 לפני מהפך לא יתכן לבוא א"כ רביעי לפניו למעם שהתבאר
 פני זה , לכן כאשר אין לפניו רביעי הוא וודאי קדמא ; כמו
 מעם וזום הוא (ובן הדין בכל מחברת הסמוך למשרת לפני
 משנים הגדולים שהוא בקדמא אם אין הנגינה בה באות הראשונה
 ואם דמא באית הראשונה היא מונח , וגם זה כשאין (ע"ל ס" ש"ז אות ד)
 ק לפניו ב-ב שיש תיק לפניו הקדמא קיים) , אבל אם יש לפניו
 רביעי והנגינה מלרע אין היכר בין קדמא לפשטא רק מצד הענין
 הוא מפסיק או משרת , (ויובן מצד נתוח המלות :

(ג) כבר אמרנו (ס שצה) כי המפסיק הפחות שלפני המשנים
 גדולים גרש והמפסיק הפחות שלפני הגרש הוא תיק , ואם יבואו
 חזים ושלש מלות לפני הגרש שכל אחד פחות ממה שאחריו
 יש מן הגרש ואחרי הגרש משנה גדול ישתנה הגרש למשרת
 א המשנה ולפניה הגרש , ואם הוא ראוי לקדמא ואולא עפי'
 אופנים

פ (ויובן מצד נתוח , אינו כי היא להבין , כי לפעמים יבוא מפסיק במקום
 דחה להפלת הענין או לחפץ וגם כי אין לעמוד על דעת בעל המאמר רק לפי
 מעמים בעיני גדול כמיש לעיל ס" שצ"ג אות א , ובאמת ניכר במקום משבו
 לעיל ס" ש"ז :

אופנים הנכונים (9 שצה) יהיה לפניה קדמא , ואל נעותק הנני
 לאחור- כניל (9 שצה) , ולפני התיק (3) לעולם מונח :
 (7) אם יבוא לפני הגרש שלפני אחד המשנים שתים או של
 מלות שכל אחד מפסיק יותר ממה שאחריו או שמפסיקים בשו
 אבל הם פחותים מהמשנה שאחד הגרש או יבוא לפני הגרש מפני
 יתר והוא תיג ולפני התג פוד יתר שלו ולפני הפוד גכ פוד י
 שלו , כמו ואיש אשר יקח את אחותו בת אביו או בת אמו ויא
 את ערותה והיא תראה את ערותו , על כל דבר פשע על ש
 על חמור על ששה ועל שלשה ועל כל אברה אשר יאמר ביה
 זה (9 ת) :

פרק ג בהפסק המלות והמאמרים

5 שצה

ועתה אבאר לך משפט הנגינה מצד המלות והמאמרים :

(א) כל מלה שהוא נושא המאמר הוא : מפסיק יתר
 מהמפסיק הפחות שאחריו אם איננו הפסק מאמר , כמו והאדם ית
 את חתיה אשתו , ואברהם הלך עמם לשלחם , אך אם יבוא עת
 מלות לתשלום באור הנושא או נושא המאמר במשורת או במפסי
 פחות ממה שאחריו , כמו והאש על המזבח תוקד בו לא תבט
 בקדמא כי ענינו האש אשר על המזבח :

(ב) כל שני שמות רצופים שהם ביהם אחד לנושא או לחל

צדדי

5 לקלם מונח , כלומר בהעקבת הנגינות , אבל בלא זה יש הדנה בל
 מונח , וכן מ"ש ברין ד' הוא יתר כיון שכבר בארז לעיל מ"י שצ"ז .
 (ג) מפסיק יותר , צ"ל יתר אבל אין הכלל בזה נגד לעולם , דהא ויהי
 את אברהם בכל (כ"ד א') הוא במ"פ ולעבר ילך שני בניו , והמבול היה קו
 על הארץ במשורת , ולא עוד אפילו בפסוק א' תבן אין נתן לעבדך במ"י ולבני
 אומרים לנו עשו (שמות ה' מ"ו) במ"פ , ואהם לא תצאו איש מפתח ביתו עד בק
 (י"ב כ"ב) נגר לא תצאו הוא מ"י תגר מפתח ביתו הוא מ"פ אלא העקר הוא
 בכונת בעל המאמר על איזה דבר הוא מכוי , ועליו עיקר כונתו חמור לפני
 עיקר המפסיק כמו בפסוק והאדם ידע הביל עיקר כונתו להשמיע שהוא ידע
 ובפסוק וה' בך עיקר כונתו להשמיע מלה בכל , והארכת הרבה במ"ה

די מהמאמר או הראשון (2) במשרת, בין שהם מתוברים בניין
 חבור או שהראשון נסמך לשני או שהשני תאר לראשון, כמו
 בד' וּשְׁפָחָה עֶבֶד אֲבֵרָהּ יְדִי חֹזְקָה, ודוקא אם אין לפני הראשון
 משרת כי אם יש לפניו משרת הוא במפסיק פחות, לפי שלא יבואו
 צי-משרתים דצופים כי אם בהכרח מה: שני מלות שם ופעל
 שא צנשווא תמיד הראשון במשרת בין נושא קודם ובין נושא
 אדם, כמו וּנְבַח הַלֵּךְ וַיֹּאמֶר אֲבָרָם, ואולם אם הפעל שאחר השם
 וא דהו"ט למלה שאחריה אוי השם במפסיק, כמו ואברהם הולך
 עם, ואם הפעל בכנוי ואחריו שם בשמוש כליב או שם בכנוי
 ואחריו פעל תמיד הראשון במפסיק מה, כמו אֲשֶׁר נָסִיתוּ בְּמִסְפָּה
 עַל־פְּרִשָּׁה יִשְׁרוּף:

(ג) כל שלשה שמות רצופים השוים ביחס הנושא או הנשוא
 הראשון במעם משרת והשני במפסיק, כמו וְהָבִיבְכֶם וּנְחַשְׁתֶּה,
 חֶשֶׁן וְאֶפֶד וּמַעִיל, אָדָם שֵׁת אָנֹשׁ, וְאֵת כָּל־בְּהֵמָתָם וְאֵת־כָּל־
 מִקְנֵיהֶם וְאֵת־כָּל־חַיִּים בְּיוֹז, וכן הדין בג' פעלים לא אחת ולא
 אחרים ולא אחרים, שְׁתֵּי וּשְׂכָרוֹ וְקִיּוֹ, וכ"ש אם הפעל הג' נושא
 על גוף אחר אחר אֲדַבְּרָה וְאֶעֱדָה וַיִּשְׁמְעוּ, וכן בג' שמות המספר שבע
 וְעֶשְׂרִים וּמֵאָתַיִם (3) אולם אם שם השני מתיחס אל הג' יותר מאל
 הא' הראשון במפסיק, כמו צֵאן וְעֶבֶד וּשְׁפָחָה, הֲגֵן וְתִירוֹשׁ וַיִּצְקֶה,
 לפי שהראשון תבואה והשנים האחרים משקה, שם חָם וַיִּפֹּת כִּי
 שם המוכתר, וכן אברהם יצחק ויעקב אצל ברית אברהם במפסיק

שבו

(2) במשרת, ויש במפסיק זרע וקציר (ח' כיב) ואת־פתרוסים ואת־
 כמלוהים (י' יד) על־שׂור על־חמור (שמות כ"ב ח'), וכן בפעלים כאשר הארכת
 בסימט' וכן מ"ש ואם הפעל בכנוי, ע' בסימט' שאין תלוי בזה כלל כמו אשר
 לא־ידעו איש (י"ט ח) קולך שמעתי בגן (ג' י') וכיוצא אין מספר אלא כמ"ש
 לעיל אות א' שהכל תלוי בכונת בעל המאמר על איזה מלה כיון ולפניו המפסיק

(5) אולם כו', וכן בפעלים היו הלוך וחט' , וכן בג' שמות שא' נושא
 ושנים נשואים גיבהמפסיק בשם הב' אנשים מדינים סותרים (ל"ז כ"ח) משׂור
 עַד־חֲמֹר עַד־שֶׁה (שמות כ"ב ג') וכיוצא הרבה, ועל אות ה' :

שבו עיקר השבועה , ובמקומות אחרים אברהם במשרת לפי שיעקב מכוון האבות :

(ד) כל ארבעה שמות השוים ביחס הנושא , הראשון במשרת והשני במפסיק פתוח והשלישי במשרת והרביעי במפסיק יותר ; כמו הן ונפתלי נד ואשר , וכן חמשה שמות הצופים שנים הראשון במשרת והשני במפסיק והשלישי במפסיק יותר והרביעי במשרת והוא במפסיק , כמו יואל וימין ואהרן ויבין ויחזק , ואם הרביעי מתיחס לג' הג' במשרת והרביעי במפסיק יותר מן הג' והוא ביותר מן הרביעי , כמו בןכסף ובנהב ובנחשת ובברזל ובשלמית :

(ה) כל שני שמות שהראשונה סמוכה לאחריה בסמיכות הענין הראשון במשרת , ואם לפניו גיכ סמוך הראשון במפסיק , כמו מלאכת עבודת הקדש הגל מחנה יהודה , ואם היא סמוכה והג' אינה סמוכה , אם הג' תאר לשנית השנית במשרת והיא במפסיק , כמו המון עמים רבים , ואם הג' סגולה היא במשרת והג' במפסיק , כמו עצת אחיתופל הטיבה ; ומוזה תבין כי כתוב פעם בספר התורה הזאת (דברים כח) לפי שהג' תאר לב' , ולכן נאמר הזאת בספר התורה הזאת (שם כט) הג' תאר לא' . לכן הוא במשרת ונאמר הזה : ואם היא סמוכה לב' והג' בויו החבור גיכ היא במשרת והג' במפסיק , כמו מנתת יהודה וירושללים , ואם ג' כלות סמוכים לד' היא במפסיק יותר והג' בפתוח והג' במשרת פקודת שמרני משמרת הקדש , מסך פתח אהל מועד , ואם היא סמוכה והאחרים בויו החבור אפילו אם תחסר היויו כמנהגה היא במשרת והג' במפסיק והג' במשרת (4) כמו אלהי אברהם יצחק ויעקב , ואם גם הג' סמוכה והרביעי בויו החבור היא במפסיק והג' במשרת והרביעי במפסיק , כמו ארץ זבת חלב ודבש :

כל

(4) אלקי אברהם , עיקר המעם כאן כי שמות הג' העיקרים שהם אברהם יצחק ויעקב נאמרו בפניהם סמיך בדיון ג' ע"כ אלהי שלפניו סמוך במשרת , משאיכ בארץ זבת חלב ודבש עיקר המעם דין המפסיק בשני סמך מה שנהבאר בדיון זה שהוא כמו מנתת יהודה וירושללים הגל , ע"כ ארץ שלפניו במ"פ שאין ב' משרתים לפני מפתח .

ו) כל מאמר בעל שלש מלות שהוא פעל ואחריו ב' שמות או מלות והפעל הוא מתיחס על שני השמות בשוה כענין מושך עצמו ואחר עמו, יהיה הפעל במשרת והשם שאחריה במפסיק והג' במפסיק יותר, כמו היתה תלוי ובלוי, כל-תופש בנור ועגב (ברא ד), ואולם אם הפעל בלשון רבים והשמות בלשון יחיד הפעל במפסיק, (5) כמו ויקהילו משה ואהרן, ואם השם הא' גיב בליד אף שב' בלוי הפעל במשרת, ואם הראשונה פעל והשני שם נממך לשלישי או שהג' תאר לשני, אז הפעל במפסיק והשם הראשון במשרת, ואם שני שמות כתובים בראשונה ואחריהם הפעל, הראשון תמיד במשרת כדון בכ' שמות שווים ביחס, הנושא, ואם שני מלות הראשונות פעלים ואחריהם השם המתיחס עליהם או הפעל הראשון במשרת והשני במפסיק פחות, כמו ואקד ואשתחנה לוי, ואם הפעל הראשון הוא רק הכנה אל הפעל השני או שהוא מגביל אותו ביותר באופן שהפעל הא' מתיחס רק על הפעל הב' ולא על השם שאחריו, או הראשון במפסיק והשני במשרת והשם במפסיק, כמו ותמהר ותורד פדה מעליה, ויעלו ויתורו אתהארץ, ואם השם במשרת הפעל שלפניו במפסיק והראשון במפסיק יותר וילכו ויבואו אל משה ואל אהרן, ואם הפעל השני (6) בלא ויזו החבור תמיד הראשון במשרת אף שהוא רק הכנה לשני כמו עלה דש, קומו סעו, ומהם המקור המחובר לפעל משרשו בין מלפניו ובין מאחריו הראשון במשרת והשני במפסיק:

מלות

(5) כמו ויקהילו, וואינו אמת, ונמצא גם בליד והמפסיק בשיב חטאו משקת מלך מצרים והאופה (מ' א') וכיוצא הרבה בסיהם, וגם מה שהחנה שהשם ויתה נממך או שהג' תאר אינו תלוי בזה כי הנה אמר ויקרא לרחל ולאה (ליא ד') ויקרא במפסיק (שם י"ד) וקען רחל ולאה, רחל במפסיק ועיקר הכל לא תלוי רק בבנות בעל המאמר כי אצל יעקב העיקר רחל ע"כ לפניו המפסיק במ"ש לעיל סי' שצ"ח אות א' מש"כ ותען רחל אצל משה הכותב והמספר שתיהן שוות והדברים עמוקים ולא בארם כאן אף אחת מני אלה.

(6) בלאו, לא תלוי בזה כי וצא הלחם (שמות י"ט) וקומו שובנו (בראשית מ"ג י"ג) וראשון במפסיק בלאו וצא וקומו ונעלה (להג') בואו והראשון במשרת.

שצט §

מלות הגוף ומלות השעם והענין . כמו אני אתה הוא הם , זה
 זאת , ככה כזה , כי גם , או , עוד , לפני , אחרי , הנה , אשר , למען
 ודומיהם . אם אחריהם מלה במפסיק הם במשרת , ואם אחריהם
 משרת הם במפסיק , ואפילו מלות הגוף שלפני הבינוני והבינוני
 במשרת הם במפסיק אנכי מצוה אתכם , ואם הבינוני במפסיק הוא
 במשרת אנכי הולך , רק אם יש שם יתרון . דהיינו שיבוא מלת הגוף
 נוסף על סמן הגוף הנכלל בפעל , אז הוא במפסיק לפני המפסיק .
 כמו ויעל אברים ממצרים : הוא ואשתו וכל אשר ליו , ובאת אל
 התכה אתה ואשתך :

§ ת

המאמר הוא אשר יכלול משפט נושא ונשוא וגרדיהם ומשיניהם.
 דימ ויאמר אליהם יוסף הוא אשר דברתי אליכם לאמר מרגלים
 אתם , הנושא יוסף , והנשוא ויאמר , השאר פעול האמירה , ועם
 זה בבחינת המאמר יתחלק לאיברים , וכל הפסק מובן נקרא איבר
 המאמר , וכן דימ מהעוף למינהו ומן התהמה למינהו . מפל המש
 האדמה למינהו . שנים מכל ! יבואו אליה להחיות , עד האדמה
 למינהו מאמר גדול גרדי הנשוא ובו ג' מאמרים קטנים , ומדרך
 פסקי הטעמים להפסיק בסוף כל אברי המאמר לפיהו גדול או קטן
 ועתה דע כי משפט מאמר שלם בעל שני אברים כמשפט מאמר
 בעל ב' שמות , ומאמר בעל ג' אברים משפט מאמר בעל ג'
 שמות , וכן בכלם , אלא שבמקום שיבוא בשמות טעם משרת יבוא
 בסוף האברים מפסיק פחות , לכן במשל שזכרנו הראשון במפסיק
 פחות (רביעי) והשני במפסיק גדול (זיק) והג' ביזתר גדול (אתנח) .
 עיד השן ואפוד ומעיל , וכן במאמר בעל ד' אברים הא' במפסיק
 פחות הב' במפסיק יותר הג' בפחות משלפניו ושל אחריו והד'
 ביותר , כמו מן התהמה הטהורה ומן התהמה אשר אינה טהורה
 ומן העוף וכל אשר רומש על האדמה : וכן נוהג באיברי המאמר
 התיחסות .

(1) הוא ואשתו אין מזה ראייה כי ואשתו במשרת .

וַיַּחֲסוּת בַּמִּנְהַג כַּשְּׁמוֹת כַּאֲשֶׁר הִתְבָּאֵר (1) כִּמּוֹ וְהָאֲתוֹת וְהַמִּזְפָּתִים
 עַד הַחֻקָּה וְהַיְרֻעַ הַנְּטוּיָה : שְׁנֵי מֵאֲמָרִים הַאֲחֻזְנִים מִתִּירוֹסִים
 מִן זֶה לְזֶה לְכֵן הִרְאִישׁוֹן בַּמִּפְסִיק יוֹתֵר גְּדוֹל מִן הַשְּׁנִי , וְכֵן בִּה אִיבְרִים
 מֵאֲמַר אֶחָד וְאֶקְרָא חוֹרֵב עַל הָאָרֶץ וְעַל הַהָרִים | וְעַל הַגֶּן תִּירוֹשׁ
 הָרִי | וְעַל אֲשֶׁר תּוֹצִיא הָאֲדָמָה | וְעַל הָאָדָם וְהַפְּהֶמָה | וְעַל כָּל־
 עַבְדֵי בָּפִים , כִּדָּן שֶׁהִתְבָּאֵר לְעִיל בַּחֲמֵשׁ שְׁמוֹת :

כָּל מֵאֲמַר שֶׁאִבְר אֶחָד כָּלֵל וְהַשְּׂאֵר פִּרְטוֹ הַכָּלֵל בַּמִּפְסִיק יוֹתֵר ,
 מִן הַחֲשׂוֹב בַּמִּפְסִיק יוֹתֵר מִן הַגְּרוּעַ מִמֶּנּוּ , כִּמּוֹ עַל־כָּל־דְּבַר־פֶּשַׁע |
 עַל־שׂוֹרֵעַל־חֲמוֹר־עַל־שֵׁה עַל־שְׁלֵמָה וְעַל־כָּל־אֲבֵדָה | אֲשֶׁר יֵאֲמַר
 בִּיהוּא זֶה , פֶּשַׁע הַכָּלֵל מִפְסִיק גְּדוֹל מִן הַפּוֹד שְׂאֲחֵרָיו כִּדָּן כַּמַּעַם
 בְּפוֹל , אֲבֵדָה בְּרִבְעֵי לָפִי שֶׁהוּא יוֹתֵר מִן חֲפֵשֶׁמָּה שְׂאֲחֵרָיו וּפְחוֹת
 מִן הַמֶּלֶךְ שְׂאֲחֵר הַפֶּשֶׁמָּה (§ שְׁצִי) וְגַם הוּא כּוֹלֵל יוֹתֵר גְּזָל מֵהַ
 שְׁלֵפְנָיו , וְאִיכ שְׁלֵמָה בְּגֵרֶשׁ מִשְׁנֵה רִבְעֵי , עַל הַחֲמוֹר כִּתִּיג יֵתֵר
 שְׁלֵגֶרֶשׁ , שׂוֹר בִּיתֵר שְׁלֵתִיג לָפִי שֶׁהוּא חֲשׂוֹב , וְכֵן הַדִּין בְּדֵי
 שְׁמוֹת שֶׁהֵא כָּלֵל וְמֵה שְׂאֲחֵרָיו פִּרְטוֹ הַכָּלֵל מִפְסִיק יוֹתֵר :

כָּל מֵאֲמַר מוֹסַגֵּר (מִלְּטֵנִסְהַשְּׁוִים) בַּתּוֹךְ מֵאֲמַר אֶחָד לְתוֹסַפֶּת וּבְאוֹר
 יֵבֹא בְּסוֹף הַמַּסְגֵּר הַמִּפְסִיק יוֹתֵר מֵאֲשֶׁר לִפְנָיו , כִּמּוֹ וַיֹּצֵא מֶלֶךְ־סָדוֹם
 לְקִרְאָתוֹ (אֲחֵרִי שׂוֹבֵב מִהַכּוֹת אֶת־כִּבְרֵלְעָמֶר וְהַמְּלָכִים אֲשֶׁר אִתּוֹ)
 אֶל־עַמֶּק־שֵׁה , וְקָנְשִׁיכֶם וַיַּטְפְּכֶם וּמִקְנֵכֶם (וְדַעְתִּי כִּי־מִקְנֵה רֵב לָכֶם)
 שָׁבִי בְּעַרְיָכֶם , וַיִּדְבְּרוּ אֵלָיו הַיְלָדִים אֲשֶׁר גִּדְּלוּ אִתּוֹ לֵאמֹר כִּהֵּן
 תֵּאֲמַר לְעַם הַזֶּה (אֲשֶׁר דִּבְרָו אֵלָיךְ לֵאמֹר אִכְיָה הַכְּבִיד אֶת־עַלְנוּ
 אֶתְהָה הַקֵּל מֵעַלְיָנוּ) כִּהֵן תִּדְבֹּר אֵלֵיהֶם קָמְנִי עֵבֶה מִפְתָּנִי אֲבִי , וַיִּתֵּן
 אֶל־מֹשֶׁה (בְּכַלְתּוֹ לְדַבֵּר אִתּוֹ בְּהַר סִינַי) שְׁנֵי לַחֹת הַעֲדוּת וְגו' :

(1) כִּמּוֹ וְהָאֲתוֹת , אֵין זֶה מֵאֲמָרִים רַק שְׁמוֹת גִּפְרִיּוֹת כַּמַּשׁ , וְכֵן עַל כָּל
 דְּבַר פֶּשַׁע הֵם שְׁמוֹת וְכֵל אֲשֶׁר כִּתְבֵי בּוֹ אֵינוֹ כִּי בִאֲמַת בְּכ"ם הַכָּלֵל הוּא בְּרִבְעֵי
 הֵם לְמֵאוֹת רַק בַּמִּקּוֹמוֹת מַעֲטִים בֵּא הַפּוֹד מִקּוֹם זֶרְבִיעֵי כַּמִּשׁ לְעִיל סִי שְׁצ"א
 אֶת־א' וְהֵם שְׁנֵי מִשְׁקָלִים בַּמַּעֲטִים כִּמּוֹ שִׁישׁ מִשְׁקָלִים בַּשְּׁמוֹת וּפְעִלֵיג וּסְלוֹת
 כַּמִּשׁ לְעִיל סִי שְׁפ"ח אֹתֵד' גַּם עַל שׂוֹר עַל חֲמוֹר הֵי רֵאוּי לֵהוּיּוֹת בַּחוּבְרִים
 רַק גִּפְרָדוֹ לְהוֹרוֹת עַל עֵינֵן מֵה , כַּמִּשׁ לְעִיל סִי שְׁצ"ח אֹתֵב' , וְהַכָּלֵל שֶׁהַעֵינֵן
 הֵא עֵמוֹק וּבַסְבְּרוֹת דְּקוֹת לְהוֹרוֹת עַל כּוֹנֵת בַּעַל הַמֵּאֲמַר מֵה שְׂא"א לְבַרֵד בַּמְלוֹת
 חֲזַעְטִים שְׁנַים וּשְׁלֹשׁ דְּלִתוֹת כַּאֲשֶׁר כִּתְבָתִי בְּס"ה הַט הַגְּדוֹל רַחֲבַת יָדִים , וּמַעֲנֵן
 מֵאֲמַר מוֹסַגֵּר , עַל סִי שְׁפ"מ אֹתֵא' .

נתוח המלות

א בְּרֵאשִׁית מְלֵא בַת ב' הַבְּרוּת הַרְאשׁוֹנָה פְּשׁוּמָה וְהַשְּׁנִיד
מְרַכֶּבֶת (ס) (ט) הַבֵּית בְּשׂוֹא נַע (פ) (צו) וּבְדַגֵּשׁ קַל (ס מא) , וְהַנְּגִינָה
מְלַרַע (ס נ) , וְהוּא שֵׁם מְקָרָה , שְׂרִשׁוֹרֵאשׁ , בְּתוֹסַפַּת (יֵת) בְּסוּף
לְסַמֵּן נִקְבָּה (ס קיז) , וּמִשְׁקְלוֹ פְּעֻלִית (ס קצא) , וְהוֹנַח הָאֱלֹף (ס ד)
וְהַבֵּית (י) שְׂמוֹשׁ הַדְּבֻק (ס שְׁנו):

בְּרָא בַת ב' אֲבֵרוֹת פְּשׁוּמֹת , וְהוּא פִּעַל יוֹצֵא עֵבֶר יַחֲדָה נִסְתָּר
מִבְּנִין הַקָּל לְגוֹרֵת נָחִי לְמַד אֱלֹף (ס רנד) :

אֱלֹהִים בַּת ב' הַבְּרוּת וְהוּא פְּשׁוּמָה וְהוּא מְרַכֶּבֶת , וְהָאֱלֹף
בְּהִים (ס יז) , וּמְלַרַע (ס נ) , וְהוּא שֵׁם תֹּאדָר , שְׂרִשׁוֹ אֱלֹהֵי עִים פְּעוּל
(קעז) , בְּתוֹסַפַּת (ים) סַמֵּן רַבִּים וְזָכָרִים , וּבֵא בְּלִד לִיַּחַד דְּרָךְ מַעֲלָה
וְכִבוֹד (ס שְׁעז):

אֵת בַּת הַבְּרֵה אַחַת וּמְרַכֶּבֶת , וְהוּא מֵלֵת הַחֵם , סַמֵּן הַפְּעוּל ,
(מקוּמָטִין) (ס קמג) , שְׂרִשׁוֹ אוֹת (ס קנח) :

הַשְּׂמִים כַּת ד' הַבְּרוּת הַרְאשׁוֹנָה וְהַאֲחֵרוֹנָה מְרַכֶּבֶת וְהַאֲמֻצְעוֹ
פְּשׁוּמֹת וְהַשִּׁין בְּדַגֵּשׁ חוֹק כְּדִין אַחַד הִיא הַיְדִיעָה (ס לז) , וְהַנְּגִינָה
מְלַעִיל (ס נ) , וְהוּא שֵׁם עֵצִים כְּלָלִי , שְׂרִשׁוֹ שְׂמָה ,
בְּתוֹסַפַּת (ים) סַמֵּן רַבּוֹי זוּגִי , (ס קצ) וְלֹא יוֹבֵא בִּיַּחַד כְּלָל :

הָאֲרִץ בַּת ג' הַבְּרוּת ב' פְּשׁוּמֹת וְהוּא מְרַכֶּבֶת , וְהוּא בְּקַמִּץ
ת' פִּתְחַלֵּת שְׁלוֹם דְּנִשׁ הַרְאוֹי אַחַד הִיא הַיְדִיעָה (ס כח) , וְהַנְּגִינָה
מְלַעִיל (ס נ) , וְהוּא שֵׁם עֵצִים כְּלָלִי עִים פְּעַל , (כ) וּבְעֵבֶר הַפֶּסֶק
הָאֱלֹף בְּקַמִּץ (ס כח) , וְרוֹבּוֹ ל' נִקְבָּה , וְהַפֶּסֶק בְּכָלל בְּעַל מֵאֵר
אַחַד , הַנּוֹשֵׂא אֱלֹהִים , הַנּוֹשֵׂא בְּרָא , בְּרֵאשִׁית תֹּאדָר הַפֶּעַל מִגְּבִיל

הזמן

1) שְׂמוֹשׁ הַדְּבֻק , אִינוּ רַק הוּא מִשׁ בְּמִי שְׁנֵיב רֵאשׁוֹנָה בְּרֵאשׁוֹנָה וְהוּא
נֵאמַר שְׂחֵר בּוֹ הַנְּסַךְ , כְּמִשׁ לַעִיל סִי רִצִּי אוֹת א' מוֹרָה הַב' עַל הוֹמֵן , עַל
סִי שְׁנֵי דִין ד' וְכִמִּשׁ בְּזַמֵּךְ בְּמֵלֶה הָאֲרִץ .

2) וּבְעֵבֶר הַפֶּסֶק , אִינוּ אִמַּת רַק כִּי בִיְדִיעָה לַעוֹלָם קַמִּץ , כְּמִשׁ הוּא
עֵצוֹ לַעִיל סִי קַע"ח וְהַמַּעַם הוּא כְּמִשׁ בְּסִי הַל' .

מן. (§ העה) שמים וארץ שמות צדדים (§ קמא) נומים ביחס
עול את :

ב והארץ שרשו התבאר, והויז השואית בראש משמש
וציא דבר מכלל המסופר (מיוסרומטין, חכבר) : (§ שנח) :

היתה בת ב' הברות פשוטות, והיוד בשוא נע ולפניה מתג
(סד), ומלרע (§ נא), והוא פעל עבר נקבה יחידה נסתר מבנין
קל לגורת נחי ליה, שרשו היה (§ הנה) :

תהו בת ב' הברות פשוטות, והתיז רפוי כרין אחר אהוי
(מנ) והוא שם תאר נשוא, שרשו תהה ע"מ פֿעל ושבה היא לויז
לכן הוא מלעיל :

ובהו שוח למשקל תהו בכל ענין, והויזי החבור בראש בקמץ
עבור שתקף בתנועה שאחריה נגינה מפסקת (§ לה) :

וחֿשך הוא שם המקרה זכר ולא יתרבה, ומשקלו פֿעל,
נגינה מלעיל (§ קעה) :

על מלת היחס (§ שנו) שרשו עלה, ומחובר במקף לכן הוא
בלי נגינת (§ עט) :

פְּנִי הוא (§) שם עצם כללי, שרשו פנה, ותמיד בלרז ולא
יבוא ביחוד כלל (§ קמ), והוא נסמך מן פנים, (§ שנו) :

תהום בת הברה מרכבת, והתיז רפוי כמבואר במלת תהו,
והוא שם עצם כללי נקבה יחידה בלי סמן המין וע"מ פֿעול (§ קעז) :

ורוח בת הברה מרכבת, והתיז בפתח גנובה (§ יח), והוא
שע"כ, מין משותף ע"מ פּוּל (§ רד), ופה הוא (§) לשון זכר ונסמך :

מרחפת הוא בינוני לנקבה יחידה מבנין פעל לגורת השלמים,
ובא בלי תשלום דגש (§ רלו), והנגינה מלעיל (§ ג) :

הפּיִסְבַּת גיה ב' מרכבות והאמצעי פשוטה, והוא שם הקבוץ
(§ צז) ברבוי ונגי (ע"ל סי' ק"ו אות ג') (§ קמ) ולכן הוא מלעיל (§ ג) .

והקמץ

3) שם עצם אינו רק תאר הפעל, ע"ל סי' רע"ו .

4) לשון זכר, כיון שאמר מרחפת הרי הוא נקבה רק בלא סי' המין,
כמיש לעיל במלה תהום .

והקמץ בעבור ההפסק (כח) , והפסיק מאמר מרחב בת משפטים: נושא הא' והארץ ונשואו תהו ובהו תארים נשוא (פח): נושא הב' וחשך ומבין כהסרון דבור המציאות היה שהו הגשוא (שמא, שני): נושא הג' ודח אלהים ונשואו מרחפת, וב בינוני במקום עבר (קמא) אשר מוכן גכ בהסרון דבור המציאות היתה (פארמליסיות טרנספריטי, וולד ופמסטר), ומלת היתה עומד במקו ג' (שעב):

ג) ויאמר הוא פעל יוצא בנין הקל גזרת נחי פיא (רמח) עתה עם ויו ההפוך לכן הגנינה מלעיל (נא):

יהי הוא פעל הראשי, היה גזרת נחי ליה (רנח) וראוי יהיו ובא איך דרך זר, והוא עתיד במקום צווי (שמז): אור הוא שם עצם כללי משהוף, ופה בל זכר, ומשקלו פול עול (רד): יהי הוא פעל היה הניל עם ויו ההפוך, והפסיק מאמר אחו בעל ב' משפטים, אלהים נושא, ויאמר נשוא, יהי אור פעול האמירה כו:

ד) וירא הוא פעל יוצא לגזרת נחי ליה: שרש ראה (רנה) עתיד יחיד נסתר מבנין הקל עם ויו ההפוך, והי ראוי וירא עם וישב ולפי שאין אלף נח נראה (יג) היא בלי שוא, ובא היות בפונח מפני הריש כי גם בה נודג הרחבה לפעמים:

כי הוא מלת הקשור, באור המשפט (נירקוט טקריפטיב) (שנמ) כאשר משפט האחד פעול נשוא משפט הראשון (מח):

טוב הוא תאר נשוא, ומשקלו פול (רד), ומבין פה בהסרון דבור המציאות הוא (גוס חיוס):

ויבדל פעל יוצא לגזרת השלמים, בנין הפעיל, עתיד יחיד זכר נסתר עם ויו ההפוך, לכן יבוא צירחת חירק (רלמ), ושני וויין וירא ויבדל משמשים גכ להתחמו המשפטי (שנח) (m-oh): בין מלת היחס, מורה ההבדל בין שני שמות (שנז): והפסיק בעל מאמר אחד מג' משפטים אלהים נושא וירא נשוא את האור הגעול, כי טוב (הוא) משפט שלם פעול הראיה, ויבדל משפט שני, הם מתחמים ועיו, עיי ב' וויין:

ויקרא

ה וַיִּקְרָא פֶּעַל יוֹצֵא , גִּזְרֵת נָחַי לֹא (ס דגד) בְּגִין הִקְל עֲתִיד
זכר נסתר עם ויזו ההפוך :

לְאוֹר הַתְּבַאֵר וְהַלְמִיד בְּמִקְוִים סִמָּן הַפְּעוּל אֵת (ס שג) וְהִיא
בְּקִמְצַן ת' לְהַאֲוֹר (ס ד כו • לז) :

יוֹם שֵׁם עֵצִים כִּלְלִי יִחִיד זָכַר עִיִּם פּוֹל (ס רד) :

וְלַחֲשֵׁךְ הַתְּבַאֵר , וְקִרְיַת הַשֵּׁם לִפְעַל לְעוֹרֵר עַל הַהִפְסֵק
וְהַהֲבִדֵל בֵּין ב' מִשְׁפָּטִים (מִרְעֵבֵי אֲחִיזַיִן , מִבְּעַר) (ס שגא) :

לִילָה שֵׁם עֵצִים כִּלְלִי יִחִיד זָכַר עִיִּם פִּיל (ס רד) , וְהִיא נוֹסֶפֶת
לְכֵן הוּא מִלְעִיל (ס ג) , וְהַקְמִץ הֵא' בְּעֵבֶר הַהִפְסֵק (ס כו) :

עָרַב שֵׁם תֹּאֵר לְזִמְן מִיִּן זָכַר עִיִּם פֶּעַל (ס קעח) וּמִלְעִיל :

בָּקֵר שֵׁם כְּמוֹהוּ מִיִּן זָכַר עִיִּם פֶּעַל (ס קעה) וּמִלְעִיל :

אַחַר שֵׁם מִסְפָּר יִסוּדֵי זָכַר יִחִיד (ס קלב) , וּבִפְסוּקֵי מֵאֲמָרִים
בְּעַל ב' מִשְׁפָּטִים , וְהֵם מְבוֹאָרִים : וְהֵנָּה זֶה הַמְּעַט לְדוֹנָמָא לְבַד ,
וְעַל הָאוֹפֵן הַזֶּה יִנְהַג הַמְּוֵרָה אֵת תְּלִמְדוֹ , יִנְתַּח לוֹ הַמְּלוֹת וְיַעֲוֹרְרֵהוּ
בְּכָל מְלָה עַל כִּלְלֵי הַדְּקוּק הַגְּמֵצָאִים בָּהּ , וְאִתְּ כִךְ עַל חֶלֶק
הַמִּשְׁשֵׁט וְאִחִיב עַל נְתוּזֵי הַמֵּאֲמֵר :

ת ם

רוח ראשי המלות הבאים בספר הזה

בזח	• דגש חזק :	ע"ם	• על משקל :
ד"ק	• דגש קל :	ע"י	• על ידי :
ה"פ	• הברה פשוטה :	ע"כ	• על כן :
ה"מ	• הברה מרכבת :	ע"פ	• ע"פ הפעל :
ח"ס	• חמף סגול :	פ"א	• פ"א אלף :
ח"פ	• חמף פתח :	פ"ג	• פתח גנובה :
ח"ק	• חמף קמץ :	פ"י	• פ"א יוד פעל יוצא :
ח"פ"י	• חמף פ"א יוד :	פ"נ	• פ"א נרן :
ח"פ"נ	• חמף פ"א נרן :	פ"ע	• פעל עומד :
ח"קצ	• חמף קצוות :	פ"ח	• פעל חזור :
כשגזע	• כשהא נקשר עם :	פ"פ	• פ"א פעל :
ל"ז	• לשון זכר :	ש"ז	• שם זכר :
ל"ג	• לשון נקבה :	ש"נ	• שם נוטה :
ל"י	• לשון יחד :	שע"כ	• שם עצם כללי :
ל"ד	• לשון רבים :	שע"פ	• שם עצם פרטי :
ל"פ	• למד פעל :	ש"ד	• שם התאר :
ל"ד"ק	• לדעת קצת :	ש"י	• שם ישר :
מ"ב	• מדבר בעדו :	ש"נ	• שם נוטה :
מ"ג	• מספר גדול :	ש"נח	• שוא נח :
מ"ק	• מספר קטן :	ש"נע	• שוא נע :
נחלא	• נח למד אלף :	ש"מ"ש	• שם משותף :
נחלה	• נח למד אלף :	ח"י	• תמורת תחת :
נפא	• נח פ"א אלף :	ח"ג	• תנועה גדולה תלישא :
נ"ש	• נח פ"א יוד :		• גדולה :
נ"עו	• נח ע"ן ו"ז :	ח"ק	• תנועה קטנה תלישא :
נ"ס'	• נחנסתר :		• קטנה :
נ"נר	• נח נראה :	חקלה	• תנועה קלה :
נ"אח	• נסוג אחור :	ח"ד	• תשלום דגש :
ס"הב	• סמן הבנין :	ח"הפ	• האר הפעל :
ס"המ	• סמן המשקל :	ח"הש	• תאר השם :
ס"המ'	• סמן המין :		• תחת השם :

ספר
שערי נעים

הוא תבוא מחוקים

בעללי גדיני

מעמי

איוב, משלי, תהלים

מהגאון הגדול החכם השלם מרה שלמה וציל
בעל מרכבת המשנה ושלחן עצי שמים,

עם כמה הערות יקרות בשולי היריעה, מהגב המרקוק
המפורסם מרה שלמה מדובנא רבתי וציל,

מדרג המדקדק המפורסם מזה שלמה מדובנא רבתי וציל

ב"ד בתים ע"ם יתור וארבע הגועות ארבע' פעמים, ושם המשוור בראשי ההרדויות
שיר חוכר כשכח המוילק"א האלהית מדברת, לאודיע לבני האדם גדלחה לסמכות גברת.
פקוד מחזק שרשה מאין אודנית תכבעו מספרת, הלא כל מחסרית וימי עניה ומרודיה היא מוכר'.
בחין מליצחה עתה עת גלחה היא משודרת, נגד המוזיק"א-גאנושית כחוד ישיה מתמורת :

- שען וכו' ואלי תרשישי' : ש ען אַלי אִישִׁים • גַּעְרִים וַיִּשִׁישִׁים
- כו' • ר"ל כחורים : וְאֵלֵי תִרְשִׁישִׁים • לַתּוֹךְ עַרְזָן בְּנֵי
- חקאים וגם מלאכים כולו : אֲנִשֵׁי שִׁיר אַקְרָא • לְכוּ נָא בְּמִדְבָּרָה •
- כלכם להשתעשע בערן : וְשִׁמְעוּ קוֹל זִמְרָה • גַּעֲיַמַת נִגְנָתִי
- גמ' : לאנשי שיר כו' ר"ל : לִבְשֵׁלִי תוֹסִיף קֶאֱלָ יוֹדְעִי
- לכשלי תוסיף קאל יודעי : לִבְהִנֵּה נִאֻדְרָתִי • קָאֵד מַה נְהַדְרָתִי •
- מלאכה השיר : טהמטס : וְדַדְק לְבַשְׁתִּי • וְהוּא יִלְבַּשְׁנִי
- בזלו כלכם לשמוע געומת : לֹא נִתְעַלֵּיתִי • בְּגוּעַם אִמְרָתִי •
- נגווי כי כלכם לא תחדמו : אֵלֵי • מַלְכֵה כו' • שֵׁשׁ בּו
- אלי : מלכה כו' : שיש בו : קָאֵד יִפְיִיתִי • כְּתוּלַעַת שְׁנִי
- פנכים דהיינו חס"ס : בְּאֵד מְקַרְאֵת • אֲפָרֶשׁ נִמְלֹאֹת
- וכספרי אמ"ת, גם העולה : וְסִתְרֵי נֹדְרֹת • הֲלֹא יִשְׁאַלּוּנִי
- ויורד : ולדק לכשתי כו' : קוֹרֵי בַחֲכֵמָה • יִסְדְּרָתִי שְׁמָה •
- ש"ה לרק לכשתי וילכשתי : וְסוֹדֵי גַעֲלָמָה • הֲלֹא רָמָה קִרְנֵי
- (איוז כ"ס י"ד) זסי' רש"י : אֲרִץ לֹא גִשְׁמָה • וַיְחִי זֶהְרַת חֲמָה :
- רדשתי אחרי הדק והוא : וְעוֹלָם הַגִּשְׁמָה • לְכֹלֵם אֵב אֲנִי
- גמל לי : מקורי בחכמה : רִינִי מוֹדֵעַ • לְשׁוּנֵי יָבִיעַ
- בחכמה הידועה לתשכילים : וְכִי הִנִּיטִי מְחוּמָה : וְסוֹדֵי
- ולכך הני"ת ממוחה : וסודי : קִרְנֵי כַה' • שֵׁשׁ רַמָּה
- טעמיה : כי הני' רממות : קִרְנֵי כַה' • שֵׁשׁ רַמָּה
- ח"א להשיג אוחס : הלא : וְאֲרִץ לֹא גוֹשְׁמָה • אֲרִץ
- רמה קרני : ש"ה רמה : כְּנִי לְמַלְכוּת אֶדְךָ לֹא כֹאֲרֵךְ
- קרני כה' (ש"א ב ח) : וְאֲרִץ לֹא גוֹשְׁמָה • אֲרִץ : הַגְּשָׁמִית כִּי אִין שֶׁס נִשְׁמִים
- וארץ לא גושמה : ארץ : כֹּלֵךְ • חִיו זֹהֵר חַמָּה כְּנִי
- כני למלכות אך לא לארץ : לַח"ת כִּי חַמָּה וְלַכְּנֵה כְּנִי
- הגשמי כי אין שם נשמים : לַח"ת וּמַלְכוּת • וְסוֹלַם
- כלל : חיו זוהר חמה כנוי : הַגְּשָׁמִית-כְּנִי לְכִינֵה כִּי נִשְׁעַ
- לח"ת כי חמה ולכנה כנוי : רוח נשמה שרשם במלכות •
- לח"ת ומלכות : וסולם : וַח"ת וְכִינֵה : לְכֹלֵם אֵב אֲנִי
- הנשמה-כנוי לכינה כי נשע : כִּי הַטְּנִיחָה שֶׁרֶשֶׁם בְּאַרְבַּע
- רוח נשמה שרשם במלכות : אוֹתוֹת הַיּוֹ"ה וְהַטְּעָמִים
- וח"ת וכינה : לכלם אב אני : בִּי"ד הַרְוּמוֹת לַחֲכָמָה הַמְּכֻנֶה אֲבָח כְּנֹדַע לִי"ח : לְגִלוֹת תּוֹשִׁיָה • הַתּוֹרָה נִקְרָאָה תּוֹשִׁיָה שֶׁמִּתְשַׁח
- כי הטניח שרשם בארבע : כְּחוֹ שֶׁל אֲדָם : הֲלֹא אִזוּ בְּלִי • כִּי הַטְּעָמִים גַּלְגַּל נִתְּנוּ כַסְפֵי אֶדְךָ לֹא נִתְּנוּ לְהַכְתִּיב כְּמוֹ הַמַּשְׁנֵה שֶׁהֵיִא
- כחול של אדם : הלא אז בלתי : חוֹרָה שְׂכַע"ע • יוֹדְעִי • הֵיִא הַאוֹמֵר הַיִּשְׂרָאֵלִית וְכֹל הַעַם נִקְרָאִים בְּלִשָּׁן יְחִיד כְּמוֹ כִּי שָׁחַת עִמָּךְ
- הנשמה-כנוי לכינה כי נשע : רוח נשמה שרשם במלכות : (שמות לב ז) וְלֹא נִאֻמַּר שָׁחַת, סֵלַח נֹא לְעַין הַעַם הַזֶּה (במדבר יד) יע' וְלֹא נִאֻמַּר הָאֵלֹהִי • הַגֵּלֶה •
- כחול של אדם : הלא אז בלתי : עַבֵּד לִיחִיד נִסְתַּר מִכֵּינֵךְ הַסֶּפֶל כְּמוֹ אֲשֶׁר הִגִּילָה מִירוּבְּלִים (אסתר ב ו) : וּמִלֵּא • פֶּנֶר לִיחִיד נִסְתַּר
- הנשמה-כנוי לכינה כי נשע : רוח נשמה שרשם במלכות : מִכֵּינֵךְ נִסְתַּר בְּמוֹ שְׂרָשֵׁי נִמְלֵא עַל (ש"ה ה ב) •
- כחול של אדם : הלא אז בלתי : וְנַחֲמֵלָא

ביו"ד הרומות לחכמה המכונה אבא כנודע ל"ח : לגלות תושיה • התורה נקראת תושיה שמתשח
כחו של אדם : הלא אז בלתי • כי הטעמים ג"ל נתנו כספני אך לא נתנו להכתב כמו המשנה שהיא
חורה שכע"ע : יודעי • היא האומה הישראלית וכל העם נקראים בלשן יחיד כמו כי שחח עמך
(שמות לב ז) וְלֹא נִאֻמַּר שָׁחַת, סֵלַח נֹא לְעַין הַעַם הַזֶּה (במדבר יד) יע' וְלֹא נִאֻמַּר הָאֵלֹהִי • הַגֵּלֶה •
עבד ליחיד נסתר מכינך הספל כמו אשר הגילה מירובלים (אסתר ב ו) : ומלא • פנר ליחיד נסתר
מכינך נסתר במו שרששי נמלא על (ש"ה ה ב) • ולכתוב

נתמלאה חמלה • פגסת הגדולה :

לבקש הצלה • ולכתוב הרשוני :

ני עוד וזכרת • לאנשי מסורת :

עמרת הפארת • הלא הבתירוני :

בדי גשארתי • בגנו מאתי :

ובדר ישבתי • ואין סבירני :

אד היה בקי • שלמה יצחקי :

במו סלת נקי • והבין עגני :

ברו חבבתי • בצלו ישבתי :

ואתו אהבתי • קמו בבת עיני :

אחר כי נשטה • הלא גרי כבה :

ושמחתי ערבה • וזרים צדוני :

דור השני • הלא באיר עיני :

ובנה בניני • ונלה מצפוני :

גדי בחכמה • ועורך מלחמה :

גידו הרמה • לעת כי גלוני :

זי הרים דגלי • בספר הלולי :

ואזוב גם משלי • וכם הדהבני :

ביעי בקדש • בתקמתו חדש :

עבדו שיר חדש • וגם הדפיסני :

כן יומם וליל • לאל אתן הלל :

עבורו אתפלל • במען חוני :

שואות חן חן לו • ויתרבה חילו :

וירצה מפעלו • כרים קרבני :

צוה צור קוני • להגדל עם עני :

קניו גם קיני • ואת הדיקמוני :

ולכתוב הרשוני • כי ביתי
 כנסת הגדולה התחילו
 לכתוב המסורת : כנז -
 כמו כאשר גזו, ואף שלא
 מלינו ככל המקרא שתשמע
 הכ"ף על לשון עבר ופחד
 מ"מ הרבה נמלא קך
 בפיוסי הקליהי ופירש גזו
 פרחו ר"ל שנפטר והלכו
 לבית פולמס : שלמה
 יצחקי הוא הפרטן הגדול
 רש"י ז"ל אשר פי' ח
 וכל הש"ס ופרקי אבות
 ומדרש רבה, הוא ה' בקי
 בחכמת הספמים לפומקה
 ולמביני מדע נקל למצוא
 בפירושו לש"ס ותנ"ך כמה
 פנינים מחכמה הזאת :
 ואחר כי נשכה ר"ל שנפס'
 ונשכה ארון הקודש :
 ושמחתי ערבה • ע"ה
 ערבה כל שמחה (ישעיה
 כד יא) ופי' רש"י ערבה
 החשיכה: בחירי השני ר"ל
 שני בשם זה שה' ג"כ שמו
 שלמה הוא כפל כנין שלמה
 ונראו כתיבות ובה בניני:
 נגידו בחכמה • הוא תאון
 המפורסם כפל מרכבת
 המשנה אשר ג"כ שמו
 שלמה ובתיבת כידו הרמה
 נרמו בספר מרכבת המש'
 שהוא על הי"ד החוסם
 להרמב"ם : בספר הלולי •
 הוא ספר תהלים : ואזוב גם
 משלי • הוא הסכוד הנחמד
 הזה על עמי אמ"ם :
 הרהיבני • ע"ה ש"ה
 הרהיבני הגיטו לבי כמו

הבסם פמל ואון (תלים ז י) רביעי בקדש הוא המכיל הס' הזה לבי' הדפו' וחדש השיר הזה וג"כ
 שו שלמה יחליל' לחשוד אותו כי להתפאר ח"ו קרא פלמו רביעי בקודש רק כי בן דרך בפלי השיר
 די להיטייר מלינת השיר : תשואות ס' • ע"ה תשואות חן תק' לה (זכריה ד ו) ופירש"י תשואות
 סק השמעת קול שהכל יאמרו מה נאה כנין זה וכן בלון יאמרו הכל מה נאה מכור זה החדש
 ג ידו : וירלה מפעלו • מי שכידו לרעות והוא הקדוש ברוך הוא • וכן מלאט כמה פסוקים קלרים
 כענין הזה : קיני גם קיני ואת הקדמוני אלו הג' אומות ידועים בתנ"כ במקומות רבים :

שער א

בנתח המאמר מן הסי' עד האתנח וכו' י"ז פתחים

(א) דע בשהאתנח ראוי להיות במלה הסמוכה לסי' בין בפסוק קצר ובין בפסוק ארוך אם המלה שבסי' ארוכה ישתנה לגרש וביעי כמו שר מ'מור לבני'קרח (תהלים מח א) כי לבני'קרח מלה ארוכה היא שיש שתי תנועות לפני מקום הגת המעם והיה בפסוק ארוך כמ'ש לקמן שיב'פ'ד ואם המלה שבסי' קצרה ישתנה האתנח למינח עולה כמו למנצח עד שושנים לר'ד (שם סי' א) למנצח לבני'קרח מ'מור (שם מו א) ודומיהם והיה בפסוק ארוך בשמקום האתנח סמוך לסי' ישתנה למינח עולה ויבאו שנים רצופים משאי' בפסוק ארוך ישרתהו מפחא עולה כמו יראת י' שנתא ר'ע נ'אה ונ'און ור'ד ר'ע ופ' תהפכת שנתא (משלי ח יג) כי תיבת ר'ע במפחא מפסוק וסי' הוא מה שיש בקצת ספרים ר'ע באתנח כי לא נשלם המאמר עד תהפכת ונשתנה למינח עולה כמ'ש ברא' כשהמלה שקודם הסי' ראוי לאתנח אבל אם אינה ראוי לאתנח והסי' הוא במלה שאינה ארוכה אז כשהוא פסוק קצר בעל ג' תיבות יבוא מרכא מפסוק וישרתהו מפחא משרה כמו שירה מ'מור לא'פ' (תהלים פג א) ואם הוא פסוק ארוך יבא מינח מפסוק וישרתהו מפחא משרת כמו משפט עשה צדקה בכל'עת (שם קו ג) (ב) היה הפסק מלה אחת בין מקום הגת האתנח לסי' אם המלה שבסי' ארוכה או בעלת מתג ישאר האתנח במקומו ותהי המלה שקודם הסי' בגיר כמו זיתים ס'ביב לשל'תך (שם קכח ג) כי לשל'תך הוא מלה ארוכה וכן תמים הוא ישרתני (שם קאו) כי מלת ישרתני במתג לפיכך הנוסח הנכונה היא אהלו בצור ירוסמני (שם כוה) ודלא כ"ס בצור במתג יורד אבל אם המלה שבסי' אינה ארוכה ולא בעלת מתג אז רואין אם המלה שלפניה ארוכה ישאר האתנח במקומו ותהי המלה שקודם הסי' במרכא כמו לעולם בצדק'תך פלמני (שם לא ב) מצרינו ומשנאנו הבישות (שם מד יא) ואם המלה שקודם הסי' בת מתג תנקד לפעמים בתאם נניטת מפחא מינח בתיבה אחת כמו אברהם ושכועתו לישחק (שם קה ט) עברה הושיעני בחסדך (שם לא יז) ובי'ם הושיעני בגרש רביעי

ועומים הוא כיון שהס'פ במלה שאינה ארוכה אמנם מצאנו
הפעמים מלה בת מתג במרכאלבד . היה הס'פ במלה שאינה
זכה וגם המלה שלפניה בלתי ארוכה או ישתנה האתנח לגר
דת המרכא את הס'פ ואת הגר כמו שמצאנו ב' פסוקים
ופים אתה צויתה פקדיה לשמר מאד : אחלי יפוני דרכי לשמר
קה (שם קיט דה) וברוב הספרים פקדיך דרכי בגר שרביע ויש
רם ברביע לכד ואולם הם במקום אתנח לכן בא לפניהם הטפתא
סיק הבא לפני האתנח משאיכ גר שאינו ביכ האתנח דהיינו
ש אתנח בפסוק ההוא לא יבא לפניו לעולם טפתא כמו שיתבאר
מן פמ'ז ויהיה לאתר העולה ויורד ישתנה האתנח לגר כשהמלה
זא בס'פ ומלה שלפניה הם בלתי ארוכות וישרתהו המרכא
א לפניו הטפתא מפסיק כמו שמו סלזו לזכב בערבות ביה שמו
לז לפניו (שם ס"ח ה) ותיבת בערבות בטפתא ודלא כ"ס בערבות
תנח כי לא נשלם המאמר עד ביה שמו . והעד הפוד שבת יבת
וכמ'ש לקמן ודומיהם רבים :

(ג) ואשר הם שלא כמתג הוא; מצאנו ויושיעם פירחסו בו (שם
מ) הדיחמו פי— מרו בקה (שם ה יא) שאינם מלות ארוכות מרין
ג אחור וכן אודנו שנועות פניו (שם מכ ו) ועוד מתי מעט דומיהם
שעם פשוט בהם שהיא מאמר בפ'ע ומפסיק טובא משאיכ
שא כפי אל— מצותה אשד— אהבתי ואשיתה בחקקה (פ"ש שם
מתי שמרובה בתנועות ומ'ס נשתנה האתנח לגר מפני שתיבת
בתי אינו חיתך מאמר שלם :

(ד) משרת הס'פ כשהס'פ במלה קצרה הוא תמיד המרכא
דו אמנם כשבא פסק בין ב' תיבות הדומות ותהיה המלה
משרתת מהאמת (דהיינו שאין בין התנועה שלפני מקום הנחת
זעם לבין מקום הנחת הזעם לא שוא ולא דגש) יבאו תאמי
נות כמו לעולם וימלא כבודו את— כל הארץ אמן ואמן (שם
כ"ט) והיה אחר גר שאינו ביכ האתנח כמו בשתם האמרים
הוא האח (שם עג) וכן לפני השם שיש פסק כמו נפשו ובוצע בך
וי (שם יט) היתה המלה המשרתת זעירא או בת יתר ותהיה

במונח

במונח כמו בדרך עדותיה ששתי בעל פלהן (שם קימ די) ו
לפי ואל עדותיה ואל אל בצע (שם קימ לה) והיה אחר גר שו
ביב האתנה כמו וקשוואה ולהצמח מצא רשא (איוב לח כו) מד
הייתי ככוס הרבות (שם קב ז) כי תיבת מצא נסוג אחר וזה
לעולם חזק מאשר יבוא שלא כמנהג וכמ"ש פ"ו :

(ה) היו ב' מלות בין האתנה לס"פ (וכ"ש יותר) יתקיים דא
במקומו . וכל שאין רק ב' מלות אם הראשונה מופסקת תנ
לעולם הראשונה בגר והשניה המחזרת תנקד במונח אם ה
מלה ועירא או בת יתד או במרכא במלה שאינה ועירא אפילו ארו
ואפי' מתאמת אאיכ יש פסק יבא תאמי ננינו כמ"ש פ"ד כמו בנט
בלנור וקול וסרה (שם נח ה) לפי שהמשרת במלה בת יתד משא
במלה שאינה קצרה או במלה ארוכה יבא המרכא כמו למשא
אמרת צדקי טאל (איוב לה ב) למסר ויאמר כי ישוּבך מאון (ש
לו י) ואפילו במלה מתאמת כמו ותוך תחת לשוננו עמל ואון (ש
ז) בשת ועליו יציץ נזרו (שם קלב יח) ולפיז"ס הוא מה שמצא
מנגדו כל צורריו יפ"ח פהם (שם י ה) ודרי מצאנו יי אשית ביל
יפ"ח לו (שם יב ו) במרכא לכד ולא יבא תאמי ננינות אלא במל
מתאמת שיש ארדיה פסק כמ"ש פ"ד . היתה המלה הראשונה
מחזרת והשני מופסקת אם המלה שבס"פ ארוכה תהיה המל
המופסקת בגר וישרתה המרכא כמו וקמי בנתה לרעי מרה
(שם קלט ב) אמרת ביהגדלת על בל שמך אמרתה (שם קלח
ו) אם המלה שבס"פ קצרה יבא מונח מפסיק במקום ת"ד (וישרת
מפוח משרת כמו טוב פי לעולם חסדו (שם קא) משפט על
צדקה בקלעת (שם קנ ג) ודומיהם רבים :

(י) ואשר יבאו שלא כמשפט כמו פלאות עדותיה על בן נצת
נפשי (שם קימ קבט) ותיבת נצתם מלעיל ואינה מלה ארוכה וסו

המין

(*) תגה"ה , אמר עמ"ר כסוק ויהי"י למשען לי (שם יח יט) כ"ס הנוסחא הנכונה ולא כ"ס
ויהי"י למשען לי דל"כ כ"ס רמ"ו לסיוח נחשון במרכא שהיא חלק מרכא נח
והטעם, וסוד יבד טליו רישו (כשחולל ב ככ יט) ויהי"י משען לי כמ"ל שתיבת משען כסוק
וסין חוק אם סוף כמ"ל לו כ"ל נמ"ד :

מִן וְקִיְסָר רוח סְעֵרָה עֲשֶׂה דְבָרוֹ (שם קמחח) אָנָּה יי הוֹשִׁיעָה נָא
 נָא יי הַצְלִיחָה נָא (שם קיח.ה) וְתִכַּת הַצְלִיחָה מִלְדַע עֵיפִּי מִסּוּרָה
 הַיּוֹג מִצְאָנוּ בַקֶּצֶת סָפְרִים וְחִלְצָנִי כִּי חָפֵץ בִּי (שם יח.ח) יַצִּילֵהוּ כִּי
 חָפֵץ בָּנוּ (שם כב.ט) וְאוֹלֵי תִכַּת הַצְלִיחָה וְהַגֵּךְ בְּאוֹן כֵּן מַחֲמַת
 הַדּוֹב הַמְעַמִּים וְכֹא גִיב הוֹשִׁיעָה נָא שְׁכֵנוֹ שֶׁל הַצְלִיחָה נָא כְּנֻנָּה
 מוֹתוֹ וְאִינֶךְ הֵמָּה זָרִים :

(ז) הַיּוֹ בֵּין הָאֲתָנַח וְהַסִּיפִּי שֶׁלֹּשׁ מְלוֹת יֵשׁ בּוֹהַ חֲמִשָּׁה אוֹפְנִים •
 אֲפֵן הָרֵאשׁוֹן אִם אֵין בִּנְיָהֶם רַק מִפְסִיק אַחַד דְּהִינּוּ שֶׁהָרֵאשׁוֹנָה
 הַזֹּמְתָה לְשָׁנֵי וְהַשְּׁלִישִׁית רְהוּמָה לְהַסִּיפִּי יֵהִי־הַמִּפְסִיק בְּגֵד
 שֶׁרָתְתָהּ הַמְרַכָּא וְאֵת הַסִּיפִּי יִשְׁרַת הַמוֹנַח אוֹיְהַמְרַכָּא כְּמִשְׁפַּד
 מִן אִישׁ וּבִאֵין נִרְגָּן יִשְׁתַּקֵּק מְדוֹן (מִשְׁלֵי כ"ז ב') תַּחֲתֵית וְנִחַת שְׁלַחְנָה
 לֹא דָשָׁן (אוֹיֹב לֹא יִיוֹ) כִּי תִכַּת מֵלֵא נִסּוֹן אַחֲרֵי :

(ח) וְלַעוֹלָם מִשְׁרַת הַגֵּיב הוּא הַמְרַכָּא וְמָה שְׁמִצְאָנוּ מְדַר בִּי
 לֹא־תִדְרַע מְהִילֵךְ יוֹם (מִשְׁלֵי כ"ז א') הוּא זָר וְאוֹלֵי הַמִּתְגַּ שְׁכַתִּיבַת
 לֹא בַמָּקוֹם מְרַכָּא מִשִּׁיָּה בֵּא מִהַפֵּךְ פִּסְקִי כַמְנַהֵג וְאִנִּי אִקְרָא זֶה
 מִלֵּם מְהִיפֵף הוּאִיל שְׁאֵין בֵּין הַמִּתְגַּ לַמָּקוֹם הַנִּחַת הַמְעַם רַק תְּנוּעָה
 מְצוּמְצֻמַת הוּי־הַמִּתְגַּ כְּמוֹ נִינְיָה וְהַמִּהַפֵּךְ פִּסְקִי שְׁכַמְלַת הַמְעַם
 לְרֹב נִשְׁמַט הַפִּסְקֵי אַחֲרָיו • וְבִיָּם לֹא־תִדְרַע מְהִילֵךְ יוֹם וְמִסֵּה הוּא
 יִי תִכַּת יֵלֵד אִינָה מוֹפְסַקָת וְעֵיין פִּיד • וּמִצְאָנוּ עֲתוּתֵי הַצְלִינִי
 יִדְרַאֲבִי וּמִדְרַפִּי (תְּלִים לֵאמֹר) וְבִיָּם הַצְלִינִי בְּמִהַפֵּךְ גִּרִידָא וְהוּא
 עֲבִירוֹ שֶׁל כִּי לֹא־תִדְרַע הַגֵּיל :

(ט) הָאוֹפֵן הַשְּׁנֵי אִם יֵשׁ בִּנְיָהֶם שְׁנֵי מִפְסִיקִים כְּאוֹפֵן זֶה
 שֶׁהַשְּׁלִישִׁית רְהוּמָה לְהַסִּיפִּי וְהַשְּׁנֵי מוֹפְסַקָת וְהָרֵאשׁוֹנָה מוֹפְסַקָת
 תִּדְרַ אִזֵּי יִשְׁרַת לַעוֹלָם אֵת הַסִּיפִּי מוֹנַח עוֹלָה וְלִפְנֵי מִהַפֵּךְ פִּסְקִי
 לִפְנֵי גֵיד כְּמוֹ צְרוּפָה מְגֵן הוּא לְכָל הַחֹסִים בָּנוּ (שֵׁם יח לֵא) וְיִגִּיד
 לִי רַעוֹ צְרוּפָה מְגֵן הוּא לְכָל הַחֹסִים בָּנוּ * (שְׁמוּאֵל ב' כ"ב לֵא)

וְכֵן

(*) אִמֵּר שְׁמַיִר לְקִיָּם פִּיפִּי שְׁנֵים עָרִים יָקוּם דְּכֵר , וְהַלְלֵתִי מִד רַמִּי נְרַעֵם יִשְׁמַח לֵב •
 בְּקִשְׁרֵי יי (חֲסִילִים קִסֵּי ג') וְיִגִּיד מִלּוֹ רִיעוֹ יִשְׁמַח לֵב מְבַקְשֵׁי יי (דִּסִּי פִי י')

וכן זדים אני בכל לב א' אצד פקידה (תהלים קיט טז) ורבים צמח
 והמעם לפי שאין מפסיק יותר מגד משה בא המהפך פסקי והגז
 נעתק לפניו ומשה עלה המונח למעלה להורות דמישך שין
 לגד ואין לו שייכות עם המהפך פסקי ובוה תבין שהנוסחא הנכונה
 היא אס"י לאי שמר עיר שוא ו שקר שומר (שם קכז א) ודלא כ"ו
 שקר בתאמי נגינות כי גם החוסים היא מלה מותאמת ולכפ
 דנותיה והם במנח עולה ולא יבא תאומים אלא כשיש אחריו פסג
 וכמיש פ"ד ובמלה ארתנה יבא הקדמא פסקי במקום המהפך כמ
 משפט וצדקה ביעלב * ו אהה עשית (שם צ"ד) :

(י) ומוה תבין שהנוסחא הנכונה היא אלהים השחיתו התעינו
 עלילה אין עשה טוב (שם י"ד א) אלהים השחיתו והתעיבו על
 אין עשה טוב (שם נג ב) ודלא כ"ס בשניהם השחיתו בגד דלפי
 מ"ש לא יבא שני ג"ד רצופים והמ"ס נראה לעינים שאין תיבת
 השחיתו מופסקת יותר מתיבות עלילה עול * וכן הנוסחא הנכונה
 היא צדיק ממ לפני דשע (משלי כה כו) במקף ודלא כ"ס לפני
 במרכא דא"כ היה ראוי להיות מט במהפך פסקי ולפני במונח
 עולה ואולי בא המרכא מרין נמלט מהיקף עיין פ"ח :

(י"א) האופן הרביעי כאשר תהיה המלה השלישית הסמוכה
 לס"פ מופסקת והראשונה מופסקת יותר שנמצאת השני והשלישי
 במפתח מונח כשהס"פ במלה קצרה כמיש פ"ה והואיל שיש למנוח
 זה דין ג"ד לא יבא ג"ד במלה ראשונה אלא השלשלת פסקי רגול
 כמו ובשבעו לא יבא בק"ע (איוב ה"ט) ורבים כמותו ואם יש
 להשלשלת משרת יבא המרכא משרת לפניו כמו לדר ודר * אר"ע
 אמתה בק"י (תהלים פ"ט ב) * היה לפניו מפסיק פתית שיש לו
 משרת יבא המרכא המפסיק הקמן וישרתהו המפתח משרת כמו
 עלרין וחלתי ואירא מחזות ר"ע אתכם (איוב לב"ו) ואם המלה
 שבס"פ ארוכה שנמצאת השניה והשלישית במרכא ג"ד אם יהיה
 לפניו

(*) אמר ש"ר במק"ג מלחמי נ"ו במהפך פסקי * וכן י"י משמים * אל ארץ הבנים
 (שם ק"ב ב) שהיא חנה ארוכה וכו"ל במהפך ככל הספרים :

לפניו כפסיק יותר בהכרח יהיה באתנח כי לא יבאו שני גדי רצופים
אחריהם כמי ששני פיא עיש :

(י) ומוה המקן הוא ג'כ מה שמצאנו ביהאלהים | שופט הוא
סלה ותהלים ג' ו' וזה תמונה שמצאנו בירדפים לתמיס ל' מרום
ושם נר ג' וכן מצאנו שני מעשים משגב לנו אלף יעקב סלה (שם
מדת ויב) ואין זה אלא שבעל-המעשים מרמז לנו סתום המקרא
שמהראוי לסיים המצבאות עלפני אלהי יעקב משגב לנו סלה | וכן
הראוי כש ל' וזהו שם הכים מסתום וכי' ש' הראוי ש' שלאנים
לוחמים בעכובר ודלא כפיר' שי שתיבת מרום מסב על ה' יושב
סתום דאו היתר' לתות תיבת דבים בקדמא שמינספת פחות
סן תיבת ל' יב' שלקמן פיג' אבל במקום שאין סתום לא יבא
הגדר קודם המונח כי הגדר ובוה תבין שהעפתי הנבונה הוא איש
אשר | אין מעצד לדחו (משלי כה כח) ולא מיא אשר | אין מעצד
לדחו שלא יבא הגדר קודם המונח כי הגדר אלא השלשלת וכמי ש'
ותו דתיבת אשר כפסקת יותר מתיבת מעצד אלא אודאי שהוא
במקף וכפי האופן השני הגל פ'ט :

(י) האופן הרביעי כשהמלה השלישית מופסקת והמלה
הראשונה מופסקת פחות שמה אם המלה שבסוף קצרה שנמצאת
השני והשלישית מופסקות מונח או דואן אם המפסיק הראשון
במלת המעשה היה במהפך כמו עד יפרה לדשע שחת (תהלים צד
י' וצפה סת' ילום את אכלם בעתו (שם קמה ס' וזמדהם נבים |
ואם היא בשם או בפעל יבא הקדמא כמו אחסה בסתר כנפיה סלה
(שם סא ה) וכי' כשיש להקדמא משרת כמו לא שמו אלהים
לגדם סלה (שם ג' ה) וכן ושמך לעולם נודה סלה (שם מד ט)
ודלא ביי' ושמך בשלשלת ואפשר שהוא נכון ולעולם נודה סלה
דהויים | ומה שמצאנו היו ורוע לבני ילום סלה (שם פג ט) לפי שיש
לפעל היו הוראת מלת המעם | ומוה המין הוא מעת דגנס ותירושם
קבו (שם ק' ח) ובא מונח עולה מפני שהיא מלה מותאמת וכים
מעת בקדמא אלא שמצאנו מתי תעשה ברדפי משפט (שם קיט

פר) צידה שקה להם לשבע (שם עח כה) וכן מנן ותרב ומלהמה
 סלה (שם עוד) לכאור הוא מזה המין שפי של ומלהמ וכלי מלחמי
 והנה המנן הוא כלי להצלה משאכ הרב וכלי מלחמי שהם ללחמי
 דוקא במלה מתאמת בת ב'ותנעו' מצומצמי אבל במלה בת יחד
 ותנועה או במלה מלחמה מצאנו תאמי גנינות כשהיא מתאמת כמו
 ואתי תביא במשפט עמך (איוב יד ג) הרפתם אשר תרפוף יי
 (תהלים עט יב) ומה המין ואתה ונשאת עון השמים סלה (שם לב
 ה) שתיבת ואתה מופסקת יחד מן תיבת נשאת ונשאת מן תיבת
 המאתי עכ כא בקדמא פסקי :

(י) ברא שהמלה שבספ קצרה אבל אם המלה שבספ ארוכה
 שאז המלה השנית והשלישית במרכא גר יחד המפסיק פחות
 שבמלה ראשונה מרכא כמו מצדים פוש מריץ ידיו לאלהים (שם
 סח לב) ומה שמצאנו לפניו בן לב * האדם לאדם (משלי כו יט)
 שבא תיבת כן במהפך ולא במרכא עיין פ"ח בספרים מרויקים
 מצאתי בן לב במהפך ואלו נמלם מהיקף והוא הנכון כי טבע הנד
 שיבא מרכא לפניו (וביים גם בפסק לא תדע נוסחאות שונות)
 שהדי עיניו רחאת בפסק אך הבל בלאדם סלה (תהלים לט יב)
 אך במהפך ובפסק אך בלאדם בלאדם נצב סלה שם למ (א) אך
 במרכא הואיל שבא המשות נצב ויקרסו הנד ומה המין אודך
 טוב שכן קרוב מאת הנוקמ שלי כו * וכן השקוה התעיבו עליה
 (תהלים יד א) השקוה והתעיבו עול (שם נג ב) במשפט מע פסוק :

(י) האופן החמישי כשהמלה הב' מופסק פחות מן המל השלישי
 שנוהג דין מהירות המכמא כיצד היתה המלה שבספ קצרה
 שנמצאת השלישית במנוח מפסיק יתהפך המפסיק שבמלה שניה
 למפתא משרת המנוח וישרתהו הקדמא כמו ימלם נפשו פיר
 שאל סלה (שם פט מט) ודלא כיים ימלם במרכא ונפשו בגר הדאי

שאל

* אמר ש"ר ביי"ס לב האדם במקף ולפי' לל לב כמתנ כי לא יהיה נח נראה אור
 ס"ג כי מלח לב הוא כלי"די וכן בקוקורדנלי"א מונה זה בין אותם שהם כלי"די לפי
 הוא מתק חכירו אל כי לא תדע סג"ל פ"ח :

שאל מפסק יותר מן נפשו וכן העמית עליו ב'שה סלה (שם פט
 טו) וכן מצאנו אפילו במלה מותאמת ובניתי לדוד ידור כסא סלה
 (שם פט ה) איני שהיאמלה מותאמת לפי שהומה חיבת ובניתי
 לתיבת כסאך והתקן שבכלם עי סרוס ימלט מד שאול נפשו
 העמית בשת עליו ובניתי כסאך לדור אדור שהפעל יהיה סמוך
 לשם וואם הראשונה רהומה לשניה והמלה פותאמת יבואו האמי
 נענות כמו א'דה שמך יי כ'שוב (שם נד ח) ינאץ אויב שמך לנצח
 שם עדי וקדומה שמוה המין הוא תליכות אל מלכי בקדש (שם
 סח כה) ובי'הליכות בקונח יורד והוא מ'ס כי המנח משרת את
 המפחא מפסיק ולא את המפחא משרת ואפשר שהוא ממין הרביעי
 הגל פ'יני ומה שמצאנו יאר פניו אתנו סלה (שם סו ב) תכין פמוכתך
 לעני אלהים (שם סח יב) הם מזה המין אלא שאלה הם במלה
 מותאמת מצומצמת וחמלה ראשונה רהומה לשלישית משה
 נשתנה בהם התאומים מורקא—מהמך למהפך—מרכא ומוה המין
 הוא אעשה בסר עם עתהים סלה (שם סזג) ונלא כ'ים אעשה
 כ'ר בשני משהת ר'צפ'ים א' שהוא מאופן הרביעי הגל פ'יג הואיל
 שא'ר לפי הנאות להיות תיבת אעשה מנשך עצמו ואחר עצמו
 אעשה עם עתודים וזם מזה המין הוא את מאן יעקב אשר ר'צפ'ים
 סלה (שם סז ה) ונמלט את מהמקף ע'פ המסרה :

(טז) ב'רא כשהס'פ במלה קצרה : היה הס'פ במלה ארוכה
 שאנהמלה השלישית בג'ר יבואו שני מרכות ר'צופים והשני הוא
 מפסיק כמו ע'רבה לו לחם לנערים (איוב כד ה) ויהי במהירות
 המבטא שלפני ג'ר אעפי שיש להס'פ משרת כמו לב קצות יי
 ב'יה מארת עינים (תהלי י'מ ט) המ'פ' מ'ה ש'רצוסחא הנכונה היא
 ש'רה וב'אדם מבין ידע בן י'ר'קה (משלי ט' ב) ונלא כ'ים וב'אדם
 במפחא שלא יבואו מפחא מרכא אלא לפני ג'ר שהוא בי'כ האתנח'
 אבל בסתם ג'ר יבואו שני מרכות ר'צופין בין כפי האופן הרביעי פ'יד
 שהראשון מפסיק כמו ר'בה וכו'ר ח'רפחה מ'י'נבל כל'היום (תהלים
 עד כב) ובין כשהשני מפסיק כמו בנחון רידן וכמ'ש :

היה

(י) היה לפני הגיר מפסיק פחות שלפניו משרת ולפניו מפסיק עוד פחות ממנו בין שיש להגדש רביעי משרת . ובין שאין לו משרת יהיה המפסיק הפחות מרכא מפסיק וישרתה הזרקא עכד עכ"ל והמפסיק עזר פחות שלפניו יהיה מהפך כמו ברוך אלהים אשר לא הוסיף תפלתו וחסדו מאתי (שם ס"ז) ובי"ט תיבת הסיר בתאמי נגינות זרקא - בת"א זכ"ס תיבת אשר במרכא והנכון כמי שולניד עליו רצון האות ביום הציל י"א אותו מקף כל או"ביו זמ"ד שאול ושם יח"א) זפסוק שלם פרוץ י"א ביהפליא חסדו לפרעיר מצור (שם לא בא) עיין שי"ג פ"ט :

שער ב

בנתוח המאמר סן הסיף עק המרכא מפסיק כשנשתנה האתנה וכו' פתחים

(א) ככה באנו שא"פ"א שכאשר יהיה מקום החדת האתנה בתיבה הספוכ' לס' פסגתנו למנוח עולה ויורדתה ספחא עולה ואז תהי' המלה המפסיקת פחות שלפניו במפחא כאלה האתנה במקדמו והיגו זרקא כשפנת י"א שב"פ קצרה אוי שתהיה האתנה לפתח עולה מקדם לו המפחא זש"ב לא מ"א תני' בפסוקה הוא כמו י"אנו ז"אכ גסה יעלינו אוי פ"ה ה' זש"ב ד"ו ודלא כ"ס שת"כ נטה - עלינו ב"ג"ר ואוי פניך במפחא מינח יורדים : ומה המין הוא הסר ויורדף איש יעני ואביו ונכ"א ל"כב למותת (שם ק"פ מ"ו) ודלא כ"ס ואביון באהנח ונכ"א ל"כב במפחא מונח יורדים כי ל"כב מפסיק יותר מן ואביון עיין שא"פ"א :

(ג) ומה שמאנו י"א פ"ס יעמס לנו האל ישועתנו סלה (שם ס"ח) ולא בא יעמס - לו במפחא יש ליישב על א' משני דרכים או שנאמר שהפסיק הזה אינו ראוי לאתנה כלל , ומה שלא בא האתנה על תיבת יוסיוס לפי שהוא בעל שני מאמרים שונים החלק הראשון שבת והחלק השני תפלה ומשיה ראוי בעצם וראשונה להמכא המפסיק הגדול אמנם בחלק השני יהיה המפסיק הגדול יעמס - לנו כי תקן המאמר הוא האל יעמס - לנו ישועתנו סלה כאלו אמר י"א יעמס

ועמסלנו ישועה נעזרת. ולפיז הוא כפי האופן השני תגיל שא
 ז"ט. וזאו מאמי נניעת על תיבת האל המתאמה במקום מהפך
 פסקי. או שנאמר כפי מה שמצאנו בספרים מדויקים תיבת יעמס
 לט ברביעי לבר שהוא המפסיק הגדול מן הטפחא ותהיה התאומים
 שבמלת האל במקום טפחא יהמונת עולה במקום אתנח ויהיה תקון
 הפסיק יעמס לנו ברנח האל שהוא ישועתנו סלה והבוהר יבחר):

(ג) היה האתנח במלה הסמוכה לס"פ והמלה שבס"פ קצרה
 ואין לדאתנח משרת אם יש להטפח משרת ישתנה האתנח למונח
 עולה והטפחא לטפחא עולה וישרתו טפחא יודב והמפסיק פחות
 שלפניו בשלשלת קמן שהוא קמן מהטפחא פפסיק. כמו הצדיקים
 למען לא ישלחו הצדיקים בעולה היריה ששם קכה ג. וכמ"ש ברין
 שלשלת הקמן שיג פי"ב. ותיבת הצדיקים השני מופסקת יותר מן
 היבת למען ופחות מן תיבת בעולתה. ודלא כ"ס למען לא ישלחו
 הצדיקים בעולתה. דוראי תיבת בעולתה מופסקת יותר מן הצדיקים
 השני. ואם גם להטפחא אין לו משרת ישתנה גם הטפחא מפסיק
 למונח

אמר ש"ר, הגאון המאמר ענתו מדבני גמ"ש והבוהר יבחר לכן ברוח מניתי
 בחרתי לי הדרך השני כי הדרך הא' אינו ברור לפי ש"א"א כזום פנים שיכל עולה ויורד
 כפסוק שאין בו אתנח או ב"כ כמו שאיכיה לקמן ש"ד ס"א ע"ש יתו שאם הוא כפי
 האופן הב' היחה ראיה להיות תיבת האל כמסך פסקי חף שהיא מוחלמת כמו

אלהים ישב על כסא קדשו (שם מו ט) ארני בעירו צלמם תבואה

(שם ע"ב) שתיבות ישב ובעיר נ"ב מוחלמות והם כמסך פסקיים ודומיה רבים. אבל
 לדרך הב' הכל ניחא שהמונת שתיבת ישועתנו הוא ב"כ האתנח והתאומים שתיבת
 האל הוא ב"כ הטפחא והוא ממש כמו פסוק חונה מלאך ה' סביב ליראיו. ולקמן כ"ה
 חלל שתיבת ליראיו מופעמת כנ"ר לפי שהס"פ במלה ארוכ' ומלאך ה' בשלשלת שמפסיק
 פהות מן התאומים ב"כ הטפחא שתיבת סביב הש"אכ יעמס לנו הוא ברביע שמפסיק
 יותר מן התאומים ב"כ הטפחא שתיבת האל אך לא ירדתי לסיף דעהו כמ"ש יעמס לנו
 בדבק האל שהוא ישועתנו סלה. דמשמע מדבריו בסנה קאי על ישועתנו קשה לס"ו אין
 תיבת ישועתנו ראויה לאתנח לכן אחרי נשיקות עפרות רגליו נראה שגם לפי הדרך הב'
 קאי סלה על יעמס לנו ואין הילוכו בין ב' הדרכים רק כתיבת ישועתנו. דלפי הא' קאי על

יעמס לנו יעמס לנו ישועה. גמ"ש הב' קאי על האל ותקין הפסוק הוא כן יעמס לנו
 ואל שהוא ישועתנו ברכה סלה. וסירוס יש כאן כאלו נכתב יעמס לנו ברכה
 סלה, האל שהוא ישועתנו וז"ל הכל על לכן כנלענ"ד פרור, ואחר העיון יש לכלול דברי
 בדבריו הקלרים ודוק היטב.

למנוח עולה והמפסיק הקמן שלפניו של שלת קמן וישרתהו המפסיק
כמו לנפשי אין ישועתה לו באלהים סלה. (שם נט) בי תיבת לו
מפסקת יותר מן ישועתה ופחות מן באלהים וביים תיבת לו במפחא
והגבון במיש :

(ז) היה הספ במלה ארוכה ומקום האתנח בתיבה הסמוכה
ישתנה לגיד והואיל שאין להם פ משרת שוב לא יבא המפחא קודם
הגיד אעפי שיש להגיד משרת אלא יהיה המפסיק פחות שלפניו
רביע כמו כר נבד עלינו חסדו ואמתו לעולם הללויה (שם קז ב
פסוק שלם) ואם משרת הגיד במלה מתאמת ישרתהו תאמי נניוח
כמו ברוך יי מציון עברן ירושלים הללויה (שם קלה כא פסוק שלם
וכן בחצרות ביתו בתוכי ירושלים הללויה (שם קז ים פסוק שלם)
וכן מלכי ועשה חסד למשיחו לדוד ולזרעו ער עולם (שם יח נא) :

(ח) אין להם פ משרת וגם אין להגיד כי האתנח משרת נכלא
בא המפחא לפניו אא שאם יש להמפסיק פחות שלפני הגיד משרת
יבאו מפחא ומרכא למהירות המבטא כמו לתושיה ודע כי ישיה לך
אלוה מעונך (איוב יא ו) והשלשלת הוא מפסיק יותר מן לך ופחות
מן אלוה ביהמים של מעונך היא מים הסכה כאלו אמר מפני עונך
והגיד במקום אתנח ויים שתיבת ודע בפניו והגבון במיש ואם גם
להמפסיק הפחות והוא אין לו משרת אלא יש לפניו עוד מפסיק
פחות שיש לו משרת ישתנה המפחא למרכא והמפסיק הפחות
למפחא משרת ויהיה מהירות המכטא כמו קודם האתנח דלקמן
שינ פי' כמו זכרתי משפטך מעולם ואתנחם ותהלים קיט נב פסוק
שלם) כי תיבת מעולם מפסקת יותר מן משפטך ופחות מן ה'
אמנם היינו דוקא קודם השם שכן נשתנה המפחא למרכא קודם
האתנח כשהאתנח בשם וכמיש שג פי' אבל אם אין הגיד בשם
ישתנה המפחא למנוח עולה ויהיה המפסיק הפחות שלשלת כמו
אשרי שיאחו ונפץ את עולליך אל הסלע (שם קלז ט פ' ש) ומשרת
השלשלת מהפך ומלת ונפץ מפסקת יותר מן שיאחו ופחות מן
עולליך כי תקן הפסוק הוא אשרי שיאחו את עולליך ונפץ אל
הסלע

אלע . היתה המפתא במלה מותאמת ישתנה לתאמי נגיות ולא
 אמנח עולה כמו חנה מלאךדי סביב ליראיו ויחלצם (שם לד ד
 יש) כי פי הפסוק הוא חונה מלאךדה * סביב העולם למען
 ואז ונמצא סביב מופס יותר מן ה ופחות מן ליראיו ולא בא
 ואמס בתובת חונה מפני שהוא מהפך מפסי שתיבת מלאךדה
 הוכה מאד כדן הפשטא שלפני חזק בכא ספרים :

(1) יש להס'פ משרת ואין להגיד ביב האתנח משרת ולפניו
 אמס פחות שאין לו משרת הראוי למפתא ישתנה למרכא ויבא
 לפניו קדמא פסקיי הפחות ממנו כדן מהירת המבטא כמו לא
 שלותי ולא שקמתי ולא נחתי ויבא רגו (איוב ג' כו פ'ש) שהרי
 זיבת שקמתי מופסקת יותר מן שלותי ופחות מן נחתי שהוא גיד
 יב האתנח מידו אם הגיד במלה ארוכה וגם המלה הראוי
 למפתא היא המלה ארוכה ומופסקת אוי י שאר המפתא במקומן
 מוגס ערוחיה שעשעי אנשי עצתי (תהלים קיט כד פ'ש) המ'לג'י
 לערוחיה ואל אל'בצע (שם קיט לו פ'ש) והוא במקום שראוי
 למפתא וכמ'ש שיג פ'ג לפני האתנח היה להמפתא משרת ישתנה
 למפתא למרכא כמו כי מלך בל'הארץ אלהים ומרו משקיל (שם
 מז ח פ'ש) אמנם לאו הוקא קודם השם שכן נשתנה המפתא
 למרכא קודם האתנח כשהאתנח בשם אלא אפי' אם אין הגיד בשם
 מ'לפ'ו רפו דבריו משמן והמה פתחות (שם נה כג) שכל שאין
 גיד משרת לא יבא לפניו מפתא עם משרת . אמנם מצאנו בפרש
 שפי מלכים ב'ה תשלג בצלמן (שם סח טו פ'ש) ופשוט הוא בפי
 הפסק בשיפורס יי מלכים בארץ או תשלג בצלמן ואיך קשה למה
 לא בא כמו לא שלותי הגיל בקדמא וגם לא שקמתי היה ראוי

להיות

(*) אמר שמ"ד, ואתה המעיין אל תתמה על החפץ אשר הנאח המכבד-ספק לקרא בסכינא
 חריפא כי כן תלחתי נ"כ לתוהר"ר משה אלמנשינו כפי תסלה למסה כמאמר כ' חלק ג'
 ספי' כן פסוק סרף נתן ליראיו וז"ל או יאמר כי כעבור יראיו ישא פני כל חף אם
 יהיו בהם רשעים ובלתי ראויים לקבל שפעת יפעחו והוא אומר סרף נתן ליראיו ית'
 כי הוא ית' נתן סרף ומזון לכל האומה חף ביהויה בהם פוכרי רטנו כי כעבור יראיו
 יפגיה ככל הכללות וכו' ולמ"ד ליראיו הוא למיד כעבור וכו' עכ"ל :

להיות בתאמי נגינות ואפשר שנשתנה פסוק זה מתחת קודם
 המעשים אינן שאני תיבת ולא שקמתי שהוא ארוכה דאין נות
 לפניו דין מהירות המבטא משאיכ הכא נודג דין מהירות המבטא
 לפני תיבת מלכים שאינה ארוכה וכן עיקר עיין פיה ועיין שיג פירי
 בדין השלשלת הקמן שלפני האתנח והנה מצאנו תבדך קמו
 ויבשו ועבדך ישמח (שם קמ כח) מהפך פסקיי במקום מרכא ביכ
 המפתא מפסיק וזה מורה על חסרון תיבה כאלו כתיב קמו עלי
 ויבשו והוא דוגמת קסם על שפת מלך (משלי י"ו) שיתבאר
 לקמן בדיני אתנח שיג פיד :

(י) היה להסיפ משרת וגם להגיד ביכ האתנח משרת יקדמו
 המפתא כמו עשיתי למען תצדק בדבדך תוכה בשפסק (תהלים
 נ"א) ומצאנו שפכו דמם ו פמים קביות ירושלם ואין קבר
 (שם עט ג' פסוק שלם) ואין זה אלא שתיבת כמים ראוי לדבוע
 בעצם וראשונה ששפכו דם בכל מקום וגם סביב ירושלים משה
 באו תאמי נגינות במקום מרכא וכמ"ש שיג פח בדיני הביע
 קודם האתנח :

שער ג

בגתות המאמר קודם האתנח עד המרכא מפסיק, או עד ראש הפסוק וכו'
 כ"ט פתחים :

(א) כאשר יהיה האתנח במלה ראשונה שאר העולה ויורד
 אם הוא במלה ארוכה ישאר במקומו כמו יערות ובהיכלו פלו אמר
 קבור (שם כ"ט) אתכם עד אנוע לאראסיד (אויב כזה) והיה במלה
 בת יד ותנועה כמו ואישנה הקצותי פי (תהלים ג') צדיק
 כענה (שם ה' יג) אבל במלה בת שתי תנועות ישתנה לפור כמו
 הפעלון בארץ חמם ידיכם (שם נח ג) שחדי תיבת בארץ מופסקת
 יותר מן ידיכם :

(ב) וכאשר יהיה מקום האתנח בראש הפסוק ישתנה תמיד
 לפור כמו בני אסיפתוך חמאים אל תבא (משלי א') ואפילו במלה
 ארוכה כמו הללויה הללי נפשי אתי (תהלים קמו א) :

היה

(ג) היה לפני האתנח מלה אחת אחד העולה ויורד או בראש הפסוק ישרתהו המרכא כמו אויביו קדקד שער (שם סחכב) בלילה גם לבבי אשיתה (שם עוז) ודלא בייס עסילבבי במונח וכן נאלהו מן עשה טוב (שם יד גונגד) ודלא בייס אין במהפך וייס אין עשה בשני מנחין וכן בראש הפסוק כמו בפקודיה אשיתה (שם קט טו) ואילו אם האתנח במלה ארוכה כמו מה אהבתי תורתה (שם קט טז) זא"כ כשראוי בעצם וראשונה להפסק יבא מפתח מפסיק כמו לה אני הושעני (שם קט צד) אליו פירקאתי (שם סו יז) תח נפשי ותהללה (שם קט קעה) הו אלהים הו בישן (שם סח יו) תנה עון על עונם (שם סט כח) :

(ד) ואשר הם שלא במנהג מצאנו קסס | עד שפתר מלה (משל יז) במתוך פסקי המורה על חסרון קסס יש על שפתי מלך או קסס ראוי להיות על שפתי מלך משיא בא המהפך במקום מפתח י ומוח המין שם פתרו פחד (תהלים יד ה) מהפך פסקי במקום מפתח שמוסב למעלה שם במקום שאכלו עמיו והמהפך הזה הוא כמבע התיב בא"כ ספרים לבא במלה זעירא ומוח המין מצאנו נמו קדם גיר ביב האתנח כמו תבך קמו ויבשו (שם קמב) וכמי ש שב פיו תרב גדלתי (שם עאכא) עין פכ"ב :

(ה) ובמלה מתאמת שאחריו פסק כמו קודם השם יבא תאמי הגניפות כמנהג כמו הושעני | אלהים (שם סט ב) אכל משרת הגיר ביב האתנח הוא ורקא מהפך כמו מלכים ביה (שם סח מז) עיין ש"ב פד ה | ואשר הוא שלא כמנהג הושעניא (שם קח ה) וכמי ש ש"א פ"ז :

(ו) הו לפני האתנח שתי מלות אם הראשונה מופסקת יהיה משרת האתנח מנחה והמלה המופסקת במפתח מפסיק המנוקד תמיד

(*) אחר ש"ר מנחנו עוד חיל | ביינוב (תהלים ס"ב י"א) והוא ג"כ לסכת הקינור לטון כנסתוק כי תיבת ינוב הושאל לחיל וטיקד לטון חנוכה אינו שייך כ"א בסירות ומתי האדמה ותיקון הפסוק הוא חיל כי יתרכה כמו חנוכה חכל חין לייסב שהמתג שחייבת כי הוא במקום משרת דג"מ תיקוי שדלוייה לקיות תיבת חיל כנסתא מפסיק חלא מחורחה כדשוינן מטיקרה ;

תמיד קודם התיבה כמו כְּמִתָּהֶם יְהוּ עֲשִׂיהֶם (שם קמ"ז א' וקל"ו י'
 ואם יש גם קודם המפתח מלה מחוברת ישרתהו תמיד המונח כו
 ואם לא יִשְׁמְעוּ בְּשִׁלְחַ עֲבֹרוּ (אי"ב לוי"ב ז') היו לפני האתנח שו
 מלית והשניה מופסקת אם האתנח במלה ארוכה יבא המפתח
 וישרתהו המונח כמו לְחַקַּע הָאָרֶץ עַל־הַמַּיִם (תהלים קל"ו ו') לְעַל
 הַשָּׁמַיִם בְּתַבְנֵהָ (שם קל"ו ה') אבל אם אין האתנח במלה ארוכה
 ישרתה המפתח למנח מפסיק וישרתהו ג"כ מונח ויבא שני מונחי
 רצופים) כמו אִם־אֵתָּו שָׁנָה לְעֵינַי (שם קל"ב ד') אֲשַׁפּוֹךְ לִפְנֵי שַׁת
 (שם קמ"ב ג') וּמִצֵּאנוּ לְדַעַת הַכְּמָה וּמִסֵּר (משלי א' ב') שֶׁאֵינוֹ חֹשֵׁן
 התנועה קלה של הוי"ו ומוסר ונחשבת לתיבה בלתי ארוכה וד'
 מלה בעלת מתג כרוץ מלה ארוכה לכל דבר :

(1) בדיא כשאין פסק לפני האתנח אבל כשיש פסק
 שהאתנח בשם או בין שתי תיבות הדומות ובאו ב' מלות קוד
 האתנח או אם המלה הראשונה מופסקת ישרת המרכא את האתנח
 כמו אויב חרף וי"י (תהלים ע"ד י"ד) וי"ס חרף במנחה והנכח כמי'
 ואם המלה השני' מופסקת יבא תחת' מרכא מפסיק וישרתה
 מפתח משרת המנוקד תמיד במקום הנחת המעם כמו יוֹדֵךָ עַמִּים
 אֱלֹהִים (שם סוד"ו ו') ובי"ס יודך עמים בשני מנוחין מיהו מצאנו
 עַל־מָה נֶאֱמַר רָשָׁע וְאֱלֹהִים (שם י"ג) לְמַה תִּישָׁן אֲדֹנָי (שם מד'
 כד) ורבים דכותייהו' ובי"ס שְׁעֵשׂוּעִים יִסּוּ וְיִסּוּ (משלי ל') עַל
 הַלְתוּתֵי יִסּוּ וְיִסּוּ שְׂנֵיהֶם בְּמִנְחָ וּכְן בְּאֲשֶׁר עָשָׂה לִּי בֶן־אֵשֶׁת
 קו' (שם כ"ד כ"ט) ואפשר הוא מפני קדוה הגניעות ובי"ס גם
 במנח כמשפט :

בדיא

(*) אמר שמ"ד מלאנו בקנה נוסחאות ויצמדו לבעל פֶּעוּר (מהלים ק"ז כ"ח)
 וכן בכל הנוסחאות בְּהַשְׁפָּטוּ יֵצֵא רָשָׁע (שם ק"ט ז') ושוד מתי מעט וכל כזה
 הספחה מפסיק עם משרתו כתיבה אחת כמו שמלאנו בא"כ ספרים מרכא ספחה כתיבה
 אחת ח' פגמים ונחסרו במס' כס' אמור וכל הספחה קודם המנוח לפי שהוא ספחה
 מפסיק ודרכו לשקד בראש התיבה ואע"כ מנגינים אותה אחר המנוח והוא כמו האמר
 וקדם שכל"ך ספרים, כן ששתי מהגאון המחבר :

(ה) ברא שהמפסיק הפחות שלפני האתנח הוא המפתא במקום שראוי להיות מפתא באיך ספרים אבל במקום שראוי להיות באיך ספרים זקף יבא כאן הרביעי כמו יצילני מאיבי עז (תהלים יח) וינד עליו רעו יצילני מאיבי עז (ש"ב כ"ח) ומוה הוא סגים השבת בלרשע ארץ (תהלים קיט קיט) שבודאי יש כאן חסרון כהתוך סגים כן השבת כל רשעי ארץ. וכן כי האמרו איה בית נדיב (איוב כא כח) יומם ולילה יסובכוה עלחומתיה (תהלים נה יא) ואם גם המלה שלפני האתנח ראויה להפסק והיא ותיבת האתנח הם מלות ארוכות מאד יבאורכיעי מפתא אתנח כמ"ר לב על דבר אמת וענה צדק (שם מה ה) :

(ט) ואשר יבאו שלא כמשפט מצאנו והנצל ב"י באת בכף רעך (משלי ו ג) והוא מחמת קירוב הטעמים וזה מורה על חסרון במאמר והתקן הוא כי באת באמרי פיך בכף רעך לפי ענין הכתובים הקודמים ומוה המין הוא כי לא אלתפין רשע אתה (תהלים ה) שמחמת הפסק נשתנה המונח ביכ המפתא למרכא וישרתה ורקא עבר עברים שנמלט מהיקף וגם המהפך שנתיבת לא והמהפך פסקי שנתיבת כי הוא כמשפט (עין שיא פ"ו) :

(י) כאשר תהיה המלה המופסקת הקמוכה לאתנח בלא משרת ולפניה מפסיק פחות שיש לו משרת נוהג דין מהירות המבטא שהמפסיק פחות הוא היה ראוי להיות בקדמא פסקי וישתנה למונח משרת המפתא וישרתה מונח עולה שהוא ביכ משרת הקדמא כמו וימטר עליהם מן לאבל (שם עח כה) שתיבת עליהם היתה ראויה להיות בקדמא ונשתנה למונח משרת המונח מפסיק ביכ המפתא כמ"ש פ"ו וכן ספלו עלי שיקר זרים (שם קט סט) ואפי אין המשרת במלה ארוכה יהיה מונח עולה והיה כשהאתנח במלה ארוכה שיקדמו המפתא יבא מהירות המכטא הוה קודם המפתא כמו ישמח צדיק ב"י (שם סד יא) ישלח בהם ערב (שם עח מה) ואענ שאלו בא הקדמא לא ישרתה המונח עולה במלה שאינה ארוכה כמ"ש לקמן פרק ט"ז ס"מ כשנשתנה במהירות המבטא יבא

המונח

המונה עולה חוץ כשיהי' המשרת מלת המעס או ינקד במדפך כמו
 (א) אשרי הגבר אשר תיסרנוהו (שם צד יג) היה המשרת במלה
 מותאמת יבא תמיד תאמי נגינות כמו גדול יי וסהלל מאד (שם
 מה ב וקמ'ה ג) אמר נבל בלבו אין אלהים שם נג ב) וגם במהירות
 המבטא קודם הגר כי האתנח יבא תאומים במלה מותאמת כמו
 זכרתי דלעי' ש"ב פ"ה יומה המין הוא לא נין לו ולא תכר בעמי אויב
 יח יט) אלא שנמלט מהיקף (עיין פמ"ו) :

(י"א) ואשר יבאו שלא כמנה מצאנו את אשרי אהב היוכיח (משל"ג
 ב) כי את נמלט מהיקף ע"פ המט"ו ומה המין הוא ערה נא נאן
 וגיבה (אויב מה) ובי"ס ערה נא במקף ועיקר וכן תגיד תרבה על
 ירך גבור (תגלים מהר) וי"ס הגר בסתג או במרכא ועיקר :

(י"ב) ומהירות המבטא בקרוב הנגינות יתהפך לשלשלת קמן
 ושרתהו המהפך כמו היחתה איש איש בדיקו (משל"ו כ"ז) כי איש
 מופסק פחות מן איש ויש קרוב הנגינות בין שלשת המעמים משה
 בא איש בשלשלת ולפכוד השלשלת עלה ליו המונח כי המפתח
 וכן כי לויית חן הם לראשה (שם א"ט) ובא לפניהם המהפך פסקי
 בתיבת כי כמנהג ומה המין הוא לך רומיה ותהלה אלהים בציון
 (תהלים ס"ה ב) והואל שהמלה הראויה למונח כי המפתח הוא
 מותאמת נשתנה לזרקא מרכא ובא לפניו השלשלת הדמן אע"פ
 שאין כאן קרוב המעמים ויש מהירות המבטא לפני השלשלת

שנהפך

(א) חמר שמ"ד ים להפליא על עממי הפסוק הזה הפלא ופלא שמיפסק חסירו כמות
 כ"כ הספחה מפסיק והגבר כמפסיק פחות ממנו וכל משכיל כהשקפה ראשונה יראה
 ולכבו יבין שתיבת הגבר מופסקת יותר מתיבת חסירו - לכן נראה דלכאור' ים לתמוה
 אך חמר חסירו יהי הלא משי פליין לא תלא הרפות רק הרע הכא על החדס הוא מל
 המקבל אך לפי מה שדרשו חז"ל כברכות (דף ה' ע"א) על פסוק זה חלו בן יסורין לא
 חסכה כל שאין כהם כסול תורה שחמר אשרי הגבר אשר חסירו יהי ומתורחך תלמדו
 ח"כ הרעק זו הטובה היא לפי יחוקה הפסוקי פ"י סירוס אשרי הגבר אשר חסירו ומתורחך
 תלמדו יהי וקאי תיבת יה על הטובה אשר נמשך מן היסורין דהיינו שאין כהם נשח
 תורה והוכפל שכרו וכדי לרמוז זה החכים מיה המעמים והמעמים לויבת חסירו כמנה
 מפסיק להורות שתיבת יה אין מקומה כאן רק כפיך הפסוק וי"ש שתיבת אשרי כמנה
 לפי שהיא מלת המעס ולא תיקפו מפסוק וישב יי לי בצדק (שם י"ח כ"ה) מזה
 וישכ היא פעל ואשכ"כ הוא כמהפך לפי שחלמי כספדים מדויקים וישכ"ה כמק"י

שהפך הקדמ' שבת יבת דומיה למונח עולה ומצאנו ג"כ השלשלת
הקמן לפני נר ב"כ האתנח וכמ"ש ש"ב פ"ג ה"ו ע"ש :

(י) הנה למפחא משרת או שהיה למונח ב"כ המפחא משרת
ובא לפנידם מפסיק פחות יבא המהפך פסקיי ובי"כ כמו שם אצמ"ח
ע"ן לר"ד (שם קלב יז) וכשיש לו משרת יבא הקדמא וישתתהו
המהפך כמו ב"כ שם צ"ה י"י אתה הברכה (שם קלג ג) ב"י יחדיו ב"כ
למו צלמות (איוב כד יז) אבל כשאין לו משרת אפי' במלה שאינה
ועידא יבא המהפך כמו יזכר ע"ן אבתיו אליי (תהלים קמ יד) ואפי'
במלה ארוכה כל שאינה ראויה למתג יבוא המהפך קודם המפחא
וב"כ כמו קל הארץ וישתתנו לה (שם סו ד) וכן יבוא המהפך במלה
ארוכה קודם מדיחת המבט שלפני המפחא ובי"כ כמו למנצח ועל-
יונת אלם רחקים (שם נ"א) ומה שלא בא תיבת על-יונת בתאמי
גניעת ורקא מהפך כמ"ש פ"י לפי שהאמת שאינ תיבת יונת מותאמת
שהיא מלעיל מדין נסוג אחר אמנם מלה ארוכה בעלת מתג יש
להמתג דין משרת ויבוא הקדמא כמו נראות בצדק תעננו (שם סה
ו) ויירא וישגי קצות (שם סה ט) :

(י"ד) ומצאנו מלה מותאמת מצומצמת במונח עולה במקום
מהפך פסקיי כמו פגוש רוב שקול באיש (משלי י"ג) וחס פגוש
במהפך והראשון עיקר . שכן מצאנו העניאיש ששע בפגו (שם כא
ב) האם אין עזרתו ב"י (איוב ו"ז) ומבע מלה מותאמת מצומצמת
לאהוב את המנח עולה ע"פ המוסיקא וכמ"ש (שא פ"ג) :

(ט"ז) ומה שמצאנו א"ו וישבו איב"י אחר (תהלים נ"ו) ולכאורה
יתה ראויה להיות תיבת או במהפך כמו למנצח על-יונת אלם
ג"ל פ"ג . ידוע תדע שאין זה קדמא פסקיי ב"כ המהפך פסקיי לא
וא המפסיק הגדול ב"כ העולה ויורד . וכמ"ש ש"ד פ"א כ"י פירוש
פסוק אינו או ביום אקרא ישונו אויבי אחר לא ה"פ או כשתספור
מעתי שבאודך ישונו אויבי אחר כשאקרא כי ידעתי שאתה
להים לי ומשנח לספור דמעותי :

(ט"ח) משרת של הקדמא המהפך ובי"כ כמו לא שלותי (איוב ג

כד) שפמני אלהים (תהלים מג א) ובמלה ארוכה או במלה בת מתג
 יבא המונח עולה במקום המהפך כמו הפעמה שלמנה (איוב לד לג)
 צמאה נפשי לאלהים (תהלים מב ג) ובמלה מותאמת בין ארוכה
 בין קצרה יבאו תאומים כמו ישקחרו רתם (איוב כד ד) הצילני
 מקדמים (תהלים נא מז) ודלא כיום הצילני במהפך לכד ופצאנו
 מהירו המבט לפני הקדמ בפעל שלפני מלה זעירא כמו פמנו בו
 בבלעת (שם סב ט) וירדו כם ישראלים (שם מט טו) ומשח לא בא
 הפור שאלו נמלטו מהיקף והם כמנהג (עיינ פ"י) :

(י) ומה שמצאנו יומם ויצוה יי וחסרו (שם מב ט) שבא מונח
 עולה במקום מהפך והיה נראה מזה שמלה שהיא בת יתר קדם
 הנגינה יש לה רין מלה ארוכה לענין זה אמנם אעפ"כ תיקשי היתה
 ראוי להיות בפור כמו ה כי חצי שדי עמדי (איוב וד) לכן נראה
 שיש כאן סידור יומם ויצוה ח ושפיר הוא במונח עולה כדן משה
 הרביעי ומה שמצאנו הנגני יי וראה עניי (תהלים ט יד) ברמני
 והוא דברסה ברביעי וכן היה נראה עיקר לכאורה לפי התוח
 אמנם לפי מ"ש לקמן פכ"ב מוכרח לומר הנגני ה בקדמא ובהרח
 ביתר לכד רינו כמלה ארוכה לענין זה שהרי מצאנו עוד מלשני
 בפתר (שם קא ה) :

(י"א) היה הקדמא במלה ארוכה ובעלת מתג מצאנו שכשיש
 שוא לפני המתג או יותר יבא המשרת עמו בתיבתו כמו ולדשע
 אמר אלהים (שם נ מז) וכן מהדת שהותחיו נפשי (שם מב ז) ויב ומ
 ה) לפי שהמונח עולה במקום המתג ע"ג התיו ונשאר עדיין ב
 תנועות קדם המתג דהיל מלה ארוכה הראויה למונח עולה
 כמ"ש פמ"ז :

(י"ב) כאשר יבא לפני המפתח וביכ מפסיק יותר יבא הרביעי
 הגדול שהוא במקום הזקף באיכ ספרים כמו אדני עשה אתי למען
 שמה (שם קא כ"א) ורבים דכוותיה היה לפני הרביעי עוד מפסיק
 יותר יבא גיכ רביעי כמו ישור על אנשים ויאמר חמאתי וישור
 העויתי ולא שנה לי (איוב לג כז פ"ש) כי הגיד שבתבת העויתי הוא
 במקום אתנח שאין ולא שנה מלה ארוכה שהיא נסוג אחר עיין שא

פ"ב: וכן לאמר לה אהב את ארץ צנען (מחלים קה יאזי"ס אתן)
 ותארץ ב' פנחן וזאת מ' טראכ ה' ראו' קמו' ארנבמ'סח מפס"י:
 (ג) המפסיק פחות שלפני הרביעי הוא נ"כ תמהפך פסקיו ונ"כ
 כיצד אם אין להמפסיק פחות אפשרת ונ"כ תמהפך פסקיו כמו
 ואבואה אל סופח אלהים (שם פ"ד) (ואמ"ש להרביע משרת והוא
 בתחלה פסוק או אוד העולת יורד: תהפך פ' אשרת למתפך פסקיו
 וכמ"ש לקמן פכ"ב) היה להמפסיק פחות משרת יבא הקדמא פסקיו
 כמו יצאהו חסדו (שם פ"ט) עיין פ"י: והנה לא ישתנה הקדמא
 למשרת הרביעי כמו במפתא הנ"ל פי מ"ט. עיין פ' הירות המבטא
 מהנהוג לפני הרביעי ב' אין בשת להקדמא לעשות עבודה עבד
 לפני ולקדם לפני הרוכס. וכן כל שהמפסיק פחות הוא במלה
 אויכות ישחנה לקדמא כמו לא ראשית וז"ל עיני (שם פ"א ג) ואפי'
 במלה אויכות שאנה בת מתנ' כמו סקולעתו ס"פ רב"ס (שם פ"ד)
 פשטי"כ לפני המפתא כמ"ש פ"ג אבל אם אין להרביע משרת יבא
 לפניו המהפך אין במלה אויכות עיין פכ"ג:
 (שם פ"ט) משרת הרביעי הוא המבטא שלי' במ"ל' גלעד וז"ל משרת
 (שם פ"ט) וז"ל גלעד לו מנעו (שם פ"ט) במפתא עולה ויש לו
 מנעו במפתא פ"טו מנעו מנעו עולה וז"ל במפתא ועוד מנעו כמו
 מ"א קדמא (שם פ"ט) ס"ד במפתא עולה בכל המפרים ופ"ג
 וקדמא ע"כ צ"ע (שם פ"ט) וכן ור' צ"ע במפתא שאינה מנעו
 אויכות שאין התנעוה קלה נחשבת לתנעוה כמ"ש פ"ג: והנה
 מתאמת יבא תאמי נגנות כמו קתקי רמ"ה אויב פ"ד וז"ל המנעו
 הוא פ"י הוא אלהינו (מחלים צ"ה) שהרי אין פ' הירות המבטא נהיה
 לפני רביעי כמ"ש פ"כ אלא דות נמלט מר"ק א"י ר' פ"ה המבטא
 מה אשר שלש המלות רחמים וה' ליה נהיה לפני הרביעי וכן פ"ג
 וז"ל מנעו (אויב לב ה) ומצאו ותחטעו וז"ל מנעו ופ' ה' פ"ה
 לא תחטע (אויב ר"י) ומעמי הפסוק הוח' חסותם וצ"ע מ"י וז"ל
 מצאו נחמתי בשלש מננות שבא משרת י' הרביעי ע"כ פ"ה פ"ג

במקום

(*) אמר שם ד' מנחות ג' מנחות נחתו נהגות ב' שיעתך (מחלים כו)

מנחות

במקום המתג הואיל שקדם המתג יש תאמי תנועות דיה כמלה
 מתאמת, והוא נבון ואפשר שבא כן מתחת חסרון מלת את ותוד
 עוד זאת נחמתי ובלו ספק שצד רביע על התיו כי בכל הספרים
 מצאנו המהפך תחת הדית שלא כרין כי לעולם לא תבא הגינה
 פא בתנועה אחרונה או בתנועה שלפני האחרונה אלא שהרביע
 ציל על התיו ולכן בא משרתו במקום המתג וגשמש הרביע בשנת
 המדפיסים שלא היו בקאפם בדיני מעמי אמת :

(30) והנה מצאנו רבים סאר שיבא המהפך לשרת את הרביע
 במלה שאינה מתאמת במקום מונח עולה כמו כי תאמר איה
 בית זריב (שם כא כח) אמנם זהו בראש המסק ואז לעולם יתהפך
 המשרת למהפך אע"ג שהמל' מתאמת כמו יקם ולילה ותהלים נח
 יא יקר על אנשים (אויב לו כח כי הוא מפסיק ופכע הרביעי הוא
 שיבוא לפני המהפך בראש המסק כמו שצמ לפני זק בא"כ ספר
 ועיין פד גבי תרב גדולי מיה זה הרביע הוא בכ האתנה ע"ש
 ונשתנה המשרת למהפך פסק ולפז מה שמצאנו תנני יי (תהלים
 מ ד) צילה בקדמא כפ"ש פ"ז אמנם מתאמי נפ"שכם תחת ג"ש
 (אזוב יד) שאין המהפך בראש המסק וכמרוסה שגם זה מפסיק
 הואיל שבא לפני פד שדוא מפסיק יותר סדקדמא אמנם מצאנו
 קין שם להשקה (שם כח ט) ויס במנח יוד והיה ראוי להיות במנח
 עולה ויס במרבא וכן נראה עיקר שנמלט מהיקף שיש בין הגינות
 תנועה מצומצמת פתח של הלמד ומה שמצאנו מקילות ו מים
 רבים (תהלים עג ד) אולי הקדמא שעל תיבת מקלות הוא בכ
 העולה ויורד ובא שפיר מים במהפך כמו בתולדת המסק :

31 ואשר יבא שלא כמנהג מצאנו איה נראה איה וקדמא
 לפניה כח אפה (שם ע"ה פ"ש) שנקוד נראה במרכא ואפשר לפי
 שנמלט מהיקף שיש תנועה מצומצמת בין הגינות זכן קל"גים
 אשר עשית (שם פ"ט) שנמלט מהיקף שאלו היה המעם שבתוכת
 אשר משרת להרביעי היה ראוי להיות כל"גים בקדמא כמ"ש פד
 ולפי

זכרנו תלמי כגיטות לרבינו בחינתו וכן ככל"ל ספרים מלאה סמכה מלות מסמ
 סמך רבינו זממר במורה סדחת ויג פ"ט :

ולפי מיש פכ"ב דאפשר שהקדמא שכתובת מקולות הוא ב"כ
 העולה ויורד אין משם הוכחה ומתיבת לאראשית נמי אין הוכחה
 שהיא מלה ארוכה ובת מתג. משא"כ כל"טים שאף שהיא ארוכה
 אגבה בעלת מתג. ומצאנו אגנים שחקו ק"ם (איוב וד"ט) מרכא
 בלא תנועה מצומצמת מדה ב"ים שחקו במונח עולה כמנהג ובי"ם
 שחקרמים במקף והעקר במונח עולה אעיג שהיא בת מתג האפילו
 מלה ארוכה ובת מתג היא במונח עולה כמו לאה שקילו נקלאותקה
 ותהלים ק"ו ומצאנו קבנילים לךוד אחרון (שם ע"ד) ובי"ם לדור
 במונח יורד והיה ראוי להיות במונח עולה:

(כ"ו) והיות זר מצאנו ואתה אלוים. תורה"ם לכא"ר שחת (שם
 ט"ז כ"ד) אין זה אלא שלכן חזר הנך שלשת התיבות תורידם לכא"ר
 שחת להורות על סחם המקרא ותקנו ואתה אלהים אנשי דמים
 ומרמה לא יחצו ימיהם תורידם לכא"ר שחת כי קללת עיה באח
 קדם קללי העדה. ומה שמצאנו אלוים וז"ל קמו עלי ועדת
 ערצים (שם פ"ד) הוא מפני כי קמו נמלס"י מהיקף והיל כאלו
 הוא מקף ושפיד בוקר ודים בתאמי הגינות שמשותים לרביע
 במלה מתאמת:

(כ"ח) הפזר תוא מפסיק יותר מן הקדמא פסקיי ובי"כ ואין בעולם
 מפסיק פחות מן הקדמא פסקיי ובי"כ לפיכך כאשר יבא לפני הרביע

מפסיק

(*) אמר ש"מ"ד לבחורה אין זה נמלס מהיקף לפי מש"כ שנמלס מהיקף הוא דוקא כשאין בין
 סגנונות רק תנועה מנומלמת וכאן יש בנייהם ב' מנועות שהיכס קמו הוא מלסיל כדן נח"י

סעין לקיים קנה שהוא עי"ן הספל. אך יפתי ומלמתי סגרו כי זרים. קמו עלי (שם

כ"ד ה) ושם הב' תיבות קמו עלי כמקף וז"ל גם כן ראוים להיות מוקפים אלא שנמלסו
 ובה שמוקפתם שם תיבת זרים כקדמא פסקיי ולא כמשרת הרביעי כמו פאן, הייט טמאל
 לפי שאל"ל להיות שתי תיבות רגופות מוקטמות כמשרת אם לא כשיש מהירות המכסא ושם
 תיבת כי שלפני תיבת זרים היא כמקף משרת, לכן מוכרה להיות זרים כמקטמ מסיק, אבל
 כאן תיבת אלהים שקודם תיבת זרים הוא כמקף פסקיי לכן תיבת זרים מוקפת עקר כמשרת
 זה נ"כ רחיה שב' תיבות קמו עלי כמכונה לתיבת אחת רק שנמלסו מהיקף דל"כ יש כן
 ב' תיבות רגופות כמשרת זרים קמו והדרת קוסיל לדוכתא. שהיה ראוי להיות תיבת
 זרים כמקטמ מפסיק כמו שם אלא וז"ל במ"ש הוא כרוד. ואם ישאל השואל על כל בג"ל למה
 לא בא גם כן אלהים כמשרת כמו תיבת כי דהס, י"ל מדה של משביל יראה שלמי האמות
 אף תיבת אלהים שכתב רוספה למלה בלתי תיבת כי דהס, ועוד שלכן בא כן
 כמקף פסקיי כדי להאריך בין השם האכבד והנורא לתיבת זרים דוק:

מפסיק פחות ולפני-עוד מפסיק פחות ממנו יבא הפור ויקדמו
 הקדמא שהוא פחות ממנו כמו שיש לקדם משכימי קדם מאחורי שבת
 (שם קכ"ב) ישאלו חז"ה נקוד קדם בקדמא לא היה במה לקדם אותו
 לפי שאין פחות ממנו ומה המין אלו אלהים וי דבר ויקראו
 (שם נ"א) וכיום אלהים בקדמא וגם זה נכון ואז לא יהיה פסק אחר
 אל ויטה במתנה וכן הדין לפני הורק או הרביעי כמו פי הצלת
 נפשי מקמות (שם נ"ד) כי חצי שנה עמדי (אויב וד) שמפני המהפך
 פסקי שבתיתת כי שבתת לבא הפור ולא יבא המהפך פסקי לפני
 רק במלה ועירא מלת המעס אבל זולת זה יבא הקדמא אע"י שאין
 לדמשרת כמו חפצתי אודיעה וישני לארבעתי (תהלים לב ה) עוד
 אנה אשית עצות נפשי (שם י"ג) זכן לפני המפתח כמו וישמתי
 כל חוסי בך לעולם יתנו (שם ה יב) ודלא כיום יתנו בעולה
 חורד ואפילו במלת המעס יבא הקדמא כמו ועתה יום
 ראשי על אבי סביבותי (שם כ"ו) שיש עלו שבטים שבמיתה
 (שם קמ"ב ד) ואפי' בפעל כשחזא בן יתד כמו גער בית קנה (שם
 סח לא) ומה שמצאנו פי ונה אבהו (שם צב י) ולא
 נשתנה לפור אין זה אלא מפני שיש פסק קודם השם משהבא
 הקדמא פסקי ומה שמצאנו אלהים וטושב יחידים ביתה (שם
 סח ז) אולי משה לא נשתנה יחידים לפור ואלהים לקדמא מפני
 שמרמו בעל המעמים לחסרון אלהים במעון קדשו משכימי יחידים
 שנמצא חסר הפור ומה שמצאנו והנה עלה כלו קמשונים (משלי
 כד לא) שני קדמות רצופים לדעתי הוא ברור שתיבת והנה הוא
 המפסיק הגדול הקדמא שהוא ב"כ העולה ויורד שיש כאן חסרון
 שמוסב למעלה והנה הברם של אדם חסר לב עלה כלו קמשונים
 חרע מדלא מנוקד והנה במהפך שהרי איננה מלה ארוכה עיין פי"ג
 אלא ודאי שהוא ב"כ העולה ויורד עיין שיד פ"א * ומה שמצאנו
 ארת

* אמר שמ"ד מה שהלחנו בראתה ועמל ובעם תבנים לתת בידה (תהלים
 י ד) מהפך פסקי שהוא כ"כ הקדמא קודם הקדמא, ינעתי ומלאתי נוסחתי ו' וכעס ברביעי
 והוא מכוון לפי המתרגם שחזנס גלי קדמך מעול דאנת ליות ורגיש על רשיפת חסער לחסכל
 לחסלס אגרא עב ללדיקוף כידך עכ"ל - מלוא לפי פרושו תיבת זכעם מופסקת יותר מהיכה
 תבנים וראוי לרביעי, עיין לקמן ש"ד פי"ב *

תהי' ידך. גוים הודשת (תהלים מג) ביום יבך בפור או שחמר
תה אלהים בידך ולרמונו בא הפסק אתר המהפך משרת :

(ט) וכן להפך כשיבא לפני הקדמא פסקי מלה מופסקת יותר
מנו ופחות מן הדוכס או השר שאחריו יבא הפור כמו נשקד בר
דיאנף ותאבדו דרך (שם ב) פאמוזה המין וישבתו שלשת האנשים
אלה (איוב לב א) והמהפך שנתית שלשת הוא מפסיק וכיוצא
זה חיות איש מהיר במלאכתו (משלי כב כט) וכן בפסוק ארוך
עלה שמים ויבד מי אסף רוח בחפניו מי צרר מים בשמלה (שם
ד) שבאו שני הפורין כמנהג והראשון מפסיק יותר וכן גמ'
פורי מצאנה בית ודרור וכן לה (תהלים פד ד) ובאודרור בקדמא
לא במהפך כמו שלשת לפי שהוא מפסיק גדול שחמר ודרור מצא
ן לה איכ אנב הפור וכמי שפכה גבי קדמא שקדם הפור ותיבת
שלשת שאני שהוא סמך :

(י) ואשר הם שלא במנהג מצאנו בגי' איש עדימה ככורי
לכלמה (שם ד ג) שהיה ראוי להיות סחף קדם דמהירות המכטא
כמו למנצח עליונות אלם רחקים (שם ג א) וכמיש לעיל פיג מיהו
ביים עדימה במהפך פסקי וכן עקר : מיד לפעמים מורה הפור על
חסרון כמו אסר שעתו אללי לי (איוב י טו) שבא הפור במקום קדמא
להורות על חסרון אם רשעתי ולא תשמרני אללי לי שהמכון לפי
הפסוקים הקודמים שמתרעם ממני אם תפאתי למח תנקום בכיא
ולמה לא תפרעני מעט מעט וכיש אם צדקתי למה לא אשא ראשי
וכן לאור יקום רוצח (שם כד יד) דלמיד אור אורתא תירצו המפרשי
קשיית השים (בפסחים ב) דהק קדם אור היום יקום וכן הוא
דרך הפשום שהמה במודי אור ובמחשך מעשיהם וחמר כאן מרם
יראה ולאור יקום רוצח או לאור בעלות השחר ויקום רוצח שבלילה
בני אדם על ממותם וא' להרנם בשוק אלא יארוב כגנב וכן נתנו
את נבלת עבדיך (תהלים עט ב) בא פור במקום קדמא להורות
סרום המקרא נתנו מאכל לעוף השמים את נבלת עבדיך או להודיע
חסרון הבנוי נתנו הגוים הנזכרים בפסוק הקודם וכן רוקמו י' א'ינו

שם

(שם צמח ט) שחמד חממו קל שיר ל"י אלהינו • שמי זוכל לחמב
 את " אינהם חממו שיר ואמרו " אלהינו • וכן לולי משה בחירה
 (שם קנג) להורות הסרוס לולי עמד בפרץ לפני משה בחידו • וכ
 ינאלהו חשך וצלמית (איוב ג ד) להורות הסרון היום ההוא רגובר
 בפסיק הקדם והיה צל היסם ההוא ינאלוהו חשך • וכן יפית סבג
 אדם (תהלים מהג) להורות הסרון יפית בלשנך מבני אדם • וכ
 סלו לרובב בערבות (שם סהה) שחמד סלו דברי שיר שאין פרוש
 סלו הללו כי הוא מן הכפולים מלשון סלולה ואין שרשו סלה א
 סלא (עיין בקנקורדנציא) אלא פרוש השיר דברי שיר במשקל
 ונגון ועיין שאפי"ב • וכן רשע עלבן משקה אלהים אלהי שם
 ששון מתברך (שם מהח) וולא כים אלהך באתנח דודא ששון
 מפסק טפי מן אלהך והוא תגד ביכ האתנח עיין שאפי"ב ופי"ב
 והפור במקס קדמי כי תיבת עליכן במהפך פסקי וכמיש פתח כה:

(כח) משרת הפור • לפי קצת ספרים הוא מהפך ונקד חצי שיר
 (איוב ד) במהפך • ולפי קצת ספרים הוא ירח בן יזמו דומיהם
 פסקים רבים שבים ישרתה המהפך ובים הירח בן יזמו וכן הוא
 בספרים מדויקים ועקר לדעתי • ומה שמצאנו בגי' איש (תהלים ד ט
 ברוב ספרים בגי' איש במקף ועקר • ומצאנו קצאה בית (שם פד ח
 ובספרים מדויקים מצאה בירח בן יזמו וכן עקר • היה הפור במלת
 ארוכה וכת סתג יבוא המשרת עמו בתיבתו • כמו פקדת הארץ
 ותשקקה (שם סה י) וים ותשקקה בירח בן יזמו ופור וכן עקר:

(כט) ומצאנו מהירות המבטא לפני הפור כשיבא לפני ב
 מפסיקים ושניהם פחותים ממנו והראשון מפסיק יותר והמעט פשוט
 שדרי איא שידיו שניהם בקדמא וכמיש פכה כמו שמצאנו ואתה
 " אהים צבאות (שם נט ז) בא המרכ' קודם הפור ומשיה לא נשתנה
 המהפך לקדמא שהיא מלה ועירא משא"כ קודם הפור יבא הקדמא
 אף במלה ועירא כמיש לעיל פכ"ח • וכן ימ' שנותינו בהם שבועים
 שנה (שם צ"י) ובא ימ' שנותינו בקדמא שהיא מלה ארוכה • ועיין
 בראביע פרוש של תיבת בהם :

שער ד

בנתח הסאמר קודם העולה ויורד, וכו' יד פתחים

(*) דע כי לעולם לא יבא המרכ המפסיק הגדול אחר האתנח לא
 דם לזי ולעול' הוא מפסי יותר מן האתנח' והוא בספרי אמ'ת במקור
 נתנח באך ספרים והאתנח אין כחז רק כזיק באך ספרים ולפעמי
 זות ממנו רק כמפחא באך ספרים ולעולם לא יבא בלי משרת .
 יבך אם ראוי להיות במלה ראשונה שבמסוק ישחנה לקרמא
 קרי (י) חבא הקרמא במקום העולה ויורד והפחד שהוא גדול ממנו
 מקום האתנח כרי שיהיה הברל גדול ולא נמעה שהפוד כרינו
 שאיכ במקום אתנח אין מקום למיעות שהוא הפוד כרינו כיון
 אין פסוק בלא (י) אתנח כמו לקוד' קרי' נפשי אתי' (שם קג א)

הללויה

(*) אמר שמד' הנה לוכית כלן כדאי' ברורה שלא יבא העולה ויורד או כ"כ כ"ח
 מסוק שיש בו אתנח או כ"כ דהנה נפ'ו שיר המעלות שבתלים בכלם מוסעמת חיבת המעלות
 אלה ויורד (ותיבה שיר ברביעית נפ'ו ספיק דכוסק ומוסעמת כדרכא משרת הרכיפ ככל מקום
 דשם המעלות מוסעמת ברביע' היינו לפי שהעולה ויורד דינו כמו האתנח כח"כ ספרים שיבא
 אין כספחא שהוא האר עלי' אף במלה המוכרת כמו תיבת-ל' מחוסרת חמיד לקעס וכבואה
 חדה לפני האתנח טיעס' כספחא וכן פשוטה ויורד כספרי אמ'ת אס אין לפניו רק מלה אחת
 אף ספיק מחברת הדיה ברביע' ספיקא כדא' כדא' (ט) או ברביע' כפיקא מוכת לחיבת לדוד או
 אמס המוסעמית בעלה ויורד חוץ מסוק שיר המעלות ממעמיקס קראתי' ה' (שס קל ח)
 דשם המעלות באתנח אין זה חלל לפי שכלם יש אתנח כספוק, וכספוק הוס אין בו אתנח ולא
 בא השולס ויורד כספוק שאין בו אתנח לכך מוסעמת חיבת המעלות כאלתנח ולכן הסכתי את
 אר דכרטי לפני ש"כ ס"ב על פסוק ישמם לנו שהלדך הו' אינו כרוך ויסה בררתי לי הדוד
 א' תכלים נטלו לי כנפיתו'ם ודדק :

(**) אמר שלמה מדוכנא רכמי, מלאט הללויה כי מעב' יי ומד' לשמו בי

קרי' (שס קלח ג) חיבת הללויה כספחא והיתה ראוי' להיות כקדמא כ"כ העולה ויורד וכמסו'

דע קלא' לי כסעס ולכאו' סיה נר'תא שהוא דך כיון שנמסר כחשוד' דך אחר החפוש והגיפוס
 אס לי שלא יבא הקדמא כ"כ העולה ויורד לפני האתנח חלל כשיש לפני האתנח מלה ארוכה

ה שתי תנועות לפני מקום הנחת הטעם כמו לדוד' . אל תתחד במרעים (שס לו ח)

הללויה . הללו אל בקרש'ו (שס קיג ח) ופ"ס הוא מה שמלאה בקנה ספרים הללו

א כפונת יורד כי לא יבא המונה ויורד לפני האתנח אל"כ יש לפניו ספחא מספיק ולא הוא מונח

ארי' או כשיש לפניו מונח משרת ולא הוא מונח מספיק) או מלה כח נתג' כמו לדוד' . אודך

זבל לבי (שס קלח ח) וכ"ש כשיש לפניו כ' מלות או יאמר כמו כשהלויס פולק מחזור (כ"ז

וכי

הללויה | בריטוב ומרה אלדנו ושם כמו א) ובת צר | במנחה פנין
 יחלו עשירי עם (שם מה י פ' ש) שהקבצא תואביכ העולה ויורד
 והגדר הוא כי האתחנ • ומצאנו עבדה אני הבינני ואדעה עדתך
 שם

וכ"ד זל"ה וע"כ וק"ב וק"ו הק"ה וק"ב וק"י וק"ג וק"ה וקמ"ד וקמ"ז וקמ"ח וקמ"ט וכן שם
 כי קיב חמשה ארבעה ולא בעלת חצו לכן נשתנה הקדמתו לטפוח ומה שחמ"ט פלו חמ"ו לו
 בעטם לאו משום זרות נקבו זה חלף משום דקדוש הוא וכך דרכה של המסו למנוח דבר שהל
 מעט המליחות בתוך חמ"ט שאינו דבר זר וכן (מס' במזמור כ"ו ח') על לרוד שהוא בקדמת
 כ"ט העולה ויורד ו' בעטם כספ"ר חף שהוא כדעו ולחן להקשו' לכן מחיבת סלילה רמ"ז עולה
 ויורד ח"כ היא מוסקת יותר מחיבת ה' וכיון שלא בא הטולה ויורד למה לא בא האתחנ חמ"ח
 ד"ל כדף מחיבת לשמו רמ"ז לג"ד ומיבת ה' מוסקת יותר מחיבת לשמו לכן היא באתחנ כי לן

יבאו ב' ג"ד ר' עופים כמ"ס המספר ש"ה פי"ח פ"ט • ומלאנו לרוד אלקה יי נפשי אשנ
 (שם כיה ח') ונמס' פלו כמסר' כי בעטם סור דין ואידך לרוד אלקה יי אקרא צור
 אל תתירש ממני פתחשה ממני ונמשלתי עם יורדי צור (שם כה ח')

והנה בפסוק הוא בא הפור של חיבת לרוד על גפן במקום האתחנ לפי שאין פסוק בלא אהנ
 כמו שהוכחתי בממוך אך בפסוק ה' לכאר חמות הוא אשר לא בא על חיבת לרוד הקדמתו כי
 העולה ויורד, אבל אחר העיון נראה שג"ו וכן הוא מאד לפי שחי"ל ומשלתו דאחיה לג"ר וחיבת
 ממני מוסקת יותר ולא יבאו ב' ג"ד ר' עופים לכן מוסקת בחלחח ומיבת ממני היא מוסקת
 עוד יותר לכן מוסקת כעולה ויורד ולכן לא בא הקדמתו פ"ט עולה ויורד על חיבת לרוד
 לפי שלא יבאו ב' עולה ויורד כפסוק א' ולא אמרו לאריות ממוסקת מאד, ור"ה לית למסוק דל
 ונבחר הפו' לפי שגדלה מעלתו לבוא לפעמים במקום האתחנ ולא בא הקדמתו פסוקי שלא לפסוק
 שהוא ב"כ העולה ויורד ויבאו ב' בפסוק א' משא"פ כסר אך לפעמים שהוא ב"כ האתחנ שלא יבא

האתחנ קודם הטולה ויורד וכו' מה שרצנו לכאר • ומלאנו עוד לרוד בשפתו את
 טעמו לפני אבימלך ויגר שרצו וילך (שם ל"ד ח'), ונפלתו על הפסוק הזה כעמוד

אח טעמו' משאר הפסוקים מחיבת לרוד מוסקת כאן כרבים ואחר העיון ג"ו נכון לפי שבמקום
 אחר כל המזמור נבוא על חיבת לרוד כמו לרוד טעמי ה' (שם ק"ו ח') סרופו הוא המסוק
 הוא לרוד שהוא חכרו והתפלל ואמר טעמי וני' והתחלת חלתו הוא מחיבת טעמי וכל המזמור
 סופו על חיבת לרוד ו' לכל זה אמר רוד ומיבת לרוד יתיה דאחיה (היות פסוק ג' דק שאין
 בכל המקרא פסוק שלם מחיבת אהת לפי שאינו מיופי המליצה להתחיל המאמר ולגמרו כצ"ח לכן
 חכרוה לפסוק הראשון והקשימותו בעולה ויורד שהוא המפסיק הגדול מכל המפסיקים וכן בכל
 מקום שנאמר לרוד מזמור' בא העולה ויורד על חיבת' מזמור או מזמור ולרוד בא על לרוד לפי
 שכל המזמור נבוא על חנ' רב' חיבת וקשבו לפסוק ג' ונחמדה לפסוק הראשון של המזמור
 לפי שאין בכל המקרא פסוק שלם מכ' חיבת חוץ מג' פסוקים לא תדלח לא תחף לא תנוכ שלם
 טעם העליון תחלקין לג' פסוקים ור"ג שם זרי • פי"ן בסוף פ' ספרי חסלה להרו"ה שחזר
 שם בענין י' הדבר • ולכן בכל מקום שנאמר למלח לרוד מזמור נמשג חלו רג', חיבת סוק נפיש
 לפי שאלחנו כמה פסוקים מג' חיבת משא"כ כאן המזמור נבוא על כל הפסוק הוא וסרופו הוא
 לרוד כפשינה אח טעמו ז' ויבא סרופו אחר אברכה וצ' ויבא סרופו המזמור הוא מחיבת ארבעה
 לכן בא לרוד כרבים שמפסיק סמות מן האתחנ ויותר מן הטפוח והוא ברור וד' ק' היטב

שם קיט קבד) וכפי הגראה שזהו המרכא המפסיק הגדול ובא בלא
משרת כיון שגם האסף ערומים ממשרת :

(ג) היה לפני המרכא המפסיק הגדול מלה אתת יתקיים
מרכא ויבא לפניו הרביעי הקמן כמו קומוד לרוד (שם כט א)
למצח לרוד (שם יד א) כי כל מרכא מפסיק שאין לו משרת
קדמו הרביעי כמיש פג הלכך כשאין לפניו רק מלה אתת אף
חזרת תהיה ברביעי :

(ג) היו לפניו ב' מלות אם השניה מופסקת יבא לפניו הרביעי
קמן וישרתהו המרכא כמו ימטר עלהשעים פחים (שם יאו בראש
הפסוק) ואיש שכב ולא יקום (איוב יד יג) כי משרת הרביעי הקמן
שלפני העולה ויורד הוא רק המרכא משא"כ ברביעי הגדול הבא
לפני המפסח וכמיש שג פכיה ומה שמצאנו הורנו וי' דרכה (תהלי'
ז יא) אין זה אלא הואיל שבא לפני השם שיש שם פסק וביים
הורנו במהפך מרכא וכן רכב אלהים רבותים (שם פה יח) ודלא
ביים רבותים במנוח יורד וכל אלו הם בראש הפסוק היתה המלה
דראשונה מופסקת ישרת הירח בן יומי את המרכא ויבא לפניו
הזרקא מפסיק דכל מרכא מפסיק שיש לו משרת יבוא לפניו הזרקא
כמו וי' צדיק יבין (שם יא ה) ומה שמצאנו מתקילו רגבי נחל (איוב
בא לג) בר מיניה דההוא שהוא מוקף בקצת ספרים רגבירחל ואפי'
בספרים שנמלט מהיקף היינו משום שטבע המרכא המפסיק הגדול
שיבוא עמו המהפך עולה ומשה נקרא עולה ויורד מיהו אין
למהפך מנוגן באותה תנועה עצמה אלא בתנועה שלפניה וכיון
שתיבת נחל מלעיל בהכרח בא המהפך על הכ' של רגבי וממלא
למלט מהיקף :

(יז) זה הכלל כשיהיה המרכא המפסיק במלה זעירא ואין לו
משרת יקדמהו הרביעי ולא יהיה להמרכא עולה ריל שיבוא
מרכא לברו בלי מהפך כמו אסוף וישר אתה (שם חו) בראש
הפסוק) וביים אתה והוא מים כי אתה מלעיל וכן אספה אלהק
תהלים ב ו בראש הפסוק במרכא לבר מיהו ביים בא המהפך

עולה

(55)

עולה עג חבת אל אעים שהוא מקפת אל חק יומה המין קד א
בל-פֿשע ואיוב לגט) וביים המרכי לבר הואל שהוא מוקפיים שבו
מרהך עולה על בלי ונמלט מהיקף וכמ' ש פ'ג והגכון בכלם במק
ובמהפך עולה רגבי-גחל אל-חק בלי-פֿשע ובא המהפך
עולה לסמן אכל לא לנען ומשום הכי לא נמלט מהיק
וגדולה מזו כשיהיה העולה וזרה על מלה בת יתר יבוא המהפך
עולה על מקום השרא ובודאי אין שום נען על השרא אלי
ודאי שהוא לסימן שנדע שהמרכא הזה הוא המפסי הגדול כט
שירו לאלהים ומרו שמו (תהלים סח) ולפי יפה עשו קצ מדפיס
שהדפיס בפסוק אם קד וישך אתה הגל המהפך עולה על אתה
ולא לנען רק להכיר מהות המרכא . היה המרכא המפסי במלה
זעירה ולפניה מלה מחוברת יבא המרכא לבנו ויקדמו הירחב
יומ כמו רגע . ימותו וחצות לילה (איוב לד כ) ובספרים מדויקים
בא לילה במהפך עולה והוא הגמון אף שהוא מלעיל ואין לפני מקם
הגח המעם שום נקודה לפי שבא רק לסמן וכן מצאנו בספרים
מדויקים יראת יי שנאת רע (משלי ח יט) אלהים צבאות שוב נא
(תהלים פ' טו) ודלא כיים שוב במהפך עולה ונא במרכא לכר יוס
נס אני לא אחשך פי (איוב זיא) ודלא כיים אחשך פי שנמלט מהפך
והעד הקמץ שבת יבת אחשך תולדת החולם ואולם בפסק הלילה
הוא יקתרו אפל (שם ג ה) שחיתת יקתרו מתאמת לכן מנוקדת
בירח בן יומו ומהפך עולה שבאמת מנגנים שניהם בחיתת יקתרו
ובפסוק אהבת צדק ותשנא רשע (תהלים מה ח) מנוק על ותשנא
שניהם אע"ג שאינה מלה מתאמת וביים מנוקד ותשנא רק במהפך
עולה לכר וכן המהפך במורדי אור (איוב כד יג) מנוקד ביים במורדי
במהפך עולה לכר ומתג במקום הירח בן יומו והגכון ותשנא רשע
במורדי אור ובחיתת במורדי מנגנים תרויהו ובחיתת ותשנא
מנגנים הירח בן יומו לכר ואעתיקם בפיה לפי המסקנא הזאת :

(ה) חסדם מה לדינא דכל היכא שיש להמרכא המפסי
משרתו הירח בן יומו לפניו יקדמו הורקא במלה מופסקת פוח
ממנו כמו חלילה לי אם אגדיק אתכם (שם כז ה) ואפילו במקם

שאין

שכן מהפך עולה אלא לסי' כמו פסוק שירו לאלהים ופסוק יראת
 ה' ופ' אלהים צבאות ופסוק רנע ימותו ופ' אהבת צדק דלעיל פ"ד
 אצל במלה מותאמת שמעגנים בו הירח בן יומו עם המהפך עולה
 כמו הלילה ההוא יקחה אופל הגיל פ"ד וכן המה היו במרדכי אור
 גיל שמעגנים הירח בן יומו במקום המתג ואפילו תימא שהמתג
 נשאר במקומו מים מעגנים הירח בן יומו על הדלית ולא המהפך
 בן ג'ם אני לא אחשך פי' הגיל בא הזרקא על אני לפי שיש ירח בן
 ימי בתיבה לא אע"פ שאין מעגנים המהפך עולה בתיבת אחשך .
 לא עוד אלא כל שהמרכא המפסיק הוא במלה מותאמת אע"ג
 שאין לפניו מלה מחוברת כלל מעגנים עם הירח בן יומו ובא הזרקא
 לפניו כמו וקבצני מן הגנים (תהלים ק"ז) ואע"ג שבספרים בא
 ק המהפך עולה תרע נאמנה שהירח בן יומו הוחה אותו וכן
 אנו לשונם במרדכי (שם קמ"ד) שתיבת כסרינחש יש בו ג' תנועות
 תאמית שאפשר מעגנים שלשתן והיה תסתיר פניו יב' לין (שם
 ד' כ"ו) וכן יפלו ממעצותיהם (שם ה"א) שיש שלש מתאמית
 מעגנים שלשתן ואפילו תימא שמעגנים המהפך עולה
 יב' . מכל מקום כל שמעגנים אותו במלה מותאמת ארוכה
 ושוב כירח בן יומו ובספרים מדויקים מצאנו שלשתן בתיבה
 מעצותיהם ובא הירח בן יומו תחת הצדיק במקום
 מתג השני . אבל כשאין להמרכא המפסיק משרת אף
 שהוא במלה מותאמת יבא הרביע במלה מופסקת פחות ממנו
 כי יבדק לה לעולם (שם ע"ט) ומכ"ש במלה שאינה מותאמת
 כי יושב קדם סלה (שם נ"ח) :

(י) כבר בארנו שמשרת דרביע הקמן הוא המרכא או המהפך
 דם השם כמ"ש פ"ג ומצאנו תאמי הנגינות במלה מותאמת כמו
 דה לך וישוב קדם הגיל פ"ה ומצאנו מהפך בראש הפסוק כמו
 נה הגבר (שם נ"ב מ') אשרי הגבר (שם ק"ז ה') ואולם זהו רביע
 חזל שבא לפני הקמן . ע"ן שיג פכ"ב :

(י) כאשר יבא המרכא המפסיק במלה זעירא ויהיה המשרת
 בתיבה

בתיבה הדומה לה ישתנה הידח בן יזמו למהפך פסקי מפני האם
שביניהם כמו בְּרוּךְ יי יסו יסו (שם סח כ) :

(ח) עשרת הורקא הוא המונח תמיד ובראש הפסוק ישתנה
למהפך פסקי כשהוא בתנועה הא' מהמלה במ' תנעו ימיתו (אויב
לד כ) :

(ט) ואשר הוא שלא כמנהג מצאנו מלא מסך (שם עה ט)
במרכא ואפשר שנמלט מהיקף ונסוג אחור • אבל מה שמצאנו
האל לנו (שם פח כא) במהפך מרכא הוא כמנהג שבא מהפך בראש
התיבה מפני שנסוג אחור וכמש פ"ח והתקדנים הניחו מרכא לנו
גם מלרע ומצאנו הקל בְּנִי אֲדָם (שם סב י) במרכא בלא נסוג אחור
ואולי הוא מפני קירוב גנינות או כשהוא מלעיל ודבים בן ואין ביד
לישבם מחמת רוב המעיות שבספרים ומצאנו בְּתוֹךְ לְבָאִים (שם
נזה) במרכא וי"ס בתוך במנח וכן עיקר • והנה היכא דאי"ס
קירוב המעמים או המלט מהיקף יבא המרכא זכין לפני זרקא גדול
יבא המרכא מפני קירוב המעמים כמו קן לה הנל שג פכז :

(י) אין דין מהירות המבטא לפני הורקא הקמן (וכי שלפני זרקא
גדול) כמו בְּפִתְרֵי רַעְיָהוּ (שם קא ה) שבא קדמא קודם הורקא קמן
עֵינֵינוּ בְּנִאֲמַרְי אֲרֵץ (שם קא ו) שבא לפניו מהפך פסקי • וזקן
מהירות המבטא שיתהפך פקיד למשרת אין נודג בו אבל מהירות
המבטא של ג' מלות החמות נודג לפניו וכמו מי יתן מציון (שם ט
ד) שבא מי במרכא ויתן במנח • אִם תִּפְּהוּ אֲשֶׁרֵי (אויב לאז) שבא
אם במרכא תמה במנח ובי"ס שניהם במקף ואפשר שנמלט
מהיקף וכן מצאנו אֶת אֲרָם נְדָרִים (תהלים ס ב) את בסגול ובמ"ס
שנמלט מהיקף ע"פ המסורה • אמנם עיקר מהירות המבטא של ג'
מלות ההומו הם בשני מונחין ומצאנו ג"כ שנוהג בו כמו ויתר אן
אֱלֹהֵינוּ בְּןִבְרָבָאֵל הַבְּנוֹי (אויב לב ב) :

(יא) כאשר יבא מפסי פתחת לפני הורקא יבא המהפך פסקי ובו
כמו רֶשֶׁת וְהִבְנוּ קִפְעֵמִי (תהי נו ז) הִלְקֵנוּ מִתְּמָאוֹת פִּיז (שם נה כב

ובהכרח

ובגדו חלקו מפסיק ובא המהפך במלה בת מתג וכן למדני
 לעשות רצונה (שם קמ"י) ומה שמצאנו אשתך ופנפן פוריה (שם
 קכח) בקדמא במקום מהפך אולי מורה על חסרון אשתך תהיה
 בגן פוריה וכשיש להמפסיק הפחות משרת יבא הקדמא כמו לא
 ישב בקרב ביתי (שם קאז) מל שני בפתח רעהו (שם קאה) היה
 לפני הקדמא מפסיק יותר יבא הפור כמי שיש פכו כמו תמאתי
 מה אפעל לך (איוב זכ"ו) ומה שמצאנו רבות עשית אתה יי אלהי
 (תהלים מ"ו) ולא נשתנה עשית לפור מפני שמורה על חסרון רבות
 עשית לנו שהיתה ראויה להיות תיבת לנו בפור :

(יג) וכאשר יבא לפני הורקא קמן מפסיק יותר יבא הרביע כמו
 דעו כירי (שם קג) ולהפך כשיבא מפסיק יותר לפני הרביע הקמן
 יבא הורקא כמו ממנת הלא רגלי (שם נו"ד) קדאתי הענין הזה חליפין
 היה ביניהם מתירות המבטא של שלשה רצופים מצאנו שני רביע
 רצופים כמו הנה הגבר לא ישם אלהים (שם נב"ט) וביים לא ישם
 במקף והנכון שנמלט מהיקף שיש תנועה מצומצמת בין הנגינות
 וכן אודה על פי נזראות (שם קלט"ט) וכן אשרי הגבר וגו' (שם קכו
 ה) אבל מצאנו עז ומגני (שם כח"ז) ואין זה אלא מפני שתיבת ומגני
 מופסקת הפסק שלם והנה הרביעי הא' הוא הרביעי הגדול ומ"ם
 הורקא הגדול מפסיק יותר היה לפני הורקא מפסיק יותר ולפניו עוד
 מפסיק יותר יבואו ב' זרקאות רצופים ולפניהם הרביעי הגדול כמו
 פסק ממתסידך וגו' (שם י"ד) היה לפני הרביעי הקמן מפסיק
 יותר ולפניו עוד מפסיק יותר ולפניו עוד יותר יבא הורקא ולפניו ב'
 רביעי כמו אלה אוברה ואשפכה עלי נפשי כי אעביר בפה
 אדום עד בית אלהים (שם מב"ו) וביים ואשפכה כמונח עולה ולא
 יתכן דהיאך יבואו ב' קדמות רצופות וכמי שיש פרק כיה י"ם
 ואשפכ' בורק וגו' נכון שבאו בסרוגין אמנם בעל המעמים מלמדנו
 פי הפסיק שיש בו חסרון הנו בפסוק שלפניו ושל אחריו ותקינו הוא
 אלה אוברה ואשפכה ודמעות ותשתוחחו עלי נפשי כי אין שפיכה
 לנפש הרוחני ובוה פרוש הפסיק הוא כמין חומר וניחא נמי הקדמא
 שבת יבת על שאינו מלה ארוכה והבן זה דהשתא ואשפכה מופסק

זרר

יותר מן נפשי, ונפשי מן בסק, ובסך מן אדם, ובא עדיבית
במרכא שנמלט מהיקי ומשה בא אדם רביעי :

(י) ולפי דרכנו למדנו שמשרת הרביעי תגדול מהפך בראש
הפסוק, כמו הגה הגבר הגיל פרק יב ומנוח עולה באמצע פסוק
כמו מסתים מחלד הגיל פרק יב ובמלה מתאמת תאומים כמו
בהיכל קדשו (שם יא ד) שדינו ממש כדון הרביעי שלפני המפתח
ומשרת הורקא הגדול המרכא כמו עזי ומגני הגיל פריב :

(יז) אין מהירת המכטא לפני רביעי הגדול או הקמן כמו תגני
להימיתני (שם גז ב) שבא אלהים בקדמא פסקי לפני רביעי הגדול
וכמו לא לנו (שם קט א) שבא לנו בקדמא לפני הרביעי הקמן
וב"ס לנו במרכא והא עקר ועין פייב שמצאנו מהפך מרכא לפני
רביעי הקמן ואולי הוא המהפך פסקי אלא שמצאנו ויהי נעם (י)
אלהינו (שם צ"י) שמהפך הוא מפסיק והבי משרת מרין מהירת
המכטא ומ"ס ודאי שאין מהירת המכטא נמר נהג בו כמו שיתת
י מורה (שם טכא) אמנם מהירת המכטא של ג' תיבות החזרות
גורג בו כמו וען אליהו בן ברכאל הפוד (איוב לבו) :

שער ה

במבע הנעימות ומצינם, ובו עשרה פתחים

(א) המלכים שלשה (א) הסיפ' ב) העולה ויורד וביב הם המרכא
המפסיק גרודא כמיש שד פאד והקדמא פסקי הגדול כמיש שד
פ"א (ג) האתנח וביב הם הגיר הגדול כמיש שא פ"א ושג פ"א
והמונח עולה הגדול כמיש שא פ"א ושג פ"א והפוד הגדול כמיש
שיג פ"ב ושד פ"ח :

(ב) הדוכסים שלשה (א) הורקא הגדול הבא קדם הרביעי
הקמן שר העולה ויורד ולא יבא אתר העולה ויורד ולא אתר האתנח
ב) הרביעי הגדול הבא קדם רביעי הקמן וקודם הורקא וקדם
המפתח ולא יבא אתר האתנח לעולם (ג) השלשלת פסקי הגדול

או הגיד שלפני מהפך פסקי ולא יבאו אלא אחד האתנח :

(ג) השרים שלשה • (א) הגיד שר הסיפ וביכ הם המונח ויורד כמיש שיא פיה או המרכא במאמר קצר כמיש שיא פביג או התאומים טפתא מינח כמיש שיא פביג או המהפך פסקי שאחר האתנח כמיש שיא פמי ולעולם לא יבא הגיד קודם האתנח • (ב) זרקא הקמן שר העולה ויורד או הרביעי הקמן כשאין להעולה ויורד משרת ולא יבאו אחר העולה ויורד ולא אחר האתנח • (ג) הטפתא שר האתנח ומנוקד תמיד קודם התיב להבירו מן המפח משרת המנוקד במקום הנחת הטעם וביכ הם המונח ויורד כמיש שיג פז או המהפך פסקי כמיש שיב פז ושיג פז או המרכא כמיש שיג פז או מינח עולה קמן שלפני מונח עולה הגדול כמיש שיא פז או המפחא עולה פסקי כמיש שיב פז או התאומים זרקא מהפך כמיש שיב פז ולעולם לא יבא טפתא מפסיק אחר האתנח ולא לפני העולה ויורד :

(ד) השר הקמן אחד • והוא הפזר הקמן ולא יבא כיא קודם העולה ויורד או קודם האתנח :

(ה) הפקדים שנים • (א) השלשלת הקמן ולא יבא רק קודם האתנח וביכ • (ב) המרכא המפסיק הקמן ופקודת משמרתו הוא לפני שלשלת הגדול ולפני הגיד במלה מופסקת פחות מהם • (ג) הקדמ פסקי ופקודת משמרתו הוא לפני הדוכסי חוץ מהשלשלת לפני השרים וגם לפני המונח ביכ הגיד ולא לפני הגיד עצמו וגם לפני השר הקמן :

(ו) הפקיד הקמן אחד • המהפך פסקי ובמלה זעידא לרוב נשמט זפסק אחריו והוא ביכ הקדמא פסקי ונוסף עליו לבא גם לפני הפקידים במלה מופסקת פחות מהם :

(ז) המשרתים שבעה • (א) מונח ויורד או מינח עולה • (ב) טפתא משרת ויורד או טפתא משרת עולה • (ג) מהפך משרת ויורד או עולה • (ד) מרכא משרת • (ה) זרקא עבד עבדים • (ו) קדמא משרת • ירח בן ימי :

ואלו

(ה) ואלו הן תאמי הנגזרות • א) מפתח־מונח מפסיק • ב) זרקא
 מרכא • ג) זרקא־מהפך • ד) מהפך־קדמא • ה) מונח עולה־קדמא •
 ו) ירח בן יומ־פזר • ז) ירח בן יומ־מהפך־עולה • ח) ירח בן־יומר
 מהפך־מרכא • (ת) ירח־הגד והעולה ויורד • ט) זרקא־מהפך־דביעי :

(ב) מנין צורת הנגזרות ייד • ואלו הן • א) הסיפ • ב) העולה־יומר
 והוא המרכא המפסיק הגדול ויש מרכא מפסיק קטן • ויש מרכא
 משרת • ד) הרביעי הגדול ויש רביעי קטן • ה) זרקא־מפסיק־גדול
 ויש קטן ויש משרת • ו) הקדמא־פסקיי • ה) הגדול ויש קטן ויש
 משרת • ז) המהפך־פסקיי • ויש מהפך משרת • ח) הפזר המפסיק
 הגדול ויש קטן • ט) המונח עולה הגדול ויש קטן • ויש משרת •
 י) הגדל הגדול שבמקום אתנה ויש קטן וכחו כזק ויש עוד פחת
 ממנו וכחו כמפחא • יא) השל־שלת־פסקיי • הגדול ויש קטן בלא פסקי •
 יב) מפתח־מפסיק • ויש מפתח־משרת ויש מפתח עולה וצורתו כעין
 קדמא • יג) מונח־יומר מפסיק ויש משרת • יד) ירח בן־יומר משרת :

(ו) סדר הטעמים זרקא מונח־עולה רביעי זרקא ירח בן־יומר
 עולה־יומר פזר זרקא־מהפך קדמא־פסקיי • רביעי מהפך־פסקיי •
 מונח מפתח אתנה גר־רביעי מרכא סוף־פסקיי • של־שלת מפתח
 מונח סוף־פסקיי :

חמל ספר שיערי נעימה כהלכתו, כאשר
 זכינו לסדר אותו, כן נוכה ללמוד אותו,

לוחות הפעלים

עם

משקלי השמות

כ"ל

צת כל הפעלים וכל השמות בחבור הכניס וכל נמיותיהם

THE GREAT

AMERICAN

1914

THE GREAT AMERICAN

געשלעכט	צאהל	בערסאהן	פיקד	עבר
מענליך	טויינפאך	3	עג האט געדאכט	(פארעטע)
ווייבליך	—	3	זיג האט	ריסוק)
מענליך	—	2	דוה האטט	דיח פארה
ווייבליך	—	2	דוה האטט	גאנצענע
קאמונס	—	1	מיך האבע	זייט
קאמונס	פילפאך	3	זיח האבען	
מענליך	—	2	מיזר האכט	
ווייבליך	—	2	מיזר האכט	
קאמונס	—	1	וויז האבען	

		בינוני פועל			
מענליך	טויינפאך	1 2 3	פוקד	דענקטן	אני מיך
					אתה דא
					הוא ער
ווייבליך	טויינפאך	1 2 3	פוקד ה	דענקטן	אני מיך
					את דוה
					היא זיח
מענליך	פילפאך	1 2 3	פוקדים	דענקטן	אנחנו וויז
					אתם מיזר
					הם זיח
ווייבליך	פילפאך	1 2 3	פוקדות	דענקטן	אנחנו וויז
					אתן מיזר
					הן זיח

בעשלעכט	צאהל	פערסאהן				
מענליך	חיינפאך	1	פֿקֿיד	אני	בינוני	
		2				את
		3				
אויבליך	חיינפאך	1	פֿקֿיד ה	אני	(פארטייליג)	
		2				את
		3				
מענליך	פילפאך	1	פֿקֿיד ים	אנחנו		
		2				אנחנו
		3				
אויבליך	פילפאך	1	פֿקֿיד נת	אנחנו		
		2				אתן
		3				

קאמונליך	חיינפאך		א פֿקֿיד	עחד
מענליך	—	1	מיד ווערדע דעגאן	(פוסרום)
אויבליך	—	2	רוח ווירטס	דיא קינעסטיגע
מענליך	—	2	רוח ווירטס	
אויבליך	—	3	פח ווירד	(ים)
אויבליך	—	3	זיח ווירד	
קאמונליך	פילפאך	1	וויר ווערדען	
מענליך	—	2	זיח ווערדען	
אויבליך	—	2	נה מיהר אפודט	
מענליך	—	3	זיח ווערדען	
אויבליך	—	3	נה זיח ווערדען	

דד המקור (אחדום טיכניטיסום חוכבנט)

קוד דענקטן

חייט דען בעדיהונגס בנטטחפטן בכלים

ב פקד חייט דענקטן

פקד חו דענקטן

פקד לו דענקטן

פקד פאק דענקטן

דד דעצוי (אחדום חייפערמילסום דייט געביסעהענדע חרט)

מעניק	חיינפאך	קוד דענקטן
ווייבניק	חיינפאך	קוד דענקטן
מעניק	חיינפאך	קוד דענקטן
וייבניק	חיינפאך	קוד נה

ב נפעל (כחמסיווח)		א קל (חקטיווח)	
זכר	זכר	זכר	זכר
נפקד	נפקד	פקד (קד)	פקד (קד)
נפקדת	נפקדת	פקדת	פקדת
נפקדתי	נפקדתי	פקדתי	פקדתי
נפקדו	נפקדו	פקדו	פקדו
נפקדתיו	נפקדתיו	פקדתיו	פקדתיו
נפקדנו	נפקדנו	פקדנו	פקדנו
נפקדה (נפקדה) נפקדת (נפקדת) נפקדות (נפקדות)		פוקד (פוקדה) פוקדת (פוקדת) פוקדות (פוקדות)	
פעול אץ בו, למי שנתא בל פעול		פקוד (פקודה) פקודים (פקודות)	
אפקד		אפקוד (קד)	
תפקדי	תפקדי	תפקודי	תפקודי
תפקד	תפקד	תפקוד	תפקוד
תפקדתי	תפקדתי	תפקודתי	תפקודתי
תפקדו	תפקדו	תפקודו	תפקודו
הפקד (נפקוד) בה-בה-לה-מהפקד		פקד (קד) פקד (קד) בפ-בפ-לפ-מאד	
הפקודי	הפקודי	פקודי	פקודי
הפקדה	הפקדה	פקודה	פקודה

חלמה
ידיקטיווח
עטער יסוק
נסת
נז
ס'
נס'
נזכרים)
ס'ב)

בינוני פועל
מחרטילים יחאקטיווח

בינוני פעול
מחרטילים יחא חמסיווח

עתיד (פוטורוק)
ס'ב)
חזר)
זוכה)
נפתר)
ס'ב)
נזכרתי)
נפתרים)

דרך המקד
(חידום חונסיניטיווח)
דרך הצווי
(חידום חונסערמסיווח)

השלמים

ג פעל (חקטיווה)	
זכר	נקבה זכר
פָקַד (קד)	פָקְדָה פָקְדָה
פָקְדָתָּה	פָקְדָתָּה פָקְדָתָּה
פָקְדָתִי	פָקְדָתִי
פָקְדוֹ	פָקְדוֹ
פָקְדָתָם	פָקְדָתָם פָקְדָתָם
פָקְדָנוּ	פָקְדָנוּ
מִפָקְדָה	מִפָקְדָה (מִפָקְדָה)
מִפָקְדָתָּה	מִפָקְדָתָּה (מִפָקְדָתָּה)
מִפָקְדָתִי	מִפָקְדָתִי
מִפָקְדוֹת	מִפָקְדוֹת
מִפָקְדָה	מִפָקְדָה
מִפָקְדָתָּה	מִפָקְדָתָּה
מִפָקְדָתִי	מִפָקְדָתִי
מִפָקְדוֹת	מִפָקְדוֹת
תִּפָקְדָה (תִּפָקְדָה)	תִּפָקְדָה (תִּפָקְדָה)
תִּפָקְדָתָּה	תִּפָקְדָתָּה
תִּפָקְדָתִי	תִּפָקְדָתִי
תִּפָקְדוֹ	תִּפָקְדוֹ
תִּפָקְדָתָם	תִּפָקְדָתָם
תִּפָקְדָנוּ	תִּפָקְדָנוּ
בִּפָקְדָה	בִּפָקְדָה
בִּפָקְדָתָּה	בִּפָקְדָתָּה
בִּפָקְדָתִי	בִּפָקְדָתִי
בִּפָקְדוֹת	בִּפָקְדוֹת
פָקְדָה	פָקְדָה
פָקְדָתָּה	פָקְדָתָּה
פָקְדָתִי	פָקְדָתִי
פָקְדוֹ	פָקְדוֹ
פָקְדָתָם	פָקְדָתָם
פָקְדָנוּ	פָקְדָנוּ
הַפָקְדָה	הַפָקְדָה
הַפָקְדָתָּה	הַפָקְדָתָּה
הַפָקְדָתִי	הַפָקְדָתִי
הַפָקְדוֹת	הַפָקְדוֹת

דרך החלטה
(מאדום מינד'קטיווה)

זכר (פרטטעריסוס)
 5 (נפתר)
 2 (נוכה)
 1 (מ"ב)
 5 (נפתר)
 2 (נוכה)
 1 (מ"ב)

בינוני פועל
(פארטע חקטיווה)

בינוני פועל
(פארטע חקטיווה)
 עתיו (פוסרות)

1 (מ"ב)
 2 (נוכה)
 3 (נפתר)
 4 (מ"ב)
 2 (נוכה)
 3 (נפתר)

דרך המקור
(מאדום מינפניטיב)

דרך הצווה
(פארטע חקטיווה)

חלמה

- 3 (נסתר)
- 2 (נוכה)
- 1 (מ"ב)
- 5 (נסתרה)
- 2 (נוכחה)
- 1 (מ"ב)

בינוני פועל

בינוני פעול

עתיד

- 1 (מ"ב)
- 2 (נוכה) יחד
- 5 (נסתר)
- 1 (מ"ב)
- 2 (נוכחה) רבים
- 3 (נסתרה)

בדד המקור

ד הצוי

<p>ו הפעל (פלאסמיוו)</p>	<p>ה הפעיל (מקי)</p>
<p>זכר נקבה זכר</p> <p>הפקד הפקדה הפקד (ה-ה) הפקד הפקד</p> <p>הפקדתי הפקדת הפקדת הפקדת</p> <p>הפקדתי הפקדתי הפקדתי הפקדתי</p> <p>הפקדתי הפקדתי הפקדתי הפקדתי</p> <p>הפקדתי הפקדתי הפקדתי הפקדתי</p> <p>הפקדתי הפקדתי הפקדתי הפקדתי</p>	<p>זכר נקבה זכר</p> <p>הפקיד הפקידה הפקידה הפקידה</p> <p>הפקדת הפקדת הפקדת הפקדת</p> <p>הפקדתי הפקדתי הפקדתי הפקדתי</p> <p>הפקדתי הפקדתי הפקדתי הפקדתי</p> <p>הפקדתי הפקדתי הפקדתי הפקדתי</p> <p>הפקדתי הפקדתי הפקדתי הפקדתי</p>
<p>הפקד (ה-ה) הפקד הפקד</p> <p>הפקדתי הפקדתי הפקדתי הפקדתי</p>	<p>מפקיד (מפקידה) מפקידה מפקידה</p> <p>מפקידים מפקידות מפקידות מפקידות</p>
<p>הפקדתי הפקדתי הפקדתי הפקדתי</p>	<p>מפקד (מפקדה) מפקדה מפקדה</p> <p>מפקדים מפקדות מפקדות מפקדות</p>
<p>הפקדתי הפקדתי הפקדתי הפקדתי</p> <p>הפקדתי הפקדתי הפקדתי הפקדתי</p> <p>הפקדתי הפקדתי הפקדתי הפקדתי</p> <p>הפקדתי הפקדתי הפקדתי הפקדתי</p>	<p>הפקיד (הפקידה) הפקידה הפקידה</p> <p>הפקידתי הפקידתי הפקידתי הפקידתי</p> <p>הפקידתי הפקידתי הפקידתי הפקידתי</p> <p>הפקידתי הפקידתי הפקידתי הפקידתי</p>
<p>הפקדתי הפקדתי הפקדתי הפקדתי</p>	<p>הפקיד (הפקידה) הפקידה הפקידה</p> <p>הפקידתי הפקידתי הפקידתי הפקידתי</p>
<p>הפקדתי הפקדתי הפקדתי הפקדתי</p>	<p>הפקיד (הפקידה) הפקידה הפקידה</p> <p>הפקידתי הפקידתי הפקידתי הפקידתי</p>

	<p>ו התפעל (תפנים) זכר נקבה</p>
<p>הבנין הזה ר"ל התפעל לפי שהוא פועל הפעולה בעצמו אין בו בנין פעול אך מקצת המדקקים האחרונים הוסיפו לו בנין פעול (ע"ל סי' רס"ד אות א') הנקרא התפעל</p>	<p>התפקד התפקדה התפקדת התפקדת התפקדתי התפקדו התפקדתם התפקדתן התפקדנו</p>
<p>לענין שהוא מסבב לאחר שיפעל בו (ער החט ז"ך וזירקטן (חססן) העבר התפקד</p>	<p>מתפקד (מתפקדה) מתפקדת (מתפקדת) מתפקדים מתפקדות</p>
<p>ער החט ז"ך למהלן (חססן) הבינוני מתפקד</p>	<p>ס' א' א' א'</p>
<p>העתיד אתפקד המקור התפקד הצווי התפקד</p>	<p>אתפקד (קד) תתפקד תתפקדי יתפקד יתפקדי נתפקד תתפקדו (תתפקדנה) יתפקדו (יתפקדנה)</p>
<p>ויהיה הנושא סבת הפעולה והפעול ר"ל מסבב לאחר שיפעל בו, והוא הפעול ממנו, וראיתם בזה סמה שנמצא הלזים לא</p>	<p>התפקיד - בהתפקד - כהת - להתפקד - מהתפקד</p>
<p>התפקדו (במלבו א) ג"ס וט' א' א' א'</p>	<p>התפקד התפקדי התפקדו התפקדנה</p>

דרך החלטה

בר

- 3 (נסתר)
- 1 (נוכה)
- 1 (ס"ב)
- 3 (נסתרי)
- 2 (נוכחי)
- 1 (ס"ב)

גים

בינוני פועל

בינוני פעול

תיד

- 3 (ס"ב)
- 2 (נוכה)
- 3 (נסתר)
- 1 (ס"ב)
- 2 (נוכחי)
- 3 (נסתרי)

זיד

גים

דרך המקור

דרך הצווי

<p>ו הפעל (פמססיוול)</p>	<p>ה הפעיל (מקי)</p>
<p>זכר נקבה זכר</p> <p>הפקיד הפקדה הפקדת</p> <p>הפקיד הפקדת הפקדת</p> <p>הפקיד הפקדת הפקדת</p> <p>הפקיד הפקדת הפקדת</p> <p>הפקיד הפקדת הפקדת</p>	<p>זכר נקבה זכר</p> <p>הפקיד הפקדה הפקדת</p> <p>הפקדת הפקדת הפקדת</p> <p>הפקדת הפקדת הפקדת</p> <p>הפקדת הפקדת הפקדת</p> <p>הפקדת הפקדת הפקדת</p>
<p>הפקדה הפקדה הפקדה</p> <p>הפקדה הפקדה הפקדה</p> <p>הפקדה הפקדה הפקדה</p>	<p>הפקדה הפקדה הפקדה</p> <p>הפקדה הפקדה הפקדה</p> <p>הפקדה הפקדה הפקדה</p>
<p>הפקדה הפקדה הפקדה</p> <p>הפקדה הפקדה הפקדה</p>	<p>הפקדה הפקדה הפקדה</p> <p>הפקדה הפקדה הפקדה</p>
<p>הפקדה הפקדה הפקדה</p> <p>הפקדה הפקדה הפקדה</p> <p>הפקדה הפקדה הפקדה</p> <p>הפקדה הפקדה הפקדה</p>	<p>הפקדה הפקדה הפקדה</p> <p>הפקדה הפקדה הפקדה</p> <p>הפקדה הפקדה הפקדה</p> <p>הפקדה הפקדה הפקדה</p>
<p>הפקדה הפקדה הפקדה</p> <p>הפקדה הפקדה הפקדה</p>	<p>הפקדה הפקדה הפקדה</p> <p>הפקדה הפקדה הפקדה</p>
<p>הפקדה הפקדה הפקדה</p> <p>הפקדה הפקדה הפקדה</p>	<p>הפקדה הפקדה הפקדה</p> <p>הפקדה הפקדה הפקדה</p>

תחלטה

- 3 (גמתי)
- 2 (נוכה)
- 1 (ס"ב)
- 3 (גמתי)
- 2 (נוכה)
- 1 (מ"ג)

בינוני פועל

בינוני פעול

עתיד

- 1 (ס"ב)
- 2 (עכח)
- 3 (גמתי)
- 1 (ס"ב)
- 2 (נוכה)
- 3 (גמתי)

דרך המקור

ד הצוי

דרך החלמה

ו התפעל (תנינים)

הכנין הזה ר"ל התפעל לפי שהוא פועל הפעולה בעצמו אין בו בנין פעול אך מקצת הסדקקים האחרונים הוסיפו לו בנין פעול (ע"ל ס' רמ"ד אות א') הנקרא **התפעל**

לענין שהוא מסבב לאחר שיפעל בו (ער המט ז"ך וירקטן) (חססען) העבר **התפקד**

ער המט ז"ך לטהטן (חססען) הביטני **מתפקד**

העתיד **אתפקד**

המקור **התפקד**

הצווי **התפקד**

ויהיה הנושא סבת הפעולה והפעול ר"ל מסבב לאחר שיפעל בו, והוא הפעול ממנו, וראיתם בזה כמה שנמצא החלום **א**

התפקדו (בסלבר א)

זכר נקמה

התפקד

התפקדת

התפקדתי

התפקדו

התפקדתם

התפקדתן **התפקדנו**

מתפקד (מתפקדה)

מתפקדת (מתפקדת)

מתפקדים **מתפקדות**

א/א

אתפקד (קד)

תתפקד **תתפקדי**

יתפקד **יתפקדי**

נתפקד

תתפקדו **יתתפקדו**

תתפקדנה **יתתפקדנה**

התפקד - בהתפקד -

בהת - להתתפקד -

מהתפקד

התפקדו **התתפקדו**

התתפקדנה **התתפקדנה**

בר

3 (נמטר)

1 (נוכה)

1 (ס"ב)

3 (נמטרי)

2 (נוכחי)

1 (ס"ב)

בינוני פועל

בינוני פועל

תיד

2 (ס"ב)

2 (נוכה)

3 (נמטר)

1 (ס"ב)

2 (נוכחי)

5 (נמטרי)

דרך המקור

דרך הצווי

פעל	נפעל	קל
שָׁכַח שָׁכַח שָׁכַח שָׁכַחְתָּ שָׁכַחְתָּ שָׁכַחְתָּ שָׁכַחְתִּי שָׁכַחְתִּי שָׁכַחְתִּי שָׁכַחוּ שָׁכַחוּ שָׁכַחוּ	נִשְׁכַּח נִשְׁכַּח נִשְׁכַּח נִשְׁכַּחְתָּ נִשְׁכַּחְתָּ נִשְׁכַּחְתָּ נִשְׁכַּחְתִּי נִשְׁכַּחְתִּי נִשְׁכַּחְתִּי נִשְׁכַּחוּ נִשְׁכַּחוּ נִשְׁכַּחוּ	שָׁכַחַת שָׁכַחַת שָׁכַחַת שָׁכַחְתָּ שָׁכַחְתָּ שָׁכַחְתָּ שָׁכַחְתִּי שָׁכַחְתִּי שָׁכַחְתִּי שָׁכַחוּ שָׁכַחוּ שָׁכַחוּ
שָׁכַחְתָּם שָׁכַחְתָּם שָׁכַחְתָּם שָׁכַחְתֶּם שָׁכַחְתֶּם שָׁכַחְתֶּם שָׁכַחְתֵּם שָׁכַחְתֵּם שָׁכַחְתֵּם	נִשְׁכַּחְתָּם נִשְׁכַּחְתָּם נִשְׁכַּחְתָּם נִשְׁכַּחְתֶּם נִשְׁכַּחְתֶּם נִשְׁכַּחְתֶּם נִשְׁכַּחְתֵּם נִשְׁכַּחְתֵּם נִשְׁכַּחְתֵּם	שָׁכַחְתָּם שָׁכַחְתָּם שָׁכַחְתָּם שָׁכַחְתֶּם שָׁכַחְתֶּם שָׁכַחְתֶּם שָׁכַחְתֵּם שָׁכַחְתֵּם שָׁכַחְתֵּם
מִשְׁכַּח מִשְׁכַּח מִשְׁכַּח מִשְׁכַּחְתָּ מִשְׁכַּחְתָּ מִשְׁכַּחְתָּ מִשְׁכַּחְתִּי מִשְׁכַּחְתִּי מִשְׁכַּחְתִּי מִשְׁכַּחוּ מִשְׁכַּחוּ מִשְׁכַּחוּ	נִשְׁכַּחַת נִשְׁכַּחַת נִשְׁכַּחַת נִשְׁכַּחְתָּ נִשְׁכַּחְתָּ נִשְׁכַּחְתָּ נִשְׁכַּחְתִּי נִשְׁכַּחְתִּי נִשְׁכַּחְתִּי נִשְׁכַּחוּ נִשְׁכַּחוּ נִשְׁכַּחוּ	שָׁכַחַת שָׁכַחַת שָׁכַחַת שָׁכַחְתָּ שָׁכַחְתָּ שָׁכַחְתָּ שָׁכַחְתִּי שָׁכַחְתִּי שָׁכַחְתִּי שָׁכַחוּ שָׁכַחוּ שָׁכַחוּ
אֶשְׁכַּח אֶשְׁכַּח אֶשְׁכַּח תִּשְׁכַּח תִּשְׁכַּח תִּשְׁכַּח יִשְׁכַּח יִשְׁכַּח יִשְׁכַּח נִשְׁכַּח נִשְׁכַּח נִשְׁכַּח תִּשְׁכַּחוּ תִּשְׁכַּחוּ תִּשְׁכַּחוּ יִשְׁכַּחוּ יִשְׁכַּחוּ יִשְׁכַּחוּ	אֶשְׁכַּח אֶשְׁכַּח אֶשְׁכַּח תִּשְׁכַּח תִּשְׁכַּח תִּשְׁכַּח יִשְׁכַּח יִשְׁכַּח יִשְׁכַּח נִשְׁכַּח נִשְׁכַּח נִשְׁכַּח תִּשְׁכַּחוּ תִּשְׁכַּחוּ תִּשְׁכַּחוּ יִשְׁכַּחוּ יִשְׁכַּחוּ יִשְׁכַּחוּ	אֶשְׁכַּח אֶשְׁכַּח אֶשְׁכַּח תִּשְׁכַּח תִּשְׁכַּח תִּשְׁכַּח יִשְׁכַּח יִשְׁכַּח יִשְׁכַּח נִשְׁכַּח נִשְׁכַּח נִשְׁכַּח תִּשְׁכַּחוּ תִּשְׁכַּחוּ תִּשְׁכַּחוּ יִשְׁכַּחוּ יִשְׁכַּחוּ יִשְׁכַּחוּ
שָׁכַח בָּשׁ - בָּשׁ - בָּשׁ לִשְׁכַּח לִשְׁכַּח לִשְׁכַּח	הִשְׁכַּח הִשְׁכַּח הִשְׁכַּח לִהֵ - לִהֵ - לִהֵ	שָׁכַח בָּשׁ - בָּשׁ - בָּשׁ לִשְׁכַּח לִשְׁכַּח לִשְׁכַּח
שָׁכַח שָׁכַח שָׁכַח שָׁכַחְתָּ שָׁכַחְתָּ שָׁכַחְתָּ שָׁכַחְתִּי שָׁכַחְתִּי שָׁכַחְתִּי שָׁכַחוּ שָׁכַחוּ שָׁכַחוּ	הִשְׁכַּח הִשְׁכַּח הִשְׁכַּח הִשְׁכַּחְתָּ הִשְׁכַּחְתָּ הִשְׁכַּחְתָּ הִשְׁכַּחְתִּי הִשְׁכַּחְתִּי הִשְׁכַּחְתִּי הִשְׁכַּחוּ הִשְׁכַּחוּ הִשְׁכַּחוּ	שָׁכַח שָׁכַח שָׁכַח שָׁכַחְתָּ שָׁכַחְתָּ שָׁכַחְתָּ שָׁכַחְתִּי שָׁכַחְתִּי שָׁכַחְתִּי שָׁכַחוּ שָׁכַחוּ שָׁכַחוּ

דרך החלמה

עבר

בינוני

פעול

עתיד

דרך המקור

דרך הצוי

רוב פעלים עומדים או אף יוצאים רק שני צדדים ח' ו' או ע' ו' יבואו ע' אפעל, כמו
 אשמע ישבה; והיוצאים יבואו ע' אפעל; כמו ישמור; והצוי מסתל
 אפעול הע' בתולם, כמו זכור שמור ובה' נוסף ח' בק' זכרה שמרה, וכן
 אפעל כפתח שכב ובה' נוספת ח' בח' שכבה. (ע' ל' ס' ד' ב')

התפעל	הפעל	הפעיל	פעל
השתפח יחה השתפחת יחת השתפחתי השתפחו השתפחתם יתן השתפחנו	השפח השפחה השפחת יחת השפחתי השפחו השפחתם יתן השפחנו	השפית יחה השפחת יחת השפחתי השפיחו השפחתם יתן השפחנו	שפח שפחה שפחת שפחת שפחתי שפחו שפחתם יתן שפחנו
משתפח יחה ים זת	השפח השפחה השפחים זת	משפית יחה משפחים זת	שפח שפחה שפחים זת
		משפח יחה משפחים זת	
אשתפח ר דע כי כשפ"פ סי"ש יבוא פ"פ לפני תו"ה הפעל כזה, וכן הסתבל מן סבל, ואם פ"פ צדיק או תתחלף התו"ה למית ויקדם ג"כ פ"פ, כמו הצמדק מן צדק לפי שכבר לבטא תו"ה אחר פדש ר"ל סמ"ד צדי שו"ן	אשפח תשפח תשפחי ישפח תשפח נשפח תשפחו (תנה) ישפחו (תנה)	(* אשפית תשפית יחי ישפית תשפית נשפית תשפיתו (תנה) ישפיתו (תנה)	אשפח תשפח תשפחי ישפח תשפח נשפח תשפחו (תנה) ישפחו (תנה)
	השפח	השפית - בה - לה - מהשפית	שפח
		השפית יחי השפיתו ינה	

תמיד בהפעל כשיבוא בני"ו והמוך ע"פ בצורת, כמו יבדל, והמקור כשיבוא
בכ"ל תחבר הלא למעמים, כמו לשמיד לקמן בשפוח, חוץ עם ס'

השמוש א"א שתחבר הו"א

דרך החלטה

עבר

בינוני

פעול

עתיד

דרך המקור

דרך הצוו

פעל פעל	נפעל	קל
נְגַשׁ כִּי כָלוּ עֵיד השלמים וכן בפעל נְגַשׁ ג' כ ע"ד	נְגַשׁה נְגַשְׁתָּ נְגַשְׁתִּי נְגַשׁוּ נְגַשְׁתֶּם נְגַשְׁתֶּן נְגַשְׁנוּ	נְגַשׁה נְגַשְׁתָּ נְגַשְׁתִּי נְגַשׁוּ נְגַשְׁתֶּם נְגַשְׁתֶּן נְגַשְׁנוּ
השלמי, לפי שבהם בלא"ה ע"פ דטושה, וא"א א"כ שתחמר הנוץ כי אין דגש אחד מורה על ב' דברים ; ואם ע"פ טרונית פ"פ בצירה לחשלוס דגש, כמו גהר גהדת .	נְגַשׁה נְגַשְׁתָּ נְגַשְׁתִּי נְגַשׁוּ נְגַשְׁתֶּם נְגַשְׁתֶּן נְגַשְׁנוּ	נוגש נוגשתי נוגשו נוגשתם נוגשתן נוגשנו
ובקצתם לא נשלם הדגש, כמו נְגַשׁ נְאֻצְתָּ יְהוָה העבר	נְגַשׁה נְגַשְׁתָּ נְגַשְׁתִּי נְגַשׁוּ נְגַשְׁתֶּם נְגַשְׁתֶּן נְגַשְׁנוּ	נוגשה נוגשתי נוגשו נוגשתם נוגשתן נוגשנו
כפעל דומה לעבר בנפעל, רק הענין יפריד ביניהם, אם הוא פעול הוא מנפעל כמו לא נְגַשׁ שוע (איוסד), ואם הואפעל הואסכנין הדגש, כמו נְגַשׁ אוהו אלהים (שיא כ"א)	אֶנְגַשׁ תִּנְגַשׁה תִּנְגַשְׁתָּ תִּנְגַשְׁתִּי תִּנְגַשׁוּ תִּנְגַשְׁתֶּם תִּנְגַשְׁתֶּן תִּנְגַשְׁנוּ	אֶנְגַשׁ . אֶפּוֹל תִּנְגַשׁה תִּנְגַשְׁתָּ תִּנְגַשְׁתִּי תִּנְגַשׁוּ תִּנְגַשְׁתֶּם תִּנְגַשְׁתֶּן תִּנְגַשְׁנוּ
	הִנְגַשׁה הִנְגַשְׁתָּ הִנְגַשְׁתִּי הִנְגַשׁוּ הִנְגַשְׁתֶּם הִנְגַשְׁתֶּן הִנְגַשְׁנוּ	הִנְגַשׁה הִנְגַשְׁתָּ הִנְגַשְׁתִּי הִנְגַשׁוּ הִנְגַשְׁתֶּם הִנְגַשְׁתֶּן הִנְגַשְׁנוּ
	הִנְגַשׁה הִנְגַשְׁתָּ הִנְגַשְׁתִּי הִנְגַשׁוּ הִנְגַשְׁתֶּם הִנְגַשְׁתֶּן הִנְגַשְׁנוּ	הִנְגַשׁה הִנְגַשְׁתָּ הִנְגַשְׁתִּי הִנְגַשׁוּ הִנְגַשְׁתֶּם הִנְגַשְׁתֶּן הִנְגַשְׁנוּ

וקצתם יבואו בשלמות, כמו ינצור ונמור, וכן הצוו ינצור ונמורש" גם המקור
לנפול, ואם ע"ס טרונית יבואו לשלום בשלמות, כמו תנאף ינעם. אך כן נחת
העמיד אהת ידת בצירה לחשלוס דגש .

הפעיל	הפעל	התפעל	קל חסרי קצוות
הגיש הגישה הגשת הגשות הגשתי הגישו הגשתם יתן הגשנו	הגש הגשה הגשת הגשות הגשתי הגשו הגשתם יתן הגשנו	התגשפל כ"ו ע"ד השלמים למעם שהתבאר בפעל הדגוש • ומצאים שני שרשים שפ"פ שלהם למ"ד ויבוא ע"ד חסרי פ"ע, והפ לקח לתע העתיד אקח תקח יקח הסקוד לקח או קחת • והתפעל יקח נא (כרא' כ"ג) ומן לתע התפעל שני כפידים גתעו (איוכ"ד) כמו נלחעו • ואין עוד • כשפ"פ למ"ד	נתן * * * נתת נתתי נתנו נתתם יתן נתנו
מגיש מגישה מגשת מגשות מגשתי מגישו מגשתם יתן מגשנו	הגש הגשה הגשת הגשות הגשתי הגשו הגשתם יתן הגשנו	אקח תקח יקח הסקוד לקח או קחת • והתפעל יקח נא (כרא' כ"ג) ומן לתע התפעל שני כפידים גתעו (איוכ"ד) כמו נלחעו • ואין עוד • כשפ"פ למ"ד	נותן נותנים נתת נתתם יתן נתנו
מגיש מגישה מגשת מגשות מגשתי מגישו מגשתם יתן מגשנו	אגש תגש תגשי יגש יגשי נגיש תגישו (תגישנה) יגישו (תגישנה)	אקח תקח יקח הסקוד לקח או קחת • והתפעל יקח נא (כרא' כ"ג) ומן לתע התפעל שני כפידים גתעו (איוכ"ד) כמו נלחעו • ואין עוד • כשפ"פ למ"ד	נתון נתונים נתת נתתם יתן נתנו
הגש הגשה הגשת הגשות הגשתי הגשו הגשתם יתן הגשנו	הגש הגשה הגשת הגשות הגשתי הגשו הגשתם יתן הגשנו	אקח תקח יקח הסקוד לקח או קחת • והתפעל יקח נא (כרא' כ"ג) ומן לתע התפעל שני כפידים גתעו (איוכ"ד) כמו נלחעו • ואין עוד • כשפ"פ למ"ד	נתת נתתם יתן נתנו
הגש הגשה הגשת הגשות הגשתי הגשו הגשתם יתן הגשנו	הגש הגשה הגשת הגשות הגשתי הגשו הגשתם יתן הגשנו	אקח תקח יקח הסקוד לקח או קחת • והתפעל יקח נא (כרא' כ"ג) ומן לתע התפעל שני כפידים גתעו (איוכ"ד) כמו נלחעו • ואין עוד • כשפ"פ למ"ד	נתת נתתם יתן נתנו

ולפעמים הנו"ן קיים והוא נופל במקור כמו לגפיל • ובאו
שניהם להנתיד • ונקרא שרש נתן גור' חסרי הקצוות כי בעבר
הנתחיל ינתחיל • ובעתיד נ' פ"פ ולפעמים יחסרון שניהם כמו במקור •

דרך החלטה

עבר

בינוני

פעול

עתיד

פעל	נפעל	קל
אכל אכלה אכלת אכלת אכלתי אכלתי אכלו אכלו אכלתם אכלתם אכלנו אכלנו	נאכל נאכלה נאכלת נאכלת נאכלתי נאכלתי נאכלו נאכלו נאכלתם נאכלתם נאכלנו נאכלנו	אכל אכלה אכלת אכלת אכלתי אכלתי אכלו אכלו אכלתם אכלתם אכלנו אכלנו
מאכל מאכלה מאכלים מאכלים זת זת	נאכל נאכלה נאכלים נאכלים זת זת	אכל אכלה אכלים אכלים זת זת
מאכל מאכלה מאכלים מאכלים זת זת		אכל אכלה אכלים אכלים זת זת
אאכל תאכל תאכל תאכלי יאכל יאכל נאכל נאכל תאכלו תאכלו (תאכלו) תאכלו	אאכל תאכל תאכל תאכלי יאכל יאכל נאכל נאכל תאכלו תאכלו (תאכלו) תאכלו	אכל תאכל תאכל תאכלי יאכל יאכל נאכל תאכל תאכלו תאכלו (תאכלו) תאכלו
אכל אכלה לאכל לאכלה לאכל לאכלה לאכל לאכלה	האכל האכלה לה - מהאכל לה - מהאכל	אכל אכלה לאכל לאכלה לאכל לאכלה
אכל אכלה אכל אכלה אכל אכלה	האסף האספיה האסף האספיה האסף האספיה	אכל אכלה אכל אכלה אכל אכלה

דרך המקור

דרך הצוות

דע כי אין הברל בין כשהם א"ל ו בין שהיא אתח משאר אותיות תגרון , רק בעתיד סבני
 חקל , שבקצתם שהם א' אית'ן בחולם ובשאר פ"א גרונית כפתח או כפגול , כמו אעבוד
 תעבוד יחלוף נהרזן יחפץ , אבל בשאר הבנינים שווים , יצגם בקצת פ"א אלה
 אית'ן כפגול כמו יאסף יאסף יאהב

התפעל	הפעל	הפעיל	פעל
<p>התאכל</p> <p>כ"ו כמו בשלמים דע כי בכל הגזרות איתן בפעל ופועל לעולם בשוא ובהתפעל לעולל בחירק, ונקוד הפ' והע' בהתפעל שוה המיד לנקוד הפ"א והעי"ן במקור של בנין פיעל בגזרה זו גם האית"ן בנפעל בכל הגזרה בחירק (יש א' כסגול זולה כשפ"ם אות גרונית אית' בצירה</p>	<p>האכל האכילה האכלת האכלת האכלתי האכלו האכלתם תן האכלנו</p>	<p>האכיל האכילה האכלת האכלת האכלתי האכילו האכלתם תן האכלנו</p>	<p>אכל אכלה אכלת אכלת אכלתי אכלו אכלתם תן אכלנו</p>
	<p>האכל האכילה האכלים אות</p>	<p>מאכיל כילה מאכילים אות מאכל מאכלה מאכלים אות</p>	<p>אכל אכלה אכלים אות</p>
	<p>אאכל תאכל תאכלי יאכל יאכלי נאכל תאכלו תאכלנה יאכלו יאכלנה</p>	<p>אאכיל תאכיל תאכילי יאכיל יאכילי נאכיל תאכילו תאכילנה יאכילו יאכילנה</p>	<p>אאכל תאכל תאכלי יאכל יאכלי נאכל תאכלו תאכלנה יאכלו יאכלנה</p>
	<p>האכלי</p>	<p>האכיל, פה --- לה --- מאכיל</p>	<p>אכל באכל</p>
		<p>האכל כילי האכילו נה</p>	

בנפעל ובהפעיל שוח אם הפ"א אלף או שאר אות גרונית, כי הדין לעולם כשפ"ם א
הגרון גרין נפעל וה"א הפועל בסגול, כמו נעבר נחלק נהרג בנפעל: העב
ההורים החליק בהפעיל הפ"א בחטף סגול, ובגופים שיבוא שוא אחר החטף יסול חס
סין החטף, כמו נאכלה נאספו האכלה.

נפעל	קל ב	קל א	דרך החלטה
<p>נולדה נולד נולדת נולד נולדתי נולדתי נולרו נולרו נולדתם נולדתם נולרטו נולרטו</p>	<p>ינקדה ינק ינקתי ינקתי ינקו ינקו ינקתם ינקתם ינקנו ינקנו</p>	<p>ילדה ילד ילדת ילדתי ילדתי ילדתי ילדו ילדו ילדתם ילדתם ילדנו ילדנו</p>	<p>עבר</p>
<p>נולדה נולד נולדת נולדתי נולדתי נולדתי נולדתי נולדתי נולדתי נולדתי נולדתי נולדתי</p>	<p>יונקדה יונק יונקתי יונקתי יונקו יונקו יונקתם יונקתם יונקנו יונקנו</p>	<p>יולדה יולד יולדת יולדתי יולדתי יולדתי יולדתי יולדתי יולדתי יולדתי יולדתי יולדתי</p>	<p>בינוני</p>
<p>נולדה נולד נולדת נולדתי נולדתי נולדתי נולדתי נולדתי נולדתי נולדתי נולדתי נולדתי</p>	<p>ינוקדה ינוק ינוקתי ינוקתי ינוקו ינוקו ינוקתם ינוקתם ינוקנו ינוקנו</p>	<p>יולדה יולד יולדת יולדתי יולדתי יולדתי יולדתי יולדתי יולדתי יולדתי יולדתי יולדתי</p>	<p>פעול</p>
<p>נולדה נולד נולדת נולדתי נולדתי נולדתי נולדתי נולדתי נולדתי נולדתי נולדתי נולדתי</p>	<p>איונקדה איונק איונקתי איונקתי איונקו איונקו איונקתם איונקתם איונקנו איונקנו</p>	<p>אילדה אילד אילדת אילדתי אילדתי אילדתי אילדתי אילדתי אילדתי אילדתי אילדתי אילדתי</p>	<p>עתד</p>
<p>נולדה נולד נולדת נולדתי נולדתי נולדתי נולדתי נולדתי נולדתי נולדתי נולדתי נולדתי</p>	<p>ינוקדה ינוק ינוקתי ינוקתי ינוקו ינוקו ינוקתם ינוקתם ינוקנו ינוקנו</p>	<p>ילדה ילד ילדת ילדתי ילדתי ילדתי ילדתי ילדתי ילדתי ילדתי ילדתי ילדתי</p>	<p>דרך המקור</p>
<p>נולדה נולד נולדת נולדתי נולדתי נולדתי נולדתי נולדתי נולדתי נולדתי נולדתי נולדתי</p>	<p>ינוקדה ינוק ינוקתי ינוקתי ינוקו ינוקו ינוקתם ינוקתם ינוקנו ינוקנו</p>	<p>ילדה ילד ילדת ילדתי ילדתי ילדתי ילדתי ילדתי ילדתי ילדתי ילדתי ילדתי</p>	<p>דרך הצווי</p>

העמיד בקל יבוא בגזרת זו על ה' פנים, או איתן בצורה זמין חו"ד כתוכה או כחזקתו

הצורה כותבה, והצרויים כולו החסוך ואלד ותלד וידע תתחלף צורה עם לפעל
 המלעיל, ולפני למ"ד הפעל נונית העין לעולם כפתח גם בלי וי"ו ההסך, סיעל ופועל
 או החסך לז ווא ה' נ"א האם והצווי ע"ד השלמים.

התפעל	הפעל	הפעיל ב	הפעיל א
<p>התולד כי ע"ד השלמים רק שבקצתם תתחלף היו"ד לח"ו כמו בנפעל ובהפעיל, כי סן ידע ההתפעל התודע</p>	<p>הולד הולדה הולדת הולדת הולדתי הולדו הושבו הולדתם יתן הולדנו</p>	<p>הניק הניקה הניקת הניקת הניקתי הניקו הניקתם יתן הניקנו</p>	<p>הולד הולדה הולדת הולדת הולדתי הולדו הולדתם - יתן הולדנו</p>
<p>ומן יכח התופח והכינוני מתופח העתיד אתופע</p>	<p>הולד הולדה הולדים זאת</p>	<p>מניק מניקה מניקים זאת</p>	<p>מולד מולדה מולדים זאת</p>
<p>אולד תולד תולדתי ולד תולד נולד תולדו תולדו (תולדה)</p>	<p>אניק, אטיב תניק תניקה תניק תניק תניק גטיב תניקו (תניקה) תניקו (תניקה)</p>	<p>אולד אודיע תולד תוליד ילד תוליד נולד נודיע תולידו (תולדה) תולידו (תולדה)</p>	<p>אולד אודיע תולד תוליד ילד תוליד נולד נודיע תולידו (תולדה) תולידו (תולדה)</p>
<p>הולד</p>	<p>הניק, פהי --- להי --- מהניק</p>	<p>הניק הניקה להי --- מהניק</p>	<p>הולד הודיע בהי - מהי - מהי</p>
<p>הולד</p>	<p>הניק הניקה נהי</p>	<p>הניק הניקה נהי</p>	<p>הולד הוליד הולידו</p>

תולדו
זה

גם בהפעיל יבוא על ב' סנים, ואותם שהאיתן פקל בצורה יבואו לרוב בהפעיל הח"א בעכב
 והאיתן בעתיד בתולם, ואותם שכל בחורק הה"א והאיתן בהפעיל בצורה וכיו"ד כתובה,
 כצ"ד ההמור ח"ע"ן כמכל וולת מ"ב ואוליה וילד ותורד ויוסף ומלעיל :
 על פי ג'אאות ג')

דרך החלטה

עבר

בינוני

פעול

עתיד

נאמר היום חלפה עלי ועל כל
מדינת ישראל

קום דרך המקור

דרך הצוי

פֿעל	נפעל	קל
סודר סודרה סודרת סודרת סודרתי סודרו סודרתם יתן סודרנו	נסודר נסודה נסודרות נסודות נסודרתי נסודרו נסודרתם יתן נסודרנו	סרה סרת סרתי סרו סרתם סרתן סרנו
מסודר ידה מסודרים זה	מסודר נסודה מסודרים זה	סרה סרים סרות
מסודר ידה מסודרים זה		שום שומה שומים זה
אסודר תסודר ידי יסודר תסודר נסודר תסודרו) (תסודרה) יסודרו)	אסודר תסודרו תסודרי יסודר תסודר נסודר תסודרו) (תסודרה) יסודרו)	אסודר תסודר תסודרי יסודר יסודר נסודר נסודר תסודרו) (תסודרנו) יסודרו)
סודר , בסודר בסו - מסודר	הסודר , בה - לה - מהסודר	סודר יישוב לשוב משוב
סודר סודרי סודרו ינה	הסודר הסודרי הסודר ינה	סודר ישוב סודרי סודרו סודרנה

העבר פנקחה נסחרה שזה לבינוני . רק שחעבר מלעיל והבינוני מלע . ובבוא העתיד עני
ו'ז והתפוך השוכן שזקק ס'ס לק'ח , וולת המ'כ . כמו ואשוב ותקם ויקם ומלעיל
זכאנת נרוניח גפתת יינה יוינע ויעד . וכן ויסר , כי נם וריש נורח למעמים כאנת נרון

תפעל	הפעל	הפעיל	פעל
<p>הסתורר</p> <p>הכנין הזה שוח תמיד בתמונתו לבנין פיעל הדגוש ר"ל שפ"ם בחולם ול"ם כפול ת' הדגש שבע"ם וכן כאן רק שה"א ות"ו ס"ו הכנין נוספים בו</p>	<p>הישר היסרה היסרת היסרת היסרת היסרו היסרתם יתן היסרנו</p>	<p>היסר היסרה היסרת היסרת היסרת היסרו יתן היסרנו</p>	<p>היסרה היסרה היסרת היסרת היסרת היסרו יתן היסרנו</p>
<p>מסתורר</p> <p>מתבוננים</p>	<p>הישר היסרה היסרים - זאת</p>	<p>מסיר מסירה מסירים - זאת</p>	<p>מסירה מסירה מסירים - זאת</p>
<p>אסתורר</p> <p>כי כבר ידעת כאשר פ"פ ס"ש יקדם פ"פ לתי"ו והתפעל</p>	<p>אוסר תוסר תוסר תוסר תוסר תוסרו תוסרנו</p>	<p>אסיר (אסיר) תסיר תסיר תסיר תסיר תסיר תסירו תסירנו</p>	<p>אסירה אסירה אסיר אסיר אסיר אסיר אסיר אסירו אסירנו</p>
<p>הסתורר</p>	<p>הוסר</p>	<p>הסיר בהפיר כה - לה - מה -</p>	<p>הסירה הסירה הסיר הסיר הסיר הסירו</p>
<p>הסתורר</p> <p>התבונן</p>		<p>הסיר הסירו הסירנו</p>	

העבר בהפעיל וכו' וזו תנוכה וזמ"ב למעמים כו"ד נחה אתה הפ"א כמ"ה הסירות
הקמותי השיבותי, העידותי בפתח לכד לפני אות גרון ; והעתידי כו"ד ההפוך
ואקים ויקם וישב ישוב החירק לפני ולת פ"ב, ובאות גרונית וינח וינע ויעד ויסר
שה לקל רק הענין וברול בנייתם .

דרך החלטה

עבר

בינוני

פעול

עתיד

דרך המקור

דרך הצוו

פעל	נפעל	קל
פרא	נפרא	פרא
פראת	נפראת	פראת
פראתי	נפראתי	פראתי
פרא מלא	נפרא	פרא
פראתם	נפראתם	פראתם
פראנו	נפראנו	פראנו
מפרא	נמפרא	מפרא
מפראת	נמפראת	מפראת
מפראתי	נמפראתי	מפראתי
מפרא מלא	נמפרא	מפרא
מפראתם	נמפראתם	מפראתם
מפראנו	נמפראנו	מפראנו
אפרא	נאפרא	אפרא
אפראת	נאפראת	אפראת
אפראתי	נאפראתי	אפראתי
אפרא מלא	נאפרא	אפרא
אפראתם	נאפראתם	אפראתם
אפראנו	נאפראנו	אפראנו
תפרא	נתפרא	תפרא
תפראת	נתפראת	תפראת
תפראתי	נתפראתי	תפראתי
תפרא מלא	נתפרא	תפרא
תפראתם	נתפראתם	תפראתם
תפראנו	נתפראנו	תפראנו
פרא	נפרא	פרא
פראת	נפראת	פראת
פראתי	נפראתי	פראתי
פרא מלא	נפרא	פרא
פראתם	נפראתם	פראתם
פראנו	נפראנו	פראנו
פרא	נפרא	פרא
פראת	נפראת	פראת
פראתי	נפראתי	פראתי
פרא מלא	נפרא	פרא
פראתם	נפראתם	פראתם
פראנו	נפראנו	פראנו

פראת מלא

המקור בקל יבוא למקסימו בתוספת ת"ו כמו קראת מלאות והפעל שזה לשלמים רק בשע"ם וזהו שונים סבבין דגש תחלה תחזיק מ"ו בעבר לצירוף והפתח כבבגו"ל לקסיין והקבוצ פלאה לחולם לחלום דגש , כי גם בשלמים כן , כמו קרן מברך מברך אברך מ

התפעל	הפעל	הפעיל	פעל
התחבא מ' עד השלמים	הכרא הכראה הכראת ראת הכראתי הכרא הכראתם יתן הכראנו	הכריא הכריאה הכריאת ראת הכריאתי הכריא הכריאתם יתן הכריאו	כרא כראה כראת פנאת כראתי כרא מלא כראתם יתן כראנו
מתחבא	הכרא הכראה הכראתם יתן	הכריא הכריאה הכריאתם יתן	כרא כראה כראתם יתן
		הכריא הכריאה הכריאתם יתן	כרא כראה כראתם יתן
אתחבא	הכרא הכראה הכראתי הכראתם יתן	הכריא הכריאה הכריאתי הכריאתם יתן	כרא כראה כראתי כראתם יתן
	הכרא הכראה הכראתי הכראתם יתן	הכריא הכריאה הכריאתי הכריאתם יתן	כרא כראה כראתי כראתם יתן
התחבא	הכרא הכראה הכראתם יתן	הכריא הכריאה הכריאתם יתן	כרא כראה כראתם יתן
התחבא	הכרא הכראה הכראתי הכראתם יתן	הכריא הכריאה הכריאתי הכריאתם יתן	כרא כראה כראתי כראתם יתן

גם הפעל אם ע"ם ברזיות או ריש שאינם חקלים דגש תחלה קבוצ פ"ם לחולם לתשלו
 דגש ; וכן בתפעל לחחלה הפתח פ"ם לקמץ ככל חבניק להשלום דגש , כמו התקרא כו'
 וכן בשלמים התפרך מתפרך אלהים :

דרך החלטה

עבר

פעל	נפעל	קל
צוה צוה צוה צוית צוית צוית צויתי צויתי צוו צוו צוויתם צוויתם צוויתו צוויתו צוונו צוונו	נגלתה נגלה נגלית נגלית נגליתי נגליתי נגלו נגלו נגליתם נגליתם נגליתו נגליתו נגלינו נגלינו	גלתה גלה גלית גלית גליתי גליתי גלו גלו גליתם גליתם גליתו גליתו גלינו גלינו
מצוה מצוה מצוה מצות מצות מצות	נגלה נגלה נגלות נגלות	גלה גלה גולות גולות
מצוה מצוה מצות מצות		גלו גלו גלויים גלויים
מצוה מצוה מצות מצות		גלויה גלויה גלויות גלויות
מצוה מצוה מצות מצות	תגלה תגלה תגלית תגלית תגליתי תגליתי תגלו תגלו תגליתם תגליתם תגליתו תגליתו תגלינו תגלינו	תגלה תגלה תגלית תגלית תגליתי תגליתי תגלו תגלו תגליתם תגליתם תגליתו תגליתו תגלינו תגלינו
מצוה מצוה מצות מצות	תגלה תגלה תגלות תגלות	תגלה תגלה תגלות תגלות
מצוה מצוה מצות מצות		תגלו תגלו תגלויים תגלויים
מצוה מצוה מצות מצות		תגלויה תגלויה תגלויות תגלויות
מצוה מצוה מצות מצות	תגלה תגלה תגלות תגלות	תגלה תגלה תגלות תגלות
מצוה מצוה מצות מצות	תגלה תגלה תגלית תגלית תגליתי תגליתי תגלו תגלו תגליתם תגליתם תגליתו תגליתו תגלינו תגלינו	תגלה תגלה תגלית תגלית תגליתי תגליתי תגלו תגלו תגליתם תגליתם תגליתו תגליתו תגלינו תגלינו

ביטוי

פעול

עניד

החלטה

דרך החלטה

דרך החלטה

הענין בקל כו"ו התחבר ואצל ותגל וצל ולפעמים גם כלי ויו"ו אצל יל
 ומעטים בצור"ו ואפ"ן ופ"ן ונפ"ן • ובפעל ואצל ותגל וצל • ובמע"ל ואצל
 ותגל וצל: ואם ע"ס אמת מאותיות פת"ח ד"כ ס"ב תקל כו"ו התחבר ופתח ופתח
 ויכה וידה ויסק יאט וישק •

צוה צוה צוה
צוית צוית צוית
צויתי צויתי
צוו צוו
צוויתם צוויתם
צוויתו צוויתו
צוונו צוונו

נגלה נגלה
נגלית נגלית
נגליתי נגליתי
נגלו נגלו
נגליתם נגליתם
נגליתו נגליתו
נגלינו נגלינו

גלה גלה
גולות גולות
גלו גלו
גלויים גלויים
גלויה גלויה
גלויות גלויות
תגלה תגלה
תגלית תגלית
תגליתי תגליתי
תגלו תגלו
תגליתם תגליתם
תגליתו תגליתו
תגלינו תגלינו

מצוה מצוה
מצות מצות
מצוה מצוה
מצות מצות

מצוה מצוה
מצות מצות

התפעל	הפעל	הפעיל	פעל
<p>התגלה כוי, כמו בפועל הדגוש ונמצא שרש א' בגורה זו שוקה שבא בהתפעל בויו נעה לפני היא השרש</p>	<p>הגלה הגלות הגלות הגלות הגלות הגלות הגלותים הגלות הגלותים הגלות</p>	<p>הגלה? הגלות הגלות הגלות הגלות הגלות הגלותים הגלות הגלותים הגלות</p>	<p>צוה צוה צוה צוה צוה צוה צוה צוה צוה צוה</p>
<p>השתנה הבינוני משתחה והעמוד אשתחה המקור והצווי השתחה</p>	<p>הגלה הגלות הגלות הגלות הגלות הגלות הגלות הגלות הגלות הגלות</p>	<p>מגלה מגלה מגלה מגלות מגלה מגלה מגלות מגלות מגלות מגלות</p>	<p>צוה צוה צוה צוה צוה צוה צוה צוה צוה צוה</p>
<p>התגלה התגלה התגלה התגלה התגלה התגלה התגלה התגלה התגלה</p>	<p>התגלה התגלה התגלה התגלה התגלה התגלה התגלה התגלה התגלה התגלה</p>	<p>התגלה התגלה התגלה התגלה התגלה התגלה התגלה התגלה התגלה התגלה</p>	<p>התגלה התגלה התגלה התגלה התגלה התגלה התגלה התגלה התגלה התגלה</p>
<p>התגלה התגלה התגלה התגלה התגלה התגלה התגלה התגלה</p>	<p>התגלה התגלה התגלה התגלה התגלה התגלה התגלה התגלה התגלה התגלה</p>	<p>התגלה התגלה התגלה התגלה התגלה התגלה התגלה התגלה התגלה התגלה</p>	<p>התגלה התגלה התגלה התגלה התגלה התגלה התגלה התגלה התגלה התגלה</p>

העמוד בהפעל עם ו החסוד ואגל והגל ויפן וירב, ואם פ"ס או ע"ס נרמזת ו
התפעיל עם חקל, כמו ופעל וירא רק מן תרה בקל וחדר ובהם וחדר, והצווי לפעם
כלל היא לרף הרב העל, ובתפעל ואתגל ואתגל ואתגל, התגל, ו
שחה וישתחו ותשתחו.

פעל	נפעל	קל
סבב סובב סובבה	נסבה נסב נסבה	סבה נסב נסבה
סובבת סובבת סובבת	נסבת נסבת נסבת	נסבת נסבת נסבת
סובבתי סובבתי	נסבתי נסבתי	נסבתי נסבתי
סובבו סובבו	נסבו נסבו	נסבו נסבו
סובבתם סובבתם	נסבתם נסבתם	נסבתם נסבתם
סובבתם סובבתם	נסבתם נסבתם	נסבתם נסבתם
סובב סובב	נסבה נסבה	נסבה נסבה
מסובב מסובב	נסבה נסבה	נסבה נסבה
זאת זאת	זאת זאת	זאת זאת
סובב סובב	נסבה נסבה	נסבה נסבה
מסובב מסובב	נסבה נסבה	נסבה נסבה
זאת זאת	זאת זאת	זאת זאת
אסבב אסבב	אסבה אסבה	אסבה אסבה
תסבב תסבב	תסבה תסבה	תסבה תסבה
יסבב יסבב	יסבה יסבה	יסבה יסבה
נסבב נסבב	נסבה נסבה	נסבה נסבה
תסבבו תסבבו	תסבתו תסבתו	תסבתו תסבתו
יסבבו יסבבו	יסבתו יסבתו	יסבתו יסבתו
זאת זאת	זאת זאת	זאת זאת
סבב סבב	הסבב הסבב	הסבב הסבב
לסבב לסבב	לסבב לסבב	לסבב לסבב
סבב סבב	הסבב הסבב	הסבב הסבב
סבב סבב	הסבב הסבב	הסבב הסבב

דך החלמה

עבר

צינתי פ

עול

נתיד

אסבב
תסבב
יסבב
נסבב

דך המקור

דך הצווי

סבב סבב

העפ"ל נקל יבוא למעטים בשלמים סבב סבבו, וכן הבינוני סובב, אך תפסל יקר בשלמות, והעמיד כוונ' חסד ואסוב ותסב ותסב ותסב ויסב, גם שח נדגים וידם וידם וידם, ובפעל חס'א בחל'ם תחת נגש שלא יתחבר ג' אוחיות שות רצופה, ומעטים שיבוא ע"ד השלמים חלל.

פעל	המעיל	הפעל	התפעל
סָבַב כִּי גַם יוֹזֵה שׁוּחַ לְפִיעֵל רַג שׁבִּיעֵל עִיפֵי בְעִיר וְבוֹה בַּפֶּחַח • כִּמְשֵׁשׁ בְּגוֹרֵת נֶעֶז • וְהִבִּינְנִי סוֹבֵב הַעֲתִיד אֲסוֹבֵב	הִסְבִּיב הַסְבִּיב הַסְבִּיב הִסְבִּיב הִסְבִּיב הִסְבִּיב הִסְבִּיב הִסְבִּיב הִסְבִּיב הִסְבִּיב הִסְבִּיב הִסְבִּיב	הוֹסִיב הוֹסִיב הוֹסִיב הוֹסִיב הוֹסִיב הוֹסִיב הוֹסִיב הוֹסִיב הוֹסִיב הוֹסִיב הוֹסִיב הוֹסִיב	הִסְתַּבֵּב הִסְתַּבֵּב הִסְתַּבֵּב בְּפִיעֵל וְכֵן הַתְגַּלְגַּל וְהִבִּינְנִי מִתְגַּלְגַּל הַעֲתִיד אֲתְגַלְגַּל וְקִצְחָם יוֹבֵא גִב כְּפֹלֵי סֵא רֵעִין כְּסוּ פִיעֵל הַתְגַּלְגַּל הִבִּינְנִי מִתְגַּלְגַּל הַעֲתִיד אֲתְגַלְגַּל אוֹ עֵד הַשְּׁלֵמִים הַתְקַלֵּל מִתְקַלֵּל אֲתְקַלֵּל וְכֵן בְּפִיעֵל קָלֵל
גָּבַב גָּבַב גָּבַב גָּבַב גָּבַב גָּבַב גָּבַב גָּבַב גָּבַב גָּבַב גָּבַב גָּבַב	מָסַב מָסַב מָסַב מָסַב מָסַב מָסַב מָסַב מָסַב מָסַב מָסַב מָסַב מָסַב	מָסַב מָסַב מָסַב מָסַב מָסַב מָסַב מָסַב מָסַב מָסַב מָסַב מָסַב מָסַב	הִתְגַּבֵּב הִתְגַּבֵּב הִתְגַּבֵּב הִתְגַּבֵּב הִתְגַּבֵּב הִתְגַּבֵּב הִתְגַּבֵּב הִתְגַּבֵּב הִתְגַּבֵּב הִתְגַּבֵּב הִתְגַּבֵּב הִתְגַּבֵּב
הִסְבִּיב הִסְבִּיב הִסְבִּיב הִסְבִּיב הִסְבִּיב הִסְבִּיב הִסְבִּיב הִסְבִּיב הִסְבִּיב הִסְבִּיב הִסְבִּיב הִסְבִּיב	הִסְבִּיב הִסְבִּיב הִסְבִּיב הִסְבִּיב הִסְבִּיב הִסְבִּיב הִסְבִּיב הִסְבִּיב הִסְבִּיב הִסְבִּיב הִסְבִּיב הִסְבִּיב	הִסְבִּיב הִסְבִּיב הִסְבִּיב הִסְבִּיב הִסְבִּיב הִסְבִּיב הִסְבִּיב הִסְבִּיב הִסְבִּיב הִסְבִּיב הִסְבִּיב הִסְבִּיב	הִסְבִּיב הִסְבִּיב הִסְבִּיב הִסְבִּיב הִסְבִּיב הִסְבִּיב הִסְבִּיב הִסְבִּיב הִסְבִּיב הִסְבִּיב הִסְבִּיב הִסְבִּיב
הִסְבִּיב הִסְבִּיב הִסְבִּיב הִסְבִּיב הִסְבִּיב הִסְבִּיב הִסְבִּיב הִסְבִּיב הִסְבִּיב הִסְבִּיב הִסְבִּיב הִסְבִּיב	הִסְבִּיב הִסְבִּיב הִסְבִּיב הִסְבִּיב הִסְבִּיב הִסְבִּיב הִסְבִּיב הִסְבִּיב הִסְבִּיב הִסְבִּיב הִסְבִּיב הִסְבִּיב	הִסְבִּיב הִסְבִּיב הִסְבִּיב הִסְבִּיב הִסְבִּיב הִסְבִּיב הִסְבִּיב הִסְבִּיב הִסְבִּיב הִסְבִּיב הִסְבִּיב הִסְבִּיב	הִסְבִּיב הִסְבִּיב הִסְבִּיב הִסְבִּיב הִסְבִּיב הִסְבִּיב הִסְבִּיב הִסְבִּיב הִסְבִּיב הִסְבִּיב הִסְבִּיב הִסְבִּיב

הַעֲתִיד בְּהַפְעִיל אִם וְיִזְוּ הַהֲזִיר וְאִסַּב וְאִסַּב וְיִגַּל
וְאִסַּב הַסַּב יִסַּב וְיִסַּב וְכֵן בְּקֵל בְּקִצְחָם אִתִּין בְּחִדָּק
קָדַד וְיִדָּם סֵן דָּמַם •

קל ע"ם פעל	קל ע"ם פעל	קל ע"ם פעל	דרך החלטה
זקון זקנה	קמון קמנה	שבת שבתה	עבר זכרון
זקנות זקנתי	קמנות קמנתי	שבת שבתתי	
זקנו זקנתם	קמנו קמנתם	שבתו שבתם	
זקנו	קמנו	שבתנו	
זקן זקנה	קמון קמנה	שוכת שוכתה	בינוני
זקנים זקנות	קמנים קמנות	זת זת שוכתים	
אין פעול בזה לפי שהוא עומד	בט בזה אין פעול	אין פעול גם כזה	אפילו
חזקו חזקו	חזקו חזקו	אשבת אשבת	עתיד
חזקו חזקו	חזקו חזקו	אשבת אשבת	
חזקו חזקו	חזקו חזקו	אשבת אשבת	
חזקו חזקו	חזקו חזקו	אשבת אשבת	
חזקו חזקו	חזקו חזקו	אשבת אשבת	
חזקו חזקו	חזקו חזקו	אשבת אשבת	דרך המקור
חזקו חזקו	חזקו חזקו	אשבת אשבת	
חזקו חזקו	חזקו חזקו	אשבת אשבת	
חזקו חזקו	חזקו חזקו	אשבת אשבת	דרך הצווים
חזקו חזקו	חזקו חזקו	אשבת אשבת	
חזקו חזקו	חזקו חזקו	אשבת אשבת	
חזקו חזקו	חזקו חזקו	אשבת אשבת	
חזקו חזקו	חזקו חזקו	אשבת אשבת	

העבר פעל יבוא על ג' משקלים : בשע"ם בפתח נקרא משקל פעל נרדפו מתבאר לעיל וכשהוא כצדו הוא משקל פעל , ובג' נופי נפתרים כנגינה ממקפת ישוב לצדו הפצו הפצו , וכשע"ם כדולם הוא משקל פעל , ובג' נופי הגמתיים בחפסק יכלה וכלו ובגופי תם תן ישוב תולם לק"ח יכלתם יכלתן .

הפעיל		הפעל		הפעיל		קל	
הניחה	הניח	הצגה	הציג	הציעה	הציע	יצקה	יצק
הנחתה	הנחת	הצגתה	הציגת	הצעתה	הצעת	יצקתה	יצקת
הנחתיו		הצגתי		הצעתי		יצקתי	
הניחו, הקיפו		הציגו		הציעו		יצקו, יצרו	
הנחתם	הנחתם	הצגתם - הצגתו		הצעתם	יתן	יצקתם	יצקתם
הנחנו		הציגנו		הצענו		יצקנו	
מניחה	מניח	הצגה	הציג	מציעה	מציע	יוצקה	יוצק
מניחות	מניחים	הצגות	הציגים	זות	מציעים	זות	יוצקים
מנחה	מנח			מצעה	מצע	יוצקה	יוצק
מנחות	מנחים			זות	מצעים	זות	יוצקים
אניח, אקוף		אציג		אציע		אצק, אצג	
תניח	תניח	תציג	תציג	תציע	תציע	תצק	תצק
תניח	תניח	תציג	תציג	תציע	תציע	תצק	תצק
נניח, נקיף		נציג		נציע		נצק, נצג	
תניחו		תציגו		תציעו		תצקו	תצקו
תנחתה		תציגו		תציעו		תצקו	תצקו
תניח, תניח		תציג		תציע		תצק	תצק
כה - להניח מה				פה - לה - מה		יצקת, יצקת	יצקת, יצקת
הניח	הניח			הציע	הציע	יצק	יצק
הנחתה	הנחתה			הצעתה	הצעתה	יצקתה	יצקתה

כל הגזרות שפ"א יו"ד וע"פ צד"י חולכים ע"ד חסרי פ"א נו"ן והם יצב יצג יצע יצק יצד (ע"פ פ"א יו"ד א"ת א') יצתו זה בכל, אבל בשאר פלגונים קצתם חולכים ע"ד נו"ן וקצתם ע"ד חסרי פ"א, כמו נוצר נצב הציב הציג הציג, יד הקיף הניח לריק הם מן יקף יגח ולריק מן נקף נגח; וביו"ז החסור ואנתו פתח וינח:

דרך החלטה

עבר

בינוני

פעול

עתיד

~~דרך~~

דרך המצוי

דרך המצוי

הפעיל	קל גליה	חפץ קל גליה	קל גליה	חפץ קל גליה
הפכה	נמיתה	נמיתה	נשאה	נשאה
הפית	נמית	נמית	נשאת	נשאת
הפיתו	נמיתו	נמיתו	נשאתי	נשאתי
הפכו	נמיו	נמיו	נשאנו	נשאנו
הפיתם	נמיתם	נמיתם	נשאתם	נשאתם
הפינו	נמינו	נמינו	נשאנו	נשאנו
מכה	נוטה	נוטה	נושאה	נושאה
מכים	נוטות	נוטים	נושאת	נושאת
מכה	נמדיה	נמדי	נשואה	נשואה
מכוח	נמדות	נמדים	נשואת	נשואת
אכה	אטה	אטה	אשאה	אשאה
תכה	תטה	תטה	תשאה	תשאה
תכה	יתטה	יתטה	תשאת	תשאת
תכה	נתטה	נתטה	נשאה	נשאה
תכינו	תמינו	תמינו	תשאנו	תשאנו
תכינו	תמינו	תמינו	תשאנו	תשאנו
הפכה	נמיה	נמיה	נשאה	נשאה
הפיתו	נמיתו	נמיתו	נשאתו	נשאתו
הפכו	נמיו	נמיו	נשאנו	נשאנו
הפיתם	נמיתם	נמיתם	נשאתם	נשאתם
הפינו	נמינו	נמינו	נשאנו	נשאנו

* נשאה מרכב מחסיו פ"ג ובג"ל א' והעתיד ע"ד ב' הגזרות, והמקור נשאה או נשאת ועם ככלים בשאת גם ע"ד השלמים כנשאה וכלי נ"ן בשוא גליה נמיה מרכב מחס"ג ונליה, והעתיד כו"ו החפץ ונמ ונמ גם כלי וי"ו ההפוך לעשמים אית'ן ביזת, והפעיל ונאה ונתך ונך ונמ, והתפעל והכה אכה *

הפעיל	נחפ"י קל נחליה	נפעל	נחפ"י קל וליא
הורה, הורית, הורית, הורית, הורני, הוריתם, הוריתן, הורינו, הורינו	ירתה, ירתה, יריתי, ירו, יפו, יריתו, יריתם, יריתן, ירינו	נוראה, נורא, נוראת, נוראת, נוראתי, נוראו, נוראתם, נוראתם, נוראתם, נוראנו	ירא, ירא, יראת, יראת, יראתי, ירא, ירא, יראתם, יראתם, יראנו
מורה, מורה, מורה, מורות, מורה, מורה, מורות, מורות	יורה, יורה, יורות, ירו, ירו, ירויות, ירויות	נוראה, נורא, נוראת, נוראת, נוראת, נוראים, נוראת, נוראים	ירא, ירא, יראת, יראת, יראת, יראת, יראת, יראת
אורה, אורה, אורה, אורה, אורה, אורה, אורה, אורה	אירה, אירה, אירי, אירה, אירה, אירה, אירה, אירה	אורא, אורא, אורא, אורא, אורא, אורא, אורא, אורא	אירא, אירא, אירא, אירא, אירא, אירא, אירא, אירא
תורה, תורה, תורה, תורה, תורה, תורה, תורה, תורה	תירה, תירה, תירי, תירה, תירה, תירה, תירה, תירה	תורא, תורא, תורא, תורא, תורא, תורא, תורא, תורא	תירא, תירא, תירא, תירא, תירא, תירא, תירא, תירא
נורה, נורה, נורה, נורה, נורה, נורה, נורה, נורה	נירה, נירה, ניפה, נירו, נירו, נירו, נירו, נירו	נורא, נורא, נורא, נורא, נורא, נורא, נורא, נורא	נירא, נירא, נירא, נירא, נירא, נירא, נירא, נירא
הורה, הורה, הורה, הורה, הורה, הורה, הורה, הורה	יריה, ירה, בירות, בירות, בירות, בירות, בירות, בירות	הורא, הורא, הורא, הורא, הורא, הורא, הורא, הורא	ירא, ירא, פירא, פירא, מירא, מירא, מירא, מירא
הורי, הורי, הורי, הורי, הורי, הורי, הורי, הורי	ירי, ירה, ירה, ירה, ירה, ירה, ירה, ירה	הורא, הורא, הורא, הורא, הורא, הורא, הורא, הורא	ירא, ירא, יראנה, יראנה, יראנה, יראנה, יראנה, יראנה

ירא הוא עם פעל, וכבר אמרתי כל משקלי פעל או פעול שזה תבינונו למשק העבר; והעתיד תיראנה לפעמים בלי הא תיראן, והצוי יראו ת ירא לתבדיל מן לשון ראה ירה העתיד כו"ו התמוך ואיר ותיר וטר, ובהפעל יאור ותור וזר והנפעל מן ירה ירה אורה, ובא ו ירה ירה (שמות ט) בלי תלוק חיד לוי :

שמות קמ"א
פסוק ו' ו' ו'

דרך החלמה

עבר, נעז על
פעל פעול

בינוני

פעול

עתד

~~מחולק~~

דרך המקור

דרך הצווי

קל עם פעל	קל עם פעל	קל עם פעל
בן, בוש, בן־שן, בן־שן, בן־שן	מת, מתה, מתי, מתי, מתי	בנה, בנת, בנותי, בנותי, בנותי
בן, בנים	מת, מתים, מתות	בנה, בנות
אבין, אבן, אבן (אריבה)	אמות, אמות (אמותה)	אבין, אבינה
תבין, תבין, תבין (תבנה)	תמות, תמותי, תמות	תבין, תבין, תבין
תבין, תבין	תמות, תמות	תבין, תבין
בין, להריב, להריב, להריב	במות, במות	בין, להריב, להריב, להריב
בין, בניה, בניה	מות, מות, מות, מות	בין, בניה, בניה

כבר יסגנו שרשי' כנע'ו שחלכר ע'ר-קל וחעחיד ע'ר' דפעיל , ולר'ק כל כאלה תם סגורו נח
 ע'י כמו שנמצא גם בעבר ב'נאותי , וכל שהם ע'ר'ו תפקוד והצווי בלי ה'א כמו לין שוד
 שיוחו גילי • וכן בוש האית'ו אבוש ע'ד נח' פ'י , כמו סן יאת נאות , האלי
 דה , מרכ מנחי פ'י ומנע'ו כי גם בחפעיל יבוא ע'ד ב' הגדות

הפעיל	קל נעו וליא	תפעיל	פעל
הביא . הביא	בָּא . בָּאָה	המית . המיתה	ביש . בִּישָׁה
הביאת . הביאו	בָּאת . בָּאתָ	המת . המת	בישת . בִּישַׁת
הביאתי . הביאות	בָּאתִי . בָּאתֶי	העידותי . העידות	בישתי . בִּישַׁתִּי
הביאו . הביאו	בָּאוּ . בָּאוּ	המיתו . המיתו	בישו . בִּישׁוּ
הביאתם . הביאות	בָּאתֶם . בָּאתֶן	המתם . המתן	בישתם . בִּישַׁתֶּם
הביאוני . הביאותו	בָּאוּנִי . בָּאוּ	המתנו . המתנו	בישנו . בִּישְׁנוּ
מביא . מביא	מְבִיא . מְבִיאָה	ממית . ממיתה	מביש . מְבִישָׁה
מביאים . מביאים	מְבִיאים . מְבִיאות	ממיתים . ממיתים	מבישים . מְבִישִׁים
מביא . מביא	מְבִיא . מְבִיאָה	מומת . מומתה	מביש . מְבִישָׁה
מביאים . מביאים	מְבִיאים . מְבִיאות	מומתים . מומתים	מבישים . מְבִישִׁים
אביא . אביא	אָבוּא . אָבוּא	אמית . אמית	אביש . אֲבִישָׁה
אביאת . אביאו	אָבוּאת . אָבוּאת	תמית . תמיתה	תביש . תְּבִישָׁה
אביאתי . אביאות	אָבוּאתִי . אָבוּאתֶי	תמית . תמית	תבישתי . תְּבִישַׁתִּי
אביאו . אביאו	אָבוּאוּ . אָבוּאוּ	נמית . נמית	נביש . נְבִישׁוּ
אביאתם . אביאות	אָבוּאתֶם . אָבוּאתֶן	תמיתו . תמיתו	תבישו . תְּבִישׁוּ
אביאותו . אביאותו	אָבוּאוּנִי . אָבוּאוּ	ימיתו . ימיתו	יבישו . יְבִישׁוּ
להביא . להביא	לְבִיא . לְבִיאָה	בהמית . בהמית	לקים . לְקִים
להביא . להביא	לְבִיאת . לְבִיאת	להמית . להמית	להקים . לְהַקִּים
הביא . הביא	בָּא . בָּאָה	המית . המיתה	קיס . קִיסָה
הביאו . הביאו	בָּאוּ . בָּאוּ	המתנה . המתנה	קיסנה . קִיסְנָה

אלה השרשים שעם בעל-זר , וכמו בִּישׁ חִיב קִים , וזו לר'ק מן גזרת נחי ע"י ומלת הַמָּתָם בהפעיל מן מות ראוי הַמִּיתוֹתָם כמו הַשִּׁבוֹתָם או הַמָּתָם , וזו דגש ח' נח חירק (או חירק כצל ועל סו' רנ"ב אות ה') ת' פתח . ומלות הַבִּאתִי הַבִּאת הַבִּאוּנִי בהפעיל מן בוא יתכן ג"כ הַבִּיאוֹת הַבִּיאוֹתָם הַבִּיאוּנִי .

קל עים פֿעל	קל עים פֿעל	קל (פעל עזר)
יכל . יכלה יכלת . יכלת יכלתי . יכלתי יכלו . יכלו יכלתם . יכלתן יכלנו	יגר . יגרה יגרת . יגרת יגרתיו . יגרתיו יגרו . יגרו יגרתם . יגרתן יגרנו	היה . היתה הית . הית היתי . היתי היו . היו היתם . היתן הינו
יכל . יכלה יכלים . יכלות	יגור . יגורה יגורים . יגורות	היה . היתה היו . היות
		ראיה . ראיות
אוכל . אוכלה תוכל . תוכלי יוכל . יוכל נוכל נוכלה תוכלו . תוכלנה יוכלו . יוכלנה	אגור . אגורה תגור . תגורי יגור . יגור נגור נגורה תגורו . תגורנה יגורו . יגורנה	איה . איה תהיה . תהיה יהיה . יהיה תהיו . תהיו יהיו . יהיו
יכל . יכלת לגור . לגור	יגור . יגור לגור . לגור	היה . היות בהיות . להיות
	גור . גור גורו . גורו	היה . היות היו . היות

דרך החלטה

עבר יכלה

בינוני

פעול

עתיד

דרך המקור

דרך הצוי

* האית'ן סן שרש יכל כשורק שלא כדרך שאר נתיב פ"ו . וסן יגר כקמץ כדרך נע"ו לפי שרש
מרכב משבתם , כמו סן כרש תפעיל הו' ב"ש ע"ד נתיב פ"ו . והאית'ן סן היה היה כיו
לפעמים בשוא וכתפסין היא ל"ס , כמו אהיו תהיו תהיו יהיו ירו , ובו"ו ותפסין לשול
(אינו אמת) כן , ובתפסין אית'ן כמגל ואהיו ותהיו יהיו וירוי

קל	הפעיל	קל	הפעיל
עלה עלית עלית עלו, חזו עליהם עליתו עלינו, חזינו	העלה העלתה העלית העלית העלית העלו, החזו העליתם העלינו	נבה נבהת נבהתי נבהו נבהתם נבהנו	הגביה הגביהה הגביה הגביהת הגביהתי הגביהו הגביהתם הגביהנו
עולה עולים עולה עולות	מעלה מעלה מעלים מעלות	נבזה נבזהו נבזהתם נבזהנו	מגביה מגביהה מגביה מגביהת מגביהתי מגביהו מגביהתם מגביהנו
עשוי עשויים עשויה עשויות	מעלה מעלה מעלים מעלות		מגביה מגביהה מגביה מגביהת מגביהתי מגביהו מגביהתם מגביהנו
אעלה, אעל תעלה תעלי יעלה תעלה נעלה, נחזה תעלו) יעלו) תעלינה	אעלה, ארף תעלה תעלי יעלה תעלה נעלה, נחזה תעלו) יעלו) תעלינה	אנבה תנבה תנבהה ינבה תנבה ננבה, נתמה תנבהו) ינבהו) תנבהנה	אנביה תנביה תנביהה ינביה תנביה ינביה תנביהו) ינביהו) תנביהנה
עלה, עלות בעלות מעלות	העלה העלות פהעלות		הגביה בהגביה
עלה עלו	העלה, העלי העלו העלינה		הגביה תגביה

דע כי כשם ש'א' אות נרדפת וכפרט כשח' ע"ן אין הפרש בין אית'ן חקל להפעיל, כי בשניהם אית'ן כפחה ופ"ם בח"ם לתקבת אות הגרון, רק הענין יבדיל ביניהם, אם הוא עומד והוא מחקל, כמו לא תעלו (היטוין גהטון), ואם הוא יוצא הוא מחפעיל וכי תעלו עלה (בניגטון), וכן כו"ו והמוך ויעל משה (ינג היטוין) הוא מחקל ויעל עולה (עו ברוחטון)

מהמעיל, רק כש"ס ח"ת יש הבל בין קל להפעיל, כמו **חַדָּה חֹדֶה**; אית'ן בקל במגל
אֲחֻזָּה תִּחְזֶה אֲחֻרָה יִחְרָה ובהפעיל כפתח, וכן כו"ץ תחפור בקל **וַיִּחַר** ובהפעיל
וַיִּחַר; והנפעל מנל"ח כש"ס גרונית הנר"ן כעבר וכינוני או כפתח, כמו **נִעְלָה נִעְלָתָה**,
 או במגל, כמו **נִחְלָה נִחְלָתָה** או **נִעְשָׂתָה**, והאית'ן בעתיד לעולם בצורה **אֵעֲשֶׂה**
יִחֹה, וכו"ו התמיד **וְאֵעֲשֶׂה וְתֵעֵשׂ** גם כו"ץ החבור **וְתֵעֵשׂ**; וכן הו"א בהפעיל
 קצתם כפתח, כמו **הִעְלִיתִי**, ורוכב במגל, כמו **הִעְלָה הִתְרָה**, גם כשאין הו"א
 גרונית **וְהִפְרָה**; והמקור והצווי לפעמים בלוי ה"א ל"ם ותה"א הבנין או כפתח או במגל, כמו
הִרְבַּה הִרְפָּה הֵעֵל, גם העתיד **תִּרְבַּב**. ונסמאים המשה שרשים של"ס ה"א ונאים ע"ד
 השלמים ואו הו"א כספיק לתורה שהיא נח נרפא, והם נבנה כְּמָה נֶגְהָ תָמָה לָהֶּה:

דע

כי כשלושה הנזרות נע"ו ונח"י ל"ה וכפולים יבוא הפועל והתפעל והתפעל מהם
 לפעמים הו"א והעין לפירל תמורת אוח רבחה או אוח הכפל, כמו סן מול. כול הפועל
מִלְמַל הכינוי **מִמְלַמֵּל** העתיד **אִמְלַמֵּל** וכן **כִּלְכַּל מְכַלְכֵּל** והפועל **כִּלְכַּל**
 וכן **שָׁנָה שָׁעָה תַעֲדָה** הפועל **שָׁעֲשַׁע שָׁעֲשַׁעְתִּי אֲשַׁעֲשַׁע**, והפועל **שָׁעֲשַׁע**
 והתפעל **הִשְׁתַּעֲשַׁע אֲשַׁתַּעֲשַׁע**, וכן **שָׁנָשׁ הִשְׁנָשׁ תַּשְׁתַּעֲשַׁע הִשְׁתַּעֲשַׁע**
אֲתַעֲשַׁע, וכן חלל גלל קלל חרר **גִּלְגַּל מְגִלְגֵּל הִתְגִּלְגַּל קִלְקַל חִדְרָה**
 ונסמאים מרובעים אמתים, כמו **כָּרַס כָּרַבֵּל מְכַרְבֵּל יִכְרַס**. ונסמאים בעלי
 חמש אמות והעין והלמ"ד כפול, כמו **חִמְרַמֵּר חִמְרַמְרַת אֲחִמְרַמְרֵה** ומזה ג"כ
סִחְרִירֵד אלא שהוא סן הקל, ותכינוני **סִחְרִירֵד**. ונסמא פעל אחד סגו"י ל"ה והכפל
 בו הו"א והעין, והוא יפה, הפועל **יִפְיִיפִיתִי** סגו"י ארם (תהלים ס"ח), והאלהים יברך לו
 השפה, וזרנו דרך היפה:

לוח כנויי הפעלים

מ"ב

נוכח

נסתר

מסוחר

נקבה

זכר

נקבה

זכר

פִּקְדוֹנֵי
פִּקְדוֹנוֹ
פִּקְדוֹתַי
פִּקְדוֹתֵנוּ
פִּקְדוֹתַי
פִּקְדוֹתֵנוּ
פִּקְדוֹתַי
פִּקְדוֹתֵנוּ
פִּקְדוֹתַי
פִּקְדוֹתֵנוּ

פִּקְדוֹתַי
פִּקְדוֹתֵנוּ
פִּקְדוֹתַי
פִּקְדוֹתֵנוּ
פִּקְדוֹתַי
פִּקְדוֹתֵנוּ
פִּקְדוֹתַי
פִּקְדוֹתֵנוּ
פִּקְדוֹתַי
פִּקְדוֹתֵנוּ

פִּקְדוֹתַי
פִּקְדוֹתֵנוּ
פִּקְדוֹתַי
פִּקְדוֹתֵנוּ
פִּקְדוֹתַי
פִּקְדוֹתֵנוּ
פִּקְדוֹתַי
פִּקְדוֹתֵנוּ
פִּקְדוֹתַי
פִּקְדוֹתֵנוּ

פִּקְדוֹנֵי
פִּקְדוֹנוֹ
פִּקְדוֹתַי
פִּקְדוֹתֵנוּ

פִּקְדוֹתַי
פִּקְדוֹתֵנוּ
פִּקְדוֹתַי
פִּקְדוֹתֵנוּ
פִּקְדוֹתַי
פִּקְדוֹתֵנוּ

פִּקְדוֹתַי
פִּקְדוֹתֵנוּ
פִּקְדוֹתַי
פִּקְדוֹתֵנוּ
פִּקְדוֹתַי
פִּקְדוֹתֵנוּ

שׁוּת עַם פִּקְדָתָם

פִּקְדוֹנֵי
פִּקְדוֹנוֹ
פִּקְדוֹתַי
פִּקְדוֹתֵנוּ
פִּקְדוֹנֵי
פִּקְדוֹנוֹ
פִּקְדוֹתַי
פִּקְדוֹתֵנוּ
פִּקְדוֹנֵי
פִּקְדוֹנוֹ
פִּקְדוֹתַי
פִּקְדוֹתֵנוּ

פִּקְדוֹתַי
פִּקְדוֹתֵנוּ
פִּקְדוֹתַי
פִּקְדוֹתֵנוּ
פִּקְדוֹתַי
פִּקְדוֹתֵנוּ
פִּקְדוֹתַי
פִּקְדוֹתֵנוּ
פִּקְדוֹתַי
פִּקְדוֹתֵנוּ
פִּקְדוֹתַי
פִּקְדוֹתֵנוּ

פִּקְדוֹתַי
פִּקְדוֹתֵנוּ
פִּקְדוֹתַי
פִּקְדוֹתֵנוּ
פִּקְדוֹתַי
פִּקְדוֹתֵנוּ
פִּקְדוֹתַי
פִּקְדוֹתֵנוּ
פִּקְדוֹתַי
פִּקְדוֹתֵנוּ
פִּקְדוֹתַי
פִּקְדוֹתֵנוּ

מ"ב

נוכח

נסתר

מסוחר

נקבה

זכר

נקבה

זכר

טעול

פקודי

פקודה

פקודה

פקודה

פקודו

פקוד

פקודנו

פקודה

פקודכם

פקודן

פקודם

פקודתי

פקודה

פקודתה

פקודה

פקודתו

פקודה

פקודתנו

פקודה

פקודתכם

פקודתן

פקודתם

פקודתם

פקודי

פקודה

פקודיה

פקודה

פקודיו

פקודים

פקודינו

פקודה

פקודיכם

פקודן

פקודיהם

פקודתי

פקודה

פקודותיה

פקודה

פקודותיו

פקודות

פקודותינו

פקודה

פקודותיכם

פקודותן

פקודותיהם

עתיד

פקודה

פקודה

פקודה

פקודיה

אפקוד

פקודה

אפקודכם

אפקודן

אפקודם

אפקוד

תפקודנו

תפקודה

תפקודן

תפקודיה

תפקוד

תפקודנו

תפקודה

תפקודכם

תפקודן

תפקודיה

תפקודי

תפקודי

תפקודה

תפקודיה

תפקודה

תפקודיה

תפקודי

תפקודינו

תפקודה

תפקודיכם

תפקודן

תפקודיהם

תפקודי

תפקודה

תפקודיה

תפקודה

תפקודיה

תפקוד

תפקודנו

תפקודה

תפקודכם

תפקודן

תפקודיהם

תפקוד

תפקודי

תפקודה

תפקודיה

תפקודה

תפקודיה

תפקוד

תפקודנו

תפקודה

תפקודיכם

תפקודן

תפקודיהם

תפקוד

תפקודי

תפקודה

תפקודיה

תפקודה

תפקודיה

תפקוד

תפקודנו

תפקודה

תפקודיכם

תפקודן

תפקודיהם

תפקודי

תפקודה

תפקודיה

תפקודה

תפקודיה

תפקוד

תפקודנו

תפקודה

תפקודיכם

תפקודן

תפקודיהם

תפקוד

תפקודי

תפקודה

תפקודיה

תפקודה

תפקודיה

תפקוד

תפקודנו

תפקודה

תפקודיכם

תפקודן

תפקודיהם

תפקוד

תפקודי

תפקודה

תפקודיה

תפקודה

תפקודיה

תפקוד

תפקודנו

תפקודה

תפקודיכם

תפקודן

תפקודיהם

תפקוד

תפקודי

תפקודה

תפקודיה

תפקודה

תפקודיה

תפקוד

תפקודנו

תפקודה

תפקודיכם

תפקודן

תפקודיהם

תפקוד

Handwritten notes and signatures at the bottom of the page, including a large signature and some illegible text.

מ'ב

נוכח

נמטר

מ'שוחק

נקבה

זכר

נקבה

זכר

צו

פקדני	פקדה	פקדו	פקד
פקדני	פקדן	פקדם	פקד
פקדוני	פקדיה	פקדיהו	פקדי
פקדינו	פקדין	פקדים	פקדי
פקדתי	ת	פקדוהו	פקדי
פקדונו	פקדון	פקדום	פקדו
		שוחק על פקדו:	פקדנה

כנוי נחוי עין ויו

העבר

שמנימי	שמך	שמך	שמה	שמורהו	שם
שמנו	שמכז	שמכם	שמך	שמם	
שמתי	שמסך	שמתי	שמתי	שמתי	שמה
שמתי	כן	שמתיכם	שמתי	שמתי	שמתי
שמתי			שמתי	שמתי	שמתי
שמתינו		כו	שמתי	שמתי	שמתי
	שמתיך	שמתיך	שמתי	שמתי	שמתי
	כן	שמתיכם	שמתי	שמתי	שמתי
שמתינו			ת	שמתי	שמתי
שמתינו			שמתי	שמתי	שמתי
שמתינו	שמנוך	שמנוך	ת	שמתי	שמתי
שמתינו		העבר רק המדבר בעני	שמתי	שמתי	שמתי
שמתי		רק לים בקמץ ותמ'ב	שמתי	שמתי	שמתי
		כו	שמתי	שמתי	שמתי
	שמתיך	שמתיך	ת	שמתי	שמתי
		כו	שמתי	שמתי	שמתי
שמתי	שמתיך	שמתיך	שמתי	שמתי	שמתי

מ"ב	נכח	זכר	נכח	זכר	נכח	זכר
שמותי כו	ת"ד	שמותי	דאית	שמותי	שמותי	שמות
	מ"ד	אשימך	מ"ה	אשימך	אשימך	אשים
	כ"ו	אשימכם	אשימן	אשימם	אשימם	אשים
תשימני כו			מ"ה	תשימני	תשימני	תשים
תשימני כו			מ"ה	תשימיהו	תשימיהו	תשימי
ישימני כו	ישימך	ישימך	ישימה	ישימיהו	ישימיהו	ישים
כו	נשימך	נשימך	נשימה	נשימיהו	נשימיהו	נשים
תשימני כו			מ"ה	תשימיהו	תשימיהו	תשימו
ישימני כו	ישימך	ישימך	ישימה	ישימיהו	ישימיהו	ישימו
שימי	שימך	שימך	שימה	שימו	שימו	שים
שימני	כ"ו	שימכם	שימן	שימם	שימם	שימים
שימני			שימה	שימיהו	שימיהו	שימים
שימני			שימן	שימם	שימם	שימים
		כו	ה	שומרהו	שומרהו	שומרו

כנוי נחי למד הא

גלה	גלה	גלה	גלה	גלה	גלה	גלה
גלה	גלה	גלה	גלה	גלה	גלה	גלה
גלתה	גלתה	גלתה	גלתה	גלתה	גלתה	גלתה
גלתה	גלתה	גלתה	גלתה	גלתה	גלתה	גלתה
גלית	גלית	גלית	גלית	גלית	גלית	גלית
גלית	גלית	גלית	גלית	גלית	גלית	גלית
גלית	גלית	גלית	גלית	גלית	גלית	גלית
גלו	גלו	גלו	גלו	גלו	גלו	גלו
גליתם	גליתם	גליתם	גליתם	גליתם	גליתם	גליתם
גלינו	גלינו	גלינו	גלינו	גלינו	גלינו	גלינו
גולה	גולה	גולה	גולה	גולה	גולה	גולה
גולה	גולה	גולה	גולה	גולה	גולה	גולה

מ"ב

נוכח

נסתר

מסותף	נקבה	זכר	נקבה	זכר	גולה
גולתי כו	גולתה	גולתה	גולתה	גולתו	גולה
גולי	גוליה	גוליה	גוליה	גוליו	גולים
גולינו	גוליהן	גוליהם	גוליהן	גוליהם	
גולותי כו	גולתיה	גולותיה	גולתיה	גולותיו	גולות
גלויי	גלויה	גלויה	גלויה	גלוייו	גלוי
גלוינו	גלוייהם	גלוייהם	גלוייהם	גלוייהם	
גלויתי כו	גלוייתה	גלוייתה	גלוייתה	גלוייתו	גלויח
גלויני	גלוייה	גלוייה	גלוייה	גלוייו	גלויים
גלויינו	גלוייהם	גלוייהם	גלוייהם	גלוייהם	
כו	גולה	גולה	גולה	גולהו	אגלה
תגלני כו	תגלה	תגלה	תגלה	תגלהו	תגלה
	תגליהו	תגליהו	תגליהו	תגליהו כו	תגלי
יגלני כו	יגלה	יגלה	יגלה	יגלהו	יגלה
	נגלה	נגלה	נגלה	נגלהו	נגלה
תגלונני כו	תגלוהו	תגלוהו	תגלוהו	תגלוהו	תגלו
יגלונני כו	יגלוהו	יגלוהו	יגלוהו	יגלוהו	יגלו
גלותי	גלותה	גלותה	גלותה	גלותו	גלות
גלותנו	גלותיהם	גלותיהם	גלותיהם	גלותם	
גלני כו	גלה	גלה	גלה	גלהו	גלה

כנויי הכפולים

סבני	סבך	סבך	סבך	סבךו	סב
סבנו	סבכין	סבכים	סבכין	סבכים	
סבתני כו	סבתה	סבתה	סבתה	סבתהו	סבה
סבתני כו	סבותה	סבותה	סבותה	סבותו	סבת
סבתיני	סבתיה	סבתיה	סבתיה	סבתיו	סבת
כו	סבותיה	סבותיה	סבותיה	סבתיו	סבתי

מ"ב		נוכח		נסתר	
משותף	נקבה	זכר	נקבה	זכר	
ספויני כו	ספוק	סבוק	סבוק	סבוהו	ספו
ספוחוני כו			ספתוק	ספתוהו	ספתם
כו	ספנוק	ספנוק	סבנוה	סבנוהו	סבנו
ספי כו	ספק	ספק	ספה	ספו	סב
ספתי כו	ספתה	ספתה	ספתה	ספתו	ספה
ספי	ספיק	ספיק	ספיה	ספיו	ספיים
ספינו	ספיכז	ספיכס	ספיהן	ספיהם	
ספותי	ספתיה	ספיתיה	ספתיה	ספתיו	ספות
ספותיני	כז	ספותיכס	יהן	ספותיהם	
	אספק	אספק	אספה	אספהו	אסב
	אספקז	אספקס	אספן	אספם	
תספני			תספה	תספיהו	תסב
תספנו			תספן	תספם	
תספיני			תספיה	תספיהו	תספיו
תספיו			תספיו	תספיים	
יספני	יספק	יספק	יספה	יספיהו	יסב
יספנו יחגו	יסכז	יסכס	יספן	יספם	
	נספק	נספק	נספה	נספיהו	נסב
	נספקז	נספקס	נספן	נספם	
		תסבי	תספהו	תספיהו כו	תספיו
		כו יאלוק	יספיהו	יספיהו	יספו
ספי	ספק	ספק	ספה	ספו	סב
ספנו	ספקז	ספקס	ספן	ספם	
ספני כו			ספה	ספיהו	סב
ספנו כו			ספן	ספם	
ספיני כו			ספיה	ספיהו	ספיו
ספוני כו		(סלוק)	ספיה	ספיהו	ספיו

דוגמת נמיותיהם בסמיכות במין ברבוי ובכנוי לכל
 נוגותיהם בשלמים בחסרות בנחים ובכפולים.

אתן. לך איזה כללים כוללים, בהם יתקן לבטח ולא תכשל,
 יתדע לשפוט הסתום מן המפורש.

(א) כל כנויי שם יחיד שוה תמיד נטית השם בחבור הכנויים
 נמיתו בסמיכות היחיד, ובכנוי הרבים חבורי **ה** יד יו ייה
 זוים לנפרד הרבים, וחבורי **קס** כן **ה** הן שוים תמיד לסמיכות
 רבים. וכן בחמשה-כנויים הראשונים הפיא בשוא בנפרד הרבים
 כן בכנויו, ובארבעה האחרונים העיין בשוא בסמיכות הרבים וכן
 כנויו, אך בשמות שסופם היא נקבה שוה בכל כנויו לסמיכות
 יחיד ובכנוי הרבים לסמיכות הרבים.

(ב) כל שם שפי' שלהם בנפרד בשוא שוים בנמיתם לנפרד ולא
 שתנו, וכן כל השמות אשר אות אוי נח נסחר בהם לצורך או דגש
 זק אחריהם גיב לא ישתנו, לכן כל משקלי **פעל פעיל פעול פעול**
זוים, וזלת משקל **פעל ששות למשקל פעל**, וכן משקלי **פועל**
ועל פעיל פועל שוים נמיתם כיא לפי תנועותיהם. וכן **פעל פעל**
עיל פעול פעול שוים, וכן אם הפי' בחירק קטן או בסגול או בקבוץ
 העיין באחת מה תיג' שוים גיב בנמיתם.

(ג) כל השמות שהנלכים עימ' הבינוני והפעול במנינים השממתי
 פי שהם מפורשים בפעלים, ויהיו איב דבר שפתים אך למותר:

קל עים פָּעַל	קל עים פָּעַל	קל עים פָּעַל
בּוֹשֵׁה בּוֹשׂ בּוֹשָׁה בּוֹשֵׁת בּוֹשְׁתִי בּוֹשׂוּ, אֹדוּ בּוֹשְׁתֶם בּוֹשְׁתוּ בּוֹשְׁנוּ	מָתָה מָתָה מָתִי, שָׂתִי מָתוּ מָתוּ מָתוּן מָתוּן מָתֵנוּ	בָּנָה בָּנָה בָּנֹתִי, בִּינוֹתִי בָּנוּ בָּנֹתֶם בָּנֹתוּ בָּנוּ
בּוֹשֵׁה בּוֹשׂ בּוֹשָׁה בּוֹשֵׁת בּוֹשְׁתִי	מָתָה מָתָה מָתִי, שָׂתִי מָתוּ מָתוּ מָתוּן מָתוּן מָתֵנוּ	בָּנָה בָּנָה בָּנֹתִי, בִּינוֹתִי בָּנוּ בָּנֹתֶם בָּנֹתוּ בָּנוּ
אָבוֹשׂ תְּבוֹשׂ תְּבוֹשׂוּ תְבוֹשְׁתִי תְבוֹשְׁתִי תְבוֹשׁוּ תְבוֹשְׁתֶם תְבוֹשְׁתוּ תְבוֹשְׁנוּ	אָמַת, (אָמַתָּה) תְּמַת תְּמַת תְּמַתִּי תְּמַתִּי תְּמַתוּ תְּמַתוּ תְּמַתוּן תְּמַתוּן תְּמַתֵנוּ תְּמַתֵנוּ	אָבִין, (אָבִיבָה) תְּבִין תְּבִין תְּבִינִי תְּבִין תְּבִין תְּבִין תְּבִין תְּבִין תְּבִין תְּבִינִי תְּבִינִי
בָּבוֹשׂ לְבוֹשׂ בָּבוֹשׁוּ לְבוֹשׁוּ בָּבוֹשׁוּ לְבוֹשׁוּ בָּבוֹשׁוּ לְבוֹשׁוּ	בָּמַת בָּמַת בָּמַת בָּמַת בָּמַת בָּמַת בָּמַת בָּמַת בָּמַת בָּמַת בָּמַת בָּמַת	בִּין, לְהַרְבִּיב, לָרִין קָהֶבֶן קָהֶבֶן קָהֶבֶן קָהֶבֶן קָהֶבֶן קָהֶבֶן קָהֶבֶן קָהֶבֶן קָהֶבֶן קָהֶבֶן קָהֶבֶן
בּוֹשֵׁה בּוֹשׂ בּוֹשָׁה בּוֹשֵׁת בּוֹשְׁתִי בּוֹשְׁתִי בּוֹשְׁתִי בּוֹשְׁתִי בּוֹשְׁתִי בּוֹשְׁתִי בּוֹשְׁתִי בּוֹשְׁתִי	מָתָה מָתָה מָתָה מָתָה מָתָה מָתָה מָתָה מָתָה מָתָה מָתָה מָתָה מָתָה	בִּין, בִּינָה, בִּינִי בִּינָה בִּינָה בִּינָה בִּינָה בִּינָה בִּינָה בִּינָה בִּינָה בִּינָה בִּינָה

דרך החלטה

עבר, נעץ על פָּעַל פָּעוּל

בינוני

פעול

עתיד

דרך המקור

דרך הצווי

כבר יסגרו שרשי' בנע'ו שחעבר ע'ד קל ותעתיק ע'ד הפעיל, ולד' ק כל כאלה הם סגורות נוד ע'י כמו שנמצא גם בעבר ב'נותי, וכל שהם ע'ד'ו ונפקוד ותצווי בלי ה'א בס' לין שוד שודו גילי • ומן בוש האית' אבוש ע'ד נחי פ', כמו כן יאת גאות, והלי הוא, מרוב מנחי פ' ומנע'ו כי גם בהפעיל יבוא ע'ד ב' הגדולה

הפעיל	קל נעזו וליא	תפעיל	פעל
הביא - הביאה	בָּאָה	המית המיתה	בִּישַׁה בִּישָׁה
הבאת - הביאת	בָּאת	המת המת	בִּישַׁת בִּישָׁת
הביאתי - הביאתי	בָּאתִי	המתי העידותי	בִּישַׁתִּי חִבַּתִּי
הביאו - הביאו	בָּאוּ	המיתו	בִּישׁוּ קִימוּ
הביאתם - הביאתם	בָּאתֶם	המתם המתן	בִּישַׁתֶּם יָתֶן
הביאתו - הביאתו	בָּאוּ	המתנו	בִּישְׁנוּ
מביא - מביאה	בָּאָה	ממית - ממיתה	מבִּישַׁה מְבִישָׁה
מביאים - מביאים	בָּאתִים	ממיתים - ממיתים	מבִּישִׁים מְבִישִׁים
מביא - מביאה		מומת - מומתה	מבִּישַׁה מְבִישָׁה
מביאים - מביאים		מומתים - מומתים	מבִּישִׁים מְבִישִׁים
אביא - אביאה	אָבֹא	אמת - אמת	אֲבִישַׁה אֲבִישָׁה
אביאתי - אביאתי	אָבֹאתִי	תמית - תמיתה	תְּבִישַׁה תְּבִישָׁה
אביאו - אביאו	אָבֹאוּ	תמית - תמיתה	תְּבִישַׁה תְּבִישָׁה
אביאתו - אביאתו	אָבֹאוּ	נמית - נמיתה	נְבִישַׁה נְבִישָׁה
תביא - תביאה	תְּבֹאָה	תמיתו - תמיתה	תְּבִישַׁה תְּבִישָׁה
תביאתי - תביאתי	תְּבֹאתִי	תמיתו - תמיתה	תְּבִישַׁה תְּבִישָׁה
תביאו - תביאו	תְּבֹאוּ	תמיתו - תמיתה	תְּבִישַׁה תְּבִישָׁה
תביאתו - תביאתו	תְּבֹאוּ	תמיתו - תמיתה	תְּבִישַׁה תְּבִישָׁה
להביא - להביאה	לְבֹאָה	המת - ההמית	לְקִים לְקִים
להביאים - להביאים	לְבֹאתִים	להמית - להמיתה	
הביא - הביאה	בָּאָה	המית - ההמיתה	קִימוּ קִימוּ
הביאתי - הביאתי	בָּאתִי	המיתו - ההמיתה	קִימוּ קִימוּ

אלה הדרשים שע"ם בעלזר, וכמו ב"ש ח"ב ק"ם וע"ם ל"ק מן גזרת נח"י ע"י ומלת המתם בהפעיל מן מות ראוי המיתותם כמו השיבותם או המתם, וכא' נגש ח' נח חירק (או חירק כצ"ל וע"ל ט"ו ר"ב אות ה') ת' פתח. ומלות הביאתי הביאתם הביאתו בהפעיל מן בוא יתכן ג"כ הביאות הביאותם הביאותו.

קל ע"ם פֿעל	קל ע"ם פֿעל	קל (פעל עזר)
יכל . יכלה	יגר . יגרה	היה . היתה
יכלת . יכלת	יגרת . יגרת	היית . היית
יכלתי . יכלתי	יגרתי . יגרתי	הייתי . הייתי
יכלו . יכלו	יגרו . יגרו	היו . היו
יכלתם . יכלתם	יגרתם . יגרתם	הייתם . הייתם
יכלנו . יכלנו	יגרנו . יגרנו	היינו . היינו
יכל . יכלה	יגר . יגרה	היה . היתה
יכלים . יכלות	יגרים . יגרות	הייתם . הייתם
אכל . אוקלה	אגר . אגרה	ראה . ראייה
תוכל . תוכלי	תגר . תגרי	ראו . ראיתם
יכל . יוכל	יגר . יגרי	
נוכל . נוכלה	נגר . נגרה	נראה . נראה
תוכלו . תוכלנה	תגרו . תגרנה	נראו . נראיתם
יוכלו . יוכלנה	יגרו . יגרנה	
יכל . יכלת	יגר . יגרה	היה . היות
	לטור . מגור	להיות . להיות
	גור . גורי	היה . היות
	גורו . גורנה	היו . הייתה

דרך החלפה

עבר זכור

בינוני

פעול

עתיד

דרך המקור

דרך הצווי

* האית"ן סן ערש יכל בשורק שלא כדרך שאר נתיבי . וסן יגר כקמץ כדרך נע"ו למי שחש
 מרכב משבתם , כמו סן בוש ותפעיל הו"ב"ש ע"ד נתיבי . והאית"ן סן חיה חיה כוח
 למעמים בשוא ובתסוק ח"א ל"ס , כמו אה"י תה"י תה"י יהי יחי , ובוי"ו ותפסד לשלש
 (אינו אמת) כן , ובתפסק אית"ן כסגל ואו"י ותה"י ויהי ויהי .

קל	הפעיל	קל	הפעיל
עלה עלית עלית עלו, חזו עליהם עלית עלינו, חזינו	העלה העלתה העלית העלית העלית העלו, החזו העליתם העלינו	נבה נבהת נבהתי נבהו נבהתם נבהנו	הגביה הגביהה הגביהת הגביהת הגביהתי הגביהו הגביהתם הגביהנו
עולה עולים עולה עולות	מעלה מעלה מעלים מעלות	נבחה נבוחים	מגביה מגביהה מגביהים
עשוי עשויים	מעלה מעלה מעלים מעלות		מגביה מגביהה מגביהים
אעלה, אעל תעלה תעלי יעלה תעלה נעלה נחזה תעלו) תעלינה יעלו) יעלינה	אעלה, ארף תעלח תעלי יעלה תעלה נעלה, נחזה תעלו) תעלינה יעלו) יעלינה	אנבה תנבה תנבהה ינבה תנבה ננבה, נתמה תנבהו) תנבהנה ינבהו)	אנביה תנביה תנביהה ינביה תנביה יננביה תנביהו) תנביהנה ינביהו)
עלה, עלות בעלות מעלות	העלה העלות בהעלות		תגביה בהגביה
עלה עלו	העלה, העלי העלו העלינה		הגביה הגביהה

דע כי כשם ש'א' אות נרובית וכשר'ע' אין הפרש בין אות'ן תקל להפעיל, כי בשניהם
 אות'ן כפתח ופ'ם ב'ה'ם להר'ב'ת אות הנרון, רק הענין יכדיל בניניהם, אם הוא עומד והוא
 מחקל, כמו לא תעל'ו (היונין ג'ה'תן), ואם הוא יתנא הוא מחפעיל וכי תעלו על'ה
 (בניגון), וכן בוי'ו העמוד ויעל משה (ניג' היונין) הוא מחקל העל על'ה (ע'ו ב'ח'ל'ט'ט)

מהפעיל, רק כש"מ ח"ת יש הברל בין קל להפעיל, כמו **תרה חוה**; אית'ן בקל במגל
אחזה תחזה אתרה יחרה ובהפעיל במח, וכן בוי"ג תחמד בקל **יחיר** ובהפעיל
יחיר; והפעל סג"ח כש"מ גרזית הג'ן כעבר וכינוני או במח, כמו **עלה נעלסה**,
 או בסגל, כמו **נחלה נחלתה** או **נעשתה**, ותאית'ן בעתיד לעולם בצירה **אעשה**
יחזה, וכי"ו התמיד **ואעש ותעש** גם כי"ו החבור **ותעש**; וכן התי"א בהפעיל
 קצתם במח, כמו **העלית**, ורוכס במגל, כמו **העלה הרהה**, גם כשאין התי"א
 גרזית ו**הפרדה**; והמקור והצווי לפעמים כלי ה"א ל"ם ותה"א הבין או במח או בסגל, כמו
הרב הרף העל, גם העתיד **תקרב** * ונסמאים המשה שרשים של"ם ה"א ונאים ע"ד
 השלמים ואו התי"א כסמיק לתורות שהיא נח גרזת, והם **גבה כמה ננה תמה לרה**:

ודע

כי בשלשה הגורות נע"ו ונחי ל"ה וכפולים יבוא הפועל והתפעל והתפעל מהם
 לפעמים התי"א העין כפול תמורת אות הנחה או אות הכפל, כמו סן מול.כול הפועל
מלמל הכינוי **ממלמל** העתיד **אמלמל** וכן **כלכל** **מכלכל** והפועל **כלכל**
 וכן **שנה תעה תעיל שעשע** **שעשעתי אשעשע**, והפועל **שעשע**
 והתפעל **השתעשע אשתעשע**, וכן **שנשג תשנשג תשתע תשתע**
אתשתע, וכן חלל גלל קלל חרר **גלגל מלגלל התגלגל קלקל חרר**
 ונסמאים מרובעים מסתים, כמו **כרסם כרבל מכרבל יכרסם** * ונסמאים בעלי
 חמש מסמיות והעין והלמ"ד כפול, כמו **חמרר חמררת אחרמרר** ומח ג"כ
סחרחר אלא שהוא סן הקל, ותכינוני **סחרחר** * ונסמא פעל אחד מבחי ל"ח והכפל
 בו התי"א העי"ן, והוא יפה, הפועל **יפית** מבני אדם (תולים ס"ת), והאלהים יברך לנו
 השפה, ויורנו דרך היפה :

לוח כנויי הפעלים

מ"ב

נוכח

נסתר

משותף

נקבה

זכר

נקבה

זכר

פְּקַדְתִּי
פְּקַדְתֵּנוּ
פְּקַדְתֵּנִי
פְּקַדְתֵּנוּ
פְּקַדְתֵּנִי
פְּקַדְתֵּנוּ
פְּקַדְתֵּנִי
פְּקַדְתֵּנוּ
פְּקַדְתֵּנִי
פְּקַדְתֵּנוּ

פְּקַדְתִּי
פְּקַדְתֵּנוּ
פְּקַדְתֵּנִי
פְּקַדְתֵּנוּ
פְּקַדְתֵּנִי
פְּקַדְתֵּנוּ
פְּקַדְתֵּנִי
פְּקַדְתֵּנוּ
פְּקַדְתֵּנִי
פְּקַדְתֵּנוּ

פְּקַדְתִּי
פְּקַדְתֵּנוּ
פְּקַדְתֵּנִי
פְּקַדְתֵּנוּ
פְּקַדְתֵּנִי
פְּקַדְתֵּנוּ
פְּקַדְתֵּנִי
פְּקַדְתֵּנוּ
פְּקַדְתֵּנִי
פְּקַדְתֵּנוּ

פְּקַדְתֵּנִי
פְּקַדְתֵּנוּ
פְּקַדְתֵּנִי
פְּקַדְתֵּנוּ
פְּקַדְתֵּנִי
פְּקַדְתֵּנוּ

פְּקַדְתֵּנִי
פְּקַדְתֵּנוּ
פְּקַדְתֵּנִי
פְּקַדְתֵּנוּ
פְּקַדְתֵּנִי
פְּקַדְתֵּנוּ

פְּקַדְתֵּנִי
פְּקַדְתֵּנוּ
פְּקַדְתֵּנִי
פְּקַדְתֵּנוּ
פְּקַדְתֵּנִי
פְּקַדְתֵּנוּ

שות עם פקרתם

פְּקַדְתֵּנִי
פְּקַדְתֵּנוּ
פְּקַדְתֵּנִי
פְּקַדְתֵּנוּ
פְּקַדְתֵּנִי
פְּקַדְתֵּנוּ
פְּקַדְתֵּנִי
פְּקַדְתֵּנוּ
פְּקַדְתֵּנִי
פְּקַדְתֵּנוּ

פְּקַדְתֵּנִי
פְּקַדְתֵּנוּ
פְּקַדְתֵּנִי
פְּקַדְתֵּנוּ
פְּקַדְתֵּנִי
פְּקַדְתֵּנוּ
פְּקַדְתֵּנִי
פְּקַדְתֵּנוּ
פְּקַדְתֵּנִי
פְּקַדְתֵּנוּ

פְּקַדְתֵּנִי
פְּקַדְתֵּנוּ
פְּקַדְתֵּנִי
פְּקַדְתֵּנוּ
פְּקַדְתֵּנִי
פְּקַדְתֵּנוּ
פְּקַדְתֵּנִי
פְּקַדְתֵּנוּ
פְּקַדְתֵּנִי
פְּקַדְתֵּנוּ

מ"ב

נכח

נסתר

מסותף	נקבה	זכר	נקבה	זכר	סעול
פקודי	פקודך	פקודה	פקודה	פקודו	פקוד
פקודנו	כֵן	פקודכם	פקודן	פקודם	
פקודתי	תך	פקודתה	תה	פקודתו	פקודה
פקודתנו	כֵן	פקודתכם	תן	פקודתם	
פקודי	דיך	פקודיה	דיה	פקודיו	פקודים
פקודינו	כֵן	פקודיכם	תן	פקודיהם	
פקודותי	תוך	פקודותיה	תיה	פקודותיו	פקודות
פקודותינו	כֵן	פקודותיכם	תן	פקודותיהם	עתי
	תך	פקודתה	תה	פקודותיה	אפקוד
	כֵן	אפקודכם	אפקודן	אפקודם	
תפקודי		תפקודה	תפקודה	תפקודו	תפקוד
תפקודנו			תן	תפקודם	
תפקודתי			תה	תפקודיהו	תפקודי
תפקודתנו			תן	תפקודים	
יפקודם	יפקודך	יפקודה	יפקודה	יפקודו	יפקוד
יפקודנו	כֵן	יפקודכם	יפקודן	יפקודם	
תפקודי	תך	תפקודה	תה	תפקודו	תפקוד
תפקודנו	כֵן	תפקודכם	תפקודן	תפקודם	
	תך	תפקודה	תה	תפקודו	תפקוד
	כֵן	תפקודכם	תפקודן	תפקודם	
תפקודי		תפקודה	תה	תפקודו	תפקוד
תפקודנו			תן	תפקודם	
תפקודי		תפקודה	תה	תפקודו	תפקוד
תפקודנו		תפקודכם	תפקודן	תפקודם	
תפקודי		תפקודה	תה	תפקודו	תפקוד
תפקודנו		תפקודכם	תפקודן	תפקודם	
תפקודי		תפקודה	תה	תפקודו	תפקוד
תפקודנו		תפקודכם	תפקודן	תפקודם	
תפקודי		תפקודה	תה	תפקודו	תפקוד
תפקודנו		תפקודכם	תפקודן	תפקודם	
תפקודי		תפקודה	תה	תפקודו	תפקוד
תפקודנו		תפקודכם	תפקודן	תפקודם	

על כל המצוות אשר צוה ה' את ישראל לעשות לא יזכו אדם אלא אם כפי המצוה אשר צוה ה' את ישראל לעשות

על כל המצוות אשר צוה ה' את ישראל לעשות לא יזכו אדם אלא אם כפי המצוה אשר צוה ה' את ישראל לעשות

על כל המצוות אשר צוה ה' את ישראל לעשות לא יזכו אדם אלא אם כפי המצוה אשר צוה ה' את ישראל לעשות

מ"ב

נוכח

נמטר

מסותק

נקבה

זכר

נקבה

זכר

הצור

פקדני	פקדנה	פקדו
פקדנו	פקדן	פקדים
פקדוני	פקדיה	פקדיהו
פקדינו	פקדין	פקדים
פקדתי	ת	פקדוהו
פקדונו	פקדון	פקדום
	שוח עס פקדוני	

בנוי נתי עין ויו

העבר

שמני-מני	שמך	שמך	שמה	שמון-מהו	שם
שמנו	שמכן	שמכם	שמן	שמים	
שמתיני	שמתיך	שמתיך	שמתי	שמתי-מהו	שמה
שמתינו	יך	שמתיכם	שמתין	שמתי	שמת
שמתיני			שמתי	שמתי-תהו	שמת
שמתינו			שמתי	שמתי	שמת
		כו	שמתי	שמתי	שמת
	שמתיך	שמתיך	שמתי	שמתי-תהו	שמת
	כן	שמתיכם	שמתי	שמתי	שמת
שמתינו			ת	שמתי	שמתם
שמתינו			שמתי	שמתי	
שמתינו	שמתיך	שמתיך	ת	שמתי	שמנו
שמתינו			ת	שמתי	שם
שמתינו	שמתיך	שמתיך	שמתי	שמתי-מהו	שמה
שמתינו	שמתיך	שמתיך	שמתי	שמתי-מהו	שמתי
שמתינו	שמתיך	שמתיך	שמתי	שמתי-מהו	שמתי
שמתינו	שמתיך	שמתיך	שמתי	שמתי-מהו	שמתי
שמתינו	שמתיך	שמתיך	שמתי	שמתי-מהו	שמתי
שמתינו	שמתיך	שמתיך	שמתי	שמתי-מהו	שמתי
שמתינו	שמתיך	שמתיך	שמתי	שמתי-מהו	שמתי
שמתינו	שמתיך	שמתיך	שמתי	שמתי-מהו	שמתי
שמתינו	שמתיך	שמתיך	שמתי	שמתי-מהו	שמתי

לוח הכנויים

מ"ב	נכח	נכח	נכח	נסתר	נכח
מסותה	נקבה	זכר	נקבה	זכר	זכר
שומותי כו	תתך	שומותיך	דגית	שומותי	שומות
	מך	אשימך	מנה	אשימךנו	אשים
	כן	אשימכם	אשימן	אשים	אשים
תשימני כו			מה	תשימךנו	תשים
תשימני כו			מיה	תשימיה	תשימי
ישימני כו	ישימך	ישימך	ישימה	ישימהךנו	ישים
כו	נשימך	נשימך	נשימה	נשימה	נשים
תשימני כו			מיה	תשימיהו	תשימו
ישימני כו	מך	ישימך	מיה	ישימיהו	ישימו
שימי	שימך	שימך	שימה	שימו	שים
שימנו	כן	שימכם	שימן	שימם	שימם
שימני			שימה	שימךמהו	שימם
שימנו			שימן	שימם	שימם
		כו	ה	שומדהו	שומו

כנוי נחי למד הא

גלה	גלה	גלה	גלה	גלה	גלה
גלה	גלה	גלה	גלה	גלה	גלה
גלתה	גלתה	גלתה	גלתה	גלתהו	גלתה
גלתה	גלתה	גלתה	גלתה	גלתה	גלתה
גלית	גלית	גלית	גלית	גליתיהו	גלית
גלית	גלית	גלית	גלית	גליתו	גלית
גליתי	גליתי	גליתי	ה	גליתי	גליתי
גלו	גלו	גלו	גלו	גלו	גלו
גליתם	גליתם	גליתם	ה	גליתוהו	גליתם
גלינו	גלינו	גלינו	ה	גלינוהו	גלינו
גולה	גולה	גולה	לה	גולהו	גולה
גולה	גולה	גולה	גולן	גולם	גולם

מ"ב

נוכח

נסתר

מְשֹׁתָף	נְקָבָה	זָכַר	נְקָבָה	זָכַר	גֹּלָה
גֹּלְתִי כִּי	גֹּלְתִי	גֹּלְתִי	גֹּלְתִי	גֹּלְתִי	גֹּלְתִי
גֹּלִי	גֹּלִי	גֹּלִי	גֹּלִי	גֹּלִי	גֹּלִי
גֹּלֵינוּ	גֹּלֵיכֶם	גֹּלֵיכֶם	גֹּלֵיהֶן	גֹּלְיֵהֶם	גֹּלְיֵהֶם
גֹּלְתִי כִּי	גֹּלְתִי	גֹּלְתִי	גֹּלְתִי	גֹּלְתִי	גֹּלְתִי
גֹּלִי	גֹּלִי	גֹּלִי	גֹּלִי	גֹּלִי	גֹּלִי
גֹּלֵנוּ	גֹּלֵיכֶם	גֹּלֵיכֶם	גֹּלֵיהֶן	גֹּלְיֵהֶם	גֹּלְיֵהֶם
גֹּלְתִי כִּי	גֹּלְתִי	גֹּלְתִי	גֹּלְתִי	גֹּלְתִי	גֹּלְתִי
גֹּלִי	גֹּלִי	גֹּלִי	גֹּלִי	גֹּלִי	גֹּלִי
גֹּלֵנוּ	גֹּלֵיכֶם	גֹּלֵיכֶם	גֹּלֵיהֶן	גֹּלְיֵהֶם	גֹּלְיֵהֶם
כִּי	אֲנִי	אֲנִי	הֵן	אֲנִי	אֲנִי
תִּגְלַנִּי כִּי	תִּגְלַנִּי	תִּגְלַנִּי	תִּגְלַנִּי	תִּגְלַנִּי	תִּגְלַנִּי
יִגְלַנִּי כִּי	יִגְלַנִּי	יִגְלַנִּי	יִגְלַנִּי	יִגְלַנִּי	יִגְלַנִּי
תִּגְלַנִּי כִּי	תִּגְלַנִּי	תִּגְלַנִּי	תִּגְלַנִּי	תִּגְלַנִּי	תִּגְלַנִּי
יִגְלַנִּי כִּי	יִגְלַנִּי	יִגְלַנִּי	יִגְלַנִּי	יִגְלַנִּי	יִגְלַנִּי
גֹּלְתִי	גֹּלְתִי	גֹּלְתִי	גֹּלְתִי	גֹּלְתִי	גֹּלְתִי
גֹּלְתֵנוּ	גֹּלְתֵכֶם	גֹּלְתֵכֶם	גֹּלְתֵיהֶן	גֹּלְתֵיהֶם	גֹּלְתֵיהֶם
גִּלְנִי כִּי	גִּלְנִי	גִּלְנִי	גִּלְנִי	גִּלְנִי	גִּלְנִי

כנויי הכפולים

סָפָה	סָפָה	סָפָה	סָפָה	סָפָה	סָפָה
סָפָה	סָפָה	סָפָה	סָפָה	סָפָה	סָפָה
סָפָה	סָפָה	סָפָה	סָפָה	סָפָה	סָפָה
סָפָה	סָפָה	סָפָה	סָפָה	סָפָה	סָפָה
סָפָה	סָפָה	סָפָה	סָפָה	סָפָה	סָפָה
סָפָה	סָפָה	סָפָה	סָפָה	סָפָה	סָפָה
סָפָה	סָפָה	סָפָה	סָפָה	סָפָה	סָפָה

מ"ב		נוכח		נסתר	
משותף	נקבה	זכר	נקבה	זכר	
סבויני כו	סבוקה	סבוקה	סבוקה	סבוקה	סבוקה
סבותוני כו			סבתוקה	סבתוקה	סבתוקה
כו	סבוקה	סבוקה	סבוקה	סבוקה	סבוקה
סבי כו	סבוקה	סבוקה	סבוקה	סבוקה	סבוקה
סבתי כו	סבתוקה	סבתוקה	סבתוקה	סבתוקה	סבתוקה
סבי	סבוקה	סבוקה	סבוקה	סבוקה	סבוקה
סבינו	סביכין	סביכין	סביתין	סביתין	סביתין
סבותי	סבתוקה	סביתוקה	סבתוקה	סבתוקה	סבתוקה
סבותינו	כין	סבותיכין	כין	סבותיכין	סבותיכין
	אסבוקה	אסבוקה	אסבוקה	אסבוקה	אסבוקה
	אסבוכין	אסבוכין	אסבוכין	אסבוכין	אסבוכין
תסבני			תסבוקה	תסבוקה	תסבוקה
תסבנו			תסבין	תסבין	תסבין
תסביני			תסביתוקה	תסביתוקה	תסביתוקה
תסבינו			תסבין	תסבין	תסבין
יסבני	יחנה יסבוקה	יסבוקה	יסבוקה	יסבוקה	יסבוקה
יסבנו יחננו	יסבוכין	יסבוכין	יסבין	יסבין	יסבין
	נסבוקה	נסבוקה	נסבוקה	נסבוקה	נסבוקה
	נסבוכין	נסבוכין	נסבין	נסבין	נסבין
		תסבי	תסבוקה	תסבוקה	תסבוקה
		כו יסלוקה	יסבוקה	יסבוקה	יסבוקה
סבי	סבוקה	סבוקה	סבוקה	סבוקה	סבוקה
סבנו	סבוכין	סבוכין	סבין	סבין	סבין
סבני כו			סבוקה	סבוקה	סבוקה
סבנו כו			סבין	סבין	סבין
סביני כו			סביתוקה	סביתוקה	סביתוקה
סבויני כו		(סלוקה)	סבוקה	סבוקה	סבוקה

דוגמת נטיותיהם בסמיכות במין ברבוי ובכנוי לכל
גזונותיהם בשלמים בחסרות בנחים ובכפולים.

אתן. לך איזה כללים כוללים, בהם תלך לבטח ולא תכשל,
חדע לשפוט הסתום מן המפורש.

(א) כל כנוי שם יחיד שוה תמיד נטית השם בחבור הכנויים
נטיתו בסמיכות היחיד, ובכנוי הרבים חבורי יחיד יחידו (יה)
וים לנפרד רבים, וחבורי (קם כן הם הן) שוים תמיד לסמיכות
רבים. וגי-חמשה-כנויים הראשונים הפ'א בשוא בנפרד הרבים
ין בכנוי, ובארבעה האחרונים העיין בשוא בסמיכות הרבים וכן
כנויו, אך בשמות שסופם היא נקבה שוה בכל כנויו לסמיכות
יחיד ובכנוי הרבים לסמיכות הרבים.

(ב) כל שם שפ'פ שלהם בנפרד בשוא שוים בנטיתם לנפרד ולא
שתנו, וכן כל השמות אשר אות אוי נח נסתר בהם לצורך או דגש
וק אחריהם גיב לא ישתנו, לכן כל משקלי פעל פעיל פעול פעול
וים, זולת משקל פעל ששוה למשקל פעל, זבל משקלי פועל
ועל פועל שוים לנטיתם כיא לפי תנועותיו. וכן פעל פעל
עיל פעול פעול שוים, וכן אם הפ'פ בחורק קטן או בסגל או בקבוץ
עיין באחת מה תיג שוים גיב בנטיתם.

(ג) כל השמות שהנלקחים עימ הבינוני והפעול במעלים השממתי
פי שהם מפורשים בפעלים, ויהיו איכ דבר שפתים אך למותר:

נסתר

נוכת

מ'ב

נקבה	זכר	נקבה	זכר	משותף	נסתר	משקל
דָּבַרְתִּי	דִּבְרַח	דָּבַרְתְּ	דִּבְרַחַה	דִּבְרַחְתִּי	דִּבְרַח	פֶּעַל
דָּבַרְתִּי	דִּבְרִיו	דָּבַרְתְּ	דִּבְרִיהַ	דִּבְרִיתִי	דִּבְרִים	פֶּעַל
דָּבַרְתִּי	זָקְנִי	דָּבַרְתְּ	זָקְנָהּ	זָקְנִיתִי	זָקְנִים	פֶּעַל
דָּבַרְתִּי	זָקְנִי	דָּבַרְתְּ	זָקְנָהּ	זָקְנִיתִי	זָקְנִים	פֶּעַל
דָּבַרְתִּי	נְגִידִי	דָּבַרְתְּ	נְגִידָהּ	נְגִידִיתִי	נְגִידִים	פֶּעַל
דָּבַרְתִּי	נְגִידִי	דָּבַרְתְּ	נְגִידָהּ	נְגִידִיתִי	נְגִידִים	פֶּעַל
דָּבַרְתִּי	גְּדוּלִי	דָּבַרְתְּ	גְּדוּלָּהּ	גְּדוּלִיתִי	גְּדוּלִים	פֶּעַל
דָּבַרְתִּי	גְּדוּלִי	דָּבַרְתְּ	גְּדוּלָּהּ	גְּדוּלִיתִי	גְּדוּלִים	פֶּעַל
דָּבַרְתִּי	עַנְבִּי	דָּבַרְתְּ	עַנְבָּהּ	עַנְבִּיתִי	עַנְבִּים	פֶּעַל
דָּבַרְתִּי	עַנְבִּי	דָּבַרְתְּ	עַנְבָּהּ	עַנְבִּיתִי	עַנְבִּים	פֶּעַל
דָּבַרְתִּי	סִפְרִי	דָּבַרְתְּ	סִפְרָהּ	סִפְרִיתִי	סִפְרִים	פֶּעַל
דָּבַרְתִּי	סִפְרִי	דָּבַרְתְּ	סִפְרָהּ	סִפְרִיתִי	סִפְרִים	פֶּעַל
דָּבַרְתִּי	מַלְכִּי	דָּבַרְתְּ	מַלְכָּהּ	מַלְכִּיתִי	מַלְכִּים	פֶּעַל
דָּבַרְתִּי	מַלְכִּי	דָּבַרְתְּ	מַלְכָּהּ	מַלְכִּיתִי	מַלְכִּים	פֶּעַל
דָּבַרְתִּי	בְּעָלִי	דָּבַרְתְּ	בְּעָלָהּ	בְּעָלִיתִי	בְּעָלִים	פֶּעַל
דָּבַרְתִּי	בְּעָלִי	דָּבַרְתְּ	בְּעָלָהּ	בְּעָלִיתִי	בְּעָלִים	פֶּעַל
דָּבַרְתִּי	אֲזוּרִי	דָּבַרְתְּ	אֲזוּרָהּ	אֲזוּרִיתִי	אֲזוּרִים	פֶּעַל
דָּבַרְתִּי	אֲזוּרִי	דָּבַרְתְּ	אֲזוּרָהּ	אֲזוּרִיתִי	אֲזוּרִים	פֶּעַל
דָּבַרְתִּי	עוֹלְמִי	דָּבַרְתְּ	עוֹלְמָהּ	עוֹלְמִיתִי	עוֹלָם	פֶּעַל
דָּבַרְתִּי	עוֹלְמִי	דָּבַרְתְּ	עוֹלְמָהּ	עוֹלְמִיתִי	עוֹלָם	פֶּעַל
דָּבַרְתִּי	קִדְשִׁי	דָּבַרְתְּ	קִדְשָׁהּ	קִדְשִׁיתִי	קִדְשִׁים	פֶּעַל
דָּבַרְתִּי	קִדְשִׁי	דָּבַרְתְּ	קִדְשָׁהּ	קִדְשִׁיתִי	קִדְשִׁים	פֶּעַל
דָּבַרְתִּי	עוֹנְבִי	דָּבַרְתְּ	עוֹנְבָּהּ	עוֹנְבִיתִי	עוֹנְבִים	פֶּעַל
דָּבַרְתִּי	עוֹנְבִי	דָּבַרְתְּ	עוֹנְבָּהּ	עוֹנְבִיתִי	עוֹנְבִים	פֶּעַל
דָּבַרְתִּי	פְּתִיבִי	דָּבַרְתְּ	פְּתִיבָּהּ	פְּתִיבִיתִי	פְּתִיבִים	פֶּעַל
דָּבַרְתִּי	פְּתִיבִי	דָּבַרְתְּ	פְּתִיבָּהּ	פְּתִיבִיתִי	פְּתִיבִים	פֶּעַל

נסתר

נוכח

מ"ב

כמשקל פועל נמצאים שמות

כשיבואו בכנוי או במסיכות
הלמ"ד דגושה כמו גמל

ששן קמן גמלי גמלי

גמליהם קמני קמניכם
שפנים ; כמשקל פועל

נמצאים שמות כשיבואו
במסיכות הרבים הצירי
קיים כמו חפצי צדקי

שמחי

פועל התבאר בכינוי

הפעלים : שלשה חמשקלים

ספר מלך בעל משקל

אחד להם פועל וכן פרח

ע"ם מלך או בגד פרחי

פרחכם פרחים ; כמשקל

פועל נמצאים שמות כשיבואו

בכנוי או כדבוי הם פתוחי
הלמ"ד ובדגש כמו אופן

אופני אופנים אופני

אופניו ; וכמשקל פועל

נמצאים שמות כשיבואו
כדבוי הם"א בשוא כמו סן

בקר כפרדמח בקרים

כפרים רמחים וקצתם

בכנוי חיתוד בקבוצ כמו

גדלו קמצו משקל פועל

התבאר בכינוי בפעלים

נקבה

זכר

נקבה

זכר

ותח

הן

דברים

הן

דברכם

דברנו

הן

דבריהם

הן

דבריכם

דברינו

הן

וקנס

הן

וקנכם

קננו

הן

וקניהם

הן

וקניכם

קנינו

הן

נגידם

הן

נגידכם

גידנו

הן

נגידיהם

הן

נגידיכם

גידנו

הן

גדולם

הן

גדולכם

גדלנו

הן

גדוליהם

הן

גדוליכם

גדלנו

הן

ענבם

הן

ענבכם

ענבנו

הן

ענביהם

הן

ענביכם

ענבנו

הן

ספרם

הן

ספרכם

פרנו

הן

ספריהם

הן

ספריכם

פרנו

הן

מלפם

הן

מלככם

לכנו

הן

מלביהם

הן

מלביכם

לכינו

הן

בעלם

הן

בעלכם

עלנו

הן

בעליהם

הן

בעליכם

עלינו

הן

אזורים

הן

אזורכם

זורנו

הן

אזוריהם

הן

אזוריכם

זורנו

הן

עולמם

הן

עולמכם

ולמנו

הן

עולמיהם

הן

עולמיכם

ולמינו

הן

קדשם

הן

קדשכם

קדשנו

הן

קדשיהם

הן

קדשיכם

קדשינו

הן

עונבם

הן

עונבכם

עונבנו

הן

עונביהם

הן

עונביכם

עונבנו

הן

פתכם

הן

פתככם

פתבנו

הן

פתביהם

הן

פתביכם

פתבינו

(61)

מ"ב נכח נסתר

מסקל	נסתר	נכח	מ"ב	מ"ב	נכח	נסתר	מסקל
פעיל	גביר	גביר	גביר	גביר	גביר	גביר	פעיל
פעל	גבירים	גביר	גביר	גביר	גביר	גביר	פעל
פעל	זמן	זמן	זמן	זמן	זמן	זמן	פעל
	זמנים	זמן	זמן	זמן	זמן	זמן	
	גנב	גנב	גנב	גנב	גנב	גנב	
	גנבים	גנב	גנב	גנב	גנב	גנב	
	הרש	הרש	הרש	הרש	הרש	הרש	
	הרשים	הרש	הרש	הרש	הרש	הרש	
	נחל	נחל	נחל	נחל	נחל	נחל	
	נחלים	נחל	נחל	נחל	נחל	נחל	
פעיל	כפיר	כפיר	כפיר	כפיר	כפיר	כפיר	פעיל
	מפוחים	כפיר	כפיר	כפיר	כפיר	כפיר	
פעל	כפר	כפר	כפר	כפר	כפר	כפר	פעל
	כפרים	כפר	כפר	כפר	כפר	כפר	
פעל	עור	עור	עור	עור	עור	עור	פעל
	חרשים	עור	עור	עור	עור	עור	
פעול	גבור	גבור	גבור	גבור	גבור	גבור	פעול
	גבורים	גבור	גבור	גבור	גבור	גבור	
פעלה	צדקה	צדקה	צדקה	צדקה	צדקה	צדקה	פעלה
	צדקות	צדקה	צדקה	צדקה	צדקה	צדקה	
פעלה	אברה	אברה	אברה	אברה	אברה	אברה	פעלה
	אברות	אברה	אברה	אברה	אברה	אברה	
פעילה	נגינת	נגינת	נגינת	נגינת	נגינת	נגינת	פעילה
	נגינות	נגינת	נגינת	נגינת	נגינת	נגינת	
פעולה	תגורה	תגורה	תגורה	תגורה	תגורה	תגורה	פעולה
	תגורות	תגורה	תגורה	תגורה	תגורה	תגורה	

מב נופח נסתר

משקל	נסתר	נספק	משותף	זכר	נקבה	זכר	נקבה
פועלה	תועבה	תועבת	תועבתי	תועבתיך	תועבתו	תועבתי	תועבתו
פעלה	גערה	גערת	געתי	געתיך	גערתו	געתי	גערתו
פעלה	גערות	גערות	גערותי	גערותיך	גערותו	געתי	גערתו
פעלה	חכמה	חכמת	חכמתי	חכמתיך	חכמתו	חכמתי	חכמתו
פעלה	חכמות	חכמות	חכמותי	חכמותיך	חכמותו	חכמתי	חכמתו
פעלה	כפרה	כפרת	כפרתי	כפרתיך	כפרתו	כפרתי	כפרתו
פעלת	עצרת	עצרת	עצרתי	עצרתך	עצרתו	עצרתי	עצרתו
פעלת	עצרות	עצרות	עצרותי	עצרותיך	עצרותו	עצרתי	עצרתו
פעלת	כפרת	כפרת	כפרתי	כפרתיך	כפרתו	כפרתי	כפרתו
פעלת	כפורות	כפורות	כפורתי	כפורתיך	כפורותו	כפורתי	כפורותו
פעלת	אגרת	אגרת	אגרתי	אגרתך	אגרתו	אגרתי	אגרתו
פעלות	אגרות	אגרות	אגרותי	אגרותיך	אגרותו	אגרותי	אגרותו
פעלות	קברות	קברות	קברותי	קברותיך	קברותו	קברותי	קברותו
פעלות	קבריות	קבריות	קבריותי	קבריותיך	קבריותו	קבריותי	קבריותו
פעלות	מלכות	מלכות	מלכותי	מלכותיך	מלכותו	מלכותי	מלכותו
פעלית	מלכויות	מלכות	מלכותי	מלכותיך	מלכותו	מלכותי	מלכותו
פעלית	שארית	שארית	שאריתי	שאריתך	שאריתו	שאריתי	שאריתו
פעלית	ראשית	ראשית	ראשיתי	ראשיתך	ראשיתו	ראשיתי	ראשיתו
פעלית	אחרית	אחרית	אחריתי	אחריתך	אחריתו	אחריתי	אחריתו
פעלון	מגן	מגן	מגני	מגניך	מגניו	מגני	מגניו
פעלון	מגנות	מגנות	מגנותי	מגנותיך	מגנותו	מגנותי	מגנותו
פעלון	זכרון	פעמון	חסרני	זכרוניך	חסרונו	זכרוני	חסרונו
	חשבונות	יחרונות	זכרוני	זכרוניך	יחרונותו	זכרוני	זכרוניו

להיות חלון יבנה יבנה
 זכר ונקבה

ש ל מ י ם

מ'ב נכח נסתר

מסקל	נפרד	נסמך	משותף	זכר	נקבת	זכר	נקבת
מפעל	משפט	משפט	משפטי	משפטה	משפטו	משפטו	משפטו
מפעל	משפטים	משפטי	משפטי	משפטה	משפטיו	משפטיו	משפטיו
מפעל	משגב	משגבי	משגבי	משגבה	משגבו	משגבו	משגבו
מפעל	משגבים	משגבי	משגבי	משגבה	משגביו	משגביו	משגביו
מפעל	מובח	מובח	מובחי	מובחה	מובחיו	מובחיו	מובחיו
מפעול	מובחות	מובחות	מובחתי	מובחתי	מובחתי	מובחתי	מובחתי
מפעול	מזמור	מסלול	מסלולי	מסלולה	מסלולו	מסלולו	מסלולו
מפעולה	מסלולים	מסלולי	מסלולי	מסלולה	מסלוליו	מסלוליו	מסלוליו
מפעולה	מלחמה	מלאכת	מלחמתי	מלחמתי	מלחמתי	מלחמתי	מלחמתי
מפעלת	מלחמות	מלחמות	מלחמתי	מלחמתי	מלחמתי	מלחמתי	מלחמתי
מפעלת	מגערות	מקנחת	מקנחתי	מקנחתי	מקנחתי	מקנחתי	מקנחתי
מפעלת	משפרות	מקנחות	מקנחתי	מקנחתי	מקנחתי	מקנחתי	מקנחתי
מפעלת	מחנרות	מקנחת	מקנחתי	מקנחתי	מקנחתי	מקנחתי	מקנחתי
מפעלת	תפארת	מחנרות	מחנרתי	מחנרתי	מחנרתי	מחנרתי	מחנרתי
מפעל	תפארות	תפארת	תפארת	תפארת	תפארת	תפארת	תפארת
מפעל	אצבע	אשכך	אצבעי	אצבעי	אצבעי	אצבעי	אצבעי
מפעל	אצבעות	אשכרות	אצבעתי	אצבעתי	אצבעתי	אצבעתי	אצבעתי
מפעל	אבנט	אבנט	אבנתי	אבנתי	אבנתי	אבנתי	אבנתי
מפעול	אבנטים	אבנתי	אבנתי	אבנתי	אבנתי	אבנתי	אבנתי
מפעולה	אשבל	אשכל	אשכלי	אשכלי	אשכלי	אשכלי	אשכלי
מפעולה	אשבלות	אשכלות	אשכלתי	אשכלתי	אשכלתי	אשכלתי	אשכלתי
מפעולה	אזכרה	אזכרת	אזכרתי	אזכרתי	אזכרתי	אזכרתי	אזכרתי
מפעולה	אזכרות	אזכרות	אזכרתי	אזכרתי	אזכרתי	אזכרתי	אזכרתי
מפעולה	אשמורה	אשמורת	אשמורתי	אשמורתי	אשמורתי	אשמורתי	אשמורתי
אשמורת	אשמורת	אשמורת	אשמורתי	אשמורתי	אשמורתי	אשמורתי	אשמורתי

נקבה	זכר	נקבה	זכר	משותף	נכסך	נפרד	משקל
הָ	מִפְעוּ	הָ	מִפְעוּהָ	מִפְעוּי	מִפְעוּע	מִפְעוּע	מִפְעוּל
יָהּ	מִפְעוּי	יָהּ	מִפְעוּיָהּ	מִפְעוּי	מִפְעוּיִים	מִפְעוּיִים	
הָ	מִתְנַתּוּ	הָ	מִתְנַתּוּהָ	מִתְנַתּוּ	מִתְנַתּוּ	מִתְנַתּוּ	מִעֲלֵה מִתְנַתּוּ
יָהּ	מִתְנַתּוּי	יָהּ	מִתְנַתּוּיָהּ	מִתְנַתּוּי	מִתְנַתּוּת	מִתְנַתּוּת	מִתְנַתּוּת
הָ	מִגְפַתּוּ	הָ	מִגְפַתּוּהָ	מִגְפַתּוּ	מִגְפַתּוּ	מִגְפַתּוּ	מִעֲלֵה מִגְפַתּוּ
יָהּ	מִצְבוֹתּוּ	יָהּ	מִצְבוֹתּוּיָהּ	מִצְבוֹתּוּ	מִצְבוֹתּוּ	מִצְבוֹתּוּ	מִצְבוֹתּוּ
הָ	מִשׁוּרוּ	הָ	מִבְּעוּהָ	מִשׁוּרוּ	מִבְּעוּע	מִבְּעוּע	מִעוּל מִשׁוּר
יָהּ	מִבְּעוּי	יָהּ	מִשׁוּרוּיָהּ	מִבְּעוּי	מִשׁוּרוּי	מִשׁוּרוּי	מִבְּעוּיִים
הָ	מִפְּהוּ	הָ	מִפְּהָ	מִפְּהוּ	מִפְּהָ	מִפְּהָ	מִעָה מִפְּהָ
יָהּ	מִפְּהוּי	יָהּ	מִפְּהוּיָהּ	מִפְּהוּי	מִפְּהוּי	מִפְּהוּי	מִפְּהוּיִים
הָ	מִפְּתוּ	הָ	מִפְּתוּהָ	מִפְּתוּ	מִפְּתוּ	מִפְּתוּ	מִעָה מִפְּתוּ

נחי פ"א י"ד

הָ	מוֹדְעוּ	הָ	מוֹדְעוּהָ	מוֹדְעוּי	מוֹדְעוּע	מוֹדְעוּע	מוֹדְעוּל
יָהּ	מוֹדְעוּי	יָהּ	מוֹדְעוּיָהּ	מוֹדְעוּי	מוֹדְעוּיִים	מוֹדְעוּיִים	
הָ	מוֹקְשׁוּ	הָ	מוֹקְשׁוּהָ	מוֹקְשׁוּ	מוֹקְשׁוּ	מוֹקְשׁוּ	מוֹעֵל מוֹקְשׁוּ
יָהּ	מוֹפְתּוּ	יָהּ	מוֹפְתּוּיָהּ	מוֹפְתּוּ	מוֹפְתּוּ	מוֹפְתּוּ	מוֹקְשׁוּיִים
הָ	מוֹסְרוּ	הָ	מוֹסְרוּהָ	מוֹסְרוּ	מוֹסְרוּ	מוֹסְרוּ	מוֹעֵל מוֹסְרוּ
יָהּ	מוֹסְרוּי	יָהּ	מוֹסְרוּיָהּ	מוֹסְרוּי	מוֹסְרוּיִים	מוֹסְרוּיִים	
הָ	מוֹעֲצוּ	הָ	מוֹעֲצוּהָ	מוֹעֲצוּ	מוֹעֲצוּ	מוֹעֲצוּ	מוֹעֵל מוֹעֲצוּ
יָהּ	מוֹעֲצוּי	יָהּ	מוֹעֲצוּיָהּ	מוֹעֲצוּי	מוֹעֲצוּיִים	מוֹעֲצוּיִים	
הָ	מוֹלְדוּתוּ	הָ	מוֹלְדוּתוּהָ	מוֹלְדוּתוּ	מוֹשַׁעַת מוֹלְדוּתוּ	מוֹשַׁעַת מוֹלְדוּתוּ	מוֹעֵל מוֹלְדוּתוּ
יָהּ	מוֹלְדוּתוּי	יָהּ	מוֹלְדוּתוּיָהּ	מוֹלְדוּתוּי	מוֹלְדוּתוּ	מוֹלְדוּתוּ	מוֹשַׁעַת מוֹלְדוּתוּ
הָ	מוֹרְשׁתּוּ	הָ	מוֹרְשׁתּוּהָ	מוֹרְשׁתּוּ	מוֹרְשׁתּוּ	מוֹרְשׁתּוּ	מוֹעֵל מוֹרְשׁתּוּ
יָהּ	תּוֹכַחַתּוּ	יָהּ	תּוֹכַחַתּוּיָהּ	תּוֹכַחַתּוּ	תּוֹכַחַתּוּ	תּוֹכַחַתּוּ	תּוֹעֵל מוֹכַחַתּוּ
הָ	עֲצוּתוּ	הָ	עֲדוּתּוּ	עֲצוּתּוּ	עֲצוּתּוּ	עֲצוּתּוּ	עֵל מוֹכַחַתּוּ
יָהּ	עֲצוּתּוּי	יָהּ	עֲצוּתּוּיָהּ	עֲצוּתּוּי	עֲצוּתּוּיִים	עֲצוּתּוּיִים	עֵל מוֹכַחַתּוּ

מ"ב נוכח נסתר

מסקל	נפד	נבחר	משותף	זכר	נקבה	נפד	נקבה
פול	עדר	עד	ערי	בצה	ה	רע	ה
פיל	עדים	עדי	עדי	עדיה	ה	עדי	ה
פול	שיר	שיר	שירי	שירה	ה	שיר	ה
פול	שירים	שירי	שירי	שירה	ה	שירי	ה
פול	אור	אור	אורי	אורה	ה	אורה	ה
פול	אורים	אורי	אורי	אורה	ה	אורי	ה
פול	גור	גור	גורי	גורה	ה	גור	ה
פול	גורים	גורי	גורי	גורה	ה	גורי	ה
פול	זית	בית	עיני	עיתה	ה	עיני	ה
פול	זיתים	עיני	עיני	עיתה	ה	עיתיו	ה
מפול	קסם	קסום	קאורי	קאורה	ה	קאורה	ה
פלה	קמה	קמת	קמתי	קמתה	ה	קמתו	ה
פלת	זרות	צורות	צורותי	צורותיה	ה	צורותיו	ה
פלון	בשם	בשם	בשתי	בשמה	ה	בשמו	ה
פלה	ששון	ששון	ששוני	ששונה	ה	ששוננו	ה
פלה	זרנות	זרנות	זרנותי	זרנותיה	ה	זרנותיו	ה
פלה	צדה	צדת	צדתי	צדתה	ה	צדתו	ה
	עדות	עדות	עדותי	עדותיה	ה	עדותיו	ה

נח למ"ה היא

פעה	שפה	שפת	שפתי	שפתה	ה	שפתו	ה
פעה	שנות	שנות	שנותי	שנותיה	ה	שנותיו	ה
פעה	פאה	פאת	פאתי	פאתה	ה	פאתו	ה
פעה	פאות	פאות	פאותי	פאותיה	ה	פאותיו	ה
פעה	קנה	קנה	קני	קנה	ה	קנהו	ה
	קנים	קני	קני	קנה	ה	קניו	ה